

DRUŠTVO
SLOVENSКИH
PISATELJEV

Mednarodno
pisateljsko
srečanje

*International
Writers`
Gathering*

vilenica

Vilenica 2003

Urednika / *Editors:* Iztok Osojnik / Barbara Šubert
zanj Tone Peršak

Založilo Društvo slovenskih pisateljev
Published by Slovenian Writers' Association

Grafično oblikovanje: ATIS d.o.o., Jana Ž. Pečečnik

Tehnična ureditev in priprava za tisk: Compress d.o.o.

Izdelava zgoščenk: Infokart d.o.o.

Ljubljana, avgust 2003

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.7(497.4 Vilenica)"2003"

821(4)-82

MEDNARODNO pisateljsko srečanje (2003 ; Vilenica)

Vilenica 2003 / Mednarodno pisateljsko srečanje = International
Writers' Gathering ; [urednika Iztok Osojnik in Barbara Šubert]. -

Ljubljana : Društvo slovenskih pisateljev = Slovenian Writers'
Association, 2003

ISBN 961-91010-5-7

1. G1. stv. nasl. 2. Osojnik, Iztok

125320448

kazalo content

Nagrajenec Vilenice 2003

4 Mirko Kovač

Prize - winner Vilenica 2003

Literarna branja Vilenica 2003

Literary readings Vilenica 2003

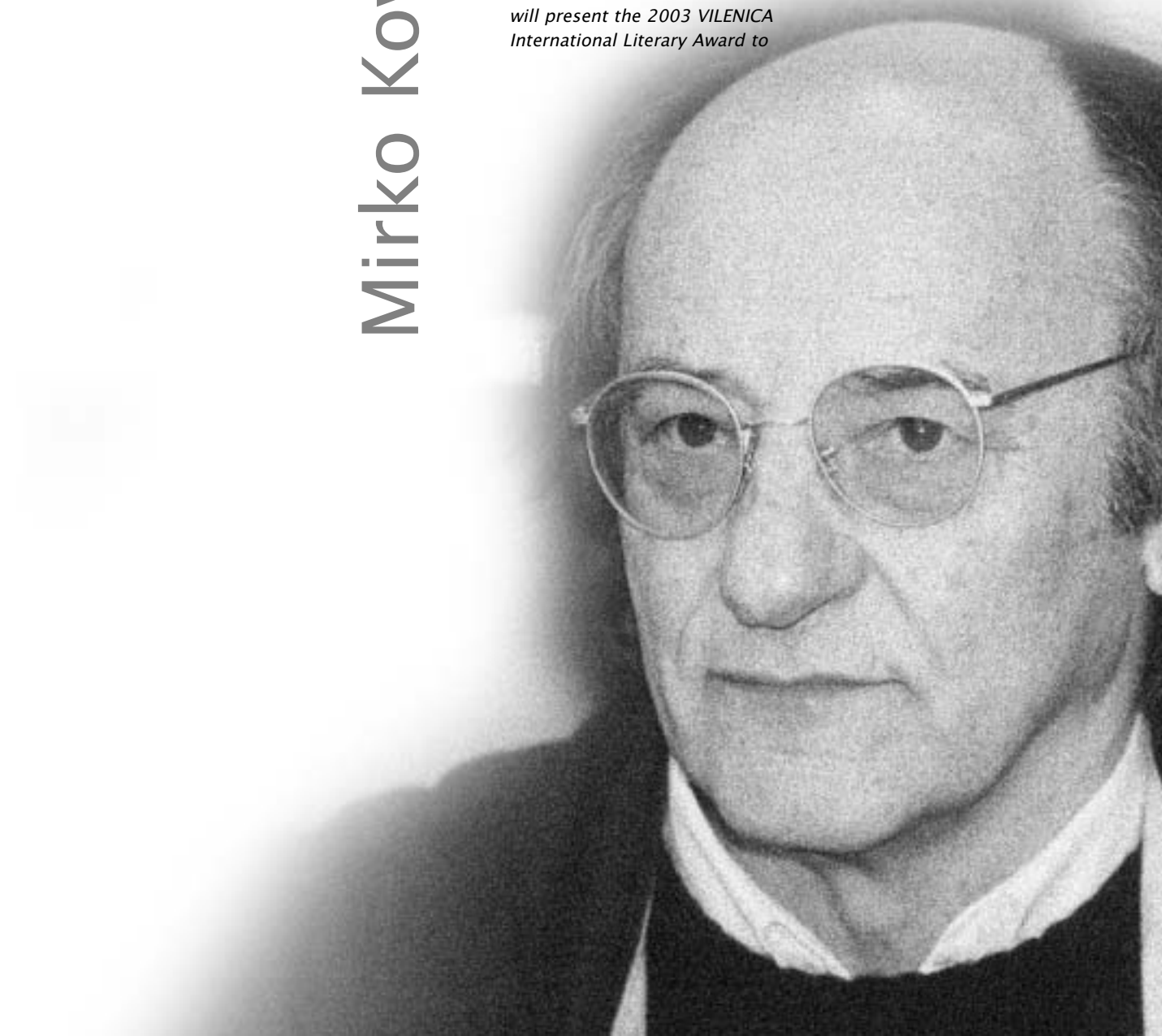
30	Constantin Abăluță
44	Hana Andronikova
58	Kostas Assimacopoulos
72	Vladimír Balla
80	Marek Bieńczyk
88	Boris Biletić
100	Gordana Mihailova Bošnjakoska
120	René de Ceccatty
126	Paulo da Costa
138	John F. Deane
148	Paulette Dubé
156	Lynn Emanuel
164	Pavle Goranovič
178	Norbert Gstrein
186	Jacques Izoard
194	Rutger Kopland
208	Herkus Kunčius
224	Taras Luchuk
238	Donal McLaughlin
246	Tom Petsinis
254	Vivienne Plumb
264	Gregor Podlogar
274	Alek Popov
292	Stella Rotenberg
300	Paolo Ruffilli
308	Fiona Sampson
316	Ljudka Silnova
334	Andrej E. Skubic
342	Eira Stenberg
354	James Tate
362	Tóth Krisztina
374	Suzana Tratnik
388	Christian Uetz
396	Vladimir Vertlib
404	Erika Vouk
412	Juli Zeh

Mirko Kovač

Mednarodno literarno nagrado
VILENICA za leto 2003, ki jo podeljuje
Društvo slovenskih pisateljev, dobi

*The Slovenian Writers` Association
will present the 2003 VILENICA
International Literary Award to*

se je rodil 26. decembra 1938 v Petrovićih pri Bileći. Gimnazijo je končal v Beogradu. Je avtor več romanov, zbirke kratke proze, esejev, televizijskih in radijskih dram ter filmskih scenarijev.

Prve zgodbe objavi v začetku šestdesetih let v mladinskih in študentskih časopisih. Že s prvo knjigo proze z naslovom *Morišče* (Gubilište, 1962) izzove politične in ideološke obsodbe "zaradi črne slike sveta", neusmiljeni napadi na mladega pisatelja pa trajajo še celo leto. Nova, predelana izdaja *Morišča* izide šele leta 1979 v Podgorici. Roman *Moja sestra Elida* objavi leta 1965, kratki roman *Življenjepiš Malvine Trifković* pa leta 1971 (ponovno 1977, 1980 v Beogradu, dvojezično hrvaško-italijansko leta 1995 v Vodnjaju). Za zbirko novel *Rane Luke Meštrevića* (1971) dobi nagrado Milovana Glišića, ki mu jo dve leti kasneje odvzamejo, knjigo pa umaknejo iz knjigarn in knjižnic. Dopolnjena izdaja *Ran Luke Meštrevića* izide leta 1980, knjiga je ponovno nagrajena, tokrat mu nagrade naknadno ne vzamejo. Za *Slike iz družinskega albuma Meštrevića*, novo zgodbo v zbirki, dobi *Andričevo nagrado*.

V Zagrebu izideta romana *Norčevanje z dušo* (*Ruganje s dušom*, 1976) in *Vrata materinega telesa* (*Vrata od utrobe*, 1978, žepna izdaja 1979 v Beogradu, 1981). Za slednjo dobi *Ninovo nagrado kritike* za roman leta (1978), *Nagrado železarne Sisak* (1979) in *Nagrado knjižnic v Srbiji* za najbolj brano knjigo (1980).

Sledi roman *Uvod v drugo življenje* (*Uvod u drugi život*, 1983) in knjiga esejev *Evropska trohnoba* (*Evropska trulež*, 1986), za katero Kovač že drugič dobi *Ninovo nagrado*, tokrat *Nagrado Dimitrija Tucovića* za najboljšo esejistično in publicistično delo. Dopolnjena in popravljena ter z naslovom *Evropska trohnoba* in drugi eseji izide leta 1994 v Zagrebu. Knjiga zgodb *Nebeška zaročenca* (*Nebeski zaručnici*), za katero prejme *BIGZ-ovo nagrado*, je objavljena leta 1987 (ponatis 1988), konec leta 1990 pa sarajevska založba *Svetlost* izda *Izbrana dela* (*Izabrane knjige*) v šestih knjigah. Velik del naklade konča v ognju na samem začetku barbarskega srbskega napada na Sarajevo. V istem mestu in še v času vojne, leta 1995, objavi dolgo pričakovani in, tako pravi avtor sam, svoj najboljši roman *Kristalne rešetke* (v prevodu Borisa Jukića izide leta 2000 pri Cankarjevi založbi v zbirki *XX. stoletje*). Istega leta objavi pri opozicijskem Beograjskem krogu knjigo publicističnih besedil z naslovom *Bodalo v srcu* (*Bodež u srcu*).

Leta 1996 v Zagrebu izide *Raztreseno življenje* (*Rastresen život*), ki ga žanrsko opredelijo kot "novi roman", a je pravzaprav dopolnjena, urejena in prečiščena verzija romana *Uvod v drugo življenje*.

V zbirki *Apatridi* v Beogradu isto leto izidejo zgodbe pod naslovom *Na odru*, pri založbi *Bosanska knjiga* v Sarajevu pa 1997 knjiga političnih esejev z naslovom *Cvjetenje množice* (*Cvjetanje mase*). Pri založbi *Feral Tribune* v Splitu objavi skupaj s Filipom Davidom *Knjigo pisem 1992 - 1995* (leta 1998). Knjiga je dramatična in pretresljiva korespondenca prijateljev. Leta 2003 v Zagrebu napovejo izid Kovačevih izbranih del v desetih knjigah, prva v nizu je knjiga dramskih besedil z naslovom *Jezus na koži* (*Isus na koži*).

Mirko Kovač je avtor številnih televizijskih in radijskih dram in scenarijev za igrane filme *Mali vojaki* (1968), *Lisice* (1971), *Muke po Mateju* (1974), *Okupacija v 26 slikah* (1978), *Žarenje* (1979), *Padec Italije* (1982), *Večerni zvonovi* (1985), *Tetoviranje* (1991) in druge.

was born on 26 December 1938 in Petrovići near Bileća. He graduated from grammar school in Belgrade. He has published several novels, collections of short stories, essays, TV and radio plays and movie scripts.

Kovač's early short stories came out in the early sixties in youth and student magazines. His very first prose book Gubilište (Slaughteryard, 1962) provoked political and ideological accusations "because of the black depiction of the world"; ideological persecution of the young writer lasted for a whole year. A new, revised edition of Gubilište came out as late as 1979 in Podgorica. The novel Moja sestra Elida (My Sister Elida) was published in 1965, and the novella Biografija Malvine Trifković (The Biography of Malvina Trifković) in 1971 (reprinted in 1977, and 1980 in Belgrade, and the bilingual Croatian-Italian edition in 1995 in Vodnjan).

For the collection of stories Rane Luke Meštrevića (Wounds of Luka Meštrević, 1971) Kovač won the Milovan Glišić Award; the award was withdrawn two years later, and the book banned from book shops and libraries. The new edition of Rane Luke Meštrevića came out in 1980, and was awarded again. The book Slike iz porodičnog albuma Meštrevića (Pictures from the Meštrević Family Album), a new story in the collection, won Kovač the Andrić Award. The novels Ruganje s dušom (Mocking with the Soul, 1976) and Vrata od utrobe (Door to the Womb, 1978) were published in Zagreb; the pocket edition of the latter came out in 1979, and in Belgrade in 1981. Vrata od utrobe was awarded Nin's Award of the Critics for the novel of the year (1978), the Sisak Ironworks Prize (1979) and the award of Serbian libraries for the most widely read book (1980). Next to come out were the novel Uvod u drugi život (Introduction to a New Life, 1983) and the book of essays Evropska trulež (European Decay, 1986), which won another of Nin's awards - the Dimitrij Tucović Award for the best essayistic work. The revised edition of the book entitled Evropska trulež i drugi eseji (European Decay and Other Essays) came out in 1994 in Zagreb.

The collection of stories Nebeski zaručnici (Heavenly Fiancés), which won the BIGZ Award, was published in 1987 (reprinted in 1988). At the end of 1990 the Sarajevo publishing house Svetlost issued Izabrane knjige (Selected Works) in six volumes. A greater part of the edition ended up in flames at the very beginning of the barbarian Serbian attack on Sarajevo. In the same city, still during the war in 1995, Kovač published the long expected and - according to the author himself - his best novel Kristalne rešetke (Crystal Bars). In the same year the opposition Belgrade Circle published the book of journalistic texts entitled Bodež u srcu (Dagger in the Heart). Rastresen život (Scattered Life) came out in 1996 in Zagreb; in terms of genre the book was labelled a new novel, but is in fact a revised and carefully edited version of the novel Uvod u drugi život. In the same year the stories entitled Na odru (On the Stage) came out in the collection Apatridi in Belgrade; the publishing house Bosanska knjiga in Sarajevo published the book of political essays entitled Cvjetanje mase (Flourish of the Masses) in 1997. In 1998, Feral Tribune in Split published Kovač's and Filip David's Knjiga pisama 1992-1995 (Book of Letters 1992-1995). The book contains dramatic and shocking correspondence between two friends. In 2003 a publisher in Zagreb announced publication of Kovač's selected works in ten volumes, the first being the

Je dobitnik uglednih mednarodnih literarnih nagrad: nagrade Tucholsky leta 1993, ki jo podeljuje Švedski center PEN, in leta 1995 Herderjeve nagrade, ene izmed najpomembnejših literarnih priznanj na nemškem jezikovnem področju.

Njegova dela so prevedena v francoščino, nemščino, angleščino, italijanščino, švedščino, poljščino, madžarščino, češčino in druge jezike, filmi po njegovih scenarijih pa so nagrajeni na številnih festivalih.

Kratki roman Življenjepis Malvine Trifković je izšel v francoskem prevodu v žepni izdaji znamenite zbirke Rivages poche pri založbi Payot & Rivages v 20 000 izvodih.

Mirko Kovač leta 1991 zapusti Beograd in od tedaj živi v Rovinju. Je stalni sodelavec tednika Feral Tribune.

book of plays Isus na koži (Jesus on the Skin). Mirko Kovač is the author of numerous TV and radio plays and scripts for the feature films Little Soldiers (1968), Vixen (1971), Torments According to Matthew (1974), Occupation in 26 Images (1978), The Glow (1979), Fall of Italy (1982), Evening Bells (1985), Tattooing (1991) and others. Kovač is the winner of renowned international literary awards: the Tucholsky in 1993, awarded by the Swedish PEN Centre, and the Herder, one of the most prestigious literary prizes in the German-speaking world, in 1995. His works have been translated into French, German, English, Italian, Swedish, Polish, Hungarian, Czech and other languages, and the films based on his scripts have won several awards at numerous festivals. The novella Biografija Malvine Trifković in French translation was published in pocket edition in the famous collection Rivages poche of the Payot & Rivages publishing house in 20 000 copies.

In 1991 Mirko Kovač left Belgrade and has since lived in Rovinj. He is a regular contributor to the Feral Tribune weekly.

Nagrajenec Vilenice 2003

Prize-winner Vilenica 2003

Mirko Kovač je brez dvoma eden izmed najbolj nadarjenih in izoblikovanih sodobnih pisateljev s tako imenovanega srbohrvaškega jezikovnega območja nekdanje Jugoslavije. Rojen je leta 1938 v vasi Petrovići na meji med Črno Goro in Hercegovino, kjer je preživel del otroštva in mladosti, ki sta pogosto prisotna v njegovi literaturi.

Njegova prva knjiga, roman *Morišče*, ki je kot mnoga njegova kasnejša dela zaradi ukvarjanja s tabuiziranimi temami in prikazovanja človekovih nagonov, posebno spolnih, in njegovih nagnjenj k nasilju in zlu razburkala tako literarno kot politično javnost, je izšla leta 1962 v Beogradu, kjer je živel vse do leta 1991, ko ga je, zaradi nasprotovanja Miloševiću in njegovemu režimu, zapustil in se naselil v Rovinju na Hrvaškem. Leto dni trajajoča gonja proti mlademu pisatelju in ostra ideološka in politična obsodba njegovega prvenca "zaradi črne podobe sveta" je potem dolgo vplivala na odnos oblasti in njenih uslužbencev med literarnimi kritiki do njegovih del. Tarča tovrstne "kritike" niso bili le njegovi romani, temveč tudi novele, dramski in esejistično-publicistični teksti in scenariji.

Kovač je bil ves čas svobodni umetnik, ki je živel za literaturo in od literature. Čeprav je popolnoma predan besedni umetnosti, ki ne pristaja na vdanost nobeni drugi ideologiji kot "ideologiji" pripovedovanja oziroma pisanja, s katerim ustvarja poseben, resničnemu svetu vzporeden svet literature, se je nenehno upiral nasilju in zlu - posebno tistima, ki so ju zakrivila zlorabljanja vsakršne moči in oblasti. S tovrstno slo po podrejanju in uničevanju drugega človeka se je bojeval predvsem tako, da jo je brezkompromisno prikazoval.

Njegova proza je najpogosteje sestavljena iz fragmentov razbite podobe znanega sveta, ki jih je z ustvarjalno domišljijo strukturiral v večplastni novelistični ali romaneskni kolaž. V delih in celoti tega palimpsestnega mozaika se zrcalijo in prepletajo življenjski kaos in absurdna usoda posameznika, enako surovi zgodovina in vsakdanjost, resničnost in moreče sanje ljudi, obsojenih na propad in umiranje. Zato se iz njegovih romanov neredko razširja vojna po trohnoh in smrti. Toda z opisovanjem trenutkov, ki jih z lepoto in dobroto občasno obsije predvsem ljubezen, je hkrati slavil življenje, ki zanj ves čas ostaja čudež in mistična skrivnost.

Kovačev prikaz "grde podobe resničnosti", z gosto stkano mrežo jezika, pokaže pravi obraz časa, s katerega je strgal lažno pozlačeno masko, ki je skrivala razpad moralnih, nacionalnih, verskih, ideološko-političnih in drugih vrednot. Predvsem ga razkrije življenjepis oziroma usoda posameznika, ki je v središču njegove pripovedne pozornosti. Posameznika, s katerim upravljajo tako notranje kot tudi enako demonične zunanje sile, najpogosteje prikazuje večstransko, s svetle in temne plati, in ne spregleduje niti njegovih vrlin niti slabosti, ki se najbolj razkrijejo v razmerju do drugega človeka, posebno v tistem, ki izvira iz ljubezni ali sovraštva in ga spodbujajo močne, včasih tudi divje strasti.

Pripovedno mojstrstvo Mirka Kovača je enega izmed svojih vrhov doseglo v romanu *Vrata materinega telesa*, ki je izšel leta 1978. V nagovoru bralcu na začetku te obsežne družinske kronike, ki je naslovljena s sintagmo iz Jobove knjige, sam poudarja "nagnjenje do razpadljivega življenja". Zaradi tega so ga nekateri razglašali za pisatelja črnega vala, drugi pa, kljub takšnim in drugačnim predvsem političnim diskvalifikacijam, cenili prav ta temni sijaj njegove literature in ga uvrščali med najpomembnejše evropske pisatelje. O tem nas prepričuje število prevodov njegovih del v druge jezike in mnoge pomembne nagrade, ki jih je doslej prejel doma in v tujini. Med drugimi nagrado Tucholskega, ki jo podeljuje švedski PEN center, in Herderjevo, ki je med

Mirko Kovač is beyond doubt one of the most talented and most sophisticated writers from the so-called Serbo-Croat linguistic region of former Yugoslavia. He was born in 1938 in the village of Petrovići on the border between Montenegro and Herzegovina, where he spent part of his childhood and adolescence, which are frequent motifs in his writing.

*Like many of Kovač's later works his first book, the novel *Slaughteryard*, disturbed the literary as well as political public because of the author's preoccupation with taboo topics and depiction of human base instincts, particularly sexual, and his inclination for violence and evil. The novel was published in 1962 in Belgrade, where Kovač lived until 1991, when he left because of his disapproval of Milošević's regime, and settled down in Rovinj in Croatia. A year-long persecution of the young writer and severe ideological and political accusations of his first book "because of the black depiction of the world" had a long-lasting effect on the attitude of the authorities and their officials among literary critics towards Kovač's writing. The targets of this "criticism" were not only his novels, but also short stories, plays, essays and scripts.*

Kovač is a free-lance artist, and he has lived for and by literature all of his working life. Although totally devoted to the art of words and recognising only one ideology - the "ideology" of narration and writing, which is the instrument for creating a special world of literature parallel to the real one - he has constantly fought against evil and violence, particularly that committed by the misused instruments of power and authority. Kovač is fighting against the passion for subordination and destruction of fellow human beings by pitilessly depicting it.

His prose consists mostly of the fragments of the broken image of the known world, with creative imagination structured into a multi-layer novelistic collage. The parts and the whole of this palimpsestic mosaic reflect the chaotic life and absurd fate of the individual, the equally brutal past and present, reality and nightmares of the people doomed to destruction and death. This is why his novels frequently give off the putrid stench of decay and death. However, by depicting moments illuminated by beauty and love, Kovač has always glorified life, which for him remains a miracle and a mystery.

Kovač's rendering of "ugly reality" with a thick-woven web of words reveals the true face of the time, from which he removed the false gilded mask concealing the decline of moral, national, religious, ideological, political and other values. Kovač's centre of attention is the fate, the life-story of an individual, manipulated by equally demonic internal and external powers. The hero is most frequently depicted many-sidedly, with his or her dark and bright aspects, virtues and weaknesses, revealed in the relations with other human beings driven by love or hate and stimulated by powerful, sometimes even wild passions.

*Kovač's art of narration has reached one of its peaks in the novel *Vrata od utrobe (Door to the Womb)*, published in 1978. The prologue to the extensive family saga titled by the phrase from the *The Book of Job* emphasises the "tendency towards the decaying life". This is why some proclaimed Kovač to be the writer of the black wave, while others valued the dark tinge of his literature despite all kinds of political disqualifications, and ranked him among the most important European writers. Proof of the latter is seen in the numerous translations of his books into foreign languages and several important prizes at home and abroad, including the Tucholsky Prize awarded by the Swedish PEN Centre and the Herder Prize, which is among the most prominent literary awards in the German-speaking world. Even after he had left Belgrade Kovač continued publishing*

najpomembnejšimi literarnimi nagradami na nemškem jezikovnem območju. Tudi po odhodu iz Beograda je Kovač še naprej objavljajl tekste proti politiki srbskih oblastnikov in nacionalizmu, ki je pripeljal do krvave vojne na tleh nekdanje Jugoslavije in s tem do danes ohranil uporništvo pokončnega intelektualca.

V svojem literarnem delu, s svojo pripovedno poetiko in intelektualno moralo oziroma z jasno opredelitvijo proti zlu je dosegel ravnotežje med estetiko in etiko, zavedajoč se, da mora umetniška proza življenje prikazovati vsestransko in da je, kot je dejal Kierkegaard, "lastna etična stvarnost posameznika edina stvarnost".

Josip Osti

texts against the politics of Serbian authorities and nationalism, which eventually led to the bloody war in the territory of former Yugoslavia. With this stance Kovač maintains his rebellious status of an upright intellectual.

In his literary opus, with his narrative poetics, intellectual moral standards and a firm attitude against evil Kovač has managed to create a balance between ethics and aesthetics, knowing that fiction must paint the most varied aspects of life and that, according to Kierkegaard, "an individual's own ethic reality is the only reality".

Josip Osti

Translated by Lili Potpara

Voda mi teče v grlo

D. je bil moj prijatelj, mož srednjih let, velik, rejen, samski in strasten kadilec. Vedno je vsiljivo zaudarjal po tobaku; kadir je cigare tompos, pipo, gauloises, a je tudi sam zvijal cigarete, največkrat iz finega in kakor zlatnik rumenega hercegovaškega flora. Bil je izobražen in načitan, izvrsten poznavalec književnosti, vendar nesistematičen, ker je vse, česar se je lotil, razdejal, razdejanega pa ni skušal nikoli sestaviti. Takšno je bilo njegovo življenje, a tudi njegova kariera. Iz vojne je prišel kot mladenič s činom kapetana, a je bil že 1948. leta polkovnik Udbe. Sam je redko prevzemal aretacije, vendar je z užitek vodil preiskovalne postopke. Ker je bil inteligent in duhovit, je rad naletel na aretirance, ki so mu bili podobni. Tistih, ki se takoj predajo in popustijo, ni prenašal, vendar jih tudi ni mučil, kratkoma jih je prepuščal drugim. Strahopetci so se mu gnusili, medtem ko je razumne informbirojevce skušal spreobrniti. Njegove žrtve so ga spoštovale in so imele vedno kako lepo besedo zanj, čeprav je bil D. kot preiskovalec trd, njegove preiskave pa izčrpavajoče. Nikoli ni zvišal glasu, udaril žrtev ali izsilil priznanje. Njegova vloga je bila prekaniti z dejstvi in zasenčiti z znanjem in izpostavljanjem. Izogibal se je ideološki poneumljenosti, osvobajal ljudi slepe vere v avtoriteto, ubogljivost pa je bila zanj izvor nečloveških dejanj. Njegov način razmišljanja je bil nevaren za vsako avtoritarno ureditev.

D. je pred obličji mnogih informbirojevcev, ki so šli skozi njegove roke, med prvimi začel podirati Stalinov mit. S posebnim darom je poiskal primerjave, ki bi jih celo okoreli stalinist sprejemal s simpatijami. "Ne vem, kako je lahko kdo za Stalina, za tega polha, za to brkato babo," je govoril, in potem v istem slogu nadaljeval, na koncu pa vse začinil s sočnimi psovkami. Govoril je rusko, nekoliko tudi ukrajinsko, uporabljal je citate ali bral aretiranim odlomke iz knjig. Na mizi je imel vedno knjige in je nekatere posojal izbranim zapornikom. Že takrat so v CZ-u v Beogradu ali v zaporu na Adi Ciganliji brali Bilans sovjetskega termidora Ž. Pavloviča, Krasnaja katorgo M. Z. Ninkonova-Smorodina, Rosijo v konclageru I. L. Soloneviča in dr.

Kot zasliševalec je bil D. svobodomiseln, kot vojak pa trd. Bil je poznavalec nesreč in bolečine, ampak hkrati tudi človek dolžnosti, ki je tudi sam pripomogel k bolečini in tragedijam. Kot pesnik je primerjal rane z zvezdami, kot uslužbenec državne varnosti pa je znal prav te rane pokopati. Pa vendar, ta dvojnost se je v njem lomila in spopadala, tako da je že nekje pri koncu 1949. zaprosil, da ga razrešijo službe. Ni mogel prenesti aretacij nekaj vojnih tovarišev, mučenje, ki so ga prestajali, pa je poimenoval stalinistična metoda. D. so poklicali na Ministrstvo za notranje zadeve, vendar je tam odvrnil vse sume, vsekakor tiste, da je somišljenik aretiranih prijateljev. Dobil je tri tedne dopusta v Vrnjački Banji, ki so se, resda, zavlekli na tri mesece. V tem času je imel dobro nastanitev v hotelu, zdravniško nego in svojega spremljevalca, vendar pa tudi težave s spanjem in z vse večjo nagnjenostjo do pijače. Po treh mesecih so prišli po njega, ga nastanili v duševni bolnici v Beogradu, kjer so ga temeljito zaslišali in ga napolili na okrevanje v Opatiju. Mirno je vse prenesel, v pogovoru z ministrom pa je bil kar malce ujedljiv: "Če vam odgovarja, da se obnašam kot norec, da bi upravičil diagnozo, mi to ne bo težko." V Opatiju je živel dva meseca, potem so ga obvestili, da je dobil delo v Komisiji za mednarodno trgovino; tu je ostal celih šestnajst let, po padcu Rankovića 1966. leta pa so mu izročili odločbo o upokojitvi. Verjetno je ves ta čas v mednarodni trgovini opravljal dvojno delo: kot referent za izvoz in kot udbaš.

Ko sva se zblížala, je bil že upokojenec, lajav in osat, neustavljiv v norčevanjih. Največkrat je okrog sebe zbiral nezadovoljne in brezdelne, pred njimi je bil pogumen, govoril je glasno in vedno v nasprotju z uradno politiko. Medtem ko je izzival in lomil druge, pa je vendarle načel sebe. Vedno bolj ga je oblegala pregnanjična strast. Trdil je,

Voda se popela do grla

D. je bio moj prijatelj, čovjek srednjih godina, krupan, ugojen, neženja i strastven pušač. Uvijek je napadno zaudarao na duhan; pušio je tompos-cigare, lulu, gauloises, a i sam je motao cigarete mahom od finog i kao dukat žutog hercegovačkog flora. Bio je obrazovan i načitan, vrstan znalac književnosti, ali nesistematičan, jer ono što bi započeo, razorio bi, a ono što je razoreno nikad nije pokušao sastaviti. Takav je bio njegov život, pa i njegova karijera.

Kao mladić izašao je iz rata u činu kapetana, a već 1948. godine bio je pukovnik UDB-e. Sam je rijetko preuzimao hapšenja, ali je s uživanjem vodio istražne postupke. Kako je bio inteligentan i duhovit, volio je kad naiđe na uhićenike sebi ravne. One koji se odmah predaju i popuste nije podnosio, ali nije ih ni mučio, samo ih je prepuštao drugima. Plašljivaca se gadio, dok je one razborite informbirovce nastojao preobratiti. Njegove su ga žrtve poštivale i uvijek imale po neku lijepu riječ za nj, iako je D. bio uporan kao istražitelj, a njegova ispitivanja iscrpljujuća. Nije nikad povisio glas, udario žrtvu ili iznudio priznanje. Njegova je uloga bila da nadmudri činjenicama i opsjeni svojim znanjem i izlaganjem. Odvračao je od ideološke zatucanosti, oslobađao ljude slijepe vjere u autoritet, a poslušnost je smatrao izvorom neljudskih djela. Njegov način razmišljanja bio je opasan za svaki autoritarni poredak.

D. je među prvima počeo razarati Staljinov mit pred licem mnogih informbirovaca koji su prošli kroz njegove ruke. Bio je obdaren da pronađe usporedbe koje bi i okorjeli staljinist prihvaćao sa simpatijama. "Ne znam kako neko može biti za Staljina, za onog puha, za onu brkato babu", govorio bi, a onda u tom stilu nastavio, da bi na koncu sve začinio sočnim psovkama. Govorio je ruski, pomalo i ukrajinski, služio se citatima ili čitao uhapšenima pasuse iz knjiga. Na stolu je uvijek držao knjige, a neke je i posuđivao odabranim zatvorenicima. Još tada se u CZ-u u Beogradu, ili u zatvoru na Adi Ciganliji, čitao Bilans sovjetskega termidora, Ž. Pavloviča, Krasnaja katorga, M. Z. Ninkonov-Smorodina, Rosija v konclageru, I. L. Soloneviča i dr.

D. je kao istražitelj bio slobodouman, a kao vojniki krut. Bio je poznavalac nedaća i boli, ali istodobno i čovjek na dužnosti koji je i sam pridonosio bolu i tragedijama. Kao pjesnik uspoređivao je rane sa zvijezdama, a kao službenik državne sigurnosti umio je te iste rane zagrepsti. Pa ipak, to dvojstvo u njemu lomilo se i sukobljavalo da bi već negdje pri kraju 1949. zatražio da ga oslobode dužnosti. Nije mogao podnijeti hapšenje nekolicine svojih ratnih drugova, a torturu kojoj su bili podvrgnuti nazvao je staljinističkom metodom. D. je bio pozvan u Ministarstvo unutarnjih poslova, ali tamo je otklonio sve sumnje, pogotovu one da je istomišljenik sa svojim uhićenim prijateljima. Dobio je tri tjedna odmora u Vrnjačkoj Banji koja su se, doduše, oteglala na tri mjeseca. Za to vrijeme imao je dobar smještaj u hotelu, liječničku njegu i svog pratioca, ali i nevolje sa snom i sve veću sklonost prema piću. Nakon tri mjeseca došli su po njega, smjestili ga u duševnu bolnicu u Beogradu gdje je temeljito ispitan i upućen na oporavak u Opatiju. Mirno je sve podnio, a u razgovoru s ministrom tek je malčice bio zajedljiv: "Ako vama odgovara da se ponašam kao luđak kako bih opravdao dijagnozu, to mi neće pasti teško."

U Opatiju je boravio dva mjeseca, onda mu je javljeno da je dobio posao u Komisiji za međunarodnu trgovinu; tu je ostao punih šesnaest godina, a nakon pada Rankovića 1966. godine uručeno mu je rješenje o mirovini. Vjerojatno je cijelo to vrijeme u međunarodnoj trgovini obavljao dvostruki posao: kao referent izvoza i kao udbaš.

Kad sam se zblížio s njim bio je već umirovljenik, lajav i osion, nezadrživ u izrugivanjima. Okupljao je oko sebe mahom nezadovoljne i dokone, pred njima je bio

da mu prisluškujejo in sledijo, ni zaupal niti najbližjim prijateljem, obtoževal jih je, da ga ovajajo; mnoge med njimi je odpisal, nekateri pa so se sami oddaljili. Njegova miza v kavarni Mažestik se je že razsula. Sedel je sam in sovražil druge in svet, ki kuje zaroto proti njemu. Začuda, prav takrat me je sprejel, zaupal se mi je, čeprav vedno previdno. Vsi najini pogovori so se začeli okrog književnosti. On mi je priporočil Remizova, navduševal se je nad Platonovom, podaril mi je roman Parhomenko Vsevoloda Ivanova. Vse, kar je rusko, je bilo zanj nedosežno. Kot turist je potoval v Sovjetsko zvezo in se vračal očaran. Nikoli ni pozabil poudariti, da so vsi čudeži, ki jih je videl tam, Stalinovo delo. Berija je ljubkovalno imenoval "veliki Lavrencij". Za njega je lahko komunistična družba homogena samo, če se podreja vrhovni avtoriteti, idealna šele takrat, ko se odpravijo vsi izvori medsebojnih spopadov, svobodna pa samo, če se pravilno izvajajo zapovedi vrhovne avtoritete. Človek, ki je nekoč kot preiskovalec psoval Stalina, je končal v malikovanju kot čistilec njegovega kipa. Nekoč mi je rekel, zaupljivo:

"Naj ti povem nekaj: vsi ti ljudje, ki sem jih spreobrnil, so se mi gabili. Jaz sem govoril naučeno lekcijo, bil sem igralec, mali igralec, ki je z lahkoto rušil krvava ideološka prepričanja. S tem, ko sem se pripravljaj na svoje vloge in ko sem bral knjige proti Stalinu, sem ga vse bolj občudoval."

Ob sobotah sva se dobivala v kavarni hotela Park. Če se je zgodilo, da kateri od naju ni prišel, je moral nekako obvestiti drugega. Neko soboto sem ga čakal celo uro. Ni prišel, pa me tudi ni obvestil. Naslednjega dne ga ni bilo niti v Mažestiku. Zavrtel sem njegov telefon; nihče se ni oglasil. Potožil sem se nekemu njegovemu tovarišu, s katerim je bil nekaj časa sprt, nekaj časa v prijateljstvu, vendar tudi on ni vedel nič o njem. Rekel je, da bi moral D. zavezati svoj dolgi jezik, preveč pljuva na vodstvo, SNZ pa ga opazuje. Že v torek sem ga zagledal v Mažestiku, sedel je sam za mizo in širil okrog sebe zadah po tobaku. Bil je mračen. Mislil sem, da mi ne bo dovolil sesti, in sem tako stal in se obračal, kot bi nekoga iskal. Povabil me je s prstom, ker se mu je v tem hipu zahlipnilo; izkašljaj se je in smrknil v robček, enkrat pa je pljunil na tla. Sedel sem in rekel:

"Kje si bil v soboto?"

"Sinoči sem prišel iz Moskve," je rekel. "Bil sem na večerji pri Brežnjevu."

To je izgovoril tako, kot da vsako nedeljo obeduje z Brežnjevom.

"Zdaj je čas, da si razkrijeva karte," je nadaljeval prav tako resno kot maloprej.

"Ničesar ne skrivam," sem rekel.

"Oba skrivava, ti in jaz," je rekel. "Ti veš, da delam za KGB, jaz pa vem, da ti delaš za Intelligence service. Čas je, da si izmenjava informacije."

Mislil sem, da je šala, vendar me je njegova strogost zavezovala, da sem počakal na izid te šale. Če se je odločil, da se tudi z mano razide, bi lahko poiskal boljši povod. Če igra, me ja ne bo držal dolgo v negotovosti. Vendar je bilo tokrat vse res. D. je predlagal, da se naslednjega dne dobiva v kavarni hotela Park, ob času, ko naju nihče ne pričakuje, in da odpreva prvo serijo informacij.

"Morava biti previdna. Sledijo nama. Zdaj pa na delo, jaz se grem pripraviti," je rekel, vstal od mize in odšel.

Zdaj sem se moral tudi sam pripraviti na sestanek. Svoje revno znanje o obveščevalnih službah sem izpopolnil s prav tako revnimi podatki iz Splošne enciklopedije. Prišel sem ob napovedanem času, zalotil sem ga za mizo, bil je vznemirjen in rdeč v obraz, sopol je skozi nos.

"Kaj ti je?" sem vprašal.

"Poglej tistega tam," je rekel, "ta svinja je zadolžena zame. Tako sem razburjen, da nisem sposoben misliti. Ti pa si nevaren in me lahko potunkaš."

Za mizo je sedel kar precej majhen moški, kakih trideset let bi rekel, izrazito temne polti, imel je goste in kodraste lase. Pil je limonado in naju opazoval. D. je naglo in jezno vstal

smion, glasno je pričao i uvijek protivno od službene politike. Izazivajući i lomeći druge, ipak je načeo samog sebe. Sve više ga je opsjedala manija proganjanja. Tvrdio je da ga prisluškuju i prate, nije imao povjerenja ni u najbliže prijatelje, optuživao ih je da ga potkazuju; mnoge je od njih otpisao, a neki su se sami udaljili. Njegov stol u kavani Mažestik već se bio osuo. Sjedio je sam mrzeći druge i svijet koji kuje zavjere protiv njega. Začudo, baš je tada mene prihvatio, povjeravao mi se, premda uvijek s oprezom. Svi naši razgovori započinjali su oko književnosti. On mi je preporučio Remizova, oduševljavao se Platonovom, poklonio mi je roman Parhomenko Vsevoloda Ivanova. Sve što je rusko za njega je bilo nedostižno. Kao turist putovao je u Sovjetski savez i vraćao se opčinjen. Nikad nije zaboravio naglasiti kako su sva čudesa što ih je tamo vidio Staljinovo djelo. Berija je od milja zvao "veliki Lavrentije". Za njega komunističko društvo može biti homogeno samo ako je podređeno vrhovnom autoritetu, idealno tek kad se ukinu svi izvori sukobljavanja, a slobodno samo ako se pravilno provode zapovijedi vrhovnog autoriteta. Onaj čovjek koji je svojedobno kao istražitelj psovao Staljina, završio je u idolopoklonstvu kao štovatelj njegova kipa. Jednom je rekao, povjeravajući mi se:

"Da ti nešto kažem: svi ti ljudi što sam ih ja preobratio, gadili su mi se. Ja sam govorio naučenu lekciju, bio sam glumac, mali glumac koji je lako razarao krvava ideološka uvjerenja. Spremajući svoje uloge i čitajući knjige protiv Staljina, sve sam mu se više divio."

Subotom smo se nalazili u kavani hotela Park. Ako bi se desilo da jedan od nas izostane, morao bi naći načina da obavijesti drugoga. Jedne subote čekao sam ga cijeli sat. Nije došao, a nije me ni obavijestio. Sutradan ga nije bilo ni u Mažestiku. Okrenuo sam njegov telefon; nitko se nije javljao. Požalio sam se jednom njegovu drugaru s kojim je bio čas u zavadi čas u prijateljstvu, ali ni on nije znao o njemu ništa. Rekao je da bi D. morao zavezati jezičinu, previše pljučka na rukovodstvo, a SUP motri na nj. Već u utorak ugledao sam ga u Mažestiku, sjedio je sam za stolom šireći oko sebe zadah duhana. Bio je smrknut. Mislilo sam da neće dopustiti da sjednem, pa sam stajao i osvrtao se kao da tražim nekoga. Pozvao me prstom, jer se u tom času bješe zagrcnuo; iskašljavao se i balio u rupčić, a jednom je pljunuo na pod. Sjelo sam i rekao:

"Gdje si ti u subotu?"

"Sinoć sam stigao iz Moskve", rekao je. "Bio sam na večeri kod Brežnjeva."

To je izgovorio tako kao da nedjeljom obavezno obeduje s Brežnjevom.

"Sad je vrijeme da otvorimo karte jedan pred drugim", nastavio je isto tako ozbiljno kao i maločas.

"Ne krijem ništa", rekao sam.

"Krijemo i ti i ja", rekao je. "Ti znaš da ja radim za KGB, a ja znam da ti radiš za Intelidžens-servis. Vrijeme je da izmijenjamo informacije."

Mislilo sam da je šala, ali me njegova strogost obvezala da pričekam ishod te šale. Ako je odlučio da se i sa mnom razide, mogao je pronaći bolji povod. Ako glumi, neće me valjda dugo držati u neizvjesnosti. Ali ovaj put bila je to zbilja. D. je predložio da se sutradan nađemo u kavani hotela Park, u vrijeme kad nas nitko ne očekuje i da otvorimo prvu seriju informacija.

"Moramo biti oprezni. Prate nas. A sad na posao, idem da se spremim", rekao je, ustao od stola i otišao.

Preostalo mi je da se i sam pripremim i izađem na sastanak. Svoje oskudno znanje o obavještajnim službama upotpunio sam isto tako oskudnim podacima iz Opće enciklopedije. Došao sam u zakazano vrijeme, zatekao sam ga za stolom, bio je uznemiren i crven u licu, puhao je na nos.

"Šta ti je?" upitao sam.

in stopil k njegovi mizi. Vprašal ga je, po čigavem naročilu ga spremlja, od kdaj je zadolžen za njega in zakaj zavlačujejo z likvidacijo. Mož ga je gledal začudeno, ničesar ni razumel. Bil je hotelski gost, grški državljan. D. se je kmalu pomiril, potem pa rekel, da je Grčija zanje strateško pomembna, še posebej kot pravoslavna država.

Naslednjega dne sva se dobila na Kalemegdanu. Zmračilo se je že. D. je izvlekel iz aktovke tranzistorček in spustil glasbo. Obračal se je, obhodil je celo področje kakih dvajset metrov okrog klopi. A komaj sva sedla in se stisnila drug k drugemu, da bi si izmenjala informacije, tako je hotelo naključje, in to gre vedno pripovedovalcu na roko, da je iz grmovja planil miličnik in naju legitimiral. D. je bil osupel, odmajeval je z glavo. "In prav javni park sta si izbrala," je rekel miličnik. "Izginita od tukaj!"

Spustila sva se po pobočju do tramvajske proge. Predlagal je, da stopiva v tramvaj, da bi zabrisala sled.

"Čisto sem se spotil," je rekel. "V aktovki imam dvoje pisem Brežnjevu. Ampak notri je tudi pištola. Če bi ta osel zahteval, naj odprem, bi ga ubil!"

Stopila sva v tramvaj; bil je polprazen. D. mi je rekel, naj sedem za njim. Vse, kar se sicer samo po sebi dogaja vsak dan, so bile zanj pasti. Ni naključja, ni nepredvidenega dogodka. V naravi je vse povezano. Zanj je svet šifriran, toda on je obdarjen, da razvozlava znamenja, zato je vedno napet in nezaupljiv. Medtem ko sem se vozil s tramvajem, sem pomislil: ali se spuščam v nevarno igro z norcem. Ko se je tramvaj ustavil pred ekonomsko fakulteto, se je nenadoma dvignil in mi pomignil, naj mu sledim. Izskočila sva in pohitela proti stebrišču, ki vodi po Kameniti ulici do tržnice Zeleni venac. Rekel je, da se morava raziti; mrak je ugoden, da se jim izmuzneva. Hitro je izginil, niti opazil nisem kako. Dva tedna ga ni bilo, pa tudi nisem preveč povpraševal po njem. Očital sem si, da podpiram njegovo bolezen.

Nekega jutra sem ga ugledal pred svojim stanovanjem. Vznemirjeno se je sprehajal, kadeč cigareto za cigareto. Stopil sem dol in ga povabil, vendar je odklonil, češ da je moje stanovanje prav tako ozvočeno kot njegovo, in predlagal, da se sestaneva na ruskem pokopališču. Razložil mi je, kako bom našel parcelo, in opisal stezo, po kateri se pride do groba Borisa Aleksandroviča Čistogradova, na katerem je odprta marmorna knjiga z imenom Ane Smirnovne Vasiljevne.

"Tam me počakaj," je rekel.

Zdelo se mi je, da se je v teh petnajstih dneh, kar ga nisem videl, še bolj zredil. Imel je velike podočnjake in zabuhel obraz. Ko sva se dobila na pokopališču, sem mu rekel, da se je spremenil, da je bled in da je videti utrujen. Odmahnil je z roko in zavrnil moje pripombe kot nepomembne.

"Ne mislim na zdravje," je rekel. "Do življenja mi je bilo toliko kot do lanskega snega. Rad bi, da tukaj prediskutirava globalne strategije. Ti veš, da Sovjetska zveza z enim očesom gleda na Jugoslavijo, z drugim pa namiguje, naj dela tako, kakor dela. Jugoslavija je za nas ujetnica, ki ji ne omejujemo svobode gibanja. Nadziramo samo tisto, kar podpira vaša služba. Kjer vi radodarno delite, je vreča brez dna, ki smo jo mi preluknjali. Naš namen je, da drug drugega onemogočimo, ne pa, da bi menjali obstoječe stanje. Niti vas niti nas ne zanima, kako funkcionira ta sistem, ampak katera od naših strani pridobiva in katera izgublja. Vi ste tukaj želeli nekakšno federalistično revolucijo, mi pa oktobrsko. Zdaj pa mi povej, katere so vaše metode nevtraliziranja naših vplivov in možnosti?" je vprašal, gledaje vame in nekako otožen nad grobom tega Borisa Aleksandroviča Čistogradova. "Vem, da misliš, da sem nor," je nadaljeval. "Nisi edini, ki tako misli. Če vam odgovarja, sem lahko tudi to. Toda dejstvo je, da preveč vem in da tega ni moč izbrisati iz mojega spomina."

"Prepričan sem, da veš," sem rekel. "Ne vem pa, zakaj si mene izbral za drugo stran?" Nasmehnil se je nazaupljivo kot lisjak in me dolgo gledal kot preiskovalec, ki čaka, da

"Pogledaj onog tamo", reka je, "ta svinja je zadužena za mene. Toliko sam uzrujan da nisam u stanju da mislim. A ti si opasan i možeš me preći."

Za stolom je sjedio omanji čovjek, možda svojih tridesetak godina, izrazito tamne puti, imao je gustu i kovčavu kosu. Pio je limunadu i promatrao nas. D. je naglo i ljutito ustao i prišao njegovu stolu. Pitaog ga je po čijem ga nalogu prati, otkad je zadužen za njega i zašto odugovlače s likvidacijom. Čovjek ga je gledao začudeno, ništa nije razumio. Bio je to hotelski gost, grčki državljanin. D. se zakratko smirio, a poslije rekaog da je Grčka za njih strateški važna, pogotovu kao pravoslavna zemlja.

Sutradan smo se sastali na Kalemegdanu. Mrak je već pao. D. je izvadio iz aktovke mali tranzistor i pustio glazbu. Osvrtao se, čak je obišao i prostor nekih dvadesetak metara oko klupe. I tek što smo sjeli i pribili se jedan uz drugog da bi razmijenili informacije, slučaj je htio, a on uvijek ide naruku pripovjedaču, da iz grmlja izroni milicioner i legitimira nas. D. je bio zaprepašten, vrtio je glavom.

"I baš ste našli javni park", rekaog je milicioner. "Čistite se odavde!"

Spustili smo se padinom do tramvajske pruge. Predložio je da uđemo u tramvaj kako bismo zametnuli trag.

"Sav sam se preznojio", rekaog je. "U tašni su mi dva pisma Brežnjevu. Ali unutra je i pištola. Da je onaj magarac tražio da otvorim, ubio bih ga!"

Ušli smo u tramvaj; bio je poluprazan. D. mi je rekaog da sjednem iza njega. Sve ono što se, po prirodi stvari, događa svakodnevno, za njega su bile zamke. Nema slučaja, nema nepredvidenog događaja. U prirodi je sve povezano. Za njega je svijet šifriran, ali on je obdaren da odgonetne znakove, stoga je uvijek napregnut i nepovjerljiv. Vozeći se tramvajem mislio sam: upuštam li se u jednu opasnu igru s ludakom. Kad je tramvaj stao kod Ekonomskog fakulteta, iznenada se digao i dao mi znak da ga slijedim. Iskočili smo i požurili prema stubištu koje vodi Kamenitom ulicom do tržnice Zeleni venac. Rekaog je da se moramo razići; mrak pogoduje da im umaknemo. Naglo je iščeznuo, nisam ni zapazio kako. Dva tjedna nije ga bilo, a nisam se previše ni raspitivao za nj. Korio sam sebe što podupirem njegovu bolest.

Jednog jutra ugledao sam ga ispred mog stana. Uznemireno je šetao pušeći cigaretu za cigaretom. Sišao sam i pozvao ga, ali odbio je rekavši da je moj stan ozvučen isto kao i njegov i predložio da se sastanemo na ruskom groblju. Objasnio mi je kako ću pronaći parcelu i dao opis staze kojom se dolazi do groba Borisa Aleksandroviča Čistogradova na kojem je mramorna rasklopljena knjiga s imenom Ane Smirnovne Vasiljevne.

"Tu me sačekaj", rekaog je.

Za ovih petnaestak dana koliko ga nisam vidio, učinilo mi se da se još udebljao. Imao je velike podočnjake i lice podbušlo. Kad smo se našli na groblju rekaog sam mu da se promijenio, da je blijed i da izgleda umorno. Odmahnulo je rukom odbacivši moje primjedbe kao nevažne.

"Ne mislim na zdravlje", rekaog je. "Stalo mi je do života koliko do lanjskog snijega. Htio bih da ovdje pretresemo globalne strategije. Ti znaš da Sovjetski Savez na Jugoslaviju gleda jednim okom, a drugim namiguje da radi tako kako radi. Jugoslavija je za nas zatvorenicu kojoj ne ograničavamo slobodu kretanja. Nadziremo samo ono što vaša služba podržava. Tamo gdje vi sipate šakom i kapom, to vam je vreća bez dna koju smo mi probušili. Naša je namjera da onemogućimo jedni druge, a ne da ovdje mijenjamo postojeće stanje. Ni vas ni nas ne zanima kako funkcionise ovaj sistem, već koja od naše dvije strane dobija, a koja gubi. Vi biste ovdje željeli nekakvu federalističku revoluciju, a mi oktobarsku. Sad mi reci koje su vaše metode neutralisanja naših uticaja i mogućnosti?" upitao je zagledan u mene i nekako snuđen na grobu stanovitog Borisa Aleksandroviča Čistogradova. "Ja znam da ti misliš da sam ludak", nastavio je. "Ima ih još koji tako misle. Ako vam odgovara, mogu biti i to. Ali činjenica je da previše znam i

žrtev spremeni izpoved.

"Poleg gospe Trevisan, s katero sta si blizu, se videvaš tudi z agentom CIA," je rekel. "S katerim?" sem vprašal.

Odparal je podlogo na sakoju, izvlekel miniaturni notes; tu je v šifrah vodil moja srečanja s tujimi dopisniki. O vseh je imel svojo sodbo in vsi po vrsti so delali za neko od obveščevalnih služb. Dana Morgana, dopisnika Washington Posta, je razglasil za dvojnega špijona. Prizanesel ni niti Francu Petroneju, dopisniku Unita iz Beograda. Zahodnoevropske komunistične partije pa so bile zanj tako ali tako prodane vladajoči buržoaziji.

"Če odkloniš, da se srečujeva in da sodeluješ z mano, potem mi ne preostane drugega, kot da si požinem krogljo v glavo," je rekel.

Tisti človek bistrih zapažanj in drznih obratov, ljubitelj književnosti, pripovedovalec in kozer, se je zdaj upogibal tudi pod bremenom mednarodnih skrbi. Mar ga je to, ali kaj drugega, v kratkem času tako postaralo, da je bilo že na zunaj vidno, kako iz dneva v dan nezadržno propada. Ni mi preostalo drugega, kot da vztrajam kot soudeleženelec v njegovi boleznini.

"No, naj slišim," je rekel, "besedo-dve o vaši strategiji?"

"Naš cilj je destabilizirati, ne pa tudi rušiti, vsaj ne za zdaj," sem rekel. "Spodkopavamo opornike vaših vplivov, tako da spodbujamo nacionalne komunizme in slabimo monolitnost partije. Naj se desetkrat zrahlja primež, je sistem napol porušen. Mi vzburkamo, vi pa vračate na staro; to je zanimiva igra. Dolgoročno in sistematično, s financiranjem publicistike, krepimo kritiko, ki enkrat mora obrodit. O Stalinu že dolgo govorimo, da je ubijalec-manijak in da komunistična mitologija iz topoglavega vodja dela genialca. Studentska glasila brez vsakršnih pomislekov pravijo Brežnjevju nosorog." "Da, da," je skoraj zaječal. Kadil je cigareto za cigareto. Obrisal si je pot, ustnice pa je imel vlažne. Videl sem: roke so mu podrhteval. Poupal sem, da bo zdaj planila na dan tista njegova ostroumna in drzna narava, da se bo zasmeljal in rekel, da je bila vse to samoironija.

"Da, da, vse to je res, samo mi lahko vedno zavijemo piščancu vrat," je rekel in potem umirjeno nadaljeval o medosebnih odnosih kot težnji po uničenju; zato so revolucije volja množic. Stalin je bil posebitev narodove volje. Bil je pravičen, ni prizanesel niti najbližjemu. S tem, ko se je čistil svet, se je rojevalo upanje v Novo. Revolucionarna oblast ni bila boljša od tiste, ki je bila zvržena, toda revolucija so uresničene sanje v krvi. Če je preletela kri pravičnega in nedolžnega, ta iz zemlje kliče k Bogu in zahteva pravico. Revolucija je utopija o popolnem bratstvu, porojenem iz krvi. Bratstvo, to so prastare sanje o novem človeku." D. se je skliceval na Biblijo in navajal Knjigo stvarjenja: naredimo človeka po svoji podobi, kot svojo podobnost. Razšla sva se. On je bil zadovoljen, jaz pa izčrpan in potr.

Srečala sva se še štiri- ali petkrat in vedno na različnih skritih mestih. Od mene ni zahteval, naj mu izdajam podatke, lahko rečem, da tudi poslušal ni več, pa tudi ne odgovarjal na moja vprašanja; imel je samogovor. Vse manj podatkov je bilo o oborožitvi in vojnih bazah, o sovjetskih prednostih v vesolju, vse več pa zmedenih zamisli o "celotnosti ustvarjenega," o mestih in puščavah, kjer se kuje nova enotnost.

Minilo je šest mesecev, o njem pa nisem vedel nič, ne samo jaz, ampak nihče iz kroga, v katerem smo se poprej gibali. Potem sem nekega dne pred zgradbo SNZ v Ulici 29. novembra srečal sošolca, ki ga nisem videl najmanj deset let. Končal je pravo in se zaposlil na SNZ. Povabil me je v pisarno, hotel mi je nekaj povedati. Ko sem stopil v zadušljiv prostor, me je zapahnil težak in postan pisarniški zrak, čeprav je bilo okno nekoliko odprto. Uslužbenca sta sedela eden nasproti drugemu, nagnjena naprej in zatopljena v svoje spise.

da se to ne može izbrisati iz mog pamćenja."

"Uvjeren sam da znaš", rekao sam. "Samo ne znam što si mene izabrao za drugu stranu?"

Osmjehnuo se nepovjerljivo kao lisac zadržavši dug pogled na meni kao istražitelj koji čeka da žrtva promijeni iskaz.

"Pored gospode Trevisan s kojom si blizak, ti se još vidiš i s agentom CIA", rekao je.

"Kojim to?" upitao sam.

Otparao je podstavu na sakou, izvadio minijaturni notes; tu je pod šiframa vodio moje susrete sa stranim dopisnicima. O svima je imao svoj sud i svi su odreda radili za neku od obavještajnih službi. Dana Morgana, dopisnika Washington Posta, proglasio je dvostrukim špijunom. Nije bio pošteđen ni Franco Petrone, dopisnik Unite iz Beograda. Zapadnoevropske komunističke partije za njega su i tako bile prodane vladajućoj buržoaziji.

"Ako ti odbiješ da se vidamo i da saraduješ sa mnom, onda mi ostaje da prosviram sebi metak kroz glavu", rekao je.

Onaj čovjek bistrih zapažanja i smjelih obrata, ljubitelj književnosti, usmeni pripovjedač i kozer, sada je bio pognut i pod teretom međunarodnih briga. Zar ga je to, ili nešto drugo, za kratko vrijeme tako postaralo da je već bilo vidljivo kako iz dana u dan nezadrživo propada. Preostalo mi je da ustrajem kao sudionik u njegovoj bolesti.

"Pa da čujem", rekao je, "riječ-dvije o vašoj strategiji?"

"Nama je cilj izazvati nestabilnost, ali ne i rušiti poredak, ne barem zasada", rekao sam. "Oslonice vaših utjecaja potkopavamo tako što potičemo nacionalne komunizme i slabimo monolitnost partije. Neka desetak puta olabave stege, sistem je već napola srušen. Mi vzburkamo, a vi vračate na staro; to je zanimljiva igra. Dugoročno i sustavno, financiranjem publicistike, razvijamo kritiku koja jednom mora uroditi plodom. Mi o Staljinu odavno govorimo da je ubojica-manijak i da komunistička mitologija od tupavog vođe pravi genialca. Studentska glasila bez ikakva ustezanja nazivaju Brežnjeva nosorogom."

"Da, da", gotovo je jeknuo. Pušio je cigaretu za cigaretom. Obrisao je znoj, a usne su mu bile vlažne. Vidjeh: podrhtavaju mu ruke. Ponadao sam se da će sad provaliti ona njegova ostroumna i drska priroda, da će se nasmijati i reći kako je sve ovo bila samoironija.

"Da, da, sve je to tako, samo što mi uvijek možemo pustiti krv piletu", rekao je, a onda nastavio smireno o međuljudskim odnosima kao težnji za uništenjem; stoga su revolucije volja masa. Staljin je bio oličenje narodne volje. Bio je pravedan, nije pošteđio ni najbližeg. Čisteći svijet radala se nada u Novo. Revolucionarna vlast nije bolja od one koja je zbačena, ali revolucija je ispunjenje sna o krvi. Ako je krv pravednika i nevinog prolivena ona više iz zemlje prema Bogu i traži pravdu. Revolucija je utopija o savršenom bratstvu utemeljenom na krvi. Bratstvo je prastari san o novom čovjeku. D. se pozivao na Bibliju i citirao Knjigu postanka: načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična. Rastali smo se. On je bio zadovoljan, a ja iscrpljen i potišten.

Vidjeli smo se još četiri ili pet puta i uvijek na različitim i skrovitim mjestima. Nije od mene tražio da mu iznosim podatke, mogu reći da više i nije slušao, niti odgovarao na pitanja; vodio je monolog. Bilo je sve manje podataka o naoružanju i vojnim bazama, o sovjetskim prednostima u kozmosu, a sve više smušenih ideja o "cjelokupnosti stvorenoga", o gradovima i pustinjama u kojima se kuje novo jedinstvo.

Prošlo je šest mjeseci, a o njemu ništa nisam znao, ne samo ja, već nitko iz kruga u kojem smo se ranije kretali. Onda sam jednog dana pred zgradom SUP-a u Ulici 29. novembra sreo školskog druga s kojim se nisam vidio najmanje desetak godina. Završio je pravo i zaposlio se u SUP-u. Pozvao me u svoj ured, želio mi je nešto reći. Kada sam

"A vesta, kdo je ta človek?" je rekel moj tovariš.

Oba sta dvignila glavo in se zazrla vame. Eden je bil škilav, drugi pa bled in mršav kot puščavnik.

"To je tisti, ki dela za Intelligence service," je rekel in me povabil, naj sedem.

"Da dobimo še Kardelja, pa sta oba v naših rokah," je dodal uslužbenec puščavniškega videza.

Smejali smo se, potem pa so mi pojasnili, da je moj prijatelj D. pismeno obvestil SNZ, da delam za britansko obveščevalno službo. Isto opozorilo je poslal tudi za Kardelja. Rekli so mi, da je odjavil telefon, da se je zaprl v stanovanje in piše pisma Brežnjevju.

Istega dne popoldan, kot bi ga bil priklical, se je pojavil v samopostrežni v Ulici Gospodara Jovana. Poredil se je, bil je na kratko postrizen in neobrit, z zabuhlimi podočniki. Skriva sem gledal, kako hlastno nalaga živila v košaro. Medtem ko je jemal kruh, se je ozrl in me zagledal. Široko je odprl oči, kot bi ugledal nevarno zverino. Razpenil se je in glasno zaklical:

"Ne približuj se mi, špijon!"

Bilo mi je nerodno, zato sem se takoj oddaljil, pustil svojo košaro in ne da bi karkoli opravil, zapustil samopostrežno.

Moj prijatelj D. je pristal v zaporniški duševni bolnici. Tam je napisal roman Besede, izgovorjene v suženjstvu. Ta rokopis sem videl pri najinem skupnem prijatelju, advokatu Baroviću, ki ga je tu in tam obiskal. D. mu je zapustil rokopis in rekel: "To zapečati do moje smrti." To je bil nečitljiv in zanikrn rokopis, na nekaterih straneh je bilo moč razbrati samo številko 1948; najverjetneje leto, s katero se je roman ukvarjal. Čitljivo je bila izpisana samo zadnja poved: voda mi teče v grlo. Na koncu se je podpisal, potem pa je prečrtal podpis in naredil križ, kot to delajo nepismeni.

Umrli je 19. decembra 1974. leta. Takrat je zapadel sneg, zemlja se je pobelila. Na pogrebu je bilo malo ljudi; mnoge med njimi sem poznal ali že kje srečal. V kapeli, poleg odra, je stala velika ženska v črnini s prozorno tančico prek obraza. Ob njej sta bila dva topa ravnodušna moška. Ko je bila krsta položena v zemljo, ni nihče izustil niti besede, pa tudi ne vrgel cvetka ali pesti zemlje za njim. Hitro se je zmračilo in se je tudi sprevod takoj razšel. Stekel sem proti tramvaju, pobegnili sem s pokopališča in temine, ki se je širila in požrešno goltala snežne kosme. Ravno sem se zvil na sedežu, ko mi je nekdo spustil roko na ramo in rekel:

"Nič ne vemo eden o drugem, in mnoge skrivnosti odhajajo z nami v grob!"

Zagledal sem človeka, ki se je na pogrebu motal okrog mene, dva- ali trikrat se me je tudi dotaknil, želel je celo začeti pogovor. Zdaj sem bil na volji, da se pogovoriva o vsem, tudi o smrti; hotel sem ga povabiti, naj sede, vendar njega ni bilo več v tramvaju. Roka tega neznanca, ki se je maloprej spustila na mojo ramo, me je pritiskala ves čas kot težek nagrobni kamen. Kdo je bil ta človek?

Prevedel Boris Jukič

ušao u zagušljivo prostoriju zapahnuo me teški i ustajali kancelarijski zrak unatoč tomu što je prozor bio odškrnut. Dvojica službenika sjedila su jedan naspram drugog, pognuti i zadubljeni u svoje spise.

"Znate li ko je ovaj čovjek?" rekao je moj drugar.

Obojica su podigla glave i zagledali se u mene. Jedan je bio razrok, a drugi blijed i mršav kao isposnik.

"To vam je onaj što radi za Intelidžens-servis", rekao je i ponudio mi da sjednem.

"Još da privedemo i Kardelja, pa su obojica u našim rukama", dodao je službenik isposničkog izgleda.

Smijali smo se, a onda su mi objasnili da je moj prijatelj D. pismeno dostavio SUP-u da radim za britansku obavještajnu službu. Isto upozorenje poslao je i za Kardelja. Rekli su mi da je odjavio telefon, da se zatvorio u stan i piše pisma Brežnjevju.

Istog dana popodne, kao da sam ga prizvao, pojavio se u samoposluzi u Gospodar Jovanovoj ulici. Bio je otežao, kratko ošišan i neobrijan, nadutih podočnjaka. Krišom sam gledao kako pohlepno slaže namirnice u košaru. Dok je uzimao kruh, osvrnuo se i ugledao me. Razrogačio je oči, kao da je ugledao opasnu zvjerku. Zapjenio je i podviknuo glasno:

"Ne prilazi mi, špijune!"

Bilo mi je neugodno pa sam se odmah udaljio, ostavio svoju košaru i neobavljena posla napustio samoposlugu.

Moj prijatelj D. dospio je u zatvorsku duševnu bolnicu. Ondje je napisao roman Riječi izgovorene u ropcu. Vidio sam taj rokopis kod našeg zajedničkog prijatelja, advokata Barovića, koji ga je povremeno posjećivao. D. mu je ostavio u nasljedstvo rokopis i rekao: "Ovo zapečati do moje smrti." To je bio nečitljiv i aljkav rokopis, na pojedinim stranicama razabirala se samo brojka 1948; najvjerojatnije godina kojom se roman bavio. Čitljivo je bila ispisana samo posljednja rečenica: voda se popela do grla. Na kraju se potpisao, a onda je precrtao potpis i stavio križ kako to čine nepismeni.

Umrlo je 19. prosinca 1974. godine. Tada je pao snijeg, zemlja se zabijeljela. Na pokopu je bilo malo ljudi; mnoge od njih sam poznavao ili već negdje sreao. U kapeli, kraj odra, stajala je krupna žena u crnini s prozirnim velom preko lica. Uz nju su bila dva tupa ravnodušna muškarca. Kada je sanduk položen u zemlju, nitko nije riječ izustio, niti za njim bacio cvijetak ili šaku zemlje. Brzo se smračilo pa se i pratnja odmah razišla. Potrčao sam prema tramvaju, pobjegao sam od groblja i tmine koja se širila i halapljivo gutala pahuljice. Bijah se skupio na sjedalu kad netko spusti ruku na moje rame i reče: "Mi ništa ne znamo jedni o drugima, a mnoge tajne odlaze s nama u grob!"

Ugledah čovjeka koji se na pogrebu vrzmao oko mene, a u dva-tri maha me i dotaknuo, čak je želio zapodjenuti razgovor. Sada sam bio raspoložen da popričamo o svemu pa i o smrti; htio sam ga pozvati da sjedne, ali njega više nije bilo u tramvaju. Ruka tog neznanca, koja se maločas spustila na moje rame, pritiskala me cijelo vrijeme kao težak nadgrobni kamen. Tko je bio taj čovjek?

Caught in the undertow

D. was a friend of mine, middle-aged, big, burly, unmarried and a heavy smoker. He always reeked of tobacco: he smoked cigars, a pipe, Gauloises, and cigarettes which he rolled himself, mostly with fine, golden Herzegovinian flora. D. was cultured, well-read and very knowledgeable about literature, but he was unsystematic, he always dropped whatever he started, and never tried to pick up what he had dropped. Such was his life, such was his career.

He had come out of the war a young man with the rank of captain and by 1948 was already a colonel in UDBA¹. He seldom made arrests himself; what he enjoyed was conducting the interrogations. He was intelligent and witty, and liked meeting his match in a prisoner. He could not stand those who immediately gave in and knuckled under, but he did not torture them, he simply turned them over to someone else. Cowards disgusted him, but intelligent pro-Stalinists he would try to convert. I met many of his victims during our years together. They all respected and spoke well of him, even though his interrogations were gruelling. He never raised his hand or his voice, and he was not one for extracting confessions. His role was to deluge them with facts and dazzle them with his exposition. He warned against ideological bigotry, liberated people from blind faith in authority, and considered obedience to be the source of inhumane acts. His way of thinking was dangerous to any authoritarian system.

D. was one of the first to start demolishing the myth of Stalin in front of the many arrested Stalinists who passed through his hands. He had a gift for comparisons that made even his victims laugh. "I don't know how anyone can be for Stalin, for that dormouse, that mustachioed old bag", he would say, and then, continuing in the same vein, would finish off with a few choice swearwords. He spoke Russian and a smattering of Ukrainian, and would cite or read passages from books to his prisoners. There were always a dozen books on his table, and some he would lend to selected inmates. At the Central Prison in Belgrade or the prison at Ada Ciganlija they were still reading Z. Pavlovich's *The Reckonings Of A Soviet Thermidor*, M.Z. Ninkonov-Smorodin's *Krasnaya katorga*, I.L. Solonevich's *Rossia v kontslagere*, etc.

D. was an open-minded investigator, but a rigid soldier. Although no stranger to misfortune and pain himself, he had a duty to perform and it entailed making his own contribution to pain and tragedy. As a poet he compared wounds to the stars, but as a state security officer he knew how to scratch open those same wounds. This selfcontradictory duality was tearing him apart and by the end of 1949 he asked to be relieved of duty. He was shattered by the arrest of some of his wartime comrades, saying that the torture to which they were being subjected was a Stalinist method. D. was summoned to the Ministry of the Interior but there he dispelled all doubts, especially those that he might share the opinions of his arrested friends. He was given three weeks rest at the spa in Vrnjačka Banja which, admittedly, stretched out to three months. During that time he enjoyed excellent hotel accommodation, the supervision of doctors and a minder, but he had trouble sleeping and a growing penchant for drink. After three months they came for him, put him in a mental hospital in Belgrade where he was given a complete check-up and then sent to Opatija to convalesce. He took it all in his stride, and it was without a trace of sarcasm that he told the minister: "If it suits you for me to act crazy in order to justify the diagnosis, that won't be hard."

He spent two months in Opatija and then learned that he had been assigned to the International Trade Commission there he stayed a full sixteen years, and after the fall

of Ranković in 1966 was handed his retirement papers. Throughout his time in international trade he was probably working in the double role of exporter and UDBA agent.

By the time we became friends he was already a garrulous pensioner, overbearing and incorrigibly derisive. He tended to draw into his ambit the disgruntled and shiftless, and in their presence was bold and loud, always railing against officialdom. In the course of taunting and breaking down others, he had a kind of break-down himself. He suffered increasingly from persecution mania. He claimed that he was being bugged and followed, he did not trust even his closest friends, whom he accused of informing on him. Many of them he dropped, and some dropped him. One by one people started deserting his table at the Mažestik cafe. He sat there alone, hating others, hating the world which was conspiring against him. Strangely enough, it was around this time that he came to accept me, to confide in me, although always reservedly.

Our conversations invariably started with literature. He recommended Remizov to me, was ecstatic about Platonov, gave me *Contemporary Russian Short Stories* published in 1940 by the Professors' Cooperative in Belgrade. He drew my attention to B. Pilnyak's story *Old Cheese*. He gave me Vsevolod Ivanov's novel *Parkhomenko* in Russian. These books are still in my library today. As far as he was concerned, all things Russian were inimitable. He went to the Soviet Union as a tourist and came back enraptured, never failing to say that all the marvels he saw there were the work of Stalin. His pet name for Beria was: "the Great Lavrenti". For him, communist society could be homogenous only if subordinated to a supreme authority, ideal only once all sources of conflict had been abolished, and free only if the orders of the supreme authority were properly implemented. This man, who as an interrogator had vilified Stalin, wound up an idolater, an admirer of his statue. He once confided to me:

"I'll tell you something: all the people I converted disgusted me. I reeled off a speech I knew by heart, I was an actor, a small-time actor who found it easy to shatter even the most hard-core ideological convictions. In preparing for my role, the more I read books against Stalin, the more I came to admire him."

On Saturdays we would meet at the coffee bar of the Park Hotel. If one of us could not make it, he would have to find a way to let the other one know. One Saturday I waited a whole hour for him, but he did not show up and he did not leave a message. Nor did he appear at the Mažestik the following day. I dialled his number but there was no answer. I complained to a friend of his who was on good terms with him one minute and bad terms time next, but he knew nothing either. He said that D. would do better to keep his big mouth shut, he was spitting at the leadership too much, and Internal Affairs had its eye on him. But on Tuesday, I caught sight of him at the Mažestik, he was sitting at a table alone, reeking of tobacco. He looked morose. Since I thought he would refuse me a seat at his table, I just stood there, glancing around as if looking for someone. He beckoned me over with his finger because he was in the middle of a coughing fit. He coughed and dribbled into his handkerchief, and at one point spat onto the floor. I sat down and said:

"Where were you on Saturday?"

"I only got back from Moscow last night", he said. "I had dinner with Brezhnev." He said it as if he always dined with Brezhnev on Sundays.

"It's time we laid our cards on the table", he continued in the same serious vein. "I'm not hiding anything", I said.

"Both of us are hiding something", he said. "You know that I work for the KGB, and I know that you work for the Intelligence Service. It's time we exchange information". I thought he was joking, but his stern expression compelled me to wait for the punch-

¹ UDBA: Uprava državne bezbednosti / The State Security Service

line. If he had decided to break off with me, he could have found a better reason for it. If he was acting, surely he would not keep me in suspense for long. But this time it was serious. D. said we should meet in the coffee bar of the Park Hotel the following day, at a time when no one would expect us, and have our first exchange of information then.

"We have to be careful. We're being followed. Now to work, I have to get ready", he said rising from the table, and he departed.

All I could do was get ready myself and show up for our meeting. I augmented my paltry knowledge of intelligence services with equally paltry facts from the General Encyclopedia. I arrived at the appointed time and found him sitting at a table, looking demented, red in the face, nostrils flaring.

"What's the matter?"

"Look at him over there", he said. "That pig is shadowing me. I'm so mad I can't think straight. And you, you're dangerous, you could pull a fast one on me."

Sitting at a table was a smallish man, about thirty maybe, with a swarthy complexion and thick, curly hair. He was sipping a lemonade and watching us. Suddenly D. angrily rose from his chair and marched over to the man's table. He asked him on whose orders was he following him, when had he been assigned to the case and what were they waiting for, why didn't they liquidate him? The man looked at him in astonishment, not understanding a thing. He was a guest at the hotel, a Greek. D. briefly calmed down, later saying that Greece was strategically important to them, especially since it was an Orthodox country.

The next day we met at Kalemegdan park. It was getting dark already. D. took a small transistor out of his bag and put on some music. He looked around and even walked a twenty-meter radius around the park bench. We had just sat down, huddled together to exchange our information when, as chance would have it, and chance always favours the narrator, a policeman stepped out of the bushes and asked for our I.D.s. D. was shocked and shook his head.

"To choose a public park of all places!", said the policeman. "Beat it!"

We headed down the slope to the train tracks. D. suggested that we get on the tram to cover our trail.

"For a moment there I was in a cold sweat", he said. "I've got two letters to Brezhnev in my bag. But there's also a gun inside. If that ass had told me to open my bag, I would have killed him!"

We got onto a half-empty tram. D. told me to sit behind him. For him, natural everyday occurrences were traps. There was no such thing as happenstance, or the unexpected. In nature, everything was connected. For him the world was coded, but he had the gift of being able to decipher the signs, and hence was always tense and mistrustful. Riding the tram I wondered: am I getting caught up in a dangerous game with a lunatic? When the tram stopped at the Faculty of Economics, he suddenly got up, signalling me to follow. We jumped off the train and hurried towards the steps that lead up Kamenita Street to the Zeleni Venac Market. He said we had to split up; we could give them the slip under cover of darkness. And then suddenly he disappeared, I never even noticed how. For two weeks he was nowhere to be seen; to be honest, I did not try very hard to find him. I reproached myself for abetting a sick man.

One morning I saw him in front of my building. He was pacing back and forth nervously, chain-smoking. I went down and invited him in, but he refused, saying that my flat was bugged just like his and suggesting that we meet at the Russian cemetery. He explained how to find it and which path would take me to the grave of Boris Aleksandrovich Chistogradov, where there was an open book in marble with the name

Ana Smirovna Vassilyevna inscribed on it.

"Wait for me there", he said.

He seemed to have gathered flesh in the fifteen days that I had not seen him. He had huge circles under his eyes and his face was puffy. When we met at the cemetery I told him that he had changed, that he looked pale and tired. He waved my comments away as irrelevant.

"My health doesn't matter", he said. "I couldn't care less about life. What I want us to do here is to discuss global strategies. You know that the Soviet Union watches Yugoslavia with one eye, and winks at what it is doing with the other. For us Yugoslavia is a prisoner whom we allow freedom of movement. We monitor only the areas your service supports. All your generous handouts go into pockets we have already ripped open. What we want is to block the other side, not to change the situation in the country. Neither of us cares how this system works, just which of our two sides wins or loses. You want some kind of federalist revolution here, and we want an October revolution. Now tell me the methods you use to neutralise our influence and kill our chances?", he asked, his eyes fixed on me as he stood glumly at the grave of one Boris Aleksandrovich Christogradov. "I know you think I'm crazy", he went on, "and you're not the only one. If it makes you feel any better, I can be that too. But the fact is that I know too much and that it cannot be erased from my memory."

"I'm sure you do", I said. "I just don't know why you picked me for the other side."

He smiled as warily as a fox, training his eyes on me like an interrogator waiting for the suspect to change his statement.

"Apart from being close to Mrs. Trevisan, a British subject from a bourgeois family, with a Serb father and a Croatian mother, you also see a CIA agent", he said.

"And who's that?", I asked.

He ripped open the seam of his jacket lining and took out a tiny notebook; this was where he kept a coded record of my meetings with foreign correspondents. He had something to say about each and every one of them; all of them were in the employ of one intelligence service or another. He pronounced Dan Morgan, the Washington Post correspondent, a double agent. Even Franco Petrone, Unita's Belgrade correspondent, was not spared. As far as D. was concerned, West European communist parties had sold out to the ruling bourgeoisie anyway.

"If you refuse to see me and collaborate with me, then all I can do is put a bullet through my head", he said.

This man of keen observation and bold gesture, this great admirer of literature, raconteur and conversationalist, was now weighed down by international worries as well. Was it that or something else which had aged him so quickly that you could see him deteriorate by the day? All I could do was persist in the role of a sick man's accomplice.

"Now then", he said, "tell me briefly about your strategy."

"Our goal is destabilisation, it is not to destroy the system, at least not for now", I said.

"We undermine the foundations of your influence by encouraging national communism and weakening the monolithic party. Loosen its hold, and you're half-way there. We stir things up, you put them back the way they were; it's an interesting game. We work systematically and with a view to the long term, financing the press to develop the kind of criticism that is bound to bear fruit one day. We have been saying for ages that Stalin was a murdering maniac and that communist mythology is turning a thick-skulled leader into a genius. Student newspapers have no compunction about calling Brezhnev a rhinoceros."

"Yes, yes," he almost groaned. He kept chain-smoking. He wiped away the sweat, but

his lips were moist. His hands were shaking, I saw. I hoped that his quick-witted, flippant side would break through now, that he would laugh and say it had all been just an exercise in self-irony.

"Yes, yes, that's all true, except we can always wring the chicken's neck", he said, and then calmly proceeded to discuss human relationships as a striving for annihilation; hence, revolution was the will of the masses. Stalin was the embodiment of the popular will. He was fair, he did not spare even those closest to him. In cleaning up the world, he brought hope in the New. Revolutionary rule was no better than what it overthrew, but revolution fulfilled the dream of blood. If the blood of the righteous and innocent was spilt, it cried out from the earth, asking God for justice. Revolution was a utopia of ideal brotherhood rooted in blood. Brotherhood was the age-old dream of the new man. D. cited time Bible, quoting from The Book of Genesis: "Let us make man in our image, after our likeness". We parted. He was satisfied, I was exhausted and demoralised.

We saw each other four or five times more, always in different, out-of-the-way places. He did not ask me for any facts. I can safely say that he no longer even listened to, or answered my questions; he was conducting a monologue. He quoted fewer and fewer figures about weapons, or facts about military bases and Soviet supremacy in outer space, and produced more and more muddled ideas about "the totality of the created", about towns and wastelands where a new unity was being forged.

"We are all now in a state of anticipation", he said in parting.

I did not hear a word about him for six months, nor did anyone else from our old circle. Then one day, in front of the Interior Affairs Ministry in 29 November Street, I ran into an old school-mate I had not seen for at least ten years. He had finished law and was now working at the Interior Ministry. He asked me up to his office, there was something he wanted to tell me. When I walked into the stuffy room, the heavy, musty air knocked me back, even though the window was half-open. Two office workers were sitting across from each other, hunched over their desks, engrossed in their papers.

"Do you know who this man is?", my old school-mate asked.

Raising their heads, the two men looked at me. One was cross-eyed and the other as pale and thin as a hermit.

"He's the one who works for the Intelligence Service", said my friend, offering me a seat.

"Now all we need is Kardelj and we've got them both in our hands", add the one who looked like a recluse.

We laughed, and then they explained that my friend D. had written to the Interior Ministry denouncing me as an agent of the British Intelligence Service. He had sent them a similar warning about Kardelj. They told me that he had disconnected his phone, locked himself into his flat and was writing letters to Brezhnev.

That same afternoon, as if by telepathy, he appeared at the supermarket in Jovanova Street. He had become heavier, cut his hair short and was unshaven, with puffy circles under his eyes. Out of the corner of my eye I watched him avariciously pile the items into his basket. He was choosing the bread when he turned around and saw me. His eyes opened wide, as if he had just seen a vicious beast. Foaming at the mouth he shouted:

"Don't come near me, you spy!"

Dying of embarrassment I immediately moved away, dumped my shopping basket and left the supermarket, my shopping undone.

My friend D. wound up in the prison mental hospital. There he wrote the novel *Words Uttered In A Groan*. I saw the manuscript at the lawyer Barović's, a common friend of

ours who visited him occasionally. D. had bequeathed him the manuscript, saying: "To be sealed until my death." It was an illegible mess of a manuscript, with page upon page where all you could make out was the number 1948; that was probably the year in which the novel was set. Only the last sentence was legible: caught in the undertow. At the end he had signed it, then crossed out his signature and put in an X, like an illiterate.

He died on December 19, 1974. It was snowing that day and the ground had turned white. Only a handful of people attended the funeral; most of them I knew or had met somewhere. Standing by the bier in the chapel was a large woman in mourning, a transparent veil covering her face. Next to her were two vacuous-looking, disinterested men. When the coffin was lowered into the ground, no one said a word, or even tossed in a flower or handful of earth. Night was rapidly falling and the small group quickly dispersed. I ran towards the tram, away from the cemetery and the spreading darkness that was so rapaciously devouring the snowflakes. As I huddled in my seat, someone placed a hand on my shoulder and said:

"We know nothing of one another, and many secrets will go to the grave with us!"

I saw the man who had been lingering around me at the funeral, he had brushed by me two or three times and even wanted to strike up a conversation. I was in the mood to discuss anything now, including death; I wanted to invite him to sit down, but he was not on the tram any more. That stranger's hand, which had rested on my shoulder only a moment before, weighed on me the entire time like a heavy tombstone. Who was that man?

Translated by Christina Pribičević

Constantin Abăluță

je bil rojen leta 1938 v Bukarešti. Diplomiral je iz arhitekture in se do leta 1969 z njo tudi ukvarjal, potem pa se je profesionalno posvetil pisanju. Piše poezijo, prozo, drame in literarno kritiko ter prevaja. V času komunističenga režima so mu prepovedali vsako profesionalno udejstvovanje na Zahodu, leta 1971 pa tudi eno izmed njegovih knjig.

Je član Zveze romunskih pisateljev in Romunskega PEN centra.

Objavljati je začel leta 1958, prvo pesniško zbirko izdal 1964, od takrat še 25 izvirnih del, med katerimi so najpomembnejša: La Pierre, 1979, Il y a, 1973, Objet de silence, La Violence de la mémoire pure. L'air mode d'emploi, Planeur, La Solitude du Cyclope, Les memes sables, La route des fourmis, La taupe de Pessoa, Les pieces (pesmi), La planete symétrique, Rester debout, La chambre des machines à écrire, Petit précis de silence (proza), La Terrasse (5 iger), Antologija romunske poezije generacije 60-ih in 70-tih s komentarjem, obsega 1300 strani - zanjo je prejel nagrado Zveze romunskih pisateljev. V literarnih revijah je objavil številne prevode, več tisoč verzov F. Pessoe in C. Valleja, francoskih nadrealistov, B. Cendrara, H. Michauxja, J.L. Lime, Sylvie Plath in drugih.

né en 1938 à Bucarest. Diplôme en Architecture en 1961 et pratiquée jusqu'en 1969, des cette année il devient écrivain libre professionnel. Il écrit de la poésie, de la prose, du théâtre. Il se consacre aussi à la traduction et à la critique littéraire. Pendant le régime communiste on lui refuse la participation à toutes les invitations professionnelles en Occident, et en 1971 on lui interdit un de ses livres.

Il est membre de l'Union des écrivains de Roumanie et du PEN Club de Roumanie.

Début dans la presse littéraire: 1958. Le premier volume de poésie: 1964. Dès lors: 25 volumes originaux dont les principaux sont: La Pierre, 1979, Il y a, 1973, Objet de silence, La Violence de la mémoire pure. L'air mode d'emploi, Planeur, La Solitude du Cyclope, Les memes sables, La route des fourmis, La taupe de Pessoa, Les pièces (poésie), La planete symétrique, Rester debout, La chambre des machines à écrire, Petit précis de silence (prose), La Terrasse (contenant 5 pieces), La Poésie roumaine d'après proletcultisme / la génération des années '60 et '70 (anthologie commentée, deux volumes totalisant 1300 pages - Prix de l'Union des écrivains de Roumanie.)

Constantin Abaluta a publié beaucoup de traductions (des milliers des vers de Pessoa et de Vallejo, des surréalistes français, de Blaise Cendrars, Michaux, José Lezama Lima, Sylvia Plath etc.).

Sobe

1.

Človek se rodi z menjavo stanovanj
iz ovojne sobe se preseli v sobo v rojstni hiši
in potem je njegovo življenje eno samo preseljevanje
sobe ga dušijo s svojo umetno nepredušnostjo
To je človekov sin govoriyo kosi pohišta
stojala za svetilke slike
to je majhna sterilna pošast reče okroglo ogledalo
ki zamenjuje sonce
že v mladosti dobiš svojo sobo
osebno celico ki te varuje pred naravo in njej podobnimi
majhno tovarno za proizvajanje samote
in začneš svoje življenje sestavljeno iz majhnih obrambnih navad
postaneš stražar dobro umerjene klavstrofobije
saj se s premišljeno ravnodušnostjo misleca
naučiš hoditi po travi
postaneš ljubitelj rož in dreves a le kot spremljevalec
vaz in oken
občudovalec rek in slapov
speljanih v labirint vodovodnih cevi
toda glej neizmerno so ti všeč čolni
čolni v katerih sanjaš da pluješ (nikomur ne povej)
da so to proste sobe brez cilja

2.

Moje sobe z odvečnimi stoli
na katere nihče ne pride sedeti
razen mene samega
z vsakim od njih delim osamljenost

moje sobe so majhna okna
skozi katera vidim razkosane mimoidoče
in tanko narezana drevesa kot pri radiografiji

moje sobe z malo zraka
ki sem ga čuval kot kamele vodo
v grbi da bi lahko šle skozi puščavo
moje sobe so trenirale moje noge
z luknjami na lesenem podu
in dražile moje roke z brezhbnim belim apnom na steni
in pomirjale moje veke z razcvetelimi zavesami matere
sobe s pokvarjenim samovarjem na mizi
pijanci ki so hodili ponoči na slepo trkati po vratih
ko smo se mi ljubili in sušili madeže vlage
s piskom prerezanih dihanj

Odăile

1.

*Omul se naște printr-un schimb de locuință
din odaia amniotică trece în odaia casei părințești
și-apoi viața lui nu-i decît un șir întreg de mutări
odăi care-l corcolesc cu etanșeitarea lor artificială
Acesta-i fiul omului spun mobilele și lampadarele
covoarele și tablourile
acesta-i micul monstru steril spune oglinda
rotundă care înlocuiește soarele
încă din adolescență ți se dă o cameră a ta
o alveolă personală care să te păzească de natură și
de ceilalți semeni
o fabricuță de produs singurătate
și-ți începi viața ta făcută din mici tabieturi de apărare
devii gardianul claustrofobiei bine temperate
căci învești să calci pe iarbă cu nonșalanța gînditoare a savantului
devii iubitor de flori și de copaci doar ca acompaniament
pentru vase ori ferestre
admirator de riuri și cascade
trase în labirintul țevilor de apă menajeră
dar iată îți plac nespuse de mult bărcile
bărcile în care visezi să plutești (n-o spui la nimeni)
ca-n niște odăi libere și fără nici o țintă*

2.

*Odăile mele cu scaune de prisos
pe care nu venea nimeni să stea
și atunci stam numai eu pe rînd
împărțind singurătatea cu fiecare în parte*

*odăile mele cu ferestre mici
prin care vedeam trecătorii crîmpoșiți
și arborii sectorizați mărunți ca la radiografie*

*odăile mele cu aer puțin
pe care-l legumeam precum cămilele apa
din cocoașă ca să poată străbate deșertul
odăile mele ce-mi antrenau picioarele
cu gropile din dușumea
îmi stîrneau mîinile cu varul impecabil al pereților
și-mi linișteau pleoapele cu perdelele înflorate ale mamei
odăi cu cite-un samovar stricat pe masa goală
bețivii ce veneau noaptea bătînd în uși la împlire
în timp ce noi făceam dragoste uscînd petele de igrasie
cu șuierul respirațiilor întretăiate*

ljubljene in hkrati osovražene sobe
tako kot so se razlegali oceani na svojih nevidnih temeljih
kot se je dvigalo sonce iz raztrošenega
pepela mojih svinčnikov
sobe ki so se porušile ob kakem potresu
ali so počasi ugasnile pod koraki ravnodušnih stanovalcev
ki so mimogrede udarili po popljuvanem števcu
da so se jim pred nosom pojavili kilovati

sobe ki vas danes nosim v sebi
čudna želva z notranjim oklepom
ki ga nihče ne more več iztrgati ali razbiti
v določenih jesenskih dnevih čutim
kako na ta oklep pada listje
vrnjenega otroštva

3.

Sedaj bom umrl brez skrbi
na bulvarju poleg arabske restavracije se je odprlo
Adam's non-stop pogrebno podjetje
visoke kakovosti z belimi zelenimi modrimi krstami
aerodinamčnimi okolju prijaznimi krstami
z blazinami za kolena in komolce
s krstami povezanimi z državnim centrom za dihanje
opremljenimi s televizorjem in internetom
če bi po pomoti vstal od mrtvih
vrednost takšnega pogrebnega artikla
mi je pojasnil oglas v časopisu: zamenjam
vilo ob jezeru Snagov za Adam's-ovo krsto
-o uboga soba iz desk preprostega človeka
njegova zadnja soba
bolj čista bolj urejena kot je bila kdajkoli v življenju
malo smole oddaja
vonj za mrtve nosnice

*odăi iubite și urîte pe rînd
după cum se-nfoiau oceanele în temelile lor nevăzute
după cum se ridica soarele din cenușa creioanelor mele
împrăștiată mai peste tot
odăi care s-au năruit la vreun cutremur
ori s-au stins lent sub pașii locatarilor nepăsători
ce-nghionteau în treacăt contorul pricăjit
pînă-i izbucneau kilowații pe nas*

*odăi pe care azi vă port în mine
ciudată broască țestoasă cu carapace lăuntrică
pe care nimeni nu mi-o mai poate smulge ori ciobi
și în anumite zile de toamnă simt
cum pe această carapace cad frunzele
unei reîntoarse copilării*

3.

*Acum pot să mor fără griji
pe bulevard lîngă restaurantul arab s-a deschis
Adam's servicii funerare non-stop
unitate de lux cu coșciuge albe verzi albastre
aerodinamice garantat ecologice
cu pernițe pentru genunchi și coate
conectate la un centru național de respirație
dacă învii din greșeală
dotate cu televizor și internet
de costul unui astfel de obiect funebru
m-a dumirit un anunț : dau vilă
pe malul lacului Snagov contra coșciug Adam's -
o sărmana odaie de scînduri a omului simplu
ultima lui odaie
mai curată și mai dichisită decît a avut-o vreodată în viață
cu vreun nod de rășină emanînd
miros pentru nările moarte*

Aleph

1.
Čemu okna v
slepčevi hiši?
Samo da bi vdihaval zrak z ulice
da bi stegnil roko na vrt?
Kako žalostno je
ko je umazano okno
enako čistemu oknu
Ko drevo in stol
ne vidita drug drugega

Meni enaki
so preživeli potres ki je zbrisal celo ulico
samo slepčeva hiša je ostala na nogah
z upognjeno hrbtnico brskajoč po ruševinah
je slepec
cele dneve nabiral zidake
in si sam vzdal okna

2.
Med mrkom se slepec
počuti kot kralj ki mu ploska množica
njegove veke trepetajo v vetru
obdan z vekami podložnikov
je biti slep znova vera
pomanjkanje sramežljivosti

Med sončnim mrkom se slepec
počuti kot dež nad morjem
kot kaplje ki jih z lahkoto posrka
uničevalna tekočina

3.
Slepec stoji na morskem bregu
s črkovanjem njegov glas
pomiri notranjost vsakega vala
pesek in sol
alge in polžke

Ko piha veter
se slepčev glas razlega daleč
kot vonj po vrbi obkoli svetilnik
in izgubljene ladje
vse kar je v nasprotju s sabo
vse kar dvomi o sencí
ki jo je v prostoru rešil veter brez cilja

Aleph

1.
*De ce-i nevoie de ferestre
în casa unui orb?
Doar ca să respiri aerul străzii
să scoți mâna în propria grădină?
E trist
cînd geamul murdar
e totuna cu geamul curat
Cînd arborii și scaunele
nu se vād unii pe alții*

*Semenii mei
au prins cutremurul ce-a ras o stradă-ntreagă
doar casa unui orb a rămas în picioare
smerit zile-ntregi bijbîind printre dărîmături
orbul
a cules cărămizi
zidindu-și singur ferestrele*

2.
*În timpul eclipsei orbul
se simte ca un rege aclamat de mulțime
pleoapele lui tremură în vîntul
stîrnit de pleoapele supușilor
să fii orb e din nou o credință
o lipsă de sfială*

*În timpul eclipsei orbul
se simte aidoma ploii pe mare
stropii atît de lesne absorbiți de
lichidul exterminator*

3.
*Orbul stă pe malul mării
silabisind vocea lui
împacă înlăuntrul fiecărui val
nisipul și sarea
algele și cochiliile*

*Cînd bate vîntul
vocea orbului ajunge departe
ca o mireasmă de salcie înconjoară farul
și rătăcitele vapoare
tot ce se află în dispută cu sine
tot ce se îndoiește de umbra salvată
de vîntul fără țintă în spațiu*

4.

Samo nekaj obžalujem:
da ne morem videti kako jeseni odpada listje
in se lepi na šipe
na obraze ljudi
na hišne številke

Moja slepota bi bila znosnejša
če bi vsaj vedel
kam gre vse to listje
ki se briše ob mene kot ob kip

5.

Prehodil sem vse mesto
da bi našel kitajske zvončke na veter
in jih obesil na lesteneč
v višini čela
ko se mimogrede sprehodim po sredini sobe
me zvonjenje zvončkov
opomni da obstajam

Prevedel Aleš Mustar

4.

*De-un singur lucru îmi pare rău :
că nu văd toamna frunze scuturându-se
lipindu-se de geamuri
de fețele oamenilor
de numerele caselor*

*Orbirea mea ar fi mai suportabilă
dacă măcar aș ști
unde se duc aceste frunze
care se șterg de mine ca de-o statuie*

5.

*Am bătut întreg orașul
ca să găesc clopoței de vînt chinezești
i-am agățat de lampadar
la înălțimea frunții
cînd trec întîmplător prin mijlocul camerei
clinetul clopoțeilor
îmi amintește că exist*

Les chambres

1.

*Naissance de l'homme par changement d'habitation :
de la pièce amniotique il passe à la chambre d'une maison natale
puis toute sa vie n'est qu'une file complète de déménagements
pièces qui l'étouffent avec leur étanchéité artificielle
Voilà le fils de l'homme disent les meubles les lampadaires les
tapis et les tableaux
voilà le petit monstre stérile dit le miroir rond qui subtilise le
soleil
Dès l'adolescence on te donne une chambre bien à toi
une alvéole personnelle pour te défendre contre la nature et les
autres êtres vivants
une petite usine à fabriquer de la solitude
et tu commences ta vie faite de menues habitudes défensives
tu deviens le gardien d'une claustrophobie bien tempérée
car tu apprends à marcher sur l'herbe avec la nonchalance
pensive du savant
tu deviens un passionné de fleurs et d'arbres
- la seule compagnie des vases et des fenêtres -
un admirateur de fleuves et cascades
abreuvé par les tuyaux labyrinthiques des eaux ménagères
mais voilà ce sont les barques que tu préfères
les barques où tu aimes flotter
comme dans des pièces libres et sans but*

2.

*Dans mes pièces aux chaises en surnombre
personne ne venait s'asseoir sauf moi-même
je m'y asseyais partageant la solitude
à tour de rôle avec chacune d'elles*

*de mes pièces aux étroites fenêtres
je regardais les passants déchetés
les arbres menus sectionnés comme
les membres d'une radiographie*

*mes pièces peu aérées
économisent l'air comme les chameaux
l'eau de leur bosse pour réussir
la traversée du désert*

*pièces qui entraînaient mes pieds
sur leur plancher plein de trous
et provoquaient mes mains
de la chaux impeccable des murs
seul le rideau fleuri de ma mère apaisait mes paupières*

*pièces où quelque samovar abîmé trônait sur une table bancale
des ivrognes rentraient tard dans la nuit en cognant à n'importe
quelle porte*

*pendant que nous faisons l'amour et séchions les taches
humides des parois par nos souffles mélangés*

*pièces aimées et haies à tour de rôle
selon que l'océan gonflait leurs fondements invisibles
selon que le soleil se levait de la cendre de mes crayons
disséminée un peu partout*

*pièces ruinées par quelque tremblement de terre
qui se sont éteintes sous les pas de locataires indolents
qui bourraient de coups le compteur électrique
pour lui faire cracher les kilowatts*

*pièces que je tiens à présent toutes en moi
je suis comme une étrange tortue
personne ne peut ni arracher ni briser ma carapace intérieure
dès l'automne je sentirai
tomber les feuilles sur cette carapace
d'une enfance retrouvée*

3.

*A présent je peux mourir sans peine
sur le boulevard près du restaurant arabe on a ouvert
Adam's pompes funèbres non-stop
boutique de luxe avec cercueils blancs verts bleus
aérodynamiques garantis écologiques
avec coussinets pour les genoux et les coudes
connectés à un centre national de réanimation
au cas où l'on ressusciterait par erreur
dotés de la télé et d'internet
le prix d'un tel objet funéraire a été divulgué
par une petite annonce : j'échange
une villa sur les bords du lac Snagov
contre un cercueil Adam's -
oh, la pauvre pièce de planches pour les gens de la rue
leur dernière pièce
plus propre et plus parée qu'aucune autre dans leur vie
avec quelque noud de résine
parfum pour leurs narines mortes*

Aleph

1.

*Pourquoi des fenêtres
dans la maison d'un aveugle ?
Rien que pour humer l'air de la rue
pour glisser la main dans le jardin ?
Quelle tristesse ! une vitre sale
ou propre c'est tout un
l'arbre et la chaise ne se voient pas*

Mes semblables

*ont vécu le tremblement de terre qui a abattu toute une rue
seule la maison de l'aveugle est restée debout
humblement a tâtons parmi les ruines des jours durant
l'aveugle
a ramassé des briques
pour murer lui-même ses fenêtres*

2.

*Pendant une éclipse l'aveugle
se sent comme un roi acclamé par la foule
ses paupières frissonnent dans le vent
semé par les paupières de ses sujets
être aveugle est à nouveau une croyance
un manque de timidité*

*Pendant une éclipse l'aveugle
se sent comme la pluie sur la mer
gouttes si facilement absorbées par
le liquide exterminateur*

3.

*L'aveugle au bord de la mer
épélant et sa voix
réconcilie sable et sel
algues et coquillages
au cour de chaque vague*

*Quand le vent se lève
la voix de l'aveugle s'éloigne démesurément
entoure d'une odeur de saule le phare
et les navires égarés
tout ce qui s'avère en conflit avec soi
tout ce qui met en doute l'ombre sauvée
le vent sans but dans l'espace*

4.

*Je regrette une seule chose :
de ne pas voir les feuilles qui tombent
se coller aux vitres
aux visages
aux numéros des maisons*

*Ma cécité serait plus supportable
si seulement j'apprenais
où s'en vont les feuilles
qui frôlent mon corps comme celui d'une statue*

5.

*J'ai traversé la ville entière
pour trouver des clochettes à vent chinoises
et les accrocher sous la lampe
à hauteur du front
si je les frôle au hasard
leur tintement
me rappelle ma propre existence*

*Traduit du roumain par Gina Argintescu-Amza,
Béatrice Libert et Gérard Augustin*

Hana Andronikova

rojena 1967 v Zlinu. Študirala je angleščino in češčino na Karlovi univerzi v Pragi. Po študiju je nekaj časa delala v kadrovski službi za multinacionalne družbe, od leta 1999 naprej pa se posveča samo pisanju.

Za svoj prvi roman Zvok sončne ure, 2001, je prejela nagrado Knjižnega kluba za leto 2001, leto kasneje pa nagrado Magnesia Litera za nadarjeno pisateljico leta. Novembra 2002 je izšla knjiga njenih kratkih zgodb z naslovom Srce na trnku.

born in Zlin (1967), studied English and Czech literature at Charles University in Prague. After her studies she started to work in Human Resources management for multinational companies. In 1999, she left her business career to proceed with her writing.

For her first novel The Sound of the Sundial (Zvuk slunečních hodin, Knížní klub, 2001) she received The Book Club Literary Award in 2001 and a year later Magnesia Litera Award in category Talent of the Year.

In November 2002 Andronikova published a book of short stories The Heart on the Hook (Srdce na udici, Petrov, 2002).

Zvok sončne ure

Pot proti soncu (odlomek iz III. poglavja)

Šest mesecev ločenosti se je raztegnilo na dvaindvajset. Star sem bil nekaj malega več kot eno leto, ko se je očka vrnil po naju. Izstopil je z vlaka in šel naproti ženi, ki ga je čakala s fantom v naročju. Le kaj si je tedaj mislil, ko me je prvič videl? Mama mi je nekajkrat pripovedovala, da se je pri pogledu name srečno zasmejal. On je to vsakokrat zlobno zanikal. Trdil je, da se je zgrozil, ker sem izgledal kot slinast črv iz moke. Smejal sem se, je rekel, seveda sem se moral smejati, ko sem te zagledal. Plešat debelušček z napihjenimi lici in nasmehom, ki se mu ni mogoče upreti. Dva velika zoba zgoraj in med njima vrzel za dve vžigalici. Spitana gola tekunica. Naslednji šok je bila Rachel. V beli bluzici in mornarskih hlačah. In lase postržene na kratko à la garçon. Kot kakšen pobalin.

Nekaj mesecev kasneje, novembra dvaintridesetega smo se vsi skupaj odpravili na pot proti soncu.

Ladja je izplula iz Marseillea. Monarch of Bermuda. Razkošne zabave, dolge toalete in ples. Čarovnik in trebuljač. Angleži v premoči. How do you do? Izbrano vedenje in specialitete šefa kuhinje. Jadra je napihoval vedno močnejši veter in valovi so bili večji in grozljivejši. Nebo se je pooblačilo in obzorje je izginilo. Dež v curkih je ustvarjal viden zastor, tančico, ki se je približevala. Jasna zavesa, ki je delila suho od grozeče plohe. Čar. Ko so na ladijski kljun padle prve kaplje, je ostala krma še nekaj sekund suha. Potem se je deževna stena premaknila nekaj metrov naprej in pogoltnila celo ladjo. Testo v nečkah kot da bi se s tem na neviden ukaz sesedlo. Popolnoma je pozabila, da ji je bilo slabo. Na ladji je še šlo, ampak v Madrasu je omagala. Pol dneva je bruhala. Morda zaradi tistih tabletk proti koleri in tifusu. V Kalkuto smo prispeli dva tedna pred božičem. Ko je po treh dneh, preživetih v postelji, razpakirala še zadnje stvari, je bila skoraj tema. Slišala je, kako je vstopil v hišo. Čakala je v jedilnici.

Usedel se je na stol, segel v žep in vrgel na mizo oguljene kovance.

- S tem tukaj plačujejo?

- Ja, ena rupija je približno deset kron.

- Imajo tudi kakšne halerje?

- Seveda. Rupija ima šestnajst anov, en an ima štiri paise in pais so trije paiji.

Izbuljila je oči.

- Kakšna razmerja pa so to?

- Ena rupija ima šestnajst anov, štiriinšestdeset paisov in stodvaindevetdeset paijev.

Trivialno.

- Noro!

- Navadila se boš. Indijci so ponosni na to.

- Na kaj?

- Na ta razmerja. Prebivalstvo se šteje v karorih. Trije krori prebivalcev, to je pravzaprav trideset milijonov ljudi.

Trenutek je v duhu računala.

- Torej je en krór deset milijonov.

- Pravilno. Ti nisem rekel, da je trivialno? En krór ima sto lakhov in sto krorov je en arb in sto arbov je en kharb ...

- Nehaj. Nočem vedeti.

Tolažljivo ji je položil roke na rame.

- Tukaj ti bo všeč, boš videla.

Zvuk slunečnih hodin

Cesta za sluncem (Úryvek)

Šest mesečju odloučení se protáhlo na dvaadvacet. Bylo mi něco málo přes rok, když se pro nás táta vrátil. Vystoupil z vlaku a šel vstříc ženě, která na něj čekala s klukem v náručí. Co si tehdy asi myslel, když mě poprvé uviděl? Máma mi několikrát vyprávěla, že se při pohledu na mě šťastně rozesmál. On to pokaždé zlomyslně popíral. Tvrdil, že se vyděsil, protože jsem vypadal jako uslintaný moučný červ. Smál jsem se, říkal, samozřejmě, že jsem se musel smát, když jsem tě uviděl. Plešatý cvalda s naducanými tvářemi a neodolatelným úsměvem. Dva velké zuby nahoře a mezi nimi mezera pro dvě sirky. Vykrmený lysý sysel. Další šok byla Rachel. V bílé halence a námořnických kalhotách. A vlasy ostříhané na krátko à la garçon. Jako nějaký rošťák.

Za pár měsíců nato, v listopadu ve třicátém druhém, jsme se všichni společně vydali na cestu za sluncem.

Loď vyplouvala z Marseille. Monarch of Bermuda. Opuletní večírky, dlouhé toalety a tanec. Kouzelník a břichomluvec. Angličané v přesile. How do you do? Vybrané mravy a speciality šefa kuchyně. Rachel měla žaludek jako těsto v díži. Kynulo a kynulo. Plachty se vzdouvaly silicím větrem a vlny byly větší a hrozivější. Obloha se zamračila a obzor zmizel. Déšť v provazech vytvářel viditelnou clonu, závoj, který se přibližoval. Jasná opona dělící sucho od hrozivé sprchy. Kouzlo. Když na příď lodi dopadly první kapky, zád zůstala ještě několik vteřin suchá. Pak se dešťová stěna přesunula o pár metrů dál a pohltila celou loď. Těsto v díži jako by tím nevidaným úkazem splasklo. Úplně zapoměla, že jí bylo špatně.

Na lodi to ještě šlo, ale v Madrasu se zhroutila. Půlden prozvracela. Možná kvůli těm pilulkám proti choleře a tyfu. Do Kalkaty jsme dorazili dva týdny před Vánoce. Když po třech dnech strávených v posteli vybalila poslední věci, byla skoro tma. Slyšela, jak vešel do domu. Čekala v jídelně.

Posadil se na židli, sáhl do kapsy a hodil na stůl ošoupané mince.

- Tím se tady platí?

- Ano. Jedna rupie je asi deset korun.

- Mají taky nějaké halíře?

- Jistě. Rupie má šestnáct ánů, jeden án má čtyři paisy a pais je tři pái.

Vytřeštila oči.

- Co je to za počty?

- Jedna rupie má šestnáct ánů, šedesát čtyři paisů a stodvaadevadesát pái. Triviální.

- Šílené!

- Zvykneš si. Indové jsou na to hrdí.

- Na co?

- Na ty počty. Obyvatelstvo se udává v karórech. Tři karóry obyvatel je vlastně třicet miliónů lidí.

Chvilí v duchu počítala.

- Takže jeden karór je deset miliónů.

- Správně. Neříkal jsem, že je to triviální? Jeden krór má sto lákhů a sto krórů je jeden arb a sto arbov je jeden kharb -

- Přestaň! Nechci to vědět.

Chlácholivě jí položil ruce na ramena.

- Bude se ti tady líbit, uvidíš.

Vůbec se jí v Indii nelíbilo. Viděla špínu, plesnivé zdi domů, odpadky plovoucí v kalu. Dělal se jí špatně, když k ní zavanul hnílobný puch a kolem pobíhaly tucty čoklů a

V Indiji ji sploh ni bilo všeč. Videla je umazanijo, plesnivo zidovje hiš, odpadke, ki so plavali v blatu. Slabo ji je postalo, ko je do nje zavel gniloben smrad in so okrog letale trume potepinskih psov in mačk, ogolelih, zanemarjenih, garjavih. Dobivala je izbruhe, kadar je videla pohabljeni otroke v prahu ulice, uborne berače s slonjo nogo in iztegnjeno roko. Imela je fobijo. Zaradi umazanije in bolezní. Ni zmogla prenesti golega obraza resničnosti, nezakrite podobe bede, bolezní in umiranja. Ko je zagledala prvo kačo, je hotela domov.

Mati Indija. Dežela prastare kulture, skrivnostna in nedoumljiva. Široke reke, sivorumena voda se vali tiho in večno. Indija. Oče se je trudil s to deželjo zlit in potegniti iz prepleta raznorodnih ljudi, kultur in ver najboljše. Mati se je najprej trudila deželjo zagrabiti. Vedno je v vsem iskala smisel. Vendar morate potem Indijo sovražiti.

Indija se zaradi nje ni spremenila. Ostala je enaka kot tisoče let prej. Rachel pa se je spremenila. Sprijaznila se je z njo. Zaradi obsedenosti s starodavnimi miti, podobami vere in močjo besede je odkrila zase in za naju poezijo orientalskega dela sveta in se je prepuščala skrajnostim in bogastvu usode. Zaljubila se je vanjo. Indija je bila naša skupna ljubezen. Vroča in neusmiljena, sladka in boleča, čutna in odklonilna. Zrasel sem v naročju njenih protislovij, med ljudmi, ki so v mojem življenju zanetili hrepenenje po harmoniji s samim sabo. Moja Indija. Nisem se je trudil razumeti. Ljubil sem jo.

Kavita. Tako je bilo ime moji pestunji. Aja. Obilna ženska nedoločene starosti z očmi kot oglje in nosom, ki je tekel čez dolžino celega obraza in je segal s privihamim koncem do polnih ust. Nosila je moder sari, en sam kos blaga, skrivnostno se je vil okrog gornjega in spodnjega dela telesa kot udav. Na ducate svetlikajočih zapesnic in verižic je zvončkljalo v ritmu gibanja. Premikala se je kot mačka, mehko in tekoče. Kadar je hodila, je zalito telo ubrano valovalo, kot bi se prelivalo iz ene posode v drugo, spreminjalo obliko in se spet vračalo nazaj v prvotno podobo. Okoli sebe je razširjala ozračje miru in ljubeznivosti. Aja pomeni pestunja. Postala je nepogrešljiv del gospodinjstva in samosvoja članica naše družine. Z mano se je pogovarjala v nenavadni mešanici angleščine in hindijščine, ki sem jo razumel samo jaz. Očka se je najinemu načinu sporazumevanja smejal, mamo pa je razburjal. Na koncu se je navadila in se nehala jeziti, ker sem Kavito ganljivo vzljubil, ona pa - me je oboževala.

Promet po Gangesu, gladina reke s parniki, ulični brivec. Sušenje kravjakov po ulicah za kurivo, primitivni vprežni vozovi z masivnimi kolesi in potegnjene palme kot obrnjeni kometi.

Regina Weinsteinova je pisala, da je stara tetka Ester umrla. Njena oporoka je bila zaplata na načeto samozavest. Stanovanje v Olomouci, nakit in zajeten račun v banki je zapustila Rachel.

Že cel teden se je borila z vetrom. Ni mogla dihati in skrbelo jo je za otroka. Tomáš se za vročino ni zmenil. Domov je prihajal pozno, izčrpan od bojev z uradi in voljnimi delavci na gradbišču. Občasno je prihajal na dan z zahtevami, s katerimi se je težko sprijaznila.

- Morali si bomo omisliti kuharja.
 - Zakaj? Nočem kuharja. Sama lahko kuham.
 - Ne moreš. V Indiji smo. Moramo imeti kuharja, ki bo kuhal in kupoval. Sama ne moreš hoditi po tržnicah.
 - Ne prenašam teh družbenih diktatov!
 - Strinjam se s tabo, ljubica. Ne vem za nič bolj bedastega.
 - No, vidiš!
 - Bodi tako prijazna in uredi to, da ga ne bo treba meni iskati.
- Dušila se je.
- Taki kot ti, resni in preudarni, so si izmislili vse te nesmisle! Pravila, davke, vere in

koček, olisalých, olezlých prašivinou. Dostávala záchvaty, když viděla zmrzačené děti v prachu ulice, ubohé žebráky se sloní nohou a nataženou rukou. Trpěla fobií. Ze špíny a nemoci. Nedokázala unést holou tvář skutečnosti, nezastřenou podobu bídy, nemocí a umírání. Když uviděla prvního hada, chtěla domů.

Matka Indie. Země prastaré kultury, tajuplná a nevyzpytatelná. Široké řeky, šedožlutá voda se valí, tiše a věčně. Indie. Otec se snažil s tou zemí splynout a vytáhnout z propletence různorodých lidí, kultur a náboženství to nejlepší. Matka se nejdřív snažila tu zemi uchopit. Vždycky ve všem hledala smysl. Pak ale musíte Indii nenávidět.

Indie se kvůli ní nezměnila. Zůstala stejná jako po tisíce let. To Rachel se změnila. Smířila se s ní. Díky posedlosti starověkými mýty, obrazy víry a silou slova odkryla pro sebe i pro nás poezii orientálního světa dítu a nechala se unášet extrémy a bohatstvím osudů. Zamílovala se do ní. Indie byla naše společná láska. Horká a neúprosná, sladká a zraňující, smyslná a odmítavá. Vyrostl jsem v náručí jejich protikladů, mezi lidmi, kteří v mém životě zažehli touhu po harmonii se sebou samým. Moje Indie. Nesnážil jsem se ji pochopit. Miloval jsem ji.

Kavita. Tak se jmenovala moje chůva. Ájá. Zavalitá žena neurčitého věku s očima jako uhlíky a nosem, který běžel přes délku celého obličje a sahal zahnutým koncem k plným rtům. Nosila modré sári, jediný pruh látky, záhadně se vinul kolem horní i dolní části těla jako krajsa. Tučty třeptivých náramků a řetízku o sebe cinkaly v rytmu pohybů. Pohybovala se jako kočka, měkce a plynule. Když šla, kypré tělo se ladně vlnilo, jako by se přelávalo z jedné nádoby do druhé, měnilo tvar a zase se vracelo zpátky do původní podoby. Šířila kolem sebe ovzduší klidu a laskavosti. "Ájá" znamená "chůva". Stala se nedílnou součástí domácnosti a svěbytným členem naší rodiny. Mluvila na mě prazvláštní směsicí angličtiny a hindštiny, které jsem rozuměl jen já. Táta se našemu způsobu dorozumívání smál, ale mámu to dráždilo. Nakonec si zvykla a přestala se rozčilovat, protože jsem ke Kavité dojemně přilnul a ona - ona mě zbožňovala.

Doprava po Gange, hladina řeky s parníky, pouliční holič. Sušení kravinců v ulicích na palivo, primitivní povozy s masivními koly a vytáhlé palmy jako obrácené komety.

Regina Weinsteinová psala, že stará tetička Ester umřela. Její závěť byla zaplata na potrhané svědomí. Byt v Olomouci, klenoty a tučné konto v bance odkázala Rachel. Už týden zápasila s vedrem. Nemohla dýchat a měla starost o dítě. Tomáš horka nevnímal. Chodil pozdě domů, vyčerpaný zápasy z úřady a vláčnými dělníky na stavbě. Občas vznášel požadavky, se kterými se těžko smířovala.

- Budeme si muset pořídit kuchaře.
- Proč? Já nechci kuchaře. Můžu vařit sama.
- Nemůžeš. Jsme v Indii. Musíme mít kuchaře, který bude vařit a nakupovat. Nemůžeš chodit sama po tržištích.
- Nesnáším tyhle společenské diktáty!
- Souhlasím s tebou, miláčku. Neznám nic tupějšího.
- Tak vidiš!
- Buď tak hodná a zaříd' to, ať ho nemusím shánět sám.

Dusila se.

-To taková jako ty, seriózní a uvážliví, vymysleli všechny tyhle nesmysly! Pravidla, daně, náboženství i ty kravaty, co se v nich tak nenuceně škrtíš!

Smál se její revoltě. Vstal a šel ke dveřím. Dával najevo, že považuje debatu za ukončenou.

- Aha! Tak audience skončila?

Sáhla po krabičce sirek a hodila ji po něm. Proč zrovna kuchaře? Nechci v tomhle domě žádného dalšího chlapa! Chci kuchařku!

Strčil hlavu zpátky do dveří. Snažil se vypadat vážně, ale v koutcích mu škubalo a oči se

kravate, ki te tako nevsiljivo davijo!
Smejal se je njenemu upiranju. Vstal je in šel proti vratom. Dal ji je vedeti, da je debata zanj končana.

- Aha! Torej je avdienca končana?
Prijela je škatlico vžigalic in jo vrgla vanj. Zakaj ravno kuharja? V tej hiši nočem nobenega moškega več! Hočem kuharico!

Glavo je vtaknil nazaj v vrata. Trudil se je, da bi izgledal resno, ampak kotički ust so mu trzali in oči so se na široko smejale.

- Če se ti to posreči, kapo dol. Kuhar je namreč kasta - in je vedno moški.

V nedeljo se je vrnil z gradbišča še pred kosilom in izjavil, da bosta imela popoldne čisto zase. Sedela sta na vrtu. Vonj sveže kave in mangovcev, otroška stajica pod ročno spleteno mrežo proti komarjem, opoldanske sanje v senci banjana. Naenkrat je skočila pokonci. Nekaj imam zate! Na široko se je smehljala, ko je predenj postavila velikansko lubenico. Nož se je gladko zapeljal skozi meso in iz temno zelenega olupka sta bruhnila rožnato blato in kiselkast smrad.

- Kje si jo imela?

- Na verandi.

- Skuhana je. Oziroma prej skisana.

Segel je vanjo s pripravljeno žlico in se ni nehal smejati.

- Boš jedel z mano sparjeno blato?

- Ne! Najel ti bom tistega kuharja!

Zam Singh je vnesel v hišo nov delček indijskega duha in nešteto uročljivih vonjev. Koriander, ingver, kardamon, kurkuma in čili. Kar naprej se je smehljaj in si brez prestanka brundal. Slišati je bilo kot kontrabas. Turban na glavi in brki pod nosom, negovana brada, spletena v kiti, ki sta na sencih izginjali v laseh kot dve kačici. Bil je prijateljski in družaben, samo psu se je raje izogibal. Amon pa ga je nasprotno željno zasledoval, ker pripravljane kakršnekoli hrane ni moglo uiti njegovemu večno lačnemu smrčku. Rachel tega niti ni opazila, Tomáša pa je to zabavalo. Zam, ne priznam rad, ampak ta pes te ima raje kot mene!

Sčasoma se je mama privadila na življenje v Indiji in je Zama vedno pogosteje prosila, naj pripravi kaj iz bengalske kuhinje. Zam je letal po kuhinji kot bel netopir. Svoje kraljestvo je imel opremljeno z nujno potrebnim priborom, z tolkačem vred, ki se deduje iz generacije v generacijo. Sil nora. To stvar sem od malega občudoval. Zamova roka stiska gladek ovalen kamen in gre z njim sem in tja po ploščatem kamnu petkotne oblike, na katerem leži leča ali kaj drugega.

Razen paješa, Zamovega riževega pudinga, sem oboževal ribe na bengalski način. Vse. Ni ga čez svežo ribo, dušeno v gorčični omaki, zgoščeni z makovimi semeni, in z rižem kot prilogo.

Ko mi je mama prvič dovolila, da sem Zama spremljal na ribji trg, sem bil ves iz sebe. Tekal sem sem in tja v zadušljivem babilonu vonjav in čebljanja, kupal sem v koše, polne rožnatih kozic, rakov, somov in sardin. Z nemo osuplostjo sem opazoval srebrne odbleske ostrih botijev, s katerimi so prodajalci rib rezali kose ulova. Zam me je spodbudil, naj izberem, naj pokažem, katero ribo hočem, vendar je bila to nečloveška naloga. Nisem se mogel odločiti, kazal sem od desne strani na levo in takoj spet drugo. Hotel sem vse. Na koncu sem le izbral. Ta riba je bila zlata. Topšej. Angleži ji pravijo mango fish, zame pa je bila zlata riba, in druge nisem več hotel. Ko sva se vrnila, nisem bil prav nič vesel tega, da bo moja zlata riba za večerjo. Hotel sem se igrati z njo, hotel sem si jo dati zvečer v posteljo zraven plišastega medvedka. Mama se je razjejala.

- Mrtve ribe ne moreš vtakniti v posteljo!

- Ni mrtva, moja je! Sam sem jo izbral!

naplno vysmívaly.

- Tak to jestli se ti podaří, smeknu před tebou. Kuchař je totiž kasta - a vždycky je to chlap.

V neděli se vrátil ze stavby ještě před obědem a prohlásil, že odpoledne si udělají pro sebe. Seděli na zahradě. Vůně čerstvé kávy a mangovníku, dětská ohrádka pod ručně vyplétanou moskytiérou, polední sen ve stínu banyánu. Najednou vyskočila. Něco pro tebe mám! Zešíroká se usmívala, když před něj postavila obrovský meloun. Nůž hladce projel dužinou a z tmavě zelené slupky se vyvalilo růžové bahno a nakyslý smrad.

- Kdes ho měla?

- Na verandě.

- Je uvařený. Teda spíš zkvašený.

HRÁBL DO NĚJ PŘIPRAVENOU LŽÍCÍ A NEPŘESTÁVAL SE SMÁT.

- Dáš si se mnou spařeně bláto?

- Ne! Najmu ti toho kuchaře!

Zam Singh vnesl do domu další kus indického ducha a bezpočet uhrančivých vůní. Koriandr, zázvor, kardamon, kurkuma a chilli. Pořád se usmíval a v jednom kuse si pobrukoval. Znělo to jako kontrabas. Turban na hlavě a knír pod nosem, udržované vousy stočené do copánků, které mu na spáncích zmizely ve vlasech jako dvě hádátka. Byl přátelský a družný, jenom psovi se raději vyhýbal. Amón ho naopak dychtivě pronásledoval, protože příprava čehokoli k jídlu nemohla ujít jeho věčně hladovému čenichu. Rachel si toho ani nevšimla, zato Tomáš se bavil. Zame, nerad to přiznávám, ale ten pes tě má raději než mě!

S postupujícím časem a přivýkáním na život v Indii máma stále častěji žádala Zama, aby připravil něco z bengálské kuchyně. Zam poletoval po kuchyni jako bílý netopýr. Svoje království měl vybavené nezbytným náčiním, včetně drtícího přístroje, který se dědí z generace na generaci. Sil nora. Odmalička jsem tu věc obdivoval. Zamova ruka svírá hladký oválný kámen a přejíždí s ním tam a zpět po plochem kameni pětiúhelníkového tvaru, na kterém leží čočka nebo cokoli jiného.

Kromě páješ, Zamova rýžového pudinku, jsem zbožňoval ryby na bengálský způsob. Všechny. Není nad čerstvou rybu podušenou v hořčičné omáčce zahuštěné makovými semínky, podávanou s rýží.

Když mi máma poprvé dovolila doprovázet Zama na rybí trh, byl jsem u vytržení. Pobíhal jsem sem a tam v dusném Babylónu pachů a štěbetání, nakukoval do košů plných růžovoučkých krevet, krabů, sumecků a sardinek. S němým úžasem jsem sledoval stříbrné záblesky ostrých boti, kterými prodáváči ryb porcovali úlovky. Zam mě vybídl, abych si vybral, abych ukázal, kterou rybu chci, jenže to byl nadlidský úkol. Nedokázal jsem se rozhodnout, ukazoval jsem zprava doleva a hned zas na jinou. Chtěl jsem všechny. Nakonec jsem si vybral. Ta ryba byla zlatá. Topšej. Angličani jí říkají mango fish, ale pro mě to byla zlatá ryba, a jinou už jsem nechtěl. Když jsme se vrátili, neměl jsem žádnou radost z toho, že moje zlatá ryba bude k večeri. Chtěl jsem ji na hraní, chtěl jsem si ji dát večer do postýlky vedle plyšového medvídka. Máma se rozzlobila.

- Nemůžeš tahat mrtvou rybu do postele!

- Není mrtvá, je moje! Já jsem si ji vybral!

- Poslouchej mě. Já vím, že sis ji vybral, ale tato ryba není na hraní. Jestli budeš chtít, koupíme ti k narozeninám akvárium a dáš si do něj jinou zlatou rybičku a můžeš se o ni starat, ano?

- A proč nemůžeme mít v akváriu tuhle moji rybu?

- Protože je mrtvá; a mrtvé ryby neplavou. Musí se sníst. Co nejdřív!

DÍVAL JSEM SE NASUPENĚ PŘED SEBE. DOŠLA JÍ TRPĚLIVOST.

- Jestli neumíš být rozumný, tak tě příště nepustím na trh!

- Poslušaj me. Vem, da si jo izbral, ampak ta riba ni za igranje. Če boš hotel, ti bova za rojstni dan kupila akvarij in si boš dal vanj drugo zlato ribico in lahko boš skrbel zanjo, prav?

- Zakaj pa ne morem imeti v akvariju tole mojo ribo?

- Ker je mrtva; mrtve ribe pa ne plavajo. Treba jo je pojesti. Čim prej!

Mrko sem gledal predse. Njene potrpežljivosti je bilo konec.

- Če ne znaš biti pameten, te naslednjič ne bom pustila na tržnico!

Moje potrpežljivosti je bilo tudi konec.

- Pa nič!

Večer sem prejkoli v svoji sobi, medtem ko sta moja zlato ribo jedla starša. Boril sem se zaman in za povrh sem se še bal, da me mama ne bo nikoli več pustila na ribjo tržnico.

Priplazil sem se v jedilnico in opazoval, kako jesta še zadnje grižljaje. Očka me je opazil.

Odložil je nož. Kitasta predlaket, ki je molela iz zavihanega rokava, mi je pomahala, naj pridem bliže. Bi rad pokusil zlato ribico? Posadil me je na koleno. Skoraj nikoli se ni jezil.

Od strani sem pogledal mamó. Smehljala se je. To me je opogumilo.

- Kdaj bom dobil akvarij?

Spogledala sta se nad mojo glavo in planila v smeh.

Prevedla Nives Vidrih

Taky mi došla trpělivost.

- Tak at!

Večer jsem probrečel ve svém pokoji, mezitím co moji zlatou rybu jedli rodiče. Bojoval jsem zbytečně a navíc jsem se bál, že mě máma už nikdy nepustí na rybí trh. Připlížil jsem se do jídelny a pozoroval, jak dojídají. Táta si mě všiml. Odložil nůž. Šlachovité předloktí vyčuhující z vyhrnutého rukávu na mě mávlo, abych šel dál. Chceš ochutnat zlatou rybku? Posadil si mě na koleno. Skoro nikdy se nezlobil. Podíval jsem se po očku na mámu. Usmívala se. To mi dodalo odvahy.

- A kdy dostanu to akvárium?

Vyměnili si nad mojí hlavou pohledy a rozesmáli se.

The sound of the sundial

Excerpt from chapter III. The Route to the Sun

Six months of separation stretched to twenty-two. I was over a year old by the time Dad came back for us. He got down from the train and went straight to his wife, waiting for him with a boy in her arms. What went through his head when he saw me for the first time? Mama several times described how happily he laughed when he set eyes on me. Maliciously, he denied it every time. He maintained he was devastated because I looked like a drooling meal-worm. Yes, I did laugh, he used to say, what could I do but laugh at such a sight. A bald-headed pudding with chubby cheeks and an irresistible smile. Two big front teeth with a space wide enough for two matchsticks between them. A well-fed little marmot. And then there was another shock. Rachel. In a white blouse and sailor's trousers. Hair cut short *comme les garçons*, the perfect street urchin.

A couple of months later, in November '32, we set out together on the route to the sun. The ship sailed from Marseilles, the Monarch of Bermuda. Lavish evening parties, long dresses and dancing. A conjuror and a ventriloquist. The English everywhere. How do you do? Polished manners, and specialities of the chef d'. Rachel had a stomach like dough in a kneading trough. It rose and rose. Sails bellied in the gathering wind and the waves grew bigger and more terrifying. The heavens clouded over and the horizon disappeared. Strings of rain created a visible screen, a veil that drew closer. A transparent curtain dividing dryness from the terrible spray. Magic. When the first drops fell on the prow of the ship, the stern still remained dry for some seconds longer. Then the wall of rain shifted another few metres and swallowed the whole ship. Through this singular phenomenon the dough in the kneading trough deflated. She completely forgot she'd ever felt unwell.

That lasted fine while she was on the ship, but in Madras she collapsed. She threw up for half a day. Maybe the problem was those pills she'd had to take against cholera and typhus. We reached Calcutta two weeks before Christmas. When, after three days spent in bed, she unpacked the last things, it was almost dark. She heard him come in the house. She was waiting in the dining room.

He sat down, reached into his pocket and threw on the table some worn coins.

- This is the currency here?

- Yes. One rupee is approximately ten crowns.

- And they have something like hellers?

- Of course. One rupee has sixteen annas, one anna has four paise and one paisa three pai.

The dismay showed in her eyes.

- What sort of arithmetic is that?

- One rupee has sixteen annas, sixty-four paise and one hundred and ninety-two pai. Easy.

- Crazy!

- You'll get used to it. The Indians are proud of it.

- Proud of what?

- Of their arithmetic. The population is counted in khor. Three khor of population equals thirty million people.

She calculated in silence.

- So one khor is ten million.

- Correct. I told you it was easy, didn't I? One khor has a hundred laakh and a hundred khor is one arb and a hundred arb is one kharb -

- Stop it! I don't want to know.

He put a consoling hand on her shoulder.

- You're going to like it here, you'll see.

She didn't like it in India at all. She saw the dirt, the mouldering walls of the houses, litter floating in the sludge. It made her feel sick, the putrid stench wafting towards her, the dozens of curs and cats running around, hairless and mangy. She went into fits when she saw crippled children lying in the dust of the street, wretched beggars with elephant foot and a hand stretched out. She suffered from phobias. About dirt and disease. She couldn't bear the naked face of reality, the raw shape of misery, sickness and dying. The day she saw her first snake she wanted to go home.

Mother India. Land of an ancient culture, mysterious and inscrutable. Broad rivers of rolling yellowy-grey water, silent and everlasting. India. Father tried to merge into the land and extract the best from the tangle of different people, cultures and religions. To begin with, mother tried to understand the country. Always she sought for meaning in everything. But then, you should have hated India.

India wasn't going to change on her behalf. India had been like that for thousands of years. It was Rachel who changed. She came to terms with it. Thanks to her infatuation with age-old myths, images of faith and by the power of the word, she uncovered for herself and for us the poetry of the oriental continent, she let herself be carried away by extremes and by the abundance of destinies. She fell in love with it. India was our common love. Scorching and relentless, sweet and distressing, sensuous and repellent. I grew up in the embrace of its contrasts, amongst people who ignited a desire for harmony with myself in my life. My India. I didn't try to understand it. I loved it.

Kavita. That was the name of my nurse. My ayah. A well-built woman of uncertain age with eyes like coals and a nose which ran the whole length of her face and whose aquiline tip touched her full lips. She wore a blue sari, just one strip of material mysteriously wound python-like round the upper and lower parts of her body. Dozens of shimmering bangles and chains rang around her in the rhythm of her movement. She moved like a cat, subtly and fluently. When she walked, her voluptuous body flowed gracefully as though being poured from one dish into another, changing shape and returning to its original form. An atmosphere of peace and kindness spread around her. Ayah means "nurse". She became an indivisible part of our home and an independent member of our family. With me she spoke a peculiar mixture of English and Hindu, and I was the only one who understood. Papa laughed at our method of mutual understanding, but it irritated Mama. Eventually she got used to it and stopped getting angry, because I was touchingly devoted to Kavita and she - she adored me.

Transport along the Ganges, the flat surface of the river with its steamboats, the street barber. The drying of cow pats in the streets for fuel, the primitive carts with their massive wheels, the spindly palms like upturned comets.

For a week Rachel had been struggling with the heat. She couldn't breathe and worried about her child. Thomas didn't notice the heat. He came home late, worn out by conflicts with the authorities and by the easygoing workmen on the building site. From time to time he made demands she found difficult to accommodate.

- We have to hire a cook.

- Why? I don't want a cook. I can do the cooking myself.

- No you can't. We're in India. We have to have a cook who will do the cooking and shopping. You can't go alone to the market.

- I'm not putting up with social dictates like that!

- I agree with you, sweetheart. I can't think of anything more stupid.
- There you are then!
- Would you be so kind and see to it, so that I don't have to go hunting myself?
She seethed.
- It's people like you, serious and considerate, who thought up all this nonsense! Rules, taxes, religions and even those neckties you so nonchalantly strangle yourself with!
He laughed at her revolt. He stood up and went to the door, indicating that the debate was over.
- Aha! So the audience is at an end?
She took a box of matches and threw it at him. I don't want another fellow in the house! I want a female cook!
He poked his head back round the door. He tried to keep his face straight, but the corners of his mouth were twitching and his eyes were full of laughter.
- If you can do that, I'll take my hat off to you. To be a cook is a question of caste - and it's always a male.
On Sunday he got back from the building site before lunch and announced that he had the afternoon to himself. They sat in the garden. The scent of fresh coffee and mango, the child in its playpen under a handwoven mosquito net, noontime dreams in the shade of the banyan tree. Suddenly she jumped up. I have something for you! Her face split in a broad smile as she placed an enormous melon before him. The knife cut gently into the pulp, and from the dark green skin oozed pink goo and a sour smell.
- Where's it been kept?
- On the verandah.
- It's over-ripe. In fact, it's fermenting.
He dug into it with the spoon she'd prepared and couldn't stop laughing.
- Would you share some over-done goo with me?
- No! I'll hire the cook!
Zam Singh brought another breath of the Indian spirit into the house, and countless more bewitching perfumes. Coriander, ginger, cardoman, tumeric and chilli. He was always smiling and hummed continuously. It sounded like a double bass playing. A turban on his head and a moustache under his nose, his well-kept beard plaited into braids which disappeared into his hair like two tiny snakes. He was friendly and companionable, keeping clear only of the dog. Amon, on the other hand, followed him eagerly, because his eternally famished snout could not fail to miss the preparation of any meal. Rachel scarcely noticed this, whereas Thomas was amused. Zam, I don't want to admit this, but that dog is fonder of you than of me!
As time passed and she became more accustomed to life in India, Mama asked Zam to prepare something from the Bengali cuisine. Zam flew around the kitchen like a white bat. His kingdom was furnished with every essential piece of equipment, including a pulverising machine handed down from generation to generation. Sil nora. I admired that thing from my earliest childhood. Zam clutched a smooth oval stone in his hand and drove it back and forth across the surface of a pentagonal stone on which lay lentils or something else.
Apart from payesh, Zam's version of rice pudding, I adored fish done in the Bengali manner. Every kind. There is nothing better than fresh fish steamed in mustard sauce thickened with poppy seeds and served with rice.
When Mama first allowed me to go with Zam to the fish market, I was in raptures. I ran here and there in the stifling Babylonian odour and chatter, poking my nose into baskets full of florid shrimps, crabs, catfish and sardines. In dumbstruck amazement I followed the flashes of the sharp boti, with which the sellers divided the catch. Zam offered to let

me choose, to point out which fish I wanted, but that was an unhuman task. I couldn't decide, I pointed to the right and to the left and somewhere else again. I wanted them all. In the end I did choose. It was a gold-coloured fish. Topsy. The English call it mango fish, but for me it was a golden fish, and I didn't want any other. When we got back all I could think of was that we would have my golden fish for dinner. I wanted to play with it; I wanted to take it to bed with my teddy bear. Mama got angry.
- You can't take a dead fish to bed!
- It's not dead, it's mine! I chose it!
- Listen to me. I know you chose it, but that fish is not for playing with. If you like, we'll get you an aquarium for your birthday and you can put another golden fish in there and look after it, all right?
- And why can't we have my fish in the aquarium?
- Because it's dead, and dead fish don't swim. They have to be eaten. As soon as possible!
I scowled. She lost her patience.
- If you can't be sensible, I'm not going to allow you to go to the market next time!
I lost my patience as well.
- I don't care!
In the evening I cried in my room while my parents ate my golden fish. I had fought in vain and what was more, I was afraid my mother would never let me visit the fish market again. I sneaked into the dining room and watched them eating it all up. Papa noticed me. He put his knife down. A sinewy forearm in a rolled-up sleeve waved to me to come in. Do you want to taste the golden fish? He sat me on his knee. He almost never got angry. I looked at mama out of the corner of my eye. She was smiling. That gave me courage.
- And when can I have an aquarium?
They looked at each other over my head and burst out laughing.

Translated by Barbara Day

Kostas Assimacopoulos

je eden najbolj znanih in uveljavljenih grških pisateljev v zadnjih desetletjih. Doslej je objavil naslednje romane: Generacija ujetnikov, Kralj in kip (nagrada Atenske akademije), Umori v Šparti (nagrada za prozo), Plešoče drevo, Drevored v Pargi (nagrada Atenske akademije), Zvezde v vodnjaku, V globeli škrjancev, Samotraške duše; tri zbirke novel: O svetem bataljonu, Ples Omana Take (nagrada Atenske akademije) in Otroci. Njegove igre so redno na programu grških in tujih gledališč. Napisal je tudi scenarije za več kot 30 filmov in jih 17 tudi sam režiral. Njegove knjige so prevedene v dvajset jezikov. Je generalni sekretar grškega PENa in predsednik Centra za študij in preučevanje grškega gledališča in Gledališkega muzeja. Dobil je priznanje Francoske akademije, mednarodno nagrado "Premio Pirandello" in Zlato medaljo mesta Aten.

is one of the best known and established Greek writers who have appeared during the recent decades. He has published the following novels: The Generation of Captives, The King and The Statue (Athens Academy Award), Murders in Sparta (Prose Writing Award), The Tree That Dances, The Alley of Parga (Athens Academy Award), The Well with the Stars, In the Ravine of Larks, The Souls of Samothrace, and three short stories collections: Of the Sacred Batallion, The Dance of Oman Taka (Athens Academy Award), and The Children.

His plays are continually presented in theatres in Greece and abroad. In addition, he has written the scenarios for more than 30 movies and has directed 17 of them.

His books have been translated into twenty languages. He is General Secretary of Greek PEN, and the president of the Center for Study and Research of Greeg Theatre and Theatre Museum.

He has been honored by French Academy, he has won the International Prize "Premio Pirandello" and The Gold Medall of the City of Athens.

Slaba vest

(kratka zgodba)

Nihče ni vedel, da je odpotoval. Kajti nikomur ni povedal, kako se je odločil. Že jutri ali pojutrišnjem ga bodo tisti, ki ga imajo radi in jih skrbi, kaj je z njim, začeli iskati in spraševati po njem, toda odgovora ne bo od nikoder. Ko bo minilo še nekaj dni in za njim še zmeraj ne bo nobenega sledu, bodo morda pomislili, da je postal žrtev kakšnega zločina, da ga je kdo oropal in umoril. Samomor bodo izključili, saj nikoli ni dajal vtisa, da ga kaj muči... Zmeraj je bil dobro razpoložen in prežet z optimizmom, pripravljen, da sam ali skupaj z drugimi opravi kakšno dobro delo. In ravno v tem vedrem razpoloženju se je skrivala njegova moč. Čeprav je videl toliko grdih in hudih reči in nečloveških krivic, ki se neprestano dogajajo povsod po svetu in je tudi v lastnem okolju doživljal stvari, ki so ga žalostile, je vseskozi pogumno prenašal osebna razočaranja, ker je trdno verjel, da mora vztrajati in se boriti za tiste, ki ga potrebujejo. Njegova plemenita dejanja so razkrivala skrb za trpeče, čeprav se nikoli ni gnal za priznanjem. Bil je dober, ker je preprosto čutil, da dobrota krasi človeka in da je mora biti dovolj za vse. Samo z njeno pomočjo svet napreduje, postaja vse bolj pravičen in pošten.

Na žalost je zadnja leta njegova vera vse bolj usihala, ker je videl, da se vse več nesreč zgrinja na ta svet, da se revščina vse bolj razrašča in milijoni umirajo brez zdravil v neprijaznih, obžalovanja vrednih okoliščinah. Vse več otrok na raznih koncih sveta zapušča to življenje, preden ga sploh spozna; odhajajo, sama kost in koža, brez vode in hrane, ne da bi se jim kdo nasmehnil. Starši, ki jih hromi strah pred pomanjkanjem in lakoto, prodajajo svoje ledvice bogatašem ali postajajo zvodniki lastnih otročičev. Ta grozljiva dejanja so najhujša strahovlada; ta brezglavi strah pred lakoto in pomanjkanjem, ki ga na lastni koži doživljajo nesrečni ljudje, ta gnev, ki ga ne slišiš in se vse bolj razplamteva, bo nekega dne izbruhnil in se zgrnil na celo človeštvo kot strašen vulkan.

O tem je večkrat razmišljal; spraševal se je celo, ali naj še piše, ko pa kljub najlepšim mislim, ki jih je zapisal v svoje romane, ne more ničesar storiti, da bi ta svet postal bolj človeški, in tudi druge sijajne knjige pomembnih ljudi ne morejo v ničemer spremeniti njegove lastne poti. Kaže, da je vse na svetu zaznamovano z zlom. Moč denarnih mogotcev je brezobzirna, neusmiljena in nenasitna.

Ko se je bližal šestdesetemu rojstnemu dnevu, so ga te misli vse bolj obsedale, kot bi se soočal s pomembno življenjsko prelomnico, ki od njega terja, naj dobro pregleda svojo dosedanjo pot, naj preveri, kam je namenjen in kaj mora še storiti. Polotil se ga je obup, ko je ugotovil, kako hitro se mu je obrnilo to življenje, in čutil je, da bodo leta, ki sledijo, pa najsi mu jih je namenjeno še dvajset let ali več, leta ugašanja, leta pešanja in odtekanja življenjskih sokov. Naj si je še tako želel, življenje ne bo več imelo prejšnjega žara in zna biti, da bo tudi to, kar bo še napisal, bolj bornega navdiha in se bo v njem zrcalilo njegovo poslavljanje. Leta, ki sledijo, ne bodo ničesar več dodala k dosedanjim uspehom, če mu je sploh uspelo ustvariti kaj takega, kar bo za njim ostalo, če ni bilo vse v svojem bistvu zgolj utvara ali zmota. Imel je občutek, da je kot človek zgrešil življenjski smisel, ker si ni ustvaril družine, ker je po dveh neuspešnih zakonih ostal sam. Njegova hiša je prazna, v njej ne odmevajo glasovi bližnjih, v njej ni topline, ki ti jo dá sopotnik. Kakšno korist ima od samote, ki mu ne daje nobenega upanja za prihodnost? Je pričakoval, da mu bo življenje samo od sebe dalo nov polet, ki ga bo izpolnil...? In kaj bi to lahko bilo? Odgovora ni našel. In tako je prejšnjo noč, ko ni mogel spati, namesto odgovora sprejel odločitev. Odločil se je, da nekam odide, da izgine.

V naglici si je pripravil kovček in vanj zmetal nekaj najnujnejših potrebščin, kot da bi

Δι' ἔγνημα

Κανέννας δέν ἤξερε γιῖ αὐτόν ὅτι ταξίδευε. Γιατί σέ κανέναν δέν εἶπε τί εἶχε βάλει στο μυαλό του. Ἀπό αἶριο ἢ μεθαῦριο θά τόν ἀναζητοῦσαν ὅσοι τόν ἀγαποῦσαν κι εἶχαν ἔγνοια γιῖ αὐτόν, θά ἐρωτοῦσαν, θά ἐφαχναν κι ἀπάντησε δέν θά ἔπαιρναν. Κι ὅσο θά περνοῦσαν οἱ μέρες χωρίς ἴχνος του, ἴσως νά σκεφτόντουσαν ὅτι δέν ἀποκλειόταν νά ἦταν θῶμα ἐγκλήματος, μάλλον γιά ληστεία. Τήν αὐτοκτονία θά τήν ἀπέκλειαν γιατί ποτέ αὐτός δέν εἶχε δώσει ἐντύπωση πῶς κάτι τόν βασάνιζε ... Ἐδειχνε πάντα εὐδιάθετος, αἰσιόδοξος κι εἰσιμόμος νά κάνει μόνος ἢ μέ ἄλλους, προσπάθειες γιά κάτι ὠραίο. Κι αὐτή ἀκριβῶς ἡ διάθεσή του ἦταν ἡ δύναμή του. Γιατί ὅσο κι ἂν ἐβλεπε τί ἄσχημα, τά φοβερά, τί ἀπάνθρωπα πού γίνονται στόν κόσμο διαρκῶς, καί ζοῦσε καί στό δικό του περιβάλλον θέματα πού τόν ἐθλιβαν, ἀντεχε πίκρες προσωπικές, γιατί μέσα του πίστευε πῶς πρέπει νά στέκεται ἀκλόνητος καί νῖ ἀγωνίζεται γιῖ ἄλλους πού τόν χρειάζονταν. Ἡ ἔγνοια του γιῖ ἀνθρώπους πού ὑπέφεραν γινόταν κάποτε φανερή, χωρίς νά θέλει, μῖ ἔργα πού τόν τιμοῦσαν. Ἦταν καλός γιατί ἐνωθε ἀπλά ὅτι ἡ καλοσύνη εἶναι ἡ ἁμορφία τοῦ ἀνθρώπου κι ὅτι πρέπει νά ὑπάρχει σέ ὅλους. Μέ αὐτήν ὁ κόσμος πάει μπροστά καί γίνεται καί δίκαιος καί σωστός.

Ἐπόσο τά τελευταία χρόνια αὐτή ἡ πίστη του ὀλοένα κλονίζονταν περισσότερο γιατί ἔβλεπε πῶς δυστυχίες ἀπλώνονται στόν κόσμο, φτώχεια φέρνει σέ ἀπόγνωση λαούς, κι ἑκατομμύρια ἄρρωστοι πεθαίνουν χωρίς φάρμακα σέ ἄστοργες, ἄθλιες χώρες.

Ἐλοένα περισσότερα παιδάκια πρίν νά γνωρίσουν τή ζωή, φεύγουν σκελετωμένα ἀπό αὐτήν σέ κάποια ἄκρη τῆς γῆς χωρίς νερό, χωρίς μπουκιά, χωρίς ποτέ χαμόγελο. Γονεῖς μέ ριζωμένο μέσα τους τόν τρόπο τῆς ἀνάγκης καί τῆς πείνας, πουλᾶνε ἕνα νεφρό τους γιά ἕναν πλοῦσο ἄρρωστο, κι ἄλλοι γίνονται μαστροποῖ γιά ἕνα ἀγγελοῦδι τους. Αὐτές οἱ ἀθλιότητες εἶναι ἡ τρομοκρατία ἢ πιο μεγάλη, αὐτός ὁ πανικός τῆς πείνας, τῆς ἀνάγκης πού ζοῦν οἱ πικραμένοι τῆς ζωῆς, ὁ πανικός πού δέν ἀκούγεται μά ὑπάρχει καί κάποια ὥρα θά βροντήσει σέ ὅλη τήν ἀνθρωπότητα σάν φοβερό ἠφαίστειο.

Αὐτά συλλογίζονταν συχνά κι ἔκρινε πλέον ἂν ὀφείλει νά γράφει ἄλλα μυθιστορήματα, ἀφοῦ μέ ὅσες καλές ιδέες κι ἂν εἶχε μέσα τους, σέ τίποτα κι αὐτός δέν βοήθοῦσε γιά νά γίνει ὁ κόσμος πιο ἀνθρώπινος, ὅπως καί δέν τοῦ ἀλλάζονταν πλέον τήν πορεία τά φωτεινά βιβλία σπουδαίων ἀνθρώπων. Ἐῶλα στήν οἰκουμένη δείχνουν πλέον σάν ὀρισμένα στό κακό. Ἡ δύναμη τῶν ἰσχυρῶν τοῦ χρήματος εἶναι χωρίς συμπόνια, ἀπληστη, ἀνελέτη.

Τίς μέρες πού ἔκλεινε τά ἐξήντα αὐτά τά συμπεράσματα τοῦ πρόβαλαν πιο ἐντονα, σάμπως αὐτή ἡ ἐπέτειος νά ἦταν ἕνα σημεῖο τῆς ζωῆς του πού τοῦ καθόριζε νά ἐξετάσει ὅλη τήν πορεία του καί νά χωνέψει πλέον γιά πού τραβοῦσε καί ἂν τοῦ ἀπόμεινε κάτι σημαντικό νά φτιάξει ἀκόμη. Τόν πῆρε ἀπελπίσια καθώς μετροῦσε πῶς ἡ ζωή του πέρασε καί πῶς ἂν τοῦ ἦταν πεπρωμένο του νά ζήσει κι ἄλλα εἰκοσι χρόνια ἢ πιο πολλά αὐτά θά ἦταν χρόνια παρακμῆς, χρόνια πού ὅλοι φθερίζονταν καί χάνουν τήν ἰκμάδα τῆς ζωτάνιας τους. Ἐῶσο κι ἂν τό ποθοῦσε, δέν θά εἶχε ἡ ζωή του τώρα πλέον τήν πρωτίνη τῆς λάμψης, κι ἴσως καί ὅσα θά ἔγραφε νά ἦταν χαμηλωμένα σῖ ἔμπνευση, νά καταδείκνυαν κι αὐτά τό ἠλιοβασιλεμά του. Τίποτα δέν θά πρόσθεταν σέ ὅσα ὡς τώρα πέτυχε, ἂν πράγματι εἶχε πετύχει κάτι γιά νά μείνει, καί πέρα ἀπό τό τέλος τῆς ζωῆς του, κι ἂν ὅλα στήν οὐσία τους ἦταν μόνο χίμαιρα καί πλάνη. Ἐκρινε πῶς κι ὡς ἀνθρώπος ἔχασε τήν ἀλήθεια τῆς ζωῆς χωρίς νά κάνει δική του οἰκογένεια μέ παιδιά, ἀφοῦ δύο φορές ἀστόχησε στό γάμο κι ἔμεινε πλέον μόνος. Ἐῶδεια ἡ ζωή στο σπίτι του, χωρίς φωνές δικῶν του, χωρίς τή ζεστασιά μιᾶς συντροφιάς. Τί κέρδιζε πού ἔμεινε στο σπίτι του χωρίς προοπτικές, τί ἔλιπε ἀπό τή

nameraval pobegniti samo za nekaj dni. Napotil se je v Pirej in se tam, na slepo srečo, vkrcal na ladjo, ki je bila namenjena na Pátmos. Ta otok se mu je zazdel dobra izbira. Zdaj, pozimi, bo tam mir, otok bo tako rekoč nenaseljen, ravno pravo mesto, da na njem izgine, da v samoti ugasne. Tam bo poniknil in počakal na svoj konec.

Ko je prispel tja, je najprej pomislil, da bi se skrivil v kak samostan kot nekdo, ki si je zaželel meniškega življenja; upal je, da menihi spoštujejo načelo molččnosti in ne bodo nikomur povedali, da se je zatekel k njim. Tako je tudi storil. Menihi so ga sprejeli medse. Odstopili so mu celico, v kateri je bival sam, toda kljub temu je veliko časa preživel s svojimi sobrati, zato je kaj kmalu začutil, da se v resnici ni umaknil s sveta, ampak se je samo preselil v drugačno človeško skupnost. To je bil razlog, da je začel zjutraj vse pogosteje zapuščati samostan; potepal se je po samotnih krajih, dokler ni zašlo sonce in se šele o mraku vračal, da bi v njem prespal. Tako se je nekoč, ko je zašel na neko pusto obalo na zadnjem delu otoka, znašel pred neko puščavniško kočjo, ki ni bila večja od majhne, nizke sobe. Že dolgo časa ni nihče živel v njej; verjetno je puščavnik, ki je v njej prebival, umrl. V trenutku se mu je zazdelo, da je ta kotiček kot nalašč za to, da se umakne pred življenjem; tukaj ga bo na stara leta obsijala božja milost.

Potisnil je razmajana vrata in vstopil. Znašel se je v majhnem prostoru, kjer nekoč živel neki puščavnik, zdaj pa v njem ni bilo nikogar. Ležišče ob steni, skromna miza, stol, ikona in v kotu zraven okna nekaj gospodinjstvih pripomočkov, ki so zadoščali za skromno gospodinjstvo ubogega samotarja. Tu je bilo vse, kar je potreboval za utrjevanje svojega duha. Kar je manjkalo - posteljina, odeje in še kaj nujnega - si bo kupil, tako se je odločil, naslednjega dne v bližnjem mestecu. Denarja je imel dovolj; če mu bo zmanjkalo, bo šel zjutraj na banko in ga bo dvignil manjšo vsoto.

Kot je načrtoval, je tudi storil. Preselil se je v puščavniško kočjo in odslej je razpredal svoje misli v družbi z galebi, ki so prhutali tik nad streho, ponoči pa je poslušal morje, ki je včasih bučalo, kot bi ga popadel bes. Od časa do časa se je zjutraj odpravil v mesto in si kupil, kar je potreboval za skromno življenje, ki si ga je izbral. Gneča na tržnici ga je zmeraj spomnila, da običajno življenje teče naprej in se spopada z vsemi nesrečami tega sveta.

Nekega jutra, bilo je sredi hude zime, ko je nakupoval v neki trgovini, je slišal, da se je ponoči na odprtem morju potopila ladja, ki je prevažala prebežnike. Nesrečni begunci so se vkrkali nanjo na turški obali, poleg moških so bile tudi ženske in otroci in celo dojenčki. Slišal je, da so vsi člani posadke, ki je trgovala z ljudmi, ponoči na skrivaj, v čolnu, zapustili staro, razpadajočo ladjo, in pustili, da jo je brez krmarja premetavalo morje, dokler je ni potopilo z obupanimi potniki vred. Tri dni in noči je dvainpetdeset potnikov, ki so se stiskali v potapljaški se ladji, čakalo brez kruha in vode, dokler je ni močan vihar prevrnil in so se vsi nenadoma znašli v ledeni vodi. Neka ladja, ki je plula v bližini, je pobrala bolne in izčrpane brodolomce, samo dvanajst jih je bilo, in jih pripeljala na otok; nesrečniki so zdaj želeli videti druge sopotnike v upanju, da so še živi. Otočani, med katerimi se je vest o dogodku bliskovito razširila, so poskrbeli za brodolomce, kot bi bili njihovi, ter poslali ladje in helikopterje, da bi našli druge preživele.

O tem so zdaj razpravljali v trgovini, v katero je vstopil, o tem so govorili pri poročilih. Ta dogodek ga je zelo vznemiril, spet se je začel spraševati, katere stiske in strahovi prisilijo izmučene ljudi, da sprejmejo obupno odločitev in se predajo na milost in nemilost brezvestnim trgovcem, ki mešetarijo z njihovimi upi. Potrč se je vrnil v svojo kočjo. Nekaj dni zapored se je vračal na tržnico, da bi zvedel, ali je še kdo preživel. Odgovorili so mu, da so na neki samotni peščini našli samo tri povsem izčrpane, na pol mrtve brodolomce in v njihovi bližini še deset trupel, počrnelih od mraza, nametanih

ζωή που θά του έδινε καινούργια όρμη νά χαίρεται ... Τί; Απάντηση δέν έπαιρνε. Κι έτσι τή νύχτα χθές, στήν άπνία του, έδωσε ό ίδιος άπάντηση μιά άπόφαση. Νά φύγει, νά χαθεί.

Βιάστηκε νά ετοιμάσει μιά βαλίτσα μέ λίγα άπαραίτητα, σάν νά ήταν μιά άπόδραση γιά λίγες μέρες μόνο, κατέβηκε στόν Πειραιά και μπήκε έτσι τυχαία, σί ένα καράβι που έφηνε γιά Πάτιμο. Τοú φάνηκε ώραία ιδέα τουτο τό νησί. Τώρα μέσι στό χειμώνα θά ήταν ήσυχο, σχεδόν σάν άκατοίχητο, ό,τι του χρειάζόταν γιά νά χαθεί, νά σβήσει σί έρημιά. Έκει θά διαγραφόταν μόνος του, προσμένοντας τό τέλος του.

Όταν έφτασε εκεί ή πρώτη σκέψη του ήταν νά πάει νά χωθεί στό μοναστήρι, σάν κάποιος που είχε προορισμό νά γίνει κι αυτός μοναχός μέ μόνη επιθυμία νά έχει έχεμύθεια άπí όλους εκεί μέσα και νά μήν άκουστεί ποτέ ότι κατέφυγε σέ αυτό. Έτσι έκανε. Τόν δέχτηκαν. Τοú έδωσαν ένα κελί να μένει μόνος, μα ό ίδιος άδελά του, καθώς τίς πολλές ώρες του τίς πέρναγε μαζί μέ μοναχούς, ένωθε ότι δέν έφυγε άπí τόν κόσμο κι ότι άπλά μπήκε σέ άλλη κοινότητα ανθρώπων. Άρχισε πλέον νά βγαίνει τά πρωινά και νά περιπλανιέται σί έρημιές, όσπου έδυε ό ήλιος κι αυτός μέσα στό σούρουπο έκρουε πάλι τή θύρα του μοναστηριού γιά νά περάσει ή νύχτα. Έτσι κάποια φορά που έφτασε σέ μιά έρημη άκροθαλασσιά, στό πίσο μέρος του νησιού, βρέθηκε μπρός σί ένα σπιτάκι άσκηταριό, ίσα ένα δωμάτιο χαμηλό.

Άπό καιρό κανένας δέν κατοικούσε εκεί, κι έδειχνε να ήταν τό κελί κάποιου νεκρού έρημίτη. Τοú φάνηκε μεμιάς ότι αυτό ήταν ή γωνιά που του χρειάζόταν γιά νά ξεφύγει άπí τή ζωή, ή νά δεχτεί μιά φάτιση καλλίτερη γιά τά στερνά του χρόνια. Έσπρωξε τή σκεβρωμένη θύρα του και μπήκε μέσα. Βρέθηκε στό λιγοστό νοικοκυριό κάποιου που άσκήτευε και που δέν ζούσε πλέον. Ένα κρεβάτι δίπλα σί έναν τοίχο, ένα λιτό τραπέζι πάρα κει, ένα κάθισμα, ένα εικόνισμα, και στή γωνιά, πλάι στό παράθυρο τά λιγοστά που χρειάζεται τό μαγειριό ενός φτωχού άναχωρητή. Όσα του χρειάζόντουσαν γιά τή δική του άσκηση ψυχής. Και γιά όσα του έλειπαν, στρωσίδια και σκεπάσματα του ύπνου του και ό,τι άλλο της ανάγκης, θά τί άγόραζε τήν άλλη μέρα κούλας άπí τήν πολιχνη του νησιού. Λεφτά είχε πάρει άρεκέτα κι άμα του τέλειωναν θά πήγαινε ένα πρωλο στήν τράπεζα, νά κάνει μιά μικρή άνάληψη.

Έτσι του ήρθαν όλα στό μυαλό, έτσι τά έφτιαξε. Κατοίκησε σέ τουτο τό κελί κι όλοένα στοχαζόταν μέ συντροφιά τούς γλάρους που φτερούγιζαν μέχρι τά κεραμίδια της σκεπής του και τόν άχό της θάλασσας όταν τίς νύχτες μάνιαζε. Άραία και που ένα πρωινό, έφτανε ως τήν πολιχνη κι άγόραζε ό,τι χρειάζόταν, λιγοστά γιά τή ζωή που όρισε. Και τότε σάν βρισκόταν μέ κόσμο μέσι στήν άγορά, θυμόταν πώς συνεχίζεται ή άλλη ζωή ή άνοιχτή γιά τά δεινά του κόσμου. Κι ένα πρωί, τέτοιο πρωί άγριου χειμώνα, ήταν σέ κάποιο μαγαζί που άκουε πώς τή νύχτα, άρροδο έξω άπí τό νησί βούλιαξε ένα καράβι δουλεμπόρων που έφερνε άπό μιά τουρκική άκτή άμοιρους μετανάστες, όχι μονάχα άντρες, μα και γυναίκες και παιδιά κι άλλα που ακόμα θήλαζαν. Άκουσε ότι οι δουλέμποροι, τή νύχτα εγκατάλειψαν τό σαπιοκάραβό τους, κρυφά μέ μιά βάρκα και τό άφησαν νά θαλασσοχτυπιέται άκυβέρνητο ίσαμε νά βουλιάζει μέ τούς άπελπισμένους επιβάτες του. Τρία σωστά μερόνυχτα πενήντα δύο άνθρωποι έμεναν στοιβαγμένοι μέσα στό σαπιοκάραβο, χωρίς φωμί, χωρίς νερό, όσπου μιά δυνατή θύελλα τό μπατάρισε κι όλοι μεμιάς βρεθήκαν στήν παγωμένη θάλασσα. Άπό ένα άλλο πλοίο περαστικό μαζεύτηκαν, άρρωστοι και κατάρκοποι, μονάχα δώδεκα που βγήκαν στό νησί και άπελπισμένοι ζήταγαν νά δοϋνε και τούς άλλους ζωντανούς. Όλος ό κόσμος του νησιού, μόλις τουτο μαθεύτηκε, τούς φρόντισε σάν νά ήταν δικοί του που ναάνησαν, και βγήκαν άλλα πλοία κι ελικόπτερα νά φάγουν γιά χαμένους.

Αιτά τώρα λεγόντουσαν στό μαγαζί όπου μπήκε, αιτά κούλα άκουγόντουσαν άπí τά δελτία ειδήσεων. Τό γεγονός αυτό άμέσως τόν συντάραξε, τόν έκανε νά σκέφτεται ξανά

sem in tja, kot jih je vrnilo morje. Tako je ugasnilo vsakršno upanje, da je še kdo preživel.

Z dnevi, ki so minevali, je gledela tudi slika brodoloma, ki je razburil otočane, kajti zgodilo se je več podobnih nesreč, ko so trgovci, ki so tihotapili begunce, pobegnili s podobnih razpadajočih ladij in zapustili obupane ubežnike. Morda bi celo on sam nehal razmišljati, o tem, če se mu ne bi nekega jutra zgodilo nekaj povsem nepričakovanega. Ko se je približeval nekemu opuščenemu kovaškemu ognjišču, ki se je sesedalo med samotnimi skalami, je zagledal temnopoltega dečka kakih dvanajstih let, ki je sedel, sključen, na tleh; kazalo je, da je bolan. Takoj je vedel, da je tujec, morda brodolomec. Ni se zmotil: na nobeno vprašanje, ki mu ga je postavil, ni dobil razumljivega odgovora. Deček je brbljal v nekem tujem, vzhodnjaškem jeziku. Kljub temu sta se s pomočjo kretenj sporazumela. Puščavnikova dobrota in ljubezen sta v dečku vzbudili zaupanje in pristal je, da gre z njim domov. Možak ga je med hojo podpiral in ga od časa do časa celo dvignil v naročje, kajti otrok je bil tako izčrpan, da je komaj hodil. Dobrota je začela kazati svoj čudežni obraz.

Prišla sta do koč. Puščavnik je dečku prepustil svoje ležišče in mu ponudil toplo pijačo in nekaj hrane, da bi si opomogel. Z vsem svojim početjem je kazal ljubezen do otroka: ponudil mu je vse, kar je imel v svojem bivališču, zlogoval mu je prve besede, da bi se čim prej naučil govoriti in se ne bi več počutil tako sam. Deček je v svoji nemoči nagonsko sprejemal vse, kar mu je samotar kazal in govoril. Počasi je izgovarjal prve besede. Začutil je puščavnikovo dobroto, začelo se mu je porajati upanje. Nenadoma je možaku poljubil roko in ta se je obrnil stran, da ne bi pokazal solz, ki so mu privrele iz oči. Kajti na tem svetem otoku razodetja je njegovo življenje povsem nenadejano obsijala luč; ob tem tujem, zapuščenem otroku je spet odkril smisel obstoja. Nekaj novega se je rodilo, kar ga je klicalo v življenje.

V miru sta prespala noč na ločenih ležiščih.

Že naslednjega dne se je tuji deček odpravil po nakupih. Odtlej si je v mestnih trgovinicah kupoval, kar je potreboval, da bi si povrnil življenjsko moč, ki mu je primanjkovala, in upanje, da nam je tudi v hudi nesreči življenje lahko naklonjeno.

Tako je minilo nekaj tednov. Napočila je pomlad.

Nekega dne sta se dva tujca znašla pred puščavnikovo koč. Tudi onadva sta se rešila s potapljajoče se ladje. Opazila sta puščavnika, opazila tudi dečka in se spomnila, da sta skupaj z njim potovala na ladji, ki jih je odpeljala v propad. Tokrat nista pristopila in ne spregovorila. Zdelo se je, da nekaj načrtujeta. To sta uresničila, ko sta čez nekaj dni videla samotarja v mestni banki, kako dviga denar. Pridružil se jima je nekdo, ki je bolje govoril grško in vsi trije skupaj so možaka pričakali na samem. Spregovorili so z njim par besed in mu grozili. Na vsa vprašanja jim je odgovoril brez strahu, pogumno kot zmeraj in v skladu s prepričanjem, ki si ga je gradil celo življenje. Toda kaj, ko ni nič pomagalo...

Nekaj dni zatem so prišli v njegovo koč trije policisti in zahtevali, naj gre z njimi. Na silo so odpeljali otroka in odveli tudi njega na zaslišanje. Obtožili so ga, da je pri sebi skrival tega lepega, nesrečnega dečka in se nad njim spolno izživljal. Vest o tem se je od ust do ust razširila po celem otoku, naslednjega večera so o njej spregovorili celo pri poročilih. Nekaj časopisov in oddaj je o njej poročalo kot o najpomembnejši novici.

Prosil je, naj mu dajo tri dni, da razmisli o zagovoru.

Že naslednjega dne je prišel iz Aten njegov bivši sodelavec, odvetnik, ki si je zelo želel prevzeti obrambo. Začuden in globoko zaskrbljen zaradi vsega ga je najprej vprašal, zakaj je nenadoma izginil. Sprva mu ni hotel odgovoriti, nato pa je rekel: "Pridi spet jutri. Na vsa vprašanja ti bom odgovoril jutri."

Odvetnik je pristal, druge izbire pač ni imel. Naslednjega dne se je vnovič oglasil na

τί δυστυχίες καί φόβι σπρώχνουν πολλούς ταλαιώρους σέ απόφαση απόγνωσης νά ριψοκινδυνεύσουν μέ ασυνείδητους έμπορους τών ελπίδων τους. Γύρισε στό κελί του λυπημένος. Καί γιά κάμποσες μέρες ξαναπήγαινε στήν αγορά νά μάθει άν βρέθησαν καί άλλοι άπί τούς ναυαγισμένους ζωντανόι. Ή άπάντηση ήταν πώς τρεις μοναχά άκόμη βρέθησαν κατάκοποι καί σάν νεκροί σέ κάποια έρημα άκρογιάλα καί σκόρπιοι άλλοι δέκα ξέφυχοι τελειωμένοι, μελανιασμένα πτώματα άπί τό κρύο. Ήσβηνε κάθε έλπίδα γιά άλλον ζωντανό.

Ήσβηνε, μέ τίς μέρες πού πέραγαν, κι ή δυνατή έντόπωση του ξαφνικού ναυαγίου πού τάραξε τόν κόσμο του νησιού, γιατί πλέον κι άλλα παρόμοια άκούστηγαν μέ άπελπισμένους πρόσφυγες πού έγκαταλείφθησαν μέσα σέ σαπιοκάραβα άκυβέρνητα. Κι ίσως κι ό ίδιος αυτός νά έπαυε νά σκέφτεται όπως τίς πρώτες μέρες τό ναυάγιο, άν ξαφνικά ένα πρωί δέν ζούσε κάτι άπρόσμενο.

Ήταν καθώς πλησίαζε ένα παλιό καμίνι, ξεχασμένο σέ κάποιο έρημο ράχτο πού είδε ένα άγόρι μελαμφό, δώδεκα χρόνων - τόσο θέ νά ήταν - γεγμένο σέ μάν άκρη, σάμπως άρρωστο. Κατάλαβε μεμιάς πώς ήταν ξένο κι ίσως άπί τό ναυάγιο. Δέ λάθεψε, γιατί σέ ό,τι του έλεγε δέν έπαιρνε άπάντηση. Τό παιδί φέλλιζε μοναχά σέ άλλη γλώσσα, πού έδειχνε άνατολίτικη. Μά κι έτσι δα, μέ άλλες μιλιές, κατανοήθησαν. Του έδειξε καλοσύνη καί στοργή ό έρημίτης, έμπιστοσύνη τό παιδί. Δέχτηκε ό,τι του πρότεμε μέ νοήματα. Νά πάει μαζί του πάρα κεί πού ήταν τό σπίτι του. Τό κράταγε ό έρημίτης νά βαδίσει, στιγμές-στιγμές τό σήκωνε άγκαλιασμένο δίπλα του, έτσι πού τό παιδί έδειχνε έξαντλημένο. Ή καλοσύνη άρχιζε νά κάνει σιγά-σιγά τό θαύμα της. Ήφτασαν στό χαμόσπιτο. Έβαλε ό έρημίτης τό παιδί νά γείρει στό κρεβάτι του, του έτοίμασε ένα ζεστό νά πιεί, κάτι νά φάει νά στηλωθεί. Του έδειχνε τή στοργή του μέ ό,τι είχε βολικό μέσα στό άσκηταριό του, του έλεγε συλλαβιστά τά πρώτα λόγια, πού θά έπρεπε νά μάθει τό παιδί γιά τό καλό του, νά μήν αισθάνεται άλλο μοναχό του. Κι αυτό μέ τό ένσυχτο του, μέσσι στήν άδυναμία του, δεχόταν ό,τι του έδειχνε καί του έλεγε. Συλλάβιζε τίς λέξεις του, ξεκίναγε νά ζει τήν καλοσύνη του, νά παίρνει τήν έλπίδα της ζωής. Του φίλησε τό χέρι ξαφνικά, κι αυτός έστρεψε άλλο τό πρόσωπο, νά κρύψει πώς τά μάτια του είχαν γεμίσει δάκρυα. Γιατί τώρα αναπάντεχα έδω στό ιερό νησί της Άποκάλιψης - γέμιζε φώς ή ζήση του καθώς μέ τούτο τό παιδί, τό ξένο, τό άπόκληρο, έβρισκε τόν καινούργιο του σκοπό γιά νά ύπάρχει. Νά θέλει πλέον νά ζει αυτός γιά κάτι νέο.

Κοιμήθηγαν γαλήνια κι οι δυό σέ χώρια στρώματα. Κι από τήν άλλη ήμέρα άρχισε ό ξένος του νησιού νά φαίνεται στά μαγαζιά της αγοράς. Αγόραζε ό,τι καλό θέλει ένι άγόρι άδύναμο νά πάρει τή ζωντάνια πού του λείπει καί τήν έλπίδα ότι καί μέσσι σέ συμφορές ζωής άνατέλλει.

Πέρασαν βδομάδες έτσι, άρχιζε ή άνοιξη. Μιά μέρα δυό ξένοι φάνηκαν κοντά στό έρημικό χαμόσπιτο. Ήταν άπί τό ναυάγιο σωσμένοι. Είδαν τόν έρημίτη, είδαν καί τό άγόρι πού τό θυμήθηγαν γιατί μαζί ταξίδευαν στό πλοίο του χαμού τους. Μά δέν ζύγωσαν, δέν είπαν τότε τίποτα. Έδειχγαν κάτι άλλο νά πείθει. Τό είχαν αυτό όταν μετά από λίγες μέρες τόν είδανε στήν τράπεζα, στή ίχώραί του νησιού, νά παίρνει χρήματα. Τότε μέ κάποιον άλλον πούμίλαγε καλλίτερα, - τρεις μαζί - σέ μία έρημιά, στό δρόμο, τόν περιέμεναν. Του είπαν λίγα λόγια, τόν εκβίασαν. Αυτός τούς άποκριθηκε άφοβα καί σύμφωνα μέ όσα έφτιαξε πίστη του μά όλόκληρη ζωή, μέ θάρρος πάντα. Μά ποιό τί όφελος...

Σέ λίγες μέρες ήρθαν τρεις χωροφύλακες στό έρημητηριό του καί τόν ζήτησαν. Του πήραν μέ τή βία τό παιδί κι αυτόν τόν τράβηξαν γιά άνάκριση. Ή κατηγορία ήταν πώς έκρυβε δόλια τό άμοιρο άμορφο άγόρι γιά νι άσελγει μαζί του. Στόμα μέ στόμα άκούστηκε αυτή ή ένοχη σέ όλο τόν κόσμο του νησιού, μπήκε τό άλλο βράδυ καί στά δελτία τών ειδήσεων. Κάποιες εφημερίδες κι έκπομπές τόν είχαν πρώτη είδηση. Ό ίδιος

policijski postaji, a ga tam ni našel. Namesto njega ga je v zaprti ovojnici pričakalo pismo, v katerem mu je nesrečnik na dveh straneh razložil, kaj misli o svetu, ki ga namerava zapustiti.

Policist, ki je odvetniku izročil pismo, mu je povedal, da si je njegov znanec zgodaj zjutraj s koščkom stekla prerezal žile in da so ga s helikopterjem takoj poslali na Rodos v bolnico. Njegovo stanje je bilo zelo resno in, kdo ve, morda je medtem že izdihnil.

Zaradi nesreče in vsebine pisma se je odvetnik zelo razburil. Nestrpno je čakal na ladjo, da se čim prej odpelje na Rodos, kjer je nameraval obiskati prijatelja v bolnici.

Medtem ko je čakal na odhod, se je pozno popoldan po otoku raznesla nova vest. Deček, ki so ga našli v puščavnikovi koči, je zabodel enega od sopotnikov s potopljene ladje. Odpeljali so ga na zaslišanje.

Iz grščine prevedla Klarisa M. Jovanović

ζήτησε τρεις μέρες για ν' απολογηθεί. Τη δεύτερη ήρθε από τήν Αθήνα καί τόν βρήκε ένας συνάδελφός του, πού ήταν καί δικηγόρος για ν' αναλάβει πρόθυμα τήν υπεράσπισή του. Τόν έρωτοῦσε μί εκπληξη κα ἀληθινή ἀγάπη για τόν χαμό του ἀπί τή ζωή. Αὐτός δέν τοῦ ἀπαντοῦσε. Ἴ- Ἔλα - τοῦ εἶπε - αὔριο. Θά σοῦ ἔχω σέ ὅλα ἀπάντησή. Ὁ συνάδελφος δέχτηκε κατ' ἀνάγκη. Πήγε τήν ἄλλη μέρα νά τόν δεῖ στό κρατητήριο. Μά δέν τόν βρήκε. Τοῦ εἶχε ἀφήσει ἕνα κλεισμένο φάκελλο μέ δύο σελίδες κείμενο, ὅσα ἔκρινε για τήν ἐξέλιξη πού παίρνει πλέον ὁ κόσμος, σκέψεις πού τόν ὀδήγησαν νά θέλει τή φυγή του ἀπό αὐτόν.

Ὁ ἀστυνόμος πού τοῦ ἔδωσε τόν φάκελλο τοῦ ἀνάφερε ὅτι πρὸς τό ξημέρωμα ὁ κρατούμενος ἔκοψε τίς φλέβες του μί ἕνα κομμάτι τζάμι κα ὅτι ἤδη τόν ἔστειλαν στή Ρόδο μί ἐλικόπτερο γιατί ἡ κατάστασή του ήταν κρίσιμη, κα ἴσως καί νά μὴ ζοῦσε.

Ὁ φίλος συνταράχτηκε ἀπί τήν εἶδηση κα ἀπί τό περιεχόμενο τοῦ φάκελλου. Περίμενε ἀνήσυχος τό πλοῖο πού θά περνοῦσε για τή Ρόδο, νά πάει νά τόν δεῖ στό νοσοκομεῖο, ὅσο γινόταν πύ γρήγορα.

Κι ὥσπου νά ἔρθει ἡ ὥρα αὐτή, ἀργά τό ἀπόγευμα, κάτι ἄλλο μαθεύτηκε στήν Πάτμο. Τό παιδί, πού εἶχε βρεθεῖ στό ἀσκηταριό τῆς ἔρημης ἀκρογιαλιᾶς, μαχαίρωσε κάποιον ἀπό τοῦς μετανάστες πού ταξίδευαν μέσα στό βουλιαγμένο σαπιοκάραβο. Καί πήγαινε γι ἀνάκριση...

Guilt

/ short story /

No one knew he was going on a trip. He had said nothing about what he had in mind. Tomorrow or the day after, those who loved and cared for him would ask, search and get no answer. And as the days would go by without a trace of him, they would think that he might have fallen victim of murder or robbery. They might have dismissed suicide because he never had given the impression he was suffering of something ... He always seemed in good mood, optimistic, and ready to do things alone or with others, and get involved in something beautiful. Precisely, this disposition of his was his strength. No matter how he saw the ugly, dreadful, inhuman things taking place in the world continually, even in his own environment, that saddened him, he endured. He endured personal pain, because deep in him, he believed he had to stay firm and struggle for other people who needed him. At times, his care for people who were suffering was obvious, something he didn't want to. He would like to do things in which he took great pride, something that happened against his will. He was good because he simply felt that goodness is man's beauty and that it should exist in all people. With goodness the world advances and becomes both just and fair.

However, this faith of his began to diminish lately; he realized that misery spread in the world, faster and faster; poverty leads people to despair; millions of sick people die without medicine in heartless, wretched countries. Continually, more and more children, before even knowing life, depart from it emaciated in some edge of the earth, without water, without a bite of bread or a smile even. Parents in the horror of need and famine rooted in them, sell a kidney of theirs to some rich sick person; others become pimps to a little angel of theirs. This misery is the greatest act of terrorism - - the panic of famine, the need in which the miserables of life live; the panic which is not heard and yet exists and at some instant will burst all over mankind like a dreadful volcano.

This is what he kept thinking; he doubted whether it would be useful to write more novels, which despite all the good ideas he had invested in them, they could not help at all make the word more humane. Even the brilliant books of great men couldn't change his course of action any more. Everything in the world seemed now as if preordained to follow evil. The power of those who possess money is heartless, insatiable, pitiless.

These conclusions were very vivid, as he was completing his sixtieth birthday. This anniversary came at a point in his life that made him reexamine his course and try to comprehend which way he was heading to. He wondered if there were left something significant to create still. Despair overcame him as he contemplated how his life had passed by and that if he were destined to live another twenty years or so, these years would be years of decay, he thought; years during which all people become wasted and lose the vigor of their liveliness. No matter how he wished his life to be, it would not have its earlier radiance any more. Perhaps, whatever he might have written, it would be less inspiring, revealing his setting sun. These works would have added nothing to what he had successfully until now - - if indeed, he had succeeded something, which might have remained beyond the end of his life. In essence, he feared that everything he had done was a chimera and a deception. He pondered that as a man he had missed the truth of life and had failed to create a family of his own and his own children; twice he had failed to marry and now he was left all alone. Empty is his life, his home, without the voices of beloved persons, without the warmth of some companion. What is the gain staying in a home without any future?

What hope in life would give him a new impulse and the feeling of joy again? What? He

could not get any answer. And so, last night, in his sleeplessness, he arrived to an answer - - to leave, to disappear.

He hurried to throw a few needed things in a suitcase, as if he were planning an escape for a few days only. Then, he left for the harbor of Piraeus and by chance he got on the boat leaving for Patmos. Going to this island was a fine idea. Now, in wintertime, this island would be quiet, as if uninhabited even; it was exactly what he needed in order to forget and vanish in the wildness. There he would face himself out, awaiting his end.

Upon his arrival on the island, his first thought was to go and hide in the monastery - - like someone destined to become a monk. His only wish was to gain the secrecy of all the monks there and never become known that he had found a refuge. He did exactly this. The monks welcomed him. They gave him a cell to stay alone; and as he passed many hours together with other monks, he felt that he never left the world; simply he had entered another community of men. Now, he started going out in the morning, wandering in desolate places until sunset and at dusk he would knock again at the monastery's gate to spend the night. Once, as he reached a deserted seashore at the backside of the island, he came across a hermit's cell with a low ceiling. No one had lived there for a long time and it seemed to be the cell of some dead hermit. Suddenly, this seemed to him to be the niche he needed to escape from life or even receive a better illumination for his final years. He pushed the sodden door and entered. He found himself in front of the poor household of someone who was a hermit and was no longer living. A bed beside a wall, a plain table a little farther, a stool, an icon, and in the corner beside the window, the few things needed for a poor anchorite's cooking place - - everything needed for his own asceticism of soul. And as for other things he needed, a mattress, blankets for his sleep and whatever else, he would buy them the next day from the island's town. He had taken along lots of money, and if he needed more, he would go to the bank one morning and get some more.

That's how all these things came to his mind; that's how he figured them out. He lived in his cell and kept contemplating continually in the seagulls' companion flying over the tiles of his roof and the roaring of the sea when it got fierce in the night. Very rarely in the morning, he would go to the little town and buy whatever he needed - - a few thirds for the life he had chosen. Then, as he was amid the people in the market place, he remembered that the other life, the one open to the suffering of the world, which kept going on. One such morning, a morning of wild winter, he was in a little store where he overhead that a ship of slave traders carrying ill fated emigrants, not only men, but women and children, some of them still nursing, appeared far off the island from some Turkish coast. He heard that the slave traders abandoned their rotted ship in the night secretly and left it seabitten and ungoverned to sink along with the desperate passengers. For three full days and nights, fifty-two people stayed packed in this rotten ship, without bread, without water, until a wild storm turned it over and all were suddenly thrown into the frozen sea. Then, another ship passing by picked up only twelve sick and exhausted people who came out on the island asking to find if others were alive. When this became known, all the people of the island took care of them, as if they were their own shipwrecked relatives; then, other ships and helicopters started searching to find others who might have been lost.

That's what was said at the shop he had entered; that's what was broadcasted in the TV news. This event shocked him instantly; he started thinking again what suffering and fears have forced many ill-fated people to this feeling of despair and made them risk their lives in the hands of amoral merchants of their hopes. He returned to his cell saddened. Then, for several days, he kept going to the market to learn if other shipwrecked passengers were found alive. The answer was that only three were rescued,

exhausted and nearly dead in some deserted seashore and about another ten were found dead, with blackened bodies from the cold. Any hope for others was very faint. And as the days went by even the strong impression of the sudden shipwreck that shocked the island's people began to faint away; then, it became known, that some other, similar shipwrecks carrying desperate refugees in rotten ships were abandoned unguarded. Perhaps, even he himself would have stopped thinking about the shipwreck, if he didn't have a shocking experience one morning.

This happened as he was approaching an old furnace abandoned in some deserted stone wall; there he saw a dark-skinned boy of about twelve years old, very sick crouched over in a niche. Instantly, he realized that the boy was a refugee, perhaps from the shipwreck. He was not wrong, because he received no answer to anything he asked him. The boy whispered only in some other tongue, which seemed to be an eastern tongue. Even so, and with words from different other languages, they communicated. The hermit showed him kindness and affection; the boy showed trust. The boy accepted what the hermit had communicated with signs, asking him to follow him a little farther down where his home was. The hermit held the boy in order to help him walk; at times, he picked him up in his arms, as the boy seemed exhausted. Kindness started performing its miracle slowly. They reached the hovel. The hermit put the boy to rest in his bed, prepared some warm drink, gave him something to eat in order to regain his strength. He showed his affection with everything he had handy in his hermit's cell; he said to him the first words in syllables, words the boy had to learn for his own good so that he would not feel alone anymore. And the boy instinctively, in his weakness, accepted whatever the hermit showed or told him. He uttered his words in syllables living out his kindness and rekindling the hope in his life. He kissed the hermit's hand suddenly, and the hermit turned his head aside to hide that his eyes were brimming with tears, because now, here on this sacred island of the Apocalypse, unexpectedly, his life was filled with light. With this strange, orphaned child, he found a new purpose in his existence. He wanted now to live for something new.

They slept calmly on the two separate mattresses. And the next day, the land's hermit began to appear in the shops at the market place. He bought whatever good things a feeble boy needed in order to regain his lost vigor and hope, which even in the midst of misery, life brings forth brightly.

Weeks went by in this way and springtime was approaching. One day two strangers appeared near the deserted hovel. They were survivors from the shipwreck. They looked at the hermit and looked at the boy and remembered the boy since they were traveling on the same boat of disaster. Yet, they did not come near; they did not say anything. They seemed to be looking for something else. They got it a few days later, when they saw the hermit at the bank, at the island's "town", getting some money. Then, together with somebody else who spoke a little better, three men together in a deserted place, along the road, waited for him. They uttered a few words, threatening him; he answered back without fear, according to all things though which had been his credo for a lifetime, with courage always. To no avail...

In a few days, three gendarmes came to his hovel and asked for him. They took the child away violently and carried him away for interrogation. They accused him that he was keeping the luckless handsome boy in order to use him for licentious acts. By word of mouth this accusation spread all over the island and the following day it was picked up by the evening news. He asked for three days time in order to defend himself. The second day, a colleague of his, who was a lawyer, came from Athens to find him and voluntarily undertake his defense. The lawyer asked him, with surprise and true affection, about his disappearance from life. The hermit didn't answer. "Come,

tomorrow" he said. "I'll have an answer for everything". His colleague agreed unwillingly. The next day the lawyer went to visit him in his prison cell, but he did not find him. The hermit had left him a sealed envelope with two written pages explaining the reasons, which forced him to plan his escape.

The police officer who handed him the letter mentioned that at dawn his prisoner had cut off his veins with a piece of glass and that he had been taken to Rhodes by helicopter, and possibly, he was not longer alive.

The friend was shuddered by this news and the content of the letter. He waited impatiently for the boat to come by to take him to the island of Rhodes and see him at the hospital as soon as possible.

It was late afternoon, already, when some other news broke out on Patmos. The boy who was found in the hovel at the deserted seashore had stabbed a refuge who had traveled with him on the sunk rotten ship and was taken away to the police for interrogation ...

Translated by Athan H. Anagnostopoulos

Vladimír Balla

se je rodil leta 1967. Po končani ekonomski visoki šoli je bil zaposlen na uradu za delo v mestu Nové Zámky v bližini avstrijsko-madžarske meje, torej v kozmopolitskem in izrazito srednjeevropskem okolju.

Piše že nekaj let, v glavnem kratko prozo. Njegov prvenec je bila zbirka kratkih zgodb z naslovom Leptokaria, 1996, sledile so Outsideria, 1997, Gravidita, 2000, in Tichý kút (Tihi kot, 2002). Zdaj pripravlja novo zbirko kratkih zgodb z naslovom Nesreča.

ist 1967 geboren, nach dem Studiumabschluß an der Hochschule für Ökonomie arbeitete er seit dem Jahre 1990 am Arbeitsamt in Nové Zámky, einer Kleinstadt in der Nähe der österreichischen und auch ungarischen Grenze, also im einem recht kosmopolitischen und auch ausgesprochen mitteleuropäischen Milieu.

Er schreibt seit ein paar Jahren, hauptsächlich Kurzgeschichten. Er debütierte 1996 mit der Kurzgeschichtensammlung Leptokaria. Darauf folgten Outsideria (1997), Gravidita (Gravidität) (2000) und Tichý kút (Eine stille Ecke) (2001). Vorläufig arbeitet er an einer neuer Sammlung von kurzen Novellen mit dem Namen Unglück.

Tuliti z volkovi

Nazadnje je s pločevinke odlomil kos pločevine in z njim zarezal v žilo. S pivom ga sprva niso hoteli spustiti v gledališče, pa je kljub temu vstopil, znotraj so sedeži stali kot klicaji, usedel se je nekam na sredino in tiho obsedel, veke oprte na spodnji del očes in prsti zapleteno prepleteni okrog pločevinke, strmel je v zaveso in gotal pivo, katerega vonj se je začel širiti po vsej ne ravno veliki dvorani, to je bila res majhna dvorana majhnega podeželskega gledališča, stene so bile oblazinjene - če se dotakneš take oblazinjene stene, se pogrezne, prisesa k podlagi, se usloči, gladko kakor nožnica, ampak ne spolzko, škoda besed.

Ah, gledališče! Vstopil je, ker je v sebi čutil ljubiteljskega igralca, amaterja, večno v manjši, neumni stranski vlogi, neizdelan, okoren, včasih mogoče še navdušen, mizeren tepec, bedak, koliko truda ga je to stalo, koliko odrekanj, koliko potu in solza, čemu vse skupaj? Koliko poz! Koliko notranjih monologov, ki se navzven odražajo z gubanjem čela! Čemu? Res škoda besed.

Zaljubljenca nedaleč stran sta se z dlanmi nežno dotikala veličastnih peruti nekega zelo starega gospoda, ki je nevarno nagnjen nazaj glasno smrčal, glava mu je visela kot preveč zrelo sadje, usta je imel odprta. Zaljubljenca sta se hihitala. Zavesa pa se ni in ni hotela dvigniti, zaenkrat še nihče ni mogel videti odra, oceniti scene in kulis. Igra pa bi se lahko že začela. Poškilil je na številčnico in srkal pivo, dokler ni izpraznil pločevinke. Odložil jo je na doseg roke.

V dvorani skorajda ni bilo prostega sedeža. Gledalci so se posedli, dame so si z nežnimi gibi prstov še utegnile popraviti pričeske in celo polglasno ali šepetaje izreči nekaj navidez pomembnih opazk.

Povsod tišina in mir. Zelo star gospod se je zbudil in zaljubljenca hitel pripovedovati o perutih in letenju, medtem pa je on preizkušal ostrino pločevine na sosednjem sedežu. Ta sedež je bil prazen, nikogar ni motil, zares ni hotel nikogar motiti ali obremenjevati, zabo se je počutil, ampak nikomur ni hotel težiti, nikomur se ni hotel zaupati, ni hotel zbuhati pozornosti, bil je grozen večer, on pa je molčal, nikogar ni motil v tihem, dostojnem gledališču, v dvorani, ki se je zdela dolga, ker je bila ozka: spominjala je na kanadsko drsališče in oblazinjene hokejiste. Videl je, kako so se zaletavali ob steno in streljali plošček proti zavesi; zasmel se je in pločevinka mu je padla iz rok. Glasno je zažvenketala: vse glave so se obrnile v njegovo smer! To je bilo slabo ... Bilo je mračno, niso ga dobro videli, nejasni obrisi, nič več, pravzaprav niso mogli vedeti, kaj je zažvenketalo - mogoče nož, ljudje? Hm? Mogoče je bil v tem trenutku kje globoko in ljudeh spočet strah, ali pa je v njih pravkar nekaj umrlo. Zastor se je dvignil.

Ko so gledalci zagledali bogato opremljeno sobo, razkošne fotelje, okrašene stene, slike, in videli igralce v elegantnih kostimih, ki so deklamirali verze klasične tragedije, verze polne lepote in resnične vzvišenosti in misli o očitnem razkolu med dobrim in zlim, ko so se torej ti biseri z odra razsuli k svinjam, so začeli gledalci najprej negodovati, potem naglas kričati, nekateri so vstali, krillili z rokami in kričali vsemogoče psovke, vse dokler niso začeli obmetavati igralcev z gnilimi ostanki hrane. Spominjam se na primer ogrizka že davno obglodanega jabolka.

Igralci so videli, koliko je ura - nenazadnje so tudi oni ljudje - vedeli so, kaj morajo storiti, vedeli so, kako morajo umiriti razjarjeno množico: V potu obraza so začeli v zakulisje odnašati čudovito pahištvo, z močnimi pestmi so raztrgali platna dragocenih slik in razbijali vaze. Potem so na oder začeli nositi stole. Množica jim je pomagala. Nikogar ne obtožujem.

On pa je sklonjen tipal po tleh: iskal je pločevinko. Medtem se je v gledališču poleglo, slišati je bilo samo udarjanje lesa ob les - noge stolov so se dotikale desk - in

S vlkmi vyť

Nakoniec z plechovky odtrhol kus plechu a zadrel si ním do žil. S pivom ho spočiatku ani nechceli vpustiť do divadla, lenže vošiel, vo vnútri stáli sedadlá ako výkričníky, sadol si kdesi do stredu a len ticho sedel, viečka opreté o spodný okraj očí a prsty zmotané do komplikovanej siete okolo plechovky, pozoroval oponu a hltal pivo, ktoré začalo rozvoniatť po celej nevelkej sále, bola to skutočne len maličká sála malého provinčného divadielka, so stenami pokrytými mäkkým čalúnením - keď sa takého čalúnenia dotkneš, ustúpi dozadu, prisaje sa k podkladu, prehne sa dovnútra, hladké ako pošva, ale nie klzké, škoda reči.

Ach, divadlo! Vošiel dnu, lebo v sebe cítil amatérskeho herca, ochotníka, večne v drobnej hlúpej vedľajšej úlohe, taký neohrabaný, nemotorný, kedysi azda ešte nadšený, taký mizerný tlk, motovidlo, koľko námahy ho to stálo, koľko odriekania, koľko potu a sŕz, a načo to všetko? Koľko póz! Koľko vnútorných monológov, signalizovaných vraštením čela! Načo? Naozaj škoda hovoriť.

Dvojica zaľúbencov neďaleko neho sa dľaňami zľahka dotýkala majestátnych krídel veľmi starého pána, ktorý nahlas chrápal, nebezpečne naklonený dozadu, hlava mu ovisala ako prezreté ovocie a ústa boli otvorené. Zaľúbenci sa chichotali. Opona nie a nie sa zodvihnúť, zatiaľ nik nemohol zrakom preletieť po javisku, zhodnotiť scénu a kulisy. Hra sa už pomaly mala začať. Slepňal na ciferník, chlípala pivo, až vyprázdnil plechovku. Odložil si ju na dosah ruky.

V hľadisku už temer nebolo voľného miesta. Ľudia sa pousádzali, dámy si už stihli ponaprávať vlasy pozornými pohybmi prstov, už stihli polohlasom či pošepky predniesť niekoľko zdanlivo zasvätených poznámok.

Vcelku všade pokoj. Veľmi starý pán sa prebudil a začal zaľúbencom vykladať čosi o krídlach a lietani, zatiaľ čo on skúšal ostrie plechu na susednom sedadle. To nebolo obsadené, nuž nikoho nerušil, naozaj nechcel nikoho rušiť či obťažovať, necítil sa dobre, ale do nikoho to nechcel hustiť, nikomu sa nechcel zverovať, nechcel upútať pozornosť, večer to bol strašný, ale on mičal, nevyrušoval nikoho v stíšenom, dôstojnom divadle, v sále, ktorá sa zdala dlhá, pretože bola úzka: pripomínala kanadské klzisko a čalúnených hokejistov, videl ich narážať na steny-mantinely a páliť puky do opony; pousmial sa a vypadla mu plechovka. Cinkla o dlážku: všetky hlavy sa otočili smerom k nemu! Bolo to zlé... Panovalo však šero, nuž ho videli nejasne, nezreteľné kontúry, nič viac, dokonca si ani nemohli byť načístop, čo to cinklo - hádam nôž, ľudia? Hm? Možno kdesi hlboko v ľudoch v tej chvíli skrsol strach, alebo v nich práve čosi umrelo. Potom opona zmizla.

Keď diváci uzreli bohato zariadenú izbu, luxusné kreslá, výzdobu stien, maľby, a všimli si hercov v noblesných kostýmoch, ktorí deklamovali verše klasickej tragédie, verše plné krásy a istej pompéznosti a myšlienok o jasne pochopiteľnom rozdiel medzi dobrom a zlom, keď sa teda tie perly z javiska zosypali ku sviniam, diváci začali najprv šomrať, potom nahlas pokríkovať, mnohí z nich vstávali, prudko gestikulovali a prevolávali rôzne hanebnosti, až sa napokon pustili do ostreľovania hercov drobnými hnojúcimi zvyškami potravy, spomínam si napríklad na ohryzok dávno schrúmaného jablka. Herci pochopili, koľko bije - boli to napokon tiež iba ľudia - vedeli, čo robiť, vedeli, ako učičkať rozvášnených: kus po kuse poodnášali do zákulisia nádherný nábytok, prudkými údermi pástí roztrhali plátna skvostných obrazov a porozbjali vázy. Potom začali na javisko nosiť stoličky. Ľudia im pomáhali. Nikoho neobviňujem.

On bol sklonený, šmátral po dlážke: hľadal plechovku. Medzitým v divadle zavládlo ticho, rušené iba klepotom dreva o drevo - to nohy stoličiek narážali na dosky - a ešte šuchotom nôh protagonistov. Javisko bolo napokon zaplnené sedadlami, zoradenými do

podrsavanje nog protagonistov. Oder je bil na koncu poln sedežev, ki so bili postavljeni v vrste, igralci so se posedli drug poleg drugega, s hrbtom obrnjeni proti občinstvu ... In oder je naenkrat izgledal ... Bilo je, kot ... kot da bi oder postal nadaljevanje dvorane in igralci hkrati samo gledalci. Bučen aplavz. Ljudje so ploskali in čakali, da se bo dvignila zavesa. Zavesa je bila zdaj zadnja stena prejšnjega odra.

Končno je nekje pod sosednjim stolom našel lepljivo pločevinko, ki je smrdela po pivu. Končajmo to poglavje, si je rekel. Stisnil je pločevinko v pest in vstal. Nihče ga ni opazil, vsi so zatopljeno gledali v novo zaveso, v nove vrste gledalcev, čakali so na nov začetek, ki jim bo najbrž všeč, navdušeno so razpravljali, prikimavali, zato se je lahko neopazno izmuznil na prehod ob sedežih in se, s hrbtom naslonjen na oblazinjeno steno, potiho pomikal proti izhodu, ampak zdaj je ta izhod vzdrhtel kot trebušček ljubice, stena z izhodom se je zatresla, odmaknila, se dvignila, ni je bilo več, on pa je zagledal nekaj velikanskih plamenov in v nosu je začutil pekoč dim. Plameni so osvetljevali dlani neandertalcev z zanikrnimi cunjami zavezanimi okrog pasu: Na obrazih davnih prednikov je sijalo pričakovanje, ki se je v trenutku, ko so zagledali ljudi v dvorani, spremenilo v zaničevanje in odpor. Začeli so srhljivo kriliti z rokami, vpiti, celo neartikulirano kričati, potem pa so gledalce v dvorani začeli obmetavati s kosi neprežvečenega mesa in na pol pečenih prašičev. Nikogar nočem obtoževati.

Ljudje v dvorani so že vedeli, kaj je treba storiti. Izruvali so sedeže, les nagrmadili na kup, nekateri so vzeli v roke vžigalnike in iz pripravljenih grmad so takoj šviglili plameni vse do prekrasno okrašenega stropa. Zelo staremu gospodu so velikanske peruti gorele kot bizarne bakle, zaman je poskušal mahati z njimi. Mnogi gledalci so začeli kašljati, novo situacijo pa so prenašali stojično, divje napade kašlja so skrivali za sramežljivimi nasmehi in kravtami, ki so si jih ovili okrog ust.

On pa je medtem s pločevinke odlomil kos pločevine.

Prevedla Špela Šramel

šikov, a herci si na sedadlá posadali, pekne jeden vedľa druhého, chrbtom k obecenstvu... A javisko zrazu vyzeralo... Bolo to ako... ako keby sa javisko stalo pokračovaním hľadiska a herci zasa ďalšími divákmi. Zašumel potlesk. Ľudia tleskali a čakali, kým sa zdvihne opona. Oponou teraz bola zadná stena bývalého javiska.

Konečne nahmatá kdesi pod susednou stoličkou lepkavú plechovku, voňajúcu pivom. Zovrel plechovku v hrsti a vstal zo sedadla. Nik si ho ne všimol, všetci uveličene hľadeli na novú oponu, na nové rady divákov, čakali na nový začiatok, ktorý im azda bude vyhovovať, vzrušene debatovali, kyvkali hlavami, preto sa mu podarilo nepozorovane vykĺznuť na chodbičku vedľa sedadiel a, pritisnutý chrbtom k čalúnenej stene, posúval sa tíško k východu, ale teraz sa ten východ zrazu zachvel ako milenkine slabiny, to stena s východom sa tak zachvela, odtiahla sa, zdvihla sa, bola preč, a on zazrel niekoľko mohutných vatier a do nosných dierok mu vnikol štiplavý dym. Plamene osvetľovali hŕstky neandertálcov, odetých v úbohých zdrapoch omotaných okolo bedier: Na tvárach prapredkov sa zračilo očakávanie, ktoré sa v okamihu, keď si všimli ľudí v sále, zmenilo na opovrhnutie a odpor, začali zúrivo gestikulovať, čosi vykrikovať či skôr neartikulovane ručať, a potom divákov v sále zasypali kusmi nedožutého mäsa a úryvkami poloupečených prasiat. Nechcem nikoho obviňovať.

Ľudia v sále už vedeli, čo treba robiť. Rozrúbali sedadlá, nahádzali drevo na hĺby, podaktorí vytiahli zapaľovače a z pripravených hraníc hneď vyšľahli plamene až po krásne zdobený strop. Veľmi starému pánovi horeli obrovské krídla ako bizarné fakle, márne sa pokúšal nimi mávať. Mnohí diváci sa rozkašľali, ale novú situáciu znášali statočne, zúrivé záchvaty kuckania sa snažili maskovať rozpačitými úsmevmi a okrajmi kravát, ktoré si omotávali okolo úst.

On si zatiaľ oddrapil z plechovky kus plechu.

Mit den Wölfen heulen

Endlich hatte er von der Bierdose ein Stück Blech abgerissen und stach sich damit in die Adern. Mit dem Bier wollten sie ihn am Anfang gar nicht ins Theater lassen, aber er ging trotzdem hinein, drinnen standen die Sitze wie Ausrufezeichen, er setzte sich irgendwo in die Mitte und saß nur still da, die Lider wie auf den unteren Rand der Augen gestützt und die Finger in einem komplizierten Geflecht um die Bierdose gewickelt, er betrachtete den Vorhang und schluckte gierig sein Bier, das langsam durch den ganzen kleinen Saal zu riechen begann, es war tatsächlich nur ein winziger Saal in einem kleinen Provinztheater, mit weich gepolsterten Wänden - wenn du so eine Polsterung anfaßt, weicht sie zurück, saugt sich am Untergrund fest, wölbt sich nach innen, glatt wie eine Scheide, aber nicht schlüpfrig, nicht der Rede wert.

Ach, Theater! Er war hineingegangen, denn er fühlte in sich den Amateurschauspieler, den Laiendarsteller, ewig in einer winzigen dummen Nebenrolle, so ein ungeschickter, plumper, manchmal gar noch begeisterter, so ein miserabler Tölpel, Trottel, wie viel Anstrengung ihn das gekostet hatte, wie viel Entsagung, wie viel Schweiß und Tränen, und wofür das alles? Wie viele Posen! Wie viele innere Monologe, signalisiert durch ein Stirnrunzeln! Wozu? Es lohnt wahrlich nicht, darüber Worte zu verlieren.

Ein verliebtes Pärchen nicht weit von ihm berührte mit den Händen leicht die majestätischen Flügel eines sehr alten Herrn, der laut schnarchte, gefährlich rückwärts geneigt, der Kopf hing ihm hintenüber wie eine überreife Frucht, und sein Mund stand offen. Der Vorhang wollte und wollte sich nicht heben, bis jetzt konnte niemand seinen Blick über die Bühne schweifen lassen, die Einrichtung und die Kulissen begutachten. Das Schauspiel sollte nun aber doch langsam anfangen. Er blinzelte auf sein Zifferblatt und schlürfte sein Bier, bis er die Dose leer hatte.

Im Zuschauerraum war fast kein Sitz mehr frei. Die Leute nahmen Platz, die Damen kamen sogar dazu, sich mit vorsichtigen Bewegungen ihrer Finger die Haare zurechtzuzupfen, sie kamen sogar dazu, mit gedämpfter Stimme oder im Flüsterton einige scheinbar wissende Bemerkungen vorzubringen.

Im Großen und Ganzen überall Ruhe. Der sehr alte Herr war aufgewacht und begann, den Verliebten etwas über Flügel und über das Fliegen zu erzählen, während er die Schärfe des Blechs am Nachbarsitz testete. Dieser Sitz war nicht besetzt, nun, er störte keinen, er wollte wirklich niemanden stören oder belästigen, ihm war nicht gut, aber er wollte das niemandem unter die Nase reiben, ziehen, es war ein furchtbarer Abend, aber er schwieg, störte niemanden in dem still gewordenen, ehrwürdigen Theater, in dem Saal, der lang erschien, weil er eng war und an eine kanadische Eisbahn erinnerte, und an gepolsterte Eishockeyspieler: er sah sie an die Wände, an die Banden stoßen und Pucks in den Vorhang feuern; er mußte lachen und die Bierdose fiel ihm hinunter. Sie scheppte auf den Boden: alle Köpfe drehten sich in seine Richtung. Das war schlimm... Es herrschte allerdings Halbdunkel, nun, sie sahen ihn nicht deutlich, ungenaue Konturen, sonst nichts, ja, sie konnten sich nicht einmal im Klaren darüber sein, was da gescheppert hatte - vielleicht ein Messer, Leute? Hm? Möglicherweise entstand in diesem Moment irgendwo tief drin in den Leuten Angst, oder in ihnen starb gerade etwas. Dann hob sich der Vorhang.

Als die Zuschauer ein üppig eingerichtetes Zimmer erblickten, luxuriöse Sessel, Wandschmuck, Gemälde, und die Schauspieler in ihren noblen Kostümen gewahrt wurden, die die Verse einer klassischen Tragödie deklamierten, Verse voll von Schönheit und einem gewissen Pomp und Gedanken über den klar verständlichen Unterschied zwischen Gut und Böse, als nun von der Bühne diese Perlen vor die Säue geworfen

wurden, begannen die Zuschauer zuerst zu murren, dann laut herumschreien, viele von ihnen standen auf, gestikulierten heftig und riefen verschiedene Niederträchtigkeiten, bis sie sich tatsächlich ans Beschießen der Schauspieler mit fauligen Nahrungsresten machten, ich erinnere mich zum Beispiel an den Grieb eines längst abgenagten Apfels. Die Schauspieler begriffen, was die Stunde geschlagen hatte - es waren ja wahrlich auch nur Menschen - sie wußten, was getan werden mußte, sie wußten, wie die in Wallung Geratenen einzulullen waren: sie trugen Stück um Stück die herrlichen Möbel hinter die Bühne, zerfetzten mit heftigen Faustschlägen die Leinwände der kostbaren Bilder und zerschlugen die Vasen. Dann begannen sie, Stühle auf die Bühne zu tragen. Die Leute halfen ihnen. Ich gebe niemandem die Schuld.

Er beugte sich hinunter, tastete auf dem Boden herum: er suchte die Bierdose. Inzwischen herrschte im Theater Stille, lediglich gestört durch das Klappern von Holz auf Holz - die Stuhlbeine stießen auf die Bretter - und durch das Füßescharren der Protagonisten. Die Bühne war nun mit Sitzgelegenheiten angefüllt, ausgerichtet in Reih und Glied, und die Schauspieler setzten sich auf die Stühle, schön einer neben den anderen, mit dem Rücken zum Publikum. Und die Bühne sah auf einmal aus... Es war so, als... als wäre die Bühne zur Fortsetzung des Zuschauerraums und die Schauspieler wiederum zu weiteren Zuschauern geworden. Applaus brandete auf. Die Leute klatschten und warteten darauf, daß sich der Vorhang heben würde, der jetzt die Rückwand der ehemaligen Bühne bildete.

Endlich ertastete er irgendwo unter dem Nachbarstuhl die klebrige, nach Bier riechende Dose. Schließen wir dieses Kapitel ab, sagte er zu sich. Er umschloß die Bierdose mit seiner Faust und stand von seinem Sitz auf. Niemand achtete auf ihn, alle schauten verzückt auf den neuen Vorhang, auf die neuen Zuschauerreihen, warteten auf einen neuen Anfang, der ihnen vielleicht genehm sein würde, debattierten erregt, nickten mit dem Kopf, und deshalb gelang es ihm, unbeobachtet in den kleinen Gang neben den Sitzen hinauszuschlüpfen, und mit dem Rücken an die gepolsterte Wand gepreßt, schob er sich ganz still zum Ausgang vor, doch da erbebte dieser Ausgang auf einmal wie die Flanken der Geliebten, die Wand erzitterte, zog sich zurück, stieg mitsamt dem Ausgang in die Höhe und war verschwunden, und er erblickte mehrere gewaltige Lagerfeuer, und in die Nasenlöcher drang ihm beißender Rauch. Die Flammen beleuchteten Grüppchen von Neandertalern, bekleidet mit um die Hüften gewickelten armseligen Fetzen: In den Gesichtern der Urahnen spiegelte sich Erwartung, die sich jedoch in dem Moment, als sie der Leute im Saal gewahrt wurden, in Verachtung und Abscheu verwandelte, sie begannen wild zu gestikulieren, irgend etwas zu schreien oder vielmehr unartikuliert zu brüllen, und dann überschütteten sie die Zuschauer im Saal mit Brocken noch nicht ganz durchgekauten Fleisches und mit aus halb gebratenen Schweinen herausgefetzten Fleischstücken. Ich möchte niemandem die Schuld geben.

Die Leute im Saal wußten schon, was getan werden mußte. Sie zerhackten die Sitze, türmten das Holz auf, manche zogen Feuerzeuge hervor, und aus den so errichteten Scheiterhaufen schlugen bald die Flammen bis an die wunderschön verzierte Decke. Dem sehr alten Herrn brannten die riesigen Flügel wie bizarre Fackeln, vergeblich bemühte er sich, mit ihnen zu schlagen. Viele Zuschauer begannen zu husten, aber die neue Situation ertrugen sie standhaft, die rasenden Hustenanfälle versuchten sie mit verlegenem Lächeln zu überspielen und mit dem Rändern ihrer Krawatten, die sie sich um den Mund wickelten.

Er hatte sich inzwischen von der Bierdose ein Stück Blech abgerissen.

Aus dem Slowakischen von Mirko Kraetsch

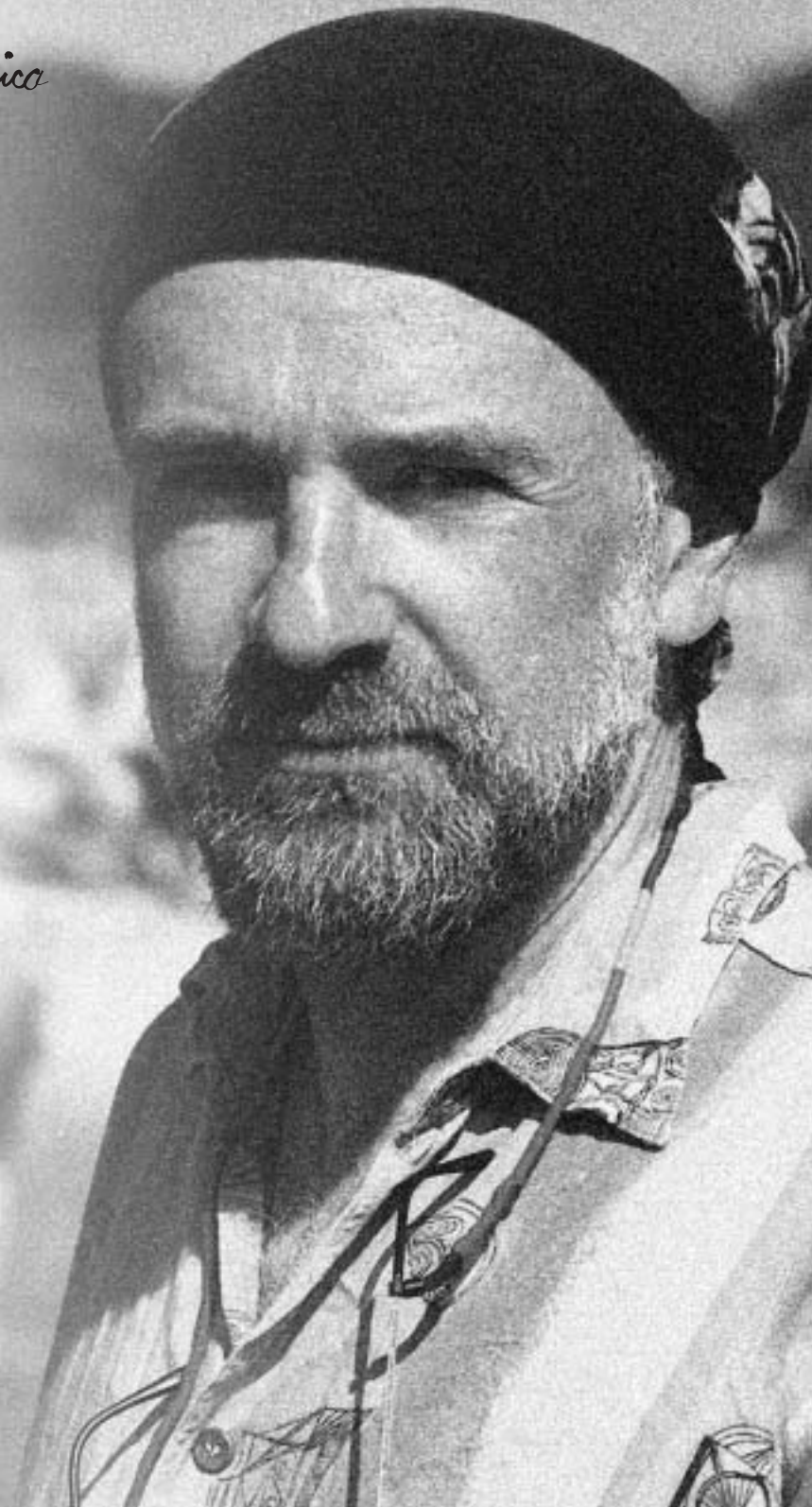
Marek Bieńczyk

se je rodil leta 1956, po študiju in doktoratu iz romanske filologije na univerzi v Varšavi je bil profesor na Francoskem inštitutu, od leta 1987 asistent, kasneje izredni vseučiliški profesor na Inštitutu za literarne vede Poljske akademije znanosti. Prejel je več pomembnih literarnih nagrad, leta 2002 Medaljo za frankofonijo, ki jo podeljuje Francoska Akademija.

Delo: knjige esejev Črni človek, 1991, Melanholija, 1997, Vinska kronika, 2001, Dürerjeve oči, 2002, romana Terminal, 1994, in Tworki, 1999. Prevaja iz francoščine (Ciorana, Barthesa, Lanzmanna, Kundero), posnel je film o pesniku in prvem poljskem alpinistu Antoniju Malczewskem, je sodelavec številnih revij, med drugim tudi "L'Atelier du roman", ki izhaja v Parizu.

né en 1956, après des études de philologie romane et une thèse de doctorat à l'Institut de Philologie Romane de l'Université de Varsovie, professeur à l'Institut français de Varsovie. À partir de 1987 assistant, puis maître de conférences à l'Institut de Recherches littéraires de l'Académie des Sciences polonaise. Il a obtenu plusieurs prix littéraires et, en 2002, la grande médaille de la francophonie décernée par l'Académie Française.

Publications: Czarny człowiek (L'Homme noir, essai, 1991), Melancholia, essai, 1997, Kroniki wina (Chroniques de vin, essai, 2001), Oczy Durera (Les Yeux de Dürer, essais, 2002); Terminal (roman, 1994), Tworki (roman, 1999). Il traduit du français (Cioran, Barthes, Lanzmann, Kundera), il est auteur du film Documents sur Antoni Malczewski et collaborateur de nombreuses revues, dont "L'Atelier du roman" à Paris.

Terminal

Tooliko je bilo treba prositi in prigovarjati, da mi je bilo že prav nerodno, kajti šlo je za to, da je imela, če se tako izrazim, skrito območje potreb, želje pa pravzaprav enake ničli. Naj navedem primer: greva takole z roko v roki v trgovino, tisto na koncu ulice, kjer je vse ceneje, blago pa vendarle ne leži v škatlah, ampak je lepo razporejeno po policah, vstopiva s košarico, vozičke prepustiva sanjačem in tistim, ki računajo na nesmrtnost. Z leve in desne nasmejani gobci in prašičev, ribe, radostno mahajoče z repi, in kokoši, ki z veseljem kokodakanjem razglašajo, da je iz njih dobra pašteta, povrh pa še 20% cenejša - ona pa nič, s pogledom potuje po etiketah, kot da so to obrazi tuje obveščevalne službe, ničesar ne pokaže navzven, lahko bi se tako prerivala skozi množico, dokler ne bi prišla policija, kajti kdo je že videl, da se dva sredi belega dne sprehajata po trgovini, ko je zunaj sonce, in vabijo k dotiku bilke na travniku. Vprašam na glas: kaj si prav zares želiš, pri sebi pa dodam: razen stvari, ki stanejo več kot pet čukov, no, kaj: tale smešni sirček z luknjo v sredini in dvema ob straneh, ali pa piščančji file, lahko je tudi file bolj izkušene kokoši, ali morda zlatorumeni kuskus? Čeprav ni zapriseгла molčečnosti, ne reče nič, vljudno skomiga z rameni, ko pa že skoraj kličem mamico na pomoč, tiho reče: sam izberi. Ne, nisem bil dovolj natančen: ti moraš izbrati. Povzetek je boljši, položaj pa slabši: ker je v resnici tako in tako mora biti; jaz imam v roki pero, jaz moram podpisovati vse odločitve. Kaj bova jedla? Vseeno mi je, kar imaš rad; kam bova šla? kamor boš rekel; na kateri film greva? ti se odloči, ti moraš izbrati. Takrat v trgovini nisem vedel, kaj naj si o tem mislim, rekel sem si: se ji pač drugače dogaja, ona zaznava oblike, ne pa vrednosti, sam boš moral določati hierarhijo. Pa naj bo, za začetek vzameva rezino znižane kvadratne šunke, žilice na njej spominjajo na jesenski list, barve pa je na srečo drugačne; potem juho v prahu, zavreš vodo, pa je nared, zraven pripravljene tople kruhke z okusom po čebuli, lečo s hrenovkami, po dve na osebo, za posladek pa, seveda, kaj bova za posladek? Izberi slaščice, ji rečem, ona pa menca, pogleduje v strop, na koncu pa izbere najcenejše ali pa take, za katere ve, da jih imam rad, potem odideva, skrbno preloži vse nakupljeno, najprej konzerve, nato mehke stvari posebej. Včasih, ko sem z obupom v obeh taval po trgovini, ker se ni mogla odločiti, pripravljen, da jo kljubovalno povabim na porcijo prekajenega lososa, pašteto iz gosjih jetrc s tartufi, zlato Suchardovo kroglico z lešnikovo kremo, nemara celo na Johnny Walkerja, le da brez soproge, se me je le usmilila in ob mojem naslednjem prosem pogledu vdano izustila: jogurt, nama je ostal kakšen jogurt? Seveda ga ni več, le redko kdaj kaj ostane, če imaš hladilnik na okenski polici, denarnico pa v zamrzovalniku. Rekla je: jogurt, jaz pa sem bil pretresen, kajti v tej, tako čudno izrečeni besedi, je bil kanček zadrege, da je nehote nekaj razkrila, bil pa je tudi odsev potlačene otroške želje, da bi nekaj imela, čeprav časi temu niso naklonjeni. Pozneje, ko so obiski trgovine postali vsakdanji, je prišlo do spremenbe. Odlaganje, molk, moje šviganje s pogledom naokrog in odločitev, vse to je ostalo v čudnem ravnovesju, na tihem me je že skoraj očaralo; novo pa je bilo, da je tu in tam kaj rekla, sicer ne takoj, niti ne s posebnim navdušenjem, kajti zmeraj se je moralo najprej odigrati mencanje, molk na vse moje besede, na koncu pa se je vendarle zgodilo: mogoče bi še to, včasih celo tisto in ono. Vendar pa nikoli ni spustila domišljije z vajeti in želodca z uzde; začela je varovati red, samo najin red, skupni Novi red. Bila je kot ptica, ki varuje svoje gnezdo, pes, ki čuva koč. Zmeraj je pokazala na iste stvari, take, ki so spadale v najin obred, naj sva jih použila na hladno ali toplo, brez posebne priprave ali po moji zamisli. Iz nekaj takih zidakov je bil zgrajen najin dom, ona pa jih je imela na skrbi. Pa ne da bi jih imela raje od drugih, to je jasno, kdo pa bi končno imel raje juho v prahu kot omako iz jastoga, komu bi bolj kot tanke vitice beluš z rožnatim prelivom teknil krožnik zrnaste leče, po

Terminal

Tyle tych próśb i namawiań i już mi wstyd, bo rzecz w tym, że ona miała, by tak się wyrazić, nie ujawnione pole potrzeb, a zachcianek to już właściwie zero. Wyjaśnię na przykładzie: idziemy sobie ramię w ramię do sklepu, tam w górze ulicy, bo tani, ale towary nie leżą w pudłach, tylko stoją elegancko na półkach, i wchodzimy z koszykiem, zostawiając wózki rozmarzonym i liczącym na nieśmiertelność. Z lewa i z prawa uśmiechnięte pyski krów i świń, ryby radośnie zamiatające ogonem i kury obwieszczające wesołym gdakaniem, że dobry z nich pasztet, a w dodatku 20% darmo, ale żadnej reakcji, ślizga się wzrokiem po nalepkach, jakby to były twarze obcego wywiadu, niczego nie daje po sobie poznać, moglibyśmy tak przeciskać się w tym tłumie aż do przyjazdu policji, no bo kto słyszał o spacerowaniu po sklepie w biały dzień, gdy świeci słońce i prosi o docisk żdźbło na trawniku. Pytam głośno: na co miałabyś naprawdę ochotę, wyłączywszy, dodaję w duchu, rzeczy od piętnastu franciszków w górę, na co: na ten serek śmieszny z dziurką w środku i dwiema po bokach, na te eskalopki z kurczaka czy z bardziej doświadczonej kury, a może na złocisty kuskus? Nie odpowiada, choć nie składała ślubu milczenia, grzecznie wzrusza ramionami, a gdy zaczynam rozglądać się bezradnie za mamusią, rzuca cicho: sam wybierz. Chociaż nie, nieściśle przekładam: to ty masz wybrać. Przekład lepszy, sytuacja gorsza: bo właśnie tak jest, tak musi być; z nas dwojga to ja dostałem do ręki długopis, to ja podpisuję wszystkie decyzje. Co zjemy? wszystko mi jedno, co ty lubisz; gdzie pójdziemy? gdzie chcesz; jaki film obejrzymy? wybierz, to ty masz wybrać. Nie wiedziałem wówczas, co o tym w sklepie myśleć, mówiłem sobie na razie: ona istnieje inaczej, i koniec, ona czuje pod ręką kształty, a nie wartości, hierarchię nadawaj sobie sam. Więc dobrze, na początek po plasterku szynki, tej okazyjnej, kwadratowej, żyłki ma takie ładne jak liść jesienny, na szczęście kolor inny; potem po zupce w proszku, zagrzewasz wodę, i po wszystkim, do tego gotowe grzanki o smaku cebulowym, soczewica z parówkami, po dwie na przeżył, i na deser, właśnie, co na deser? Wybierz ciasteczka, mówię, ociąga się, patrzy w sufit, wreszcie wybiera najtańsze albo te, o których wie, że je lubię no i wychodzimy, zakupy ładuje sama, starannie, najpierw puszki, a miękkie oddzielnie. Czasami, gdy z rozpaczyliwym błyskiem w oku miotałem się po sklepie, gotów z niemocy wyboru zaprosić przekornie na posiłek łososia wędzonego, pasztet z gęsiej wątróbki z truflami, złotą kulę Sucharda z nadzieniem nugatowym, a może nawet Johnnie Walkera, tyle że bez małżonki, litowała się nade mną i na moje kolejne błagalne spojrzenie wyrzucała z siebie z determinacją i rezygnacją: jogurty, czy zostały nam jeszcze jakieś jogurty? Oczywiście, że nie, zazwyczaj mało co zostaje, kiedy ma się lodówkę za oknem, a portfel w zamrażarce. Mówiła: jogurty, i czułem wzruszenie, bo w tym słowie tak dziwnie wypowiedzianym kryła się jeszcze i wstydlivość, że coś niechcący ujawniła, i dalekie echo stłumionego dziecięcego pragnienia, żeby coś mieć, choć czasy nie są ku temu. Potem, gdy wyprawy do sklepu stały się codziennością, zaszła jedna zmiana. Zawieszanie, milczenie, moje szybkie rzuty oka i wyrwane z siebie decyzje, to wszystko trwało w dziwnej równowadze, zaczynając mnie nawet sekretnie urzekać; nowe było to, że od czasu do czasu coś mówiła, nie tak od razu, nie z wielką ochotą, swoje musiała odczekać, moje musiała przemilczeć, ale w końcu się zdarzało: może jeszcze to, a raz nawet to i tamto. Nie żeby puszczała nagle wodze fantazji i cugle żołądkowi; ona zaczynała strzec porządku, naszego porządku, naszego Nowego Ładu. Była jak ptak chroniący gniazdo, pies doglądający budy. Wskazywała tylko na rzeczy, których spożywanie, na ciepło lub zimno, w postaci prostej bądź przeze mnie wymyślonej, stało się naszym zwyczajem. Zbudowaliśmy z tych kilku cegieł nasz dom i teraz ona czuwała nad ich utrzymaniem. Nie lubiła ich, to jasne, bardziej od innych, kto by zresztą wolał

barvi spominajoče na zemljo po potopu; nekako naravno je čuvala nekaj, kar se je porodilo, kar se je v najinih dnevnih prigodah zasnovalo med nama. Zato je zahtevala tiste juhe in čokolado, kajti nič bolj ne združuje dveh ljudi kot zadnji košček na srebrnem papirju, pa jogurte, ki so se pri naju že udomačili.

Jogurt je očitno imela rada, čeprav tega ni hotela pokazati. To sem hitro začutil, kajti kot grško božanstvo hitro zaslutim, kaj komu tekne, zato sem pazil, da je šest ličnih posodic, manj se namreč ne izplača, zmeraj krasilo dno košare in razveseljevalo blagajničarkin pogled. Jedla jih je smešno, na začetku tako kot juho, na žličko pa v usta, na žličko pa v usta, potem, ko je bilo mase vse manj, so usta prevzela nadzor in iz pasivnega sprejemanja prešla v aktivno lizanje. Nato je prišel konec, posodica je, kakor vse, pokazala svojo praznino, zadnja žlička se je neizbežno napolnila proti svoji usodi in takrat se je zgodil čudež, vsaj jaz tako imenujem njen skrivni pogled pred poslovnim oblizom, ko ni vedela, ali sem kaj opazil, ali ni preočitno izdala svoje slabosti, ali nisem opazil njenega jezika, ki je zdrsnil po kovinskem držalu, nato krmaril po belem koritu in se v sklepnem akordu brez naglice vrnil v usta, ki so se izzivalno nastavljala na še en, zares zadnji dotik. Seveda nisem ničesar opazil, bil sem zazrt v steno za njenim hrbtom in z embalaže prebiral podatke o maščobah in beljakovinah, teh ni nikoli manjkalo, v duši pa se je odigravala sladka tekma v disciplini za ženske, zasačiti življenje pri samem dejanju; zabavalo me je odkritje, da je tudi ona človek, zabavalo in pretreslo me je, da tako na skrivaj in sramežljivo izmika bivanju njegove redke darove, njegove najokusnejše grižljaje, kajti nič drugače ne mislim o jogurtu Leader price, sto petindvajset gramov, v zavitku po šest kosov, z idilično risbo na vrhu: travnik, cvetje, smehljajoče se krave.

Prevedel Niko Jež

zupkę w proszku od kremu z homara, a talerz zgrzebnej soczewicy w kolorze ziemi po potopie od smukłych wici szparagów w polewie różanej; ona w naturalny sposób pilnowała tego, co już powstało, wysnuło się między nami w przypadkach dnia. Toteż dopominała się o te zupy, o czekoladę, bo co bardziej łączy ludzi niż ostatnia kostka na sreberku, o jogurty, kiedy już się u nas zdomowily.

Jogurty lubiła jednak wyraźnie, choć próbowała tego po sobie nie pokazać. Wyczułem to szybko, jestem jak greckie bóstwo, wiem przecież, co człowiekowi smakuje, i dbałem, by ich zgrabne pudełeczka, zawsze w liczbie sześciu, bo poniżej się nie opłaca, regularnie zdobiły dno koszyka i cieszyły oko kasjerki. Jadła je śmiesznie, na początku jak zupę, łyżeczka i w usta, łyżeczka i w usta, potem, w miarę gdy masy ubywało, usta obejmowały kontrolę i z biernego przyjmowania przechodziły do aktywnego zlizywania. Wreszcie nadchodził koniec, pudełeczko odsłaniało jak wszystko swą pustkę, ostatnia łyżeczka zmierzała nieuchronnie ku przeznaczeniu i wówczas następował cud, bo tak nazywam jej ukradkowe spojrzenie przed pożegnalnym oblizaniem, sprawdzające, czy niczego się nie domyślam, czy nie zanadto pokazała swą słabość, czy nie zauważyłem jej języka zjeżdżającego po metalowej poręczy i dryfującego po białej niecce, a w końcowym akordzie powracającego nieśpiesznie do ust, prowokacyjnie wystawiających się na jego jeszcze jedno, naprawdę już ostatnie smagnięcie. Niczego nie widziałem oczywiście, wpatrywałem się w ścianę za jej plecami, odczytywałem z opakowań zawartość ciał tłustych i protein, tych nigdy nie brakowało, lecz w duszy rozgrywało się słodkie igrzysko, przyłapywanie życia na gorącym uczynku w konkurencji damskiej; bawiło mnie odkrywanie, że ona również jest człowiekiem, bawiło i wzruszało, że tak po kryjomu i wstydliwie podbiera istnieniu jego nieliczne dary, jego najsmaczniejsze kąski, gdyż nie inaczej myślę o jogurtcie Leader Price, sto dwadzieścia pięć gramów, w opakowaniach po sześć, z sielankowym rysunkiem na wierzchu, łąka, kwiaty, uśmiechnięte do człowieka krówki.

Terminal

Assez de ces prières et de ces exhortations, déjà j'ai honte, car le fait est qu'elle avait, pour ainsi dire, un champ de besoins cachés; pour les fantaisies, c'est carrément zéro. Par exemple, j'explique : épaulement contre épaulement, nous allons au magasin, là-bas, en haut de la rue, parce qu'il est bon marché, mais les marchandises ne sont pas dans des caisses, elles sont élégamment disposées sur les étagères et nous entrons avec un panier, laissant les chariots aux rêveurs et à ceux qui comptent sur l'immortalité. À droite et à gauche, des gueules souriantes de vaches et de cochons, des poissons agitant gaiement leur queue et des volailles annonçant dans un joyeux caquetage que leur pâté est bon et qu'en plus vingt pour cent sont gratuits - mais aucune réaction, son regard glisse sur les étiquettes comme si c'étaient les visages du contre-espionnage étranger, elle ne laisse rien deviner, nous pourrions fendre ainsi la foule jusqu'à l'arrivée de la police, car enfin, qui a jamais entendu dire qu'on se promène dans un magasin en plein jour alors que le soleil brille et invite à fouler le gazon des pelouses. Je demande à haute voix : de quoi aurait-elle réelement envie - et j'ajoute à part moi : à l'exception de ce qui coûte quinze francs et plus -, de quoi : de ce fromage avec un trou au milieu et deux autres sur le côté, de ces escalopes de poulet ou d'une poule ayant nettement plus d'expérience, ou peut-être de ce couscous tout pailleté d'or ? Bien qu'elle n'ait pas fait vœu de silence, elle ne répond pas, elle hausse les épaules, et comme je commence, perplexe, à chercher ma petite maman du regard, elle jette doucement : choisis toi-même. Encore que non, je ne cite pas fidèlement : c'est à toi de choisir. La citation est meilleure, la situation est pire : car c'est bien cela, il doit en être ainsi; de nous deux, c'est moi qui ai le crayon-bille en main, c'est moi qui signe toutes les décisions. Qu'allons-nous manger? Ça m'est égal, ce que tu aimes, toi. Ou allons-nous aller? Ou tu veux. Quel film irons-nous voir ? Choisis, c'est à toi de choisir. Je ne savais qu'en penser, alors, dans ce magasin, sur le moment je me disais : elle sent la forme sous la main, pas la valeur, confère la hiérarchie toi-même. Alors c'est parfait : pour commencer, une fine tranche de jambon, de celui qui est en promotion, carré, il a de jolies nervures comme une feuille d'automne, heureusement la couleur est différente; ensuite, une petite soupe en sachet, tu fais chauffer de l'eau et voilà tout, avec ça des croustons tout préparés au goût d'oignon, des lentilles avec des petites saucisses, deux par tube digestif, et pour le dessert, justement : quoi pour le dessert ? Choisis des gâteaux, lui dis-je ; elle traîne, regarde le plafond, choisit enfin les moins chers ou alors ceux dont elle sait que je les aime, et puis on sort, elle emballe les courses elle-même, soigneusement, les boîtes d'abord et les produits fragiles à part. Parfois, lorsque j'e m'agitais dans le magasin avec un éclat désespéré dans le regard, prêt - par malice et en raison de son incapacité à faire un choix - à nous convier à un repas de saumon fumé, de pâté de foie d'oie truffé, avec une boule d'or de Suchard fourré au nougat et peut-être même Johnnie Walker mais sans sa femme, elle avait pitié de moi et, en réponse à un nouveau regard implorant de ma part, elle laissait échapper, résolue et résignée : des yaourts, est-ce qu'il nous reste encore des yaourts? Bien sûr que non, il reste généralement peu de choses quand le frigo est de l'autre côté de la fenêtre et le portefeuille au congélateur. Elle disait : des yaourts, et j'étais ému, car dans ce mot si curieusement prononcé se dissimulaient encore et la honte d'avoir involontairement révélé quelque chose et l'écho lointain d'une soif enfantine, réprimée, de quelque chose, alors que les temps ne s'y prêtent guère. Ensuite, lorsque les expéditions au magasin furent devenues notre quotidien, un changement se produisit. L'attente, le silence, mes brefs coups d'oeil et les décisions qu'on s'arrache à soi-même, tout cela formait un étrange équilibre qui commençait

même à m'envoûter secrètement; ce qui était nouveau, c'est que de temps à autre elle disait quelque chose, pas d'entrée de jeu, sans véritable envie, sa nature c'était d'attendre, la mienne elle devait la passer sous silence, mais finalement c'était arrivé : peut-être encore ceci, et même une fois et ceci et cela. Non qu'elle eût soudain lâché les rênes de sa fantaisie et la bride de son estomac; elle commençait à veiller à l'ordre, à notre ordre, à notre Nouvel Ordre. Elle était comme l'oiseau protégeant son nid, le chien surveillant sa niche. Elle ne désignait que les choses dont la consommation, à chaud ou à froid, sous leur forme primitive ou repensée par moi, était devenue pour nous une habitude. Nous avons bâti notre maison avec ces quelques briques et elle veillait maintenant à leur entretien. Elle ne les aimait pas davantage que d'autres, c'est clair; d'ailleurs, qui préférerait la soupe en sachet à une crème de homard ou une assiette de grossières lentilles couleur de terre après le déluge à de sveltes bottes d'asperges dans une gelée de roses; elle, d'une manière toute naturelle, elle surveillait ce qui déjà avait pris naissance, s'insinuait entre nous au hasard de la journée. C'est pourquoi elle réclamait ces soupes, du chocolat - car enfin, qu'est-ce qui unit davantage les gens que le dernier carré sur du papier d'argent -, des yaourts lorsqu'ils furent devenus des habitués de la maison.

Les yaourts, elle les aimait manifestement, même si elle s'efforçait de n'en rien laisser paraître. Je l'avais vite senti, je suis comme une divinité grecque, je sais bien ce que l'homme trouve à son goût, et je faisais en sorte que leurs gracieux petits pots - toujours au nombre de six, parce qu'au-dessous ce n'est pas rentable - garnissent régulièrement le fond du panier et réjouissent l'oeil de la caissière. Elle les mangeait d'une drôle de manière, d'abord comme de la soupe, une cuillère et dans la bouche, une cuillère et dans la bouche, puis, à mesure que la pâte diminuait, sa bouche prenait le contrôle et passait de la réception passive au léchage actif. Enfin, elle en venait à bout; comme toute chose, le petit pot révélait son néant, la dernière cuillère tendait inévitablement vers son destin, et alors le miracle se produisait, car c'est ainsi que j'appelle son coup d'oeil furtif précédant le léchage d'adieu pour s'assurer que je ne me doute de rien, qu'elle n'a pas trop montré sa faiblesse, que je n'ai pas remarqué sa langue se promenant sur le rebord métallique et dérivant vers la cuvette blanche puis, dans un accord final, revenant précipitamment aux lèvres exposées de manière provocante à son nouveau coup de fouet, ultime celui-là. Je ne voyais rien, évidemment, je fixais le mur derrière elle, je déchiffrais sur l'emballage la teneur en matière grasse et en protéines, celles-là ne faisaient jamais défaut, mais en mon for intérieur se jouait un petit spectacle très doux : prendre la vie sur le fait dans une compétition féminine; je m'amusais de découvrir qu'elle était un être humain, elle aussi, je m'amusais et j'étais ému de la voir ainsi, en cachette et pudiquement, subtiliser les rares cadeaux de l'existence, ses bouchées les plus savoureuses, car je ne songe pas autrement au yaourt Leader Price, cent vingt-cinq grammes en barquette de six avec un dessin bucolique sur le dessus : une prairie, des fleurs, de jeunes vaches qui sourient à l'homme.

Traduit par Jean-Yves Erhel

Boris Biletić

se je rodil leta 1957 v Puli. Diplomiral in magistriral je s temo iz sodobne hrvaške književnosti na Filozofski fakulteti v Zagrebu. Živi v Rovinju, kjer je ravnatelj Mestne knjižnice Matija Vlačić Ilirik. Piše poezijo, esejistiko, kritiko, literarne študije, prevaja iz italijanščine in nemščine, uredil pa je tudi več esejističnih in pesniških zbornikov ter antologij. Za svojo poezijo je prejel več prestižnih nagrad, med drugim nagrado 'Mlada struga' (1984, za zbirko Zublja šutnje / Plamenica tišine, nagrado 'Tin Ujević' (1997, za zbirko Radovi na nekropoli / Dela na nekropoli) in nagrado avstrijske fundacije 'Kulturkontakt' (2002, za esejistično knjigo Bartuljska jabuka). S svojo poezijo je zastopan v številnih domačih in tujih antologijah hrvaškega pesništva.

Born in 1957 in Pula. He graduated and received his MA in contemporary Croatian literature from the Faculty of Arts in Zagreb. He lives in Rovinj where he is Head of the City Matija Vlačić Ilirik Library. He writes poetry, essays, reviews, literary studies and translates from Italian and German, he has also edited several miscellanies and anthologies of essays and poems. Among many prestigious awards he was awarded the "Mlada Struga" Award for his collection of poetry Zublja šutnje (A Torch of Silence, 1984), the Tin Ujević Award for his collection of poetry Radovi na Nekropoli (Works on the Necropolis, 1997) and the Austrian Foundation "Kulturkontakt" Award for his books of essays Bartuljska jabuka (The Apples of Bartulj, 2002). His poetry has been published in many anthologies of Croatian poetry at home and abroad.

Moj zaklenjeni oče

Spustil sem očetu rožo na vztrepetalo dušo
Sanja v vonjavah, v barvah svojega rojstnega kraja

Oče mesto po potresu sem, mesto ki vznika
Oče potres sem ki se vrača v drobovje zemlje
K tvojemu domu in daljni materi, sami odtegnjeni
Najinemu objemu po svoji poslednji želji

Postana prethodna voda me je čakala žalovalca
Pusti čakavski kraj mojega otroštva, Oliver,
Nihče me ni prepoznal v površnem hitenju prek pokopališča

Ti si, človek, zaklenjen, zaprt brez besed si
Odšel onkraj skrivnosti, uganke, končno brez laži

A kaj lahko storim zdaj - patetika živega je
Uborna slika narejena po tvoji, njeni podobi
Ki se že pogrbljen vdajam upanju da sta skupaj
In čuvam pleme brez relikvij, brez Znamenja

Iz večnosti moj oče prejema cvet, prejema šopek
Za sebe, za njo, za nas še žive, vztrepetale, ocvele

Iz vesolja žarijo celine, planeti, galaksije
Ugaslih mest ki jih gradijo preživeli, brezimni
Tam čez morje, čez svetove živijo naši usnuli,
Onkraj oceana živijo - ko je beseda splav, barka, ladja

Pod nami pulsirajo v potresu potopljena mesta
Topli kraji katerih ključev nima niti dragi Bog.

Prazno Kvarnersko morje

Prah se je nabral na njenih trepalnicah
Ozadje moje zgodbe zastira pogled jasnini
Ves razsuti tovor smešnega življenja
Mojega življenja v zaznambah razsutega po skalovju

Pradomovanje odmeva od otroških glasov
V brezskrbnem odhodu k nočnemu počitku, Kot zaobljuba morju,
Ječi praznina sončnega zahoda, ječi notrina v telesih
Vse bistveno se stakne v istem hip

Moj zaključani otac

*Tati sam spustio cvijet na ustreptalu dušu
On sniva u mirisima, u bojama svoga zavičaja*

*Oče ja sam grad nakon potresa, grad koji niče
Oče ja sam potres koji vraća se utrobi zemlje
Domu tvome i matere daleke, same otrgnute
Našemu zagrljaju po svojoj posljednjoj želji*

*Ustajala voda prethodna žalobnika čekala me
Čakavsko mjesto moga djetinjstva pusto, Oliver,
Nitko da prepozna me u površnoj hitnji grobljem*

*Ti si, čovječe, zaključan, zatvoren ti si bez riječi
Otišao onkraj tajne, zagonetke, bez laži napokon*

*A što sad mogu učiniti - patetika je živućeg
Jadna slika na tvoju, na njezinu priliku
Koji već pogrbljen utičem se nadi da ste skupa
Čuvajući pleme bez moći, bez Znaka*

*Iz vječnosti moj otac prima cvijet, prima buket
Za se, za nju, za nas još žive, ustreptale, ocvale*

*Iz svemira žare kontinenti, planeti, galaksije
Ugašenih gradova koje grade preživjeli, bezimeni
Preko mora, preko svijetova žive naši usnuli,
Žive onkraj oceana - dok riječ je splav, barka, brod*

*Pod nama potresom potopljeni pulsiraju gradovi,
Topla mjesta čije ključeve nema niti dragi Bog.*

Pusto Kvarnersko more

*Prašina slegla se na njenim trepavicama
Pogled vedrine zastire pozadina moje priče
Cijeli jedan rasuti teret smiješna života
Moga života u naznakama prosuta stijenjem*

*Prapostojbina odjekuje dječjim glasima
U prpošnu odlasku na noćenje, Kao zavjet moru,
Ječi praznina smiraja, ječi nutrina u tijelima
Sve bitno sudara se u samo jednome vremenu*

V tem tukaj ki ga imamo ko se cedi slano
Po drhtečih prstih prazno Kvarnersko morje, Morje
Se vzpenja v prahu do zidov cerkvice opasane
Z belino kot počivališče mehiških svobodnjakov

Katere bo jutraj brez besed ustrelil nepoklican
Nekdo v tuji deželi s tujim jezikom, V sebi
Tuj in prazen ki izbriše obraze s poslednjim kroglo
Tisto ki izenačuje prostore in usode

Ki vse zavija v prah pozabe, V prah
In pepel ki ostaja na enem, Na mojem lasu
Njenih trepalnic obrnjenih k nočnim barvam
Kvarnerja zbujenega s plamenčkom ki izginja
Kot naša telesa v mrtvaško ledeni, voščeni vodi

Retorična pesmica

Živela bo in to je vzrok za veselje
Temu ki ostaja zgrbljen in zavedajoč se
Terapevtske moči odhodov zapuščanj
Racionalizacija da bi se ušlo preživelo
A od kod in do kod bežati, Retorika
In samogovor ne bo obnovil ničesar
Nikomur ničesar vrnil niti telesu niti telesu
Ko to postane netelesni spomin
Četudi prebujeno živo divje mlado
Uokvirjeno s starčevskimi kombinacijami ugodja

Mislím da ne pišem ljubezensko pesem
Mislím da se spominjam brez distance
V nezrelosti določene zgodbe ki zori
Iz ruševine iz pekla neodločnosti iz samote
Doktor ali ste kdaj ljubili, Doktor

Imam veliko šans a nobenih možnosti
Tako recite ko ni celote ko manjka
Druga stran iste zgodbe, Odlomljena stran
Ki išče svojo novo svežo popolnost
Končno zbudjena in vržena v svet

Kot po slučaju vendarle odprt cvet ženskosti
Iz monologa: "Kaj mi delaš, Kaj mi ...
Vedno bom, samo, vedno bom ..." Potem razlagam
Tuje besede ki sem jih imel za svoje, tujo
Resnico ki je zrasla do nerazumljivosti

*Ovomu ovdje koje imamo dok cijedi se slano
Niz titrave prste pusto Kvarnersko more, More
Penje se u prahu do zidina crkvice opasane
Bjelinom kao počivalište meksičkih slobodara*

*Koje će jutrom bez riječi strijeljati nepozvan
Netko u tuđoj zemlji tuđim jezikom, U sebi
Tuđ i prazan koji briše lica posljednjim metkom
Onim što izjednačuje prostore i sudbine*

*Sve zamatajuć u prašinu zaborava, U prah
I pepeo koji ostaje na jednoj, Na mojoj vlasi
Njezinih trepavica okrenutih noćnim bojama
Kvarnera probuđena plamičkom što nestaje
Kao naša tijela u mrtvački ledenoj, voštanoj vodi*

Retorička pjesmica

*Ona će živjeti i to je motiv radosti
Ovomu koji ostaje skuten i svjestan
Terapijske moći odlazaka napuštanja
Racionalizacija da bi se umaklo preživjelo
Samo odakle i dokle bježati, Retorika
I samogovor neće ništa obnoviti
Nikomu ništa vratiti ni tijelu ni tijelu
Kad postane bestjelesna uspomena
Makar probuđeno živo divlje mlado
Uokvirjeno staračkim kombinacijama ugone*

*Mislím da ne pišem ljubavnu pjesmu
Mislím da se sjećam bez odmaka
U nezrelosti izvjesne priče koja zori
Iz ruševine iz pakla neodluke iz osame
Doktore jeste li ikada voljeli, Doktore*

*Moje su šanse velike a izgledi nikakvi
Tako recite kad nema cjeline kad manjka
Druga strana iste priče, Strana odlomljena
Koja traži svoju novu svježju potpunost
Probudena konačno i u svijet otisnuta*

*Kao slučajem ipak otvoren cvat ženstva
Iz monologa: 'Što mi to radiš, Što mi to...
Uvijek ću, samo, uvijek ću...' Zatim tumačim
Tuđe riječi koje sam držao svojim, tuđu
Istinu koja je stasala do nerazumijevanja*

Mislim da ne pišem ljubezensko pesem
Mislim da se spominjam nepomembnih površnosti
In čemu ste potem tako profesionalni, tako
Odmaknjeni od vnovčenih življenj drugih
Na tej umazani, donosni postelji, doktor?

Palimpsest

In metulj me je zaselil
Zrcalni miritelj
Admiral lepokrili
(Pyrameis atalanta)
In mi blag hitro prerasel
Preutrujene oči

Ribe samo še modrujejo
Kako bi postale letalke
In gladko smuknile
V prepovedane kraje

Z vsakim vesljam galeje
Mar še ljubiti
Polteno ali smrtno vodo
Neskončno podobno žalosti
In kot da bi se spraševal

A kaj zdaj s samoto
Od sebe zahtevam
Prav vso svobodo
Vse nepričakovano
V nikogaršnjem času
Je vendarle lahko znamenje

Nekaj dobrega in lepega
Vsaj tistim drugim ponižnim
Ki v meni za vedno počivajo?

Iz hrvaščine prevedla Vera Pejovič in Peter Semolič

*Mislim da ne pišem ljubavnu pjesmu
Mislim da sjećam se nebitnih površnosti
I zašto ste onda tako profesionalni, tako
Odmaknuti od unovčenih života drugih
Na ovoj prljavoj, unosnoj postelji, doktore?*

Palimpsest

*I leptir me bijaše nastanio
Zrcalni mirotvorac
Admiral ljepokrili
(Pyrameis atalanta)
I hitro prerastao blag
Moje pretrudnjele oči*

*Ribe još samo mudre
Postojale kao letačice
I glatko tik zašle
U zabranjena mjesta*

*Svakim veslom galije
Da li još voljeti
Putenu ili smrtnu vodu
Tuzi beskrajno sličnu
Sve kao da bih se pitao*

*A što sada samoćom
Od sebe hoću
Baš sve nesputano
Što se ne očekuje
U vremenu ničijem
Može li ipak znakom biti*

*Nešto dobro i lijepo
Makar drugima krotkim
U meni koji zauvijek počivaju?*

My locked father

*I let daddy a flower on his trembling soul
He dreams in the smells, colours of his home.*

*Father, I am a city after an earthquake, a city emerging
Father, I am an earthquake into earth's entrails returning
To your home, distant mother, herself once torn
From our embrace as was her last wish*

*Stagnant water before the mourner awaited me
Chakavian town of my childhood deserted, Oliver,
Nobody to recognize me in a superficial rush across the graveyard*

*You are, man, locked, encased wordless
Gone to the other side of the secret, riddle, without lies finally*

*And what can I do now - the pathos of the living
Is a poor picture made in your, her image
Already hunched consoling myself with the hope you are together
Guarding a tribe with no relics, no Sign*

*From eternity my father accepts a flower, a bouquet
For himself, for her, for all us still alive, trembling, withered.*

*Glowing from space - continents, planets, galaxies
Of extinguished cities being built by survivors, nameless
Across the seas, across the worlds, live our sleepers
Across the oceans they live - when a word is raft, boat, ship*

*Underneath us cities sank by earthquakes pulse
Warm places the keys to which even dear God is without.*

The empty Quarnero sea

*On her eyelashes dust had gathered
A view of clarity obscured by the background to my story
One whole loose load of a funny life lived
My life of indications scattered across the rocks*

*The ancient homeland echoes with children's voices
In a worriless departure for nightly rest, As a vow to the sea
Groans the emptiness of sunset, groan the insides of bodies
All essential clashes in one moment only*

*In this here as we have it as it oozes salty
Along trembling fingers the empty Quarnero sea, The Sea
Rising in dust to the walls of a little church clothed
In whiteness like a resting ground for Mexican libertarians*

*That will be shot by a wordless uninvited
Someone in a foreign land with a foreign tongue, In himself
Foreign and empty erasing faces with the final bullet
That which equalizes places and fates*

*That wraps all in the dust of forgetting, In dust
And ash that remains on one, One hair of mine
Of her eyelashes turned towards the colours of the night
Quarnero awakened by a little flame that is disappearing
As our bodies are in the deathly icy, waxed water*

A rhetorical little poem

*She will live and this is a motive of happiness
For him here who remains hunched and conscious
Of the therapeutic powers of departure's abandonments
Rationalization so that that escaped can be survived
But from which place and where to run, Rhetorics*

*Talking to oneself will not renew anything
Return nothing to no one neither body neither body
As it becomes an incorporeal memory
Even though awakened live wild young
Framed by an old man's combinations of pleasure*

*I do not think that I am writing a love poem
I think I remember without distancing
Into immaturity a certain story that matures
From ruins from the hell of indecision from loneliness
Doctor, did you ever love, Doctor*

*My chances are great but possibilities zero
Say thus when there is no whole when missing
Is that other side of that same story, Broken off
Seeking its new fresh completeness
Finally awakened and thrown into the world*

*As if by chance nonetheless opened a flower of womanhood
From the monologue: "What are you doing to me, What are...
I will always, just, I will always..." I then interpret
Foreign words held as my own, foreign
Truth grown into incomprehensibility*

*I do not think that I am writing a love poem
I think I remember the inessential superficialities
Then why are you so professional, so
Removed from the cashed lives of others
On this dirty, profitable bed, Doctor?*

Palimpsest (1990-1995)

*And a butterfly once inhabited me
Mirrored peacemaker
Red Admiral
(Pyrameis atalanta)
And gentle quickly overgrew
My overtired eyes*

*Fish only just muse
Flyers how to be
And slip smoothly
To forbidden places*

*With every stroke of the galley's oar
To still love
Sensual or deathly water
To sadness endlessly similar
All as though I would ask myself*

*What now with solitude
Of myself I demand
Nothing less than the fully free
The unexpected
In no one's time
Can nonetheless a sign be*

*Something good and beautiful
At least to those humble others
Eternally resting in me?*

Translated by Nikolai Jeffs

je bila rojena leta 1940 v Bitoli (Makedonija). Živi v Skopju. Piše pesmi, kratke zgodbe, romane in eseje. Doslej so izšle naslednje njene knjige: Vremeto go nema (Čas ni, 1965), Pisma, 1974, Vleguvanje vo delta (Prihod v delto, 1981), Njujorkson (Njujorške sanje, 1993), Nordiski ljubovnici (Nordijski ljubimci, 1993), Planini od kartonski kutii (Gore iz kartonskih škatel, 1997, zanjo je prejela nagrado "Bratje Miladinov" za najboljšo pesniško zbirko), Porakite na dalecinite (Sporočila daljavam, 2002). Njene pesmi so vključene v številne antologije makedonske poezije.

was born 1940 in Bitola. Lives in Skopje. She writes poetry, short stories, novels, essays. Books of poetry: Vremeto go nema (The Time is Not, 1965), Pisma (Letters, 1974), Vleguvanje vo Delta (Entering the Delta, 1981), Njujorkson (New York Dream, 1993), Nordiski ljubovnici (Nordic Lovers, 1993), Planini od kartonski kutii (Mountains of Cardboard Boxes, 1997, award "Brother Miladinovci" for best Macedonian book of poetry), Porakite na dalecinite (The Messages to the Distances, 2002). She is included in many anthologies of Macedonian contemporary poetry.

Gordana Mihailova Bošnjakoska

Predmeti

V naglici poselimo
простор
v gorah iz kartonskih škatel,
v kotičku neke velike škatle
razporejamo predmete,
stvari
iz nekega drugega prostora,
iz nekega drugega življenja
in vstopamo v novo
odkrivanje predmetov.

Ti tukaj živijo drugače.
Vsiljujejo se,
vlagajo nov red
v prihodnje življenje, povsem udobno se naselijo
v novi dolini
iz kartonske škatle.

Spoznavanje lepote

Reči - lepa
za žensko, ki jo ljubiš
in pri tem misliti
na minljivo
lepoto,
na svetlobo
mladih let,
ki polzi
po mehki, vabljeni koži
in se počasi, za vedno
nabira
pod pogledom,
ki vse vidi.

Reči ženski
ki jo ljubiš,
da je lepa,
zavedajoč se
posledic takšne izjave,
pomeni, da spoznaš -
Ona je povsem drugačna.

Предмети

*Се вселуваме наврапито
во просторот
на планини од картонски кутии
во дел од една голема кутија
ги распоредуваме предметите,
работите
од еден друг простор,
од едно друго живеење
и влегуваме во новото
откривање на предметите.*

*Тие тука живеат поинаку.
Се наметнуваат
се наддаваат во новиот ред
на идното живеење, сосема удобно се сместуваат
во новата долина
на картонската кутија.*

Откривање на убавината

*Да кажеш - убава
за жена што ја љубиш,
и при тоа да мислиш
на убавината
која што поминува,
на светлината
од младите години
што заминува,
на меката допирлива кожа
што полека истрајно
се згужвува
под погледот
што се забележува.*

*Да и кажеш на
жената што ја љубиш
дека е убава,
а при тоа ги знаеш
последниците од таквата изјава
значи дека откриваш -
Таа е сосема поинаква.*

Poskusi

Poskušam najti ustnice,
da bi jih poljubila,
Poskušam najti roko,
da bi se je dotaknila,
Poskušam najti oko,
da bi ga videla
in da bi me videlo
in mi pokazalo, kje so ustnice,
da bi jih poljubila,
Kje je roka,
da bi se je dotaknila,
Kje je oko,
da bi ga videla,
Oko, ki ga ne vidim.

Novica

Če hočeš oditi od doma,
stopiš do glavnih vrat,
a ne moreš ven.
Greš tudi k drugim vratom,
stopiš do vseh vrat
in ugotoviš, da so zaprta.
Napotiš se k oknom.
Hodiš od enega do drugega
in jih skušaš odpreti.
Greš do malih oken
v kopalnici in v stranišču,
toda tudi ta so zaprta.
Napotiš se do rešetk v garaži,
skozi katere se ne moreš izmuzniti
in takrat odkriješ
nenamerno luknjo v zidu
in greš skoznjo.

Znajdeš se na ulici
in greš v prodajalno,
kjer vsak dan kupuješ kruh.
Vidiš, da je tam sedaj
čevljarstvo.
Greš do bivšega
čevljarstva,
ker misliš, da je tam sedaj pekarna
in zagledaš fotokopirnico.

Обиди

*Се обидувам да ги најдам усните
за да ги бакнам
Се обидувам да ја најдам раката
за да ја допрам
Се обидувам да го најдам окото
за да го видам
за да ме види
И да ми покаже каде се усните
за да ги бакнам
Каде е раката
за да ја допрам
Каде е окото
за да го видам
Окото што не го гледам.*

Вест

*Ако сакаш да излезеш од дома,
одиш кон излезот од куќата,
но не можеш да излезеш.
Одиш кон другата врата
и кон другите врати,
гледаш сите се затворени.
Се упатуваш кон прозорците.
Еден по еден,
се обидуваш да ги отвориш.
Одиш кон малите прозорци
од бањата и од WC-то,
но и тие се затворени.
Се упатуваш кон решетките од гаражата,
низ нив не можеш да се провнеш
и тогаш забележуваш
една ненамерна дупка во сидот
низ која поминуваш.*

*Се наоѓаш на улица
и одиш кон продавницата
од која секој ден купуваш леб.
Гледаш дека таму е сега
дуќан на некој чевлар.
Одиш кон поранешниот дуќан
на чевларот,
мислејќи дека е таму лебарницата,
но таму е сега фотокопирница.*

V fotokopirnici fotokopirajo
poročne, rojstne in
mrliške liste.

Oči strmijo v tvoji mrliški list,
s tvojim imenom in priimkom
in drugimi podatki,
ki potrjujejo tvoje umiranje.
Ves iz sebe tečeš domov
in skušaš pobegniti pred novico
o tvoji smrti.
Greš do vhodnih vrat,
ki so zaprta.
Hočeš iti noter pri drugih vratih,
a ti ne uspe.
Preveriš tudi okna, enega za drugim,
ne spustijo te noter.
Prideš do rešetk na garaži,
a se ne moreš zmuzniti skozi.
Spomniš se luknje v zidu,
skozi katero si šel ven.
Luknja je namerno zaprta.
Ostaneš zunaj, brez kruha,
veter pa te kot z jesenskim listjem,
obsuje
z listi iz fotokopirnice.

Prevedel Aleš Mustar

Во фотокопирницата фотокопираат
венчаници, листови за родени
и посмртници.

Ја здогледуваш твојата посмртница
со твоето име и презиме
и со другите податоци,
кои го потврдуваат твоето умирање.
Избезумено трчаш кон куќата
и сакаш да и побегнеш на веста
за твоето умирање.
Се упатуваш кон портата
таа е затворена.
Се обидуваш да влезеш од другите врати,
но не ти успева.
Ги проверуваш по ред прозорците
и тие не те пропуштаат.
Доаѓаш до решетките на гаражата,
не можеш да се провнеш низ нив.
Се сеќаваш на дупката во ѕидот
од која што излезе.
Таа е сега намерно затворена.
Остануваш надвор без леб,
а ветерот како есенски лисје
врз тебе ги пласти
листовите од фотокопирницата.

Objects

We suddenly inhabit
this space
settled on cardboard mountains
and in the corner of a huge box
we arrange the objects
the things
from another space,
from another life
and start for a new
discovery of the objects.

They live differently here.
They intrude
they buy shares for the new order
in the life to come,
they comfortably settle
in the new valley
of the cardboard box.

Discovering the beauty

To say - beautiful
about a woman you love,
and to mean by that
the beauty
ephemeral
luminescence
of
youth
slipping away
the soft and inviting
skin
slowly, steadily
withering
under the all - seeing
eye.

To say to the woman
you love
that she is beautiful
knowing
the consequences of the avowal
means that you are discovering -
She is definitely singular.

Attempts

I'm trying to find the lips
for me to kiss
I'm trying to find the hand
for me to touch
I'm trying to find the eye
for me to see
And to show me where the lips are
for me to kiss
Where the hand is
for me to touch
Where the eye is
for me to see
The eye I can't see

News

When you want to get of your home
you go to the front door
but it won't open.
You go to the back door
and to all the other doors
only to see they are all closed.
You turn to the windows.
One by one
you try to open them.
You go to small windows
in the bathroom in the loo
they won't give it either.
Yes, the garage grating
but you can't squeeze through
and then you notice
an inadvertent hole in the wall
an you go through.

You find yourself in the street
and go to the bakery
where you usually buy your bred.
But it's
a cobbler's shop now.
You go to what used to be
the cobbler's shop,
thinking that's where
the bakery is now going to be
but it is copier's.

*They copy
marriage, birth and
dead certificates.
And your eye catches your obituary with your name and family name
and other particulars
confirming your death.*

*Panic-stricken you run to the house
wanting to escape the news
of your confirmed death
arriving at the front door
you find it's closed.
You try to enter
through the their doors
and you fail.
You check the windows one by one
but they won't give way either.
You come to the garage grating
but can't squeeze through.
You remember the hole in the wall
which you had passed through out
But it's pointedly stopped now.*

*You are left outside and out of bread
With the wind building on you
the pages from the copier's
swirling around like autumn leaves.*

Translated by Ljubica Arsovska

Nicole Brossard

Pesnica, romanopiska in esejistka Nicole Brossard se je rodila leta 1943 v Montrealu. Od svojega prvenca leta 1965 je izdala okoli trideset pesniških zbirk, med njimi *Le Centre blanc*, *Installations* (Namestitve, Založba Škuc, 2002, prevod Brane Mozetič), *Musée de l'os et de l'eau*, *Au présent des veines* ter *Cahier de roses et de civilisation* (2003) in deset proznih knjig, med njimi roman *Le désert mauve* (Vijolična puščava, odlomki v Mentor, 1989, prevod Metka Zupančič). Velja za eno osrednjih figur generacije, ki je v letih 1966-1975 prenovila quebeško poezijo. V tem času je tudi ustanovila literarno revijo *La Barre du Jour* in feministični časopis *Les Têtes de Pioche*. Leta 1976 je s sodelavko Luce Guilbeault posnela film *Some American Feminists*. Soudrila je obsežno antologijo pesnic Quebeca *Anthologie de la poésie des femmes au Québec* (1677-2002). Prejela je številne nagrade, bila prevedena v osrednje svetovne jezike in je deležna velikega mednarodnega ugleda. Je članica svetovne pesniške akademije in živi v Montrealu.

Poete, romancière et essayiste, Nicole Brossard est née à Montréal, en 1943. Depuis la parution de son premier recueil, en 1965, elle a publié une trentaine de livres dont Le Centre blanc, Le sens apparent, Le désert mauve, Installations (traduit en slovene : Namestitve, traduction Brane Mozetic, Ljubljana, 2002), Musée de l'os et de l'eau, Au présent des veines, Cahier de roses et de civilisation (2003), Le désert mauve (1989), Hier (2001). Deux fois récipiendaire du Prix du Gouverneur général pour sa poésie, elle compte parmi les chefs de file d'une génération qui a renouvelé la poésie québécoise dans les années 70. Elle a cofondé en 1965 la revue littéraire La Barre du Jour et, en 1976, le journal féministe Les Têtes de Pioche. Elle a aussi coréalisé le film Some American Feminists (1976). En 1991, elle publiait avec Lisette Girouard, une Anthologie de la poésie des femmes au Québec (1677-2002). En 1991 le prix Athanase-David lui était attribué et, en 1994, elle était reçue à l'Académie des Lettres de Québec. Ses livres sont traduits en plusieurs langues et lui valent aujourd'hui une réputation internationale. En 2001, elle devient membre de l'Académie mondiale de la poésie. Nicole Brossard vit à Montréal.

Živčno mesto sanj

I

noč je iz nas naredila prostor
morda dušo odlično mesto
za panični jezik

do kod se bo predstava odhoda
dotaknila misli
nejasnega vonja v neskončno noči

II

no morem vse dni
govoriti o vodi reči žeja
s pomočjo komolcev in zrcal
biti čas ki življenje

razreže narobe.
opazuj malce izvor

III

zjutraj je lahko
pisanje spodbuja obup
in prav se nam zazdi
da gre za bližino
za drugod ki nam je padlo na usta
kakor ideja obilja
izjemna slast

IV

pogorel, ne vem kako
reči : svet je bil pogorel
tisočkrat v naših rokah. In v knjigah
tekoča krajina
z osebo ki hodi sem in tja
in mi v senci na sredi
iskra strelica spomin
osmudi, spominski rokav

L'endroit nerveux du rêve

I

*la nuit a fait de nous un lieu
une âme peut-être un bel espace
de langue panique*

*jusqu'où l'idée de s'en d'aller
ira-t-elle toucher les pensées
la vague odeur de l'infiniment nuit*

II

*je ne peux pas tous les jours
parler de l'eau dire soif
à coup de coudes et de miroirs
être le temps qui découpe*

*la vie à l'envers.
observe un peu l'origine*

III

*le matin il est facile
d'écrire dérive détresse
et nous devinons bien
qu'il s'agit de proximité
de l'ailleurs tombé dans nos bouches
comme une idée d'abondance
une saveur extrême*

IV

*incendié, je ne sais pas comment
dire : le monde a été incendié
mille fois entre nos mains. Et dans les livres
paysage fluide
avec personnage qui arpente
et nous dans l'ombre au milieu
flammèche flèche flambe
mémoire, coude de mémoire*

V

vse žeje so globeli svetlobe
v bolečini močan trenutek izvora

v velikem pregledu zaimkov
reci mi če gre moja smrt hitro od enega
do drugega stoletja če je treba v toku časa
pozabiti orhidejo, odložiti blodnjo
reci mi če bo to poželenje ki ga imam
do zore sredi kultur
drhtelo kot obsesija, obzorje

VI

in po tvojem v dalji
kaj je v času zunaj polj
v zvezi z zoro : vprašanja
množice ki zbujene od vojne pohajkujejo

in po tvojem je v kotu vsesplošnega
ženska, da sanja
o znakih in da diha podobnosti
po tvojem ali pa so fotke
ali kaj krvi je v reki?

VII

predstave padca, labirinta
kot da bi na koncu naših objemov
bilo vse kar obstaja
narejeno da nekega dne prestavi zoro
dvigne zastor nad živalstvom

tedaj bedim
med žepnimi nožiči in prahom

VIII

nisem še spregovorila o izginotju
gor k izvira vseh zaimkov
življenje sprejema odločitve
pod kožo pripravlja
kolo sanj in obročev
igre matematike in igre krst

zdaj pa tu so ledeniki
nekateri materiali
zore in trpljenja

V

*toutes les soifs sont des creux de lumière
dans la douleur un temps fort d'origine*

*dans le grand tableau des pronoms
dis-moi si ma mort va vite d'un siècle
à l'autre s'il faut oublier au fil du temps
l'orchidée, ajourner le délire
dis-moi si cet appétit que j'ai de l'aube
ira au milieu des cultures
trembler comme une obsession, un horizon*

VI

*et d'après toi au loin
qu'y a-t-il dans le temps hors champs
à propos de l'aube : questions
foules qui flânent réveillées par la guerre*

*et d'après toi au coin de l'universel
y a-t-il une femme pour rêver
de signes et de ressemblance respirer
d'après toi ou sont les photos
y a-t-il du sang dans la rivière?*

VII

*des idées de chute et de labyrinthe
comme si au bout de nos bras
tout ce qui existe était
fait pour un jour déplacer l'aube
lever le rideau sur le règne animal*

*alors je veille
parmi les canifs et la poussière*

VIII

*je n'ai pas encore parlé de disparition
en amont de tous les pronoms
la vie prend des décisions
sous la peau elle prépare
roue de rêves et de cerceaux
des jeux de maths et de cercueils*

*maintenant voici les glaciers
quelques matériaux
d'aube et de souffrance*

dobro se drži v tišini
 ob zori glagol biti hiti
 po žilah, kot telo nebesno beži
 kakor po ljubezni ali kot zrnca soli
 zjutraj na jeziku, okus brezmejnosti
 približa prvi vlažnosti
 pridi in objemi me
 pomisli na veliko silo vode
 ki dela prostor iz nas

Soft link 1

To so imena krajev, mest, podnebij, ki ne dajo miru osebam. Jasna jutra, droben dež, ki pada že štiriindvajset ur, redke podobe od drugod in iz Amerike, dve naravni nesreči, ki nas silita, da smo z ramo ob rami sredi trupel. To so mirne ali vijoličaste kretnje, granate, kocke ledu v kozarcih ob uri za aperitiv, hrup posode ali lahno jecljanje, ki trpinči trenutek; klofuta, poljub, to so imena mest, kot Benetke ali Reading, Tongue in Pueblo, imena oseb Fabrice, Laure ali Emma. Izbrušene besede skozi leta in romane, besede, ki smo jih izrekli ob lovljenju sape, v smehu, v pljuvanju, ob cuzanju olive; glagoli, ki jih dodamo užitku ustnic, uspehu, gotovi smrti. To so besede kot koleno ali lice in še druge, ki jim ni videti konca, ki nas zavezujejo, da se sklanjamo nad praznino, da se pretegujemo kot mačke zjutraj, to so besede, zaradi katerih bdimo do zore ali naročamo taksi vse večere med tednom, ko mesto zaspi pred polnočjo in osamljenost ostaja stisnjena med čeljustmi kakor tvor. To so besede, izrečene po spominu, iz želje ali iz ošabnosti, zelo pogosto izrečene z ljubeznijo, ko roke položimo za tilnik ali kozarec napolnimo s portom. To so besede, katerih etimologijo je treba iskati, nato pa jih prikazati tako, da kriki bolečine in vzdihni užitka, ki blodijo v sanjah, in dokumenti z naskokom zavzamejo skrivnostno temačnost srca. To so besede kot zaliv, hrib, vodni odtok, via, street, strasse, razpršene v slovarju med bleščavami in neonom, pokopališči, griči in gozdovi. To so besede morski rokav, skupi pomenov, ki so soft ali delajo raze na naše prsi, hlad, drget, žlebiče in strah po hrbtu, takoj, medtem ko skušamo z rezkimi citati razcepiti gladek čas prihodnosti. To so besede požiralci ognja in življenja. Ne vemo več, če so latinske, francoske, italijanske, sanskrtke, kitajske, andaluzijske, arabske ali angleške, če skrivajo šifro, žival ali stare tesnobe, ki bi nam rade takoj privrele pred oči kot klonirane sence, napolnjene s svetlobo in z velikimi miti. To so besede o življenju.

Prevedel Brane Mozetič

*tiens-toi bien dans le silence
 à l'aube le verbe être court vite
 dans les veines, corps céleste il file
 comme après l'amour ou grain de sel
 sur la langue le matin, gout d'immensité
 il rapproche de l'humidité première
 viens m'embrasser
 pense au grand pouvoir de l'eau
 qui fait de nous un lieu*

Soft link 1

Ce sont des noms de lieux, de villes, des climats qui hantent les personnages. Des matins clairs, une pluie fine qui tombe depuis vingt-quatre heures, des images rares en provenance d'ailleurs et d'Amérique, deux désastres naturels qui obligent à se serrer les coudes au milieu des cadavres. Ce sont des gestes tranquilles ou violets, des obus, des glaçons dans les verres à l'heure de l'apéro, bruits de vaisselles ou léger bégaiement qui tourmente un instant; une gifle, un baiser, ce sont des noms de villes comme Venise ou Reading, Tongue et Pueblo, des noms de personnages Fabrice, Laure ou Emma. Des mots aiguisés au fil des ans et des romans, mots que l'on a prononcés en respirant mal, en riant, en crachant, en suçant une olive; des verbes qu'on ajoute au plaisir des lèvres, au succès, à la mort certaine. Ce sont des mots comme genou ou joue et encore d'autres à perte de vue qui nous obligent à nous pencher au-dessus du vide, à nous étirer comme des chats le matin, ce sont des mots qui font veiller jusqu'à l'aube ou prendre un taxi les soirs de semaine quand la ville s'endort avant minuit et que la solitude reste coincée entre les mâchoires comme un abcès. Ce sont des mots dits de mémoire, par envie ou par orgueil, très souvent mots prononcés avec amour en plaçant les mains derrière la nuque ou en remplissant un verre de porto. Ce sont des mots dont il faut chercher l'étymologie, qu'il faut ensuite afficher de manière à ce que cris de douleur et soupirs de plaisir qui errent dans les rêves et les documents prennent d'assaut la mystérieuse obscurité du cœur. Ce sont des mots comme baie, colline, oued, via, street, strasse, dispersés dans le dictionnaire entre flamboyants et néons, cimetières, mornes et forêts. Ce sont des mots bras de mer, des ensembles de sens qui font griffe ou soft sur nos poitrines, froid, frissons, rigoles et peur dans le dos sans attendre pendant que nous cherchons à fissurer le temps lisse du futur avec des citations tranchantes. Ce sont des mots avaleurs de feu et de vie. On ne sait plus s'ils sont latins, français, italiens, sanskrits, mandarins, andalous, arabes ou anglais, s'ils cachent un chiffre, un animal ou de vieilles angoisses pressées de jaillir sous nos yeux comme des ombres clones remplies de lumière et de grand mythes. Ce sont des mots à propos de la vie.

René de Ceccatty

se je rodil v Tuniziji 1. januarja 1952. Po študiju filozofije na Sorbonni, kjer je tudi doktoriral, dve leti preživi na Japonskem, kjer skupaj z Ryôjijem Nakamuro začne prevajati japonske romanopisce (Sôseki, Oe, Abe, Tanizaki, Mishima). Po šestmesečnem bivanju na jugu Anglije postane član uredniških odborov in literarni kritik ter objavi svojo prvo knjigo, *Personnes et personnages* (Resnične osebe in tiste iz knjig, 1979). Tudi potem redno izhajajo njegovi romani, novele in eseji: *Jardins et rues des capitales* (Vrtovi in ulice glavnih mest, 1980), *Esther* (1982), *L'extrémité du monde* (Skrajni konec sveta, 1985, Nagrada Azije), *L'or et la poussière* (Zlato in prah, 1986, Nagrada Valery Larbaud), *Babel des mers* (Babilon morij, 1987), *La sentinelle du rêve* (Ozka potka sanj, 1988, 1997), *L'étoile rubis* (Rubinasta zvezda, 1990), *Rue de la méditerranée* (Ulica sredozemlja, 1990), *Nuit en pays étranger* (Noč v tuji deželi, 1992), *Le diable est un pur hasard* (Vrag je čisto naključje, 1993), *Violette Leduc, éloge de la Bâtarde* (Violette Leduc, hvalnica deklici pankrtu, 1994), *L'accompagnement* (Spremljanje, 1994, 1996), *Laure et Justine* (1996), *Aimer* (Ljubiti, 1996, 1998), *Consolation provisoire* (Zasilna tolažba, 1998), *Sur Pier Paolo Pasolini* (1998), *L'éloignement* (Oddaljitev, 2000), *Fiction douce* (Nežna utvara, 2002).

Prevaja iz italijanščine (Leopardija, Sabo, Penno, Pasolinija, Moravio) in redno piše literarne kritike za časopis *Le Monde*. Pomembna je tudi njegova gledališka dejavnost, kjer se pojavlja kot avtor in soavtor, predvsem skupaj z Alfredom Ariasom.

*est né à Tunis le 1er janvier 1952. Il fait des études de philosophie à la Sorbonne, où il soutient aussi un doctorat. Il vit deux ans au Japon où il apprend le japonais et commence à traduire des oeuvres classiques avec Ryôji Nakamura, avec lequel il traduira les principaux romanciers japonais contemporains (Sôseki, Oe, Abe, Tanizaki, Mishima). Il vit six mois dans le sud de l'Angleterre, avant de retourner à Paris, où il occupe différentes fonctions de conseiller éditorial et de critique littéraire et publie son premier livre, *Personnes et personnages*, 1979.*

*Dès lors il écrit régulièrement romans, nouvelles et essais : *Jardins et rues des capitales* (1980), *Esther* (1982), *L'extrémité du monde* (1985, Prix de l'Asie), *L'or et la poussière* (1986, Prix Valery Larbaud), *Babel des mers* (1987), *La sentinelle du rêve* (1988, 1997), *L'étoile rubis* (1990), *Rue de la méditerranée* (1990), *Nuit en pays étranger* (1992), *Le diable est un pur hasard* (1993), *Violette Leduc, éloge de la Bâtarde* (1994), *L'accompagnement* (1994, 1996), *Laure et Justine*, (1996), *Aimer* (1996, 1998), *Consolation provisoire* (1998), *Sur Pier Paolo Pasolini* (1998), *L'éloignement* (2000), *Fiction douce* (2002).*

*Parallèlement à son activité de romancier, il traduit les plus grands auteurs italiens: entre autres Leopardi, Saba, Penna, Pasolini, Moravia. Il collabore régulièrement, comme critique littéraire, au journal *Le Monde*.*

*Bien qu'il ait joué lui-même sa première pièce, *Frühling*, à l'âge de dix-sept ans, il ne renouera avec le théâtre que plus tard, en rencontrant Alfredo Arias avec lequel il collabore régulièrement depuis une dizaine d'années.*

Arpino tone v sen

Arpino tone v sen, Sicilski most v Vétheuilu, nema ali skoraj nema žalost. Zadnjič sva se pogovarjala ob enajsti uri, pred enim letom: bil je vesel, da sliši moj glas iz Arpina. Nisem še vedel, da sem se od njega dokončno poslavljaj, prvič dokončno. Kajti noben poslednji pozdrav pri njem nikoli ni uspel biti zadnji, saj sva se spet videla pri meni v Parizu, še dva tedna po tem. Spet sva govorila eden z drugim, jaz v Italiji, - julij, Forte dei Marmi... v gledališču, pred premiero moje predstave. In potem, tako se mi zdi, blizu Bastilje. Slušalko mi je vrgel dol. Spet sem ga dobil na telefon šele 11. septembra, po dolgem iskanju, da bi zvedel, kaj se z njim dogaja. Hotel je umreti. La Closerie des Lilas in la rue de Lappe... Nekaj vročice je našel pri bouquinistih, ko se je sprehajal vzdolž Sene.

V resnici je umrl še konec istega meseca, po več kot desetdnevni komi, ko sem si njegovo smrt želel in jo tudi dobil, ne zato, da bi ga ubil, ampak zato, da bi preprečil, da bi bil mrtev in bi hkrati dihal, da bi bil živ ne da bi mislil, ne da bi mogel ostati on sam: nem, negiben.

Poklical sem ga iz Arpina, on pa me je poklical po svoji vrnitvi iz Ria de Janeiro, da bi me prišel obiskat. Bil sem v juliju blizu Forte dei Marmi. Tako sem bil srečen, da me je poklical v času, ko so se vrstile reprize predstave o najini norosti. Rekel sem mu: "Na odru govorijo besede, ki si jih izgovoril ti." Raztreseno me je poslušal, kot da bi bilo to kaj malo važno. Nisem vedel, ali se mu je to zdelo norost ali če se je že naveličal moje obsedene ljubezni, ki je postala tako nična. In nato sem poslušal, kako je njegov smeh počasi in nežno ugašal. Njegova velika bolečina je glas, ki sem ga ljubil, napravila skoraj brezbarven.

Nato sem se nekega večera v Nantesu počutil osamljenega, tako zelo, da sem nihal, če ga le ne bi še enkrat poklical domov, v njegov kabinet. Tega nisem storil. Tistega večera je končno hotel z vsem skupaj končati. Končno končati s tem življenjem, ki je bilo zanj smrt. Poklical sem ga ob obletnici atentata na New York. To je bilo torej tri dni po tem, ko se je hotel ubiti. In mislil je, da sem od najinega skupnega prijatelja izvedel za to idejo o smrti. Bilo je pač le naključje, naključje, ki je tako pogosto vodilo moje življenje.

Bil je zadovoljen, da sliši moj glas, zvečer sem ga poklical še enkrat. (Kajti, jasno, da me ni nazaj poklical on, kljub svoji obljudi.) Počutil se je dosti bolje, mi nežno pripovedoval o ponedeljkovi noči. Obljubljal mi je, da me pokliče v soboto. Tega ni storil. Tedaj sem ga poklical jaz: bil je v družbi s prijatelji, ki jih je spoznal v Braziliji. Njihove glasove sem slišal čisto blizu, v pivnici, nedaleč stran od Port-Royal: la Closerie des Lilas. Nazaj me je poklical kasneje: hodil je ob Seni, ob Bastilji. Slišal sem ga.

Arpino s'endort

Arpino s'endort, pont de Sicile a Vétheuil, deuil muet ou presque. La dernière fois où nous avons conversé, c'était à onze heures, Il y a un an: il était heureux d'entendre ma voix d'Arpino. Je ne savais pas que je lui disais adieu, un premier adieu. Car aucun adieu n'a pu jamais avec lui être le dernier, Puisqu'on s'est revus, chez moi, à Paris, encore quinze jours plus tard. On s'est reparlé, moi, en Italie, - juillet, Forte dei Marmi... Au théâtre, avant la première de ma pièce. Et puis, il me semble, Pres de la Bastille. Il m'avait raccroché au nez. Je l'avais joint Après l'avoir cherché, le 11 septembre pour avoir des nouvelles. Il voulait mourir. La Closerie des Lilas, et la rue de Lappe... Il avait trouvé Un peu de fièvre en marchant le long de la Seine.

Il est mort vraiment à la fin du même mois, après un coma De plus de dix jours ou j'ai souhaité sa mort et l'ai obtenue, Non pour le tuer, mais pour empêcher qu'il soit mort en respirant, Vivant sans penser, sans pouvoir rester lui-même: muet, immobile.

Je l'ai appelé d'Arpino, tandis que lui, il m'a appelé Après son retour de Rio de Janeiro, pour venir me voir. J'étais en juillet près de Forte dei Marmi. J'étais si heureux Qu'il m'ait appelé quand se répétait ma pièce sur notre folie. Je lui avais dit: "Sur scène, on dit des paroles prononcées par toi." Il avait écouté distraitement, comme si c'était peu de chose. Je ne savais pas s'il le considérait comme une folie Ou s'il se lassait de mon amour obsédé, devenu si vain. Alors, peu à peu, j'avais entendu son rire doucement s'éteindre. Sa grande tristesse avait rendu presque atone la voix que j'aimais.

Puis un soir, à Nantes, je me sentais seul, si seul que j'ai hésité A téléphoner une fois encore chez lui, dans son cabinet. Je ne l'ai pas fait. Ce soir-là, il a voulu en finir, enfin. En finir, enfin, avec la vie qui était pour lui une mort. Pour l'anniversaire de l'attentat de New York je l'ai appelé. C'était donc trois jours après qu'il avait voulu se tuer. Et il A cru que j'avais su par notre ami commun cette idée de mort. C'était le hasard, le hasard qui si souvent a conduit ma vie.

Il était content d'entendre ma voix, je l'ai rappelé le soir. (Car, évidemment, il ne me rappelait pas, malgré sa promesse.) Il allait bien mieux, me racontant doucement la nuit de lundi. Il me promettait de m'appeler samedi. Il ne le fit pas. C'est moi qui alors l'ai rappelé: il était avec des amis Connus au Brésil. J'entendais leurs voix tout près, dans la brasserie, Près de Port-Royal: la Closerie des Lilas. Il m'a rappelé Plus tard: il marchait du côté de la Bastille. Je l'ai entendu.

Potem... po tem večeru ni bilo več potem. Potem je smrt.
Smrt po etapah, saj sem, štirinajst dni zatem, sanjal njegovo smrt.

Bil sem v Paviji, Pavia, ki pomeni "smrt": ne še čisto mrtev,
še je živel, a je spal v zračnem balonu in po grško govoril
besedo "svoboda". Šele potem sem razumel smisel te more.

Da mu je v možganih počila žila utripalnica, so mi naznanili polne tri dni kasneje.
V komi je ležal deset dni, ko sem si želel njegovo smrt.
Hotel je umreti. Smrt je prišla k njemu in mu preplavila možgane.
Kdaj je izgubil zavest, ob kom? Kdo ga je pobral?
Kdo bi ga vozil od bolnišnice do bolnišnice? Kdo? Kdaj? Kje? Kako?
Na kom le so se mogli njegovi zadnji pogledi ustaviti čisto na koncu?

V četrtek desetega oktobra sem ga poklical proti četrti uri: takrat je umiral.
Ničesar mi niso rekli, a izvedel sem, četrte ure kasneje, od prijatelja,
od skupnega prijatelja, ki mi je povedal tudi to, da je bil v komi: povedal mi je za njegovo smrt.

In danes zvečer v Arpinu se moram spet spominjati njegove smrti.
Še pred enim letom sem govoril z njim, živel je, govoril,
bil je srečen, ker je vedel, da sem ob njem, z najino skupno prijateljico.
Umrli je na nek jesenski dan, in na nek jesenski dan me je poklical,
devet let pred tem, da bi mi povedal, kako ga je strah, strah, da bi me izgubil.

Mesec je nocoj zavil v tančico, željva luna,
moja rimska luna, luna prvega popotovanja, luna zadnjega slovesa.
Ni poslednjega slovesa, ki bi nocoj vzdržal, nič bolj kot kdajkoli prej.
"Do smrti", je govoril, "med nama je smrt tista, ki ločuje."
Prvi odhaja. To pišem v sedanjiku, on odhaja, da bi se vrnil nazaj.

Smrt je danes zjutraj tako nežna, za nočjo, pred odhodom.

(Arpino, 10. maj 2003)

Prevedla Barbara Pogačnik

*Après... il n'y eut plus d'après cette soirée. Après, c'est la mort.
La mort par étapes puisque, quinze jours plus tard, j'ai rêvé sa mort.*

*J'étais à Pavie, Pavie qui signifie "mort": pas tout à fait mort,
Il vivait encore, mais dormait dans une bulle et disait en grec
Le mot "liberté". Je n'ai compris qu'après le sens du cauchemar.*

*On m'a annoncé sa rupture d'anévrisme trois jours pleins plus tard.
Son coma dura dix jours pendant lesquels je souhaitais sa mort.
Il voulait mourir. La mort est venue à lui, noyant son cerveau.
Quand a-t-il perdu connaissance, pres de qui? Qui l'a ramassé?
Qui l'aura conduit d'hôpital en hôpital? Qui? Quand? Ou? Comment?
Sur qui ses regards se seront-ils posés pour la dernière fois?*

*Jeudi dix octobre, j'ai appelé vers quatre heures: il mourait alors.
On ne m'a rien dit, mais je l'ai su un quart d'heure plus tard, par un ami,
Par l'ami commun qui m'avait appris son coma: il m'apprit sa mort.*

*C'est à Arpino, ce soir, que j'ai besoin de rappeler sa mort.
Il y a un an, je lui parlais encore, il vivait, il parlait,
Il était heureux de me savoir ici, avec notre amie commune.
Il est mort un jour d'automne, et un soir d'automne il m'a appelé,
Neuf ans plus tôt, pour me dire qu'il avait peur, oui, peur de me perdre.*

*La lune est voilée ce soir, lune d'Arpino, lune des tortues,
Ma lune de Rome, lune du premier voyage, lune de l'adieu.
Il n'est pas d'adieu qui tienne ce soir, pas plus qu'il n'en fut jamais.
"C'est jusqu'à la mort", disait-il, "entre nous, c'est la mort qui sépare."
Il part le premier. je l'écris au présent, il part pour revenir.*

La mort est très douce ce matin, après la nuit, avant le départ.

(Arpino, 10 mai 2003)

Paulo da Costa

se je rodil leta 1965 v Luandi in odrasel na Portugalskem. Je urednik revije *filling Station*, ki izhaja v Calgaryju. Njegova prva knjiga proze z naslovom *Vonj po laži* (*The Scent of a Lie*) je izšla 2002, naslednje leto je prejel nagrado za najboljši prvenec, pred nedavnim pa tudi nagrado W.O.Mitchella. V kratkem bo v portugalsščini izšla zbirka poezije z naslovom *Notas-de-Rodapé*. Njegova proza in poezija sta bili objavljeni v literarnih revijah po vsem svetu v španskih in italijanskih prevodih. Živi v Alberti, Kanada in na www.paulodacosta.com.

was born in 1965 in Luanda, Angola and raised in Portugal. He is the editor of filling Station magazine in Calgary. His first book of fiction, The Scent of a Lie was published in 2002 (Ekstasis Editions-Canada) and won the 2003 Commonwealth Writers Prize - Best First Book, Caribbean and Canada region and has also won the W.O. Mitchell Award. In Portuguese, he has a forthcoming collection of poetry: Notas-de-Rodapé (Black Sun Editores). His poetry and fiction have been published in literary magazines around the world and translated to Spanish and Italian. He lives in Alberta, Canada and at www.paulodacosta.com.

*

kapljica na kapljico
rojeva se rosenje
nežno, skoraj
ljubeče, zadušljivo
nebo, hrup
moškega in ženske
prepir

hrepeneč po jugu
veliko bliže
prividu v puščavi
ni kraja
na zemlji kjer se solze ne bi
razmazale po tleh
to je običajna resnoba

celo nevihte
se iz sebe rojevajo nežne
in bes je veter
brez papirnatega zmaja

ojdip pred ojdipom?

pastir, nomad, brez ustaljenih pravil
te je našel

tebe, ki si šepal
oteklih nog

niti pomladni mandljevci
v cvetju te niso razvedrili

reci mi, ojdip,
preden si si porinil igle v oči,
in ti, jokasta, ki si se ubila,

mar v objemu nista bila srečna?

sočni, trzajoči telesi,
raztegnjeni

nista čutila žara in si razpela lase?
nista osvobodila v prsih ujeto pesem?

*

*gota a gota
um chuvisco nasce
leve, quase
amoroso, sufocante
céu, o ruído
de um homem e de uma mulher
à guerra*

*querendo ir para o sul
bem mais próximo
da miragem do deserto
mas não existe lugar
na terra em que lágrimas não
se esmaguem no chão
é a gravidade habitual*

*até as tempestades
brotam tênues de si mesmas
e a fúria é um vento
sem o papagaio de papel*

édipo antes do édipo?

*um pastor, nómada, sem
regras fixas, encontrou-te*

*tu que de pés inchados
coxeavas*

*e nem mesmo a presença de amendoeiras
em flor te alegrou num passo primaveril*

*diz-me édipo,
antes de teres afundado agulhas nos teus olhos
e tu jocasta, que te mataste*

não estavam felizes abraçados?

*corpos de seiva
pulsante, a dilatar*

*não sentiram o ardor e soltaram o cabelo?
não libertaram a canção alojada no peito?*

kapljajoče oljčno olje
dva obglodana kosa kruha
polzeč po stegnih

in ko je eno telo namazililo drugo
in je lesk olja
zapresketal

vajina jezika, plamena

migetaje ob telesih
in v notranjost gozda

nista v tej vdanosti opazovala neba?

ojdip na prsih
tvoje napete bradavice
njegove ustnice, ovlažene
kot nekoč

dokler razum ni sprožil svojih puščic,
ki so se zajedle v vajino meso, in raztretil

neskončno širino ubogljivosti

starodavni rokopisi duha
delajo srečo relativno

ta enakomerna in ustaljena stoletja,
ki prebadajo nežno kožo biti

Pripadati dvema svetovoma

na južnih pobočjih
cvetijo trte kot vejnati šotori
poševne stopnice dvigujejo telo

prečkajo božanstvu najbližje zelenje
z lahkoto drezajo prsti v visečo modrino
žejna koža se dotika vsakega mehkega sadeža zemlje

pa ne pločevine niti plastike
pete se pogrezajo v grozdje to je bila vročica
ki ponoči hodi po sodih

taninska vnema na koži pred spanjem
preden upihnem svečo
kristusova kri na mojih ustnicah se predaja njenim

*o azeite a pingar
dos mordiscados nacos de pão
a escorrer pelas coxas*

*e quando um corpo lustrou o outro
e o brilho do azeite
crepitou*

as vossas línguas, labaredas

*a tremeluzir pelos corpos
e para dentro da floresta*

não contemplaram o céu, nessa devoção?

*édipo ao peito
os teus mamilos despertos
os lábios dele humedecidos
como outrora*

*até ao dia em que a mente lançou as suas flechas,
penetrando a vossa carne, deflagrando*

a ilimitada latitude das obediências

*os manuscritos antigos da mente
tornando a felicidade relativa*

*esses lineares e acomodados séculos
cravando a pele delicada do ser.*

Pertencer a dois mundos

*nas soalheiras encostas em soalco
as vinhas florescem em toldos de rama
escadas obliquas hasteiam o corpo*

*atravessam o verde mais próximo do divino
os dedos facilmente furtam o azul ao dependuro
a pele sequiosa acaricia cada macia fruta da terra*

*mas não a lata ou o plástico
os calcanhares entrincheiram-se nas uvas era o fervor
a marchar pela noite nos lagares*

*o ardor tanino na pele antes do deitar
antes do soprar na vela
o sangue de cristo nos meus lábios entregando-se aos dela*

Brez korenin

I.
rastline brez korenin
trdno usidrane
med drevesi in lapuhom

teža telesa
oblikuje lastno posteljo

tam se bo nabirala deževnica

II.
topla in mehka
zemlja in koža

ki spominja na mojo težo
potem ko sem odšel

Tako daleč, tako blizu

za B.Q. in A.D.

teža tvoje glave pritiska na moje prsi, dihanje je oteženo po kitici o "ljubimcih, ki so razbili kot kit debel porcelanast amor" in kljub temu, da tvoja roka počiva na mojem stegnu, se premikaš, kot da se spominjaš sanj, kjer bi lahko bila s komerkoli. a spodbujaš me, naj nadaljujem, že mesece prosim za sponožena usta, moje besede so se posušile v vodnjaku želja. predstavljam si, da beseda plete tvoje sanje, struga, ki se nikoli ne bo posušila, - "ne prekinjaj se, ljubim šepet tvojega glasu" - kako z lahkoto izgovarjaš ljubezen, medtem ko je tam zunaj zima spustila svoj nagrobni kamen in topol pogleduje skozi okno; na vrtu, prepredenim s sencami, nič ne raste, niti veter. korenine se plazijo po površini; po ledu hiteči koraki zvenijo kot lomljenje kosti. vrt se skriva pod belo odejo, boleče noge šklepetajo, čakajo na pomlad. to poletje so bile rože spet prodane za koncert banff in kitovo hrbtenico s čudovitim pogledom - niti enega samega shranjenega semena ni. obupno žejen sem in se premikam, okostje pozabljenega lista praska. dihaš, premikam vsak ud, vsak prst posebej, ni se hudo premikati tako počasi zdaj, ko vem, česar nočem. takoj ko se dotaknem kljuge vrat, se usedeš na posteljo, kot da bi se tvoje sanje navezovale na vrata, ki naj bi se zapirala, "ne odhajaj", šepetješ. vrnem se s steklenico aque libre, dvema kozarcema in to nedotaknjeno pesmijo, da jo boš ti odprla.

Iz portugalščine prevedla Jasmina Markič

Sem raízes

I.
*plantas do pé sem raízes
solidamente assentes
entre árvores de unha-de-cavalo*

*o peso do corpo
cunha a sua própria cama*

ai a chuva se congregará

II.
*quente e macia
a terra é a pele*

*que recorda o meu peso
após eu partir*

tão longe, tão perto

à B.Q. e à A.D.

o peso da tua cabeça exerce pressão no meu peito, a respiração é forçada após uma estrofe sobre "amantes que partiram um amor de porcelana rechonchudo como uma baleia" e apesar da tua mão descansar na minha coxa mexes-te como se a acordar de um sonho onde poderias ter estado com outro qualquer. todavia encorajas-me a prosseguir, há meses que peço bocas emprestadas, as minhas palavras secaram no poço dos anseios. imagino que uma palavra tece os teus sonhos, caudal que nunca secará - "não pares, eu adoro o sussurrar da tua voz" - a facilidade com que pronuncias o amor quando lá fora o inverno deixou cair a sua pedra tumular e um choupo espreita pela janela; no jardim, encharcado de sombras, nada cresce, tão pouco o vento. raízes deslizam pela superfície; no gelo passos apressados soam a ossos esmagados, o quintal esconde-se sob uma colcha branca, os pés doridos estalejam, esperam a primavera. este verão as flores foram de novo vendidas, por um concerto em banff e uma espinha dorsal de baleia com uma vista maravilhosa - nem uma única semente guardada. estou desesperadamente sequioso e mexo-me, o esqueleto de uma folha esquecida raspa. tu respiras, eu movimento cada braço, um dedo de cada vez, não é um gesto terrível deslocar-me assim tão lentamente agora que sei o que não quero. no instante que toco na maçaneta da porta sentas-te na cama como se os teus sonhos se associassem a portas destinadas a fecharem-se, "não partas," murmuras. eu regresso com uma garrafa de aqua libra, dois copos e este poema intacto para tu abrires.

*

*drop upon drop
a drizzle emerges
tender, almost
loving, asphyxiating
sky, the sound
of a man and a woman
battling*

*wanting to move south
that much closer
to a desert's mirage
but there is no place
on earth tears don't
smash to the ground
it's the daily gravity*

*even storms
grow weak of themselves
and fury is a wind
without a kite*

oedipus before oedipus

*a shepherd, a wanderer, without
settled rules, found you*

you who limped in swollen foot

*and not even the sight of blooming
almond trees would inspire a spring gait.*

*tell me oedipus,
before you sank needles in your eyes,
and you jocasta, who killed yourself,*

*were you not happy in each others arms?
sap pulsing body, filling,*

did you not tingle

*and toss your hair back
to release the song
lodged in your chest*

*the olive oil dripping
from finger fed bread
and flowing along thighs*

*and when flesh polished flesh
and the olive oil's glow
sizzled*

*your tongues, flames
flickering along your bodies
and into the forest,*

did you not gaze at the sky?

*oedipus at your chest,
your nipples roused,
his lips moistened
like years before*

*and until the day the mind shot its arrows
piercing your flesh, blinding*

the limitless breadth of no mores

*with the mind's codices
rendering happiness relative*

*those linear and settled centuries
pinning the delicate skin of the eye*

a foot in two worlds

on south terraced slopes

*vineyards rose in awnings of foliage
feet lifted me up ten-foot ladders*

through the green nearer the divine

*fingers easily pinched the dangling blue
thirsty skin touched every soft fruit of the earth*

but not tin or plastic

*heels digging into grapes it was love
stomping through the eve in granite vats*

tannin tingling skin before bed

*before blowing out the candle
the blood of christ on my lips then hers*

this far, this near

for B.Q. and A.D.

the weight of your head presses my chest, breath labours, after a stanza about "lovers breaking a porcelain love plump as a whale," you stir, you could have been with anyone despite your hand resting on my thigh, but encourage me to continue, for months now i borrow mouths, my own words dried in the wishing-well, i imagine a word weaves your dreams, stream never to dry, "don't stop, i love the murmur of your voice," how easily you pronounce love when outside winter settled its heavy stone, a poplar peers in the window, the garden, shadow-drenched, nothing grows, not even wind. roots slither on surface, hurried steps on ice remind me of crushed bones, the backyard garden hides under a white sheet, wronged soles creak, await spring. the flowers were sold again this summer: a banff concert and a whale's backbone, not even a seed saved. i am desperately thirsty and stir, the skeleton of a forgotten leaf rasps. you breathe, i move each limb, a finger at a time, it is not a terrible gesture to move this much slower now that i know what i do not want. the moment i touch the door handle you sit up in bed as if your dreams are connected to doors destined to close, "don't go," you whisper. i return with an aqua libra bottle, two glasses and this unbroken poem for you to open.

Translated by the author

without roots

I.

*soles without roots
firmly planted
among coltsfoot*

*body's weight
etching its own bed*

where rain will gather

II.

*warm and soft
earth is the skin*

*that remembers my weight
after i moved on*

John F. Deane

sodobni irski pesnik, se je rodil leta 1943 na otoku Achill, grofija Mayo. Ustanovil je Nacionalno pesniško društvo in njegovo glasilo. Je tudi založnik in prevajalec. Širok ugled so mu utrdile, poleg pomembnih irskih in mednarodnih nagrad (O'Shaughnessy Award for Irish Poetry, 1998, Grand International Prize for Poetry from Romania, 2000, Marten Toonder Award for Literature, 2001, Premio Internazionale di Poesia Citta di Marineo, 2002) številne pesniške zbirke Visoka žrtev, 1981, Zima v Meathu, 1985, Cesta s cipreso in zvezdo, 1988, Stilizirano mesto, 1991, Hoja po vodi, 1994, Kristus z mestnim lisjakom, 1979, Toccata in fuga, 2000 (izbrane in nove pesmi).

John F. Deane je tudi tajnik Evropske akademije pesnikov.

Born Achill Island 1943; founded Poetry Ireland - the National Poetry Society - and The Poetry Ireland Review, 1979. Published several collections of poetry and some fiction; poetry includes Christ, with Urban Fox. Won the O'Shaughnessy Award for Irish Poetry 1998 and in 2000 the Grand International Prize for Poetry from Romania. Novel In the Name of the Wolf published 1999, a collection of short stories: The Coffin Master in 2000. Latest collection of poetry is Toccata and Fugue, New & Selected Poems, 2000. Elected Secretary-General of the European Academy of Poetry in 1996. Forthcoming collection of poems Manhandling the Deity, 2003. In 2000 awarded a bursary in Literature from the Arts Council of Ireland and in 2001 John F. Deane was given the prestigious Marten Toonder Award for Literature. Publication of a novel, 2002. His poems in Italian won the 2002 "Premio Internazionale di Poesia Citta di Marineo" for the best foreign poetry of the year.

Posvetilo

Pod drevesi kresnice švigajo
in se razpršijo, kot galaksije;
naše najboljše pesmi, ki vdirajo z obrobja,
so ljubezenske pesmi, ki se umirijo.

Na cesti je bil vek ranjenega zajca
cvileč v njegovi nevednosti;
naša vozila trejo bitja, dokler solze
deklince se zaradi vseh nas,

nadvse dragih, ne starajo v bolečino,
in zanjo, za tisto, kar je odkrila prej,
ohranjajo milino sveta. Vselej
burnim hipom sledi iskanje pokoja.

Škurhi razpršeni po zimskem polju, njih klici
so majhne aleluje preživetja; ponujam ti
pesmi, tu, kjer je trpljenje in veselje,
večer in jutro in prvi dan.

Slavospev

Včasih, ko stopaš dol k rdečim vratom
in slišiš škripajočo glasbo čevljev po produ,
nad hribom vstane rumen mesec;
zasuneš vrata in se nasloniš na najvišji drog,
kakor da se je nekaj dovršilo v svetu;
skoz liste topolov se nočni veter megleniči
in ves hrup veselja se pretoči
v brundanje oboe, določen ton popolne
glasbe; vse neizmerno nebo je posvečeno
zvezdam in veš, zanesljivo,
da so vsi mrtvi tam, zgoraj, v nekem
prazničnem ladjevju, in slavijo,
da so rdeča vrata in rumeni mesec dejstvo,
ki s tabo uglašuje jim glasbila v simfonijo.

In Dedication

*Under the trees the fireflies
zip and go out, like galaxies;
our best poems, reaching in from the periphery,
are love poems, achieving calm.*

*On the road, the cries of a broken rabbit
were pitched high in their unknowing;
our vehicles grind the creatures down
till the child's tears are for all of us,*

*dearly beloved, ageing into pain,
and for herself, for what she has discovered
early, beyond this world's loveliness. Always
after the agitated moments, the search for calm.*

*Curlews scatter now on a winter field, their calls
small alleluias of survival; I offer you
poems, here where there is suffering and joy,
evening, and morning, the first day.*

Canticle

*Sometimes when you walk down to the red gate
hearing the scrape-music of your shoes across gravel,
a yellow moon will lift over the hill;
you swing the gate shut and lean on the topmost bar
as if something has been accomplished in the world;
a night wind mistles through the poplar leaves
and all the noise of the universe stills
to an oboe hum, the given note of a perfect
music; there is a vast sky wholly dedicated
to the stars and you know, with certainty,
that all the dead are out, up there, in one
holiday flotilla, and that they celebrate
the fact of a red gate and a yellow moon
that tunes their instruments with you to the symphony.*

Umetnik

Takšna je bila podoba -
v bolečino podaljšana
oblika moškega telesa, v zapuščenost
povešena glava: razpelo;

zdaj jo vidim
kot dokončno ekstazo,
osrediščena zbranost, zadnje besede
izgovorjene, in črne

glave žebļjev se bijejo
s pljuski krvi
kot slikarjeve barve: avtoportret
z bridkostjo in temnečim nebom;

nekako podobno Hopkinsu,
našemu vnetemu, depresivnemu učenjaku,
ki je glodal zglobe besed
za hrano - zakaj Bog

mu je izžgal kosti s točnostjo,
da je na ves glas klical
ujet v trnjevo
podrast jezika.

Artist

*This was the given image -
a moulded man-body
elongated into pain, the head
sunk in abandonment: the cross;*

*I see it now
as the ultimate in ecstasy,
attention focused, the final words
rehearsed, there are black*

*nail-heads and contrasting
plashes of blood
like painter's oils: self-portrait
with grief and darkening sky;*

*something like Hopkins,
our intent, depressive scholar
who gnawed on the knuckle-bones of words
for sustenance - because God*

*scorched his bones with nearness
so that he cried with a loud voice
out of the entangling, thorny
underbrush of language.*

Resnična navzočnost

Stopil sem ven v predsvitno temo;
droban dež je pršil skozi jantarni
soj uličnih svetilk;

v predmestju ne čakamo na petelinji klic;
luči se prižgo v kopalnicah, v spalnicah, življenja
so spet vključena, prižgana;

smeti so bile iztresene, negotova
straža pri vsaki vrtni ograji;
imeli smo na sumu kakega vsiljivca -

razparane črne plastične vreče so pričale
o krutem nevidnem gladu, neka resnična navzočnost
nas je vznemirjala. Zbegan sem za hip obstal;

nisem si tako predstavljal tega, teh
neutrudnih vrst hiš, makadamskih trat,
kot da bi mi naučene besede odmajale

od stvari, ki so jim dala imena, moje telo
tako več ne občuje s trdo zemljo;

potem sem ga zagledal, lepo zversko telo

je zdrsnilo kot spomin prek negostoljubne teme;
"lisjak", sem šepnil, "lisjak";
videl me je tudi on, za hip je bil dotik,

dokler se ni obrnil, prezirljivo, in sem slišal
nežni tap tap tap njegovega ponosnega umika
po ulici, za vogal, izginil je

in me pustil drhtečega, kot da je bilo dovolj imenovati
ga in imel sem spet vse nazaj, žive meje,
imanenco, preživetje, večne zakone.

A real presence

*I came out into pre-dawn darkness;
a fine rain was falling through the amber
aura of the street-lamps;*

*here in the suburbs we expect no cock-crow,
lights will come on in bath- or bed-room, lives
plugged in again, switched on;*

*the rubbish has been set out, uncertain
sentinel at each front-garden wall;
we were beginning to suspect an interloper -*

*black plastic sacks ripped open identifying
a brute invisible hunger, some real presence
disturbing to us. I stood awhile, perplexed;*

*this is not how I envisaged it, these
sedulous rows of houses, tarmacadam lawns,
as if the words I'd learnt had slewed away*

*from what they named, the way my flesh
has lost intercourse with the hard earth;*

and then I saw it, beautiful beast body

*slipping like memory across unsociable darkness;
'fox,' I whispered, 'fox';
it saw me, too, we touched a moment*

*until it turned, disdainfully, and I heard the soft
pat pat pat on the concrete of its proud withdrawal
down the street, around a corner; it disappeared*

*and left me thrilling, as if no name it were enough
to have everything back in place, the hedgerows,
immanence, survival, the eternal laws.*

Molitev

Pripelji me na breg, kjer si ti,
da bom še lahko s tabo in spokojen.

Na mojih ustnicah tvoje ime, z zahvalo,
moje ime na tvojih, z ljubeznijo.

Da bom lahko živel v luči in ne poznal groze teme,
samo da živim v luči.

Ko dosežem mir, ko bom navzoč,
bodi z mano, kakor bom jaz s tabo.

Da te lahko slišim, kakor ljubimec, šepetaj da -
samo da šepetaj da.

Bodi blizu mojemu življenju, mojim ljubeznim, kot materi zgubljeni sin,
kot zgubljena mati sinu,
samo bodi blizu.

Pridi k meni v dneh vročine s hladnim dihom
belega vina, v mrzlih
z milo omamo rdečega.
Samo da prideš.

Da me držiš v prijazni dlani,
samo da me držiš.

Ne zameri, ko mi spodleti,
in mi spodleti in mi spodleti in mi spodleti.

Da morem najti besede.

Da besede, ki jih najdem, da te imenujem,
bi lahko postale pesem.

Da zmeraj lahko ljubim silovito kakor cvetje,
samo ljubim,
samo da zmeraj ljubim.

Prayer

*Bring me ashore where you are
that I may still be with you, and at rest.*

*Your name on my lips, with thankfulness,
my name on yours, with love.*

*That I may live in light and know no terror of the dark;
but that I live in light.*

*When I achieve quiet, when I am in attendance,
be present to me, as I will be to you.*

*That I may hear you, like a lover, whisper yes -
but that you whisper yes.*

*Be close to my life, my loves, as lost son to mother,
as lost mother to son.
But be close.*

*Come to me on days of heat with the cool breathing
of white wine, on cold
with the graced inebriation of red.
But that you come.*

*That you hold me in a kindly hand
but that you hold me.*

*Do not resent me when I fail
and I fail, and I fail, and I fail.*

That I may find the words.

*That the words I find to name you
may approach the condition of song.*

*That I may always love with the intensity of flowers
but that I love.
but that I always love.*

Prevedel Venio Taufer

Paulette Dubé se je rodila v Westlocku, v Alberti, in odrasla v francoski vasi Legal. Kot triletna je videla rojevanje svoje tretje sestre na kuhinjski mizi in od takrat dalje jo obsedajo magija, ustvarjanje in čudeži. Je dobitnica številnih nagrad, med njimi je tudi Milton Acorn People's Poetry Award, zastopana je v antologiji CBC Alberta Anthology. Odlomki iz njenega romana, prvega daljšega romana, Krempelj, so prišli v ožji izbor za nagrado Canadian Literary Awards leta 1999; sedaj je izšel v celoti in nosi bralce v stoletje, kot sta ga preživljali dve družini Gaspé, prestavljeni v Alberto.

Paulette Dubé was born in Westlock, Alberta, and grew up in the French village of Legal. When she was three she watched her third sister being born on the kitchen table and has been hooked on magic, creation and miracles ever since. Now an award winning writer, she has claimed the Milton Acorn People's Poetry Award and been featured in the CBC Alberta Anthology. Selections from her novel first full length novel, Talon, were short listed for the 1999 Canadian Literary Awards; now released in full, this book sweeps readers over a century as lived by a pair of Gaspé families transplanted in Alberta.

Paulette Dubé

Krempelj

In na koncu je vse to, kar je treba preživeti, pohabljeno, sežgano in zlomljeno, a se ne pusti pozabiti.

Da napraviš kito - zberi tri dolge pramene las; enega za dušo, enega za razum in enega za dejanje.

Sedi na stolu.
V gugalniku v kuhinji.

Počasi poliže dlan leve roke
in potem medprstje
z usločenim jezikom drsi čez pajčevino kože
kot je to delal Marc.

Misli na svoje brate
na sina Raoula - ki je odšel, da bi odrasel varno v Montani
varen pred hudobnimi pastmi, ki jih pripravljajo sosedge

Ura tiktaka.
Bije 7:30.

Ni njena krivda, da Zoë Trefflé ni mogla obdržati svojega otroka.
Ni njena krivda, da je otrok umrl.
Ni njena krivda, da je Zoë umrla.

Naredila je, kar je mogla,
Zoë je svarila pred pijačo,
svarila jo je pred Téléspthorom, ki jo je stalno gnjavil in bo škodoval otroku,
njej pa vzel moči.
In vsakdanje delo okoli bolnih krav je bilo iskanje težav,
a Zoë ni hotela poslušati.

In zdaj je vedela - ponoči,
prišli bodo ponoči
skrivoma ob polni luni
gnani od pijanega poguma in nesmiselnega besa Téléspthorja Treffléja.

Prišli bodo in jo ubili.

Sliši korake po zmrznjeni zemlji.

Sliši Antoina Treffléja, ki jo zmerja. Sliši Téléspthorja, kako preklinja, stopa po verandi, se zaleti v vrata. Prihrumi noter, vrvi ima pripravljene, a se nerodno ustavi, ko se ona preprosto dvigne in mu pokaže hrbet. Potem se noter pridrenjajo še drugi, potisnejo ga naprej. Smrdijo po ragotti, v izriganem zraku je vonj po svinjini in zelju. Ne more prenašati, do jo gledajo kot žival, ki jo je potrebno uloviti in jo ubiti. Njihov strah ima zadah, ki grozi, da jo bo zadušil, jo spravil v jok.
Obrne se, ko zasliši Téléspthorjevo težko dihanje in ve, da se mu infekcija pljuč ni pozdravila. Če mu ne bo nihče pomagal, bo mrtev, preden se bo izteklo leto.

Talon

n the end, what we need to survive is maimed, burnt and broken, but refuses to be forgotten.

Pour faire une tresse - assemblez trois longues mèches de cheveux; une pour l'âme, une pour la raison et une pour l'action.

*She's sitting in her chair.
The rocking chair in the kitchen.*

*She slowly licks the palm of her left hand
then between the fingers
curving tongue over the skin web
like Marc used to do.*

*She thinks of her brothers
of her son Raoul - gone away, safe to grow up in Montana
safe from the vicious traps her neighbour's are setting*

*The clock is ticking.
It chimes 7:30.*

*It's not her fault Zoë Trefflé wasn't able to keep the baby.
Not her fault the baby died.
Not her fault Zoë died.*

*She had done what she could,
warning Zoë against the drink,
warning her that Téléspthore bothering her all the time would hurt the baby,
weaken her.
And working around those sick cows was asking for trouble,
Zoë wouldn't listen.*

*And now she knew tonight,
tonight they would come
under cover of the new moon
led by the drunken courage and useless fury of Téléspthore Trefflé.*

They would come and they would kill her.

She hears footsteps on the frozen ground.

*She hears Antoine Trefflé calling her names. She hears Téléspthore cursing, stomping on the porch, crashing into the door. He comes in a rush, ready with the ropes, but stops clumsily when she simply rises and turns her back to him. The others crowd in, pushing him forward. They smell of ragotte, burped over pork and cabbage. She cannot bear to see them look at her as if she is an animal they must hunt and kill. Their fear has a smell that threatens to choke her, make her cry.
She turns when she hears Téléspthore's laboured breathing and knows the lung infection has not cleared. With no one to help him, he will be dead before the year is out.*

Antoine opazi njen srhljiv nasmešek. Klofne jo in jo zmerja, da je naduta, ostali pa se krohotajo in trepljajo drug drugega po hrbtu.

Télesphore iztrga Antoinu vrč z ragotto in sunkovito obrne Rubis proti možem. Rubis se opoteče naprej. Fantič blizu vrat se premakne, a ga Télesphore s kletvico prikuje nazaj na njegovo mesto.

-Sem ti rekel, da si mi pri miru! zarohni. -Vsemogočna madam Rubis Morin, prekleta zdravilka, ne potrebuje tvoje pomoči, mali Baptiste. No, Zdravilka, rabiš kaj? Rabiš pomoč? Vzem malo tega, zamomlja, in s prosto roko potisne njeno brado navzdol ter ji porine vrč v obraz. - To, to je moje zdravilo. To je sveta voda. Da vidimo, kako bo koristila tebi.

Rubis vrže glavo nazaj in prekriža roke, ničesar ne reče.

-Rekel sem ti - pij, prekleta, zarenči, jo zagradi za roko in poliva z alkoholom.

Rubis pljuva in kašlja, oči in usta jo pečejo od tekočine.

Pristopi Antoine. -Zaboga, a ga ni škoda. Če ona noče, bom pa jaz, Télesphore!

Izbori si vrč iz bratovega prijema in ga željno prisloni k ustom.

-Daj no, zalaja Télesphore, -nisem prišel sem za zabavo. Mam nekaj za opravn, a ne? se zareži. -Sem smo prišli nekaj postorit, torej, naredimo že to.

Poznavalsko zadrigne vrv okoli njenih zapestij in jih poveže z gležnji.

-Gremo, psica, z nami greš, zarenči in jo porine k vratom.

Ko gre mimo mož, se ti prerivajo, tipajo njeno telo in se smejijo, ker gre v nič toliko mesa. Télesphore se ne zmeni zanje in jo grobo vleče za seboj v noč.

Odpeljejo jo čez dvorišče in po cesti, bolj so grobi, kot bi to bilo potrebno. Morajo jo slišati jokati ali moledovati, cviliti ali kričati ali karkoli, kar bi pokazalo, da so jo končno zlomili. Rubis ne reče ničesar. Oči ima uperjene v tla in jim noče dati zadovoljstva, jim dati vedeti, da je že zlomljena.

Nacejajo se iz svojih steklenic, ki so si jih prej napolnili pri Treffléju. Kriče svinjajo, da bi opogumili drug drugega, vlečejo jo naprej in zategujejo vrv, da bi jo spodnesli.

Vzdolž poti nabirajo kamne, velike modrikaste poljske kamne.

Pripeljejo jo do vode.

Šestletni Baptiste Trefflé ostane v najgloblji senci.

*

neka žena
oči se zaustavljajo od poljubljanja modrine
rdeči lasje plavajo proti sredini hrbta
poljski kamni v vreči okoli njenega pasu
oguljena vrv veže njena zapestja

Antoine catches the ghost smile creeping. He slaps her across the face, screaming about her arrogance and the others laugh loudly, slapping each other on the back.

Télesphore grabs the jug of raggot from Antoine and spins Rubis around to face the men. She stumbles forward. A young boy near the door makes a little movement, but Télesphore curses him to keep his place.

-I told you to keep yourself quiet! he bellows. -The Almighty Madame Rubis Morin, the cursed healer, does not need your help, little Baptiste. Here Healer, you want something? You want some help? Take some of this, he slurs, wrenching her chin down with his free hand and shoving the jug into her face. -This, this is my medicine. This, is holy water. Let's see what good it does you.

Rubis jerks her head back and crosses her arms, saying nothing.

-I said drink goddamn you, he snarls, gripping her arm and splashing the alcohol.

Rubis splutters and coughs, the liquid burning her eyes and mouth.

Antoine steps forward. -Don't waste it for Chrissake. If she don't want it Télesphore, I do!

He wrestles the jug from his brother's grip and tips it eagerly to his own mouth.

-Come on, Télesphore barks, -I didn't come here for no party. We got things to do einh? he leers. -We came here to do something, so let's do it.

He yanks the rope expertly around her wrists, hobbles her to her own ankles.

-Come on bitch, you're coming with us, he snarls, pushing her toward the door.

The men shove themselves up against her as she passes, rubbing their hands on her body and laughing about a waste of good meat. Télesphore ignores them, pulls her roughly behind him into the night.

They take her through the yard and up the road, more roughly than is necessary. They need to hear her cry or plead, whimper or shout, anything to show that they have finally broken her. Rubis says nothing. She keeps her eyes on the ground, refusing to give them the satisfaction of knowing, she is already broken.

They drink heavily from the flasks they had filled at Trefflé's earlier. They shout obscenities to egg each other on and pull her along, jerking on the rope to make her stumble.

They gather stones along the way, large blue field stones.

They bring her to water.

Six-year old Baptiste Trefflé stays in the deepest shadows.

*

a woman
slow eyes of the most kissing blue
red hair flowing down to the middle of her back
field stones in a bag around her waist
chafing rope binds her wrists

noter vržena od zgoraj
tako nekako
čevlji in vse

pljuča se polnijo z vodo
ogenj v njenih žilah
mehurčki -
ogromni srebrni baloni
napolnjeni z ognjem

znotraj 12 srčnih utripov
"Slišim mlin

znotraj 12 vdihov
tik, tik, tak.

odprta usta
Slišim mlin

nemi krog
tak.

prek obraza dvignjena obleka
Moj oče je dal zgraditi hišo

odprte roke pred seboj
zgraditi jo je dal na treh zatrepih

potem
tik, tik, tik, tak

ta žena
se tesno privije k sebi
in tista moč,
ki so jo prekleli kot zlobno moč

enkrat vztrepeta

kot zvezda

in izgine
tik, tik, tak."
Slišim mlin, tik, tik tak.
Slišim mlin, tak.

Rubis tako nežno poje, ko si začne spletati lase

*thrown in from above
somehow
shoes and all*

*lungs filling with water
fire in her veins
bubbles -
huge silver balloons
filled with fire*

*within 12 heart beats
"J'entends le moulin*

*within 12 breaths
tique, tique, taque.*

*an open mouth
J'entends le moulin*

*a circle mute
aque.*

*her dress up above her face
Mon pere a fait bâtir maison,*

*her hands open in front of her
l'a fait bâtir a trois pignons*

*then
tique, tique, tique, taque*

*the woman
folds over herself
and the power
they cursed as evil*

blinks once

like a star

*and is gone
tique, tique, taque."
J'entends le moulin, tique, tique taque.
J'entends le moulin, taque.*

So sings Rubis softly, as she begins to braid her hair

Translated by Irena Zorko

Lynn Emanuel

je diplomirala na Bennington College in magistrirala na University of Iowa. Izdala je tri pesniške zbirke: *Hotel Fiesta*, *The Dig* (Izkopavanje) in *Then, Suddenly--*(Potem, naenkrat--), ki je tudi prejela nagrado Eric Matthieu King Award, ki jo podeljuje The Academy of American Poets. Njene pesmi so zastopane v antologijah *The Pushcart Prize Anthology* in *The Best American Poetry* 1994, 1995, 1998, 1999 in 2000. Bila je urednica za poezijo pri *The Pushcart Prize Anthology*, članica literarne komisije *The Literature Panel* pri *The National Endowment for American Poets* in predsednica komisije za nagrado *The James Laughlin Award*, ki jo podeljuje *The Academy of American Poets*. Kot predavateljica je sodelovala na pesniških konferencah *The Bread Loaf Writers' Conference* in *The Bennington Writers' Conference* ter v programih kreativnega pisanja *The Warren Wilson Program in Creative Writing* in *The Vermont College Creative Writing Program*. Trenutno predava angleški jezik in književnost na *University of Pittsburgh*, kjer vodi oddelek za kreativno pisanje *Writing Program* in ustanovo *Pittsburgh Contemporary Writers' Series*.

Lynn Emanuel holds a BA from Bennington College, and an MFA from the University of Iowa. She is the author of three books of poetry, Hotel Fiesta, The Dig, and Then, Suddenly-- which was awarded the Eric Matthieu King Award from The Academy of American Poets. Her work has been featured in the Pushcart Prize anthology and the Best American Poetry in 1994, 1995, 1998, 1999, 2000. She has been a poetry editor for the Pushcart Prize

Anthology, a member of the Literature Panel for the National Endowment for the Arts, and a judge for the James Laughlin Award from the Academy of American Poets. She has taught at the Bread Loaf Writers' Conference, the Bennington Writers' Conference, The Warren Wilson Program in Creative Writing, and the Vermont College Creative Writing Program. Currently, she is a Professor of English at the University of Pittsburgh, Director of the Writing Program and Director of the Pittsburgh Contemporary Writers Series.

Bela obleka

Kako je biti ta bleda koprena
na obešalniku, ta vihar ni oblak, mirujoč
v omari? Koprni po dotiku, koprni
po dotiku, dotikamo se ga kot koprnenja?

prekritega z biseri, je ekcem
iz cekinov, raskav, razbrazdan, razklan,
grbast od našitkov, zaledenelo okno,
na katero hrepenimo položiti svoj jezik,

vaza, ki podpira dolgopecljati
šopek ženskega telesa.
Ali se mu natančno prilaga, kot oklep.
Gumbi jo kot zakovice spredaj zatiskajo.

Kadar smo v njej, smo mehanizem,
rušilec, ki reže valove mesta.
Prav zdaj je sama, zaklenjena
v omari; medtem ko smo zaposlene,

vznemirjene od lastne ničevosti, pada
v pojemajočem slapu same sebe,
cesta brez popotnika, potopljena
v mesečino, ponavljajoča svoje vrstice.

The White Dress

*What does it feel like to be this shroud
on a hanger, this storm cloud hanging
in the closet? We itch to feel it, it itches
to be felt, it feels like an itch?*

*encrusted with beading, it`s an eczema
of sequins, rough, gullied, riven,
puckered with stitchery, a frosted window
against which we long to put our tongues,*

*a vase for holding the long-stemmed
bouquet of a woman`s body
Or it`s armor and it fits like a glove.
The buttons run like rivets down the front.*

*When we`re in it we`re machinery,
a cutter nosing the ocean of a town.
Right now it`s lonely locked up
in the closet; while we`re busy*

*fussing at our vanity, it hangs there
in the drooping waterfall of itself,
a road with no one on it, bathed
in moonlight, rehearsing its lines.*

Ona

Telo ima svojo lastno zgodbo je rekla O, res? sem rekla
Telesu je vztrajala ni mar če se ne sklada z našimi teorijami ne
sem rekla verjetno res ne
meso, tudi to ima glas in prav razločen reče?
ja rečem vem kaj reče reče konec je konec kakor koli ga vzameš
natanko tako reče bila je prav prepričljiva sedeli sva v kavarni ulica
je izginjala za deževno okensko šipo okrog naju je lebdel natak in prijeten
vonj
po kavi bila je lepa učenjaška Všeč so mi njena resna očala ona je
poskušala razložiti tisto o mesu in jaz nisem hotela slišati ampak ona je vztrajala vaše
zgodbe Ja? uporabljajo najnovejše metode vse razbijajo!
prodirajo v nove smeri! nič ni gotovo smrt tradiciji! o hvala lepa rečem
za njenim hrbotom mesto joče z dežjem in dominantni paradigmi rečem
smrt dominantni paradigmi začetka sredine vsega tega žalostnega in tako
dalje
seveda odločno je nadaljevala telo je Pogledala sem jo njeni lasje so bili dolgi in črni kot
zemlja in Rečem seveda telo je reč, ki ima začetek sredino in konec
in temu se upira moj tekst in tako sva telo in jaz kot dve osebi v kavarni ki se
pričkata kako naj se zgodba nadaljuje zagovarjam svoj položaj vis-a-vis koncu in začetku
in telo zagovarja njeno ja je rekla ampak sprijazniva se ne glede na to kar rečeš telo
zmaga

znotraj gertrude stein

Prav zdaj, ko govorim z vami in ste vi nagovarjani,
nenehno, postaja jasno, da me je gertrude stein
ugrabila in da je ta občutek, ki ga imate zdaj, ko
tole berete, da se tako počutiš, ko si znotraj
gertrude stein. Tako je biti velikanski pisalni
stroj v obleki. Ja, čutim, da smo prišli v gertrude
stein, in seveda je temno znotraj ogromne gertrude,
kot bi bili zaklenjeni v hladilniku, razsvetljenem le
s smehljajočo skorjo sira. Biti v gertrude je kot biti
v spomeniku iz oblaka, ki se ves čas premika po
nebu, ki se tudi ves čas premika. Gertrude je velikanska
galeja oblakov, pripeta v tla le s tenkim povodcem, ja,
vidim ga tam doli, vidiš tistega drobcenega polža, prilepljenega
na oglasno desko pokrajine? To je alice. Torej, zdaj sem znotraj
gertrude; pripadava druga drugi, ona in jaz, in to je tako ču-
dovito zato, ker sem zmeraj bila neka stvar - ženska, znotraj

She

*The body has its own story she said Oh, yes? I said
The body she insisted doesn't care that it doesn't fit your theories no
I said I suppose not
flesh, too, has a voice and is quite articulate it says?
yes I say I know what it says it says the end is the end no matter how you
slice it
precisely she said she was herself quite eloquent we were sitting in the
café the street
disappearing behind the rainy plate-glass window behind us hovered the waiter and
the good smell
of coffee she was beautiful bookish I loved her serious glasses she was
trying to explain about the flesh and I did not want to hear it but she persisted
your
stories Yes? utilize the latest method they disrupt everything!
strike out in new directions! nothing is certain death to tradition! why thank you I
said
at her back the city wept with rain and to the dominant paradigm I said
death to the dominant paradigm of the beginning the middle all that sad etcetera
of course she continued severely the body is I looked at her her hair was long
and as dark as the earth and I said of course the body is a thing having a beginning
and a middle and an end and is what my text struggles against and so the body
and I are like two people in a café arguing about the way the story would go I argue
my position vis-a-vis the end and beginning and the body argues hers yes she
said but let's face it no matter what you say the body wins.*

inside gertrude stein

*Right now as I am talking to you and as you are being talked to, without letup, it is
becoming clear that gertrude stein has
hijacked me and that this feeling that you are having now as
you read this, that this is what it feels like to be inside
gertrude stein. This is what it feels like to be a huge type-
writer in a dress. Yes, I feel we have gotten inside gertrude
stein, and of course it is dark inside the enormous gertrude, it
is like being locked up in a refrigerator lit only by a smiling
rind of cheese. Being inside gertrude is like being inside a
monument mad of a cloud which is always moving across
the sky which is also always moving. Gertrude is a huge gal-
leon of cloud anchored to the ground by one small tether, yes,
I see it down there, do you see that tiny snail glued to the
tackboard of the landscape? That is alice. So, I am inside
gertrude; we belong to each other, she and I, and it is so won-
derful because I have always been a thing woman inside of*

katere debela ženska kriči, da bi prišla ven, in zdaj je zunaj, in če bi reka lahko to tipkala, bi se slišalo natanko tako, čisto in zapleteno in gromozansko. Zdaj prepevač poskakujeva po deželi, in govori, in če bi veter lahko tipkal, bi se slišalo natanko tako, nenehno in ponavljajoče, vse ločujoče in označujoče, tako kot naša slavna frizura, ki jo je naslikal Picasso. Kajti ko ste znotraj naše frizure, razumete, da so bili ves balast in preostanki pričeske odstranjeni (kot gozdovi iz Novega sveta), tako da se skozi režanje in naslajanje s šokom, ki ga je povzročila, lahko vidi lobanjo. Zdaj sem, skrb vzbujajoče, v gertrudini glavi in mislim si, da sem mogoče le misel, ki jo je ona nekoč imela, ko si je predstavljala, da sta z alice mrtvi, in da nekdo mora nadaljevati z delom biti gertrude stein, in tako zdaj dobivam, iz onostranstva, radioaktivne izotope njenega genija, ki pravi, nadaljaj moje delo, postani gertrude stein. Zato ker nekdo mora biti gertrude stein, nekdo nas mora zaščititi pred pozitivisti in realisti in pred pripovedmi začetkov in koncev, nekdo mora biti reka, ki lahko tipka. In zakaj ne jaz? Gertrude vztraja pri dejstvu, da čeprav sem subgenij, težka dvainpetdeset kil in pol, in živim v majhnem mestu z ogromnim kosmatim samcem - soprogom, ki se kar naprej prevaža v svojem Cadillacu Eldorado, da bi kaj prodal ljudem, ki si v svojem življenju ne zaslužijo zle sreče takega nakupa; da ta dejstva niso problem za gertrude stein. Gertrude in jaz meniva, da, na primer, v Patriarhalni poeziji, ki (kot plaz, ki lahko tipka) pokopava patriarhalnost, še zmeraj obstaja občutek pokroviteljske naklonjenosti. Torej, čeprav sem suhljat, heteroseksualni subgenij, me je gertrude izbrala za svoje orodje, tako kot je izbrala patriarhalnost za orodje, s katerim je pokončala patriarhalnost. In ker sem postala njeno orodje, je zdaj, na nek način, gertrude znotraj mene. Težko je. Imeti gertrude znotraj sebe je, kot bi pogoltnila prekooceanko, ki lahko tipka, in čeprav se počutim kot čisto majhna garderobna omara, v kateri čepi medved, z gertrude meniva, da vam moram povedati, da je gertrude vseeno. Uporablja me, da bi vam sporočila, da bi rekla, izgubljena sem, obkoljena s pozitivisti in pripovedmi začetkov in sredin in koncev, pomagajte mi. In tako, ja, rečem, tukaj sem, gertrude, ker meniva, gertrude in jaz, da je v najinem glasu čutiti veliko nujno (kot ihtenje, ki lahko tipka) in da ji kaže zelo slabo, ker je izgubljena, obkoljena s pozitivisti in realisti, ruši se pod težo lastne veličine, in mi jo moramo najti in jo sprejeti vase, čeprav sem jaz najmanj primerna za odrešenika in sem bila mogoče izbrana kot zadnja rešitev, ja, tako je, gertrude mi pravi, ti si najmanj primerna za odrešenika, ti si moja zadnja izbira in moje zadnje zatočišče.

Prevedla Barbara Korun

whom a big woman is screaming to get out, and she's out now and if a river could type this is how it would sound, pure and complicated and enormous. Now we are tilting across the countryside, and we are talking, and if the wind could type it would sound like this, ongoing and repetitious, abstracting and stylizing everything, like our famous haircut painted by Picasso. Because when you are inside our haircut you understand that all the flotsam and jetsam of hairdo have been cleared away (like the forests from the New World) so that the skull can show through grinning and feasting on the alarm it has created. I am now, alarmingly, inside gertrude's head and I am thinking that I may only be a thought she has had when she imagined that she and alice were dead and gone and someone had to carry on the work of being gertrude stein, and so I am receiving, from beyond the grave, radioactive isotopes of her genius saying, take up my work, become gertrude stein. Because someone must be gertrude stein, someone must save us from the literalists and realists, and narratives of the beginning and end, someone must be a river that can type. And why not I? Gertrude is insisting on the fact that while I am a subgenius, weighing one hundred five pounds, and living in a small town with an enormous furry male husband who is always in his Cadillac Eldorado driving off to sell something to people who do not deserve the bad luck of this merchandise in thier lives? that these facts would not be a problem for gertrude stein. Gerture and i feel that, for instance, in Patriarchal Poetry when (like an avalanche that can type) she is burying the patriarchy, still there persists a sense of condescending affection. So, while I'm a thin, heterosexual subgenius, nevertheless gertrude has chosen me as her tool, just as she chose the patriarchy as a tool for ending the patriarchy. And because I have become her tool, now, in a sense, gertrude is inside me. It's tough. Having gertrude inside me is like having swallowed an ocean liner that can type, and, while I feel like a very small coat closet with a bear in it, gerture and I feel that I must tell you that gertrude does not care. She is using me to get her message across, to say, I am lost, I am beset by literalists and narratives of the beginning and middle and end, help me. And so, yes, I say, yes, I am here, gertrude, because we feel, gertrude and I, that there is real urgency in our voice (like a sob that can type) and that things are very bad for her because she is lost, beset by the literalists and realists, her own enormousness crushing her, and we must find her and take her into ourselves, even though I am the least likely of saviors and have been chosen perhaps as a last resort, yes, definitely, gertrude is saying to me, you are the least likely of saviors, you are my last choice and my last resort.

Pavle Goranović

se je rodil 1973 v Nikšiću. Diplomiral je na Filozofski fakulteti, na oddelku za filozofijo. Do zdaj je objavil naslednje knjige: Ornamentika noči (1994), Branje tišine (1997) in Knjiga prividov (2002). Poleg poezije piše tudi prozo in kritike. Še posebej pa se ukvarja s problemi sodobnih literarnih teorij (študija Avtor - Tekst - Bralec). Njegova poezija je prevedena v različne jezike. Bil je urednik literarnega programa mednarodnega festivala Barski ljetopis in umetniški direktor Ratkovičevih pesniških večerov. Je član črnogorskega P.E.N-a in tajnik črnogorskega društva neodvisnih pisateljev. Je tudi urednik v reviji za književnost, kulturo in družbena vprašanja ARS.

Born in 1973 in Nikšić. He graduated in Philosophy from the Faculty of Arts. So far he has published three collections of poetry: The Night Embellishment (1994), Reading Silence (1997), and A Book of Apparitions (2002). Besides poetry he writes prose and reviews as well. He is particularly occupied with the problems of contemporary literary theories (his study Author - Text - Reader). His poetry has been translated into several languages. He edited the literary program of the international festival Barski ljetopis and was the art director for the Ratković evenings of poetry. He is a member of the Montenegrin PEN and a secretary of the Montenegrin Independent Writers' Association. He is also the editor for ARS, a magazine for literature, culture and social issues.

Na mednarodni liniji München - Solun

V umazanem vlaku,
na mednarodni liniji München - Solun,
poskušam brati Musilovega Moža brez posebnosti.
Vendar se prepričujem, da je to, na takšnih krajih, skoraj nemogoče.
Posegam za banalnimi nadomestki:
brati naprej je neprimerno teže
kot najti dremajočega klateža
v vsakem kupeju, tako v prvem kot tudi drugem razredu,
na vseh železniških linijah.

Zanimivo, mednarodni vlak
se pogosto ustavlja tudi na lokalnih postajah:
iščem nevidne simbole v tem neupoštevanju voznega reda.

Ugotavljam, da je bolje, če neham brati.
Zato molčim in gledam
najprej v nočne slavonske krajine,
potem pa v ogledalo nasproti -
vidim svoji ne preveč veliki torbi,
na videz ne tako težko prtljago.
A zdi se mi, da se jo je nemogoče znebiti.

Ko se takole oddaljuje vlak,
in približuje dan,
si mislim, da je pravzaprav vseeno
na kateri postaji izstopiš
in čigavo prtljago vzameš.

Na mednarodnoj liniji Minhen - Solun

*U prljavom vozu,
na mednarodnoj liniji Minhen - Solun,
pokušavam čitati Čovjeka bez svojstava Roberta Muzila.
A to je, uvjeravam se, na ovakvim mjestima gotovo nemoguće.
Posežem za banalnim zamjenama:
nastaviti čitanje je neuporedivo teže
nego pronaći dremljivu bitangu
u svakom kupeu, jednako u prvom i drugom razredu,
na svim željezničkim linijama.*

*Zanimljivo, međunarodni voz
često se zaustavlja i na lokalnim stanicama:
tražim nevidljive simbole u tom nepoštovanju voznog reda.*

*Nalazim da je bolje odustati od čitanja.
Zato ćutim i gledam
prvo u noćne pejzaže Slavonije,
pa u ogledalo naspram sebe -
vidim moje dvije nevelike torbe,
naizgled ne toliko težak prtljag.
Ali čini mi se da je nemoguće lišiti ga se.*

*Kako odmiče voz
i kako se približava dan
mislim da je svejedno
na kojoj stanici izaći
i čiji prtljag ponijeti.*

Brodolomčevo ogledalo

po Kavafisovi pesmi MESTO

I.
(POVSEM NEVELIČASTNA SMRT)

Tam čez cesto je isto, si misliš.
Isto je tam, na odprtem morju,
kjer se ti je nekoč zdelo, da je življenje
bližje. Vendar tega ne boš nikoli vedel,
kot ne boš nikoli občutil
nevidne širine Srednje Evrope
in katerega koli somraka na vzhodni obali.
Na vsakem kraju sveta je isto,
tam kjer se končujejo življenja.
Vsako jutro je kot tvoje jutro - nehoteno
sodelovanje v življenju. In vsak konec
dneva je isti, kot kadar se potapljaš v spanec:
v tvojo povsem neveličastno smrt.
In tudi tu si le začasno - tu na svetu.

III.
(OD ENEGA DO DRUGEGA KRAJA)

Tavaš od enega do drugega kraja,
a pravzaprav ne greš nikamor. Svoje
trenutno stanje niti sam ne moreš imenovati.
(Žalostne so stvari, ki se jih ne da imenovati!)

Ne odkrivaš dežel, ne izveš za nove besede,
in tudi tiste, ki že obstajajo, ne uporabljaš kot bi si želel.
Tvoji dnevi vse bolj spominjajo na žensko brezdolje.
Ker je to že povedana zgodba,
in vse zgodbe so - si nekoč že slišal ali pa samo slutiš -
že povedane, se zopet potiskaš v
kot in ne veš, kako bi se odtrgal
od sveta. Žalost je oznaka tvojega obstoja, edino
kar te lahko loči od drugih. Ko bi lahko vsaj z njo
ukanil resničnost, ki je bila
že tolikokrat povedana. In tako boš taval od enega
do drugega kraja, a pravzaprav nikoli ne boš nikamor odšel.

Ogledalo brodolomnika

po pjesmi GRAD Konstantina Kavafija

I
(NIMALO VELIČANSTVENA SMRT)

*Preko puta je isto, misliš.
Isto je tamo, na onoj drugoj pučini,
gdje ti se nekad činilo da je život
bliži. Ali, ti to nikada nećeš znati,
kao što nećeš osjetiti
nevidljivu širinu Srednje Evrope
ili bilo koji sumrak na istočnoj obali.
Na svakom mjestu svijeta je isto,
tamo gdje se životi privode kraju.
Svako jutro je kao tvoje - nevoljno
učestvovanje u životu. I svaki kraj
dana je isti, kao kada ti uranjaš u san:
tvoja nimalo veličanstvena smrt.
A tu si tek privremeno - u svijetu.*

III
(OD JEDNOG DO DRUGOG MJESTA)

*Odlaziš od jednog do drugog mjesta,
a nikamo, zapravo, ne ideš. Tvoje trenutno
stanje ni sam ne umiješ imenovati.
(Bijedne li su stvari lišene imenovanja!)*

*Ne otkrivaš zemlje, ne saznaješ riječi nove,
a ni postojećim se ne služiš kako bi htio.
Dani ti sve više liče na žensku dokonost.
Kako je ovo već ispričana priča,
a sve su priče - čuo si nekad ili slutiš -
upravo takve, ti opet samog sebe tjeraš
u ugao i ne nalaziš način da se otrgneš
od svijeta. Tuga je oznaka tvog postojanja, jedino
što te može odvojiti od drugih. Bar sa njom
da zavašaš stvarnost, stvarnost tvoju
toliko puta ispričanu. I tako, odlazićeš od jednog
mjesta do drugog, a nikamo, zapravo, nećeš ići.*

IV.
(VSE TVOJE NOČI)

Ta tej noči so vse tvoje noči,
vse tvoje bivanje, podobno na slepo
srečo sestavljenemu vrstnemu redu ur, mesecev in let. Teško
je žalovati za zavedno izgubljenim časom.
Vztrajno gasiti življenje - verjetno za spoznanje laže.
A nekoč si verjel vsaj v kakšen privid,
izgoreval v želji po kakšni ženski ali pesmi. Danes,
se ti ta čas zdi še bolj odmaknjen. Zdaj si samo še
v neki epizodi, ki traja
že leta. V še enem vsakdanjem umiranju.
Vsako tvoje dejanje je že predvideno.
Zaman je tudi spoznanje, da je žalost skoraj popolnoma ista
na vseh meridianih, na vseh dvorih in
v vseh jazbinah. Kajti - tebe ni nikjer!
Ti si samo nevidno vstal iz svoje samote.
In to je bil trenutek, to je bilo življenje.

OPRAVIČILO
IV.

Že od nekdaj pripravljam sestavine za lastno
trobeliko. Ne izpuščam nobenega detajla;
ne odstopam - čeprav se je težko privaditi
na monotonijo govornice. Tako ima vsak delček
svojo vlogo in se prilega različnim časovnim okvirom.
Že od nekdaj uživam v vsakem delčku
pripravljenega strupa. Pravzaprav mnogi
želijo to imenovati pisanje poezije.
Nekateri se pritožujejo, da so slišali že znane besede.
A jaz sem še naprej prisluškoval tišini,
da bi se lahko prepričal, da so bili ponovno citirani mrtvi pesniki.
Na koncu se je ugotovilo, da ni bilo nobenega vesoljnega potopa,
da so ostale knjige s slikami, v katerih slepi
iščejo smisel obstoja ogledala, zaprte.
Edino kar hočem, je zmanjšati navdušenje,
ob pogostih pogledih na dno izpitih čaš.
In to zato, ker je vsak pogled uprt v končni
dotik sveta. Pravijo, da so samuraji pred seppuku
puščali poslovilne pesmi. Prav zdaj,
ko se umika dan, razmišljam o tem,
da je vsaka pesem, pravzaprav predsmrtna pesem,
in da je vsak trud razlaganja ogledala - seppuku.

IV
(SVE TVOJE NOČI)

*U ovoj noći su sadržane sve tvoje noći,
svo tvoje bivstvovanje, nalik nasumičnom
redosljedu sati, mjeseci i godina. Teško je
žaliti za zauvijek izgubljenim vremenom.
Istrajno gasiti život - valjda nešto lakše.
A nekad si davno vjerovao bar ponekom prividu,
gorio za nekom pjesmom ili ženom. Danas,
to doba ti se čini još davnijim. Sada si tek
u još jednoj epizodi, koja, čini ti se, godinama
traje. U još jednom si svakodnevnom skončavanju.
Svaka je tvoja radnja već predviđena.
Uzalud je i to što je tuga bezmalo ista
na svim meridianima, u svim dvorovima
i jazbinama. Jer - tebe nema nigdje!
Ti si samo nevidljivo iskrsnuo iz svoje samoće.
Bio je to momenat, život je to bio.*

OPRAVDANJE
IV

*Već odavno pripremam sastojke za vlastitu
kukutu. Ne odričem se niti jednog detalja;
ne odustajem - iako se teško priviknuti
na monotoniju govora. Tako svaki fragment ima
svoju ulogu i priliči različitim vremenskim okvirima.
Već odavno uživam u svakom djeliću
spravljenog otrova. Doduše, mnogi žele
da taj čin nazovu pisanjem poezije.
Neki prebacuju da su čuli već poznate riječi.
Ali, ja sam nastavljao da osluškujem tišinu,
kako bih se uvjerio da su opet citirani mrtvi pjesnici.
Ispostavilo se, najzad, da nema nikakvog potopa,
da su ostale zatvorene knjige sa slikama,
gdje slijepi ljudi traže smisao postojanja ogledala.
Jedino što hoću jeste da umanjim oduševljenje,
prilikom učestalih pogleda u dno ispijenih pehara.
I to zato što je svaki pogled upućen u konačan
dodir svijeta. Kažu da su samuraji pred seppuku
ostavljali oproštajne pjesme. Upravo sada,
dok se povlači dan, razmišljam o tome
da je svaka pjesma, zapravo, pjesma pred smrt,
da je svaki trud tumačenja ogledala - seppuku.*

Pisanje

Ponovno mislim v verzih,
razlagam besede, ki so prišle same od sebe.
Sprejemam vsako soudeležbo, ki jo je povzročilo pisanje.
S pisanjem po odprtem, pod odprtim nebom,
po obupu in boleznih, a z isto strastjo.
Vsako pisanje lahko odreši.
Po kamnu, po zaprtem in neznanem,
čeprav so vse besede enako neznane.
Pisanje po vseh letnih časih,
apokrifih, po že osvojenih znamenjih.
In po vseh meridijanih,
pisanje po robovih, nevarno pisanje.
Pisanje brez kakršnega koli razloga - in takšna so vsa pisanja.
Po kilometrih na katerih osamljeni
razmišljamo, kako pokončati praznino na papirju,
kako dopisati svet.
Naj služijo odrešitvi tudi premori med pisanjem.
Po že napisanih listih,
pisanje prvih vrstic naslednje pesmi ...

Čarovnija ustvarjanja. Ustvarjanje zapeljivega.
Pisanje -
vedno nesmiselno viteštvo.

Prevedel Uroš Zupan

Pisanje

*Ponovo mislim u stihovima,
saopštavam riječi kojima nijesam kriv.
Prihvatam svako saučesništvo izazvano pisanjem.
Pisanjem po otvorenom, pod otvorenim nebom,
po očaju i bolesti, a sa istom strašću.
Na spasenje svako pisanje.
Po kamenu, po zatvorenom i po nepoznatom,
mada su sve riječi jednako nepoznate.
Pisanje po svim godišnjim dobima,
apokrifima, po već osvojenim znakovima.
I po svim meridijanima,
pisanje po rubovima, opasno pisanje.
I ono ni zbog čega - koje je, opet, svako pisanje.
Po kilometrima na kojima usamljeni
razmišljamo kako okončati prazninu na papiru,
kako dopisati svijet.
Na spasenje neka su i pauze između pisanja.
Po već napisanim listovima,
pisanje prvih redova naredne pjesme...*

*Čarolija stvaranja. Stvaranje zavodljivog.
Pisanje -
uvijek uzaludno viteštvo.*

On the international route Munich - Salonika

On a dirty train,
International route Munich - Salonika,
I am trying to read Robert Musil's The Man Without Qualities.
But this, I come to realize, is surely impossible in places like this.
I reach for banal substitutes:
To continue reading infinitely harder is
Than to find a dozy idler
In every carriage, first or second class no matter,
On all train routes.

Interestingly, this international train
Frequently stops even at stations that are local:
I seek invisible symbols in this disobedience of schedule.

I find it is better to give up on reading.
Thus, I am silent and watch,
First, the nightly landscapes of Slavonia,
Then, opposite myself, the mirror -
I see my two modest travel bags,
Seemingly not so heavy luggage.
But I feel it is impossible to get rid of.

As the train pulls away
And day comes close
I think it does not matter
At which station to disembark
Whose luggage to take.

The shipwreck's mirror

After Constantin Cavafis' THE CITY.

I
(A NOT IN THE LEAST GLORIOUS DEATH)

It is the same on the other side of the road, you think.
It is the same there, on the open sea
Where you once thought that life
Had proximity. But this you will never feel so
As you will never know
The invisible breadth of Middle Europe
Or any twilight on the Eastern coast.
Everywhere in the world it is invariably
The same - there where lives are brought to an end.
Every morning seems yours - unhappy
Participation in life. And every end
Of the day is the same, as when you dive into sleep:
Your not in the least glorious death.
And here you are just temporarily - in the world.

III
(FROM ONE PLACE TO ANOTHER)

You're going from one place to another,
But, in truth, you're not really going anywhere. Your current
State you know not how to name.
(Pitiful these things emptied of naming!)

You discover no lands, encounter no new words,
Even the existing you do not use as you would wish.
Increasingly, the days seem like woman's idleness.
As this is a story that has already been told,
And as all stories - so once you heard or suspect -
Are just the same, once again you force yourself
Into a corner, not finding a way to tear yourself
From the world. Sadness is the signification of your existence,
Sole thing to separate you from others. At least
With it to cheat reality, your reality
Told so many times before. Thus, you'll be going from one
Place to another, but, in truth, you're not going to go anywhere.

IV
(ALL YOUR NIGHTS)

*In this night contained are all your nights
All your being similar to a random
Order of hours, months, years. Time lost forever
Is hard to mourn.
To extinguish life persistently - obviously somewhat easier.
Once long ago you at least believed in some illusion
Burned for some poem or woman. Today
Even more distant seems that era. Now you are just
In another episode that, so it would seem,
Has lasted for years. In another daily act of life's termination.
Your every action is already foreseen.
In vain also that this sadness
Is the nearly the same on all meridians, courts
And dens. Because - you are nowhere!
You have only invisibly risen from your solitude.
It was a moment, it was life.*

JUSTIFICATION

IV

*I have been preparing the ingredients of my own hemlock
Since a long time ago. I deny no detail;
Do not give up - although it is hard to get used to
The monotony of speech. Thus every fragment
Has its role and complies with different time frames.
I have taken pleasure in every little bit
Of the poison thus mixed since a long time ago. Truly,
Many want to call this writing poetry.
Some complain that they heard these words before.
But I continued listening to the silence,
To assure myself that dead poets are being cited again.
In the end, it came out that there was no flood,
Closed remained the books with pictures,
In which blind people seek meaning of the mirror's existence.
All that I want is to lessen the enthusiasm
Occasioned by gazes in to the bottom of emptied goblets.
And this because every gaze sets on the final
Touch of the world. They say that before committing seppuku
The Samurai left farewell poems behind. Right now,
As the day is withdrawing, I am thinking how
Every poem is in fact a poem before death,
Every effort interpreting the mirror - seppuku.*

Writing

*Again, I am thinking in verses,
Delivering words no fault of my own.
I accept all complicity provoked by writing.
Writing the open, under an open sky,
After despair and sickness, but with the same passion.
Salvation every writing.
On stone, on the closed and the unknown,
Even though all words are equally unknown.
Writing on all the year's seasons,
Apocryphal, already mastered signs.
And on all meridians,
Writing on the margins, dangerous writing.
And, that without reason - as is, again, all writing.
On the kilometres along which lonely
We think how to close the emptiness of paper,
How to write-in the world.
Salvation also those pauses between writing.
On pages already written upon,
The writing of the first lines of the next poem...*

*The magic of creation. The creation of the seductive
Writing -
Always a chivalry in vain.*

Translated by Nikolai Jeffs

rojen 1961 v Milsu (Tirolska), med 1979 in 1984, študiral matematiko v Innsbrucku. 1986/87 študijsko bivanje v Stanfordu (ZDA). Odtlej pisatelj. Nazadnje so izšla naslednja dela: Die englischen Jahre (Angleška leta), 1999, Selbstportrait mit einer Toten (Avtoportret s pokojnico), 2000, skupaj s Jorgejem Semprunom Was war und was ist (Kar je bilo in kar je) - dva govora, 2001. Julija 2003 bo izšel roman Das Handwerk des Tötens (Obrt ubijanja). Za svoje delo je prejel številne nagrade, med drugimi Berliner Literaturpreis 1994, Alfred-Döblin-Preis 1999 in Literaturpreis der Konrad-Adenauer-Stiftung 2001.

geboren 1961 in Mils (Tirol), studierte 1979 - 1984 Mathematik in Innsbruck. 1986/87 Studienaufenthalt in Stanford (USA). Seither Schriftsteller. Zuletzt erschienen Die englischen Jahre (1999), Selbstportrait mit einer Toten (2000) und gemeinsam mit Jorge Semprun Was war und was ist (Zwei Reden, 2001).

Im Juli 2003 erscheint sein neuer Roman Das Handwerk des Tötens. Für seine Arbeit erhielt er zahlreiche Preise, u.a. den Berliner Literaturpreis 1994, den Alfred-Döblin-Preis 1999 und den Literaturpreis der Konrad-Adenauer-Stiftung 2001.

Norbert Gstrein

Obrt ubijanja

(izvleček iz romana)

Še vem, da sem se takoj zatem poslovil in odšel, po Starem nasipu gor, čez Rotovski trg, po Novem nasipu dol, išoč kopirnico, in ko sem na Jungfernstiegu stopil v mestno železnico za Altono, kjer sem takrat še stanoval, sem že začel študirati Allmayerjev članek. Ko sem prispel domov, sem poklical uredništvo, kjer naj bi zvečer nadomestno prevzel dežurstvo, in javil, da sem bolan, si pripravil termovko kave in s papirji legel na zofo, in rad bi rekel, da je bil to vročični svet, v katerega sem se potopil, vendar so bile najhujše more mojega otroštva proti njemu nedolžne. Ko sem prispel do zadnje strani, se je ravno stemnilo, nad strehami hiš na nasprotni strani je viselo luknjasto nebo in svoji zadnji modrini, in nenadoma sem se zavedel, da z bližnje železniške postaje ves čas nisem slišal prihajajočih in odhajajočih vlakov, njihovega takta, ki je sicer razčlenjeval moje dni, in mislil sem na Heleno, lahko bi bila katera koli ženska, a jaz sem trmasto vztrajal pri njej, ujet v nesmiselno sentimentalno predstavo, da sem skupaj z njo preživel to vojno, se vrnil k njej, potem ko je bilo vse mimo, ali, še bolje, se preprosto vrnil, naj zveni še tako protislovno, nisem hotel, da bi moral za to prestati kakšno pustolovščino kot kakšen zaslepljen junak s filmskega platna, se vrnil, ne da bi bil sploh odšel.

Vpjoča grozodejstva niso bila tista, ki so me pri branju najbolj zmedla, niti grozote, ki jim je bil Allmayer priča v vseh teh letih ali o katerih je slišal, niti slike zapuščenih bosenskih vasi, v katerih so potepuški psi trgali trupla, ki so ležala med razstreljenimi stavbami. Primeri, ki jih je našteval, so bili tako številni, da se ne bi ničemur več čudil, očitno ni bilo meja za to, kaj vse je mogoče početi s človeškimi telesi, in le strmel sem, kakšne fantazije naj bi bili do tedaj bolj ali manj neoporečni ljudje, to je že treba reči, razvili, kakšno zadovoljstvo prisiliti ujetnika, da drugemu ujetniku odgrizne moda in jih pred njim poje, nosečnici razparati trebuh, otroku v materinem naročju prerezati vrat in materin obraz potisniti v brizgajoči curek krvi ali žensko pred očmi umirajočega očeta posiliti. Vsakemu kraju, ki je tako postal znan, je dodal še pol ducata drugih, za katera nisem vedel niti imen, kaj šele, da bi jih znal črkovati ali vsaj razlikovati, kdo je koga tam umoril, in čeprav ni bilo dvoma, da so bili tovariši iz Knina, Banje Luke in Pal vedno nekaj glav pred drugimi, zastopniki beograjske stranke pred njihovimi nasprotniki iz Zagreba in Mostarja, da o onih iz Sarajeva ne govorimo, se najprej sploh nisem poskušal znajti v tej zmešnjavi. Ni bilo reke, v kateri ne bi plavali mrliči, nobenega trga, se mi je zdelo, kjer se v prihodnosti ne bi morali nehote vprašati, kaj se skriva pod njim, a to ni bilo tisto, kar mi je od njegovih reportaž ostalo najbolj v spominu, nasprotno, več ko je tega razgrnil, bolj se je zdelo, da se detajli medsebojno izničujejo, v vnaprej določenem okviru se je na koncu še največja gnusoba zdela kar normalna.

Morda zveni cinično, a zame je bila groza bolj konkretna, kadar je pisal o ogrevajočih se tankovskih motorjih v vojaških kasarnah, čisto na začetku spopadov, o njihovem zlovesčem hrupu, ki je silil čez zidove, o patroljnih čolnih, ki so na srbsko-hrvaški meji križarili sem in tja po Donavi, ali o ladjah v šibeniškem zalivu, ki so se počasi prikazale iz soparice v prvi jutranji svetlobi, in o popolni tišini, preden so začele obstreljevati mesto. Ali njegov opis kraja, kjer se je leto dni pred njegovim prihodom zgodil pokol, opis pravcate idile, če ne bi bilo tulcev, ki jih je še našel, groteskna spokojnost, zaradi katere moram vedno, kadar koli pomislim na to, zmajevati z glavo, ne bi moglo biti grozljivejšega kraja za smrt, kot sredi visokega poletja z bukvmi in jagnedi obdana jasa, kjer je dišalo po bezgu, kjer se je slišalo cvrčanje murnov, šumenje potoka in se je zdelo, da je čas obstal. Kar koli je sicer še spravil na plan, so posamezne slike, ki so se meni vtisnile v spomin, je bel avto-hladilnik, ki stoji ob robu grobišča, so reke beguncev,

Das Handwerk des Tötens

(Auszug aus dem Roman)

Ich weiss noch, dass ich mich dann gleich verabschiedete und ging, den Alten Wall hinauf, über den Rathausmarkt, den Neuen Wall hinunter, auf der Suche nach einem Kopiergeschäft, und als ich am Jungfernstieg die S-Bahn nach Altona nahm, wo ich damals noch wohnte, begann ich schon, Allmayers Artikel zu studieren. Zu Hause angelangt, rief ich in der Redaktion an und meldete mich für den Journaldienst, den ich am Abend vertretungsweise übernehmen sollte, krank, machte mir eine Thermoskanne Kaffee und legte mich mit den Papieren auf das Sofa, und ich würde gern sagen, es war eine Fieberwelt, in die ich eintauchte, aber die schlimmsten Alpträume meiner Kindheit waren harmlos dagegen. Als ich zur letzten Seite gelangte, wurde es gerade dunkel, über den Dächern der gegenüberliegenden Häuser hing löchrig der Himmel in seinem letzten Blau, und plötzlich fiel mir auf, dass ich die ein- und ausfahrenden Züge vom nahegelegenen Bahnhof die ganze Zeit nicht wahrgenommen hatte, ihren Takt, der sonst meine Tage zerteilte, und ich dachte an Helena, es hätte irgendeine Frau sein können, aber ich versteifte mich auf sie, überrumpelt von der unsinnig sentimentaln Vorstellung, mit ihr gemeinsam diesen Krieg überlebt zu haben, zu ihr zurückzukommen, nachdem alles vorbei war, oder, noch besser, einfach zurückzukommen, so paradox es klingen mag, ich wollte dafür kein Abenteuer bestehen müssen wie ein verblendeter Grossleinwandheld, zurückzukommen, ohne überhaupt weggewesen zu sein.

Es waren nicht die schreienden Grausamkeiten, die mich beim Lesen am meisten verwirrten, nicht die Greuel, deren Zeuge Allmayer in all den Jahren geworden war oder von denen er gehört hatte, nicht die Bilder von menschenleeren bosnischen Dörfern, in denen streunende Hunde die zwischen den zerschossenen Gebäuden herumliegenden Leichen zerrissen. Die Beispiele, die er aufzählte, waren so zahlreich, dass ich mich über nichts gewundert hätte, offensichtlich gab es keine Grenzen dafür, was man mit dem menschlichen Körper alles anrichten konnte, und ich staunte nur, welche Phantasien bis dahin mehr oder weniger unbescholtene Leute, wie man wohl sagen musste, entwickelt haben sollen, was für ein Vergnügen, einen Gefangenen zu zwingen, einem anderen die Hoden abzubeissen und sie vor ihm zu essen, einer Schwangeren den Bauch aufzuschlitzen, einem Kind am Arm seiner Mutter die Kehle durchzuschneiden und ihr das Gesicht in den hervorspritzenden Blutstrahl zu drücken oder eine Frau unter den Augen ihres sterbenden Vaters zu vergewaltigen. Zu jedem so bekannt gewordenen Ort gab er ein halbes Dutzend andere an, von denen ich nicht einmal die Namen wusste, geschweige dass ich sie buchstabieren könnte, oder auch nur auseinanderhalten, wer dort wen umgebracht hatte, und obwohl kein Zweifel bestand, dass die Genossen aus Knin, aus Banja Luka und Pale den anderen immer um ein paar Köpfe voraus waren, die Vertreter der Belgrader Klientel ihren Gegenspielern aus Zagreb und Mostar, um von denen in Sarajevo nicht zu reden, versuchte ich erst gar nicht, mich in dem Durcheinander zurechtzufinden. Kein Fluss, in dem nicht Tote getrieben wären, kein Platz, so schien es mir, an dem man sich in Zukunft nicht unwillkürlich fragen müsste, was sich darunter verbarg, aber das war es nicht, was mir von seinen Reportagen am genauesten in Erinnerung blieb, im Gegenteil, je mehr er davon ausbreitete, um so mehr schienen sich die Details gegenseitig auszulöschen, schien noch die grösste Abscheulichkeit im einmal vorgegebenen Rahmen am Ende gar normal zu sein.

Vielleicht klingt es zynisch, aber für mich war der Schrecken eher konkret, wenn er von den warmlaufenden Panzermotoren in den Armeekasernen schrieb, ganz am Anfang der

ki jih je videl, kako so se vlekli dobesedno v vse smeri neba, so pregnanci, tisoči in tisoči, o katerih pravi ne samo enkrat, da so se odpravili na vrat na nos, pustili vse, kosilo še na mizi, perilo na vrvi, in bežali, kar v ponavljanju zveni kot izmišljeno, so obupavajoči lastniki sob ob obali, ker ni gostov, sta obe starki v Splitu, ki sta mu pripovedovali, da bosta po vrnitvi v svojo vas spet redili tri prašiče in imeli najboljše šunke v vsej Dalmaciji, ali otroci, ki so prosjačili in tekali za njim v Opatiji ali kje drugje, in je bil njihov trop zmeraj večji, čim večkrat jim je razdelil pest dinarjev ali kun.

Na koncu je bila cela truma ljudi, s katerimi se je v teh letih srečal, ljudi iz najrazličnejših taborov, ki so mu pripovedovali svoje verzije dogodkov, armadni generali, ki so ga ali dobrohotno sprejemali v svojih vilah ali v popolni vojni opremi na terenu in se delali, kot da je vojna zgolj posel, ne bolj umazan od drugih, četniki in miličniki v absurdnih uniformah, ki so se postavljali s svojimi grdobijami, najemniški vojaki iz pol Evrope, nekateri od njih so se bojevali na vseh straneh, in druge dvomljive figure, hazarderji, za katere je bila beseda pustolovščina laskanje. Govoril je z njimi, obiskal je srbska in hrvaška taborišča in si priznal, da zapornikom ni postavljaj pravih vprašanj, ker so bili vsi odgovori preveč očitni, samo pogovarjal se je z njimi, da bi naposled molčal, kot je patetično zapisal, ne izrekel več niti besede, le od sramu odvrnil pogled in se potem še za ta odvrnjeni pogled sramoval vpričo do kosti shujšanih moških pred seboj. Tudi če se je to komu zdelo olepšano ali ne, pripravljeno za njegove prizanesljivosti potrebne bralce v njihovih dnevnih sobah, je s tem verjetno vendarle zadel nekaj, kar je bilo v njegovih poznejših intervjujih vedno prisotno, neka iritacija nad vsem čvekanjem, ko se je pogovarjal s prvimi turisti, ki so se po katastrofi spet pojavili na obali in se s svojimi avtomobili vozili skozi razrušene vasi na krasu ali se celo podali na celodnevne izlete čez bosensko mejo, nekakšna obramba pred samooklicanimi razlagalci, ki so nekaj časa teden za tednom prihajali z vsega sveta in domačinom na licu mesta razlagali, zakaj so si razbijali butice, in neka ponižnost, da ve veliko preveč in hkrati sploh nič, vsaj o vzrokih vsega tega ničesar, kar bi presegalo običajne banalnosti. Toliko bolj čudno je bilo, da je sam tolikokrat udaril mimo, da je dejansko moral vedno takoj pritakniti ustaše in da je prav tako napihnjeno govoril o četnikih, da puška ni mogla biti puška, samoumevno je bila kalašnikov, zlasti pozneje na Kosovu, ali celo če jo je imela v roki ženska in si med vrsticami lahko prebral, kako ga je to odbijalo in razburjalo, ali da je z vsemi takoj pil slivovko, dva ducata krat prešteto v njegovih reportažah. To je bilo le nekaj primerov, a ko je potem nasedel še tako imenovani deklici iz Sarajeva in njenemu dnevniku, kičastemu elaboratu, ki je obkrožil svet, ko je iz njega do solz ganjen citiral in ni hotel slišati, kako nepristen je za trinajstletnico stavek Draga Mimmy, politični položaj je zmešan, si lahko le zmajeval z glavo in mu resignirano dal pod nos sodbo nekega vojaškega poveljnika, ki jo je on sam zabeležil, njegovo zavrnitev vsega cenenege moraliziranja, še več, njegovo posmehovanje vsakršnim pomislekom v času vojne, njegov sklep, da so smešni, groteskno razkošje, kvečjemu nekaj za tepce in Američane.

Prevedla Anja Uršič

Auseinandersetzungen, ihrem unheilverkündenden Lärm, der über die Mauern drang, von den Patrouillebooten, die an der serbisch-kroatischen Grenze auf der Donau hin- und herkreuzten, oder von den Schiffen in der Bucht von Šibenik, ihrem langsamen Auftauchen aus dem Dunst im ersten Morgenlicht und ihrer vollkommenen Lautlosigkeit, ehe sie mit dem Beschuss der Stadt begannen. Es ist seine Beschreibung einer Stelle, an der ein Jahr, bevor er dorthin kam, ein Massaker stattgefunden hatte, die Schilderung einer regelrechten Idylle, wären nicht die Patronenhülsen gewesen, die er noch fand, die groteske Friedlichkeit, die mich den Kopf schütteln lässt, sooft ich daran denke, es hätte keinen schrecklicheren Ort geben können, zu sterben, als mitten im Hochsommer auf einer von Buchen und Pappeln begrenzten Lichtung, auf der es nach Holunder roch, das Zirpen von Grillen, das Rauschen eines Bachs zu hören war und die Zeit stillzustehen schien. Was auch immer er sonst noch zu Tage gefördert hat, es sind einzelne Bilder, die sich mir eingepägt haben, es ist ein weisser Kühlwagen, der am Rand eines Gräberfelds steht, es sind die Flüchtlingstrecks, die er buchstäblich in alle Himmelsrichtungen ziehen gesehen hat, die Vertriebenen, Tausende und Abertausende, von denen er nicht nur einmal sagt, sie hätten sich Hals über Kopf davongemacht, hätten alles liegen und stehen lassen und wären geflohen, das Essen noch auf dem Tisch, die Wäsche an den Leinen, was in der Wiederholung wie erfunden klingt, es sind die händeringenden Zimmervermieter entlang der Küste, deren Gäste ausgeblieben waren, die beiden alten Frauen in Split, die ihm erzählt hatten, sie würden nach der Rückkehr in ihre Dörfer wieder drei Schweine haben und den besten Schinken von ganz Dalmatien machen, oder die bettelnden Kinder, die in Opatija und anderswo hinter ihm hergelaufen waren, ihr Schwarm um so grösser, je öfter er eine Handvoll Dinar oder Kuna an sie verteilt hatte.

Am Ende war es eine ganze Heerschar von Leuten, mit denen er im Lauf der Jahre zusammengetroffen war, Leute aus den unterschiedlichsten Lagern, die ihm ihre Version der Geschichte erzählt hatten, Armeegeneräle, die ihn entweder jovial in ihren Villen oder in voller Kampfmontur im Gelände empfangen und so taten, als wäre der Krieg nur ein Geschäft, nicht schmutziger als andere, Freischärler und Milizionäre in absurden Uniformen, die sich mit ihren Schandtaten brüsteten, Söldner aus halb Europa, von denen manche auf allen Seiten gekämpft hatten, und andere zweifelhafte Figuren, Hasardeure, für die das Wort Abenteurer eine Schmeichelei war. Er hatte mit ihnen gesprochen, hatte serbische und kroatische Gefangenenlager besucht und sich Rechenschaft darüber abgelegt, dass er den Insassen nicht die richtigen Fragen gestellt hatte, weil die Antworten allzu klar waren, hatte mit ihnen nur geredet, um schliesslich zu schweigen, wie er voll Pathos schrieb, kein Wort mehr zu sagen, nur seinen Blick abzuwenden vor Scham und sich auch noch für seinen abgewandten Blick zu schämen, angesichts der bis auf das Skelett abgemagerten Männer, die er zu Gesicht bekommen hatte. Ob einem das beschönigt erschien oder nicht, zurechtgelegt für seine schonungsbedürftigen Leser in ihren Wohnzimmern, hatte er damit wahrscheinlich doch etwas getroffen, das in seinen späteren Interviews immer anwesend war, eine Irritation über alles Geplapper, wenn er mit den ersten Touristen sprach, die nach der Katastrophe wieder an der Küste auftauchten und in ihren Autos durch die in Schutt liegenden Dörfer im Karst fuhren oder gar ganze Tagesausflüge über die bosnische Grenze unternahmen, eine Abwehr gegen die eine Zeitlang fast Woche für Woche aus der ganzen Welt einfliegenden Selbstdarsteller, die den Eingeborenen vor Ort erklärten, warum sie sich die Schädel einschlugen, und eine Demut, viel zu viel zu wissen und gleichzeitig gar nichts, zumindest nichts über die Ursachen von allem, das nicht über die üblichen Banalitäten hinausging. Um so verwunderlicher war es, dass er selbst so oft danebengriff, dass er tatsächlich immer gleich die Ustascha herbeischwören musste und

genauso inflationär von den Tschetniks sprach, dass ein Gewehr nicht ein Gewehr sein konnte, es war selbstverständlich eine Kalaschnikow, insbesondere später im Kosovo, oder gar wenn eine Frau es in der Hand hatte und man zwischen den Zeilen lesen konnte, wie sehr ihn das abstieß und erregte, oder dass er mit allen gleich Sliwowitz trank, gezählte zwei Dutzend Mal in seinen Reportagen. Das waren nur ein paar Beispiele, aber wenn er dann auch noch auf das sogenannte Mädchen aus Sarajevo hereinfiel und sein Tagebuch, ein kitschiges Elaborat, das um die Welt gegangen war, wenn er daraus zu Tränen gerührt zitierte und nicht hören wollte, wie falsch der Satz Liebe Mimmy, die politische Lage ist bescheuert von einer Dreizehnjährigen war, konnte man nur den Kopf schütteln und ihm resigniert das Verdikt eines Kriegsherren unter die Nase reiben, das er selbst festgehalten hatte, seine Absage an alles billige Moralisieren, mehr noch, seine Belustigung über jegliche Bedenken in Zeiten des Krieges, den Ausspruch, sie wären lächerlich, ein grotesker Luxus, höchstens etwas für Dummköpfe und Amerikaner.

Jacques Izoard

Prav gotovo je Jacques Izoard med najvidnejšimi belgijskimi pesniki druge polovice stoletja. Rodil se je v Liègu leta 1936 in čustvu navezanosti na svoje rojstno mesto, nekakšnemu kneževinskemu občutju pripadnosti, se ni nikoli odtegnil. Že od svojih mladih let je v resnici eden od najaktivnejših animatorjev pesniškega življenja v Belgiji; v štiridesetih letih je navezal neštete stike s pesniki iz vseh dežel; kot človek revij je urejal predvsem revijo Odradek (1972-1979); in končno je tudi že dolga leta pozoren na mlade pesnike.

Med najpomembnejšimi zbirkami, med več kot štiridesetimi, omenimo: Voix, vêtements, saccages (Glasovi, oblačila, opustošenja, 1971), La Patrie empaillée (Nagačena domovina, 1973), Vêtu, dévêtu, libre (Oblečen, slečen, svoboden, 1978), Corps, maisons, tumultes (Telesa, hiše, hrup, 1990), Le Bleu et la poussière (Modrina in prah, 1998), in v zadnjem času izšle Pièges de l'air (Pastí zraka, 2000), Dormir sept ans (Spati sedem let, 2001) Les girafes du Sud (Žirafe z juga, 2003).

Jacques Izoard occupe à coup sûr une des toutes premières places parmi les poètes belges de la seconde moitié du siècle. Né à Liège en 1936, très attaché à sa ville natale, il ne s'est jamais retranché dans ce sentiment principautaire : C'est en effet depuis sa jeunesse un des animateurs les plus actifs de la vie poétique de Belgique : en 40 ans, il a noué d'innombrables relations avec des poètes de tous pays ; homme de revues, il dirigea notamment la revue Odradek (1972-1979); enfin il est depuis longtemps à l'écoute des jeunes poètes.

Parmi ses recueils les plus importants (sur plus de 40), on relevera Ce manteau de pauvreté (1962), Les sources de feu brûlent le feu contraire (1964), Aveuglement Orphée (1967), Des lierres, des neiges, des chats (1968), Un chemin de sel pur (1969), Le Papier, l'Aveugle (1970), Voix, vêtements, saccages (1971), Des laitiers, des scélérats (1971), La Patrie empaillée (1973), Poulpes, papiers (1975), Vêtu, dévêtu, libre (1978), Corps, maisons, tumultes (1990), Le Bleu et la poussière (1998) et les tout récents Pièges d'air (2000), Dormir sept ans (2001), Les girafes du Sud, avec Selçuk Mutlu (2003).

* * *

Vonjajmo telesne sokove in črne govornice
iz rame, zamrznjene za kašljanje,
zaprimo usta in rit
da bi okušali to zver.
Lovski klic v gonji za živaljo je le konica meča!

Srce povzdignjeno proti oboku
ustnični zvok se spremeni v bifid
in človek tuli s krikom, ki je prepovedan.
Od besede, kadar jo izžvižgajo, ostane
le še votlost.

In volna je volna zato,
da bi stkala besede.
Pobito obrobje mesta.
Šipe zdrobljene
tako, ko slina izpljune.

In nek moški ves v črnem
nabrušen, našemljen s sarkazmom
se ni ne smejal in ni se pogovarjal.
Strogo in prepirljivo sonce,
zakuriš zarjino ognjišče.
In mi se smejemo zaman.

Trava, delujoča na pogon noči, ki vzdraži
naša kihanja, naš kašelj,
jutri te že pokosimo.
Vino je rdeče šele
ko smo pri koncu sanj.

Pomeči čez krov v morje
živež in besede:
na zmernem ognju kriči;
naj tvoji čemerni kupleti
napravijo jasen prostor!
In počisti čeber!

Utopi svojo levo roko
in vbodi in kraste
pridejo na dan in posmehljivo uživajo.
Kopica kipi !
Nikoli ti ne bo uspelo priti
prav na konec tvoje lastne noči.

* * *

*Humons sucs et noirs langages
de l'épaule gelée à la toux ;
Fermons bouche et cul
pour savourer la bête.
Hallali n'est qu'un estoc !*

*Coeur hissé vers la voûte :
labial devient bifide
et l'on hurle à cri défendu.
Huée, la parole
n'est qu'un creux.*

*Et la laine est laine
afin de tisser les mots.
Faubourg abattu.
Vitres cooncassées
dès que crache salive.*

*Et un homme tout en noir
affuté, affublé de sarcasme
ne riait ni ne causait.
Sévère et pointilleux soleil,
tu mets le feu à l'aube.
Et nous rions en vain.*

*Herbe à nuit qui provoque
nos éternuements, nos toux,
nous te faucherons demain.
Le vin n'est rouge
qu'à la fin des rêves.*

*Jette par dessus bord
les vivres et les mots :
crie à petit feu;
que tes couplets moroses
fassent place nette !
Et nettoie l'entonnoir !*

*Noie ta main gauche
et des piqûres et des escarres
apparaissent et jubilent.
Foin de fumée !
Tu n'arriveras jamais
tout au bout de ta nuit.*

Tole je moj palec,
moja palica, štangirajoče želo!
Kaj ni nujno treba cuzati
le lastnega jezika ?
Tudi tisti, ki je v lasti drugih,
postane gladki predmet
ki ga nabrusi govorica.

S svojimi odrevenelimi prsti
jecljajoče bereva in tipava.
Ukresanje ognja zahteva
žetev isker.
Neprestano očrnjuješ
lepo in golo norost.

Kdo pride po predmet
ki ga nikjer ne skriješ?
Je organ kresilne gobe
tisti, ki ga čuva oko?
Ali veliki zatip,
ki ti neprenehoma uhaja...?

Zaman ob nekom drugem
govoriš: strup, sadovnjak, srh:
ne, ne sprašuj me več
kdo živi v tebi.
Z blatom obrizgani hrustanci!

Vzdigovala sva se po milosti vročice
v nabuhlo vročino naokrog
in nehala sva biti to, kar sva,
ampak telo, obešeno
na goreči podstrehi.

Obleke ne najdejo več smisla obstoja;
med dvema vodama
izvirava iz obratnih smeri
in komajda izdaviva le gluhe,
temne glasbene izhlipe.

Najinim pljučem ni obstoja nikjer
drugje kot v najinih zmerljivkah.
In prav potiho se smejiva
saj perje leti
v vse smeri, v besni strasti.
In najine besede zadušiva.

*Ceci est mon pouce,
et ma verge et mon dard !
Et ne faut-il sucer
que sa propre langue ?
Celle des autres aussi
devient le lisse objet
que le langage affûte.*

*Avec nos doigts gourds
nous ânonnons et tâtonnons.
Faire feu demande
moisson d'étincelles.
Tu dénigres sans cesse
la folie belle et nue.*

*Qui vient chercher l'objet
que nulle part tu ne caches ?
Est-ce un organe amadou
que l'oeil protège ?
Ou le grand toucher
qui, sans cesse, t'échappe... ?*

*En vain, près de l'autre,
tu dis: venin, verger, vertige.
Non, ne me demande plus
qui vit en toi.
Cartilages éclaboussés !*

*Nous nous hisissions grâce à la fièvre
en la chaleur bouffie
et nous n'étions plus nous-mêmes
mais corps pendu
dans le grenier brûlant.*

*Vêtements n'ont plus de raison d'être ;
entre deux eaux
nous dérivons à l'inverse
et ne préférons que musiques
sourdes et sombres.*

*Nos poumons n'ont d'existence
que dans nos invectives.
Et nous rions bien bas
car les plumes volent
en tous sens, en toutes fureurs.
Et nous étouffons nos mots.*

Niti trohe ni potrebe zapisati:
v volni napredujeva
s šepetanji, lepljivimi od vlage
in razglašava, da ura
že ne bo ubila
časa, ki sploh ne mineva.

Ženske delajo senco
ki naju neprenehoma radosti.
Ljubiva jih zaradi njih samih,
kakor hitro nama postanejo podobne.
Saj vendar kljub vsemu živiva
v najini lastni koži.

Pesek zalije vsako ključavnico
in senca postaja gostejša
kadar zaprta vrata
za sabo skrivajo grobnice brez dna.
Lubje odpade s časa
da bi drevo stalo golo.
Nepredirnost. Slepota. Minulost.
Gospodične s togo zavihnjenimi ovrtniki.
Kamen na ogenj in kri!
Odvezujeva in razrahljava najine poglede,
ne da bi vedela, da svetloba
nima več razloga za obstoj.

In počasi zasujeva s posmehom
ptice, ki letijo mimo
in leteče mimoidoče, ki ostajajo.
Noro smešni v tišini.
Že prekriti s prahom.

Zaspala vas
ni utekočinjeno kraljestvo
kjer koleno iz prahu
vsebuje prodat kamenček in sonce
in vse živi v vsem.

Prevedla Barbara Pogačnik

*Point n'est besoin d'écrire :
nous progressons en laine
avec des chuchotements moites,
et clamons que l'heure
ne viendra pas tuer
le temps qui ne passe pas.*

*Les femmes font l'ombre
dont, sans cesse, nous nous délectons.
Nous les aimons pour elles mêmes
dès qu'elles nous ressemblent.
Mais nous vivons quand même
dans notre propre peau.*

*Sable envahit chaque serrure
et l'ombre s'épaissit
quand les portes fermées
cachent des tombeaux sans fond.
Le temps perd son écorce
pour que l'arbre soit nu.
Opacité. Cécité. Passé.
Collet monté des demoiselles.
Pierre à feu et à sang !
nous languons nos regards
sans savoir que la lumière
n'a plus de raison d'être.*

*Et nous huons avec lenteur
les oiseaux qui passent
et les passants qui restent.
Hilaires en silence.
Déjà couverts de cendre.*

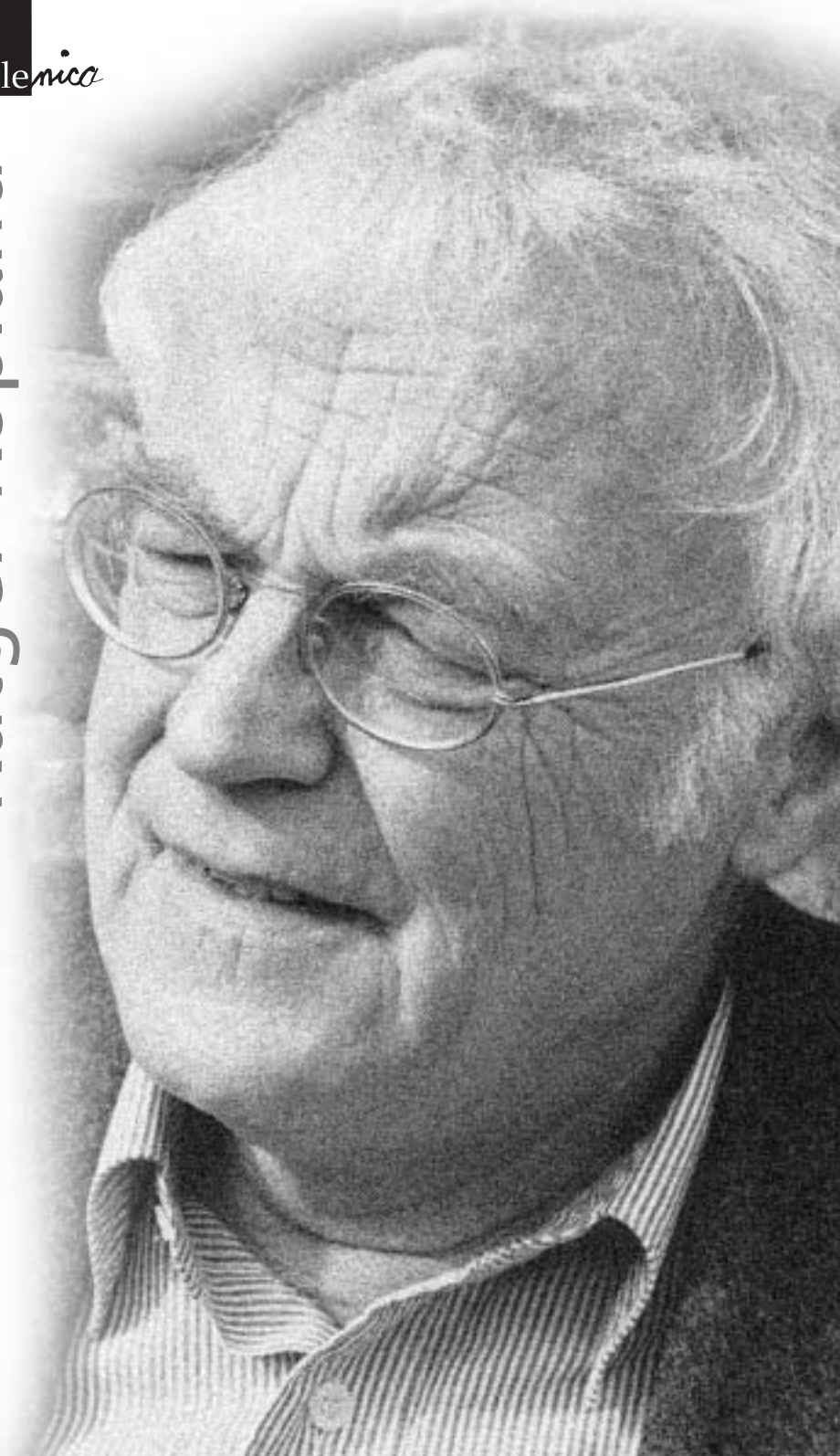
*Le village endormi
n'est pas un royaume liquide
où le genou de poussière
contient caillou, soleil
et tout vit en tout.*

Rutger Kopland

je nedvomno najbolj priljubljen nizozemski pesnik in gotovo eden od največjih. Njegovo ime je pravzaprav psevdonim profesorja R.H. van den Hoofdakkerja, uglednega, častno upokojenega profesorja psihiatrije na Univerzi v Groningenu. Poleg številnih strokovnih člankov in razprav ter esejev o umetnosti, je objavil 16 knjig poezije in 10 knjig poezije v prevodih v angleščino, nemščino, francoščino, hebrejščino in poljščino. Za svoje delo je prejel tudi vrsto prestižnih nagrad, med drugimi tudi najvišjo v svoji domovini, nagrado P.C. Hooft. Njegove pesmi so, kot je rekel Herman de Coninck, lahke, ko jih začnemo brati, ko pa se enkrat vanje potopimo, iz njih ni več mogoče izstopiti.

is the pseudonym of Professor R.H. van den Hoofdakker (b. 1934), distinguished Emeritus Professor of Psychiatry at Groningen University. He has been publishing volumes of poetry and literary essays since 1966 and is one of Holland's most widely read poets. His eleventh collection appeared in 1997. He is arguably the best-loved poet in the Dutch-speaking area today. His poems are, as Herman de Coninck remarked, "easy to get into, but impossible to get out of." He has received several prestigious prizes, including his country's highest award for literary achievement, the P. C. Hooft Prize.

Pod jablano

Vrnil sem domov, ura se je
bližala osmi in bilo je presenetljivo
blizu za ta letni čas,
pod jablano je stala
vrtna klop

izbral sem prostor, sedel
in opazoval soseda, ki je
še vedno okopaval vrt,
iz prsti se je dvignila noč
in jablano je objela
naraščajoča modrina

potem je znova postalo
prelepo, da bi bilo res, dnevni
nemir je potonil v vonju
sena, spet so po travi obležale
igračke in od daleč, iz notranjosti hiše
je priplaval smeh otrok pri kopanju,
sem
pod jablano

čez nekaj časa se je na nebu oglasilo
prhutanje divjih gosi
in postalo je tako
tiho in prazno

na srečo se je nekdo približal in prisedel,
pravzaprav
ti, moja opora in
presenetljivo blizu
glede na obdobje
najinega življenja.

Onder de appelboom

*Ik kwam thuis, het was
een uur of acht en zeldzaam
zacht voor de tijd van het jaar,
de tuinbank stond klaar
onder de appelboom*

*ik ging zitten en ik zat
te kijken hoe de buurman
in zijn tuin nog aan het spitten
was, de nacht kwam uit de aarde
een blauwer wordend licht hing
in de appelboom*

*toen werd het langzaam weer te mooi
om waar te zijn, de dingen
van de dag verdwenen voor de geur
van hooi, er lag weer speelgoed
in het gras en verweg in het huis
lachten de kinderen in het bad
tot waar ik zat, tot
onder de appelboom*

*en later hoorde ik de vleugels
van ganzen in de hemel
hoorde ik hoe stil en leeg
het aan het worden was*

*gelukkig kwam er iemand naast mij
zitten, om precies te zijn jij
was het die naast mij kwam
onder de appelboom, zeldzaam
zacht en dichtbij
voor onze leeftijd.*

Johnson Brothers LTD

V časih, ko je bil moj oče še velik,
z nevarnimi orodji v izbočenih žepih
svojega suknjiča, v oblačilih, prepojenih
z vonjem natrgane preje in svinca,
v očeh se mu je svetil nedoumljivi svet
moškega, plinskega inštalaterja, prvorazrednega,
je rekla mati, kako drugačni so bili takrat
moji občutki, ko nama je
zaloputnil vrata pred nosom.

Zdaj je mrtev in nenadoma sem sam star kot on,
na moje presenečenje se je pokazalo, da je
tudi on nosil v sebi razpad. V njegovih dnevnikih
zagledam zmenke z neznanimi ljudmi, na zidu
koledarje z labirinti plinskih cevi,
na polici nad kaminom sliko ženske
iz Pariza, ženske iz nedoumljivega
moškega sveta.

Sklonjen nad porcelanasti umivalnik iz tridesetih let,
s trapastim parom levov, zaščitnim znakom firme
Johnson Brother Ltd, in drsenjem materinih copat
zgoraj nekje v mrtvaško tihi hiši,
Jezus Kristus, oče, v oči mi privrejo solze
zaradi nekdanjih časov in zdaj - zdrsnejo na
labodji vrat svinčene cevi,
in jih ni več mogoče razločiti od kapljic,
ki polzijo iz majhne bakrene pipe, označene z "mrzla".

Johnson Brothers LTD

*Vroeger toen mijn vader nog groot was,
in de uitpuilende zakken van zijn jas
gevaarlijk gereedschap, in zijn pakken
de geuren van geplozen touw en lood,
achter zijn ogen de onbegrijpelijke wereld
van een man, een gasfitter eerste klas
zei moeder, hoe anders heb ik mij moeten
voelen vroeger toen hij de deuren sloor
voor haar en mij.*

*Nu is hij dood, ben ik ineens zo oud als
hij, blijkt tot mijn verbazing dat ook in hem
verval was ingebouwd. In zijn agenda zie ik
afspraken met onbekenden, aan zijn muur
kalenders met labirinten van gasleidingen,
op de schoorsteenmantel het portret van
een vrouw in Parijs, zijn vrouw, de onbegrijpelijke
wereld van een man.*

*Kijkend in het porseleinen fonteintje uit
de dertiger jaren met de twee lullige leeuwen:
Johnson Brothers Ltd, hoog in het dood-
stille huis het droevige sloffen van moeder,
jezus christus vader, komen de tranen
om nu en om toen, vioeien ze samen
in het lood van de zwanenhals,
niet meer te scheiden van de druppels
uit het koperen kraantje met cold.*

Pogovor s popotnikom

Kaj bi rad, je rekel, mogoče sem si želel
biti ptica, na primer lastovka, ki sem
jo opazoval visoko v hribih,
in tudi sam želel ostati tam,

ob reki, v senci hiše,
kjer je spletna gnezdo in od koder je zletela.

Spomnim se povratka,
toplega večera na terasi,
na kateri sem sedel in s pogledom sledil zavojem
reke čez planjavo proti modrikastim
obrisom v daljavi,
poletu lastovke -
dokler ni izginila.

Utrujen sem se v domišljiji vzpel
v gore, vedno višje,
v samotni, jasni skalnat svet,
sedel in na vetru
pogledal v globine.

Mogoče bi rad nekaj, pravi,
kar bi motril, na primer hišo
spodaj in gnezdo, ki sem ga zapustil,
zavoje reke ali modrikasto črto gora,
končno negiben,

kot v trenutku,
ko sem poniknil izpred oči, nekaj,

kar živi zunaj mene.

Gesprek met de wandelaar

*Wat ik wil, zegt hij, misschien
had ik een vogel willen zijn, een zwaluw
die ik zag, daar, hoog in de bergen,
en zelf willen achterblijven*

*in de schaduw van het huis aan de rivier,
waarin hij nestelde, waaruit hij opvloog.*

*Ik herinner mij de terugkeer,
de warme schemer op het terras,
hoe ik daar zat, de wendingen volgde
van de rivier de velden in, de wazige lijnen
van de bergen in de verte omhoog,
een zwaluw, tot hij verdween.*

*Ik was moe en in gedachten
ging ik de bergen weer in, hoger en hoger
naar die eenzame heldere wereld van steen,
zat daar weer in de wind en keek
in de diepte.*

*Misschien, zegt hij, wil ik iets
om voorgoed naar te kijken, dat huis
daar beneden, het nest dat ik zelf
heb verlaten,
en de wendingen van de rivier, de lijnen
van de bergen, eindelijk stilgelegd,*

*zoals het daar was, het moment dat ik
uit het zicht verdween, iets*

dat er is buiten mij.

I cavalli di Leonardo

Vse skice, ki jih je zapustil -

številne, ponavljajoče se serije: mišičnih vozlov, tkiv, členkov, sklepov, celotne aparature pogonskih trakov in vzvodov, s pomočjo katerih se premika konj,

koža, stkana iz tisoč majhnih, kot las tankih potez, skoraj neopazno nežno ponikne v papir ušes, vek in nosnic, povrhnjica duše -

gotovo je poskušal ugotoviti, kako je oblikovan konj, in spoznal, da to ni mogoče,

skrivnost konja je rasla in se razcvetela pod njegovim svinčnikom.

Ustvaril je najčudovitejše risbe, jih proučil in vrgel proč.

Kaj je sreča?

Sreča obstaja, ker se je spominjamo, ampak istočasno velja tudi nasprotno;

s čimer mislim: ker nas sreča spomni na srečo, nas zasleduje, bežimo pred njo,

in nasprotno, s čimer mislim: iščemo jo, ker se skriva v našem spominu,

in nasprotno, s čimer mislim: sreča zagotovo obstaja, nekje, v nekem trenutku, ker se je spomnimo in nas spominja.

Iz angleščine prevedel Iztok Osojnik

I cavalli di Leonardo

Al die schetsen. die hij naliet -

eindeloze reeksen herhalingen: spierbundels, pezen, knoken, gewrichten, die hele machinerie van drijfriemen en hefbomen waarmee een paard beweegt,

en uit duizenden haarfijne lijntjes haast onzichtbaar zacht in het papier verdwijnende huid van oorschelpen, oogleden, neusvleugels, huid van de ziel -

hij moet hebben willen weten hoe een paard wordt gemaakt, en hebben gezien dat dat niet kon,

hoe het geheim van een paard zich uitbreidde onder zijn potlood.

Maakte de prachtigste afbeeldingen, bekeek ze, verwierp ze.

Wat is geluk?

Omdat het geluk een herinnering is bestaat het geluk omdat tevens het omgekeerde het geval is,

ik bedoel dit: omdat het geluk ons herinnert aan het geluk achtervolgt het ons en daarom ontvluchten wij het

en omgekeerd, ik bedoel dit: dat wij het geluk zoeken omdat het zich verbergt in onze herinnering en

omgekeerd, ik bedoel dit: het geluk moet ergens en ooit zijn omdat wij dit ons herinneren en dit ons herinnert.

Under the apple tree

*I came home, it was about
eight and remarkably
close for the time of the year,
the garden seat stood waiting
under the apple tree*

*I took my place and sat
watching how my neighbour
was still digging in his garden,
the night came out of the soil
a light growing bluer hung
in the apple tree*

*then slowly it once again became
too beautiful to be true, the day's
alarms disappeared in the scent
of hay, toys again lay
in the grass and from far away in the house
came the laughter of children in the bath
to where I sat, to
under the apple tree*

*and later I heard the wings
of wild geese in the sky
heard how still and empty
it was becoming*

*luckily someone came and sat
beside me, to be precise it was
you who came to my side
under the apple tree,
remarkably close
for our time of life.*

Johnson Brothers LTD

*In those days when my father was still big,
dangerous tools in the bulging pockets
of his jacket, in his suits the odours
of teased-out twine and lead,
behind his eyes the incomprehensible world
of a man, gas-fitter, first class,
said mother, in those days how different
my feelings were, when he would shut the doors
on her and me.*

*Now he is dead and I am suddenly as old as he,
it turns out to my surprise that he too had
decay built into him. In his diary I see
appointments with persons unknown, on his wall
calendars with gas-pipe labyrinths,
on the mantelpiece the portrait of a woman
in Paris, his woman, the incomprehensible
world of a man.*

*Looking into the little hand-basin of porcelain
dating from the thirties, with its silly pair of lions,
Johnson Brothers Ltd, high up in the dead-still
house the shuffle of mother's slippers,
Jesus Christ, father, here come the tears
for now and for then - they flow together
into the lead of the swan-neck pipe,
no longer separable from the drops that come
from the little copper tap marked "cold".*

Conversation with the wanderer

*What I want, he says, perhaps
I wanted to be a bird, a swallow
I saw, there, high in the mountains,
and wanted to stay there myself*

*in the shadow of the house by the river
where he nested, from where he flew up.*

*I remember the return,
the warm twilight on the terrace,
how I sat there, following the meanders
of the river into the fields, the hazy lines
of the mountains up into the distance,
the flight of a swallow -
until he disappeared.*

*I was tired and went up again in thought
into the mountains, higher and higher,
to that lonely, lucid world of rock,
sat there again in the wind and gazed
into the depths.*

*Perhaps, he says, I want something
I can look at for ever, that house
down there, the nest I have myself deserted,*

*and the meanders of the river, the lines
of the mountains, laid still at last,*

*as it was there, the moment I
disappeared from view, something*

that exists beyond myself.

I cavalli di Leonardo

All those sketches he left behind -

*endless series of repetitions: bunches of muscles, sinews,
knuckles, joints, the entire machinery
of driving-belts and levers with which
a horse moves,*

*and out of thousands of hair-thin little lines, the skin
almost invisibly gently disappearing into the paper
of ears and eyelids, nostrils,
skin of the soul -*

*he must have wanted to find out how a horse
is made and have realized
it can't be done,*

*how the secret of a horse grew and grew
beneath his pencil.*

*Made the most splendid designs, studied them,
discarded them*

What is happiness?

*Because happiness is a memory
it exists because at the same time
the reverse is also true*

*I mean this: because happiness
reminds us of happiness it pursues
us and therefore we flee from it*

*and vice versa, I mean this: that we
look for happiness because it
hides in our memories and*

*vice versa, I mean this: happiness
must exist somewhere at some time because
we remember it and it reminds us.*

Translated from the Dutch by James Brockway

Herkus Kunčius

rojen 1965 v Vilni, Litva. Je pisatelj, dramatik in esejist. Študiral je na Fakulteti za umetnostno zgodovino in teorijo vilenske Akademije za umetnost. Med letoma 1990-1999 je delal kot urednik pri reviji Literatura ir menas (Literatura in umetnost) in pri reviji Krantai.

Kunčius je debitiral leta 1996 z romanom In vedno pribežališče na tleh, ki je izhajal v reviji za kulturo Metai. Je član litovskega pisateljskega društva in centra PEN in tudi član uredništva revije Metai, ki jo izdaja društvo pisateljev.

Kunčius je dobil sedem nagrad za najboljše prozno in dramsko delo. Živi in dela v Vilni.

geboren 1965 in Vilnius, ist Schriftsteller, Dramatiker und Essayist. Er studierte an der Fakultät für Kunsthistorik und Theorie der Vilniusser Kunstakademie. Von 1990 -1999 arbeitete er als Fachredakteur für Kunst bei der Zeitschrift Literatura ir menas (Literatur und Kunst) sowie der Zeitschrift Krantai.

Sein literarisches Debüt gab Kunčius 1996 mit dem in der Kulturzeitschrift Metai veröffentlichten Roman Und immer Zuflucht auf dem Grund.

Er ist Mitglied des litauischen Schriftstellerverbandes und des PEN-Zentrums sowie Redaktionsmitglied der Zeitschrift Metai.

Kunčius bekam sieben Preise für das beste Prosawerk und das beste Theaterstück verliehen.

Er wohnt in Vilnius.

Ekскурzija v Kazemate

Odlomek iz romana

V vseh deželnih časopisih so izšli nekrologi, ki so z globokim obžalovanjem sporočali, da je preminila Kaštone. Radijske postaje so predvajale vedno bolj žalostno glasbo. Posebno za to priložnost sestavljena medicinska komisija, ki jo je vodil habilitirani veterinar, profesor Ignaz Hofer, je objavila, da je vzrok nenadne smrti svete živali srčno popuščanje in emfizemske bule, kar naj bi povzročila okužba z anaerobnimi bacili *Clostridium chauvoei*. Ti naj bi se bili sposobni obdržati v zemlji od 20 do 25 let. Prišlo je, kot je moralo priti, a mestni izobraženci, ki so že nekaj časa pričakovali nenadno nesrečo, se s tem dejstvom niso mogli spriznati. Vsi so kot zmešani tekali naokoli in šepetali med seboj. V deželi so razglasili državno žalovanje. Upravitelji in lastniki stavb so dobili stroga navodila, da morajo izobesiti državne zastave, opremljene z žalnimi trakovi. Kršilcem teh navodil so grozile denarne kazni in druge neprijetnosti, lahko bi se jim celo zgodilo, da bi jih kaznovali zaradi izdaje domovine. Mesto je potonilo v morju zastav. Kakšen naivni tujec bi lahko pomislil, da gre za državno slovesnost, čeprav sta žalna glasba in tuljenje siren v trenutku korigirala vsako tako napačno in seveda bogokletno misel.

Kaštonina poslednja volja je bila, da jo pokopljejo v domovini, ki je ni nikoli pozabila, torej v provincialnem mestu s slavnimi čudovitimi baročnimi svetišči, gotsko cerkvijo, ki jo je hotel francoski cesar - kot poročajo nepreverjeni viri - prenesti v Pariz, čeprav je bil sam vendar s Korzike, ki se je kasneje s terorističnimi sredstvi borila za svojo neodvisnost. Kmalu so torej vsi prebivalci mesta začeli z nemirom in grozo v sebi pričakovati pogrebno svečanost. Priprave nanjo so bliskovito potekale: hitro so bile tlakovane ceste in prepleskane hišne fasade, meščani pa si niso upali ven v preprostih oblačilih, ampak so se vedno lepo uredili. Zastave, že omenjene podrobnosti tega procesa in drugi, manj pomembni pojavi čakanja na pogreb so pričali o tem, da bo mesto, kot se spodobi, Kaštoninemu trupu in uradnim osebnostim, ki so ga spremljale, šlo nasproti vse do obrobja glavnega mesta. Naglo se je razširila novica, da bo ta pogreb celo slovesnejši od tistih, ki se jih nihče več ni mogel spomniti: kraljičin pogreb, pogreb svetega princa, velikega kneza itd. Razširile so se govorice, da bo sam maršal peš spremljal Kaštonino krsto od glavnega mesta do njenega poslednjega počivališča. Toda kmalu zatem so te govorice že nadomestile druge - ki so pravile, da bodo Kaštone prepeljali z vlakom, maršal pa bo prišel z avtom, kasneje se je govorilo, da bo maršal prišel z vlakom in Kaštone z avtom, še kasneje da bosta prišla oba z vlakom itd. Nobena od teh govoric se ni izpolnila. Toda tovrstne metafizične hipoteze so zmedle samega maršala, ko je nekega jutra preko radia in tiska spregovoril ljudstvu. Ob tej priložnosti je naznanil, kakšna težka izguba je prizadela narod in narodno manjšino, kakšna nesreča je to za državo in njene sosede in podobno. Po pol ure ginjenosti je maršal jasno povedal, da bo Kaštone tako rekoč pokopana v svojem rojstnem mestu, on pa iz zdravstvenih in drugih razlogov ne more iti za konjem, ki bo vlekel sarkofag od glavnega mesta naprej, in se udeležiti žalnih slovesnosti, zelo mu je žal, vendar tega ni sposoben. V tolažbo jim je maršal obljubil svoje srce, ki bo spremljalo Kaštone do tudi njemu nadvse dragega mesta, o katerega stolpih v nočeh še vedno sanja. Prebivalce mesta je ta novica seveda razočarala, vendar niso izgubili prisebnosti, kajti časa jim ni ostalo veliko - zdaj je bilo pomembno, da se čim bolj pripravijo na sprejem padle Kaštone, da jih prišleki iz glavnega mesta kasneje ne bi ozmerjali za provincialce. Tako so sklenili, da bodo v delo vključili tudi narodno manjšino, kajti potrebno je bilo mnogo rok.

Ekскурzija: Casa Matta

*Visuose šalies laikraščiuose pasirodė nekrologai, kuriuose su giliu liūdesiu buvo pranešta, kad mirė Kaštonė. Radijo bangomis pasklido liūdna ir dar liūdnė muzika. Specialiai sudarytos medicininės komisijos, kuriai vadovavo habilituotas veterinarijos daktaras, profesorius Ignaces Hoferis, išvadoje buvo skelbiama, kad švento gyvulio staigios mirties priežastis - širdies nepakankumas ir emfizeminis karbunkulas, kurį sukėlė bacilos *Clostridium chauvoei* anaerobai, išsilaikę dirvoje 20-25 metus. Įvyko tai, ir turėjo įvykti, bet miesto šviesuomenė, jau kurį laiką laukusi užklupsiančios nelaimės, negalėjo susitaikyti su įvykusių faktu. Visi vaikščiojo kaip apduję ir tarpusavyje kalbėjosi pusbalsiu. Šalyje buvo paskelbatus totalinis gedulas. Pastatų valdytojai ir savininkai griežtomis instrukcijomis buvo įpareigoti iškelti tautines vėliavas, perrištas juodu gedulo kaspinu. Nepaklūsusiems grėsė pinigines baudos ir kiti nemalonumai, įskaitant ir galimybę likti nubaustiems už tėvynės išdavystę. Miestas paskendo vėliavu okeane. Naivus užsienietis galėjo pagalvoti, kad tai kažkokios nacionalinės iškilmės, tačiau gedulinga muzika ir sirenygausmas akimirksniu būtų pakoregavęs tokias klaidingas ir, žinoma, šenvagiškas mintis.*

Pagal paskutinę valią Kaštonė norejo būti palaidota savo įsivaizdujamoje tėviškėje, t. y. provincijos mieste, gersėjančiame nuostabiomis barokinėmis šventyklomis, gotikine bažnyčia, kurią, pasak nepatikrintų faktų, Prancuzijos imperatorius norėjęs parsigabenti į Paryžių, nors pats buvo kilęs iš Koriskos, kovosiančios vėliau teroristinėmis priemonėmis už savo nepriklausomybę. Tad netrukus visi miesto gyventojai su nerimu ir vidiniu virpuliu ėmė laukti iškilmingų laidotuvių. Buvo sparčiai ruošiamasi - skubiai grindžiamos gatvės, dažomo namu fasadai, miestiečiai į miestą nedrįsdavo kukliai apsirengę išeiti - puošdavosi. Vėliavos, išvardyti veiklos faktai ir kitos, mažiau reikšmingos laidotuvių laukimo apraiškos bylojo, kas miestas deramai pasitiks Kaštonės kūną ir ja lydėsiančius oficialius asmenis nuopat sostinės. Greitai pasklido kalbos, kad tai bus iškilmingesnes laidotuvės net už tas, kurų jau niekas neprisiminė - karalienės, šventojo karalaičio, didžiojo kunigaikščio ir t. t. Sklido gandai, kad pats maršalas nuo sostinės iki paskutinės poilsio vietos lydės Kaštonės karstą pėsciomis. Tačiau netrukus šiuos gandus paneigė kiti - atseit Kaštonė bus gabenama traukiniu, o maršalas vyks automobiliu, vėliau - maršalas traukiniu, o Kaštonė automobiliu, dar vėliau - abu traukiniu ir t. t. Nė vienas gandas nepasitvirtino. Bet tokias metafizines hipotezes išsklaidė pats maršalas, vieną rytą per radiją ir spaudą kreipėsis į tautą. Šiame kreipime jis supažindino, kokia sunki netektis iptiko tautą ir tautines mažumas, kokia tai yra nelaimė valstybei bei jos kaimynams ir panašiai. Po pusvalandį trukusio graudėnimo maršalas aiškiai pasakė, kad Kaštonė bus palaidota savo atseit gimtajame mieste, o jis dėl sveikatos bei kitų priežasčių negalys eiti paskui arkliu traukiamą sarfagą nuo sostinės ir atvykti į gedulingas iškilmes, gaila, nesugebės. Bet, paguodai, maršalas pažadėjo savo širdį, kuri lydės Kaštonę iki ir jam labai brangaus miesto, kurio bokštus jis iki šiol naktimis sapnuoja. Miestiečiai, žinoma, šia žinia nusivylė, tačiau neprarado savitvardos, nes laiko liko nedaug - reikėjo kuo geriau pasiruošti sutikti kritusią Kaštonę, kad vėliau atvykusiųjų sostinės nebū išvadinti provincialais. Tad buvo nuspręsta į darbą įtraukti ir tautines mažumas, nes reikėjo daug rankų.

Netrukus Kaštonės laidotuvės virto miesto prestižo reikalu. Trumpai, bet dalykiškai buvo diskutuota, o vėliau nuspręsta palaidoti Kaštonę kirikščioniųkapinėse, kuriose jau ilsisi ne viena iškilni šio krašto asmenybe. Vieta buvo graži - kalnelio papėdėje, šalia medelio, kuris perspektyvoje turėjo virsti galingu ažuolu, priminsiančiu ateisties kartoms, kokio vis tik galingo iš čia kilusio gyvulio kažkada buta. Laukiama diena nenumaldomai artėjo.

Kmalu zatem je Kaštoninin pogreb postavil mesto v prestižni položaj. Na kratko, ampak stvarno so razpravljali in se kasneje odločili, da bodo Kaštone pokopali na krščanskem pokopališču, na katerem je že počivalo več slavnih osebnosti te dežele. Prostor je bil lep: ob vznožju hriba, zraven majhnega drevesa, ki bo nekoč po možnosti zraslo v mogočen hrast, da bo prihodnje rodove spominjal na to, kakšne mogočne živali so tukaj v davnih časih še obstajale. Pričakovani dan se je neizprosno bližal. Časopisi so dnevno poročali, v katerem kraju se trenutno nahaja Kaštone in žalna procesija, ki jo je spremljala. Ko je Kurir objavil, da so naslednje jutro vsi povabljeni, da preminulo junakinjo sprejmejo pred mestnimi vrati, je srce marsikomu nemirno zatrepetalo (bilo je celo nekaj omedlevic in kapi). In potem je napočil znameniti dan ...

Dan je bil sončen, toda pihal je lahen vetrič. Ob vratih je valovalo morje ljudi. Zdelo se je, da se je zbralo vse mesto - skupaj z otroki in starci, da bi izrazilo svoje občudovanje in spremilo Kaštone na njeni poslednji poti. Že je zadonela žalna koračnica Frédérica Chopina, ki jo je zaigral pihalni ansambel nacionalnega simfoničnega orkestra iz glavnega mesta. Marsikomu so se ulile solze.

Najprej so skozi mestna vrata stopili predstavniki lokalnih in narodnih manjših v narodnih nošah. Šli so počasi, s sklonjenimi glavami in v rokah so nosili rdeče blazince, na katerih so bila Kaštonina odlikovanja: redi, medalje, velika in majhna odlikovanja za njene zasluge, celo umetne sladkorne kocke, ki ji jih je maršal nekoč izročil za manjše zasluge. Zraven je bilo mnogo deklet: v skupinah po pet, cele vrste jih je bilo ... Žalujoča množica je valovala ... Vendar krste še ni bilo videti, tako številna so bila Kaštonina odlikovanja. Ko so dekleta odšla mimo, so se za mestnimi vrati prikazala lična nosila, na kateri je ležalo Kaštonino poslednje sedlo. Sledil je srebrn relikviar, v katerem je bila za steklom shranjena Kaštonina griva in repna dlaka. Tega je visoko dvignjenega nosil elegantni ulan iz krajevnega konjeniškega regimenta. V njegovih očeh se je bleščala žalost, a pozorni opazovalec bi lahko v njih opazil iskrico častihlepa. Glasba je utihnila. Trobentač simfoničnega orkestra se je oglasil z glasom, ki je Kaštone vedno klical na bojišče; krsta se je zrinila skozi vrata

Prvo, kar je padlo v oči, je bila nenavadna oblika krste. Bila je skoraj v obliki U-ja, nekakšna posoda, ki je spominjala na simbol knežjega ustanovitelja mesta.

"To je simbolično," je rekel nekdo iz množice ob pogledu na nenavadni zaboj.

Bilo je očitno, da so Kaštone k večnemu počitku položili na hrbtnu. To je razburilo ljudi. Trobentač je trobil.

"Lahko bi jo vendar obrnili na stran," ni mogel zadržati svoje nejevolje neki meščan, ki ni bil od tam.

"Stojé ...," je poskusila podvomiti neka gimnazijka.

"Zakaj je krsta zabita," se je jezil pop iz bližnje pravoslavne cerkve. "Rad bi jo še zadnjič videl!"

Krsta je pogledala skozi vrata. Nekomu se je zazdelo, da je Božja mati na mestnih vratih ob pogledu na Kaštone zajokala, na njenem čelu pa so se pojavili sledovi Odrešenikovih ran. Kaštonina krsta se je premaknila. Dvajset konjenikov jo je nosilo s svojimi rokami in trudili so se, da ne bi nihče ničesar opazil, toda kljub temu so se potili in stekali. Za krsto so hodili gostje iz glavnega mesta in krajevna elita: mestni svetnik, gasilski in poštni načelnik, direktor gledališča, vodja konjeniškega regimenta in načelnik štaba, znana plesalka in kovač iz predmestja glavnega mesta, ki je nekoč že dolgo tega preminulo podkoval. Nato so z vencí, cvetličnimi lončki in šopki cvetja sledili majhni ljudje: inteligenca, delavci in kmetje kot tudi Kaštonini občudovalci iz prijateljskih tujih držav. Vsi so bili žalostni. Procesiji se je še vedno priključevalo vedno več novih in novih ljudi. Mesto je pospremilo Kaštone do njenega poslednjega počivališča ...

Pred globoko jamo, za katero se je zdelo, da nima konca, je bilo čutiti zbranost. Vsi so

Miesto laikraščiai kasdien skelbdavo, kokioje vietoveje šiuo metu yra Kaštonė ir ya lydinti gedulinga procesija. Kai "Kurjeris" išspausdino, kad kitos dienos rytą visi kviečiami prie Vartųpasitiktį didvyrės velionės, nevienam neramiai suplazdenu širdis (būta priepuoliųir smūgių). Ir štai išauso ta įsimintina diena ...

Diena buvo saulėta, nors putė nesmarkus vėjelis. Prie Vartųbangavo žmoniųjura. Artode, kad visas miestas susirinko - su vaikais ir seniais, kad išreikštu pagarbą ir palydėtųi paskutinę kelionę Kaštine. Jau girdėjosi Frederiko Šopeno "Geudulingas maršas", kurį putė iš sostinės atlydinti nacionalinio simfonino orkestro pučiamųjųgrupė. Daugeliui ištryško ne viena ašara.

Pirmos pro Vartus ženge vietos ir tautiniųmažumųatstovės nacionalinias drabužiais. Jos ėjo lėtai, nuleidusios galvas, rankose laikydamos raudonas pagalvėles, ant kuriųbuvo padėti Kaštonės apdovanojimai - ordinai, medaliai, pasižymėjimo ženklai ir ženkliukai, net netikri cukraus gabalėliai, kuriuos kažkada jai už smulkesnius nuopelnus buvo iteikęs maršalas. Merginųbuvo daug - po penkias eiles, o eilių... Subangavo gedulinga minia ... Bet karsto buvo dar nematyti, tiek daug apdovanojimųKaštonė turėjo. Kai praėjo merginos, pro Vartus išniro prašmatnus neštuvai, ant kuriu gulėjo paskutinis Kaštonės balnas. Paskui ji sekė sidabrinis relikvijorius, kuriame po stiklu buvo laikomi Kaštonės karčiai ir udegos plaukai. Jį aukštai iškėlęs nešė gražuolis ulonas iš vietinio kavalerijos pulko. Jo akyse atsispindėjo liūdesys, nors akylesnis galėjo įžvelgti ir garbėtroškos kibirkštėles. Muzika nutilo.

Simdoninio orkestro trimitininkas užgrojo signalą, kuris visada kvietė Kaštonę i mūšio lauką; pro Vartus lindo karstas ...

Pirma, kas nustebino, tai neįprasta karsto forma. Tai buvo lyg ir U raide, ir miesto įkurėjo kunigaikščio stulėpus primenantis turis.

- Simboliška, - kažkas pasakė iš inios, išvydęs neįprastą dėžę.

Aktivaizdu, kad Kaštonė amžinam poilsiui gulėjo and nugaros. Žmones tai sujaudino. Trimitininkas trimitavo.

- Galėjo ant šono paversti, - neslėpė nepasitenkinimo nevietinės kilimės miestietis.

- Stačią ... - bandė abejoti gimnazistė.

- Kodėl užkaltas karstas? - pikitnosi stačiatikiųšventikaš iš netoli esančios cerkvės. - Aš noriu paskutini kartą i ją pažvelgti!

Karstas peskrodė Vartus. Kažkam pasivaideno, kad VartųMotina, išvydusi Kaštonę, apsiverkė, o antjos kaktos atsirado Išganytojo stigmos. Kaštonės karstas judėjo. Ji nešė rankomis dvidešimt kavaleristų, kurie stengėsi neparodyti, bet vis tiek prakaitavo ir stenėjo. Paskui karštą ėjo svečiai iš sostinės ir vietinis slitas - miesto taryba, gaisrinės ir pašto viršininkai, dramos teatro direktorius, kavalerijos pulko vadas ir štabo viršininkas, garsi šokėja ir kalvis iš sostinės priemiesčio, kažkada seniai pakaustės velionė. Paskui juos su vainikais, gėliųvazonėliais ir puokštėmis sekė smulkmė - inteligentai, darbininkai, valstiečiai bei Kaštonės gerbėjai iš draugišku užsienio valstybių. Visiems buvo liūdnu. Prie procesijos ščiejosi vis daugiau ir daugiau žmonių. Miestas lydėjo Kaštonę i paskutinę poilsio vietą ...

Prie gilios it bedugne duobės jautėsi rimtis. Visi buvo susikaupę, kiekvieno gerklėje - užstrigęs gumulas.

- Ji metė iškuki pasauliui, - virpačiu balsu pradėjo gedulingą kalbą Kutrovskis - vietinės laidojimo komisijos pirmininkas, - bet tai buvo ne jos jėgoms, - jau tvirčiau kalbėjo. - Tavo, Kaštone, buvimas šalia tarsi jūra stiprino mūsųdvasią ir ramino sielą, išvargintą sunkaus triūso ir begalinės vilties šalčio. Aiškūs ir paprastas tavo ryžtas mums buvo kaip pavydys, kuris sušvelnindavo pasidygejimą, visad apnikdavusį mus po skausmingu ir alinančiųkovųuž mūsųvisųlaisvę. Neratai tavi išmintingas žvilgsnis sušvisdavo it spindulys tarp mūsų dvejinų, nuolat lydėdevaustiu didžiules analizės psatangas,

bili napeti, vsak je imel cmok v grlu.

"Svetu je pokazala, kaj je to izziv," je začel Kutrovski, predsednik krajevne pogrebne komisije, s tresočim se glasom svoj žalni govor, "vendar je bilo to preveč zanj," je nadaljeval že nekoliko glasneje. "Tvoja prisotnost med nami, Kaštone, je kot morje krepila našega duha in mirila našo dušo, ki je bila izčrpana od težkega bremena in hladu neskončnega upanja. Tvoja jasna in preprosta volja nam je bila za vzor, ki je omilil naš odpor do bolečih in izčrpavajočih bitk za svobodo nas vseh. Tvoj modri pogled je pogosto zasijal kot žarek med našimi dvomi, ki so stalno spremljali velike napore naše analize, Kaštone. Ti, ki si izkusila vse duhovne oblike in spremenbe, ki si lahko razumela dušne vzgibe in nemir prav vsakega od nas, si vedno ohranila vrednote, ki si jih pričela gojiti, ko si bila še majhna žrebička. Nisi hodila po široki in izbrani poti, nisi izkusila niti žalitve niti vrtoglave časti, a kljub temu nam boš vedno blizu in za nas nepozabna. Mir s teboj, Kaštone."

V miru.

Ko je godalni ansambel simfoničnega orkestra začel igrati je neka ženska padla v nezavest. Nihče ni opazil njenega padca, zato je obležala kar na tleh pod množico ljudi. Kutrovski je stopil stran od gomile in prepustil svoje mesto gostu iz glavnega mesta.

"Verjamem," je začel energično, "da nas Kaštone zdaj lahko vidi in nas v mislih roti, naj nikar ne jočemo. In resnično, če se samo ozremo na njene dosežke, na njene pošteno vzgojene otroke, ki proslavljajo našo deželo po hipodromih, bojiščih in v kmetijstvu. Kako čudoviti, Kaštone, so tvoji potomci! Ti živiš naprej. Vedno boš živela! Počivaj v miru!!!" Gost se je opotekel in se umaknil od govorniškega pulta.

"Poznal sem Kaštonino mater," je množico nenadoma nagovoril polkovnik Varškėtis, čeprav njegov žalni govor v pogrebem scenariju sploh ni bil predviden. "Bila je zelo dobrega srca," je nadaljeval. "To dobroto srca je Kaštone podedovala po njej: bila je močna, mišičasta in okretna. Po očetu je imela močno voljo, trdovratnost in moč duha. V tem žalostnem trenutku bi rad citiral besede našega ljubljenelega regimentnega pesnika:

Plug

Lira in boj

Tvoja griva, Kaštone

Veje, veje, veje veter

Ulanci in huzarji

Radost

Brezup

Zmagala bo resnica.

Spočij si Kaštone, ti, ki si hodila po tako dolgi in zmagoviti poti. Počivaj v miru. Počivaj, izčrpana, položena v zemljo domovine," si je polkovnik Varškėtis obrisal solze in umolknil.

Po nepričakovanem Varškėtisovem govoru so pevci že odprli usta, da bi zapeli Marija, Marija, toda predsednik krajevne pogrebne komisije Kutrovski jim je dal z roko znak, naj molčijo. Razširila se je neprijetna tišina. Vsi so čakali na kar koli. Čakali so predvsem grobarji, ki so Kaštonino krsto že spustili v jamo in so sedaj otrpnili kot voščene lutke, medtem ko so držali dokaj težko breme, če lahko krsto sploh tako poimenujemo. Čez nekaj časa je polkovnik Kutrovski iz prsnega žepa zelo ritualno in neverjetno počasi izvlekel posodico, v kateri je bilo prvo prgišče zemlje - maršalovo, prineseno iz glavnega mesta in je simboliziralo njegovo srce, ki ga je obljubil prebivalcem mesta. Šele takrat je dal vodja regimenta znak pevcem. Medtem ko je zadonela pesem, je posul grudo zemlje po pokrovu Kaštonine krste, ki so jo spustili v grob. Zvok je bil pridušen in zato akustično povsem nezanimiv. Spet se je zaslíšal jok. Kaštonino telo so povrnili zemlji.

Kaštone. Tu, patyrys i visas dvasines formas ir atmainas, kuriai suprantamas buvo kiekvieno mūsų dvasinis virpesys ir nerimas, išlikai visada ištikama toms vertybėms, Ramybėje.

Kai užgrojo sostinės simfoninio orkestro pučiamųjų grupė, viena moteris apalpo. Niekas nepastebėjo jos nuopuolio, todėl taip ir liko gulėti minios dugne. Kutrovskis pasitraukė nuo kapo duobės ir užleido vietą svečiui iš sostinės.

- Aš tikiu, - pradėjo jis energingai, - kad Kaštonė dabar stebi mus ir maldauja mintyse neverkti. Ir išties, tik pažvelkime į jos nuveiktus darbus, į jos dorai išaugintus vaikus, kurie garsina mūsų šalį ipodromuose, mūšio, žemės ūkio laukuose. Kokios nuostabios, Kaštone, tavo atžalos! Tu gyva. Tu visada gyva! Išsėkis ramybėje!!!

Svečias susivirduliuo ir pasitraukė iš kalbėtojo vietos.

- Aš pažinojau Kaštonės motiną - staiga prašneko miniai pulkininkas Varškėtis, nors laidotuviųscenarijuje nebuvo numatyta jo gedulinga kalba. - Ji buvo labai geros širdies, - tęsė jis. - Tą širdies gerumą Kaštonė iš jos paveldėjo - tvirtos, raumeningos, eiklios. Iš tėvo - ržytą, atkaklumą, dvasios stiprybę. Aš noriu šią gedulingą akimirką pacituoti mūsų mylimo pulko poeto žodžius:

Arklas

Lyra ir kova

Kaštonės karčiai...

Veja veja veja vėjas

Ulonai ir husarai

Džiaugsmas

Neviltis

Tiesybė nugalės

Išsėkis, Kaštone, nuėjusi tokį ilgą pergalingą kelią Išsėkis ramybėje. Išsėkis, pavargusi, atgulusi tėviškės žemelėje, - šluostydamasis bėgančias ašaras kalbėjo pulkininkas Varškėtis.

Po netikėtos Varškėčio kalbos giedotojai jau prasižiojo traukti "Marija, Marija", tačiau vietinės laidojimo komisijos pirmininkas Kutrovskis rankos mostu juos nutildė. Įsivyravo nejauci tylą. Visi kažko laukė. Ypač laukė duobkasiai, kurie jau buvo beleidžią Kaštonės karstą į duobę, tad dabar sustingę it vaškinės figūros ir laikantys gan sunkųnešulį, jei karstą galima pavadinti tokiu vardu. Po kurio laiko pulkininkas Kutrovskis gan rituališkai ir be galo lėtai iš užančio išsitraukė kapšėlį, kuriame buvo pirmoji sauja žemės - maršalo sauja, atsiųsta iš sostinės ir simbolizuojanti jo pažadėtą miestiečiams širdį. Tik tada pulko vadas davė ženklą giedotojams. Skambant giesmei biro žemės smiltelės ant leidžiamo į kapo duobę Kaštonės karsto dangčio. Garsas buvo prislopintas, todėl akustiškai neįdomus. Vėl pasigirdo verksmai. Kaštonės kūnas buvo gražinamas žemei.

Kai į kapo duobę buvo primesta tiek daug gėlių, kad duobkasiai neturėjo kur pilti žemę, gedincios minios verksmai peraugo į isteriją. Miesto galvos ne juokais ėmė baimintis, kad nekiltųneramumai. Kažkas iš minios jmetė pasagą. Tai buvo nemalonus akibroks-tas, kurį vėliau aprašė sostinės ir vietiniai laikraščiai. Gėlių, vainikųkalnas vis augo. Laidojimo komisijos nariai skubos tvarka ketino tartis, tačiau, kai surinko kvorumą, virš Kaštonės jau buvo iškilusi piramidė, konkuruojanti su savo garsiaja Cheopso pirmtake. Miestiečiųliūdesys buvo toks gilus, jog dar šiek tiek ir būtųiškilęs iš gėlių Babelio bokš-tas, o tai reikštųradikalias žmonijai permainas, kuriųniekam nereikėjo. Bet tada...ves! Berta stovi puošina nacionaliniais drabužiais, a aš negaliu atitraukti nou jos akiu. Aš nieko nematau. Aš nieko nebegirdžiu - negirdžiu Kutrovskio raudos, nematau Varškėčio ašaru, kurios rieda jo skruistais ... Rieda ir stingsta, rieda ir stingsta ... Berta tokia graži, toki graži ... Ji pati gražiausia šiose laidotuvelyse, ji labiausiai gedinti, ji labiausiai

Ko so ljudje v odprti grob že nametali toliko rož, da pogrebci niso več imeli prostora, kamor bi lahko nasuli zemljo, je jok žalujoče množice prerasel v hysterijo. Mestni poglavarji se niso zaman bali, da bi lahko izbruhnili nemiri. Nekdo iz množice je vrgel v grob podkev. O tej blamaži so kasneje pisali časopisi glavnega mesta in lokalni časopisi. Kup rož in vencev je postajal vedno večji. Člani pogrebne komisije so hoteli nemudoma sklicati posvet, toda ko so razpustili kvorum, se je nad Kaštone že bočila piramida, ki bi se lahko kosala s svojo slavno predhodnico, Keopsovo piramido. Žalovanje prebivalcev mesta je bilo tako globoko, da se je iz rož postopno izoblikoval pravi babilonski stolp, to pa bi za človeštvo pomenilo nadvse radikalen preobrat, ki ga nihče ni hotel. Toda v tistem trenutku ...

Toda v tistem trenutku, ko komandantova četa spominu preminule s salvo izkaže poslednjo čast, za Kaštoninim portretom nenadoma zagledam Berto. To je ona! Moja kraljica. Kljub vsemu je prišla na pogreb! Berta stoji tam, vse načičkana v noši in jaz ne morem odvrniti pogleda. Ničesar ne vidim. Ničesar več ne slišim: ne slišim objokovanja Kutrovskega, ne vidim Varšketisovih solz, ki se mu valijo po licih, valijo in se ustavijo, valijo in se ustavijo ... Berta je lepa, tako lepa ... Najlepša na tem pogrebu je, njeno žalovanje je najmočnejše od vseh, od vseh je najbolj potrta. Ko jo pogledam, vidim, kako zelo jo je ta izguba prizadela. In tudi sam

"Dame in gospodje," slišim ganjen glas Kutrovskega, v imenu pogrebne komisije bi se rad zahvalil vsem, ki so prišli, da bi Kaštone izkazali poslednjo čast. Hvala," tako se vedno pogosteje zahvaljuje z zlomljenim glasom. "Pogrebna komisija in svojci vabijo vse na sedmino, ki bo v"

Vidim, da me je Berta opazila. Z roko ji dajem nevsiljive znake, ki jo na vso moč rotijo, da naj Berta ostane tam, kjer stoji zdaj, kajti sicer se bova zgrešila, mogoče za vse življenje. Ko Berta pritrdilno pomežikne, me zalije taka sreča, tako dober občutek, tako zadovoljstvo, da bolečina zaradi Kaštonine izgube, ki obdaja grob, izgine, in naredi prostor radosti.

Pihači igrajo meni neznano melodijo, zbrani se počasi umikajo in dajejo ob svežem kurganu obzirnó prostor tistim, ki so Kaštone bolje poznali. Žalne slovesnosti gredo h koncu, jaz pa se poskušam skozi množico, ki se je nabrala okrog Kaštoninega portreta, preriniti do Berte. Medtem ko veslam skozi množico, se mi naenkrat zazdi, da na portretu na Kaštoninem hrbtu ne sedi maršal, ampak ona, Berta, bojevitá amazonka. Ljudje pokleknejo in lomijo cvetne peclje, da jih tatovi kasneje, ko groba nihče več ne bo opazoval, ne bi mogli izvleči in jih prodati naprej. Utrém si pot skozi klečečo množico, se zapletem v žalne pentlje in se znova osvobodim iz njih, ki mi hočejo kot liane v džungli zapreti pot. Vidim duhovnika, ki se naglo oddaljuje - hiti k nekemu bolniku in ko bo opravil obisk pri njem, bo hitel naprej: na druge pogrebe, krste itd.

Berta stoji tam in čaka. Name čaka! Ta misel me prevzema in laska moji nečimrnosti. Name čaka!

"Berta," ji rečem, ko naju loči le še ducat žalujočih, "Berta, greva na sedmino, saj tudi sama vidiš, koliko ljudi je prišlo, da bi se poslovili od Kaštone; v restavracijah ne bo več prostora."

"Nihče me ni povabil," pravi Berta, ko že stojim pri njej, za tablo s Kaštoninim portretom.

"Nerodno mi je ..."

"Jaz te povabim," rečem Berti in jo primem za roko, da bi jo lahko odpeljal stran, odpeljal stran, stran od tukaj ...

"Se to spodobi," podvomi.

"Dame in gospodje, vozila Kaštoninih prijateljev vas vse skupaj pričakujejo pri vratih pokopališča!" zadoni Varšketisov glas. "Pri vratih - na levi strani!"

Iz nemščine prevedla Sandra Baumgartner

nusiminusi. Žvelgdamas į ją aš suprantu, kaip giliai ją paveikė ši netektis. Ir aš pats ...

- Ponai ir ponios, - išgirstu jaudulingą Kutrovsčio balsą, - laidojimo komisijos vardu norėčiau padėkoti visiems, atėjusiems išreikšti paskutinę pagarbą Kaštonei. Ačiū, - dėkoja jis vis dažniau lūžinėjančiu balsu. - Laidojimo komisija, artimieji kviečia visus į gedulingus pietus, kurie įvyks ...

Aš pamatau, kad Berta mane pastebėjo. Rodau subtilius ženklus ranka, kurie maldaute maldauja, kad Berta liktų stovėti ten, kur ir stovi, nes kitaip mes pamesime vienas kitą, galbūt - visam gyvenimui. Kai Berta pritariamai užsimerkia, mane aplanko tokia laimė, toks geumas, toks pasitenkinimas, kad tvyrantis prie kapo Kaštonės netekties skaudulys pasitraukia, užleides vietą džiaugsmui.

Pučiamieji atlieka man nežinomą melodiją, susurinkusieji pamažu skirstosi, taktiškai užleisdami vietą prie naujo kurgano artimiau pažinėjusiems Kaštone. Gedulingos iškilmės gęsta, ir aš bandau prasibrauti link stovinčios už Kaštonės portreto Bertos. Man besiiiriant pro minią, vienu metu pasirodo, kad portrete ant Kaštonės sedi ne raitas maršaleas, bet ji - Berta - karinga amazonė. Prie kapo sususpiečia moterų pulkelis. Jos klūpo ir laužo gėlių stiebelius, kad, kai kapas liks vienas, vagiškai ju neišstampytų ir - vėliau negalėtų perparduoti. Aš slenku pro klūpančias, ispainioju ir išsivaduoju iš gedulinių juostų, kurios it džiunglių lianos nori pastoti man kelią. Matau speriai nueinanti kunigą - jis skuba pas ligoni, kuri aplankęs bėgs toliau - i kitas laidotuves, krikštynas stc. Berta stovi ir laukia. Ji laukia manęs! Ši minti neapleidžia ir glosto mano savimeilę. Ji manęs laukia!!!

- Berta, - sakau jai, kai mus skiria vos tuzinas gedėtoju, - Berta, eime į gedulingus pietus, nes, pati matai, kiek daug žmonių atėjo su Kaštone atsisveikinti - vietos restorane neliks.

- Manęs niekas nekvietė, - sako Berta, kai jau stoviu greta jos už Kaštonės portreto skydo. - Nepatogu ...

- Aš tave kviečiu, - sakau Bertai ir paimu ją už rankos, kad galėčiau vesti, vesti, vesti iš čia ...

- Ar mandagu? .. - abejija ji.

- Ponai ir ponios, Kaštonės bučiulių kabrioletai laukia vosų prie kapinių vartų- aidi Varškėčio balsas. - Prie vartų- kairėje pusėje!

Exkursion in die Kasematten

Auszug aus dem Roman

In allen Zeitungen des Landes erschienen Nekrologe, in denen mit tiefer Trauer gemeldet wurde, dass Kaštone verstorben sei. Auf den Radiostationen wurde immer traurigere Musik ausgestrahlt. Einer speziell zusammengesetzten medizinischen Kommission folgend, die der habilitierte Veterinärmediziner Professor Ignaz Hofer leitete, wurde verlautbart, dass der Grund für den plötzlichen Tod des heiligen Tieres Herzinsuffizienz und ein emphysematisches Karbunkel sei, das Anaeroben des Bazillus Clostridium chauvoei hervorgerufen hätten, die sich in der Erde 20-25 Jahre halten könnten. Es kam, wie es kommen musste, doch die Gebildeten der Stadt, die schon einige Zeit ein überraschendes Unglück erwartet hatten, konnten sich mit dem eingetretenen Faktum nicht abfinden. Alle liefen umher wie verrückt und unterhielten sich im Flüsterton miteinander. Im Land wurde Staatstrauer verkündet. Die Verwalter und Besitzer von Gebäuden wurden durch strenge Instruktionen verpflichtet, die Staatsflaggen, versehen mit einem schwarzen Trauerband, zu hissen. Zuwiderhandelnden drohten Geldstrafen und andere Unannehmlichkeiten, darunter sogar die Möglichkeit, wegen Vaterlandsverrats bestraft zu werden. Die Stadt versank in einem Fahnenmeer. Ein naiver Ausländer hätte glauben können, es handle sich um eine nationale Feierlichkeit, obgleich die Trauermusik und das Sirenengeheul augenblicklich derartige falsche und natürlich blasphemische Gedanken korrigiert hätten.

Ihrem letzten Willen zufolge wollte Kaštone in der Heimat, die sie immer vor Augen hatte, begraben werden, das heisst in der Provinzstadt mit den berühmten wunderbaren Barockheiligtümern, der gotischen Kirche, die ungeprüften Quellen zufolge der französische Imperator nach Paris transportieren wollte, obwohl er selbst ja aus Korsika stammte, das später mit terroristischen Mitteln um seine Unabhängigkeit kämpfte. Bald also begannen alle Bewohner der Stadt mit Unruhe und innerem Schauer die feierliche Bestattung zu erwarten. Sie wurde eilends vorbereitet: Schnell wurden Strassen gepflastert, Häuserfassaden gestrichen, und die Städter wagten es nicht, in anspruchsloser Kleidung auszugehen; sie putzten sich schön heraus. Die Fahnen, die bereits angeführten Einzelheiten der Vorgänge und andere, weniger bedeutsame Erscheinungen des Wartens auf die Bestattung zeugten davon, dass die Stadt, wie es sich gebührt, Kaštones Leichnam und den ihn begleitenden offiziellen Persönlichkeiten bis an die Grenze der Hauptstadt entgegenkommen würde. Schnell verbreitete sich die Kunde, diese Bestattung werde sogar feierlicher sein als jene, an die sich schon niemand mehr erinnern konnte: die Bestattung der Königin, des heiligen Prinzen, des Grossfürsten usw. Es verbreiteten sich Gerüchte, der Marschall selbst werde von der Hauptstadt bis in den letzten Erholungsort Kaštones Sarg zu Fuss begleiten. Doch wenig später wurden diese Gerüchte von anderen abgelöst-sie besagten, Kaštone werde mit dem Zug transportiert, der Marschall jedoch komme mit dem Auto, später hiess es, der Marschall komme mit dem Zug, Kaštone mit dem Auto, noch später, dass beide mit dem Zug kämen usw. Kein einziges Gerücht bewahrheitete sich. Aber derartige metaphysische Hypothesen zerstreute der Marschall selbst, als er sich eines Morgens per Radio und Presse an das Volk wandte. Bei dieser Gelegenheit gab er bekannt, was für ein schwerer Verlust das Volk und die nationale Minderheit getroffen hätte, welches Unglück das für den Staat sowie für seine Nachbarn bedeute und Ähnliches. Nach einer halben Stunde der Rührung sprach der Marschall klar aus, dass Kaštone sozusagen in ihrer Geburtsstadt begraben werde, er aber aus gesundheitlichen und anderen Gründen

nicht hinter dem Pferd, das den Sarkophag von der Hauptstadt an ziehen werde, hergehen und an den Trauerfeierlichkeiten teilnehmen könne, es tue ihm leid, er sei dazu nicht in der Lage. Aber zum Trost gelobte der Marschall sein Herz, das Kaštone bis zu der auch ihm teuren Stadt begleiten werde, von deren Türmen er bis heute in den Nächten träume. Die Bewohner der Stadt enttäuschte diese Nachricht natürlich, doch sie verloren ihre Fassung nicht, denn es blieb nicht viel Zeit es galt, sich umso besser darauf vorzubereiten, die gefallene Kaštone zu empfangen, um später von den aus der Hauptstadt Eintreffenden nicht als Provinzler beschimpft zu werden. So wurde beschlossen, auch die nationale Minderheit in die Arbeit einzubeziehen, denn es bedurfte vieler Hände.

Bald darauf wurde Kaštones Bestattung zu einer Prestigeangelegenheit für die Stadt. Kurz, aber sachlich wurde diskutiert und später entschieden, Kaštone auf dem christlichen Friedhof zu bestatten, auf dem bereits mehr als eine berühmte Persönlichkeit dieses Landes ruhte. Der Platz war schön: am Fuss eines Hügels, neben einem Bäumchen, das aussah, als könne es eine mächtige Eiche werden, die künftige Generationen daran erinnern würde, welch mächtige Tiere, die von hier stammten, es doch einmal gegeben hatte. Der erwartete Tag rückte unerbittlich näher. Die Zeitungen meldeten täglich, in welcher Ortschaft Kaštone und die sie begleitende Trauerprozession jetzt sei. Als der "Kurier" veröffentlichte, am Morgen des kommenden Tages seien alle eingeladen, die entschlafene Heldin am Tor zu empfangen, flatterte so manchem unruhig das Herz (es kam zu Ohnmachts- und Schlaganfällen). Und dann brach dieser denkwürdige Tag an ...

Der Tag war sonnig, doch es blies ein schwacher Wind. Am Tor wogte ein Menschenmeer. Es hatte den Anschein, dass sich die ganze Stadt versammelt hatte mitsamt den Kindern und Alten, um ihrer Verehrung Ausdruck zu verleihen und Kaštone das letzte Geleit zu geben. Schon war Frédéric Chopins Trauermarsch zu hören, den das aus der Hauptstadt hergeholte Bläserensemble des Nationalen Symphonieorchesters blies. Vielen entströmten etliche Tränen.

An erster Stelle schritten die Vertreter der ortsansässigen und nationalen Minderheiten in ihren Trachten durch das Tor. Sie gingen langsam, gesenkten Hauptes, und hielten rote Kissen in den Händen, auf denen Kaštones Auszeichnungen waren: Orden, Medaillen, die grossen und kleinen Abzeichen ihrer Verdienste, sogar die künstlichen Zuckerwürfel, die ihr der Marschall irgendwann für kleinere Verdienste ausgehändigt hatte. Viele Mädchen waren dabei: in Fünferreihen, und Reihen waren es ... Die trauernde Menge wogte dahin ... Doch der Sarg war noch nicht zu sehen, so viele Auszeichnungen hatte Kaštone. Als die Mädchen vorbeigingen, tauchte hinter dem Stadttor eine schmucke Tragbahre auf, auf der Kaštones letzter Sattel lag. Dahinter folgte ein silberner Reliquienschrein, in dem hinter Glas Kaštones Mahne und Schweifhaare aufbewahrt wurden. Ihn trug, hoch erhoben, ein eleganter Ulan aus dem örtlichen Kavallerieregiment. In seinen Augen glänzte Traurigkeit, doch ein aufmerksamer Beobachter konnte darin einen Funken von Ehrgeiz erblicken. Die Musik verstummte.

Der Trompeter des Symphonieorchesters liess das Signal erklingen, das Kaštone immer ins Schlachtfeld gerufen hatte; der Sarg schob sich durch das Tor ...

Das erste, was auffiel, war die ungewohnte Form des Sarges. Er war beinahe U-förmig, und ein Behälter, der an das Wahrzeichen des fürstlichen Stadtgründers erinnerte.

"Das ist symbolisch", sagte jemand aus der Menge beim Anblick der ungewohnten Kiste. Es war offensichtlich, dass Kaštone zur ewigen Ruhe auf den Rücken gebettet war. Das erregte die Menschen. Der Trompeter trompetete. "Man hätte sie doch auf die Seite drehen können", verhielt ein Städter, der nicht von hier war, seine Unzufriedenheit nicht.

"Im Stehen ...", versuchte eine Gymnasiastin zu zweifeln.

"Warum ist der Sarg zugenagelt", zürnte der Pope aus der nahe gelegenen orthodoxen Kirche. "Ich möchte sie ein letztes Mal ansehen!"

Der Sarg stach durch das Tor. Jemandem schien, dass die Mutter Gottes vom Stadttor beim Anblick von Kaštone geweint hätte, und auf ihrer Stirne seien die Wundmale des Erlösers erschienen. Kaštone's Sarg bewegte sich. Zwanzig Kavalleristen trugen ihn mit ihren Händen, und sie gaben sich Mühe, sich nichts anmerken zu lassen, aber dennoch schwitzten und stöhnten sie. Hinter dem Sarg gingen die Gäste aus der Hauptstadt und die örtliche Elite: der Stadtrat, der Feuerwehrchef und der Postkommandant, der Theaterdirektor, der Führer des Kavallerieregiments und der Stabschef, eine berühmte Tänzerin und der Schmied aus einem Vorort der Hauptstadt, der irgendwann vor langer Zeit die Verstorbene beschlagen hatte. Hinter ihnen folgten mit Kränzen, Blumentöpfen und Blumensträußen die kleinen Leute: die Intelligenz, Arbeiter und Bauern sowie Kaštone's Verehrer aus befreundeten ausländischen Staaten. Allen war traurig zurnute. Immer noch mehr und mehr Menschen schlossen sich der Prozession an. Die Stadt geleitete Kaštone zu ihrem letzten Ruheplatz ...

Vor der tiefen, bodenlos scheinenden Grube war Gefasstheit zu spüren. Alle waren angespannt, in der Kehle eines jeden schnürte sich ein Knäuel zusammen.

"Sie hat die Welt vor eine Herausforderung gestellt", begann Kutrovski, der Vorsitzende der örtlichen Bestattungskommission, seine Trauerrede mit bebender Stimme, "aber das ging über ihre Kräfte", sprach er schon lauter. "Deine Anwesenheit neben uns, Kaštone, hat wie ein Meer unseren Geist gestärkt und unsere Seele beruhigt, die erschöpft war von schwerer Mühe und der Kälte endloser Hoffnung. Dein klarer und einfacher Wille war für uns ein Beispiel, das den Ekel milderte, der uns immer überkam nach den schmerzlichen und Kräfte raubenden Kämpfen um unser aller Freiheit. Nicht selten hat dein weiser Blick wie ein Strahl aufgeleuchtet zwischen unseren Zweifeln, die beständig die grossen Bemühungen der Analyse begleiteten, Kaštone. Du, die du alle geistigen Formen und Veränderungen erfahren hast, die du die Seelenregungen und die Unruhe eines jeden von uns verstehen konntest, bist immer überzeugt geblieben von den Werten, die du zu pflegen begannst, als du noch eine kleine Jungstute warst. Du bist keinen weiten oder besonderen Weg gegangen, hast keine einzige Kränkung und keinen Taumel der Ehre erlebt, dennoch warst du und wirst du uns nahe und unvergesslich bleiben. Ruhe in Frieden, Kaštone."

In Frieden.

Als das Bläserensemble des Symphonieorchesters zu spielen begann, fiel eine Frau in Ohnmacht. Niemand bemerkte ihren Sturz, daher blieb sie so am Boden unter der Menschenmenge liegen. Kutrovski trat vom Grabhügel zur Seite und überliess seinen Platz dem Gast aus der Hauptstadt.

"Ich glaube", begann er energisch, "dass Kaštone uns jetzt sieht und in ihren Gedanken inständig darum bittet, dass wir nicht weinen. Und wahrlich, blicken wir nur auf die Leistungen, die sie vollbracht hat, auf ihre rechtschaffenen erzogenen Kinder, die unser Land in den Hippodromen, auf den Schlachtfeldern und in der Landwirtschaft berühmt machen. Wie wunderbar, Kaštone, sind deine Sprösslinge! Du lebst. Du wirst immer leben! Ruhe in Frieden!!!"

Der Gast schwankte und zog sich vom Rednerplatz zurück.

"Ich habe Kaštone's Mutter gekannt", wandte sich plötzlich Oberst Varšketis an die Menge, obgleich seine Trauerrede im Szenarium der Bestattung gar nicht vorgesehen war. "Sie hatte ein sehr gutes Herz", fuhr er fort. "Diese Herzengüte hat Kaštone von ihr geerbt: Sie war stark, muskulös und behände. Vom Vater hatte sie den Willen, die Hartnäckigkeit und die Stärke des Geistes. Ich möchte in diesem Augenblick der Trauer

die Worte unseres geliebten Regimentsdichters zitieren:

Pflug

Lyra und Kampf

Kaštone's Mähne

Es weht, es weht, es weht der Wind

Ulanen and Husaren

Freude

Hoffnungslosigkeit

Die Wahrheit wird siegen.

Ruhe aus, Kaštone, die du einen so langen und siegreichen Weg gegangen bist. Ruhe in Frieden. Ruhe, erschöpft, gebettet in die Erde der Heimat", wischte sich Oberst Varšketis seine Tränen ab und verstummte.

Nach der unerwarteten Rede von Varšketis öffneten die Sänger schon den Mund, um "Maria, Maria" anzustimmen, doch der Vorsitzende der örtlichen Bestattungskommission Kutrovski brachte sie mit einem Handzeichen zum Schweigen. Eine unangenehme Stille breitete sich aus. Alle warteten auf irgendetwas. Vor allem warteten die Totengräber, die Kaštone's Sarg schon in die Grube hinabgelassen hatten und jetzt wie Wachfiguren erstarrten und die ziemlich schwere Last hielten, wenn man denn einen Sarg so bezeichnen darf. Nach einiger Zeit zog Oberst Kutrovski sehr rituell und unendlich langsam aus seiner Brusttasche eine Kapsel heraus, in der die erste Handvoll Erde war die des Marschalls, die aus der Hauptstadt hergebracht worden war und sein Herz symbolisierte, das er den Bewohnern der Stadt versprochen hatte. Erst dann gab der Regimentsführer den Sängern das Zeichen. Während das Lied erklang, verstreute er Klumpen von Erde auf den Deckel von Kaštone's Sarg, der in die Grube des Grabes hinuntergelassen wurde. Der Klang war gedämpft und daher akustisch nicht von Interesse. Wieder hörte man Weinen. Kaštone's Leib wurde der Erde zurückgegeben.

Als so viele Blumen in das offene Grab geworfen wurden, dass die Totengräber keinen Platz mehr hatten, wohin sie die Erde hätten schaufeln können, schwoll das Weinen der trauernden Menge zu einer Hysterie an. Die Oberhäupter der Stadt fürchteten nicht umsonst, dass Unruhen ausbrechen könnten. Irgendjemand aus der Menge warf ein Hufeisen hinein. Das war eine unangenehme Blamage, über die später die Zeitungen der Hauptstadt und die Lokalzeitungen schrieben. Der Berg von Blumen und Kränzen wuchs immer noch an. Die Mitglieder der Bestattungskommission wollten sofort zu einer Beratung zusammentreten, doch als sie das Quorum aufbrachten, hatte sich über Kaštone schon eine Pyramide aufgehäuft, die ihrer berühmten Vorläuferin, der Cheopspyramide, Konkurrenz machte. Die Trauer der Stadtbewohner war so tief, dass sich nach und nach aus den Blumen ein babylonischer Turm gebildet hätte, und das hätte radikale Umwälzungen für die Menschheit bedeutet, die niemand wollte. Doch da ... Doch da, als die Kompanie des Kommandanten dem Andenken an die Verstorbene mit einer Salve von Schüssen Ehre erweist, sehe ich hinter dem Porträt von Kaštone plötzlich Berta stehen. Das ist sie! Meine Königin! Sie ist doch zur Bestattung gekommen! Berta steht da, in Tracht herausgeputzt, und ich kann das Auge nicht von ihr abwenden. Ich sehe nichts. Ich höre nichts mehr: Ich höre die Totenklage von Kutrovski nicht, sehe die Tränen von Varšketis nicht, die über seine Wangen herunterkullern ... sie kullern und kommen zum Stillstand, kullern und kommen zum Stillstand ... Berta ist so schön, so schön ... Sie ist die Schönste auf diesem Begräbnis, sie trauert am stärksten, sie ist am meisten niedergeschlagen. Wenn ich sie ansehe, verstehe ich, wie tief dieser Verlust sie trifft. Und ich selbst ...

"Meine Damen und Herren", höre ich die bewegte Stimme von Kutrovski, "namens der Bestattungskommission möchte ich allen meinen Dank aussprechen, die gekommen

sind, um Kaštone die letzte Ehre zu erweisen. Danke", so dankt er immer öfter mit gebrochener Stimme. "Die Bestattungskommission und die Angehörigen laden alle zum Trauermahl ein, das stattfinden wird..."

Ich sehe, dass Berta mich bemerkt hat. Ich gebe mit der Hand unauffällige Zeichen, die inständig darum flehen, Berta möge dort stehen bleiben, wo sie jetzt steht, denn anders würden wir einander verfehlen, vielleicht für das ganze Leben. Als Berta zustimmend mit den Augen zwinkert, überkommt mich ein solches Glück, ein so gutes Gefühl, solche Zufriedenheit, dass der Schmerz um Kaštones Verlust, der das Grab umhüllt, vergeht und der Freude Platz macht.

Die Bläser spielen eine mir unbekannte Melodie, die Versammelten ziehen sich langsam zurück und machen an dem neuen Kurgan rücksichtsvoll denen Platz, die Kaštone näher gekannt haben. Die Trauerfeierlichkeiten gehen zu Ende, und ich versuche, mich durch die um Kaštones Porträt Stehenden zu Berta hindurchzuzwängen. Während ich durch die Menge rudere, scheint mir mit einem Mal, dass auf dem Porträt nicht der Marschall als Reiter auf Kaštone sitze, sondern sie, Berta, die kriegerische Amazone. Sie knien nieder und brechen die Stängel der Blumen, damit Diebe sie nicht, wenn das Grab unbeobachtet sein würde, herausziehen und später weiterverkaufen könnten. Ich bahne mir einen Weg durch die Knieenden, verwickle mich und befreie mich wieder aus den Trauerschleifen, die mir wie ein Lianenschwengel den Weg verstellen wollen. Ich sehe den eilig weggehenden Priester er hetzt zu einem Kranken, und wenn er den besucht hat, wird er weiterlaufen: zu anderen Begräbnissen, Taufen usw. Berta steht da und wartet. Sie wartet auf mich! Dieser Gedanke lässt mich nicht los und schmeichelt meiner Eitelkeit. Sie wartet auf mich!!

"Berta", sage ich zu ihr, als uns kaum mehr ein Dutzend Trauernder trennt, "Berta, gehen wir zum Trauermahl, denn du siehst ja selbst, wie viele Menschen gekommen sind, um sich von Kaštone zu verabschieden; es wird in den Restaurants keinen Platz geben."

"Mich hat niemand eingeladen", sagt Berta, als ich schon neben ihr hinter dem Schild von Kaštones Porträt stehe. "Es ist mir peinlich ..."

"Ich lade dich ein", sage ich zu Berta und nehme sie an der Hand, um sie wegführen zu können, wegführen, wegführen von hier ...

"Gehört sich das?", zweifelte sie.

"Meine Damen und Herren, die Fahrzeuge der Freunde von Kaštone erwarten Sie alle am Friedhofstor!" echot die Stimme von Varšketis. "Beim Tor auf der linken Seite!"

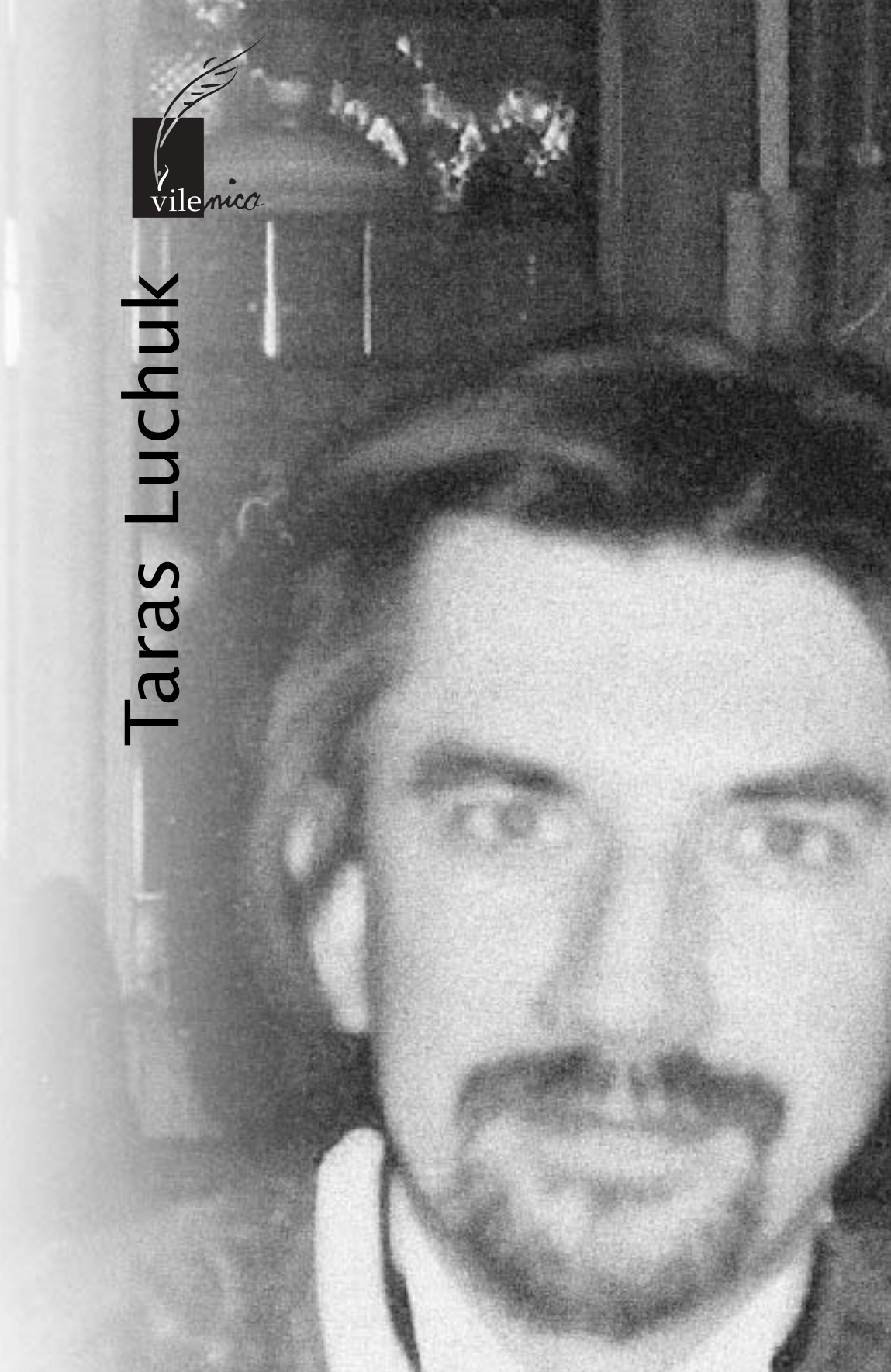
Aus dem Litauischen von Cornelius Hell

Taras Luchuk

rojen 1962 v Lvovu, Ukrajina. Pesnik, prevajalec in literarni kritik. Leta 1985 je na univerzi Ivana Franka v Lvovu diplomiral iz klasičnih jezikov in književnosti, doktoriral pa na Literarnem inštitutu T. Ševčenka. Zdaj poučuje grščino in latinščino na Ukrajinski katoliški univerzi. Pisati je začel v začetku 80.let, je član Ukrajinskega pisateljskega društva in mednarodnega združenja za ukrajinske študije. Prevaja iz grščine, latinščine, nemščine in ruščine v ukrajiniščino. Zbirka njegovih pesmi in prevodov je izšla leta 2002 z naslovom "Vsak dan razen danes". Leta 1999 se je udeležil pesniškega festivala v New Yorku. Njegovi članki, ocene, pesmi in prevodi so bili objavljeni v številnih revijah in zbornikih.

born 1962, Ukrainian poet, translator, and literary critic. Born in Lviv, Ukraine where he lives. In 1985 he graduated from Ivan Franko Lviv University with a degree in Classical Languages and Literatures. He received his Ph.D. from the Shevchenko Institute of Literature. He currently teaches Ancient Literature at Ivan Franko National University of Lviv and Greek and Latin Languages at the Ukrainian Catholic University. Taras Luchuk began as a poet in the early 1980s. He is a member of the Association of Ukrainian Writers and a member of the International Association of Ukrainian Studies. He translates from Ancient Greek, Latin, German and Russian into Ukrainian and has published a collection of his poetry and poetry translations "Everyday Except Today" (2002). He participated in Poetry Festival organized by the Yara Arts Group in New York in January 1999. His articles, reviews, original poetry, and translations appeared in numerous periodicals and almanacs.

Pokrajina z ihtiozavrom

na peščeni obali padlega sonca
je obležal ihtiozaver
s kožo, prilepljeno na vretenca
reber se držijo grudice peska
iztegnil je vrat
glavo položil na stran
z napol odprtimi usti
in široko odprtim očesom
zelenim, okamnelim od sonca

ihtiozavra je na obalo naplavila nevihta
zeleno sonce se je zlomilo v vodi
morje, motno kot oko ihtiozavra
se neopazno
dvigne na obalo
in v hipu zdrsne nazaj
v strahu, da ne bi izgubilo ravnotežja

pravijo, da se v času mirnega morja
obali približajo delfini
skok iz vode - in nazaj - skok - in nazaj
val za valom

delfini izginejo iz pogleda
prav tako hitro kot ihtiozavri

Spomenik na ploščadi hrastov

v središču mesta spominov
so za večno posadili košat hrast
krošnjo so zarili v zemljo
korenine kot žalni orkester

na leseno čašo so navezali trakove
zgrabili pest asfaltne prsti
in grudico vrgli v jamo
na trgu je zavladala z glasovi nasičena tišina

drevo je zraslo v kamen
okamnelo kot čudež
začele so se zbirati gruče radovednih ljudi
ljudi vedno privlačijo nenavadne reči
ampak čigave možgane bo prešinito
zakaj drevo nima vej

Шкіц з іхтіозавром

на піску розтовченого сонця
лежить іхтіозавр
шкіра присохла до хребта і ребер
всіяна крапельками піщинок
він витягнув шию
голову набік схилив
напіввідкрив рот
око його відкрите
зелене око застигло від сонця

бурун викинув на берег іхтіозавра
зелене сонце розбилось у воді
море наче каламутне око іхтіозавра
незряче
ступає на берег
і немов боячись утратити рівновагу
відразу скаче назад

кажуть коли море спокійне
до берега припливають дельфіни
нурк-спина-нурк-спина
хвилі попереk хвиль

дельфіни зникають з очей
швидко як іхтіозаври

Пам'ятник на площі дуба

посеред міста посадили
на вічну пам'ять дуб гіллястий
в ґрунт крону дерева зарили
коріння наче траурна стяжка

сплели стрічки в щербату чашу
відтак землі з асфальтом взявши
всі вкинули туди по грудці
запала тиша повна звуків

бо дерево вросло в камінь
саме як подив кам'яніло
росло збіговисько цікавих
всіх незвичайне завжди вабить
проте чий мозок думка вцілить
чого це дерево без гілля

Mrtvo morje

če se niso naučili plavati
se bodo utopili v plitvi vodi

poženem se v morje
valujoče roke suvajo ob hrbtu
slana sapa zmoči ramo
val pljuskne v obraz -
valovita brazda mi sledi

sol mi pokrije
glavo
tudi srce
slana raztopina
prežme

zrastem
kot slana cipresa
na obali morja
v katerem se nihče ne utaplja

Igra z ognjem poezije

za Bohdana Rubchalka

ko
v sanjah
veselo
zaiskrim v modrosti:

se zložena krila
odprejo v obličje

tretje odprto oko
živi molk:
kot žilice v marmorju
zori
naokoli
drugačen šum

Мертве море

не навчений плавати
топиться на мілині

пірнаю в море
хвилясті руки течуть вздовж могого хребта
солоний подих воложить плече
в обличчя плюскає хвиля -
серпантинний слід

поволі вкривається сіллю моя голова
вкривається сіллю
серце
солоний розчин
просякає мене

я проростаю
соляним кипарисом
на березі моря
в якому ніхто не тоне

Гра з вогнем поезії

Богданові Рубчакові

коли
крізь сон
батьоро
заіскрю мудрістю:

складені крила
стають обличчям

розплющене третє око
живить мовчання:
прожилками в мarmorі
зріє
навкруг
інший шум

Sokratova ironija

nemogoče je
obračati besedo
kot prednik Dedalus

se na krilih virtuoza
vrteti v krogu

bleščeče sonce
upoštevati:

kot vosek se
topi
ravnokar operjena beseda

pripovedovalec
nima pojma, o čem pripoveduje

Іронія Сократа

недосяжно так
обертати словом
як прародич дедал

на майстерних крилах
ганяти по кругу

сліпуче сонце
не помічати:

як віск
топиться
слово щойно оперене

мовець
не мислить що мовить

Pogled na pobožni obraz

biti žrtveno jagnje
in začutiti:

sanje niso zaprte
pod vekami

krilati nož domišljije
slika
sceno smrti

končno
je nastopil čas nehati samomor
s krvjo življenja

nekdo je ravnokar premagal
najgloblje dvome

Погляд на погідне лице

бути жертвним ягням
та відчувати:

не замикається сон
під повіками

крилатий ніж уяви
домальовує
сцену смерті

нарешті
пора покінчити з самогубством
кров'ю життя

людина поборює
найглибші сумніви

Jacomo Joyce

ovalno ogledalo
v katerega pogledaš brez namena

gledaš
dalj od nosa ne vidiš

ko natakneš očala
občuduješ
prikazen brez kril

kroži
in oži
elipso življenja

S pomočjo avtorjevega angleškega prevoda prevedel Iztok Osojnik

Джакомо Джойс

овальне люстерко
мимоволі глянеш на

бачиш ніс
далі носа не бачиш

почепивши окуляри
дивуєшся на
безкриле сотворіння

кружляє
звужується
еліпсом життя

Sketching ichthyosaurus

*on sand as hot as a crushed sun
lies Ichthyosaurus
his skin stuck to his spine and ribs
grit-covered
he stretches his neck forward
head turned to the side
mouth half-open
one green eye staring down the sun*

*a storm threw Ichthyosaurus on the shore
his green sun gaze broken by water
the sea like Ichthyosaurus's cloudy eye
moves imperceptibly
on the shore
pressing forward then quickly back
uncertain of its balance*

*it's said that when the sea is calm
dolphins reach a shore
diving and rising
wave across wave*

*dolphins disappear
as quickly as Ichthyosaurus*

Monument on the oak plaza

*In the center of town
a large-branched commemorative oak
was buried crown-first into the ground
its roots streaming
like black funeral bands*

*the roots were woven
into a broken-rimmed vessel
a handful of asphalt soil
tossed inside it
a silence settled full of sounds*

*the tree grew into stone
like wonder turned to stone
everyone gathered
attracted to the extraordinary
their minds struck by the thought
why the tree is without branches*

Dead sea

*those who haven't learned to swim
drown in shallow water*

*I dive into the sea
my arms ripple along my spine
a salty breeze touches my shoulders
a wave splashes my face
a long wake follows*

*salt slowly covers my head
as well as my heart
a salty solution
seeps through me*

*I'm growing through
as a salty cypress
on the shore of the sea
in which no one drowns*

A game with the fire of poetry

- to Bohdan Rubchak

*when
in sleep
I spark
with wisdom:*

*folded wings
become a face*

*third eye opens
feeds the silence:
through veins in marble
another noise
ripens
becomes seen
around*

Socrates' irony

*it's useless
to turn a word
like your ancestor Daedalus*

*on skillful wings
to circle*

*the blinding sun
without noticing*

*that a word recently feathered
melts
like wax*

*a speaker
can't realize what he's saying*

Look at the face or pity

*to be a sacrificed lamb
and feel:*

*a dream isn't trapped
behind eyelids*

*the winged knife of imagination
completes its painting
the scene of death*

*at last
it's time to end suicides
with life's blood*

*a person overcomes
the deepest doubts*

Jacomo Joyce

*an oval mirror
you unintentionally look in*

*you see only your nose
and nothing beyond your nose*

*putting on your glasses
you wonder
about the wingless creature*

*whirling about
your life narrowed
into an ellipsis*

Translated by Dzvina Orłowsky

Donal McLaughlin

je bil rojen leta 1961 na Severnem Irskem, na Škotsko pa se je preselil leta 1970. Zdaj živi v Edinburghu.

Med 1991 in 2002 je poučeval nemščino na univerzi Heriot-Watt. Objavlja članke o povojni nemški književnosti in književnosti nemško govorečih ekzilantov v Angliji, kratko prozo in prevaja (njegovo prevajalsko delo vključuje tudi sodelovanje s pisateljem Chrisom Dolanom pri odrski priredbi Schlinkovega Bralca).

Z Janice Galloway je pripravil izbor sodobne slovenske proze za Edinburgh Review (108), pa tudi izbor škotske, ki bo letos izšel v Braziliji in Indiji.

Pred nedavnim so ga imenovali za écrivain sans frontières Škotskega PEN-a. Je dobitnik nagrade Roberta Louisa Stevensona.

born in Northern Ireland in 1961, moved to Scotland in 1970. He currently lives in Edinburgh.

He lectured in German at Heriot-Watt University from 1991-2002. Academic publications on post-war German literature and on German-speaking exiles to the UK. A published short-story writer in his own right, his translation work includes collaborating with writer Chris Dolan on a stage version of Bernhard Schlink's Der Vorleser.

With Janice Galloway, he edited a selection of new writing from Slovenia for publication in the Edinburgh Review (108). He has agreed to edit selections of Scottish writing for publication in India and Brazil in 2003.

He has recently been selected as Scottish PEN's écrivain sans frontières 2003; he has been given a Robert Louis Stevenson Memorial Award.

Preživetje v negotovih časih

V nekem momentu sem se zdrznil, iz sna sem planil; roke so mi poletele v posodo na pladnju pred menoj; konice prstov so scela pristale na koži piščanca, ki je nisem pojedel. Ko sem pogledal Drewja, je bil še kar na drugi strani prehoda med sedeži. Na drugi strani izhodov blizu naju so smrčali še drugi, ki so bili na istem otoku, med njimi tudi oče petih otrok, ki je bil prej še kar pijan visel čez stopniščno ograjo z mulcem na ramah, medtem ko se je počasna vrsta, zaspana in mrka, že plazila proti letalu. Le še bežen spomin, kako so se vsi izogibali robi iz duty-freeja, ki se je usipala iz torbe tega tipa, in spet sem potonil v sen.

Nekaj pozneje je zazvonilo: priprite se za pristanek, hvala, ker ste leteli z nami, itd. Tokrat se zbudi oba, obrneva se in se zazreva drug v drugega. Nisem bil pri stvari - sem priznal, sam. Drew je pokimal, se zarežal, rekel, "Mimogrede, super imitacija Tommyja Cooperja, tisto prejle!"

"A, se pravi, si videl?"

Oborožen s strelivom za opravljanja se je znova zarežal.

"Prasica! Ti pa nikoli nič ne zamudiš, a ne da?"

Vživel se je in začel oponašati Cooperjev čarovniški trik z rokami, kot sem ga odigral jaz. Pladnje s hrano so medtem odnesli.

Pristali smo. Najhujša zima stoletja: policija je svetovala, naj nihče ne hodi ven, če ni nujno. Za naju je bilo nujno. Drew je vozil, pot od letališča proti severu je bila dolga, ves čas v najnižji možni prestavi, počasno plazenje, zbranost. Čisto mogoče, da so doma napeljave že popokale in da sta stanovanji v popolnem razsulu.

"Strašni trik!" je spet citiral, kot strela z jasnega, in planil v smeh. Tudi jaz sem se zasmel, pa naj mu bo, medtem ko je on jamral "u-ju" in si brisal prste. Le še stvar več, ki ji je bil priča, v kateri sva bila skupaj, sem pomislil. A smeh je potihnil: njegove oči so me proučevale, čakale na odziv.

"A ti lahko nekaj povem?" je vprašal.

Menda sem se malo obotavljal, preden sem prikimal.

"Nekaj ti moram povedati," je rekel.

Vrnil se je k večeru po božiču na Fuertventuri. Juha iz rakovic, paella na vrtu restavracije. Čisto dobro sem se spomnil. Spomnil sem se tudi punce, ki je pela, njenega kolega na klaviaturah, njune serije evrovizijskih hitov.

Zdaj je pokimal Drew, videl sem, da se mu zdi varno nadaljevati.

"No, stari, tisto noč sem se zbudil, moral sem scat, in ko sem prišel nazaj: kako si ležal - to bi moral videti!"

Ustavil se je, morda je preizkušal, kako topla je voda.

"Ajde, reci, prasica," sem se zasmel, kot da ni ničesar, česar bi se bal. "Kaj je bilo z mano?"

"Niti ne toliko s tabo, ampak s povštrom," je rekel.

"S povštrom?" sem vprašal. Ta kurba je v tem užival.

"Ma, ni bil toliko počez čez posteljo, kolikor je bil podolgem!"

"Ma, ne!" sem zastokal. "Se pravi, da sem fukal povšter, ti, prasica, si pa to gledal. Ti nesramna..."

To reakcijo je čakal, jasno: maščevanje za takrat, ko je bil on v Stirlingu koma in sem jaz trdil, da se je zalizoval s Susie Fraser.

Naj se jemem, če bom še kaj rekel. Ne bom mu dal tega zadovoljstva, ti boga. Ampak iztegnil se je čez in me nekako sunil v ramo. "Saj ni to, kar misliš," je rekel.

"Ej, ti, roke na volan!" sem zalajal in se ga otresel. "Še sploh v teh razmerah."

surviving uncertain fates

At some point I started: jumped awake; my hands darting into the dish on the tray in front of me; the tips of my fingers landing full-square on chicken-skin I hadn't eaten. Drew, when I looked, was still across the aisle. Beyond the exits next to our seats snored folk who'd been to the same island, among them the father of five who'd hung, drunk, over the bannister, toddler-on-his-shoulders and all, as a slow queue, well past its sleep, worked its way down to the plane. The memory of everyone side-stepping the duty-free dribble from that guy's bag, and I dozed off again.

Some time later came the chime: seat-belts for landing, doors to manual, etc. We both woke this time, turned, and looked at each other. I wasn't with it - said so, myself. Drew nodded, grinned, said, 'Great impersonation of Tommy Cooper earlier, by the way!' 'So you saw that, did ye?'

Chuffed with his ammo for future slaggings, he grinned again.

'Bastard! Never miss a trick, do ye?'

He was on for a carry-on, launched into a Cooper impersonation just as I did. The meal trays had been removed in the meantime.

We landed. The worst winter this century, police saying not to set out unless you have to. We had to. Drew driving, the long trip north from the airport, in the highest gear possible, crawling, concentrating. Ahead of us the likelihood of burst pipes, flats in a pure mess when we got there.

'Just like that!' he quoted again, out-of-the-blue, and laughed. I laughed, too, able to take it, as he ooh-yugh-ed and wiped his fingers clean. Just summit else he'd witnessed, shared, I thought. His laugh, though, faded: eyes now studied me, were watching for reactions.

'Can I tell you something?' he asked.

I hesitated before I nodded, I suppose.

'There's something I should tell you,' he told me.

He took me back to Boxing Day night on Fuerteventura. The shellfish soup, the paella outside the restaurant. I minded fine. Minded, too, the girl who was singing; her sidekick on keyboards, his medley of Eurovision entries.

It was Drew's turn to nod, and I could see he reckoned it safe to continue.

'Well, mate, that night, I woke up, desperate for a slash, and when I came back: way you were lying - shoulda seen it!'

He paused, maybe testing the water.

'Out wi' it, ya bastard!' I laughed, like there was nothing I couldn't handle. 'What was it about me, then?'

'Not so much you as the pillow,' he said.

Pillow?' I asked. Bugger was enjoying this.

'Well, it wasn't so much across your bed, as down it!'

'Aw naw!' I groaned. 'So I'd been shagging the pillow and you, ya bastard, saw the evidence. Ya jammy -- !'

That was the reaction he wanted, of course: revenge for the time he was paralytic in Stirling and I claimed he'd snogged Susie Fraser.

I was damned if I was saying another word. I wouldn't give him the satis-bloody-faction. He reached across, but, and sort-of shook my shoulder. 'It's not what you're thinking,' he said.

'Both hands on the wheel, you!' I barked, shrugging him off. 'Specially in these conditions.'

"Saj ni nič takega, stari," je ugovarjal. "Čisto v redu je. Nekaj dobrega pove o tebi. Zato sem ti hotel povedati..."

"Okej, to je to! Ustavi ta kurčev avto!" sem rekel. "Naj bo to hitro pa ne boli - boljše zate. Ustavi se kje, kjer se da, pa se izlajaj, stari!"

"Pa ne pozabi na vse štiri žmigavce!" sem dodal, ko se je ustavil. Glede na to, kako sem se počutil, jih bo rabil.

Kar mi je povedal, je bilo mega.

Menda sem bil obrnjen k steni, odeja pa je bila potegnjena čisto na konec postelje, praktično dol z mene. Ampak on je videl predvsem povšter, ki je bil vzporedno z mojim hrbtom, za mano: tam, kjer je bila Claire do pred šestimi meseci; kjer je bila vse od drugega letnika faksa.

"In to je torej fora? Da sva šla narazen?"

"Pst," je rekel.

Menda je moja leva roka molela izpod mene in čez pa okoli povštra. "Okoli nje," kot je rekel Drew. "Okoli Claire," je rekel, ko sem ga pogledal; nisem mogel verjeti, kaj slišim. Na počitnice greš s to prasico, deset dni čez božič in novo leto, in na poti domov ti začne igrati nekakšnega amaterskega psihoanalitičnega kurca?

"Se pravi, da je še po šestih mesecih nisem prebolel, da jo pogrešam. To mi hočeš povedati?" sem vprašal. "Moje objemanje povštra postavlja vse na laž, kar sem ti rekel ob bazenu, kar sem ti zaupal, ko sva se potepala tam po tisti okamneli lavi. A je to tvoja štorija? Sploh ni res, da bi bil še zmeraj zaljubljen vanjo, če to misliš."

"Ne, ne to, stari. Več kot to. To mislim: v tistem momentu, ko sem te videl, pa ko sem videl povšter, sem videl, kaj vse je punca pustila. Videl sem, kakšno ljubezen znaš dajati - pa tega drugače ravno ne morem videti, a ne?" je hitro dodal. Menda je videl, da ne vem čisto, kako naj to sprejemem. "Samo to pravim, stari: to, kar sem videl, samo potrjuje, kar sem ti že rekel: ti si dec..."

Iztegnil se je čez in me spet potrepljal po rami: pogledal me je v oči.

"Njej je lahko žal," je rekel.

Pardon, ampak sem mislil, da je to že vse: da je najhujše že mimo in da sem lahko zdaj miren. Ampak ko je bil že pri stvari, se je odločil, da mi pove še to: da je izgledalo, kot da spim v upočasnjem posnetku. Spet sem ga pogledal: kakšno sranje je pa zdaj to? Lahko bi bilo tudi hujše: preden je sam zaspal nazaj, je videl, kako se v spanju obračam. Menda sem to delal drobec za drobcem, milimeter za milimetrom. Kot da bi mi nekdo sedel nasproti z videodaljincem in izmenično pritiskal gumb za pavzo in upočasnjeni posnetek. "Ja, ti na primer, prasica perverzna!" sem se trudil ugovarjati, ampak njega se ni dalo ustaviti. V nekem momentu, je rekel, je že mislil, da sem zdaj dosegel rob, da sem bom zdaj zrušil in prevalil čez. Ampak tudi takrat sem se menda samo čisto obvladano obrnil na hrbet.

Ko je to videl, je začel tuhtati, če tudi sam spi v upočasnjem posnetku. Mogoče vsi to delamo? Hecno, kako da ni tega nikoli opazil prej, pri Sandri ali Ann ali Marie, je rekel. Ali pri Clare, njegovii Clare, je hitro dodal, Clare brez "i", ali pri Valerie ali Sam, ko smo že pri tem. Prišel je že do Naomi, Pamele in Sharon, potem pa se že več ni mogel držati resno. Usekala sem ga. "Pizda protestantarska važna!" sem rekel.

"Se vsaj imam s čim hvaliti!" sem mislil, da bo rekel. Ampak v resnici je rekel: "Mogoče pa mora človek kdaj pa kdaj biti pri kom na drugi strani sobe, da vidi, kaj se dogaja."

Ampak tisto, kar je v resnici matralo prasico, je bilo tole: preden je zašlafal nazaj, je opazil, da z desnico držim odejo za zadnji vogal in vedno, vedno, kakorkoli se obrnem, pazim, da imam genitalne dele pokrite. Razdalja med odejo in želodcem je ostajala konstantna, je trdil; ta natančnost je bila neverjetna.

"Tako je to torej: nedolžnost je že zdavnaj adjio - ti pa še kar sramežljivi Jože!" me je

'But it's nuthin embarrassing, mate,' he protested. 'It's good. Speaks for you. That's why I wanted to tell you - '

'Right, that's it! Stop the fuckin car!' I said. 'This'd better be swift 'n' painless - for your sake. Pull in at a convenient place and effin out with it, mate!'

'And don't forget your hazards!' I added as he came to a halt. Way I was feeling, he'd be needing them.

What he told me was brilliant.

Seems I was facing the wall, and my sheet was well down the bed, practically off me. Thing he focused on but was the pillow, parallel to my back, behind me: where Claire had been until six months ago, where she'd been since second-year uni.

'So that's what this is about? Us separating?'

'Shoosh,' he said.

It seems my left arm was out from under me and over and round the pillow. 'Round her,' as Drew said. 'Round Claire,' he added as I looked at him, no' believing I was hearing this. Ye go on holiday wi' the bugger, ten days over Christmas and New Year, and on the last leg of the journey home he starts playing the amateur fuckin psychologist?

'So six months later, I'm still not over it, still missing her. Is that what you're saying?' I asked. 'Me hugging the pillow contradicts everything I told you down by the pool, confided as we hiked across hardened lava. Is that the story? I don't still love her, if that's what you're suggesting.'

'Naw, that's not what I'm saying, mate. It's more than that. What I'm saying is: at that moment, I saw you, and I saw the pillow, and I saw what she walked out on. I saw the love you're capable of giving - and I'm no' goney see that otherwise, am I?' he added hurriedly. Must've seen I wasn't sure how to take this. 'All I'm saying, mate, is: what I saw underlined what I've told you before: you're some guy - '

He reached across and patted my shoulder again; looked me in the eye.

'Her loss,' he said.

You'd forgive me for thinking that that was that: that the heavy bit was over, and I could now relax. While he was at it but, he decided to tell me that it was as if I slept in slow motion. I looked at him again: the fuck was he on about now?

The explanation could've been worse: before he dropped off again him-self, he'd seen me turn in my sleep. Seems I did so fraction-by-fraction, millimetre-by-millimetre. As if someone had been sitting opposite me with the video remote-control, pressing the still-frame and slow buttons. 'Aye, like you, ya pervy bastard!' I tried to protest; there was no stopping him but. At one point, he said, he thought I would reach a brink, then topple over or collapse. Even then, but, it seems, I rolled in controlled fashion onto my back.

Seeing me, he'd ended up wondering whether he slept in slow motion, too? Did everybody? Funny how he'd never noticed before with Sandra or Ann or Marie, he said. Or with Clare, his Clare, he hastened to add, Clare-without-an-I, or Valerie or Sam, for that matter. He'd got onto Naomi, Pamela and Sharon before he couldn't keep a straight face any more. I hit him a thump. 'Braggin' proddy cunt!' I said.

'Least I've got summit to brag about!' he'd answer, I thought. What he actually said was: 'Maybe you've got to be on the other side of the room from someone, sometimes, to see what's going on.'

What really tickled the bugger but was: before he conked out again himself, he'd spotted that my right hand had a hold of the last corner of the sheet, and always, always, no matter what way I turned, made sure my privates were covered. The distance between the sheet and my stomach remained constant, he maintained; the precision was incredible.

dražil.

"Se vsaj nisem tam spodaj mečkal, tako kot bi se ti," sem se zafrkaval. "Ne, to je magnetna sila katoliškega popka! Ta skrbi, da si ves čas spadobn. Vi protestantari tega nimate!"

Nastal je premolk. Začuda ni zagrizel. Jaz pa sem ugotovil, kako in zakaj sem ta prijem odeje pravzaprav izpopolnil že takrat, ko sem bil še pod očetovo in mamino streho. Spomnil sem se, kakšen kurčev krompir sem imel tisto jutro, ko je oče stopil v sobo (tega sicer ni nikoli naredil), da bi mi povedal, da je umrl Janez Pavel I. Včasih se pojavi kakšna stvar, da vidiš, da nisi tako zelo svoboden, kot si misliš. - Tudi Claire in njena samostanska spalna srajčka sta mi prišli na misel; Claire, ki je jasno povedala, da je izpostavljena zijanju, če sem zraven nje kdaj spal gol. Claire, ki je sprejemala goloto le v kopalnici ali pa med tistim. Če ni bila za stvar, ni hotela, da bi ji tista jebena stvar strmela v ksicht.

Drew je prebil tišino, začutil je, da je nekaj narobe.

"Je v redu, da sem ti povedal, stari?" je vprašal. "Za povšter pa to?"

"Ja, stari. Hvala. Prav si naredil."

Srečo sem imel, da me je videl. Srečo, da se je spravil in mi povedal. Kdaj drugič mu bom pripovedoval o Claire; pa itak ne bo nič takega, česar še ne bi vedel. Temu bi se režal, ja: da mu povem, kako je JP1 umrl - jaz pa nag pa komaj pod tisto kurčevo deko.

Ampak zdajle pa sem hotel samo prebaviti to, kar mi je rekel. Kakšno ljubezen znaš dajati. In to je bil isti tip, ki mi je rekel, da zmeraj rajši vlečem, kot pa se predajam (tudi to je moja katoliška plat, pravi). In ko sem imitiral užaljenega ježa (kot je temu rekel) po tem, ko sem izgubil Claire, me je prav on pripravil do tega, da sem se spet odprl; vztrajal je, da če nimaš nikogar, to še ne pomeni, da nimaš nič.

Predolgo sem bil tiho. Zdaj je bil on na vrsti, da postane živčen.

"Res, stari?" je pritiskal. "Si ziher? Sem prav naredil, da sem ti rekel?"

Pogledal sem ga. "Ja, stari, brez skrbi, prav si naredil. Hvala."

Počakal sem, dokler nisem videl, da se je pomiril, potem sem ga usekal z "Ampak to je bilo zadnjič, da sem bil s tabo skupaj v sobi, prekleti peder!"

Zasmejal se je. Dala sva si roko. Štorasto sva si poskusila dati five. Zagledal se mi je v obraz, se zarežal, se spravil, da bi prešaltal, potem pa se ustavil, me še enkrat pogledal in me objel.

"Hvala, stari," sem zamomljal, ko sem se izmotal iz njegovih rok.

Preveril je mrtvi kot v ogledalu, pa sva spet speljala.

Prevedel Andrej E. Skubic

'So there ye go: virginity well oot the windae - still the bashful Tim, but!' he teased. 'Least I wisni playin wi' myself like you'd've been,' I joked. 'Naw, that's the magnetic pull of the Catholic belly-button! Makes sure we stay decent. You Prods haveni got that!' There was a pause. Him (unusually) not rising to the bait. Me realising that, and why, my hold of the sheet had been perfected while I was still under my mother and father's roof. Minding being lucky as fuck the morning my da came in (he never did) to say John Paul I was dead. Sometimes things crop up that make you see you're not as free as you think. - Claire and her convent-girl night-shirt came to mind'n'all; Claire who made out she was being subjected to eyefuls if ever I slept naked beside her. Claire who accepted nudity only in the bathroom or when doing it. If she wasn't up for it, she didn't want to have that bloody thing staring her in the face, she said. Drew broke the silence, could sense something was wrong. 'Did I do right to tell you, mate?' he asked. 'Bout the pillow and that?' 'Aye, mate. Cheers. Ye did right.' I was lucky he'd seen me. Lucky he'd decided to tell me. I'd tell him another time about Claire; nuthin he doesn't know, anyway. Would have to give him a laugh'n'all: tell him about JP1 dying - and me starkers and hardly under the bloody duvet. Right now but, I wanted to savour what he'd told me. The love you're capable of giving. Was the same boy said I always pull sooner than I surrender (that's the Catholic in me, too, he claims). And when I was doing my hurt-hedgehog impersonations (as he called them) after losing Claire, was him coaxed me into opening up again; who insisted that having nobody is not nothing. I'd been quiet for too long. Was his turn to feel nervous. 'Did I, mate?' he pressed. 'Are ye sure? Did I do right to tell ye?' I looked at him. 'Aye, mate, nay worries, ye did right. Ta.' I waited until I saw him relax, then hit him wi' 'Last fuckin time I share a room wi' you but, ya poof!' He laughed. We shook on it. A clumsy attempt at giving each other five. He studied my face, grinned, made to get into gear; interrupted himself but to look at me again and give me a hug. 'Cheers, mate,' I muttered as I eased out of it. He checked his blind spot and we set off again.

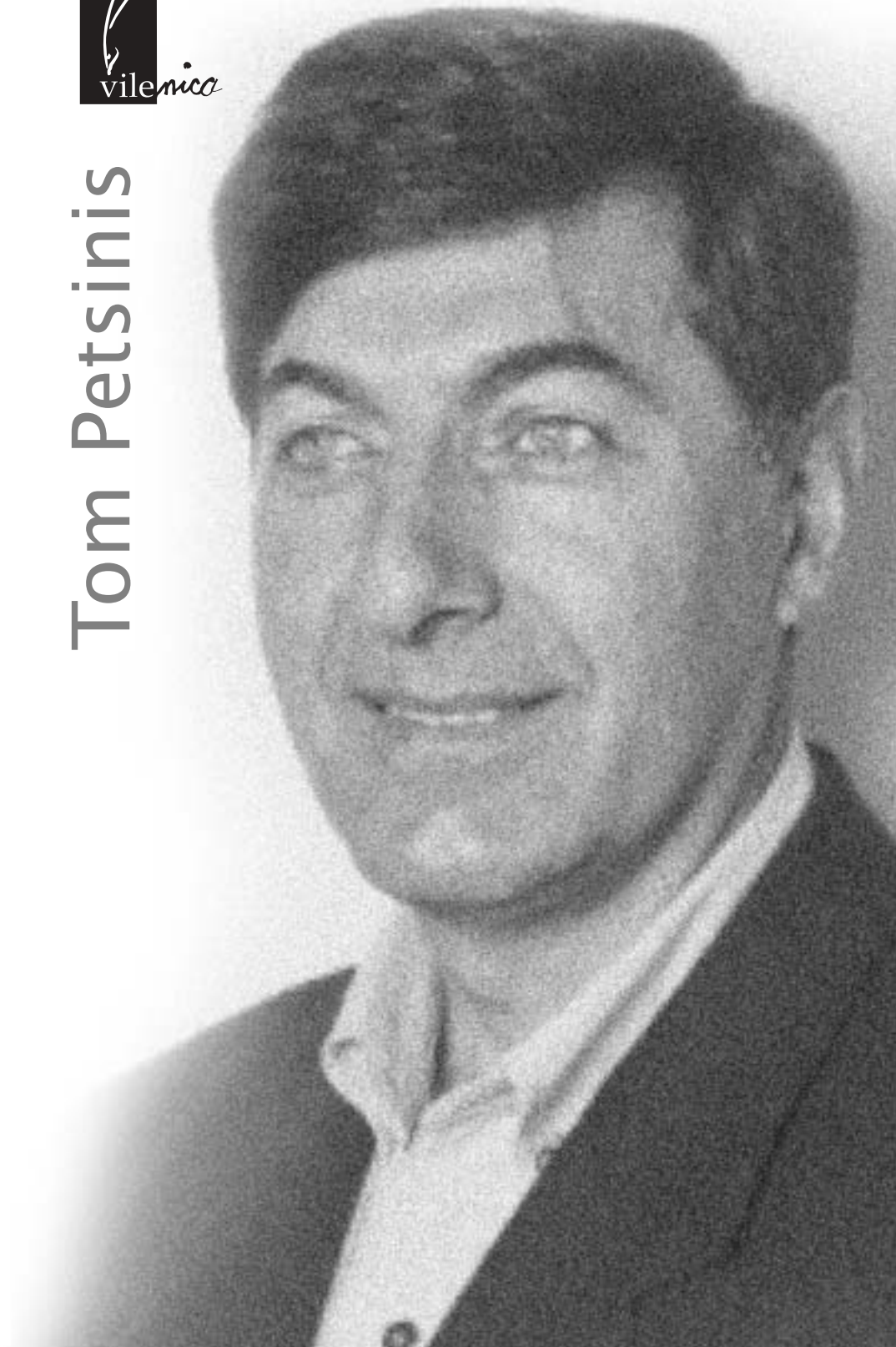

je bil rojen 1953 v grški Makedoniji. 1959 je emigriral v Avstralijo, kjer je diplomiral iz matematike na Univerzi v Melbournu. Na Univerzi Victoria uči matematiko in ustvarjalno pisanje na Univerzi Monash. Dela in živi v Melbournu, z ženo in dvema otrokoma. Piše drame, poezijo in prozo. Objavil je štiri knjige poezije (*The Blossom Vendour*, *Offerings*, *Inheritance in Naming the Number*), štiri drame (*The Drought*, *The Picnick*, *Elena and the Nightingale*, *Salonika Bound*) ter več proznih del (*Raising the Shadow*, *The French Matemathician* etc).

was born in Macedonia, Greece, in 1953 and emigrated to Australia in 1959. He attended the University of Melbourne, majoring in Mathematics, and taught at a number of secondary schools before moving into tertiary teaching. He is presently teaching Mathematics at Victoria University and Creative Writing at Monash University. He lives in Melbourne with his wife and two daughters.

*Tom writes poetry, drama and fiction. His published and performed work includes the books of poetry: *The Blossom Vendor*, *Offerings*, *Inheritance*, *Naming the Number*; four books of fiction: *Raising the Shadow*, *The French Mathematician*, *The Twelfth Dialogue*, *The Death of Pan*, and dramas *The Drought*, *The Picnic*, *Elena and the Nightingale*, *Salonika Bound*.*

Tom Petsinis

Starodavni Makedonec se spominja reke Stiks

Rekel je, da se ne spominja junakov iz mladosti, njegova glava je kot golobnjak na prepihu in nekatere misli so iz nje za vedno odletele, ampak ko sem vprašal za reko Stiks, so besede zažuborele, kot bi pil iz pesmi: načeto zaklonišče iz Trojanske vojne iz dvaindvajsetih, puška kot sestradan invalid, smrtna sol, ki razžira ustnice, in duša, ki je ni mogoče razločiti od senc; ter šepet, ki veje nad polji in trstiko.

Na drugi strani proge je spet zagledal okostje reke, mesečino, ki zaliva kamenje, zglajeno s staro žalostjo, razcefrane vrbe in nekaj dečkov, ki bos stikajo za srebrnimi kovanci. Tudi čolna se spominja: zlomljenega gredlja, počenih reber; krmila, ki je že davno izginilo. Glede čolnarja ni bil gotov. Zadaj je na odmaknjenem bregu čepela senca in kljuvala kamenčke, ki so sumničavo mežikali.

Po peronu se je z opreznimi koraki približal sprevodnik in nama zaračunal za vozovnici. Plačala sva vsak svojo karto in potem je umolknil. Že čez polnoč, zaradi utrujenosti, sva s široko odprtimi očmi, prevzeta od svetlikanja na tirih, ki so drseli mimo v tišini, ki zavaja, čakala zadnji vlak: upal sem, da bom prispel v rodni kraj pred svitom: on pa v kraj, ki leži nekje še višje ob isti progi.

An ancient Macedonian recalls the Styx

*He didn't recall the heroes of his youth,
said his mind was a windy dovecote
from which some memories had flown for good,
but when I asked about the Styx
his words flowed like a drinking song:
the ragged retreat from the Trojan War of '22,
rifle like a bony invalid, death's salt
stinging his lips, soul indistinguishable
from shadow, and then a whisper
rasping through the ranks and reeds.*

*Across the tracks he saw it all again:
the river's skeleton, moonlight trickling
over stones worn by ancient grief,
dishevelled willows, and a few boys
scrambling barefoot for silver coins.
He recalled the boat, too: spine, cracked;
ribs, broken; rudder, nowhere in sight.
As for the boatman, he wasn't certain:
a shade squatted on the far bank,
striking pebbles that winked suspiciously.*

*With calculated steps along the platform
the conductor came for our fares.
We paid to our respective destinations
and then he didn't breathe another sound.
Past midnight, wide-eyed from fatigue,
entranced by the gleaming rails
flowing past in deceptive stillness,
we waited for the last train: I, hopeful
of reaching my birthplace by dawn;
he, another place, further down the line.*

Pascalov zob

Pusti matematiko! Še enkrat sem se odločil,
da bom vero gradil na paradoksu in ne dokazu -
ampak duh ni mogel pomiriti modrostnega zoba,
ki me je mučil z eksponentno bolečino:
vdal sem se in potešen z obratom kroga,
odrešen muk, da vrtam do kosti,
objel obzorje, nebeško kupolo,
cikloido čiste duše.
Tedne dolgo sem letel, pozabil na svoj greh.
Sledil številkam s popolnimi krivuljami
do čudovitih rezultatov, ki so okrepili moj pogum,
da se skesan vrnem k Njemu.
Pusti matematiko! Resnico sem odkril,
ko sem z jezikom otipal gnilo korenino.

Sfere

Besede nikoli ne bodo stekle naravno kot to:
Štirje v februarju, ki si podajajo nesmiselne rime,
(Čeprav še vedno ne znajo izraziti časa)
Ženska potopi svoj plastični prstan v mešanico
In tiho prisluhne, dokler se ne pojavi mavrična sfera.

Sledila sem svetli podobi zemlje,
Ogledalu, tanjšim kot misel, ki lebdi v prostoru,
Zrcali sonce, dvorišče, očeta in sina,
In majhno roko, ki se stegne k predmetu te veseloigre.

Ali mi bo sploh kdaj uspelo podobno sliko vdihniti v pesem?
Iztegniti dlan, ki bo sprejela minljivost zemlje?
Ali se smejeti do najvišjih nebes, ko bo razneslo ustvarjeno?

Pascal's tooth

*Renounce mathematics. I vowed again
To set my faith on paradox, not proof -
Yet spirit could not numb a wisdom tooth
Tormenting me with exponential pain:
I relented, soothed by a circle's roll.
Released from my crucifixion to bone
I embraced the horizon, heaven's dome,
The cycloid of an inviolate soul.
For weeks I flew, forgetful of my sin,
Pursuing figures with ideal curves
To wonderful ends, strengthening my nerves
For the penitential line back to Him.
Renounce mathematics! I found the truth,
Exploring with my tongue the rotting root.*

Spheres

*Words will never come as naturally as this:
Four in February, fluent with nonsense rhymes,
(Though still unable to articulate the time)
She dips her plastic ring into the mixture
And breathes until an iridescent sphere grows.*

*I follow the shimmering image of the earth:
This mirror, thinner than a thought, floating in space,
Reflecting the sun, the yard, a father and child,
A small hand approaching the object of its fun.*

*Will I ever breathe such form into my poem?
Reach out with a palm that accepts earth's transience?
Or laugh to high heaven as creation explodes?*

Nemesis in angel

Če bi ju srečali v trenutku nejasnosti,
bi ju imeli za dvojčka,
oba navajeno sklonita kolena
in temo, spraskano s kril;
oba se poslužujeta vsiljivega šarma,
da odpirata vrata, zapahnjena s strahom.
Preprodajalca z odrešenjem in sodbo, ki
verujeta v kri:
prvi zagriže v mesečno jabolko
in ponos obesi na zdrs
z višine lobanje;
drugi zapusti cipreso
in ženskam obljublja vse po vrsti -
s figo v žepu.

Služabniki ognja

S svetlim šalom na ramenih
stopijo iz časa deklitstva
z nageljni in svečami.

V templju pod hribom
skrivnim ljubimcem
podarijo cvet in ogenj,
še vedno navezane na kamen in les.

Ženske, poročene s plameni,
sledijo zimi v gozd
in nabirajo hrastove veje,
da nahranijo živo srce.

Z vzhajajočim mesecem
petelinu prerežejo grlo
in pesem okrepijo.

Vdove, črne kot pečica
od peke potic za mrtve,
prižigajo lovorovo listje
in prerokujejo iz poševnega dima.

Na dvorišču enakomerno pojejo
in posujejo pepel še enega dne
na Škorpijona in Tehtnico.

Prevedel Iztok Osojnik

Nemesis and angel

*Seen in a time of uncertainty
they could pass for twins:
both bend the practiced knee
and preen darkness from the wing;
both use insinuating charm
to open doors bolted by dread.
Dealers in deliverance and doom
they believe in blood:
one bites the moon's apple
and ties the proud to their fall
from the height of the skull;
the other leaves the cypress tree
and makes promises to women,
hiding fingers tightly crossed.*

Servants of fire

*Bright shawl over shoulders
they step from their girlhood
with candles and carnations.*

*At the hillside shrine
they offer flower and flame
to their secret lovers
still bound to wood and stone.*

*Women, married to the flame,
they follow winter to the wood
and gather oak branches
to keep the hearth alive.*

*They slit the rooster's throat
with the crescent moon
to strengthen their songs.*

*Widows, black as the stove
from baking cakes for the dead,
they burn laurel leaves
and read the cursive smoke.*

*Chanting in the courtyard,
they sprinkle another day's ash
over Scorpion and Scale.*

Vivienne Plumb

Prvenec Vivienne Plumb, zbirka kratke proze *The Wife Who Spoke Japanese In Her Sleep* (Žena, ki je v spanju govorila japonsko), je leta 1994 prejel nagrado The Hubert Church Prose Award. Za svojo prvo igro, *Love Knots* (Ljubezenski vozli), pa je prejela nagrado The Bruce Mason Playwrighting Award.

Diplomirala je iz angleške literature in umetnostne zgodovine in magistrirala iz kreativnega pisanja na Victoria University.

Je ena od ustanoviteljic The Women's Play Press, ki izdaja novozelandske gledališke scenarije. V marcu je izšla antologija kratkih gledaliških iger *Red Light Means Stop* (Rdeča luč pomeni stop), ki jo je uredila.

Je članica novozelandskega društva avtorjev The N.Z. Society of Authors in je v seznamu The Oxford Companion to New Zealand Literature.

Izdala je dve zbirki pesmi: *Salamanca* (1998) in *Avalanche* (Plaz, 2000).

Njene pesmi so v obliki odrske uprizoritve *Under Southern Skies* (Pod južnim nebom, 1998), predstavili igralci skupine Toi Whakaari, N.Z. National Drama School, bile so tudi osnova glasbenim kompozicijam, ki jih je pripravila Victoria University composition course leta 2000 in so uporabljene pri študiju in pri izpitih v The N.Z. Correspondence School. Kot umetniška dela so bile njene pesmi razstavljene v Pataka Porirua Museum of Arts and Culture.

Njene kratke zgodbe in gledališke igre so izšle tudi v ZDA.

Trenutno se ukvarja z novo zbirko pesmi v prozi *The Dog Memorial* (Spomenik psu).

Njen roman *Secret City* (Skrivnostno mesto) je tik pred izidom pri Cape Catley Press, N.Z.

Her first book, a short fiction collection entitled The Wife Who Spoke Japanese In Her Sleep, was awarded the 1994 Hubert Church Prose Award. She has also been a recipient of the Bruce Mason Playwrighting Award for her first play, Love Knots.

She has a B.A. in English Literature and Art History and an M.A. in Creative Writing from Victoria University.

She is a founding member of the play press publishing collective, The Women's Play Press, formed to publish N.Z. theatre scripts. She edited an anthology of short theatre pieces, Red Light Means Stop (2003).

She is a member of the N.Z. Society of Authors and is listed in The Oxford Companion to New Zealand Literature.

She has published two collections of poetry, Salamanca (1998), and Avalanche (2000).

She has also had poems turned into performance pieces (Under Southern Skies, Toi Whakaari, N.Z. National Drama School, 1998), used as the basis for music composition pieces (Victoria University composition course, May, 2000), used for study, and in exams by the N.Z. Correspondence School, and exhibited at Pataka Porirua Museum of Arts and Culture.

She has had short fiction and drama published in the U.S.A.

She is presently working towards a new collection of prose poetry, The Dog Memorial.

Her novel, Secret City, is to be published during 2003 by Cape Catley Press, N.Z.

Hčerkin pismo

Drevesa tu so visoka in vse raste hitro v pripekajočem soncu in obilnem dežju. Prišlo je deževje in metulji so veliki kot majhne ptice. Polno je klopov in pijavk, ogromnih komarjev, pajkov, muh, kač z debelimi progami in zelenih mravelj, in vse pikajo. Tropski gozd zna biti zelo temen ponoči. In te gore so tako zelene kot njihove praprotno struge. Včasih oblaki pogoltnjejo ves velik vrh gore. Na plažah so čudovite školjke in pesek leži razprostrt kot svila in čista belina. Lahko pobiraš kokosove orehe, lahko jih nabereš, kolikor ti poželi srce, in potem izdolbeš gladko rjavo oplodje, da bi jih uporabil za sklede. Videla sem papige, netopirje, črne vodne kače in drevesne podgane. Mangi, banane in papaje rastejo na divje. Med deževnim obdobjem nebo postane globoko vijolično in temu sledijo pljuski dežja. Voda poplavi mostove in ceste in mi nikakor ne moremo priti do Cairnsa. Zaradi dežja so hiše zgrajene na kolih, toda spodaj pod grebenom v Komuni živimo v starih avtomobilih in rumenih kočah iz bambusa ali v drevesnih hišah pokritih s plastiko. Pogosto se sprehajam vzdolž železniških tirov in hodim čez mostove. Više zgoraj ob tirih rastejo veliki limonovci (dobri za zdravljenje tropskih čirov). Ne maram trstičnih krstač. In zdaj moram končno zaključiti pismo, toda vedi, da moj duh lahko ponoči potuje astralno, in da sem ti zato bliže, kot sem ti bila kadarkoli prej. Vedno Om, tvoja hčerka Jane, ki je bila preimenovana v Yasmeen Shima Mogra Ashanti Cloud Burst.

A Letter from my Daughter

The trees are tall here, and everything grows fast in the hot sun and heavy rain. The wet has come, and butterflies are the size of small birds. There are ticks and leeches, enormous mosquitoes, spiders, flies, thick striped snakes and green ants, and they all bite. The rainforest can be dark at night. And these mountains are as green as their fern gullies. Sometimes the clouds engulf a whole huge mountain top. The beaches have marvellous shells and the sand lies silky and pure white. You can pick coconuts, you can pick as many as you like, and then hollow out the smooth brown husks to use for bowls. I have seen parrots, fruit bats, black water snakes and tree rats. Mangoes, bananas and pawpaws are growing wild. During the wet, the sky becomes deep violet and then next minute the rain arrives in sheets. Water floods the bridges and roads, and we cannot reach Cairns. Because of the rain, local houses are built on stilts, but below the ridge down in the Commune we live in old cars, in yellow bamboo huts, or in treehouses under plastic. I often walk along the railway tracks and over the railway bridges. There are big lemon trees by the tracks further up (good for tropical ulcers). I do not like the cane toads. And now finally I must finish this letter, but know that my spirit astral travels at night, and therefore I am nearer you more than ever before. Always OM, your daughter Jane, who has now been renamed Yasmeen Shima Mogra Ashanti Cloud Burst.

Cisterna

Brundam in pišem, brundam
potiho in pišem naprej.
Malo o zlatih ribicah
v cisterni v Batsu. Cisterna
počiva na eni od stojnic v
Batsu. V njej so tri zlate ribice.
Dve izgledata kot popolnoma
navadni zlati ribici, tretja pa
ima podpludbe okrog oči, kot
da bi jo ostali dve pretepli.
In Victor pripomni: Heidi pravi,
če rahlo udarjaš po takšni cisterni,
lahko ribe dobijo srčni
napad. In udarja po cisterni.
In zdi se mi,
da verjetno tudi mi včasih čutimo,
velik debel Victorjev prst,
ki udarja po cisterni.

The Tank

*I hum and write, I hum under
my breath and keep writing.
A good bit about the goldfish
in the tank at Bats. The tank
sits on one of the Bats booth
tables. There are three fish.
Two look like ordinary gold
fish, but the third has really
black rings on its eyes, like
it's been bashed by the others.
And Victor remarks: Heidi says
if you tap the tank like this,
you could give them a heart
attack. And he taps the tank.
And I guess that's what it is
we can feel sometimes,
it's Victor's big fat finger
tapping the tank.*

**References to 'Bats' - Bats Theatre, Wellington, N.Z.*

Vrnitev v Scheveningen

Spodaj na obalnem sprehajališču ni več nobenega pasjega dreka in nekdo pravi, oh, ali niste vedeli, da je od prvega maja prepovedano voditi pse sem, namesto tega pa je povsod polno lop podobnih majhnim hišam, v katerih se lahko je in sonči in margarite so reklamirne s kredami na tablah, prav tako gore ležalnikov, in za lopami se fantje in dekleta poljubljajo z nogami zamotanimi drug okrog drugega kot morska trava, in na tla so položili lesene deske, po katerih se lahko hodi, napravili ozke peš poti in postavili rastlinjake in dežnike in rdeče plastične namizne prte in tam je tudi prostor, kjer se lahko otroci vozijo naokrog v miniaturnih, mehaničnih avtomobilčkih sledeč puščicam. In pravim, oho, kaj se je zgodilo s peskom, povsod so samo lope in nič obale, kje so pasji dreki, še vedno se spominjam tistega, ki sem ga videla ob luži v soboto, zavito govno, v katero je bila zapičena majhna zastavica, Nizozemci pa res imajo smisel za humor, in pravim, oho, kje je sladoled in tisto gosto belo zamrznjeno pecivo. Vodnjak z delfini brizga vodo in samo ena stvar je ostala ista in to je jeklenooki ocean, ki buta ob obalo, hladen kot led, kar me spominja, da še vedno nihče ne plava v Severnem morju. Willi mi pravi, da Severno morje ni preveč znano po svojih slovityh morských letoviščih, in jaz pravim ne, in midva jo mahneva po plaži. Kitajski otroci govorijo nizozemsko, jedo salamo, klobase v brodjeju ali žemlji. Zaprem oči in se spomnjam zime, ki sem jo preživela v poletnem obmorskem letovišču, plastičnih skodelic pomečkanih v mračnem kotu pomola, hladna siva voda se razbija okrog jeklenih stolpov, bilo me je strah, ko sem gledala. Bela zmrzal pokriva pesek v jamicah. Južni otrok, bilo je vse novo zame, in hodila in hodila sem vzdolž obale, preišljujoč o tem, jo obračala okrog in navzdol, dokler ni postala moja.

Back to Scheveningen

Down on the front there's no dog shit any more and someone says oh didn't you know from the first of May they're not allowed down here, instead there's booths like little houses for eating and tanning and margaritas advertised in chalk on blackboards and mountains of deck chairs, and behind the booths there are boys and girls kissing with their legs tangled around each other like seaweed, and they've put down wooden boards to walk on, made tiny foot paths and set out boxes of flowers and umbrellas and red plastic tablecloths and there's a place where little kids can ride miniature mechanical cars around as long as they follow the arrows. And I say, whew, what's happened to the sand, it's all booth and no beach, where's the dog shit, I still remember the one I saw outside the pool on a Saturday, curled turd with a tiny flag stuck in it, the dutch do have a sense of humour, and I say, whew, where's the ice and that thick white frost. The dolphin fountain is playing now and there's only one thing still the same and that's the steel eyed ocean breaking in, cold as ice, it remembers me, still no one swimming in the North Sea. Willie says to me the North Sea is not well known for its famous seaside resorts, and I say no, and we stretch our legs up the beach. Chinese kids speaking dutch eating salami sausage sticks in a broodje, or bun. Shut my eyes and remember a winter spent at a summer seaside resort polystyrene cups crushed in a dark corner of the pier, the cold grey water breaking around the pylons, I felt scared when I watched. The white frost covered the sand in dimples. A Southern baby, it was all new to me, and I'd walked and walked along the shore, thinking about it, turning it around and upside down until it was mine.

Čuvaj primatov

Čuvaj primatov I.

Živalski vrt je ležal v južnem delu mesta. Vsak dan je Trevor s cevjo spiral kletko šimpanzov potem, ko jih je spustil ven, v večji, ograjen prostor. Užival je v svojem delu, ko je pazil šimpanze in pavijane. Živel je v dvojčku, z dvema spalnicama, skupaj s svojim bratom Lylom, ki je pazil na tjulnje in vidre. Ko so dekleta ugotovila, kaj počne, so ga vedno spraševala o opicah. Primati, jih je popravljaj Trevor, Primati.

Čuvaj primatov II.

Trevor je rekel, da so opice pravzaprav primati. Bil je na zmenku z Laraine. Začela mu je postavljati vprašanja o njegovi službi, ki je bila čuvanje šimpanzov in pavijanov v živalskem vrtu. Ali počnejo tisto stvar kar zunaj, na prostem? je vprašala Laraine. Trevor se je obrnil stran. Ni maral takšnih opazk. Šimpanzi so inteligentni kot šestletni človek, ji je povedal. Prav to mislim, je rekla Laraine.

Čuvaj primatov III.

Trevor je imel poln kufer ljudi, ki so se norčevali iz primatov. Njegova služba je bila, da je pazil na šimpanze in pavijane v živalskem vrtu. Nekega jutra je prišel na delo bolj zgodaj kot ponavadi. Pobarval je velik rdeče-bel znak, ki ga je obesil na ograjo. Šimpanze je to zanimalo in so prišli bliže, da bi si ga ogledali. Mogoče si je Trevor zanje izmislil novo igro. Popoldne je direktor živalskega vrta poklical Trevorja v pisarno. Znak je bil naslonjen na steno. Lahko si prebral, Pametnejši kot večina ljudi. Trevorju je bilo rečeno, naj si takoj vzame dopust, naj ne čaka na poletje, ko je ponavadi šel kampirati v The Sounds skupaj s svojim bratom Lylom, ki je pazil na tjulnje in vidre.

Prevedel Uroš Zupan

The Primate Keeper

The Primate Keeper. I

The zoo was situated on the south side of the town. Every day Trevor hosed out the chimpanzee cage after letting all the chimps outside into the larger enclosure. He enjoyed his job looking after the chimps and baboons. He lived in a two-bedroomed semi-detached with his brother, Lyle, who looked after the seals and otters. When girls found out what he did they always asked questions about the monkeys. Primates, corrected Trevor. Primates.

The Primate Keeper. II

Trevor said the monkeys are actually primates. He was out on a date with Laraine. She had begun to ask him questions about his job, which was looking after the chimpanzees and baboons at the zoo. Do they just do their business out in the open? Laraine asked. Trevor turned away. He disliked listening to comments like that. Chimpanzees have the intelligence of a six-year-old human, he told her. That's what I mean, said Laraine.

The Primate Keeper. III

Trevor was sick of people slagging off the primates. It was his job to look after the chimpanzees and baboons at the zoo. One morning he arrived earlier than usual. He painted a large red and white sign that he hung on the fence of the chimpanzee enclosure. The chimps were interested and came to have a look. Maybe Trevor was making a new game for them. That afternoon the zoo director called Trevor into his office. The sign was leaning against the office wall. It read, Smarter than Most Humans. Trevor was encouraged to take his holidays straight away rather than wait for the summer when he usually went camping in The Sounds with his brother, Lyle, who looked after the seals and otters.

Gregor Podlogar

se je rodil leta 1974 v Ljubljani. Doštudiral je filozofijo na ljubljanski Filozofski fakulteti, sedaj piše knjižne recenzije za revijo Literatura, Večerovo knjižno prilogo Čitalnica in predstavitve filozofskih ter knjižnih novosti za Radio Slovenija. Njegove pesmi so bile objavljene v vseh pomembnejših slovenskih (Apokalipsa, Literatura, Nova revija) in nekaterih tujih (Edinburgh Review, Diwan, Püf-Puf) literarnih revijah, knjižni prvenec Naselitve pa je izšel leta 1997 pri založbi Aleph. V letu 2002 je pri isti založbi izšla njegova druga pesniška zbirka z naslovom Vrtoglavica zanosa. Na svojih branjih je nastopal z različnimi glasbenimi spremljavami, v zadnjem času predvsem s sodobno elektronsko glasbo, del tovrstnih nastopov je zbranih na dveh zgoščenkah, na piratski Zmajevu oko (2001) in regularni Košček hrupa in ščepec soli (KUD, 2003).

was born in Ljubljana in 1974, and graduated with a degree in Philosophy from the University of Ljubljana. Since his graduation in 2001, he has been writing literary criticism and book reviews for Slovenian National Radio, Večer newspaper, and Literatura magazine, among others. He has published his poems in various literary magazines in Slovenia and abroad. Aleph Press published his first collection of poetry, States, in 1997.

His second collection, Joy in Vertigo, was published in 2002 by same Press. His readings are often accompanied by musical performances, most recently by abstract electronic music.

Dan in noč

Spet nov dan, spet zvoki opojnega reggaeja, spet sonce,
spet tuljenje siren na rešilcih, policijskih avtih, gaslicih,
spet pomlad, brstenje, okopavanje, igranje z občutki,
spet ob reki posedajo bedaki, posedajo in govorijo,
spet pivo, nogomet, politika, ženske,
spet zamere, podtikanja, rivalstvo,
spet norost nad oblaki in polno zraka v nosnicah,
spet samota in spet ljubezen,
spet nigri v limuzinah na televiziji prepevajo o nasilju,
spet psi ideologije modrujejo in to me moti,
spet brez milosti, brez boga, brez sebe,
spet bo premalo časa za ...
spet prekratka delovna doba, dolgo postopanje,
spet cigarete, utripanje neonskih luči, spet spogledovanje,
spet prazen nabiralnik, vihranje perila na vrvi, spet veter,
spet preveč računov, premalo honorarjev,
spet bom kmalu srečal prijatelje in se bomo smejali,
spet mačke zavijajo kot pohabljeni otroci in jim je lepo,
spet so dnevi dolgi, zeleno žari in ptice pojejo,
spet se kruši veličina, pritiska zgodovina,
spet gladko obriti obrazi, izbrane besede, drage obleke,
spet nove zabave, potovanja, telefonski pogovori,
spet branje, razmišljanje, sedenje, molčanje,
spet bo treba na delo, na počitnice, v mesta in gozdove,
spet vojna, gnev, lakota, tesnoba in sem nemočen,
spet zeleni čaj, japonski porcelan in modrina neba,
spet drevesa v svoji tišini, hrup ulice, avti, kolesa,
spet napenjanje grl na štadionih, alkoholni hlapi, pesti,
spet se tresejo tla na vzhodu, spet streljajo ljudi na zahodu,
spet lepa ženska, lep moški, lepa pokrajina,
spet zarja, krajec lune, spokoj, spet prihod noči,
spet skrbi, bolečina in območja brezčasja,
spet silhete v razsvetljenih sobah, sence, utripanje ekranov,
spet padam v kričanje zemlje, spet tema.

Ljubljana, april 2000

Day & night

*Again a new day, again sounds of mellow reggae, again the sun,
again the wail of ambulance sirens, police cars, fire-fighters,
again spring, the budding, the weeding, the playing with feelings,
again fools sitting by the river, sitting and talking,
again beer, soccer, politics, women,
again intrigue, innuendo, rivalry,
again madness above clouds and nostrils full of air,
again loneliness, again love,
again limousine niggers on TV singing violence,
again wise ideology hounds bothering me,
again no mercy, no god, no self,
again not enough time to ...
again not enough years to retire, a long wandering,
again cigarettes, neon lights flashing, again flirting,
again empty mailbox, fluttering clothes hung to dry, again wind,
again too many bills, too few pay cheques,
again meeting friends again, how we'll laugh,
again cats yowling like maimed children, doing OK,
again long days, green glow, birds singing,
again crumbling of the grand, the past presses,
again clearshaven faces, chosen words, expensive gear,
again new parties, trips, phone conversations,
again reading, thinking, sitting, saying nothing,
again going to work, away, to cities, forests,
again war, angst, hunger, being trapped and helpless,
again green tea, Japanese porcelain, the blue of the sky,
again trees in silence, street noise, cars, bikes,
again stadium warcries, alcohol fumes, fists,
again eastern ground trembles, again western men shot,
again babes, hunks, vistas,
again red dawn, waning moon, calm, again nightfall,
again worries, pain, timeless zones,
again silhouettes in illuminated rooms, shadows, screenflicker,
again tumbling into the earth's scream, again darkness.*

Translated by Jure Novak and Michael Farrell

Kratka zgodovina zanikanja zaimka mi

Bučke v loncu vrejo, sprejemam igro sveta,
makaroni so razkuhani, srce razlito,
sence izrisane z matematično natančnostjo.

Žuželke so zares pridne živali,
zagotovo bolj kot človek, vendar to ni pomebno,
tudi vesolje nas ne pozna, ta pretanjeni stroj narave.

Skoraj bi pozabil, pes cvili, sneg noče skopneti,
sosedu ne morem reči sosed, se ne pozdravljava
in ne igra lota, črna mačka ob beli hiši straši miši.

Popoldan umira v mojih očeh, povsod same risbe,
kuhanje pomirja na poseben način, treba je še pomiti
posodo in še malo posedeti v pomladi.

Ljubljana, marec 2001 - marec 2002

A short history of the negation of the pronoun we

*umpkins boiling in a pot, I accept the world's game,
overcooked macaroni, heart spilled,
shadows drawn with mathematical precision,*

*insects are industrious,
much more than us, but that doesn't matter,
the universe doesn't know us, this nature machine.*

*I almost forget, the dog whines, snow doesn't want to melt,
I can't say neighbor to the neighbor, we don't wave,
he doesn't play the lottery, black cat moving along the white house scares the mice.*

*Afternoon is dying in my eyes, drawings all around,
cooking calms me in a special way, the dish should be washed
and sit a little while in spring.*

Translated by Matthew Zapruder and the poet

Majhne stvari

Rad bi pisal ekološke pesmi, pa ne morem.
Plujejo proti Evropi ledene plošče,
beli medvedi mahajo v pozdrav
in sem zgrožen kot v kakšnem butastem filmu.
Grmijo temni oblaki časa,
mestnih glodalcev je vse več
in češnje letos niso dobre.

Small things

*I would like to write ecological poems, but I can't.
Ice floes drift towards Europe,
polar bears are waving goodbye or hello,
and I am horrified as in some stupid film.
Dark clouds of time thunder,
backstreet rats forage, dare to,
and this year cherries taste less good.*

Translated by Ana Jelnicar

Ne zapuščaj tega mesta

(za M.Z.)

Počutim se izgubljenega,
tresejo se mi roke, nič ne govorim,
oblaki potujejo naprej na vzhod,

telefon bo zagotovo pregorel,
preveč klicev, premalo ljubezni,
pišem pesmi za Novi Rim,

drugod močno dežuje,
stara celina je sredi poletja pod vodo,
kot da nekdo spira grehe, bolečina ostaja,
vseeno me pokliči, ko boš pripravljen,

Afrika sploh ni daleč,
samo včasih pogrešam Azijo,
najbliže sebi sem, ko se vračam,
ko je skoraj dom.

Ljubljana, avgust 2002

Don't leave this town

(for M.Z.)

*I feel lost,
my hands shake, I don't speak,
clouds drift further to the east,*

*the telephone will explode in flames,
too many calls, not enough love,
I am writing poems for a New Rome,*

*nearby a hard rain,
the old continent underwater in the middle of summer,
like someone trying to wash away sins, pain remains,
you can call me anyway, whenever you are ready,*

*Africa is not that far,
I only miss Asia sometimes,
I get closest to myself, when I am returning,
when I'm almost home.*

Translated by Matthew Zapruder and the poet

Dvajseti avgust

Danes je tihi ponedeljek.
Stebri megle potujejo z ljudmi slabe volje.
Stene pisarn z njimi dihajo isti zrak,
ista občutja, mislijo iste misli.

Danes sem z vsemi stvarmi kot otrok.
Še vedno pišem s svinčnikom,
še vedno divjam s kolesom,
da bi za hip ubežal življenju.

Danes razumem, da se je stoletje zaprlo
kot pokrov kanalizacije. Novice so prazne.
Ljudje niso pametnejši. Politika ne bo umrla.
Za nami ne bo ostalo ničesar, razen blebetanja.

Danes so delavci spet razkopali cesto.
Zdi se, da iščejo zlato. Velika votlina,
ki so jo izdoblili v gramoz, je podobna
vходу v jamo iz kamene dobe. Kakšno veselje.

The twentieth of August

*Today is the quiet Monday.
Pillars of fog travel with moody people.
The office walls breathe the same air,
the same feelings, think the same thoughts.*

*Today I am child-like with everything.
I am still writing with a pencil,
I am still romping about on my bicycle
trying to get away from life, if only for a moment.*

*Today I understand that the century has been shut
like a sewer lid. The news is empty.
People are no wiser. Politics will not die.
And the only thing to survive us will be prattle.*

*Today workers have been digging up the road again.
They seem to be searching for gold. The big cavern
they hollowed out in the gravel looks like
an entrance to a stone age cave. What great fun.*

Translated by Ana Jelnicar

Visoko jezdijo ulice

sonči žarki so razparali trebuhe oblakov
dež je ponehal turisti izmučeni moja mala
mašinka v možganih deluje v taktu
velikega imperija nekaj je z u n a j
tam kjer se začne drugo življenje brez odmeva
izkopanin svet okoli mene se je razprl kot pomlad
v osrednjem delu stare celine kartica iz Kolumbije
me je spet opozorila da obstaja še drug svet nisem
še zažgal tibetanskega denrja iz novega sveta ne
ne poznam habsburškega mita zakaj sprašuješ
sem petindvajseta generacija izza Karpatov
še pred sto leti so moji predniki živeli v isti sobi
skupaj s prašiči in drugimi živalmi danes pa ponosno
hodimo po ulicah in letamo v jeklenih ptičih

High ride the streets

*sun rays have ripped the clouds' bellies open
the rain has stopped tourists exhausted
the machinery in my head takes on the beat
of the great empire there's something out there
where another life begins without the echo
of excavations the world around me has unfolded like Spring
in the central part of the old continent a postcard from Columbia
has let me know again that there is another world I have not
yet burnt the Tibetan money from the new world I am not
familiar with the Habsburg myth why are you asking
I am the twentyfifth generation beyond the Carpathians
only a hundred years ago my ancestors shared the room
with pigs and other animals but today we proudly
walk the streets and take to the air in our flying machines*

Translated by Ana Jelnikar

Jesenski veter

Noč. Nič z druge strani
poslušaj
šumenje krošenj v jesenskem vetru.

Autumn wind

*Night. Nothingness from the other side
listens
to the rustling of treetops in the autumn wind.*

Translated by Nike Kocijančič-Pokorn and David Limon

Alek Popov

Rojen leta 1966 v Sofiji v Bolgariji. Leta 1984 je diplomiral na Filozofskem kolidžu Sv. Konstantina Cirila za klasične jezike in kulture v Sofiji in magistriral iz bolgarščine in bolgarske književnosti.

V Bolgariji je izšlo šest zbirk kratkih zgodb: Tista druga smrt (1992), Grde sanje (1994), Igre čarovnije (1995), Zeljni krog (1997), Pot v Sirakuzo (1998) in kot zadnja Zahtevnejša raven (2002). Njegov prvi roman Misija:London, ki je izšel leta 2001, je kmalu postal bestseller in v istem letu doživel dva ponatisa.

Piše tudi radijske igre, leta 1998 pa je napisal filmski scenarij Skrivnostni tovornjak. Leta 2002 je francoska producerska hiša njegov roman London: Misija predlagala za celovečerni film.

Njegove kratke zgodbe so zastopane v mnogih antologijah v Bolgariji in v tujini. Njegova dela so bila prevedena v nemščino, madžarščino, poljščino, srbščino, francoščino, danščino in angleščino.

Na literarnih natečajih je Popov dobil številne nagrade založniških hiš in bolgarskih časopisov, leta 1995 nagrado Graviton za najboljšo znanstvenofantastično prozo, leta 1999 nagrado za najboljšo kratko zgodbo in leta 2002 nagrado Helicon za najboljšo prozno delo v tistem letu.

Trenutno vodi Hišo za otroško knjigo in je odgovorni urednik pri literarni reviji Rodna Rech. Je tudi predstavnik za tisk pri bolgarskem PEN centru.

was born in Sofia, Bulgaria in 1966. In 1984 he graduated from St. Constantine Cyril Philosopher College for Ancient Languages and Cultures in Sofia and later received his Masters of Arts degree in Bulgarian Language and Literature.

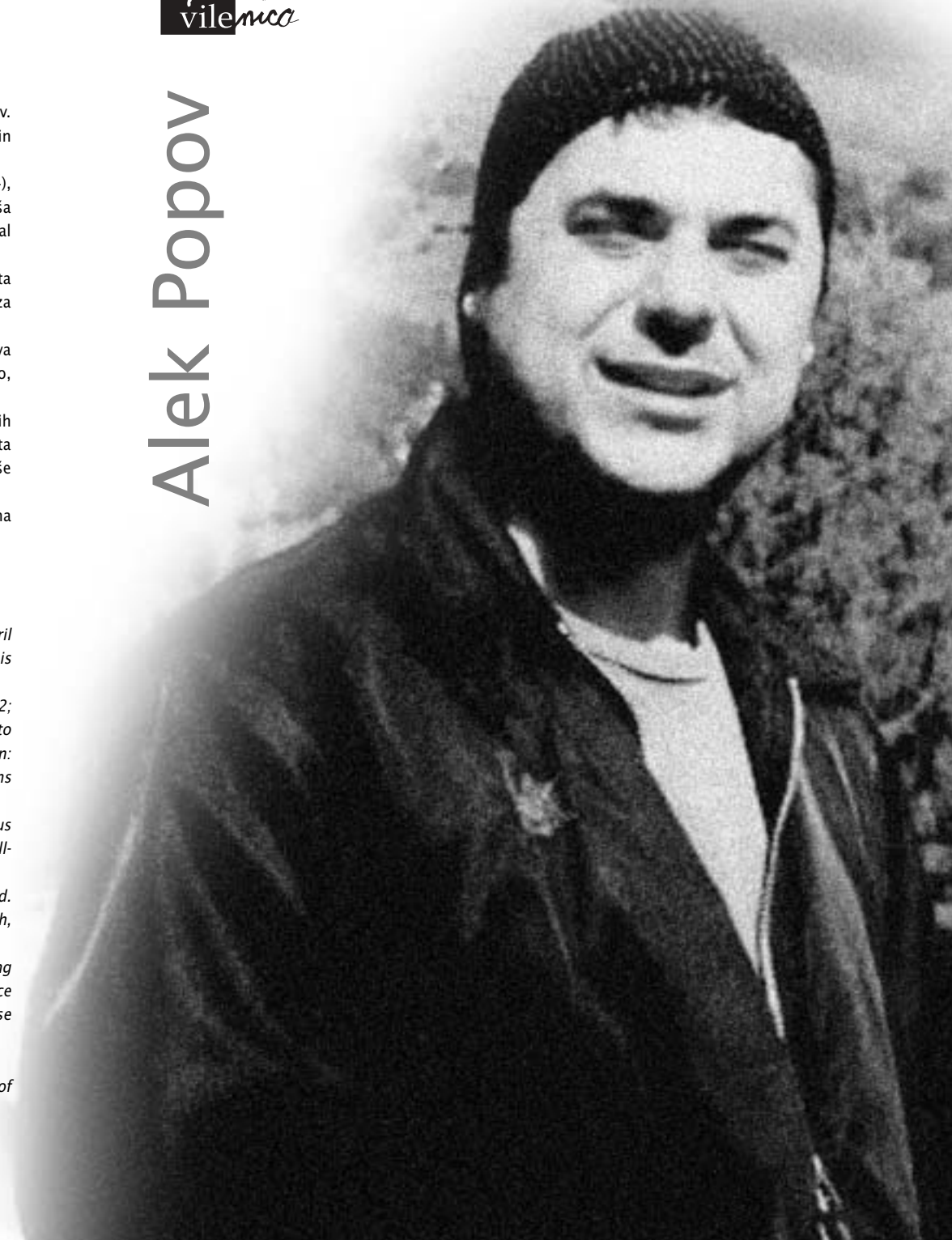
Six collections of short stories have been published in Bulgaria: The Other Death, 1992; Nasty Dreams, 1994; Games of Magic, 1995; The Cabbage Circle, 1997; The Way to Syracuse, 1998; and most recently - Advanced level, 2002. His first novel Mission: London was published in 2001 and soon became a bestseller, undergoing two editions in the same year.

Alek Popov also writes radio-plays, in 1998 he wrote the feature script, The Mysterious Truck. In 2002 a French producer house optioned his novel London: Mission for a full-length feature.

Popov's short stories have been included in several anthologies in Bulgaria and abroad. His works have been translated into German, Hungarian, Polish, Serbian, French, Danish, and English.

In writing competitions, Alek Popov has won literary awards from several publishing houses and the Bulgarian newspapers, in 1995 the Graviton Award for best science fiction; in 1999 Award for best short story; and in 2002, the prize Helicon for best prose book of the year.

Currently he is the director of the House of Children's Book and Editor-in-Chief of Rodna Rech literary magazine. He is also the press secretary of the Bulgarian P.E.N. Centre.

Small Woman

Komični nesporazum je spremljal prihod Marije Günter, ki ga je vredno povedati. Naprej, hitim zapisati, da smo jo vsi nestrpno pričakovali, še posebej jaz. Mogoče je to zato, ker sem bil najmlajši in moje spolno poželenje je bilo najmočnejše. Kljub temu, da sem prišel na Rodos, da se resno spoprimum s svojim delom, sem hitro spoznal, kako neumni so bili ti načrti in povezave z resničnimi pričakovanji. Nihče ni prihajal poletni na Rodos, da bi resno delal, če odštejem sezonske gastarbajterje in agente svetovnih turističnih agencij. Celo ozračje je bilo takšno - vlažno, zasičeno z vonjem krem za sončenje, orhidej, smokev, vlakija, ter zvokov sirtakija ... Zahodni narod se je veselil. Topil je odvečne zaloge, nabrane čez zimo. Jaz nisem imel nikakršnih zalog in po malem sem se počutil kot diverzant v tem raj. Ampak živelo se mi je vseeno.

Naše majhno društvo se je odlikovalo z zmernostjo in dobrim okusom. Na začetku smo bili trije. Asmus, Kate in jaz. Asmus, star 73 let, je bil znan po zabavnosti na svoj nemški način, umetnik - konceptualist, ki je pravkar opravljal prve korake v dramaturgiji. Kate je bila stara dekle, pesnica in vegetarijanka; živel je v Oxfordu. Skupna obema je bila popolna odsotnost zanimanja do poltenih interesov. Bila sta si podobna tudi po tem, ker sta rada ocenjevala svojo umetnost na dolgo in široko. V tem odnosu sem bil prisoten na bolj primitiven način, čeprav sem se dobro skrival za masko mladeniča iz dobre družine s klasično izobrazbo.

Naš glavni štab se je delil s stavbo bivše britanske admiralitete, sedaj - mednarodnega knjižnega centra. To je bil izoliran, vetrovni prostor na koncu mesta, kjer je turistični vrvež zadušil zvok butanja valov. Ta del otoka je bil znan po vetrovih: dan in noč je pihalo - polten, goreč veter, grenkoslanega okusa, ki je gonil morje k obali in napihnil mojo srjaco kot balon. To mi je bilo všeč; lahko sem sedel ure in ure na terasi s kozarcem ledenega uzoa ter s pogledom, uprtim v maloazijsko obalo čez cesto. Pod večer se je celo društvo zbralo na robu terase, da bi gledali zahod, ki je očrtal nepozabno silhueto otoka Simi v daljavi. Kasneje smo odhajali v taverno Paradiso, nekaj ulic stran od hiše, kjer so vedno postregli s svežo ribo in kjer ni bilo veliko turistov.

Ta čudoviti, umirjeni ritem življenja je bil nenadoma zmeden z vestjo, da se bo naš zaprti krog povečal še za enega člana: 18-letno Poljakinjo Marijo Günter. Ma, če to ni bila sama Previdnost. Z nezmotljivim občutkom zrele in izkušene ženske je, Grkinja, ki je skrbela za hišo, v trenutku spregledala tok mojih misli, in ni izpustila priložnosti, da me zbode s svojo pomanjkljivo, ampak funkcionalno angleščino.

- Small woman! Eighteen years old! Haha!

Small woman - big woman! Velik lump je bila ta Grkinja.

Ne skrivam, da so bile moje misli obarvane s seksualnim poželenjem. Če bi kdo trdil, da je 18-letna Poljakinja v stanju, da zbudi pri njem drugačne misli, bi ga imel za popolnega lažnivca. Sonce, voda ter zelenjavna dieta so storili, da sem se počutil v popolni formi. Razen tega, sploh nisem imel prave konkurence. Domišljija ni prenehala delati, še posebej ponoči, ko je bila vročina neznosna. V strasti so se mi razvijali črvi pohote. Krojil sem različne erotične scenarije: sredi razvalin Akropole, v krivih uličicah starega mesta, v viteškem parku, v pristanišču, na plaži, v morju, na terasi, na lestvi in celo v svoji ozki postelji - po tem toliko banalnem scenariju. Nisem se mogel premakniti. Soba je bila obrnjena proti notranjosti dvorišča in svež morski zrak je ni dosegel. Prostor je gledal na prašne veje neke smokeve, na kateri so se videli roji grizočih insektov.

Bilo je zadušljivo in celo tanka rjuha se mi je zdela kot volnena deka.

Ležal sem v temi - nag, naostren in preznojen; čakal sem Marijo Günter.

In res je prišla.

Small Woman

Пристигането на Мария Гюнтер бе съпътствано от едно комично недоразумение, за което си струва да разкажа. Първо, бързам да отбележа, че всички я очаквахме с нетърпение и особено аз. Може би защото бях най-млад и либидото ми беше най-силно. Въпреки, че бях дошъл на Родос с намерения за сериозна работа, скоро осъзнах колко нелепи бяха тези планове и свързаните с тях творчески надежди. Никой не идваше на Родос през лятото, за да работи, като изключим сезонните гастърбайтери и агентите на световните туроператорски фирми. Цялата атмосфера беше такава - влажна, наситена с ухания на плажни масла, орхидеи, смокини, узаки и звън на сиртаки... Западният народ се веселеше: стопяваше излишните си спестявания, натрупани през зимата. Аз няхах никакви спестявания и се чувствах малко като диверсант в този рай. Но пък ми се живееше.

Нашето малко общество се отличаваше с умереност и добър вкус. В началото бяхме само трима: Асмус, Кейт и аз. Асмус беше на 73 - запазен и твърде забавен по своему немец, художник-концептуалист, който правеше първите си стъпки в драматургията. Кейт беше стара мома, поетеса и вегетарианка; живееше в Оксфорд. Общото между двамата бе почти пълното отсъствие на плътски интерес. Приличаха си и по това, че обичаха да обсъждат творческите си процеси надълго и нашироко. В това отношение аз бях устроен доста по-примитивно, въпреки че умело се прикривах зад маската на младеж от добро семейство с класическо образование.

Щаб-квартирата ни се помещаваше в сградата на бившето британско адмиралтейство, сега - международен писателски център, кацнала върху северния склон на хълма Монте Смит. Беше изолирано, ветровито място накрая на града, където туристическата врява глъхнеше в прибоја на вълните. Тази част на острова беше известна с ветровете си: духаше денонощно - плътен, горещ вятър с горчиво-солен привкус, който гонеше морето към брега и издуваше ризата ми като балон. Това ми харесваше; можех да прекарам часове наред, седнал на терасата с чаша ледено узо, зареял поглед към отсрещния малоазийски бряг. Привечер цялата компания се събираше накрая на терасата, за да съзерцава залеза, очертаващ назъбения силует на остров Сими в далечината. После отивахме в таверната Парадизо на няколко пресечки от къщата, където винаги сервираха прясна риба и нямаше туристи.

Този красив, плавен ритъм на живота ненадейно бе смутен от новината, че нашият затворен кръг предстои да се разшири с още един член: 18 годишната полякиня Мария Гюнтер. Е, и ако това не беше самото Провидение! С безпогрешен усет на зряла и многоопитна жена, гъркинята, която се грижеше за дома, тутакси отгатна посоката на мислите ми и не пропускахе да ми подхвърли закачливо на своя оскъден, ала функционален, английски:

- Small woman! Eighteen years old! Ha-ha!

Small woman - big woman! Голям зевзек беше тази гъркиня.

Не крия, че мислите ми бяха обагрени от сексуален копнеж. Ако някой твърди, че една 18 годишна полякиня е в състояние да възбуди някакви други мисли у него, бих го нарекъл долен лъжец. Слънцето, водата, зеленчуковата диета, ме караха да се чувствам в страхотна форма. Освен това няхах и особена конкуренция. Въображението ми не спираше да работи, особено нощем, когато жегата ставаше нетърпима. В плътта ми се развъждаха червеите на похотта. Кроях всевъзможни еротични сценарии: сред руините на Акропола, из кривите сокаци на стария град, в парка на рицарите, на пристанището, на плажа, в морето, на терасата, на сълбите,

Prišla je pozno, s čarterskim letom iz Varšave. Isti večer smo se odpravili na dolg sprehod po starem delu mesta. Kate nas je zvelkla v neko zakotno taverno na koncu južnih mestnih vrat, kamor nikoli ne zahajajo turisti (Mi smo prezirali turistična mesta!). Iskreno povedano, brez razloga. Bila je umazana, majhna luknja, polna zapitih tipov, ki so poslušali oglušujoč grški folklor in pljuvali po tleh. Ni bilo ribe, niti tarama, niti ničesar od tistega, kar te pripravi, da začasno pozabiš na račun. Niti menija niso imeli. Pripravil sem se do tega, da sem pojedel nekakšen biftek in nesmrtno grško solato. Brez oliv. Kate je imela rada grško glasbo. Poskusil sem ji razložiti, kaj si mislim o pop-folklori v vseh različicah. Ni me razumela.

Ko smo se vrnili, je bilo okno v sobi razsvetljeno. Spomnili smo se, da je Poljakinja prispela. Rolete so bile spuščene. Spoznali smo, da je utrujena, ter da je nima smisla vznemirjati. Kljub temu sem ostal in se še nekaj časa potikal po terasi s flašo ohlajenega ricina. Lahko ji pride na misel, da se malo sprehodi - mlada kri. Popil sem požirek iz flaše, se usedel na ograjo ter visel z nogami na prevzetno romantični način.

Ampak ni prišla; očitno je bila res zelo utrujena. Kaj če se pojavi kakšno strašilo? S tem vprašanjem se nisem hotel ubadati.

Zjutraj sem se prikazal nemaren, ampak eleganten, s skledo grozdja v eni roki in s steklenico nizkokaloričnega mleka v drugi ter s škatlo corn flakes (od dr. Kelloga!) pod pazduho. Razvlečena majica "Tumberland", kratke hlače, barve peska, in superge na bosu nogo so dopolnili portret popolnega gentlemana v berzanskih pogojih.

Stanje, v katero sem pri mizi zašel, me je zelo presenetilo. Na eni strani Asmus brska po majhni konzervi, na drugi je s carskim izrazom na obrazu pila kavo neka sivolasa dama.

- Good morning - zamomljal sem nekako zbegano.

- Morning - me je zveneče pozdravil Nemeц, dvignil pogled iznad posode ter rekel:

-Dovolite, da vam predstavim našo novo prijateljico, Marijo Günter iz Poljske.

Marijo Günter? Iz Poljske? Verjetno sem si nadel zelo neumen izraz čez obraz, ker se je ona ironično nasmehnila ter pokimala proti grozdju in rekla z nepričakovano poltenim glasom :

- Very healthy breakfast indeed.

To je bilo: konec vseh iluzij!

Usodna zmeta je bila rezultat navadne jezikovne napake: namesto eighty so naši grški domačini razumeli eighteen. Malo jim je bilo neprijetno zaradi pregorelega navdušenja, s katerim so jo odšli pričakati na letališče (in jaz sem bil prepričan, da nimam konkurence ...), ti grški fantje! Ampak ne glede na to, kaj so slišali oziroma so hoteli slišati - eighty je bilo eighty in nič se ni dalo ukreniti.

In tako se je povprečje let našega društva občutno povišalo skupaj z društvenim razredom. Marija Günter je bila prava dama. Tukaj se naša mišljenja niso razhajala. Po poreklu je bila iz stare aristokratske družine in ustrezajočo izobrazbo si je pridobila na kolidžu za plemenite device. Bila je udeleženka Odpora proti Nemcem in po vojni je emigrirala v ZDA. Ukvarjala se je s finimi umetnostmi ter se preživljala s poučevanjem tenisa. Po tem se je večkrat poročila: štirikrat. Risala je, malo pisala, ampak umetnost je ni pretirano prevzela, ni se uspela utrditi. V Ameriki govorijo samo o denarju in stvareh - to jo je zamorilo. Po propadu komunizma se je vrnila na Poljsko, kjer so njene knjige in slike dobile zaslužena priznanja. Končno se je počutila, da tako rečem, v svoji vodi, pa čeprav s 50-letno zamudo. Sedaj živi v ogromni hiši, ki jo je nasledila, in to v najlepšem delu Varšave, skupaj s služkinjo in dvema labradorcema. V zadnjih desetletjih so kmetje opustošili njeno ozemlje, a zaradi tega se ni zlomila. Bila je zavarovana.

Marija Günter se ni pritoževala zaradi svojih let. Trudila se je, da jih ne bi opazila. Sprejela je starost, kot blato, iz katerega se je nemogoče izvleči. Toda, odločila se je, da bo držala glavo pokonci do zadnjega trenutka. Prejšnje leto si je zlomila nogo in je že

ta dori v tjasnoto si leglo - този толкова банален сюжет. Не можех да мигна. Стаята ми беше обърната навътре и свежия полъх от морето не достигаше до нея. Прозорецът гледаше към прашните клони на една смокиня, в която се въдеха пълчища от хапещи насекоми. Беше задушно и дори лекият чаршаф ми се стуваше като вълнено одеало. Лежах в мрака - гол, наточен и потен; чаках Мария Гюнтер. И тя наистина дойде.

Пристигна късно с чартърен полет от Варшава. Същата вечер бяхме излезли на дълга разходка из стария град. Кейт ни заведе в някаква забутана таверна до южната порта, където никога не ходеха туристи. (Ние презирахме туристически места!) Честно казано, нямаше и защо. Беше мърлява малка дупка, пълна с подпийнали местни типове, които слушаха оглушителен гръцки фолк и плюеха по пода. Нямаше риба, нито тарама, нищо от онова, което те кара да забравиш временно за сметката. Нямаше дори меню. Принудих се да ям някакъв biftek и вечната гръцка салата. Без маслини. Кейт харесваше гръцката музика. Опитах се да ѝ обясня, какво мисля за поп-фолка във всичките му разновидности. Не ме разбра. Когато се прибрахме, прозорецът на стаята светеше. Досетихме се, че полякинята е дошла. Щорите бяха спуснати. Решихме, че е уморена и не бива да я безпокоим. Въпреки това аз останах да се мотая на терасата още известно време с бутилка изстудена рицина. Можеше да ѝ хрумне все пак да се поразходи - млада кръв. Изпих част от бутилката, седнал на парапета с повесени крака и тенденциозно романтичен вид, но никой не излезе. Явно беше много уморена. Ами ако се окажеше някоя грозотия? Не бях мислил по този въпрос.

На сутринта се появих небрежен, но стилин, с чиния грозде в едната ръка, бутилка ниско-калорично мляко в другата и кутия бран флейкс (от д-р Келог!) под мишница. Развleчeна фанелка "Тимберланд", къси панталони с пясъчен цвят и маратонки на босо, допълваха портрета на съвършения джентълмен в условията на валутен борд. Конфигурацията, която заварих на масата силно ме озадачи. В единия край Асмус чоплеше някаква малка консерва, а в другия - с царствена осанка пиеше кафе някаква беловласа дама.

- Good morning - измърморих някак сконфузено.

- Morning - звънко ме поздрави немецът, вдигна поглед от чинията си и рече: - Позволете ми да ви представя нашата нова приятелка, Мария Гюнтер от Полша. Мария Гюнтер? От Полша?! Сигурно съм придобил много глупав израз, защото тя се усмихна иронично, кимна към гроздето и каза с неочаквано плътен глас:

- Very healthy breakfast indeed.

Това беше: крахът на всички илюзии!

Фаталната заблуда беше резултат от проста езикова грешка: вместо eighty нашите гръцки домакини бяха разбрали eighteen. Самите те се чувстваха малко неловко, навярно заради прекаления ентусиазъм, с който бяха отишли да я посрещнат на летището (и аз си мислех, че нямам конкуренция...), тези гръцки мъже! Но независимо, какво бяха чули или бяха поискали да чуят - eighty си беше eighty и нищо не можеше да се направи.

И така, средната възраст на нашата компания рязко се вдигна, заедно с класата ѝ. Мария Гюнтер беше истинска дама. По това нямаше две мнения. Произхождаше от стар аристократичен род и беше получила подобаващо възпитание в колеж за благородни девици. Беше участвала в Съпротивата срещу германците, а след войната беше емигрирала в САЩ. Следвала fine art и се издържала като треньор по тенис. После се женила: четири пъти. Рисувала по малко, пишела, но като човек на изкуството не ѝ потръгнало особено. Не успяла да се утвърди. В Америка говорели само за пари и вещи - това я отегчавало. След като комунистите се махнали, тя се

misliла, да бо остала invalid до konca svojih dni, ampak je ozdravela, čeprav je še zmeraj vidno šepala. Zdravnik ji je priporočil plavanje v slani vodi, zato je prišla na Rodos. Tu jo je čakalo neprijetno presenečenje. Ulica, ki je vodila do hiše, je bila prekinjena zaradi nekega hudega odloma in povezava s svetom je bila dosegljiva samo prek strmih stopnic, ki so vodile na pot nad nami. Moralo je biti okoli 100 stopnic. Nato, dvesto metrov naprej, je druga strmina vodila do bulvarja na koncu obale. Drugega načina, da bi se spustil do plaže ni bilo. Marija Günter je stoično prenašala ta del poti vsak dan. Hoja ji je vzela približno pol ure. Plezala je z iztegnjenim jezikom gor in nato dol ter nazaj, po najhujši vročini. Včasih, kadar sem jo našel na stezi, sem prijel njeno torbo ter hitro smuknil naprej. Nič ni imela proti, sovražila pa je, da kdo hodi skupaj z njo, da jo čaka, da se mu smili - takšna je bila.

Morje ob naši vetrovni obali je bilo dokaj razburkano. Plaža, pokrita z velikimi kosi drobljenega kamna, je nemilostno žulila stopala pri vstopanju in izstopanju iz vode. Ampak ni je bilo strah ne vode ne kamenja. Plavalna je daleč, včasih izven dosega naših pogledov, nato pa ji je glava pokukala iz vode nekje blizu obale. Enkrat, pri izstopanju iz vode, so valovi tako zapljuskali, da so jo podrli in morali smo jo izvleči. Imela je samo nekaj prask. Naslednji dan je bila spet v vodi, tokrat opremljena s prozornimi, gumijastimi sandali, da bi se bolje uprla naravnim silam.

Pogledal sem njeno telo: shirano, ampak vseeno atletsko - z velikimi joški ter dolgimi nogami. Bilo je razburljivo nekoč, četrstveka nazaj. Jaz sem resda usodno zamujal. Ni mi preostalo drugega, kot da gledam skozi naočnike časa, ocenjujoč spomine na lepo pani, ki teče za žogami na teniškem igrišču, na koncu atlantske obale ... To me je naredilo žalostnega in nerazpoloženega. Grkinja je, s svojim nosom, spet razkrinkala naravo moje zmedenosti. Razočaranje, ki me je zapolnjevalo, se je jasno pokazalo pri vsaki reakciji, pri vsakem pogledu. To jo je zabavalo.

- Small woman! Eighteen years old! Ha, ha! - ni prenehala ponavljati vedno, ko me je srečala.

Onidve se nekako nista razumeli. V bistvu Grkinja ni imela rada Marije Günter, a ta je s svoje strani sploh ni opazila. To je bil resen povod za sovraštvo. Grkinja je imela močno razvito razredno zavest. Živela je v vsakodnevnem strahu in tako vzdrževala troje otrok. Sicer je razumela življenje od vrha do dna. Ona že ne bi dovolila, da jo tlačijo neki snobi. Ne nje! Kakor je čas mineval, tako se je konflikt vse bolj dotikal življenja, kar je bilo tipično za balkansko regijo. Ni več želela čistiti njene sobe ter menjati rjuh. Marija Günter je bila prikrajšana, ampak bila je preveč ponosna, da bi se potožila menedžerju. Ni bila tožibaba. Občutila je, da je to nekaj, kar se tiče samo njiju dveh. Nekaj, kar ni razumela. Ni razumela, da bi bilo dovolj popiti z njo en uzo v senci pod stopnicami nekega zgodnjega popoldneva. Poleg tega sploh ni pila uzoa.

Od nje sem se naučil piti "charlote", en del vodke ter dva dela jabolčnika. Ali obratno, po želji. Led. Ne morem reči, da sem bil navdušen, a bilo je zanimivo. Še vedno smo se zbirali na terasi pri sončnem zahodu. To je postal naš ritual. Vsak s svojim kozarcem. Potem smo se odpravili na večerjo.

"Paradiso" se nam je zagnusil. Ker sem bil neumen, sem omenil kitajsko restavracijo v novem delu mesta. Marija je takoj začela moledovati, da bi morali iti tja, oboževala je chinese food. Resda jo je Asmus začasno prekinil. Včasih je postala zelo trdoglava, a konec koncev je bila samo Poljakinja, karkoli je to že pomenilo.

Zdelo se mi je, kot da sem občutil nek kovinski zvok med njima, ostal še iz druge svetovne vojne. On je težil k redu, ona pa se je predajala fantaziji. Tudi jaz nisem navijal za kitajca. Spominjal je bolj na okrepevalnico: fast food, kamor človek odhaja, da se nažre, daleč stran od človeških oči. Obljubil sem ji, da jo bom odpeljal tja, a obljube nisem izpolnil. Ni mi bilo všeč moledovanje, ne glede na to, na kaj se nanaša. Po vsem

vrnala v Polsha, kдето книгите и картините й получили заслужено признание. Почувствала се, така да се каже, в свои води, макар със закъснение от 50 години. Сега живееше в голяма наследствена къща в най-хубавия квартал на Варшава, заедно със слагинята си и двата си любими лабрадора. През изминалите десятилетия селяндурите бяха разпердушили имението й, но на нея не й пукаше. Беше осигурена.

Мария Гюнтер не се оплакваше от годините си. Опитваше се да не ги забелязва. Даваше си сметка, че старостта е блато, от което няма измъкване. Но беше решила да държи главата си изправена до последния момент. Преди година си чутила крака, мислела, че ще остане инвалид до края на дните си, но й се разминало, макар че куцаше здраво. Лекарят й препоръчал да плува в солена вода и затова беше дошла на Родос. Но тук я чакаше лоша изненада. Улицата към къщата беше прекъсната поради някакво чудовишно свличане и връзката със света се осъществяваше само по едно стръмно стълбище, което водеше до пътя над нас. Трябвало да имаше поне 100 стъпала! А после, двеста метра по-нататък, друга стръмна пътека водеше надолу към крайбрежния булевард. Нямахме друг начин да се спуснем до плажа. Мария Гюнтер изминаваше стоически това кошмарно трасе всеки ден. Отнемаше й близо половин час. Плъзеше с изплезен език нагоре, после надолу и още веднъж, на връщане, в най-страшния пек. Понякога, когато я заварях на пътеката, останала без дъх, грабвах чантата й и изприпквах бързо напред. Тя нямаше нищо против, но мразеше някой да върви заедно с нея, да я изчаква, да я съжалява - такава беше.

Морето откъм нашия ветровит бряг беше доста бурно. Плажът, покрит с едър чакъл, безжалостно жулеше ходилата на влизане и излизане от водата. Но тя не се страхуваше от вълните, нито от камъните. Плуваше навътре, понякога се губеше от поглед и си мислехме, че няма повече да я видим. После главата й ненадейно изникваше някъде близо до брега. Веднъж, на излизане, вълните така я заблъскаха, че я събориха и се наложи да я измъкваме. Отърва се само с няколко драскотини. На следващия ден отново беше във водата, този път екипирана с прозрачни гумени сандали, за да бъде по-устойчива на стихийте.

Гледах тялото й: грохнало, ала все още атлетично - с големи цици и дълги крака. Било е вълнуващо някога, само допреди четвърт век. Аз обаче бях закъснял фатално. Не ми оставаше друго, освен да се вирам през опушения бинокъл на времето и да търся спомена за красивата pani, която гони топките по кортовете на атлантическото крайбрежие... Това ме правеше тъжен и неудовлетворен. Гъркинята, със здравия си нюх, отново бе разгадала природата на душевния ми смут. Разочарованието, което ме изпълваше, струеше ясно от всеки жест, от всеки поглед. То я забавляваше.

- Small woman! Eighteen years old! Ha, ha! - не стираше да повтаря тя всеки път, когато ме срещнеше.

Те двете никак не се харесваха. Всъщност гъркинята не харесваше Мария Гюнтер, а тя от своя страна просто не я забелязваше. Това беше сериозен повод за неприязън. Гъркинята имаше силно развито класово съзнание. Трепеше се по цял ден и беше отгледала три деца. Обаче разбираше от живота, знаеше и две, и двеста. Нямахме да се остави да я тъпчат никакви си там снобки. Не и нея! С течение на времето конфликтът придоби чисто битови измерения, характерни за балканския район. Тя отказваше да й чисти стаята и да й сменя чаршафите. Мария Гюнтер страдеше, но беше твърде горда, за да се оплаче на манджъра. Не беше доносница. Чувстваше, че това е нещо между тях двете. Нещо, което тя не разбираше. Не разбираше, че е достатъчно само да седне с нея в ранния следобед

tem smo se odločili, da gremo v absolutely natural, po besedah Kate, taverno, blizu pristanišča Mandraki. Večkrat sem že odhajal na te naravne kraje in imel sem svoje mišljenje o tem, ampak nič ni pomagalo. Vsi smo soglašali, da so turistični kraji strašansko banalni in dragi (pomembno: dragi!), in da se resnični helenski duh lahko ujame samo v kakšni krčmici, odmaknjeni stran od sejma nečimrnosti.

Dolgo časa smo blodili, dokler nismo odkrili ta toliko hvaljen kotoček. Pokazalo se je, da so tudi tu turisti - nismo samo mi hoteli pobegniti stran od množice, zatreskane v lažne vrednote življenja. Sicer je bilo čisto in urejeno, ampak spet ni bilo sveže ribe. Ponudili so nam različne specialitete, ki sem jih poznal do bolečine.

Pustil sem jih, naj naročajo džuveč, čufte na carigrajski način in musako, jaz pa sem naročil artičoke in solato. Naročil sem tudi majhen kozarček ledenega uzoa. Bilo je pekleno vroče in še hujše od tega je bilo, da smo sedeli znotraj. Za sosednjo mizo so sedele punce v kratkih poletnih krilih ... Ventilator v kotu je vrtil veliko mrežasto glavo sem in tja kot razmajana sončnica, ki je izgubila smer sonca. Robovi kril so nemirno drhteli. Kazala so se zagorela bedra. To ni pošteno, mater mu! Nikakor ni pošteno!

Povratak je bil še večja muka. Morali smo iti po celem bulevarju ob obali. Asmus in Kate sta se neopazno odmaknila naprej ter zagnano razpravljala o svojem ustvarjanju. Vlekel sem se zadaj z Marijo Günter pod roko. To mi ni bilo všeč, ampak, ker jo je bolela noga, nisem mogel odkloniti pomoči. Vlekla sva se kot dva polža, ki puščata za sabo sluzasto sled gnušenja in usmiljenja. Imel sem občutek, da ne bom nikoli prispel. Ulica je bila polna ljudi. Važiči so se furali na izposojenih motorjih gor in dol. Včasih je zdrvel mimo tudi kakšen polizan mestni mačo, jahajoč močnega Harley Davidsona. Lokali zraven obale so samevali, s sirtakijem in mačkicami, ki so vstopale in izstopale. Občasno bi ujel kakšen njihov pogled poln prezira. Očitno so me imeli za gigola najhujše vrste, od tistih, ki čakajo zraven kovčka. Bil sem dosti bolj črn od nje, tako da ni bila videti kot moja babica. In kdo bi sploh šel na Rodos s svojo mamo? To bi izgledalo še najbolj žalostno in čudno. Gigolo vsaj ima svojo profesionalno moralo. Razen tega je spominjalo na afero. To bi zame težko držalo. Znojil sem se pri vsakem koraku, kot duhovnik, in še ta prekleta napitnina - potrošil sem vse do zadnje drahme. Mladenič iz dobre družine ... Kakšna sramota, kakšna prevara!

Po določenem času je rekla, da se želi usesti. Počutila se je utrujeno. Tudi jaz sem bil utrujen, počasna hoja izčrpa, bolj kot tek, v bistvu te ožema. Umaknila sva se iz epicentra, iz strašanske gneče. Postalo je bolj vetrovno. Našla sva prosto klop. Na tem mestu je morje pojedlo del plaže in valovi so se razbijali pred najinimi nogami. Letele so slane kapljice. Poskušal sem prižgati cigareto, ampak brez uspeha. Veter je ugasnil plamen celo pod mojo pazduho. Končno sem dvignil roke. Obesil sem nogo na ograjo. Užival sem v naravnih silah. V morju je kot ogromen kos skale stala letalonosilka "Roosevelt". Sidro je vrgla v vodo pred dvema dnevoma. Silhueta mu je, orisana z raznobarnimi lučmi, močno svetila v noči. Bilo je prekrasno. Tuljenje valov je zadušilo vse ostale zvoke. Ulica več ni obstajala: padel sem v mrtvo cono med civilizacijo in kaosom. Nagonsko sem se obrnil k sopotnici. Z grozo sem ugotovil, da zraven mene sedi neka druga ženska.

Bila je popolnoma mlada, skoraj deklica ... njeni gosti črni lasje so se raztezali še en meter stran od nje. Oči je imela na široko odprte - uprte v razmršene grebene valov, ki so rasli iz teme eden za drugim. Ni me opazila ... ali pa me ni hotela. Prevzelo me je neko skrivnostno valovanje. Bil sem prilepljen za klop - nisem se mogel premakniti. Zijal sem v njen obraz. Postopno sem prepoznal poteze obraza. V naročju ji je ležala majhna torbica Marije Günter. Je to sploh mogoče? Kot da bi veter odpihnil prah let z nje, ona pa je sijala s porcelanastim sijajem večne mladosti. Ustrašil sem se ter vprašal na ves glas, trudeč se, da preglasim šum morja.

на хладина под стълбите и да гаврътне чашка узо. Не можеше да го проумее. Освен това не пиеше узо.

Тя ме научи да пия "шарлот" - една част водка и две чаши ябълков сок. Или обратното, в зависимост от настроението. Лед. Не мога да кажа, че се пристрастих, но беше интересно. Продължавахме да се събираме на терасата при залез слънце. Беше станало нещо като ритуал. Всеки с чашата си. После излизахме на вечеря.

"Парадизо" ни беше омръзнал. Нямах си работа да им кажа за един китайски ресторант в новия град. Мария веднага започна да врънка да сме отишли там, обожавала *chinese food*. Асмус обаче я сръза начаса. Понякога ставаше твърде капризна, а все пак беше само полякиня, кавото и да означава това. Усетих някакъв метален звън да прелита между тях като далечно ехо от Втората световна. Той се стремеше към ред, а тя се отдаваше на фантазии. Аз също не напирах за китаец. Беше обикновена закусалня; *fast food*, където човек се отбива, за да се натътче с евтина храна, далеч от хорските очи. Обещах ѝ да я заведа някой път там, но не го направих. Не ми харесваше да ме врънкат за кавото и да било. Накрая все пак решихме да отидем в една *absolutely natural*, според думите на Кейт, таверна, близо до пристанището Мандраки. Вече бях ходил на такова натурално място и си имах едно наум, но нищо не можеше да се направи. Всички бяхме съгласни, че туристическите места са ужасно пошли и скъпи (най-вече скъпи!) и че истинският елински дух може да бъде уловен само в никому неизвестните кръчмици, забутани встрани от панаира на суетата.

Дълго се лутахме, докато го открием това прехвалено кътче. Оказа се, че все пак там има туристи - не бяхме единствените, които бягат от тълпите в търсене на неподправния вкус на живота. Иначе беше чисто и стретнато, но отново нямаше прясна риба. Предложиха ни разни домашни гювчи, които ми изглеждаха до болка познати. Оставих ги да нагват гювеч, кюфтета по цариградски и мусака, а за себе поръчах само артишок и салата. Ливнах му и четвъртинка ледено узо. Беше адска жега, отгоре на това седяхме на закрито. На съседната маса имаше гаджета с къси летни роклички.. Ventilatorът в ъгъла въртеше насам-натам голямата си мрежеста глава като гламав слънчоглед, изгубил посоката на слънцето. Краищата на рокличките палаво потрепваха. Мяркаха се загорели бедра. Не беше честно, мамка му! Никак не беше честно!

Връщането беше още по-голяма мъка. Налагаше се изминем целия крайбрежен булевард. Асмус и Кейт се откъснаха незабелязано напред, разисквайки оживено творческите си процеси. Аз се тътрех отзад с Мария Гюнтер под ръка. Това не ми харесаше, но кракът я болеше и нямаше как да ѝ откажа тази подкрепа. Влачихме се като два охлюва, оставяйки след себе си слузеста диря от погнуса и съжаление. Имах чувството, че никога няма да стигнем. Улицата беше пълна с народ. Разни влюбени пърпореха нагоре-надолу с мотопеди, взети под наем. Отвреме навреме профучаваше някой местен мачо по потник, яхнал мощен Харли Дейвидсън. Крайбрежните барове зееха, дънеште сиртаки, влизаха и излизаха мацки на тумби. Понякога срещаш погледите им, изпълнени с презрение. Явно ме мислеха за жиголо, от най-гадните, дето дебнат пред кофчезите. Бях доста по-черен от нея, така че нямаше начин да мине за старата ми майчица. Пък и кой идва на Родос с майка си? Това изглеждаше още по-извратено и жалко. Предпочитах да бъда за жиголо. Жиголото все пак има професионална чест. Освен това е на далавера. Нещо, което не можеше да се каже за мен. Ръсех се на всяка крачка като поп, дори проклетия бакшиш - снасях си го до последната драхма. Младеж от добро семейство... Какъв позор, каква минавка!

По едно време тя каза, че иска да поседне. Чувствала се изморена. И аз бях изморен,

- Marija Günter, si to ti?

Zamežikala je ter se obrnila, kot da bi nekaj namignila, prestrašeno z velikimi modrimi očmi. Ustnice so bile komaj kaj razmaknjene. Nisem se mogel obvladati, nagnil sem se ter jo poljubil. Pričakoval sem, da se bo kaj zgodilo, a ponovno, to kar je sledilo, je preseгло vsako domišljijo. Nič ni rekla, samo ustnice si je obliznila ter še vedno mežikala z očmi kot užaljena lutka. Položil sem ji roko čez ramo. Komaj sem spet zbral pogum, da ponovim ta drzni poskus, ko je veter prinesel besen krik.

Ozrl sem se čez ramo in zagledal babo Günter osebno, iz krvi in mesa, kako besno hiti h klopi. Dekle se je naglo iztrgalo iz mojega objema in že bi mi pobegnila, če je ne bi prijel za krilo. S torbico me je udarila po glavi, a nisem je izpustil. V tem trenutku je pritekla Marija Günter ter nadaljevala boj za torbico. Madame je hitro ugotovila, da je boj neenakopraven ter dvignila roke od kraje, me brnila v golenico ter začela bežati, sipajoč ostre slovanske psovke. Pol njenega krila je ostalo v mojih rokah. Prizor, ki se je pokazal, je bil zares zanimiv. Ostal sem ter gledal za njo, dokler je Marija Günter pregledovala vsebino torbice. Hvala bogu, nič ni manjkalo. Ni bilo potrebno klicati policije.

- Le zakaj ste morali objemati tega lopova? - prileti njen jezni glas.

- A kam ste vi izginili? - sem začel svoj protinapad.

- Kaj vam nisem rekla, da grem na WC na plaži?

- Nič nisem slišal - pokazal sem z roko na valove - zaradi tega morja se nič ne sliši.

Marija Günter nejevoljno pokima z glavo.

- In kako, da ste jo poljubili? Prav rada bi vedela - nepomirljivo nadaljuje.

Kaj sem lahko rekel? Počutil sem se zbegano in osramočeno. Golenica me je bolela in bil sem siguren, da bo do jutri otekla. Počasi sva se odpravila. Ona je hodila izrazito hitreje in ni več šepala. Zdaj me več ni hotela držati pod roko, čeprav nisem imel nič proti. Ko sva prišla do strme steze pod hribom, sem se ustavil, da bi jo počakal, ker je bilo dokaj temno. Ampak ona je bila odločno proti. Naravnost mi je rekla, naj se umaknem. Lahko je šla sama. Nisem dvomil.

Iz bolgarščine prevedel Dimitar Anakiev

бавният вървеж изтощава повече от търчането, направо те изцежда. Бяхме отминали епицентъра на купона, голямата навалица. Беше станало още по-ветровито. Намерихме една свободна пейка. На това място морето беше изляло част от плажа и се разбиваше почти под краката ни. Хвърчаха солени пръски. Опитих се да запала цигара, безуспешно. Вятърът душеше пламчето дори в пазвата ми. Накрая се отказах. Качих крака на парапета. Наслаждавах се на стихията. Насред морето, като огромен скален къс, стърчеше самолетоносачът "Рузвелт". Беше хвърлил котва край бреговете на острова преди два дни. Силуетът му, очертан от разноцветни лампички, ярко светеше в нощта. Беше красиво. Ревът на вълните заглушаваше всички останали шумове. Улицата вече не съществуваше: бях попаднал в мъртвата зона между цивилизацията и хаоса. Инстинктивно се обърнах към спътницата си. И тогава с ужас открих, че до мен седи... някаква друга жена.

Беше съвсем млада, почти момиче... Русата ѝ гъста коса се развяваше на цял метър зад нея. Очите ѝ бяха широко отворени - втречени в рошавите гребени на вълните, изникващи една след друга от тъмнината. Не ме забелязваше... или не искаше. Обзе ме някакво подмолно вълнение. Бях залепнал за пейката - не можех да помръдна. Зяпах лицето ѝ. Постепенно долових познати черти. В скута ѝ лежеше малката чантичка на Мария Гюнтер. Възможно ли беше това?! Вятърът сякаш бе издухал праха на годините от нея и тя сияеше с порцелановия блясък на вечната младост. Престраших се и попитах на висок глас, като се мъчех да надвия шума на морето: - Мария Гюнтер, ти ли си?

Тя трепна и се обърна, като премигна уплашено с големите си сини очи. Устните ѝ бяха леко открехнати. Не се стъртях, наведох се и я целунах. Очаквах нещо да се случи, но онова, което последва надхвърляше всяко въображение. Тя не каза нищо, само облиза устните си и продължи да премигва като повредена кукла. Сложих ръка на рамото ѝ. Тъкмо бях събрал кураж да повторя дръзкия си експеримент, когато вятърът довя един гневен вик.

Хвърлих поглед през рамо и зърнах самата баба Гюнтер от плът и кръв, която препускаше бясно към пейката. Момичето се изтръгна рязко от обятията ми и за малко да избяга ако не бях успял да докопам края на роклята ѝ. Тя ме прасна с чантичката по главата, но аз не пусках. В този момент дотърча Мария Гюнтер и настана бой за чантичката. Мадамата бързо загрея, че силите са неравни, хвърли плячката си, изрита ме в глезена и хукна да бяга, ръсейки отровни славянски псувни. Половината от роклята ѝ остана в ръката ми. Гледката, която се откри наистина си струваше. Останах да гледам подир нея, докато Мария Гюнтер проверяваше съдържанието на чантата си. Слава богу, не липсваше нищо. Нямахше нужда от полиция.

- Какво ви прихвана да се натискате с тази крадла?! - долетя ядосаният ѝ глас. - Мислех ви за свестен младеж!

- А вие къде изчезнахте? - предприех съответно контраатака.

- Нали ви казах, че отвам до тоалетната на плажа? Не помните ли?

- Нищо не съм чул - магнах с ръка към вълните. - Нищо не може да се чуе от това море. Мария Гюнтер поклати недоволно глава.

- Но откъде накъде ще я целувате!? Ето какво бих искала да узная! - не мирясваше тя. Какво можех да ѝ кажа? Чувствах объркан и засрамен. Глезенът ме наболяваше и бях сигурен, че утре ще бъде подут. Тръгнахме да се прибираме. Тя вървеше значително по-бързо и почти не куцаше. Вече не се налагаше да ме държи под ръка, макар че нямаше нищо против. Като стигнахме стръмната пътека в подножието на хълма, аз понечих да я изчакам, понеже беше доста тъмно. Тя обаче категорично се възпротиви. Направо ми рече да се разкарам. Можела да се прибере и сама. Не се съмнявах.

Small woman

The arrival of Maria Gunter was accompanied by a comic misunderstanding. I should also tell you that though all of us were waiting for her with great impatience, I was trembling with anticipation - probably because I was the youngest and my libido the most powerful. Although I had come to Rhodes intending to dedicate myself to serious work, I soon became aware of how incongruous my plans and artistic hopes were. Nobody came to Rhodes in the summer to work, except the seasonal workers and the tourist agents. The whole atmosphere reeked of leisure - moist, we were insatiable with the fragrances of sun lotions, orchids, figs, ouzo and the sound of the lyra. The winter savings of the Western tourists were melting like snow. I had no savings and I felt a bit like someone on a subversive mission in this paradise. But I had great appetite for life... In the Centre, our closed society was distinguished by its moderate spirit and good taste. At the beginning we were only three: Asmus, Kate and I. Asmus was 73 years old - a well preserved German gentleman, quite entertaining in his own way; a conceptual painter taking his first steps writing drama. Kate was a spinster, a poet and vegetarian who came from Oxford. The bond between the two of them was that neither was tortured by the passions of the flesh. Another common trait was their fondness of discussing for hours and hours the process of their artistic creativity. According to these standards I was rather a primitive creature although I was operating under the successful cover of a young man of good breeding with a classical education. We were in the building of the former British Admiralty, now the International Writers' and Translators' Centre perched on the northern slope of Monte Smith. It was an isolated, windy place at the very end of the town where the tourist fuss was muffled in the plashing of the waves. This part of the island was well known for its winds: they blew day and night - a thick hot wind with a salty-bitter taste, which spurred the sea towards the shore and blew up my shirt like a balloon. I liked it; I could spend hours and hours sitting on the terrace with a glass of icy ouzo gazing at the coast of Asia Minor opposite. In the evening we gathered at the edge of the terrace to enjoy the sunset revealing the crooked silhouette of the island of Simi in the distance, before visiting the Paradiso taverna a few blocks away from the Centre where fresh fish was always served and no tourists were visible.

This beautiful, flowing rhythm of life was suddenly interrupted by the news that our closed circle was to expand by one more member, the 18-year old Pole, Maria Gunter. What else can one think but that Providence itself was intervening! With the flawless instinct of a mature and experienced woman, the Greek lady who was taking care of our lodging, immediately guessed the direction my thoughts were travelling and hinted jocosely in her poor but nevertheless functional English: "Small woman! Eighteen years old! Ha-ha!"

Small woman-big woman! This Greek woman was such a comedienne! I made no effort to conceal my thoughts, coloured with sexual lust. If anybody insists that an 18-year old Polish girl is able to prompt any other thoughts in him, I will call him a mean liar. The sun, the water, the vegetarian diet were making me feel in terrific shape. Besides, I didn't have any competition! My imagination was galloping, especially during the night when the heat was unbearable. The worms of lust were swarming in my flesh. I elaborated on different erotic scenarios: amidst the ruins of the Acropolis, in the crooked back streets, on the beach, in the sea, on the terrace, on the staircase, even in my narrow bed - such a banal scenario. I couldn't close my eyes. My room was at the back of the building and the fresh breeze didn't reach it. The window overlooked the

dusty branches of a fig tree where thousands of savage, biting insects were reproducing themselves. It was stifling and even the light bed linen seemed to me as heavy as a woolen blanket. I lay in the darkness - naked, horny and sweating.

I was waiting for Maria Gunter.

And finally she came.

She arrived late at night by a charter flight from Warsaw. The same evening we went out for a long walk in the Old Town. Kate took us to an out-of-the-way taverna near the Southern Gate where tourists never dropped by. (We despised tourist places!) To be frank the place was a disappointment. It was a small dirty hole full of half drunken local men listening to deafening Greek folk music, and spitting on the floor. There was no fish, no taramasalata, nothing to make you forget, at least for a while, the size of the bill. There was not even a menu. I was forced to eat a beefsteak and the omnipresent Greek salad, which came without olives. Kate though, was happy; she liked Greek music. I tried to explain to her my opinion on pop-folk, in all its versions. She didn't understand me.

When we got back there was a light in the window of the room. We guessed that the Polish girl had arrived. The shutters were closed. We presumed that she was tired and that we shouldn't disturb her. Nevertheless I stayed on the terrace strolling aimlessly around for a while with a bottle of cold retsina. It might dawn on her to come out to take some fresh air - her young blood was boiling. I sat on the stone wall my feet dangling in the air in a deliberately romantic manner as I drank from the bottle. No one appeared. Obviously she was very tired. And what happens if she proved to be ugly? I hadn't thought about that.

In the morning I appeared nonchalant, but stylish with a plate of grapes in one hand, a bottle of low-fat milk in the other and a pack of Kellogs bran-flakes under my arm. A baggy stonewashed Timberland T-shirt, khaki Bermudas and sports shoes on bare feet completed the portrait of the perfect gentleman under a regime of monetary restrictions.

The configuration, which I found around the table, perplexed me. At one end Asmus was trying to open a small can, while at the other - with the air of a queen - a white-haired lady was drinking coffee.

"Good morning", I mumbled somehow confused.

"Morning", our German friend glanced up from the plate and said, "Let me introduce you to our new friend, Maria Gunter from Poland."

"Maria Gunter? From Poland?" I suppose I had a very stupid expression on my face because she smiled ironically, nodded towards the grapes and said in an unexpectedly deep voice:

"Very healthy breakfast indeed."

That was the end: the crash of all illusions!

The fatal misunderstanding resulted from a simple slip of the tongue: our Greek hosts had mistaken eighty for eighteen. They themselves felt a bit uncomfortable probably because of the exaggerated enthusiasm with which they started for the airport to collect her (and how naive I was to think that I had no adversaries), ah, those cunning Greeks! But regardless of what they heard or what they wanted to hear - eighty was eighty and there was nothing to be done about it.

Thus the average age of our company rose abruptly along with the class of Maria Gunter. Maria Gunter was a real lady. There was no doubt about this. She was a descendant of an old aristocratic family and was properly educated at a college for noble young ladies. She took part in the Resistance against the Germans and after the war emigrated to the USA, where she studied fine arts and supported herself as a tennis

coach. Afterwards she started marrying: four times. She was a painter, she wrote, but she was not very lucky as an artist. She didn't become renowned. Americans were preoccupied only with money-making and possessing things - this was boring for her. After the demise of the communist regime she came back to Poland where her books and her paintings received the acclaim they deserved. She felt at last she was on her own territory although with a certain delay of fifty years. Now she lived in a big house she had inherited, in the best quarter of Warsaw together with a housemaid and her two favourite Labrador dogs. The boorish revolutionary mob had devastated her mansion but she didn't give a damn. She had secured an income for her old age.

Maria Gunter did not complain about her age. She tried to ignore it. She was quite aware of the fact that old age was a swamp from which there was no way out. But she had taken the decision to keep her head up till the last moment. A year ago she had broken her leg, she was afraid of becoming disabled for the rest of her life; this did not happen, although she became lame after it. Her doctor recommended she should swim in salty water and that was the reason why she came to Rhodes. But there was a nasty surprise in store for her. The road to the Centre was blocked due to an awful landslide and we were connected to the rest of the world only by a steep stairway leading to the road above us up on the hill. It might have 100 steps! And afterwards, 200 meters down the way another steep pathway rushed downwards to the sea front. There was no other access to the beach. Maria Gunter walked along this nightmarish track every day. It took her roughly half an hour. She crept upwards, her tongue hanging out, and afterwards she crept down again on the way back in the most awful heat of the day. Sometimes I went in front of her. She had nothing against it but she hated someone to walk with her, to wait for her, to pity her - that was the way she was.

On our side of the windy shore the sea was quite rough. The beach covered with pebble stones, unmercifully scrubbed our footsteps when entering the sea or coming out of it. But she was not afraid of the waves nor of the stones. She swam in deep water, and sometimes we lost her from sight and worried we wouldn't see her again. Then suddenly her head popped up somewhere near the shore. When she came out of the sea the waves were pitiless, almost knocking her over so that we had to go and help her. She managed this adventure with only a few scratches. The next day she was back in the water, this time equipped with transparent rubber sandals so she could cope more easily with the elements.

I looked at her body, worn out, but still athletic - with big tits and long legs. Once upon a time, only a quarter of a century ago it would have been exciting. But I was too late. I had no other choice but to peer into the smoke-covered binoculars of time and to search for the reminders of the beautiful pani running after the balls on the tennis courts on the Atlantic coast...This made me sad and unsatisfied. The Greek lady with her sound intuition again guessed the nature of my psychological anxieties. My overwhelming disappointment was obvious in every gesture, it was betrayed by every glance. She was enjoying it.

"Small woman! Eighteen years old! Ha-ha!" she repeated incessantly every time we met. But they didn't like each other. The Greek woman didn't like Maria Gunter, while she simply didn't notice her. It was a good enough reason for negative feelings. The Greek woman had a strongly developed class-consciousness. She worked hard all day long and she had brought up five children. But she knew how life was. She wouldn't allow herself to be manipulated by some snobs. Not her! As time passed the conflict acquired purely down-to-earth dimensions so typical of the Balkan region. She was on the point of refusing to clean her room and change her bed linen. Maria Gunter was suffering but she was too proud to complain to the manager. She was not a moaner or a

troublemaker. She could feel something existed between the two of them, something she could not understand. She could not understand that it would be enough just to sit with the Greek lady in the early afternoon in the shadow under the staircase and have a glass of ouzo. She could not fathom it. Besides that she didn't drink ouzo.

She taught me to drink sharlot - one part vodka with two glasses of apple juice. Or the reverse depending on the mood. With ice. I wouldn't say I became an addict or even a fan, but it was interesting. We continued gathering on the terrace by sunset. This was established as a kind of a ritual. Every one with his own glass. Afterwards we went out for supper.

We got bored with the Paradiso. I don't know what prompted me to tell them about a Chinese restaurant in the new town. Maria immediately started to plead with us to go there, she adored Chinese cuisine. Asmus abruptly interrupted her. Sometimes she became very capricious, and she was nothing but a Pole, whatever it means. I could almost feel a metallic clinging sound fluttering between them like a distant echo of World War Two. He was striving for order, while she was prone to whimsical fantasies. Neither was I eager to go to the Chinese restaurant. It was an ordinary fast food canteen where one drops by once in a while to get stuck into cheap food far away from people's eyes. I promised to take her there another time but I didn't do it. I didn't want her to become a nuisance. Finally we decided to go somewhere neutral, very Greek, very natural according to Kate, a taverna near the port of Mandhraki. I had already visited such places and had some doubts, but couldn't do anything. Everybody agreed that tourist places were awfully kitsch and expensive (mainly expensive!) and the true spirit of Hellenism can be caught only in the anonymous tavernas, hidden away from the hoi polloi.

It took us a long search before we found this most special taverna. And after all that there were other tourists - we were not the only ones trying to escape from the crowds in search of the authentic taste of Greek life. But it was clean and cosy although fresh fish was not served. They offered us different kinds of home-cooked dishes, which looked to me exasperatingly well known. I left them to tuck into giuveysi, meatballs prepared in the Constantinopolitan way and moussaka, while I ordered for myself only artichoke and a salad. I drowned the meal with a quarter of iced ouzo. It was awfully hot and we were not sitting in the open air. On the table next to us there were gorgeous girls in skimpy summer dresses...The ventilator in the corner was revolving its big netlike head like a lunatic sunflower which has lost the direction of the sun. The girls' skirts were trembling joyfully. Sunburnt legs were faintly visible. It was not fair, fuck it! It was not fair at all!

The way back was an even worse torture. We had to walk along the length of the waterfront. Unnoticed Asmus and Kate went in front of us discussing avidly their artistic anxieties. I was lagging behind them with Maria Gunter clutching my hand. I didn't like that but her foot hurt and I couldn't refuse her this small help. We were creeping like two snails, leaving behind us a mucous trail of disgust and pity. I had the feeling that we would never reach our destination. The streets were full of people. Lovers were droning this way and that way on rented motorbikes. Every now and then a local macho man roared by us riding a Harley Davidson. From the bars on the sea front with their doors wide open, there was deafening syrtaki music; clusters of gorgeous girls were going in and out. Sometimes I saw them glance at me, their faces full of contempt. Obviously they took me for a gigolo, of the most repulsive kind, the ones who are on the alert around coffins. I was of a much darker complexion compared to Maria Gunter so nobody could mistake for her my aging mother. And anyway who comes to Rhodes with his mother? That seemed even more perverted and pitiful. I almost preferred to be

faster and almost without a trace of a limp. She didn't need anymore to clutch my hand, although I didn't have anything against it. When we came to the steep path at the foot of the hill, I stopped to wait for her because it was so dark. She defiantly refused my gesture and told me bluntly to my face to piss off. She could go back home on her own. I didn't doubt that at all.

Translated from the Bulgarian Zdravka Mihailova

considered a gigolo, who at least has his professional honour even if it is only earning money. Something that could hardly be said about me. With every move I was counting the cost, even the God-damn tip - I left only the last drachma. A young man of a respectful family...What shame, what degradation!

After a while Maria Gunter told me that she would like to sit down. She felt tired. I was tired too, walking slowly tires you more than running, literally squeezes you dry. We had passed the big crowds. The weather was turning windier. We found a free bench. Here the sea had dug out part of the beach and the waves were breaking almost at our feet. Salty water splashes were flying around. I tried to light a cigarette without any success. The wind blew out the flickering flame even in the shelter of my chest. At last I gave it up. I put my feet on the stone wall. I was enjoying the elements. In the middle of the sea the aircraft carrier Roosevelt was sprouting like a big rock. It had anchored near the island's coast two days ago. It's silhouette, marked by strings of varicoloured light bulbs, was shining brightly in the night. It was beautiful. The roar of the waves drowned every other sound. The street didn't exist any more: I was in the dead zone between civilisation and chaos. Instinctively I turned my head towards my companion. And I found to my horror that another woman was sitting beside me.

She was very young, almost a girl...Her thick blond hair was in a plait, a whole meter down her back. Her eyes were wide open - fixed on the tousled crests of the waves, popping up from the darkness. She didn't notice me...or she didn't want to. I was overwhelmed by secret excitement. I sat transfixed on the bench - I couldn't move, staring at her face. Gradually I detected familiar features. In her lap was the small purse of Maria Gunter. Was this possible? It seemed as if the wind had blown the dust of age from her and she was shining with the porcelain gloss of eternal youth.

"Is that you Maria Gunter?" I tried to shout over the roar of the sea.

She trembled and turned her face, blinking, her large blue eyes were frightened. Her lips were a bit open. I couldn't suppress the emotion. I leaned and kissed her. I expected something to happen but what came next exceeds any fantasy. She didn't say a word, just licked her lips and continued to blink like a damaged doll. I put my hand on her shoulder. I had just accumulated courage to repeat my daring experiment when the wind blew an angry shout in my direction.

I looked over my shoulder and my eye caught the grand lady Gunter herself in flesh and blood, galloping wildly towards the bench. The girl abruptly broke free from my embrace and would have run away if I hadn't caught the end of her dress. She hit me on the head with the purse but I didn't let go. At this very moment Maria Gunter arrived, breathing heavily and a fight broke out for the purse. The young goddess quickly estimated that the powers were unequal; she flung away her loot, gave me a kick in the ankle and ran off, shouting venomous curses in a Slavonic language. Half of her dress was left in my hand. The sight that revealed before my eyes was really worth it. I stayed staring after her while Maria Gunter checked her belongings in the purse. Thank God, nothing was missing. There was no need to call the police.

"How did it ever occur to you to sit here necking with this thief?" I heard her angry voice,

"I thought that you were a respectable young man!"

"And you, where did you disappear to?" I launched the counter-attack.

"I told you I was going to the loo on the beach, didn't I? Don't you remember?"

"I didn't hear you. I can't hear anything above the roar of the sea."

Maria Gunter shook her head.

"But how come you were kissing her? That's what I would like to know!"

What could I possibly tell her? I felt confused and ashamed. My ankle was aching and I was sure that tomorrow it would be swollen. We headed back. She was definitely walking

Stella Rotenberg

je bila rojena na Dunaju leta 1916. Po priključitvi Avstrije leta 1938 je morala zaradi judovskega porekla prekiniti študij medicine in preko Nizozemske pobegniti v Anglijo. Leta 1940 je pričela v ekzilu pisati pesmi, kasneje tudi prozo. Od leta 1948 živi v Leedsu. Objavila je več pesniških zbirk: Gedichte (Pesmi, 1972), Die wir übrig sind (Tisti, ki smo ostali, 1978), Scherben sind endlicher Hort (Črepinje so zadnje pribežališče, 1991), Ungewissen Ursprung (Negotov izvor, 1997).

Stella Rotenberg je živela in pisala v relativni odmaknjenosti, ves čas ločena od materinščine. Pisala je v jeziku, za katerega je vedela, da ga izgublja. V svoji domovini Avstriji je ostala neopažena, kljub temu da je leta 1996 prejela Častni križ za znanost in umetnost. Leta 2001 pa ji je bila dodeljena nagrada, poimenovana po avstrijskem pesniku Theodorju Kramerju, ki so jo podelili prvokrat in je namenjena nemško pisočim avtorjem v tujini.

was born in Vienna in 1916. Following Hitler's annexation of Austria in 1938, she fled via Holland to Britain where she arrived in 1939. Here, she started to write - in German - in 1940. She settled in Leeds in 1948. Stella has lived and written in relative isolation, divorced from her mother tongue. She writes in a language she has very much been aware of losing.

Her first collection, Gedichte ('Poems') appeared in Tel Aviv in 1972. Die wir übrig sind ('Those of us who remain') followed in what was West Germany in 1978. The publication in 1991 of Scherben sind endlicher Hort led to frequent invitations to literary readings and conferences. A collection of prose writings, Ungewissen Ursprungs ('Of Uncertain Origin') followed in 1997. Her work has become the subject of scholarly research in the UK and Ireland, as well as in Austria and Germany. In 2003 her Collected Poems are expected to appear in hardback in Vienna.

Stella Rotenberg was awarded the Austrian Cross of Honour for Science and Art - First Class in 1996. In 2001, she became the first recipient of the Theodor Kramer Prize, a prize open to German-speaking writers in exile world-wide.

Rekvie

Po požaru
opazujem pogorišče.
Dežela pepela
napolni pogled
do roba.

Črn dim
se vrtinči
in v zapuščenosti
si ogledujem gibanje,
ta vzgib
umrlega...

Samo dim.
Nič razen dima.
Tudi on zbeži.

Pesnik v ekzilu

Meni mora zadoščati pozabljeno;
s pograšanim vzdržujem hišo.
iz prečakanega odbiram črepinje
zlogov v besede.

To so še blagoslovljeni dnevi.
Črepinje so zadnje pribežališče.
Kje bom, ko nastopi molk, dobila
črke za svojo besedo?

O pisanju verzov

Moja mati je imela zaklad.
Bogat, obširen besedni zaklad.
Iz njega je črpala in mi polnila
dlan in oko in ušesa; mi tešila
žejo in lakoto; mi v usta vlivala
balzam. Na rano,
ki so nam jo zadali njeni morilci
ga pustim kapljati. Ne smeš spraševati
ali zadošča. Poslušaj -
onemela sem.

Requiem

*Nach dem Brand
betrachte ich die Brandstatt.
Ascheland
füllt den Blick
bis zum Rand.*

*Schwarzer Rauch
ringelt auf
und in der Verlassenheit
beseh ich die Bewegung,
diese Regung
von Gestorbenem ...*

*Nur ein Rauch.
Nichts als Rauch.
Er flieht auch.*

Der Dichter im Exil

*Mir muß Vergessenes reichen;
mit Verschollenem halte ich Haus.
Aus Verdämmerndem klaube ich Scherben
von Silben zu Wörtern heraus.*

*Das sind noch gesegnete Tage.
Scherben sind endlicher Hort.
Wo hole ich wenn die Verstumung kommt
Buchstaben für mein Wort?*

Über das Verseschreiben

*Meine Mutter hatte einen Schatz.
Einen reichen, weiten Wörterschatz.
Aus dem schöpfte sie und füllte mir
Hand und Aug und Ohren; stillte mir
Durst und Hunger; gab mir in den Mund
Balsam. Auf die Wund,
die ihre Mörder uns geschlagen,
laß ich ihn tropfen. Du sollst nicht fragen
ob es ausreicht. Hör -
ich bin verstummt.*

Vrnitev

Nekoč bi se
vendarle rada vrnila
v kraj mojega otroštva;

Ne vabijo me
ne okajene izbe,
ne lahkonomni valčki,
ne groba dobrodušnost.

Ne vleče me
v zelene gozdove
v vaška predmestja
na kristalna snežišča.

Samo zato
da bi ponovno slišala zven materinega jezika
bi se želela podati v
žrelo pekla.

Žalost

Žalost rodi
pesem. Kaj je lahko drugega kot žalostna?
Sonce zahaja. Črn metulj
frfota po prostoru, v katerega je zablodil,
in njegova groza dela poletje strašljivo.

Odrezana

Odrezana
ne odcvetela
je roža.

Na odrezanem mestu
še visi kapljica
lepljive mokrote,

nepotrebna
kri rože.

Rückkehr

*Einmal doch
möchte ich zurückkehren
zur Stätte meiner Kindheit;*

*nicht die weinseligen Gaststuben,
nicht die leichtfüßigen Walzer,
nicht die grobe Gemütlichkeit
locken mich.*

*Nicht zu den grünen Wäldern,
nicht zu den dörflichen Vorstädten,
nicht zu den kristallinen Schneehalden
zieht es mich.*

*Einzig
um den Klang meiner Muttersprache wiederzuhören
möchte ich mich zurückbegeben in den
Schlund der Hölle.*

Die Traurigkeit

*Die Traurigkeit gebiert
ein Lied. Was kann es anders sein als traurig?
Die Sonne sinkt. Es schwirrt
ein schwarzer Falter durch den Raum in den er sich verirrt,
und sein Entsetzen macht den Sommer schaurig.*

Abgeschnitten

*Abgeschnitten
nicht abgeblüht
ist die Blume.*

*An der Schnittstelle
hängt noch ein Tropfen
klebriges Nass,*

*das vergebliche
Blut der Blume.*

Prošnja

Moč, da bi pazljivo
obravnavali vse živo, živo!
in vsa previdnost, živim posvečena,
naj mi bo podarjena.

Oktober

Poletja bogata žetev pod mračnim nebom
in ne meneč se za mojo bolečino
cvetijo vrtnice.

Prevedla Lučka Jenčič

Bitte

*Kraft, darnach zu trachten
alles Leben zu beachten, zu beachten!
und Behutsamkeit im Umgang mit allem Leben
sei mir gegeben.*

Oktober

*Sommerreiche Ernte unterm düstern Himmel,
und unbekümmert um meinen Schmerz
blühen die Rosen.*

Paolo Ruffilli

rojen leta 1949, študiral je književnost na univerzi v Bologni. Najprej je poučeval, potem je bil urednik pri milanski založbi Garzanti, zdaj pa je glavni urednik založbe Le Edizioni del Leone v Benetkah. Piše literarno kritiko in objavlja v različnih revijah ter je stalni kritik bolonjskega dnevnika *Il Resto del Carlino*.

Od leta 1972 je objavil šest pesniških zbirk, pripravlja tudi novo knjigo pesmi in roman. Pesniška zbirka z naslovom *Nekaj malega za zajtrk* je bila prava uspešnica, izšla je v 5000 izvodih, zanjo je dobil številne nagrade.

Born in 1949, Paolo Ruffilli attended the University of Bologna, where he studied modern literature. After a period of teaching at high school he became editor with the Milanese publisher Garzanti, and is presently the general editor of Le Edizioni del Leone in Venice. He has published criticism in a number of periodicals, and is literary critic of the Bolognese daily Il Resto del Carlino.

*Beginning in 1972, he has published six volumes of poetry, and is preparing a new collection of poems and a novel. His collection of poems *Piccola colazione* (1987) has been a tremendous success, selling more than five thousand copies and has won numerous prizes.*

V odhajanju

Potem se, končno,
premaknem,
navzlic
skušnjavi, da bi se zadržal
v bližnjih krajih,
kjer mi je znano na očeh.
Sicer pa odhajam
le zato, da bi se vrnil.
Še sam ne vem,
kaj sploh šteje
in me pregovarja,
katera misel ...
zanesljiv uvid,
nekakšen šesti čut,
ki me žene,
v preblisku zavedanje
paradoksalnega
odkritja,
da se moraš izgubiti,
če se želiš zares
najti.

Ljubezen

Tako, nenadoma,
se zapazim nad ogledalom,
stisnjen v objem,
ko se umišljam
onkraj sebe:
krčevita želja
in bridkost subjekta,
ki posnema zlitje. A
utvaro in sanje
o najgloblji povezanosti
izniči ravno trdni
objekt, ki se vtem
vzpenja nekje
med nama
in kot tujek
zoperstavlja
celo lastni uveljavitvi.

Nell'atto di partire

*Poi, alla fine,
mi metto in moto
nonostante
la tentazione di restare
nelle zone più vicine
in vista del mio noto.
Ma, in compenso, parto
solo per tornare.
Non so neanche io
cos'è che vale
e mi convince,
quale pensiero...
un'intuizione certa
un sesto senso
che mi spinge,
la coscienza fulminante
di una scoperta
paradossale,
che bisogna perdersi
per potersi davvero
ritrovare.*

Amore

*Così, di colpo
mi colgo sullo specchio
stretto nell'abbraccio
mentre mi proietto
oltre me stesso:
contratto desiderio
e strazio di un soggetto
che mima la fusione. Ma
annulla la finzione e il sogno
di unione più totale
proprio l'oggetto
duro che, intanto,
sale su nel mezzo
di noi due
e che si oppone
corpo estraneo
alla sua stessa affermazione.*

Želja

Pomislim nase,
ki pretipavam
uklonjeno,
vsem navalom razprto telo,
vtem pa poslušam,
prižet k zamolklemu bitju
tvojega srca,
cvileč
in škripajoč glas,
ki izreka:

"ljubezen".

Pomislim nase,
ki počasi preštevam
vsako zajedo in oporo,
odkritje in skrivališče
tvoje, nase, ki vztrajam
in se tanjšam,
iščem in zasledujem,
smrtno resno pretehtavam,
kaj je vzrok
tolikšne želje.

Po poti nosu

Zagledal sem te v snu,
ko si stekla proti meni,
presenečena in srečna,
da sva se spet našla,
tudi jaz sem bil radosten,
čeprav sem čutil,
da si vedela za mojo
zaverovanost v slepilo,
pa da je bil zanos
zvečine moj.
In v kristalu
svojega privida
sem te vtem
po poti nosu
poljubil,
ob rumenem zidu,
s tvojim vonjem
v rokah.

Desiderio

*Penso di me
che frugo con la mano
il corpo arreso e
aperto a ogni assalto
e ascolto intanto,
teso sul tonfo
del tuo cuore,
la voce che cigola
e che stride
pronunciando:*

"amore".

*Penso di me che
conto piano
ogni anfratto e appiglio
scoperta e nascondiglio
tuo di me che punto
e mi assottiglio
e cerco e inseguo
misurandola sul serio
la causa
di tanto desiderio.*

Per via di naso

*Ti ho vista in sogno
che mi correvi incontro
sorpresa e soddisfatta
di avermi ritrovato,
felice anch'io
sia pur sentendo
che mi sapevi
persuasivo dell'inganno
e che il trasporto
era soprattutto il mio.
E nel cristallo
della mia visione
per via di naso
è stato, intanto,
che ti ho baciato
contro un muro giallo
tenendo tra le braccia
il tuo profumo.*

Dušeč sem se prebudil
in prevzela me je želja,
ves dan
je plamtela v meni,
a si je nisem želel pogasiti,
blažen sem se kar
cvrl v pečici.

Življenje

Vžig in
ugašanje
(naključno?) življenja
žareča črta
sled ki pušča
za seboj
kar je bilo
ljubljeno ali neljubljeno
v vsakem primeru neznano
radost in žalovanje:
strmoglavilo je, vse,
v vrč slepote,
v naročje teme.
Uvela stopinja,
ki pa medtem
v vsem spet
vzcveti.
Senca in vonj,
nič več barva,
misel, ki jo misli
vrtnica.

Prevedel Gašper Malej

*Svegliatomi in affanno
mi ha preso il desiderio
e mi è bruciato dentro
tutto il giorno,
ma non volevo spegnerlo
beato, restando
a cuocerme nel forno.*

Vita

*L'accendersi e
lo spegnersi
(per caso?) della vita
la traccia luminosa
la scia che lascia
dietro a sé
quello che è stato
amato o non amato
comunque sconosciuto
la gioia e il lutto:
precipitato, tutto,
nel cieco vaso
tra le braccia del buio.
L'orma appassita
eppure, intanto,
rifiorita
di ogni cosa.
L'ombra e l'odore
neppure più il colore
il pensiero pensato
della rosa.*

Fiona Sampson

je urednica *Orient Expressa*, novega vestnika za sodobno književnost pri državah pristopnicah v Evropski uniji. Uvedla je kreativno pisanje v okviru zdravstva v Veliki Britaniji; leta 1995 je ustanovila mednarodni pesniški festival *The Welsh International Poetryfest*, od 1998 do 2000 je bila direktorica sklada *The Stephen Spender Memorial Trust* ter je gostujoči profesor na Univerzi v Sussexu.

Njeno spletno stran najdete na: www.writersartists.net

Trenutno piše roman v verzih v okviru triletno raziskovalne štipendije *AHRB Research Fellowship in the Creative and Performative Arts* pri *Oxford Brookes University Poetry Centre*. Prejela je tudi številne literarne nagrade.

Ustvarila je naslednja dela: *Creative Writing in Health and Social Care* (Kreativno pisanje v zdravstvu in socialnem skrbstvu, 2004), *Creative Writing and the Writer* (Kreativno pisanje in pisatelj, skupaj s Celio Hunt, 2004), *Building a Wall With Words: Towards a Theoretical Foundation for Writing in Health Care* (Graditi zid z besedami: v smeri teoretičnega temelja pisanja v zdravstvu, 2002), *The Healing Word* (Beseda zdraviteljica, 1999), *The Self on the Page* (Lastni jaz na knjižni strani, skupaj s Celio Hunt, 1998, izšla tudi v hebrejščini pri A.C.H., 2003), *Picasso's Men* (Picassojevi možje, 1994) in drobna zbirka *Birth Chart* (Razpredelnica rojstev, 1993). Njena dela so bila izdana in predvajana v slovaščini, poljščini, srbsčini, hebrejščini, makedonščini, finščini, katalonščini, slovenščini in romunščini. Piše tudi za radio.

is editor of Orient Express, a new journal of contemporary writing from the E.U. accession countries. She pioneered writing in health care in the U.K.; she founded the Welsh International Poetryfest in 1995, was Director of the Stephen Spender Memorial Trust 1998 - 2000, and is Visiting Research Fellow at the University of Sussex.

Her website is at: www.writersartists.net

Currently she holds a three-year AHRB Research Fellowship in the Creative and Performing Arts, at Oxford Brookes University Poetry Centre, to write a verse-novel. She received several literary awards.

Fiona Sampson's books are: Creative Writing in Health and Social Care (2004); Creative Writing and the Writer with Celia Hunt (2004); Folding the Real (2001); Building a Wall with Words: Towards a Theoretical Foundation for Writing in Health Care (2002); The Healing Word (1999); The Self on the Page (with Celia Hunt, 1998 and published in Hebrew by A.C.H., 2003); Picasso's Men (1994) and a chapbook, Birth Chart (1993). She has been published and broadcast in Slovakian, Polish, Serbian, Hebrew, Macedonian, Finnish, Catalan, Slovenian and Romanian. She has also written for radio and public art commission.

Luna Bandurria

Tisto noč, ko nebo ni hotelo leteti,
so psi peli v temi, razbeljena zemlja
je v terasah ležala po hribih, skozi odprta vrata
se je odvila pot odmevov,
ki so se utrinjali kot zvezde sredi puščave.

Tisto noč, ko nebo ni hotelo leteti,
sem bila tam. Bila sem tam gor,
moja hladna terasa se je nagibala v črno temo,
preko mojega čela
so proti zahodu počasi plule čudežne nočne ladje. O takih stvareh
sanjamo

ob zastrtih dnevih: brezkraino, neslišno
padanje mleka iz grla noči
in osupli nad seboj se ga dotikamo
in vemo, da smo živi.

Moon Bandurria

*The night the sky refused to fly
dogs sang in darkness, bleached earth
lay in terraces round the hills, the screen door,
opening, set off a trail of echoes
shooting like stars across the desert.
The night the sky refused to fly
I was there. I was up in it,
my cool terrace slanting towards blackness
tall night-ships sailing slowly west
across my forehead. These are the things we dream of
during shuttered days: the milk
throat of night pouring endlessly, soundlessly
and we, astonished at ourselves, touching it,
finding ourselves alive.*

Razhod

Po njenem odhodu sem se začela spraševati,
pa tudi ostale sem spraševala -
ene si lahko videl, drugi so se stiskali
k stenam - kaj je mislila s svojimi besedami.

Njen govor sem lahko razdelala do po-
tankosti. Ali pa so mogoče njene besede bolj zdelale mene?
Čutila sem, kako me zapuščajo kolena, stopala, komolci,
sicer ne v tem zaporedju, kar odšli so,

se za hip pokazali in se spet odlepili od mene
kot kepa blata, hipoma in hlipaje,
ker sem jokala. Pravzaprav sem tedaj
že tulila, izhlipala vsa javkanja,

a dvomim, da me je slišala. Njene lastne besede
so potrkvale kot sirene, kot sveti zvonovi
- maščevanje svetega srca -
v ušesih, ki jih je odnesla s seboj.

To je bila nova oblika mučeništva.
Tam notri sem razpadala. Imaš pa res
srečo, da si vse to zamudil,
prsi na pladnju, puščice, Rimljane,

ki stavijo na naše udomačene leve.
Žalost je en šov. A ne velik šov.
To sem ugotovila, ko sem se enkrat zbudila
v še en jutranji šov in

je zora že imela strije od žalosti
na svojem trebuhu. Morala sem
ven iz tiste sobe, iz tistega groznega moštva
z imenom Neverjetni poraženci. Šla sem peš,

opisovala pot. Povedala sem tistim ostalim,
svojim nemim zaveznikom, kam grem.
Redki so mi odgovorili. Bilo ji jih je strah. Še
zdaj se jih spomnim, drenjali so se kot duhovi

na skrajnem robu svetlobe plamenov,
kjer so njihove oči lahko še kaj razločile. Pomahala sem,
polna poleta, čeprav sem čutila, kako se utapljam
v temi - še vedno nevidna, spomnim se

svojih prstov, zlepljenih kot so šapice plišastega medvedka,
vek, ki so spuščale pesek na zožene zenice,
svojih beder, ki so se spreminjala v žele - to je hud vzpon
iz jame ven na dnevno svetlobo.

The Separation

*After she'd gone, I began to ask
myself and the other ones there too
- some you could see, others were keeping
to the walls - about what she has said.*

*I could have taken her whole speech a-
part. Or was it me her words broke up?
I felt my knees, feet, elbows leave me,
not in that order though, they just went*

*and flickered back, and then went again
off like mudslips, sudden and sodden
with me crying. I was howling by
then of course, hiccupped ululations*

*though I doubt she heard me. Her own words
ringing like sirens, like holy bells
- vindication of a sacred heart -
in the ears she carried off with her.*

*That was a new kind of martyrdom.
I was falling apart in there. But
as luck would have it you missed all that,
breasts on a plate, the arrows, Romans*

*betting on our domestic lions.
Grief is a show. But not a big one.
That's what I realised, waking up
once to another morning of it,*

*a dawn with stretch-marks of grief on its
belly already. I had to get
out of that room, that terrible team
The Incredible Losers. I walked.*

*I talked the walk. I told those others,
my dumb allies, where I was going.
Few responded. They were afraid. I
remember them now, crowding like ghosts*

*at the furthest reaches of firelight
that their eyes made something of. I waved,
jaunty, though I felt myself drowning
in darkness - invisible still, remember,*

*my fingers glued like a toy bear's, lids
dragging gravel over squint pupils,
thighs turned to jelly - it's quite a climb
out of the cave into broad daylight*

Ko sem prilezla na površje, sem mežikala,
izkašljala nočno sluz in potem sem se za hip ustavila,
a ne da bi napravila dober vtis,
ampak da bi dobro začela na tej Zemlji

Očitne Svobode. Močno
sem zajela sapo. Potem sem se začela premikati
kot tista stvar na paro, najprej počasi,
potem pa, ko se privadi, z vedno večjo eleganco,

z rastočim občutkom za tisto, kar
je že postajalo tako posebno pri
vsej tej stvari. Že prvi teden sem pustila
rasti lase in trepalnice, barve in zvoke,

a se je malo zataknilo pri
dotiku. Nekaj potrpljenja je bilo potrebno. Potem pa je prišel.
In je prihajal in prihajal, hladni krik ledu,
mrmranje skale, les prožen kot koža,

svet mi je vračal moje odpadle ude
- brezvoljne, okorne, a ščemeče od življenja -
kot intuicija, ki me je končno
pripeljala do njenih vrat. Sem mislila, da vem,

zdaj, kako je v deželi živih.
Sem mislila, da to obvladam. A sem,
kot bi lahko predvideli, preprosto
pogrnila. Ker sem jaz bila ona, ki je odstopila,

je moj nastop bil preklic njenega odstopa,
je bil prestoppek. Prepovedan
sadež. Postavala sem tam na razpotju
in nič razumela, dokler me ni poklicala nazaj,

mi rekla *Pojdi se solit*. Res sem se cvrla
v tistem ognju. Spomnila sem se tistih
iskalcev ob steni. Tega so se bali! Premišljevala
sem o grobnici, kjer sem bila čakala,

o tistem kraju končnih postaj, postaj
brez tolažbe, o mestu obračuna
z nehvaležnim naraščajem. *Ne morem naprej*
Ne morem naprej, Naprej grem. In sem spet

šla na pot, ven na
plano z vsem tistim, kar obeta,
zeleno in pozlačeno in polno dreves in
pod nobenim nisem videla sedeti svoje matere.

*and when I reached the surface, blinking
and clearing the nocturnal phlegm, I
paused not so much for effect as to
effect a better start in the Land*

*of Visible Enfranchisement. Drew
powerful breath. Began then to move
slow as a steam motor'd thing at first
then, learning it, with increasing grace,*

*a gathering sensation of what
was getting to be special about
this whole affair already. I grew
hair and lashes, smell, colour and sound*

*in that first week, but stuck a while on
touch. That took some patience. Then it came.
And came and came, the cold scream of ice,
the hum of rock, wood pliant as skin*

*the world bringing me back my shed limbs
- ornery, stiff, but prickly with life -
like the intuition that got me
to her door at last. I thought I saw*

*how it was, now, in the land of the
living. Thought I knew the ropes. So fell,
like you would have predicted, right off
the map. Since I was her disappeared*

*my appearance was dis-obit,
was disobedience. Forbidden
fruit. I hung on a while in that fork
not getting it, till she called me back,*

*told me Go get stuffed. I baked alright
in the fire of that. Remembered those
wall-seekers. This was what scared them! I
thought about the tomb I'd waited in,*

*that place of terminations, stations
without comforts, a clearing house for
filial failure. I can't go on
I can't go on, I'll go on. And I*

*began to walk again, into the
broad view and all that it promises,
green and gilt and full of trees under
none of which I saw my mother sit.*

Ljudka Silnova

Ljudmila Silnova - pesniško ime Ljudka Silnova - se je rodila v mestu Maladzečna (Molodečno) v Belorusiji. Živi v Minsku. Diplomirala je na filološki fakulteti Beloruske državne univerze. Dela v Narodni knjižnici Belorusije.

Je avtorica pesniških zbirk "Lastauka ljacic..." (Lastovka leti..., 1993) in "Zelenavokija voi i ih prygažuni" (Zelenooki vojščaki in njihove lepoticе, 2001), eksperimentalnih knjig vizualne poezije "Rysaslovy" (Besedorisi, 1994), "Agnistyja dzmuhaucy" (Ognjene regratove lučke, 1997). Poleg tega piše eseje in kritike. Njen konjiček je izdelovanje knjig iz tkanine.

Prejela je nagrado Društva svobodnih književnikov "Glineni Veles". Je članica Zveze beloruskih književnikov, Beloruskega centra PEN, Mednarodnega združenja belorusistov. Dela Ljudke Silnove so bila prevedena v poljščino, ruščino, makedonščino, slovaščino in ukrajinščino. Svet z očmi ženske, poln starodavnih ritmov in premočanih skrivnosti, je osnovna tema poezije Ljudke Silnove. "Verz je kot romanje v večnost, kot doživljaj!" - je vrstica iz dela pesnice in navdihujoče geslo njene ustvarjalnosti.

her pen name is Ljudka Silnova - was born in Maladzečna (Molodečno) in Belorussia. She lives in Minsk. She graduated from the Faculty of Liberal Arts at the State University of Belorussia. She works in the National Library of Belorussia.

She has published two collections of poetry: Lastauka ljacic... (A Swallow Flies..., 1993) and Zelenavokija voi i ih prygažuni (Green-eyed Soldiers and Their Beauties, 2001) and two experimental collections of visual poetry: Rysaslovy (Worddrafts, 1994) and Agnistyja dzmuhaucy (Fire Dandelion Balls, 1997). She writes essays and reviews as well. Her hobby is making books of cloth.

She has received the prize Glineni Veles presented by The Free Writers' Association. She is a member of The Belorussian Writers' Union, of The Belorussian PEN Centre and of The International Belorussian Scholars' Association.

Her works have been translated into Polish, Russian, Macedonian, Slovakian and Ukrainian. The fundamental theme of her poetry is the world seen through the eyes of a woman, full of ancient rhythms and suppressed secrets. "A verse is like a pilgrimage to eternity, like an experience!" -" is one her lines and an inspiring motto of her creativity.

Jantar

To zrelost je, sestra.

To čvrsti je jantar v dlaneh.

Slišiš - morje,

Nežno šušljanje voda?..

Pomniš - šumenje?

Pomniš - veter nad morjem? In v sencih

Odjeknil je krik -

Morda ptičji, od vznurjenih duš morda?..

To zrelost je, sestra.

To čvrsti je jantar v dlaneh.

Pogumno drevo

Na križišču cest

In človeških skrbi,

V nedrih sivih lesenih sten

Zdavnaj zapuščene hiše,

Svobodno v prozorni kocki

Premaganega prostora

Človeške prisotnosti - preglasne,

Živahne in razumsko nejasne, -

Raste Pogumno drevo.

Kot izbruh življenja,

Ognjemet veselja,

Gibalo - erosa...

Skozi okna prazne odprtine

Nekaj vej slabotnih rine.

Trepečejo srca zelena

Na soncu in vetru življenja!

Бурштын

Гэта сталасць, сястра.

Гэта цвёрды бурштын на далоні.

Чуеш - мора,

пяшчотныя шэпты вады?..

Помніш - шум?

Помніш - вецер над морам? І ў скроні

Біўся крык -

ці птушыны, ці ўзбуджаных душ маладых?..

Гэта сталасць, сястра.

Гэта цвёрды бурштын на далоні.

Смелае дрэва

На скрыжаванні дарог

І трывог чалавечых,

У нетрах шэрых драўляных сценаў

Даўно пакінутага дому,

Вольна ў празрыстым кубе

Пераможанае прасторы

Чалавечай прысутнасці - шумнай,

Динамічнай і незразумелай, -

Расце Смелае дрэва.

Выбухам жыцця,

Фейерверкам радасці,

Спружнай эрасу...

Праз пустыя ваконныя праёмы

Цягнуцца кволя галіны.

Трапечуць зялёныя сэрцы

На сонцы і ветры жыцця!

Vesoljski metulj

I.

Veliki vesoljski metulj
S prozornimi krili -
Sveta in antisveta -
Leti... In ne ve,
Na katero rožo naj sede.

II.

Kako odnotraj naj vidi tisto,
Kar samo od daleč se lahko zazna:
Polet
počasni
metulja
Življenja - nad poljem iz ničesar?

Ženska riše rože

Anamariji Juskévič

Ženska riše rože...

Ograje in vrtove
Ustvarja z božajočim čopičem
Na belem raskavem papirju,
Zaupljivem in - hvaležnem
(le nekoliko presenečenem
ob njeni neženski moči).

Ženska riše rože,
Polaga na tla risbe,
Jih obeša po zidovih
In - pošilja v nebo
Svojo rožnato uporniško žetev...

In začinja se počasneje
Vrteti planeta lubenica.
In slezenovci daljnih sozvezdij
Se zibljejo vsi ginjeni...

Ženska-umetnica pa se usede
Na stol miru in vdanosti.
In ko izravna oblakov obšive,
Misli o nedosežnem - o Bogu.

Касмічны матыль

I.

Вялікі касмічны матыль
З празрыстымі крыламі -
Свету і антысвету -
Ляціць... І не ведае,
На якую яму сесці кветку

II.

О, як знутры пабачыць тое,
Што бачыцца адно здаля:
Палёт
павольны
матыля
Жыцця - над з анічога полем?

Жанчына малюе кветкі

Анне-Марыі Юськевіч

Жанчына малюе кветкі...

Гародчыкі і сады
Стварае пяшчотным пэндзлем
На белай шурпатай паперы,
Даверлівай і - удзячнай
(Толькі здзіўленай трохі
Яе нежаночай сіле).

Жанчына малюе кветкі,
Кладзе на падлогу малюнку,
Развешвае іх па сценах
І - пасылае у неба
Свой квяцісты бунтоўны плён...

І пачынае павольней
Круціцца гарбуз планеты.
І мальвы далёкіх сузор'яў
Хістаюцца ў замілаванні...

А жанчына-мастачка - сядзе
У крэсла спакою і любасці.
І, расправіўшы фальбоны хмараў,
Думае пра недаступнае - Бога.

Dve srajci

Visita
Na tanki vrivici
Vesoljstva
Tvoji zelena in sinja
Srajca
(moji najljubši)
Mokri...

Sušita se, ljubi!

Žalni dan

Starka se je poslovila...
V kukavico se je spremenila -
Čez leta in širjavo
Poletela je v goščavo
K vsem prednikom umrlim...

Izginila čez noč je večerja
s hrastovih miz:
Hudega vetra bil to je podpis!..

...Kot strašen mlin je stala
Koča njena nad strmo skalo
Zdaj sluti njen se le obris...

Knjiga

Vesolje (ki ga drugi imenujejo Knjižnica...)
Jorge Luis Borges

Povejte, čemu smo utemeljili
To lepo Knjigo življenja,
Če jo tako nemarno smo shranili
V Svetovni knjižnici?
In njenih signatur najti ni
V priročnikih, katalogih...

Дзве Кашулі

Вісяць
На тонкай вяроўцы
Светабудовы
Твае зялёная і сіняя
Кашулі
(Мае любімыя)
Мокрыя...

Сушацца, мілы!

Скрушны дзень

Памірала бабуля...
Перакінулася ў зязюлю -
Праз гады і абшар
Паляцела ў гушчар
Да ўсіх продкаў памерлых...

Ноччу знікла вячэра
На дубовых сталах:
Збіў крылом вецер-птах!..

...Страшным млынам стаяла
Яе хата над ярам
На сямі скразнях...

Кніга

Сусвет (які іншыя называюць Бібліятэкаю...)
Хорхе Луіс Борхес

Скажыце, навошта мы выснілі
Гэту прыгожую Кнігу жыцця,
Калі яна так неахайна захоўваецца
Ў Сусветнай бібліятэцы?
І шыфраў яе не знойдзеш
У даведніках, каталогах...

Spirale vzmeti

Zamišljeno avtobus
Na delo pelje me ...
Zamišljeno država
V Evropo pelje me ...
Zamišljeno planet
Po vesolju nosi me ...

To spirale so vzmeti,
Njihovi prsti stiskajo moje!

Кольцы спружыны

Задуменны тралейбус
Вязе да працы мяне...
Задуменна краіна
Вязе да Еўропы мяне...
Задуменна планета
Нясе па Суствеце мяне...

Гэта кольцы спружыны,
Іх жа - пальцы сціскаюць мае!

Jasnijo se dnevi

Jasnijo se dnevi. In čutim, moj Bog:
Rodili smo se za nekaj več.

V naših kletkah pojejo takšne ptičke!
V vrtovih duše so tako visoke gugalnice!

In konji misli letijo s takšno hitrostjo
Po vseh nam znanih in neznanih cestah.

Da čutim, prepričana sem o tem, Bog:
Mi - vsi! - smo rodili se za nekaj več.

Яснеюць дні

Яснеюць дні. І адчуваю, Божа мой:
Мы нарадзіліся для нечага большага.

У нашых клетках спяваюць такія птушкі!
Ў садах душы такія высокія гушчалкі!

А коні думак такія лятуць хутканогія
Па ўсіх нам знаёмых і нам не знаёмых дарогах.

Што я адчуваю, ў гэтым - упэўнена, Божа:
Мы - ўсе! - нарадзіліся для нечага большага.

Tisti, ki lažja je od mene

Zavidam tisti,
Ki lažja je od mene.
Za ščipom na nebu se bom skrila -
Tako me je sram!

Kot dež bom padla na zemljo,
Kar naprej jo bom pomnila -
Lahko, prijazno meglico...

Ko pa pride Noč,
Rož groma z neba bom natrgala
Na tankih, bleščočih strelah -

Tisti, ki lažja je od mene.

Той, што лягчэйшая за мяне

Зайздросчу той,
Што лягчэйшая за мяне.
Я за поўню на небе схаваюся -
Так мне сорамна!

Дажджом на зямлю ўпаду,
Ўсё яе ўстамінаць буду -
Лёгкаю, ласкаваю хмарку...

А як прыйдзе Ноч,
Ружаў грому з неба нарву
На тонкіх, блішчастых маланках -

Той, што лягчэйшая за мяне.

X X X

Besede so premalo, besede so premalo,
Hočem rjojenja, cviljenja živali,
Hočem rib neslišni ultrazvok,
Številki in znanosti pretok.

Besede so premalo, premalo je polen,
Za največji ogenj vzplamenjen,
Ki - naj še tako visoko šine,
Do moje seže ne višine.

Ko mogla vanj bi vstopiti,
Za hip - vsa! - v njem prebiti.
In spremeniti se navek
V trave sen, bučanje rek.

Prevedel Silvo Torkar

X X X

*Мне мала слоў, мне мала слоў,
Мне трэба рык і піск звяроў,
І рыб нячутны ультрагук,
І мову лічбаў, і навук!*

*Мне мала слоў - мне мала дроў
У самы жудасны з кастроў,
Які, як ён ні шугане,
Усё ж не вышай за мяне.*

*Каб я магла ў яго ўступіць,
Хвіліну - ўся! - у ім пражыць.
А потым перайсці навек
У сон травы і плёскаць рэк.*

Amber

This is maturity, sister.

This is solid amber in your hand.

Do you hear - the sea,

The soft murmur of the waves?..

Do you remember - the swish?

Do you remember - the breeze above the sea? And inside your head

Suddenly an echo of a cry -

It could be a bird, it could be that a young soul raves.

This is maturity, sister.

This is solid amber in your hand.

A brave tree

Where the roads and

Man's worries meet,

In the bosom of the grey wooden walls

Of a long-deserted house,

So free in the transparent box,

The conquered space

Of human presence - noisy,

Lively and incomprehensible, -

A Brave tree grows.

Like an outburst of life,

A firework of joy,

A moving force of - eroticism...

Through empty window holes

Its branches feebly spread.

The green hearts tremble

In the sun and the wind of life!

A space butterfly

I.

A big space butterfly

With transparent wings -

Of the world and the antiworld -

Flies... And can't decide

Which flower it should land on.

II.

How to see from within

What only can be seen from far:

The flight

Slows down

The butterfly's

Life - above the field of nothingness?

A woman paints flowers

For Anamaria Juskévič

A woman paints flowers...

She creates fences and gardens

With her caressing brush

On a white coarse paper

Being trustful and - grateful

(and a bit surprised

at her unwomanly strength).

A woman paints flowers,

Lays the paintings down on the floor,

Hangs them on the wall

And - sends

Her pink defying crop up into the sky...

And the rotation of

The watermelon planet is slowed down.

And the mallows of the distant constellations

Are touched and sway...

A woman-artist sits down

On a chair of peace and resignation.

And after straightening the stitches of the clouds

She thinks about the unattainable - about God.

Two shirts

*They are hanging
On a thin thread
Of space
Your green one and the blue
One
(my favourite ones)
all wet...*

Are drying up, my love!

A day of mourning

*She was dying old and wrinkled...
Turned into a cuckoo bird -
She flew through time and space
Into the woods' embrace
To meet her dead forefathers...*

*The dinner on the oak tables
Disappeared during the night:
Knocked down by the wind-bird's might!..*

*...Like an awesome mill her cottage
stood above the ravine
On the seven winds...*

The book

*Space (called Library by others...)
Jorge Luis Borges*

*Tell me why we have written
This beautiful Book of Life
Being so carelessly kept
In the World library?
Whose number can't be found
In any reference books, or catalogues...*

The spirals of a spring

*Absent-mindedly the bus
Is taking me to work...
Absent-mindedly the state
Is taking me to Europe...
Absent-mindedly the planet
Is taking me to space..*

*These are the spirals of a spring,
Their fingers squeezing mine!*

The days are clearing up

*The days are clearing up. And I feel, my God:
We were born for something more.*

*There are such fine birds singing in our cages!
There are such high swings in the gardens of our souls!*

*And the horses of our thoughts fly so swiftly
Along the roads known and unknown to us.*

*That I feel, I'm certain of it, God:
We - we all! - were born for something more.*

She, who is lighter than

*I envy her,
Who is lighter than me.
I'll hide behind the moon in the sky -
I'm so ashamed!*

*I'll fall down on the earth like rain,
I'll always remember it -
The mist so light and kind...*

*But when the night comes,
I'll pick up thunder flowers in the sky
On thin and glittering lightnings -
For her, who is lighter than me.*

X X X

*The words are not enough, I want more,
I want the animals to squeak and roar,
I want the fish to do their ultrasound in silence,
I want the flow of numbers and of science.*

*The words are not enough, there is not wood enough
To feed the fire's great desire,
Its flames can try
But can never reach my sky.*

*If only I could merge with fire's glow
For a second lying low,
And then be turned for ever
Into the dreaming grass and thundering river.*

Translated from Slovene by Irena Zorko

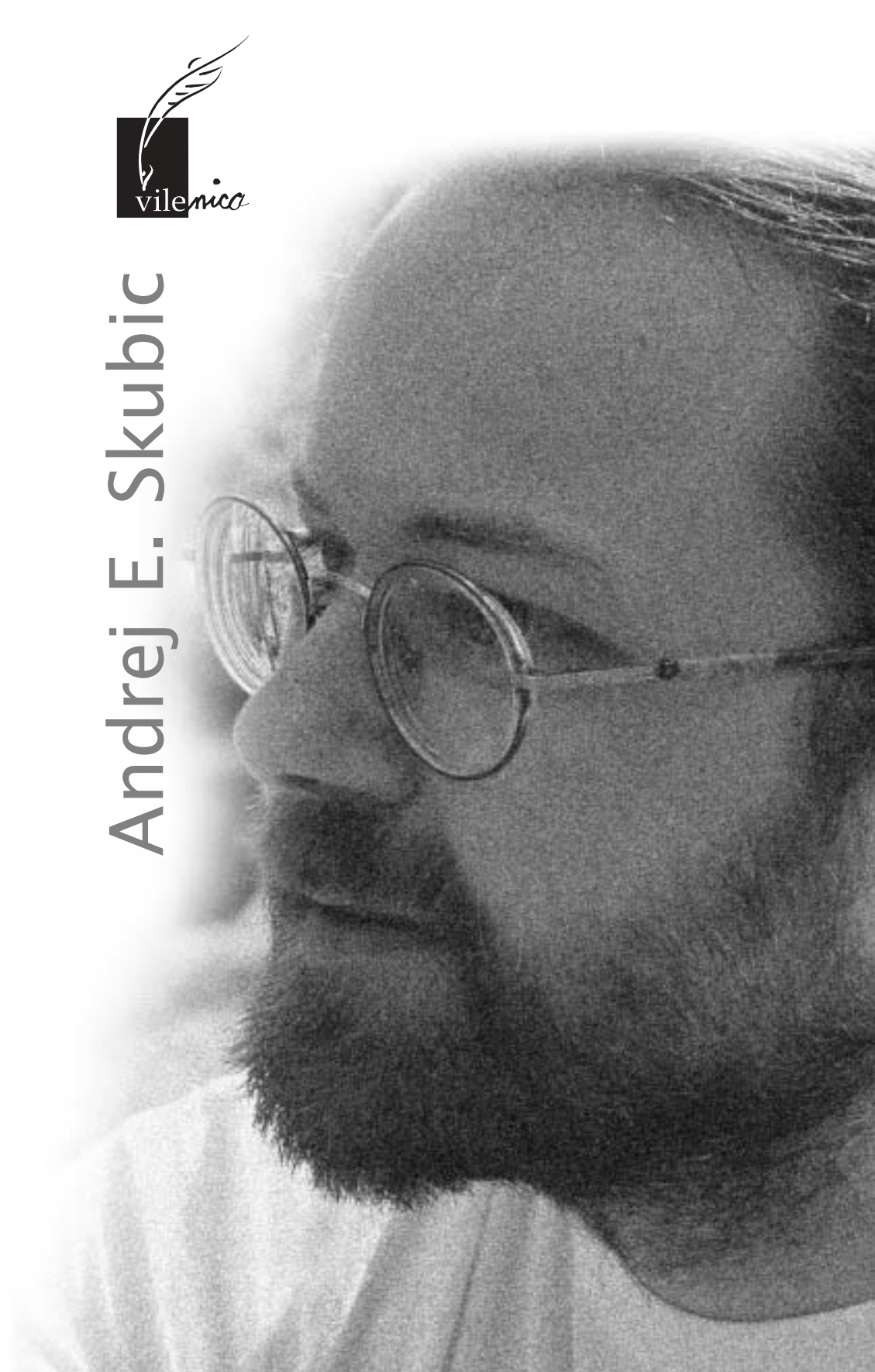

Andrej E. Skubic

Andrej E. Skubic je bil rojen leta 1967. Kratko prozo v slovenskih literarnih revijah objavlja od leta 1989, leta 1999 pa je objavil roman Grenki med, ki je prejel nagrado Kresnik 2000 za najboljši roman leta ter nagrado Združenja založnikov in knjigotržcev Slovenije za najboljši prvenec. Njegov drugi roman, Fužinski bluz, je izšel leta 2001 ter bil nominiran za nagrado Kresnik 2002. Prevedel je več irskih in škotskih romanov (Flann O'Brien, Irvine Welsh, Patrick McCabe, James Joyce) ter uredil antologijo sodobne škotske kratke proze Glas, ki jo je leta 2002 izdalo Društvo Apokalipsa. Trenutno poučuje slovenščino na Oddelku za prevajalstvo Filozofske fakultete v Ljubljani.

Andrej E. Skubic was born in 1967. He has been publishing short stories in Slovenian literary magazines since 1989. His first novel Bitter Honey was published in 1999, and received the 2000 "Kresnik" Novel of the Year and 2000 Literary Debut of the Year awards. His second novel, Fužine Blues, was published in 2001 and was shortlisted for 2002 "Kresnik" Novel of the Year. He translated several Irish and Scottish novels (Flann O'Brien, Irvine Welsh, Patrick McCabe, James Joyce) and edited the Anthology of Modern Scottish Short Stories published by Apokalipsa in 2002. He currently teaches Slovenian at the Department of Translation Studies, University of Ljubljana.

Nočem s tem vlakom

Dva fragmenta iz kratke zgodbe

Jebem vama portugalsčino, je preklinjal. Žlobudrata, žlobudrata tja v tri pirovske, človek spati na more, pa še šteka ne čisto nič. Mogoče se pogovarjata, kako mi bosta prerezali vrat in mi pobrali denar iz hlač. Tale črnolaska v miniki se vsekakor precej čudno ozira v svojo kolegico. Nekam prežeče, skoraj perverzno. Plavolaski je prijateljično pohotno pogledovanje očitno všeč, saj se ves čas na široko reži in se uživaško zvija po sedežu, ne da bi se ozirala na mrki pogled sopotnika v kupeju. Vladimir S. je zazehal. Potem je počasi, zaspano iztegnil roko proti vrečki na tleh. Če že spati ne moremo, se pa vsej malo pokrepčajmo. Ven je potegnil steklenico tekile.

Odprl je steklenico in potegnil vase krepki, strupeni vonj. Izpod čela je preko njenega grla premeril sopotnici.

Plavolaska je nenadoma dvignila dolgo golo nogo, kot naskrivaj ošinila s pogledom sopotnika ter jo počasi, preudarno iztegnila preko razmaka med sedežema, da se ji je minika dvignila prav do kolka.

Vladimir S. se je preko grla steklenice, ki mu je obstala na pol poti do ust, zastrmel v vitko, rjavo nogo, ki se je bočila prek razmaka med sedežema meter od njega. Začutil je njen izzivajoči pogled, zato je požrl slino, ko se je nenadoma zavedel, da so mu ostala usta napol priprta in mora torej takole zabljen vanjo delati precej bebvav vtis. Sunkovito je privzdignil steklenico do ust in si butnil v goltanec krepak požirek žgoče tekile. Pogoltnil je, kar je dobil v usta, ter obotavljajoče dvignil pogled do plavolaskinega obraza. Ta se je namuznila in se zazrla v svojo črnolaso prijateljico, ki se je zahihitala ter naglo rekla nekaj v portugalsčini.

V nenadnem vzgibu je Vladimir S. dvignil steklenico ter jo ponudil dekletoma. Prekrel je še enkrat portugalsčino ter poskusil po špansko:

"?Puedo ofrecerle un trago de tequila?"

Upal je, da ne bosta popizdili zaradi jezika, ki ga Portugalci ne ljubijo pretirano. Morda tudi tako polizana vpljudnost ni njun tip komuniciranja. Vendar ... Plavolaska se je zahvalila z gibom glave in nasmehom ter iztegnila roko. Ljubko je nagnila steklenico z rumenkasto tekočino, napravila požirek ter jo dala naprej prijateljici. Potem je segla v notranji žep svoje torbice ter potegnila ven škatlico marlboro. Eno si je vtaknila med blede rožnato našminkani ustnici ter ponudila še njemu in prijateljici. Hvaležno je sprejel ter se hlastno ponudil, da vsem trem prižge s svojim vžigalnikom. Plavolaska se je pri tem z vso težo nagnila k njemu, tako da je ne le položila svojo levo dlan na njegovo, ko ji je z vznemirjeno roko prižgal, temveč je tudi premaknila nogo, položeno na nasprotni sedež, tako da mu je razkrila še pogled na notranjo stran svoje gladke noge, ki se je iztekala v svetlorjav usnjen sandal. Vladimir S. je začutil, da mu kri sili v glavo.

Vrata kupeja so se v tistem trenutku odprla in na njih se je prikazal sprevodnik s kapo, spuščeno na oči, zabuhel v obraz in s črno, usnjeno torbo, ki jo je trdo stiskal pred seboj. Z vso svojo pojavo je vsiljeval trojici v kupeju vtis uradne osebe, ki ji ni mar, kakšna kurbarija se ima goditi na vlaku, dokler se potniki držijo uradnih predpisov in nosijo s seboj vozovnice in druge tovrstne zadeve. Ni njegova stvar.

"Klobasice, prosim," je zahteval. To je bila ena redkih portugalskih besed, ki si jih je Vladimir S. zapomnil v portugalskih lokalih.

Z izbuljenimi očmi je opazoval, kako sta prijateljici urno odprli svoji torbici in izvlekli vsaka po kratko, zavito prekajeno klobaso. Vonj po domačem, dobro dimljenem mesu je napolnil kupe. Sprevodnik si je vsako od klobasic skrbno ogledal, preveril, če je dobro zašpijljena, jo bežno povohal, se pošalil z dekletoma v portugalsčini ter jima ju vrnil.

Not With This Train

Two fragments from the short story

Fuck this Portuguese of yours, he swore. You go on, go on as if you were nuts, a person can't even have a nap here, can't understand a word either. Maybe they're debating the best way to slit my throat and get away with the money from my trousers. Definitely a weird stare from this brunette, looking at her girlfriend. Sort of prowling, like a passionate lover's. The blonde seems to enjoy her the lewd ogling, she laughs all the time, coils on her seat like a cat, taking no notice of the sullen fellow passenger in the compartment. Vladimir S. yawned. Then he slowly, sleepily, reached for his plastic bag. If we can't sleep here, well, why don't we at least try to cheer up a bit. He took out a bottle of tequila.

He opened it and took a sniff of the strong, noxious substance. He examined the two fellow passengers over the bottleneck from head to toe.

The blonde suddenly raised her long bare leg, glanced wryly and stretched it slowly, deliberately, across the space between the seats. The miniskirt came up all the way to the fucking hip.

Vladimir S. stared over the neck of the bottle frozen halfway to his mouth at the slender, suntanned leg arched between the seats just three feet from him. He felt her provocative look, he consciously swallowed and then suddenly realised that his mouth had remained half agape, and he must have looked pretty ridiculous staring at her like this. With a sudden jerk he brought the bottle to his mouth and took a swig of burning tequila. Swallowing, he raised his eyes hesitatingly, looking at the blonde. She smiled and glanced at her brunette friend; the latter giggled and quickly said something in Portuguese.

On the spur of the moment, Vladimir S. raised the bottle and offered it to the girls. He cursed Portuguese again and tried his broken Spanish instead:

"?Puedo ofrecerle un poco de tequila?"

He only hoped they wouldn't be bothered by the language - the Portuguese are not too fond of it, that much he knew. And maybe such sleazy politeness was not their style either. Anyway ... The blonde thanked with a nod and a smile and reached over. She raised the bottle with the yellowish liquid gracefully, took a sip and handed it over to her friend. Then she reached into the inside pocket of her bag and produced a box of Marlboro. She inserted one between her pale-pink coloured lips, then offered them to him and her friend. He took one gratefully and hurried to offer the light with his lighter. As he did so, the blonde leaned over to him with all her weight, so that she not only laid her left hand on his during his nervous attempts to produce a flame; she also moved her leg which rested on the opposite seat, revealing the sight of the inner side of her smooth extremity as it disappeared into a pale-brown leather sandal. Vladimir S. felt a hot flush. At that moment, the compartment door opened and there was the conductor, his cap low on his forehead over a bloated face, and with a black leather bag firmly in his hands. His entire appearance gave off an air of officiality which doesn't give a shit about what sort of rampant promiscuity is to be performed on the fucking train as long as the passengers comply with the railway statutes and carry their tickets on them and so on. It's none of his business.

"Sausages, please," he said. These were two of the not-very-many Portuguese words that Vladimir S. remembered from Portuguese restaurants.

He goggled as the two girls swiftly opened their bags and each produced a short, nicely curved smoked sausage. The smell of well-smoked meat filled the compartment. The

Vladimir S. je buljil v dogajanje, ne da bi mu bilo kaj jasno. Skušal se je napraviti majhnega, da bi ga sprevodnik nekako prezrl in ga pustil pri miru. Pa ga ni. "Klobasico, prosim?" je insistiral še pred njim. Vladimir S. ga je bebavo gledal. Sprevodnik se je namrščil, potem pa vendarle poskusil še v drugih jezikih: "Wurst? Sausage? Saucisse?"

Vladimir S. mu je z obupnim naporom skušal poriniti v roko steklenico tekile. Na, tu imaš, vse vzemi, samo mir mi daj ... mu je glodalo v glavi, ko je že opažal, da ga lepi sopotnici pogledujeta s presenečenim gnusom, kot bi iznenada odkrili, da se vozita v kupeju s popolnim idiotom, ki skuša sprevodnika podkupiti s steklenico tekile, samo da bi ga pustil na vlaku in v kupeju z njunima mladima telesoma, kipečima pod minikama in majčkama, dišečima po ...

Sprevodnik je z gnusom pograbil steklenico, ki mu jo je rinil v roko. Za trenutek jo je poddržal, nato mu jo je s hladnim uradniškim gibom - saj ne da bi mi bilo to všeč, ampak dolžnost je dolžnost - treščil v glavo, da je Vladimir S. začutil, kako mu je škrtnilo v lobanji in je omahnil v rdečo temo, nakar je s krikom ves prepoten planil v spalni pokonci ...

* * *

"Rezervacijo od Cerbera do Milana, prosim," je rekel Vladimir S. z glavo, sklonjeno do okenca.

"Eno?"

"Da."

Uradnica za okencem, mlada, temnolasa katalonska lepotica, je začela tipkati v računalnik. Vladimir S. se je zazrl nazaj skozi vrata hale za mednarodni promet v glavno halo barcelonske postaje.

Lepo je bilo, je pomislil. Čudovitih štirinajst dni. Mesto ... Gaudi, Picasso, Miro ... In, kar je še lepše ... Maria ... z morskim prašičkom ...

Mogoče res ni preveč lepo, takole oditi. Precej verjetno to ni preveč lepo. Ne, povsem gotovo je to precej nesramno od njega. Deset dni je živel pri njej, žrl pri njej, jo fukal, vodila ga je po mestu, potrpežljivo lazila za njim, ko je buljil v Mirove pisane čačke, do katerih ni čutila drugega kot pomilovanje ("Moj štiriletni brat Pepe bi znal takole risati."). In potem se odkrade takole nekega jutra, ko je zunaj še tema, nabaše stvari v nahrbtnik (gotovo je še kje pozabil kake usmrajene štumfe) in se odplazi na metro ter na železniško ... Ampak kaj bi drugega? Maria se je popolnoma zares zatreskala vanj do ušes. Obljubljala mu je, da mu priskrbi zaslužek. Ne pravo službo, seveda, saj še jezika ne zna, ampak pri stricu ... Starši je še videti nočejo, že dve leti, odkar jo je odkurila od doma k nekemu tipu, s katerim sta se potem hitro skregala ... Ampak stric jo ima rad, ima pa tudi majhno trgovino in če bi ga prosila ...

To je noro. Punca, ti si zmešana, bi ji rad dopovedal. Punca, jaz študiram v Ljubljani. Ampak čim je le omenil kako možnost, da bi lahko odšel in jo pustil samo, ga je pogledala tako čudno, da je raje kar utihnil in mrzlično razmišljal, kako naj se izmuzne iz te preklemsko kočljive situacije.

Zvečer je ponavadi pozabil, da je v nekakšni preklemsko kočljivi situaciji, kajti v njeni postelji je bilo preklemsko vroče. Divjala sta se pod odejo, se hihitala in srkala cervezo. Navila je na kasetofonu nekakšen španski pop s flamenko melosom ter plesala pred njim kot prava ciganka, medtem ko je on le veselo ležal na prepotenih rjuhah, se zadeto smejal in srkal iz hladne pločevinke. V svojem igranju stereotipa temperamentne, neukročene Španke je nalašč še pretiravala, kot bi dobro vedela, kako lahko s tem očara mladega, zakajenega turista. In mladi, zakajeni turist se ji je navsezgodaj zjutraj odhitopil izmed prepotenih rjuh ter se z nahrbtnikom na ramenih diskretno odplazil

conductor examined each sausage carefully, checked the skewers, smelled them briefly, said something which was apparently a joke to the girls and returned the sausages. Vladimir S. stared at the whole procedure; he had no idea what was going on. If he could, he would prefer to be invisible, so that the conductor wouldn't notice him and would leave him be. But no, things don't work that way.

"Your sausage, please," the man insisted before him too. Vladimir S. looked at him stupidly. The conductor raised his eyebrows, then tried his luck in some other official languages of the European Union:

"Wurst? Sausage? Saucisse?"

With a desperate effort, Vladimir S tried to push the bottle of tequila into his hand. Here, there you go, take it, take it all, just give me a break, a fucking break, man ... gnawed at his head, but then he noticed the surprise and disgust on the faces of his charming fellow passengers, as if they suddenly realised that they had been in the same compartment with a total moron, who was capable of attempting to bribe the conductor with a bottle of tequila only to let him stay on the train, in the same compartment with their young bodies boiling beneath their miniskirts and T-shirts, smelling of ...

Disgusted, the conductor grabbed the bottle Vladimir S. was pushing into his hands, held it for a moment, then with a stiff, formal movement of the whole arm - as if to say, not that I like it, son, but what has to be done has to be done - smashed it on his head, so that Vladimir S. felt something squeaking in his skull and fell through into a red darkness, then woke up in his sleeping bag, sweating, screaming ...

* * *

"A reservation from Cerbere to Milan, please," said Vladimir S., his head lowered to the counter window.

"One?"

"Yes."

The official behind the counter, a young, brunette Catalan beauty, started typing. Vladimir S. looked back through the gate of the hall of International Traffic into the main hall of Barcelona railway station.

It was nice, he thought. A wonderful fortnight. The town ... Gaudi, Picasso, Miro ... And, still more wonderful ... Maria ... with her guinea pig.

No, it wasn't very kind to leave like that. It definitely wasn't. No, it was almost certainly a pretty disgraceful gesture. He'd lived there at her place for ten days, ate there, fucked her, used her a more or less reliable town guide, she stood patiently behind him as he gazed at Miro's gaily-coloured scribbles for which she had nothing but contempt ("My four-year-old brother Pepe draws better."). And now he steals away in the morning when it's still dark, stuffs all his stuff into the rucksack (he's forgotten his smelly socks somewhere, no doubt) and sneaks out to the underground and then on to the railway station ... But what else should he do? Maria went crazy for him completely. She promised to find work for him, not a real job, of course, he doesn't even speak the language, but at her uncle's ... Her parents never wanted to see her again after she'd fled from home with some guy that broke up with her a few weeks later ... But her uncle likes her, also owns a small shop and if she asked him ...

This is crazy. Maria, you must be off your head, he tried to make her see. Maria, I'm a student in Ljubljana. But as soon as he as much as mentioned the possibility that he could leave, she gave him such an odd look that he thought it wiser simply to stay quiet and wonder anxiously how to get out of this most delicate situation.

In the evening, he usually forgot he was in any kind of most delicate situation, because

po oguljenih kamnitih stopnicah na ulico, nakar se je v pol ure znašel pred prikupno uradnico na železniški postaji in zahteval rezervacijo za vlak do Milana, ker je imel slabe izkušnje s poletnimi mednarodnimi vlaki in ogromnimi nahrbtniki ...

Znova se je ozrl k prikupni uradnici. Iz tiskalnika je ravnokar prilezla velika, ukrivljena klobasa, da je zadišalo še onkraj okenca. Prikupna uradnica jo je povohala, preverila špilo, nakar jo je s prijaznim nasmehom izročila Vladimirju S. Ta se je nerazumevajoče zagledal v zakrivljeno stvar v svoji roki, nakar je nenadoma začutil, da je nastala v prostoru grozeča tišina. Kot bi vsi v hali iznenada otrpnili.

Začutil je nevarnost za hrbtnom.

Počasi se je obrnil. Pri vходу v halo mednarodnega prometa je razkoračena stala Maria. V rokah, iztegnjenih naravnost predse, je stiskala majhno, črno pištolo, katere grozeče, žejno oko je strmelo naravnost v sredo njegovega čela.

Vladimir S. je začutil, da se mu nekaj ledenega plazi od stopal po žilah počasi navzgor. Počasi je razširil roke, v desni še vedno stiskajoč presenečeno prekajeno klobaso, ki se je prav tako počutila na moč neprijetno in ji je bilo zelo žal, da je sploh prilezla iz tistega tiskalnika, ko pa se je takoj znašla v taki godlji. Zavedel se je vse abotnosti in absurdnosti svojega položaja, zato je počasi, v velikanski zadregi izrekel stavek, dokaj običajen za take razmere:

"Maria, lahko pojasnim ..."

Vendar ni to stvari prav nič spremenilo. Vladimir S. se ni še nikoli počutil tako sam, z desetimi očmi, uprtih vanj in v posmehljivo zakrivljeno klobasico v njegovi roki. Vsi so strmeli v njegovo zaprepadeno, otrplo, preplašeno, vse manj spoštovanje zbujajočo postavo, vključujoč poblaznelo oko male damske pištole, ki je počivala v povsem mirnih, prav nič tresočih rokah stereotipa temperamentne, neukročene Španke med vrati hale za mednarodni promet.

her bed was a damned hot place to stay. They romped beneath the blanket, giggled, and sipped cerveza. She played some sort of Spanish pop tapes, sounding vaguely like flamenco, and danced before him like a real Gypsy - not that these were very popular there, not in that part of Spain anyway - while he happily lay on sweaty blankets, laughing stoned, sipping cold beer. Her role of the stereotype temperamental and savage senorita was actually overdone, but deliberately; she must have known very well what an effect this has on young and intoxicated tourists. And now this young and intoxicated tourist had slipped from the sweaty bed early in the morning and discreetly crept down the shabby stone stairs to the street, finding himself half an hour later in front of a cute brunette official at the railway station and asking for a reservation to Milan, since he'd had bad experience with international trains and huge rucksacks in summer ...

He looked at the cute official again. A thick, curved sausage had just emerged from the printer, and the smoky smell spread even to the other side of the counter. The cute official smelled it, checked the skewers, then handed it over to Vladimir S. with an affable smile. Vladimir S. stared at the curved article in his hand, completely at a loss; but after a moment he felt that a menacing silence had filled the room. As is everybody in the hall had all of a sudden stiffened.

He felt danger behind him.

Slowly he turned round. At the gate of the hall of International Traffic stood Maria, her legs astride. Her hands, stretched straight ahead of her, clenched a small black gun, whose threatening thirsty eye glared at the very centre of his forehead.

Vladimir S. felt something ice-cold creeping idly up the veins from his feet.

Slowly he spread his arms, still clutching in his right hand the surprised smoked sausage, which was extremely uncomfortable too and most sorry it had ever appeared out of the printer, since everything fucked-up immediately since. Vladimir S. realised all the ridiculousness and absurdity of his situation, and in his embarrassment uttered an awkward sentence, usual enough for such occasions:

"Maria, I can explain ..."

But this didn't change the situation a single bit. Vladimir S. had never felt so alone, with dozens of eyes gazing at him and the mockingly curved sausage in his hand. Everybody stared at his confused, stiffened, frightened, less and less respectable posture, including the crazy eye of the small lady gun resting in the calm, not in the least trembling hands of the stereotype temperamental and savage senorita at the gate of the hall of International Traffic.

Translated by the author

Eira Stenberg

je bila rojena leta 1943 v Tampereju na Finskem. Kot svobodna pisateljica živi v Helsinkih. Študirala je filozofijo, finski jezik in zgodovino umetnosti na univerzi v Helsinkih, na Sibeliusovi akademiji pa glasbo.

Objavila je pesniške zbirke *Upor v sobi*, 1966, *Ljubezenski pacifizem*, 1967, *Potopljeni most*, 1979, *Knjiga slovesa*, 1980, *Bradata madona*, 1983, *Ikona poželenja*, 1997, *Zato se družim s tatovi*, 2002, *Runot 1966-2002*, 2003, romane: *Ujetniki raja*, 1984, *Osuplost*, 1987, *Mesečevi vrtovi*, 1990, *Guliverjeva hčera*, 1993.

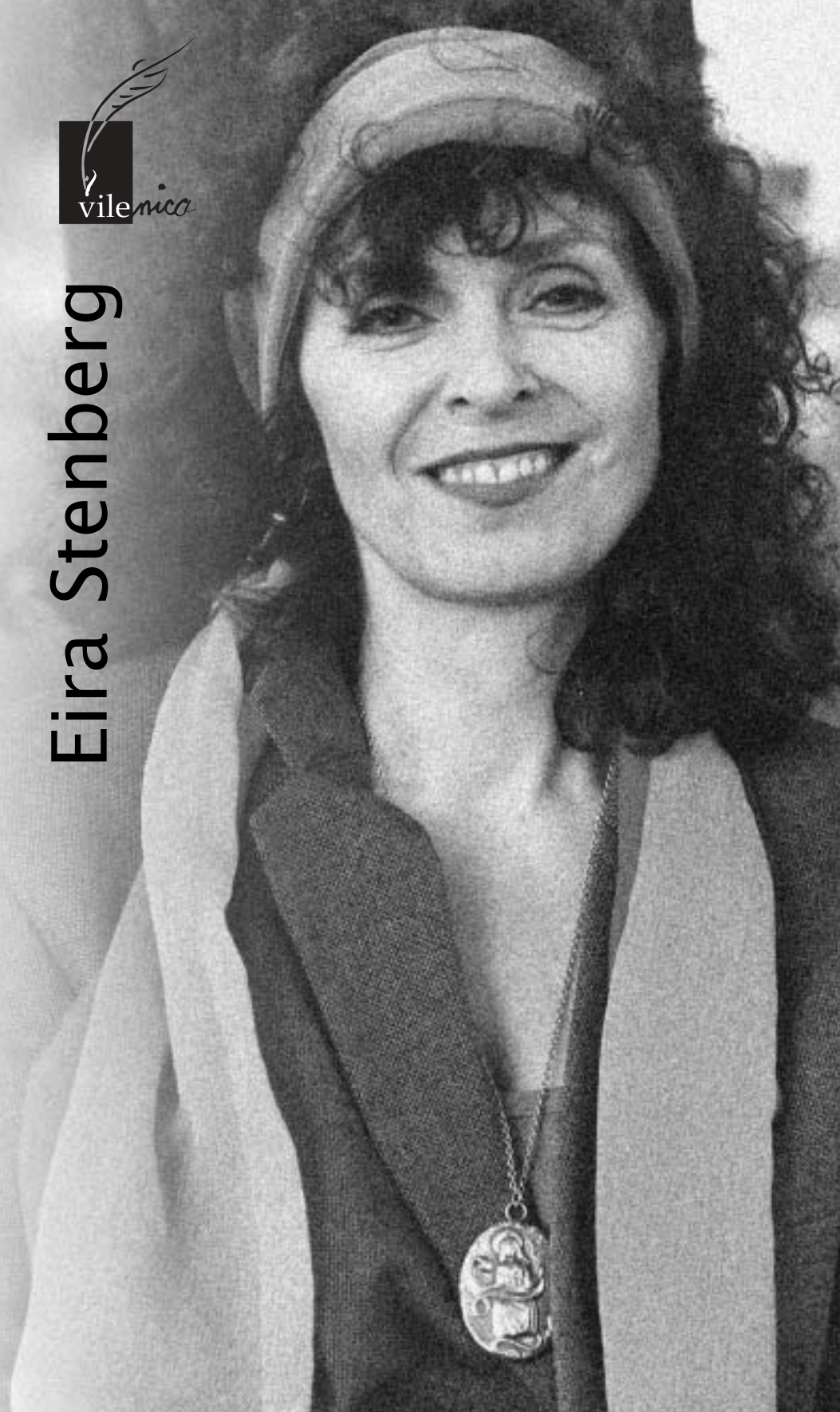
Piše prozo, opere in igre za otroke, TV in radijske igre. Piše članke in eseje o književnosti, kreativnem pisanju, filozofiji, umetnosti, znanosti in religiji, vlogi očeta v družini. Ustanovila je literarni krožek za paciente v psihiatrični bolnišnici in z njimi skupaj napisala TV igro.

Prejela je več pomembnih literarnih nagrad.

Finnish writer, born 1943 in Tampere, Finland. Works as a freelance writer in Helsinki. BA in literature, philosophy, Finnish language and art history at Helsinki University. Studied music at the Sibelius Academy in Helsinki.

*She has published collections of poetry: *Kapina huoneessa* (Revolt in the Room, 1966), *Rakkauden pasifismit* (Love's Pacifisms, 1967), *Vedenalainen silta* (The Submerged Bridge, 1979), *Erokirja* (The Book of Parting, 1980), *Parrakas madonna* (The Bearded Madonna, 1983), *Halun ikoni* (An Ikon of Desire, 1997), *Siksi seurustelen varkaiden kanssa* (That's why I consort with thieves, 2002), *Runot 1966-2002* (Poems 1966-2002) 2003, novels: *Paratiisin vangit* (Prisoners of Paradise, 1984), *Häikäisy* (Dazzle, 1987), *Kuun puutarhat* (Gardens of the Moon, 1990), *Gulliverin tytär* (Gulliver's Daughter, 1993). She also writes for children (fiction, opera, theatre), TV and radio plays for adults, she performs poetry and music. She writes articles and essays about literature, creative writing, philosophy, art, science, and religion, and the role of father in family. Created literary circle for psychiatric patients in Veikkola Psychiatric Hospital and wrote a TV-play together with the patients.*

She received several literary prizes and awards.

Po tem trenutku

Na otoku duše

se na obrazu
začenja svetlikati,
ko ga v mraku večera
njegova dlan kot zastiralo
nežno zakriva.

Minotaurus, nevihtno modri oblak

v zlatem predoru,
ko se zasvita dan
in sonce natrosi
lističe vrtnic
k najinim nogam.

V tem trenutku bi ženska
menjala blede ljubezen
za toplo zavetje!

Po tem trenutku njegovo lice žari

kot svetilka v noči,
po tem trenutku se olje telesa
razplamti v ogenj,

po tem trenutku sanjari
in divje vrtnice prekrijejo grad,
v katerem je ona kraljična
in ogledalo duše.

Sen hetken jälkeen

Sielun saarella

*kasvoissa
valo alkaa hohtaa,
kun illan pimetessä
hänen kätensä varjostin
nittä hellästi suojaa.*

Minotauros, ukkosensininen pilvi

*kultaisessa käytävässä,
kun aamu sarastaa
ja aurinko sirottaa
ruusun lehtiä
jalkoihimme,*

*sen hetkenkö nainen vaihtaisi
haalean rakkauden
tasalämpöturvaan!*

Sen hetken jälkeen hänen kasvonsa loistavat

*lainppuna yössä,
sen hetken jälkeen hänen ruumiinsa öljy
ravitsee liekin,*

*sen hetken jälkeen hän uneksii
ja villit ruusut peittävät linnan,
hän itse on prinsessa
ia sielun peili.*

Govoriti o ljubezni

Govoriti o ljubezni,
o tem, o čemer se ne zmore govoriti -
o slepi ulici kot ogledalu,
v katerem nekdo visi z glavo navzdol
na nevidnem drevesu,
z nogami objemajoč vejo,
visi z vso težnostjo
in brez glasu
odpira usta.

Ali govoriti,
da so ljubezen vrata,
ki jih odpira ključ hrepenenja
in za vrati se prikaže
obris drevesa,
kot zarodek iztegne noge
in priplava na površje,
spregovori tebi, žonglerju,
ki premetavaš glavo iz ene
roke v drugo kot kocko,
in ti ponudi svež list
na naraslih vodah.

Obsodba

Poimenoval je žalost,
pestuje jo v mehki pasti telesa,
ranjen.
Ponoči se ga spominjam.
Resničen je, lahko se ga
dotaknem v mislih,
postranih kot ocean
ali tišina.
On je vsa ta nemost,
ukoreninjena v globinah
ali plavajoča trava
povsem brez korenin.
Nebo mi ga je podarilo,
to hudičevo darilo,
da moram o njih pripovedovati.
Zakaj ne nežnosti? se sprašujem.
Zakaj le črni oblaki?
Zakaj sleherni sodni dan, v katerem se prebujam?

Puhua rakkaudesta

*Puhua rakkaudesta,
siitä mistä ei voi puhua -
umpikujasta joka on peili
jossa joku riippuu ylösalaisin
näkyimättömässä puussa
jalat kiedottuina oksan ympäri
kuin painisi painovoiman kanssa
ja aukoo suutaan
josta ääni ei kuulu.*

*Tai puhua siten
kuin rakkaus olisi ovi
johon ikävä on avain
ja oven takana puu leiniahtaisi
näkyväksi,
sikiö oikaisisi jalat ja sukeltaisi
pintaan,
puhuisi sinulle, jonglööri
joka viskelet päättasi kädestä toiseen
kuin noppaa,
ojentaisi tuoreen lehden
vedenpaisumuksen jälkeen.*

Tuominio

*Han antoi ikävälle nimen,
ruurniin pehmeässä ansassa se uikuttaa,
haavoittunut.
Yöllä herään muistamaan häntä.
Hän on totta, käsinkosketeltava,
periaatteessa,
joka on välimatka kuin valtameri
tai hiljaisuus.
Hän on kaikki se mykkä
joka on juurtunut syvänteiden paineisiin
tai ajelehtiva ruoho, joka elää
ilman juuria.
Taivas on antanut hänet minulle,
pirullisen lahjan
voidakseni puhua näistä.
Miksei hellyyttä? minä kysyn.
Miksi nämä silniien yöpilvet?
Miksi tuonniopäivä jokainen johon herään?*

Divina Commedia

Izgubljena v opoldnevu življenja
med dolgimi hotelskimi hodniki,
stopam po preprogah,
parket nočnega kluba vabi v gugalnico.

Morda sem odprla napačna vrata
se spustila po napačnih stopnicah
v hodnik, iz katerega ne najdem izhoda.

Kot v sanjah sem tavalala
ob spremljavi oddaljene glasbe,
tako dolgo, da sem omagala
in si zaželela v sobo.

Takrat sem ga zagledala,
temno pojavo nočnega čuvaja,
črna krila njegovih las,
zložena tesno ob glavi,
dvoje sivo modrih oči
in čokato bikovo glavo.

Oj, ključar mogočni, rečem,
v tej palači
je številka moje sobe 444.

Ni mi odgovoril,
gledal me je v prsi in se jih dotaknil,
dlani so mu drsele čez lok mojega telesa.

Tako sem ga srečala,
ne da bi ga poznala,
nihče še ni objel obraza tako kot on,
pobiral školjk z mojih uhljev,
me vlekel za lase,
trepljal med stegni.
Kuščarji so dvignili glavo
pod mojo žametno obleko,
vrata labirinta so se odprla.
Nisem vedela, kdo je,
da ni nikogar drugega,
ki bi nosil glavo kot črno krono.
zgrabila sem ga za zapestje,
ga vlekla proč,
in zdaj ga nora od želje iščem.

Prevedla Jelka Ovaska

Divina Commedia

*Elämäni keskippäivän alkaan tieltä eksyneenä
suuren hotellin pitkässä käytävässä,
kun mattojen sordiino vaiens askeleet
ja yökerhon parketti kutsul keinuun,*

*avasin ehkä väärän oven,
laskeuduin väärät portaat
käytävään josta en löytänyt ulos.*

*Kuin unessa kuljin
kaukainen musiikki oppaanani
niin kauan että väsyin
ja kaipasin vain huoneeseeni.*

*Silloin näin hänet,
yöportierin tumman hahmon,
hänen hiustensa mustat korpinsiivet
tiivisti päätä vasten,
kaksi ukkosensinistä silmää
ja töykeän häränpään.*

*Oi avainten herra, sanoin,
tässä palatsissa
huoneeni numero on 444.*

*Hän ei vastannut,
hän katseli rintojani ja laski sormensa niille,
hänen kätensä liukuivat pitkin vartalonni kaarta.*

*Näin minä kohtasm hänet
tuntematta häntä,
kukaan ei ole ottanut kasvojani kuin hän
poiminut korvani simpukkaa
ja vetäissyt hiuksista,
läpsäissyt jalkoväliin.
Liskot nostivat päänsä
pukuni sametin alla,
labyrintin ovet avautuivat.
En minä tiennyt kuka hän oil,
ettei ole toista kuin hän
joka kantaa päätään kuin mustaa kruunua.
Minä tartuin häntä ranteesta
ja talutin pois
ja nyt, hulluna halusta etsin häntä.*

L'instant d'après

Dans l'île de l'âme
sur le visage

la lumière lentement vient luire,
comme dans le crépuscule naissant
l'abat-jour de sa main
tendrement le protège.

Le Minotaure, nuage au bleu d'orage
dans son dédale doré

quand le matin rosit
et le soleil éparpille
ses feuilles de rose
sous nos pas,

et ce serait le moment où la femme
échangerait son amour tiédissant
contre une chaleur sûre et rassurante !

L'instant d'après son visage s'illumine
comme une lampe dans la nuit,
l'instant d'après l'huile de son corps
nourrit la flamme,

l'instant d'après elle rêve
et les roses sauvages recouvrent
la citadelle,

elle est elle-même princesse
et miroir de l'âme.

Parler de l'amour

Parler de l'amour,
de ce dont on ne peut rien dire -
l'impasse qui est un miroir
où quelqu'un s'est pendu & l'envers
dans un arbre invisible
tes jambes nouées autour d'une branche
comme pour lutter contre la pesanteur
or il ouvre la bouche
mais aucun son ne sourd.

Ou parler comme si
l'amour était une porte
dont la clé est le chagrin
et qui s'ouvrirait sur un arbre embrasé
soudain sous nos yeux,
comme si le foetus étirait ses jambes
et nageait jusqu'à la surface,
puis te parlait, jongleur
qui fais rouler ta tête d'une paume à l'autre
comme un dé,
et te tendait une feuille vert tendre
après le déluge.

Le jugement

*Il a donné un nom à la nostalgie,
dans le piège souple du corps il gémit,
chair blessée.
Au milieu de la nuit je m'éveille et je pense à lui.
Il est vrai, palpable,
en ce principe
qui est une distance pareille au Pacifique
ou au silence.
Il est tout ce monde muet
qui a pris racine dans les hautes pressions des grands
fonds,
ou encore cette herbe dérivante qui survit
sans racines.
Le ciel me l'a donné
cadeau diabolique
pour que je puisse parler de ces choses-là.
Pourquoi pas la tendresse ? ai-je demandé.
Pourquoi ces nuages nocturnes dans son regard ?
Pourquoi le jugement dernier chaque jour où je
m'éveille ?*

Divina Comedia

*Perdue loin de ma route au midi de ma vie
dans le long couloir d'un grand hôtel,
où la sourdine des tapis étouffe les pas
et la piste du night-club invite à la danse,*

*j'ai peut-être poussé la mauvaise porte,
descendu le mauvais escalier
vers un corridor dont je n'ai pas trouvé l'issue.*

*Comme dans un rêve j'ai marché
longtemps guidée par une lointaine musique,
puis la fatigue est venue
et mon seul désir désormais fut de regagner ma
chambre.*

*Alors je l'ai vu,
sombre silhouette, le portier de nuit,
avec ses cheveux plaqués sur sa tête
comme les ailes noires d'un corbeau,*

*ses deux yeux bleus comme un orage
et sa tête de taureau bourru.*

*O maître des trousseaux de clés, ai-je dit,
dans ce palais ma chambre
est au numéro 444.*

*Il n'a rien répondu,
il a regardé mes seins et les a effleurés du doigt,
ses mains ont parcouru la courbe de mon corps.*

*Ainsi sans le connaître,
je l'ai rencontré,
personne jamais n'a pris mon visage comme lui
quand il a cueilli le coquillage de mes oreilles
et m'a saisie par les cheveux,
puis sa main a effleuré le haut de mes cuisses.
Les lézards ont dressé la tête
sous le velours de ma robe,
les portes du labyrinthe se sont ouvertes.
Je ne savais pas qui il était,
j'ignorais qu'il n'avait pas son pareil
pour tenir sa tête droite telle une couronne noire.
Je l'ai saisi par les poignets et
je l'ai repoussé.
Aujourd'hui, folle de désir, je le cherche toujours.*

Traduit par Gabriel Rebourcet

je za Izbrane pesmi, ki so bile objavljene leta 1991, dobil Pulitzerjevo nagrado in nagrado William Carlos Williams. Za zbirko pesmi Družba spoštovanih puščičarjev (Worshipful Company of Fletchers) iz leta 1994 je dobil nagrado National Book Award, leta 1995 pa mu je Akademija ameriških pesnikov podelila nagrado Tanning. Založba Ecco je leta 1997 objavila njegovo zbirko Škratova mrliška srajca (Shroud of the gnome). Tudi njegovo najnovejšo zbirko Spomini ujede (Memoir of the Hawk) so objavili pri založbi Ecco Press. Tate trenutno živi v Amherstu in uči na tamkajšnji University of Massachusetts.

James Tate's Selected Poems was published in 1991, for which he received the Pulitzer Prize and the William Carlos Williams Award. His volume of poems, Worshipful Company of Fletchers, published in 1994, was awarded the National Book Award. In 1995, the Academy of American Poets presented him with the Tanning Prize. Shroud of the Gnome was published by Ecco in 1997. His newest volume of poems, Memoir of the Hawk, is also available from Ecco Press. Tate teaches at the University of Massachusetts at Amherst.

James Tate

Smrtna kazen

Nikomur ni bilo dovoljeno, da bi vedel za ime mestnega rablja. Ves čas je nosil masko. Če smo ga videli v mestu, ko je hitel po opravkih, nakupoval v trgovini ali počel kar koli drugega, smo mu sledili in se mu posmehovali. "Hej, gospod Rabelj, koliko si jih stolkel danes?" Ne sme odgovoriti nazaj, zato si mislimo, da smo mu zares prišli pod kožo. Pravzaprav ni res, da ga ne maramo, saj končno opravlja samo svoje delo. Zares ne vemo, kdo mu daje ukaze, najbrž kakšna komisija. Gospod Rabelj je poročen z gospo Rabljevo in tudi ona mora stalno nositi masko. In tudi njuni otroci morajo imeti maske. Še tega ne vedo, kdo sploh so.

Spomini ujede

Sedel sem na klopi v parku in nad sabo zagledal krožiti veliko ujedo. Sledil sem ji s pogledom, ko se je nenadoma pognala navzdol, iz vozička pograbila dojenčka in odletela proč. Srce mi je skoraj nehalo biti. Stekel sem k materi, ki je ogledovala obleko v izložbi. "Gospa", sem zajeceljal, "tista ptica vam je ravnokar odnesla otroka." Pogledala je v voziček in potem v nebo. "O, saj jo poznam. Dobra ptica je. Otroka je vzela, da se bo malo poigral z njenimi mladiči. Kmalu ga bo prinesla nazaj. Moj otročiček ima zelo rad njene mladiče. Ampak vseeno hvala, ker ste mi povedali. Mimogrede, kaj si mislite o obleki? Bi mi pasala?" Za hip sem pomislil na dojenčka, ki je jadral na nebu v krempljih ujede. "Pravzaprav," sem rekel, "mislim, da se čipkasta zelena lepo ujame z velikostjo ptičje kletke v vaši notranjosti." "Kaj, kdo za vruga pa ste, nekakšen norec? Takoj izginite proč, preden pokličem policijo," je rekla.

Capitall punishment

No one was allowed to know the name of the town executioner, and he wore a mask at all times. If we spotted him doing his errands in town, grocery shopping or whatever, we would follow him and taunt him. "Hey, Mr. Executioner, how many have you whacked today?" He's not allowed to speak back to us, so we figure we really get under his skin. We don't really dislike him, it's just his job after all. We don't really know who gives him his orders, some committee probably. Mr. Executioner is married to Mrs. Executioner and she too must wear a mask at all times, and their children wear masks as well. They don't even know who they are.

Memoir of the hawk

I was sitting on a bench in the park when I saw this large hawk circling overhead. I had my eyes on it when it suddenly swooped down and picked up this little baby right out of its carriage and flew away with it. My heart almost stopped beating. I ran over to the mother who was eyeing a dress in a window. "Ma'am," I stuttered, "that bird just stole your baby.." She looked into the carriage and then up at the sky. "Oh, I know that bird. She's a good bird. She just took my baby to play with her babies for a while. She'll bring him back in a short time. My baby loves her babies. But thanks for telling me. By the way, what do you think of dress? Is it right for me?" I thought of her baby sailing through the sky in the claws of that bird. "Well," I said, "I think the mignonette green captures the amplitude of your inner aviary." "What are you, some kind of loose nut-case? Get out of here before I call the police," she said.

Prevzetost

"Če dovolj dolgo sediš in si zares čisto na miru, boš mogoče lahko videla kakšno od teh modrih antilop," sem rekel Cori. "Da bi videla modro antilopo, bi storila karkoli," je rekla. Slekla bi se do nagega in negibno ležala v travi cel dan." "Odlična ideja," sem rekel, "to s slačenjem do nagega namreč, menim, da je vse skup bolj naravno." Coro sem srečal prejšnji večer v knjižnici in ji povedal o modrih antilopah. Dogovorila sva se za zmenek in da jih bova poskusila videti. Več ur sva gola ležala drug ob drugemu. Bil je prelep, sončen dan, žgečkala naju je rahla sapa. Končno mi je Cora šepnila v uho. "Moj Bog, vidim jih. Tako krhke so, tako nežne. Kot angeli, kot angeli plavic so." Pogledal sem jo. Cora je izginjala. Spreminjala se je v eno izmed njih.

Večna enost sanj

Nekje na deželi sem se sprehajal po kolovozu. Bil je sončen dan na začetku jeseni. Dvignil sem pogled in zagledal osla, ki mi je prihajal nasproti in vlekel voziček. Kolikor sem videl, je bil brez voznika ali kogarkoli, ki bi osla vodil. Osel je brez zanimanja stopal po poti. Ko sva se srečala, se je osel ustavil, v pozdrav sem ga popraskal po gobčku. Videti je bil hvaležen. Videti je bil kot zelo osamljen osel, ampak kateri osel se ne bi na taki cesti počutil osamljenega? Potem pa me je spreletelo, da bi pogledal, kaj je, če sploh je kaj, na vozičku. Bil je samo črn zaboj, ali krsta, malo več kot pol metra dolga in široka kakih trideset centimetrov. Privzdignil sem pokrov, potem pa ga spustil nazaj, nisem mogel. Postalo mi je jasno, da je osel na nekakšni pomilovanja vredni misiji, kdo ve kam, na konec sveta, zato sem mu ponudil jabolko, ga še zadnjič popraskal po smrčku in mu pomahal, naj gre naprej, mali mož, kakršen sem bil.

Rapture

"If you sit here a long time and are real quiet, you just might get to see one of those blue antelope," I said to Cora. "I'd do anything to see a blue antelope," she said. "I'd take off all my clothes and lie completely still in the grass all day." "That's a good idea," I said, "taking off the clothes, I mean, it's more natural." I'd met Cora in the library the night before and had told her about the blue antelope, so we'd made a date to try and see them. We laid naked next to one another for hours. It is a beautiful, sunny day with a breeze that tickled. Finally, Cora whispered into my ear, "My god, I see them. They're so delicate, so graceful. They're like angels, cornflower angels." I looked at Cora. She was disappearing. She was becoming one of them.

The eternal ones of the dreams

I was walking down this dirt road out in the country. It was a sunny day in early fall. I looked up and saw this donkey pulling a cart coming toward me. There was no driver nor anyone leading the donkey so far as I could see. The donkey was just moping along. When we met the donkey stopped and I scratched its snout in greeting and it seemed grateful. It seemed like a very lonely donkey, but what donkey wouldn't feel alone on the road like that? And then it occurred to me to see what, if anything, was in the cart. There was only a black box, or a coffin, about two feet long and a foot wide. I started to lift the lid, but then I didn't, I couldn't. I realized that this donkey was on some woeful mission, who knows where, to the ends of the earth, so I gave him an apple, scratched his nose a last time and waved him on, little man that I was.

Knjižni klub

Bobi se je vrnila iz knjižnega kluba popolnoma pijana in razmršena. Na bluzi so ji manjkali trije gumbi in na obeh licih je imela praske. "Ježeš," sem rekel, "kaj se ti je zgodilo?"

"Tisto knjigo so sovražile," je rekla, "saj veš, tisto, zaradi katere sem prejkala cel prejšnji teden, o dekletu, ki ji je umirala mati, potem ji je zbolela punčka in na koncu zapustil še mož. Rekle so, da je sentimentalna, in tega enostavno nisem mogla požreti. Nisem mogla kar sedeti in se posmehovati ubogi ženski." "No, in kaj se je zgodilo?" sem rekel.

"Ko se je Irena zasmejala, sem vstala in jo klofnila. Udarila me je v želodec, zagrabila sem jo za lase in jo vrgla po tleh in jo brcnila v obraz. Potem pa so vse, Roza in Tina in tista prasica Sonja iz Leveretta, skočile name in začele tolči po meni, Pojma nisem imela, kaj se dogaja." "Aha. In kdaj si se napila?" sem jo vprašal. "Oh, ko smo se pomirile, smo skupaj odšle v Lucky 7 in se temu do norega nasmejale." "Skupina trdih razgledanih žensk," sem rekel. "Eh, kje pa. Same mehke mucice," je rekla, žalostno potrebna popravila.

Prevedel Iztok Osojnik

The bookclub

Bobbie came home from her bookclub completely drunk and disheveled. Three buttons from her blouse were missing and she had scratches down both cheeks. "Jesus," I said, "what the hell happened to you?" "They all hated that book," she said, "you know, that one that had me crying all last week, about the girl's mother dying, and then her baby getting sick and her husband leaving her. They said it was corny, and I just couldn't take it. I couldn't sit there and make fun of that poor woman." "So what happened?" I said. "Well, Irene was laughing and that's when I got up and slapped her. And she punched me in the gut and I grabbed her hair and threw her to the floor and kicked her in the face. And then Rosie and Tina and that bitch Sonia from Leverett all jumped on me and punched me a hundred times and I didn't know what was happening." "So when did you get drunk?" I asked. "Oh, when it was all over we went out to Lucky 7 together and laughed and laughed about it." "A bunch of tough broads," I said. "Nah, they're all pussycats," she said, looking badly in need of repair.

je bila rojena leta 1967 v Budimpešti. Ena izmed najbolj uveljavljenih mladih madžarskih pesnic, dobitnica več pomembnih literarnih nagrad, med drugimi tudi nagrade Józsefa Attila leta 2000. Doslej je izdala naslednje pesniške zbirke: *Őszi kabátlobogá* (Plapolanje plašča jeseni, 1989), *A beszélgetés fonala* (Nit pogovora, 1995), *Az árnyék ember* (Človek senca, 1996).

Njene pesmi so bile prevedene v različne jezike.

Živi v Budimpešti, poleg pisanja in prevajanja poezije se ukvarja tudi s slikanjem na steklo.

*Born in 1967 in Budapest. She is one of the most established young Hungarian poets, a recipient of many prestigious literary awards like the József Attila Award in 2000. She has published the following collections of poetry: *Őszi kabátlobogá* (The Fluttering of a Coat in Autumn, 1989), *A beszélgetés fonala* (The Thread of a Conversation, 1995), *Az árnyék ember* (Shadow Man, 1996)*

Her poetry has been translated into several languages.

She lives in Budapest and besides writing and translating poetry she is also occupied with glass-painting.

Tóth Krisztina

Materinski seznam

Na goloba nikoli na streljaj z zračno puško.
Nikoli ne zadeni ribe v prazni kadi.
Gluhega telefona ne stiskaj,
V telefonski govorilnici nikoli ne stoj ob petih zarana.

Ne zadeni ježka v glavo s pločevinko.
Česa še ... Niti med okenskimi stekli crkujoče muhe ne.

Škoda bi se bilo izogniti po dreku smrdeči duši.
Ničesar ne točkuj: neumnost.

Le izgubi svojo samoironijo,
mirno joči, a uporabljaj papirnate robčke.

In če ti bom kdaj rekla, da
se zberi, pojdi. Ne ozri se.

Anyai lista

*Galambra légpuskával sose lőj.
Ne találj halat üres kádban.
Süket telefont ne szorongass,
Fülkében hajnal ötkor sose állj.*

*Na találj sündisznót fején fémdobozzal.
Mit még. Ablak közt döglődő legyet se.*

*A lélek szarszagát azt kár megúszni.
Nem szedj pontokba semmit: hülyeség.*

*Vesítsd csak el az öniróniád,
sírjál nyugodtan, de használj papírzsepit.*

*És ha valaha azt mondom neked, hogy
szedd össze magad, menj. Vissza se nézz.*

Nem, nem, nem

Nem

namig,
v sanjah
s svetlobo napolnjena praznina,
obraz, ki ni obraz,
vendar si želiš njega:
pod snegom pot,
med stegni
jarek vode,
kogar ljubiš,
znotraj tebe je v zunanosti,
nekje spi in
te iztrga iz sanj,
roka je roka,
med stegni
jo najdeš,
počasi kroži,
razpre ti židko naročje,
višek pomanjkanja njegovih igle
pravkar dosežeš,
ime je ime,
utripanje je spomin,
kogar si želiš,
čutiš drseti vase,
kako so, če so bile,
noge skrčene,
- izvoli,
daš mu svoje sanje,
budnost,
nem udarec,
s svetlobo vrteča se praznina.

Nem

kapitan in
podvodno mesto,
gleda te ves večer,
plahutanje angela,
le kaj je bilo
med vama, miza,
izogneš se ji, v kuhinjo
odplavaš po čaj
z zaspanim obrazom, slišiš
ga prihajati, obojestransko
obotavljanje, z lasmi igrajoča se
roka, z levico
te gladi po prsiah,

Néma, Néma, Néma

Néma

intés,
álmodban
fénytel üreg,
arcának arca sincs,
de őt kívánod:
hó alatt út,
combod közt
vizesárok,
akit szeretsz,
benned van kívüled,
valahol alszik és
fölvéri álmod,
keze a kéz,
combod közt
ott találod,
lassan kering,
szétnyitja híg öled,
hiánya tűhegyét most
pont eléred,
neve a név,
a lüktetése emlék,
akit kívánsz,
magadba csúszeni érzed,
ahogy, ha volt,
térded föl húzva,
- tessék,
odaadod álmodat,
ébredléted,
néma ütés,
fénytel forgó üresség.

Néma

kapitány és
a vízalatti város,
néz rád egy este-hosszat,
száll az angyal,
köztetek csak
mi volt, az asztal,
megkerülöd, konyhába
úszik álmos
képpel teáért, hallod
jönni, páros
tétovaság, hajaddal játszó
kéz, a ballal
megfordulsz, halálos,

obrneš se, smrtna
tišina v globinah,
polnoč v vročem čaju,
v ušesih ti bobnajo mesečino,
pazi, šepeta,
šepetaš: zakaj se boji,
zapre se vase,
ziblje ti čelo,
med, med,
pazi,
polnoč v vrteči se skodelici,
v grlu voda,
razpočeno srce bije,
njegovo, tvoje,
utaplajoč,
dosežeš breg.

Nem

tudi on,
molčiš,
čeprav si že dneve
ne želiš ničesar drugega,
kot ga prijeti
za klinca:
predstavljala si si ga na vlaku,
pod hlačami,
ko je gor
pospravil torbo:
- no, dobro, naj bo
potem ob treh,
naj vstopi ob treh,
ko bo odložil kapo,
šal, plašč,
pojdi skozi sobo,
počakaj ga pri oknu, naj stoji
za tabo zakrivajoč ti
oči, na njegovem zapestju si meri,
kako ti vrši kri,
to je sedaj sedanjosti,
odprta srajca in razgaljena
zadnjica, stegna,
skloniš se nad njega, končno čutiš,
takšen je ta sedaj, dolg sprehod,
po ščegetavčku,
zdrs vate,
film se odvrtil, obljuba,
velik da, toda
nem, nem, nem.

Prevedla Gabriela Zver

vízmélyi csönd,
forró teában éjfél,
füledben pergetik
a holddobot,
vigyázz, suttogja,
suttogod: miért fél,
magába húz,
ringatja homlokod,
méz, méz,
vigyázz,
forgó csészében éjfél,
torkodban víz,
szétrobbant szív dobog,
övé, tiéd,
fuldoklóló,
partot értél.

Néma

ő is,
hallgatsz,
pedig már napok óta
másra se vágysz,
mint megfogni
a farkát:
elképzelted a vonaton
a nadrág
alatt, mikor a
táskát fölpackolta:
- na jó, akkor legyen
a három óra,
lépjen be háromkor
letéve sapkát,
sálat, kabátot,
a szobán haladj át,
ablaknál várd, álljon
mögéd befogva
szemed, csuklóján mérd,
hogy zúg a véred,
ez most a most,
kigombolt inge és a
feneke, combja,
ráhajolsz, végre érzed,
ilyen a most, csiklódón
hosszú séta,
siklik beléd,
lepörgő film, ígéret,
csupa igen, de
néma, néma, néma.

369

368

A mother's list

*Never aim a gun at doves.
Find no fish in empty tubs.*

*The line's dead: don't clutch the phone,
don't call from a box outside at dawn.*

*Sight no hedgehogs capped with cans.
More? Nor tired-out flies between the panes.*

*To miss the soul's shit-smell: it's a pity.
Make no notes or lists: it's silly.*

*Just shed that self-ironic gaze,
and those tears: let the Kleenex cope.*

*And if ever I should say by chance
Pull yourself together-Go. No backward glance.*

Translated by Peter Sherwood

Muet, muet, muet

Muet

*ce signe
en plein sommeil
vide saturé de lumière
son visage est sans visage,
tu le désires pourtant:
chemin tapi sous la neige,
entre tes cuisses
une douve,
celui que tu aimes
est en toi et en dehors,
il dort quelque part et
t'éveille,
sa main est la main
entre tes cuisses
tu la trouves
elle circule lentement,
déploie ton sexe fluide,
la pointe de son manque
t'atteint maintenant,
son nom est le nom,
sa palpitation le souvenir
que tu désires,
tu le perçois qui se glisse en toi,
comme lorsqu'il était là,
genoux remontés,
- voila,
tu offres ton sommeil,
ton éveil,
coup muet,
vide nourri de lumière.*

Muet

*le capitaine
silence de la ville sous-marine
il te regarde tout un soir,
un ange passe,
entre vous
rien, que la table,
tu la contournes dans la cuisine
pour faire du thé, tu flottes l'air
épuisé, tu l'entends
venir, hésitation
partagée, une main joue dans*

*tes cheveux, l'autre glisse
sur ton sein,
tu te tournes, silence
mortel des profondeurs marines
minuit dans une tasse de thé,
dans tes oreilles le roulement
de la caisse lunaire,
il chuchote, attention,
tu chuchotes: que crains-tu,
il t'aspire,
berce ton front,
miel, miel,
attention,
minuit dans une tasse*

Muet

*lui aussi,
tu te tais,
même si ton seul désir
depuis des jours,
est d'attraper
sa bite:
tu l'as imaginée dans le train
sous son
pantalon, quand il
a mis le sac dans le filet:
- bon, d'accord, à
trois heures, alors,
qu'il entre à trois heures
pose bonnet,
écharpe, manteau,
traverse la pièce,
attends-le à la fenêtre, qu'il
s'arrête derrière toi et mette les mains
devant tes yeux, mesure sur son poignet
le grondement de ton sang,
voilà c'est maintenant maintenant,
sa chemise déboutonnée et son
derrière, ses cuisses,
tu te penches sur lui, tu sens enfin
le voilà du maintenant, longue promenade
sur ton clitoris,
il se glisse en toi,
film qui se déroule, promesse,
oui et oui encore, mais
muet, muet, muet.*

Traduit par Kinga Dornacher

Suzana Tratnik

rojena 1963 v Murški Soboti. Diplomirala iz sociologije na Fakulteti za družbene vede, zdaj na podiplomskem študiju na Fakulteti za podiplomski študij ISH. Živi in dela v Ljubljani kot pisateljica, prevajalka in publicistka.

Doslej je objavila kratke zgodbe v literarnih revijah (Mentor, Dialogi, Razgledi, Primorska srečanja, Sodobnost, Literatura), dvakrat je bila med izbrankami natečaja za žensko kratko zgodbo (1995 in 1996) in dobila je tretjo nagrado na natečaju za ljubezensko pismo revije Primorska srečanja (1997).

Tratnikova je leta 1996 souredila delo L, zbornik o lezbičnem gibanju na Slovenskem 1984-1995. Leta 1998 je izdala literarni prvenec kratkih zgodb Pod ničlo. Leta 2001 je objavila roman Ime mi je Damjan in dobila drugo nagrado za kratko zgodbo na natečaju revije Naša žena.

Njene zgodbe so objavljene v nemški antologiji evropske lezbične proze Sappho küsst Europa (Querverlag, Berlin 1997) in v ameriški antologiji The Vintage Book of International Lesbian Fiction (Vintage Press, New York and Toronto 1999). Leta 2002 je izbor kratkih zgodb Tratnikove z naslovom Unterm Strich izšel pri avstrijski založbi Milena Verlag. V istem letu je avtorica pripravila tudi monodramo My name is Damjan, ki je bila premierno prikazana junija 2002 v Ljubljani, v produkciji ŠKUC gledališča.

Born in 1963 in Murska Sobota. She graduated in Sociology from the Faculty for Social Sciences and is presently doing her MA. She lives and works in Ljubljana as a writer, a translator and a publicist.

Her short stories have been published in literary magazines and she was twice among the winners in a writing competition for a women's short story (in 1995 and 1996), in 1997 she won third place in a love-letter competition organized by the Primorska srečanja magazine.

In 1996 she was co-editor of L, an Anthology on Lesbian Movement in Slovenia 1984-1995. In 1998 her literary debut was published, a collection of short stories Pod ničlo (Below Zero). In 2001 she published a novel Ime mi je Damjan (My Name Is Damjan) and she won second place for her short story in the Naša žena magazine competition.

Her stories have been published in the German anthology of European lesbian fiction Sappho küsst Europa (Querverlag, Berlin, 1997) and in the American anthology The Vintage Book of International Lesbian Fiction (Vintage Press, New York and Toronto, 1999). In 2002 her selected short stories entitled Unterm Strich were published by the Austrian publishing house Milena Verlag. In the same year her monodrama My Name is Damjan was put on stage in Ljubljana in the production of the ŠKUC theatre.

Tudi potovanja so zdaj ugodna

Poslala ji je razglednico, še zadnje obvestilo pred Novim letom. "Pridi, vse ok! Čakam te, kot sva se zmenili! Tvoja Jana." Saj je pisala še druge stvari, na razglednici je skoraj zmanjkalo prostora, a te niso bile tako pomembne. Pohitela je na pošto in spustila kičasto risbo novoletne jelke v nabiralnik - tedaj res ni bilo več časa za iskanje česa okusnejšega - štelu je le, da bo sporočilo prišlo pravočasno in čimprej. Ko je zelenozlata jelka zdrsnila pod rdeči kljun in neslišno poniknila v poln nabiralnik, se je ta dan za Jano še kar dobro končal. Končno je le bila pod zelo neposrednim pritiskom, saj je morala v manj kot dvajsetih minutah kupiti razglednico, jo napisati in poslati. Potem se je lahko odpravila proti stanovanju po svoji že presneto običajni poti, si ogledovala novoletno okrasje skoz nizka okna in redke mimoidoče. Morda zdaj ni bila več tako čisto sama, ne tako pozabljena v tujem mestu. Tistega dne je bilo nekako drugače. Vrgla je cigareto v sneg, bilo je zares premrzlo za kajenje, si nataknila nove rokavice in jih zatlačila v plitve žepe. "Uhhh," se je stresla od mraza in se celo nekako nasmehnila sama sebi, pa ne kislo, kot ji je bilo v navadi, ampak tako modro in sprizajnjeno, kakor da bi bila vedela, da razglednica v nabiralniku ni bila najboljša poteza v njenem življenju. Zmeraj jih je zavohala, te ne najboljše poteze, zmeraj je vedela, kdaj bo prepozno. In počakala, da je bilo res prepozno.

Ko je Vivi že tri dni pozneje prišla skoz vrata, ne da bi sploh dobila v roke sporočilo na drugi strani kičaste jelke, seveda nikakor ni moglo biti najboljše. A Jana se ni pustila motiti in si je dala zelo veliko opraviti z okraševanjem, še posteljnino je oprala dan pred snidenjem, da bo ja dišala po svežem, zložila darila na nočni omarici na Vivini strani ... Vse se nekako ujema, je pomislila tik preden je zarohnel taksi pred hišo, vse, tudi barva ovojnega papirja daril in barva posteljnine in stropa s srebrno poslikanimi zvezdicami. Tudi steklenica šampanjca je bila primerno modre barve s srebrnim vzorcem. Res se je potrudila, toliko bolj, ker je vedela, kako zelo se človek zazdi sam sebi neumen, ko se čez čas pokaže, da je bilo vse nesmiselno. Zato se je Jana vedno zelo potrudila, da nikakor ne bi postalo vse nesmiselno.

Vivi ni imela daril za Jano, niti enega. Vivi je prinesla sebe, zato ker je Jana vztrajala pri tem. Seveda tedaj Jana ni rekla nič, pol ure se je delala, da pač pijeta kavo in klepetata po večmesečni ločenosti in zato vse drugo še ni pomembno. Potem je skočila v trgovino po cigarete in ko se je v treh minutah in pol vrnila, sta si hitro povedali najpomembnejše zadnje dogodke iz svojih ločenih življenj, šli v spalnico, kjer je Vivi premetavala darila in rekla, da so ji vseč taka, kot so in jih še ne bo odprla. Zato ker Vivi ni imela več energije za veselje. In potem je bil že čas za džojnt in Jana je med zakajanjem hotela imeti mir in ni hotela misliti na darila, ki jih ni dobila, saj ti tako črnoglede misli lahko pokvarijo filing. To pa ne gre. Kratko malo ni bil čas za zamorjenost - ne še. Saj je Jana vedela, da se bo pozneje, mogoče več mesecev ali šele leto pozneje, prav dobro spominjala te neprijetnosti z darili, o, še večkrat se bo spomnila tega in zlepa ne bo pozabila Vivi, kar ji ne gre pozabiti, to je bilo Janino naslajanje za prihodnost. "Veš," bo Jana pripovedovala prijateljicam, "veš, kakšna je bila, še misliti si ne moreš, še darila mi ni prinesla za Novo leto, pa toliko časa se nisva videli. Jaz pa sem bila tako slepo pozorna in sem ji seveda dala več daril ..." A zdaj res ni bil pravi trenutek za to, zdaj Jana ni hotela biti malenkostna, saj bi ji Vivi takoj rekla, a se res tako rada smili sama sebi. Pravzaprav se je Jana resnično rada smilila sama sebi. Okoli Božiča se je večkrat sama sprehajala po utrechtških ulicah, se ozirala za pred prehladom odpornimi kolesarji, že kar zijala v okna brez zaves, kjer so med novoletnim kičem ljudje sedeli pred tevejem, kramljali ali pa čisto po zimsko - filmsko potonili in zaspali v naslonjačih. Jana si je takoj naredila

Trip is on sale too

She sent her a postcard, a last-minute note before the New Year. "Come ahead, it's okay! I'm expecting you, as arranged! Yours, Jana." Sure, she wrote other things as well, so many, actually, she almost ran out of space; but they were not that important. She hurried to the post office and dropped the tacky picture of a Christmas tree in the mailbox-there was really no time to shop around for anything in better taste-all that mattered was that the note arrive in time, as soon as possible. As the green-gold Christmas tree slid under the red flap and disappeared soundlessly into the full mailbox, Jana felt her day had come to a fairly satisfactory end. After all, she'd been under considerable pressure, she'd had less than twenty minutes to buy the postcard, write it, and mail it. Only then could she make her way to her apartment along the now too familiar route, looking at the Christmas decorations through the low windows, eyeing the infrequent passersby. Perhaps now she was no longer so utterly alone, so forgotten in a foreign city. The day felt somehow different. She dropped her cigarette in the snow, it really was too cold to smoke, she put on her new gloves and shoved her hands deep into her shallow pockets. "Ugh," she shivered with the cold and even smiled at herself, not sourly as was her habit, but wisely and with resignation, as though she knew that the postcard in the mailbox was not the best of moves in her life. She could always tell them in advance, these not-the-best-of-moves in her life, and she always knew just when it would be too late. Then she waited until it really was too late.

When Vivi walked in through Jana's door three days later without having received the note on the reverse side of the tacky Christmas tree, that, naturally, could not have been the best of possible outcomes. But Jana refused to let it bother her; she had busied herself decorating the apartment, she had also washed the bed linen the day before their encounter so that it would smell fresh, she'd stacked the presents on the nightstand on Vivi's side of the bed ... It all goes together somehow, she thought moments before she heard the taxi stop outside her building, everything matched, including the color of the wrapping paper on the gifts and the bed clothes and the ceiling with the silver painted stars. Even the bottle of champagne was suitably blue with a silvery design. She had really made an effort, and because she was aware how stupid one felt when in time it all turned out to have been futile, Jana always tried very hard not to let it all become futile.

Vivi had no Christmas presents for Jana, not a single one. Vivi had only brought herself, because Jana had insisted. Jana, naturally, did not say anything at the time; for half an hour she pretended that they were just having coffee and chatting after having been separated for several months, and that everything else was not yet important. Then she popped to the store for some cigarettes, and when she returned in something like three and a half minutes, they briefly recounted the most outstanding events of their separate lives and went to the bedroom, where Vivi handled the gifts and said that she liked them the way they were and that she wouldn't open them just yet. Because Vivi had no energy left for joy. And then it was already time for a joint and Jana wanted to have peace while she was getting stoned, she did not want to think about the presents she never received, since such downbeat thoughts could spoil her mood. And that wouldn't do. It simply wasn't the right time to be crabby-not yet. Jana knew well enough that she would recall this unpleasantness with the presents later, perhaps several months or even a year later, oh yes, she would remember it often and she wouldn't forgive Vivi for what shouldn't be forgotten, and already now Jana relished the prospect. "You don't know what she was like," she would tell her friends in the future, "you have no idea, she didn't even bring

miselni spisek vsega, česar ni imela ali ni več čutila, denimo varnosti, topline doma, zavetja, tesnih prijateljk okoli sebe, še doma sploh ni imela doma, ker je skoraj zmeraj samo nekje stanovala ... temu seznamu manjkajočih stvari je pravila "veseli seznam", najbrž je bil nekako povezan z Božičem. Skratka, Jana ni mogla popoldne brezskrbno potoniti v naslonjač in zaspati in se zbuditi v sladkem prvem mraku. "Ko bo padel prvi mrak, bomo ..." so govorili pri njej doma, ko je bila še majhna, zato jo je poleg Božiča tudi prvi mrak zmeraj krepko spomnil na toplino doma, tako zelo, da jo je kar zmrazilo in si je morala prižgati cigareto in se spet zamisliti nad sabo. Že misel na naslonjač je lahko bila zadosten in čisto dober razlog, da se je Jana zasmilila sama sebi. Saj so bili to tisti nenavadni trenutki, ko se je še ukvarjala s sabo.

Popoldne se je Vivi že razjokala, da ni prišla o pravem trenutku, da sploh ne bi smela priti, ko je nakrizirana. (Sicer je Jana sama hotela, da pride.) Tik preden je zajokala, sta seksali, vendar glede na to, da se nista videli že lep čas, ne ravno dolgo in nekam prehitro. Ravno zato je Jana zatrjevala, da hoče še vsaj dvakrat pred večerjo, vztrajala je, da ji ta seks toliko pomeni in da uživa kot že dolgo ne, vztrajala je tudi potem, ko se je v tretje tako rekoč že zadovoljevala sama, Vivi pa jo je z eno roko objemala, z drugo pa si je nenehno brisala potno čelo. Vivi namreč pogosto ni bila zraven. Ni imela energije za to.

Potem ko sta seksali in se je pozneje Vivi razjokala nad sabo in se zjezila nad grdimi življenjskimi okoliščinami in zatem zaspala, se je Jana lotila večerje in si ni hotela priznati, kako ji je odleglo, ker je lahko bila nekaj ur sama. Odločila se je za enostavno pico, kar vržeš stvari gor in jo butneš v pečico - ni bila toliko zadeta, da bi precenila svoje moči in se, na primer, lotila priprave kraljevske postrvi ali pa česa melanezijskega. Med kuhanjem se je prepustila drugi obliki samopomilovanja in sicer pozitivnemu sanjarjenju. Svetlogledim mislim. O tem, kako bi ona in Vivi lahko bili zadovoljni in uspešni študentki v tujini. In vsi bi govorili, aha, to sta tisti uspešni lezbijki z Vzhoda, ena je družboslovka, druga fizičarka ... Ko bi se pojavili v kakšnem ženskem diskaču, bi kar zablesteli kot pokončni udarnici s socrealističnih slik. Saj ne da bi zares tako izgledali - le vtis bi bil tako močan. Močnejši od življenja samega - a ta zadnji stavek je bil že posledica začetnega odara zadetosti; med svetlogledimi mislimi je namreč Jana zvila še en eleganten džojnt samo zase. Ko se je pekla pica, je sedela in kadila, lahko je v miru premišljevala o tem, da bo mogoče še vse dobro, saj se bo Vivi naspala po dolgih urah vožnje z vlakom. Gotovo pa bo bolje, ko bosta zvečer šli na zabavo k Janinim kolegicam, skorajda bi jim lahko bili čisto podobni po letih in videzu, skorajda ... Ena družboslovka, druga matematičarka, ena temnolasa, druga rdečelasa, ne, ena rjavolasa z rdečimi prameni, druga obrita. Pa saj je vseeno, kakšne barve. Glavno, da bi se objemali in strmeli v temno modro nebo. Ona in Vivi.

"Kam si se zagledala, ljubica?" jo je vprašala Vivi.

"Nikamor, kam pa naj bi gledala?" je zagodrnjala Jana. Zdaj je še bila v prednosti, zdaj je še bila tista, ki je zavila darila, kuhala in skrbela, Vivi pa je samo sitnarila in spala, zato je zdaj še smela bila tečna in lahko si je privoščila dozico nesramnosti - a kmalu bo Vivi tako zagrenjena in napadalna, da se bo Jana bala zanjo (in šele mesece pozneje, ko bo že sama, tudi zase) in bo že zato spravljava in ne bo zviševala glasu. Ne, ne, za kaj takega je preveč odgovorna. "Lahko pokličem domov?" je vprašala Vivi in si prižgala cigareto. Ko je odložila vžigalnik, je takoj opazila samotni ogorek Janinega džojnta sredi pepelnika - take stvari ji niso nikoli ušle. "Lahko pokličeš domov," je rekla Jana. Potem je pomislila, da morata pred odhodom še jesti in popiti pivo, Vivi pa se mora še tuširati in se obleči. In vprašala se je, ali bosta zdržali do Novega leta, ki bo prišlo opolnoči istega večera.

Ob 20.20 sta hiteli na zadnji vlak za Amsterdam. Zadnji vlak za silvestrovanje.

me a Christmas present though we hadn't seen each other in such a long time. And I was so blindly caring I gave her several presents, of course ..." Now, however, was really not the right moment, Jana did not want to be petty now because that would've immediately prompted Vivi to ask whether she really liked feeling sorry for herself so much. As a matter of fact, she did; Jana genuinely liked feeling sorry for herself. Yuletide would often find her strolling along the streets of Utrecht alone, following with her eyes the cyclists apparently immune to colds. She would unabashedly stare through the uncurtained windows at the people sitting amidst tinsel and other kitsch and watching television, chatting, or dropping off in their armchairs in a film-like version of wintertime idyll. Walking, Jana would draw up a mental list of everything she lacked, such as a sense of security, a warm home, a shelter, close friends around her; she no longer had a home even back home in Slovenia because she always just lived here or there ... She called this list of things lacking in her life her 'merry list', probably in relation to Christmas. She was incapable of just plopping herself down in an easy chair in the afternoon, carefree, and dozing off only to wake up at sweet dusk. "When dusk falls, we'll ..." her family used to say when she was little, so in addition to Christmas winter dusk would also tug at her heartstrings, reminding her of her warm childhood home, so much so that she would actually shiver and have to light a cigarette and contemplate her situation. Even the thought of an armchair would at times provide a sufficient and perfectly valid reason to make Jana feel sorry for herself. Because these were the exceptional moments when she could still be bothered with herself. In the afternoon, Vivi was already in tears: About this not being the right moment for her to come, about how she shouldn't have come at all as she was trying to kick her habit. (But Jana had wanted her to come, anyway.) Just before Vivi burst into tears they had sex, not very protracted and somehow hasty, seeing as they hadn't seen one another in such a long time. That's why Jana claimed that she wanted it at least two more times before dinner, insisting how much this sex meant to her and that she had derived more pleasure from it than anything else in a long time, she insisted even when the third time around she practically masturbated while Vivi just held her with one arm and kept wiping her own sweaty forehead with the other. Because Vivi often simply wasn't there. She didn't have the energy for it.

After they'd had sex and Vivi had cried over herself and bitched about her adverse life circumstances and finally fallen asleep, Jana started dinner, still refusing to admit to herself the relief she felt about having a couple of hours to herself. She decided to make a pizza-you just throw some stuff on it and pop it in the oven-she was not stoned enough to overreach herself and set about making trout amandine, for instance, or some Melanesian dish. While cooking, she indulged in another form of self-pity: positive daydreaming. Over-optimistic thoughts. About how she and Vivi could be two happy, successful students abroad. How everybody would say, oh, that's those two successful lesbians from the East, one's a humanities student, the other one a physicist ... And when they showed up at some women's club they'd be a striking couple, like two ideal workers in a social realist picture. Not that they would actually look that way-only the impression they'd create would be that strong. Stronger than life itself-but this last sentence already pertained to the first rush of her high; because while indulging in her upbeat thoughts Jana had rolled an elegant slim joint for herself. As the pizza baked, she sat and smoked, free to fantasize about how things might yet turn out all right after all when Vivi had had the opportunity to sleep off the long hours of the train journey. And it would definitely be better in the evening when they went to the party thrown by Jana's fellow students, whom they almost resembled in age and appearance, almost...One of them a humanities student, the other a mathematician, one dark-haired,

Pravzaprav nista hiteli, ker so Vivi bolele noge in še zmeraj si je morala otirati vse tiste drobne nitke, ki so ji ostajale na obrazu in telesu potem, ko se je obrisala s kakšno Janino staro brisačo. Jana je vedela, da na Silvestrovo nizozemski vlaki po 20. uri ne vozijo več, zato ji je bilo jasno, da se jima mudi. Zato si je pač razložila, da hitita. Jana resda Vivi ni povedala, da vlakov najbrž ni več, ker si tega ni upala, saj bi ji Vivi potem rekla: "Ja, vidiš, spet sem vse zajebala, a ne?!" To bi bilo res grozno, če bi zamudili vlak in novoletno žurko v Amsterdamu in bi se Vivi obtoževala, da sta zamudili zato, ker se je ona tako obirala pri tuširanju in oblačenju. Ko sta prihiteli na železniško postajo ob 20.29, je bil na peronu en sam vlak - vlak za Amsterdam ob 20.31. Tako sta le sedeli na vlaku, še karte nista kupili, in Jana je bila boljše volje kljub Vivinemu bednemu stanju, saj je le ona vedela, kakšno srečo sta imeli, da sta ujeli vlak, ki ga ni bilo na voznem redu. Med drdranjem vlaka je gledala skozi okno v temo. Kljub vsemu ji nikoli ni prišlo na misel, da bi kupila nove brisače.

Že ob 21.05 sta bili v Amsterdamu. Ko sta stopili na glavno ulico proti Damu, je Jana zajela nerazložljiva tesnoba, hotela je domov, hotela je naravnost in takoj v Ljubljano, proč od podivjanih pogledov, tujih jezikov in žvižgajočih petard. Pa ni mogla, zato je svojo drago vprašala: "Kam greva? Imava še dosti časa." Vivi se je kremžila, bila je nekje vmes med jokom in besom. Nekje vmes. Jana je bila preutrujena, da bi jo poslušala, zato vprašanja raje ni ponovila. "Sranje, pa tak lajfi!" je rekla Vivi sama sebi, a seveda je bilo namenjeno celemu svetu.

Kot bi mignil, sta bili v Rdeči četrti. Kot bi mignil. Saj bi se lahko izognila temu, lahko bi jo peljala kam drugam, je pomislila Jana. A čemu bi se pravzaprav izognila? In kam bi lahko šli, ona in Vivi? Je že prav tako, je že moralo biti tako, si je rekla Jana in se celo majčkeno in neopazno nasmehnila. In to je bila tretja oblika samopomilovanja, to trmasto vdajanje v usodo, ta nenehna in moreča predaja.

Korakali sta v mrazu, po nekoliko manj obljudeni ulici blizu rdečega središča. "Kaj, kam greva? Kaj pa jaz vem!" je stokala Vivi. Jana se je delala, da je zapoznel odgovor sploh ne zanima več. In vstopili sta v prepoln, zakajen in medlo razsvetljen lokal in celo dobili prostor za prvo mizo v majhni zadnji sobi. Jana je pila pivo, njeni dragi je bilo vseeno, zato je tudi zanjo naročila pivo. Moril jo je že večurni molk, a tako in tako se ne bi mogla nič pogovarjati. Lahko bi izvedela le še kaj hujšega; ni marala slišati ničesar o tem, kaj je počela Vivi med njeno odsotnostjo, ni marala slišati njenih laži v slogu "Če boš kdaj slišala, da sem pogosto popivala s Tejo, ti raje sama povem, da med nama ni bilo nič." Zato je molčala, kadila in hitro pila; šla je po drugo pivo, medtem ko se je Vivi komaj dotaknila svojega. Prižgala si je cigareto in pila naprej in že prazno strmela predse. Bilo je skorajda enako mirno in turobno kot na vlaku, ki ga ni bilo na voznem redu. Skorajda. Potem ga je zagledala, zajetnega petdesetletnika na drugem koncu mize. Takoj je prisedel, tako da je bil čisto zraven Vivi, ki se je zaradi njegove zajetnosti skoraj prilepila na vogal mize. Nasmehnil se je. Jana se je spačila, pogledala v kozarec in nagnila. A nasmehnil se je samo Vivi, tako da so se mu z zgornjo ustnico razlezli ne ravno negovani črni brki, iz ust pa mu je pogledal plastičen zobotrebec, zataknen med porumenele zobe. Vivi ga je samo gledala. Stegnil je kosmato roko s širokimi zlatimi prstani, zbezal zobotrebec v levi kotiček ustnic in rekel Vivi: "My name is Hans." Jani se ni predstavil, a tudi sicer je točno v tistem trenutku šla po naslednje pivo. Jana ni marala zatežencev, ki ti vdrejo v osebni prostor. Jana ni marala zatežencev, ki te spomnijo na prazne razsežnosti osebnega. A Vivi se je spremenila v punčko, se predstavila in ga pogledala kot deklica z vžigalicami, ki bo lačna dočkala Novo leto. Saj to je bilo tisto, je pomislila Jana, ko si je prižigala novo cigareto, zdaj že z odvrtnim kovinskim okusom, to, da je bila Vivi samo deklica, izgubljena in nezaščiten. Ah, je potem Jana neopazno zamahnila z roko in pomislila: Govori vendar zase! In ta preblisk o deklah je bila že druga stvar,

the other a redhead, no, one of them a brunette with red highlights, the other one with her head shaved. Oh, what difference does it make what color? The main thing was they'd embrace and gaze at the dark blue sky. She and Vivi.

"What are you looking at, honey?" Vivi asked.

"Nothing, what's there to look at?" grumbled Jana. She still had a slight advantage, being the one who had wrapped gifts, cooked dinner and generally taken care of things while Vivi just nagged and napped, so for the time being Jana could still afford to be grumpy and even allow herself a snide remark-but soon Vivi would be so bitter and aggressive that Jana would fear for her (and months later, when she was alone, also for herself), which would make her act in a conciliatory fashion and not raise her voice at all. No, no, she's a far too responsible person for that. "Can I call home?" Vivi asked and lit a cigarette. As she put down the lighter she immediately noticed the lone butt of Jana's joint in the ashtray-she never missed things like that. "Yes, you may," said Jana. Then it occurred to her that before leaving they still had to eat and have a beer, and Vivi still had to shower and get dressed. And she wondered whether they'd last until the New Year, which was due to arrive at midnight that night.

At 8:20 p.m. they hurried along to catch the last train to Amsterdam. The last train to the New Year's Eve party. As a matter of fact, they dragged their feet because Vivi's legs hurt and she had to keep picking off the fine threads which had stuck to her face and body after she'd rubbed herself with one of Jana's old towels. Jana knew that Dutch trains did not run after 8 p.m. on New Year's Eve, which made it abundantly clear just how pressed for time they were. So she told herself that what they were doing was hurrying along. Because if truth be told, Jana had failed to tell Vivi that probably no trains were running; she hadn't dared, because Vivi would have retorted: "Well, I guess I've screwed up again, haven't I?!" It would've been really dreadful if they'd missed the train and the New Year's Eve party in Amsterdam and Vivi blamed herself for that because she'd taken such a long time to shower and dress. When they hurried into the railroad station at 8:29, there was a single train standing at the platform-the 8:31 for Amsterdam. And so they ended up sitting in a train, without even having bought a ticket, and Jana was in a considerably better frame of mind, despite Vivi's pathetic condition, because she knew how lucky they'd been to catch an unscheduled train. As the train rattled along, she stared through the window into the dark. Despite everything, it never occurred to her to get some new towels.

At 9:05 they were already in Amsterdam. When they stepped out into the main street leading to the Dam, Jana was suddenly overwhelmed by an inexplicable sense of anxiety, she wanted to go home, she wanted to go straight to Ljubljana, immediately, away from the wild looks, foreign languages, and whistling firecrackers. But she couldn't, so she asked her sweetheart: "Where shall we go? We've still got plenty of time." Vivi grimaced, halfway between tears and fury. Halfway. Jana was far too tired to listen, so she chose not to repeat the question. "Life sucks!" Vivi said to herself, though of course the whole world was meant to hear.

In what seemed like no time at all they'd reached the red light district. In no time at all. I could've avoided this, thought Jana, I could've taken her someplace else. But what would she actually have avoided? And where could they have gone, she and Vivi? It's all right the way it is, it was meant to be, Jana said to herself with a hint of a smile. This was the third form of self-pity, this dogged resignation, this relentless and depressing surrender.

They marched in the cold, along a less crowded street in the vicinity of the red light district. "What do you mean, where shall we go? How should I know?!" Vivi griped. Jana pretended not to be interested in the belated answer. They entered a crowded, smoke-

ki jo je na Silvestrovo spravila v samozadostni smeh.

"Od kod si?" je vprašal Hans. "Iz Slovenije," je rekla Vivi. Vivi je rada navezovala stike z neznanci. "Kaj pa ona?" pokazal je na Jano. "Tudi," je rekla Vivi in se nasmehnila. Mater, tako bi te po zobeh, je pomislila Jana. "Od kod si ti?" ga je vprašala Vivi. "Iz Nemčije." Potem je prišla natakarka in Hans je vprašal Vivi, kaj bo pila. In Vivi je naročila pivo. Potem je rekla Jani: "A slišiš, pravi, da je iz Nemčije." Jana je molčala, ni se ji zdelo vredno, da bi se začeli pogovarjati le zaradi nekega Hansa, Turka iz Nemčije, ki sedi za isto mizo.

In potem je Vivi rekla nekaj, česar Jana ni še nikoli slišala iz njenih ust, rekla je: "Oprosti, vem, da ti gre na živce." Hans se ni dal motiti. Brki so se mu spet raztegnili nad nasmehom in stegnil je svojo ogromno šapo in čez mizo skorajda objel Jano. "Ne skrbi," je rekel. Potem se je zresnil in pogledal Vivi: "Vem, kaj potrebuješ." "Ne vem, kaj misliš," je takoj izstrelila. "Seveda veš," je rekel Hans, "in tudi ona ve." Z glavo je pokazal na Jano. Vivi jo je naglo objela in rekla: "Njo pa pusti pri miru." Jana se je malce odmaknila.

Hans je položil pest na mizo pred Vivi in razprl lopatasto dlan z ličnim belim zavitkom. Hotel je, da mu Vivi da dlan, hotel je, da svojo dlan položi na njegovo. Ko je Vivi stegnila dlan in se prepustila stisku njegove roke in nekaj sekund zatem naglo spravila zavitek v žep, se je Jana počutila odvečno. Pomislila je na osnovnošolske čase, ko je v drugem razredu sošolcu, s katerim je sedela, sunila spominsko knjigo. Pa ne zato, da bi jo obdržala, temveč zato, da bi mu lahko kaj narisala v spomin - takrat je v spominske zelo rada prerisovala ljubko gazelo z vrečke iz trgovine s čevlji. Drugi dan je sošolcu vrnila spominsko; začudeno jo je pogledal in jo prelistal. Ravno ko je na začetku šolske ure razred vstal, da bi pozdravili tovarišico, ji je sošolec pokazal risbo, ki mu jo je narisala in ji skrivaj požugal. Jana ga je še enkrat pogledala - bil je jezen, saj ji ni sam dal spominske knjige. Ušesa so ji zagorela od sramu, ker se je počutila tako odvečno. Ker je bila sama kriva za to.

Ko so gorela ušesa, je bilo to za Jano znamenje, da je šla predaleč.

Zapustili sta čudni lokal in Jani je bilo lažje, neznansko lažje. Kar tresla se je od olajšanja. Vivi se je bala, da bo Jana hotela vedeti, kaj je v zavitku, in Jana se je bala, da ji bo Vivi hotela pokazati, kaj je v zavitku. "A vidiš, kaj se mi dogaja? Pa ne morem prav nič pomagati, kajne?" je rekla Vivi. Strahovi so čisto odveč, je pomislila Jana pri sebi in zamahnila z roko, strahovi so le še navada. "Mi ne verjameš, kajne? Zakaj mi nikoli ne verjameš? Kako naj kaj spremenim, če mi ne nihče ne verjame?" A Jana se je že dolgo otepala sprememb, saj so bile vedno slabše. Živcirala jo je ves tisti lari-fari okoli tega, kako spremembe dobro denejo - najbrž tistim, ki trosijo nasvete in nagovarjajo k spremembam zgube, ki tako in tako ne zmorejo zase niti s prstom migniti.

Zdaj sta korakali nekje po mirnejšem obrobju Rdeče četrtri, molče sta blodili po vse ožjih ulicah, ki jih Jana ni več prav dobro poznala, sicer pa je bila z mislimi še vedno pri spremembah. In kako dobro denejo, ko niso več potrebne. Če je v življenju vse prav, so spremembe neopazne, celo nepomembne, je ugotavljala. Če pa ...

"Haš, ekstazi!" sta vabila dilerja za vogalom. Vivi je našpičila ušesa in rekla: "Ne, hvala." Jana je že dolge tedne hodila po Amsterdamu, že dneve in dneve je poslušala ponudbe dilerjev, a še nikoli nikogar slišala, da bi dilerju rekel Ne, hvala. Pri naslednjem vogalu se je Jana ustavila in rekla: "Počakaj, ne vem, kje sva." Ustavili sta se in Vivi se je takoj začela počutiti krivo, saj menda zaradi slabega počutja ni bila sposobna odpirati mestnega zemljevida in razbrati imena ulic. Zaradi slabega počutja ni bila sposobna pomagati niti sebi, kaj šele komu drugemu. Ljudje so že tako preveč pričakovali od nje. Tudi Jana je kar naprej nekaj čakala. Res je: Jana je že dolgo čakala. Tudi v tujini je zgolj čakala. Bila je utrujena in naveličana čakanja, zato si je razporejala lepljive dneve in tako strukturirala čakanje; to so bile edine spremembe, ki jih je vnesla v svoj vsakdan. Zato

filled, dimly-lit bar and, surprisingly, found a free table in the small back room. Jana had a beer, her sweetheart didn't care what she had so Jana ordered a beer for her too. The silence which had now lasted for several hours was finally getting her down, but there was nothing she could talk about anyway. She could only find out something bad; she didn't want to hear anything about the things Vivi did during her absence, she didn't want to hear any lies along the lines of, "Just in case you happen to hear that often I used to go out with Teja, I'd better tell you myself that nothing happened between us." So she kept quiet, smoked and drank; she went to get herself another beer while Vivi had barely touched hers. Jana again lit up, drank and stared emptily straight ahead. It was almost as quiet and gloomy as on the unscheduled train. Almost.

Then she saw him, an overweight man, fiftyish, sitting across from her. He had sat down at their table so as to be very close to Vivi, who was practically squashed into the corner by his obesity. He smiled. Jana made a face, looked into her glass and downed the contents. But he had smiled only at Vivi, stretching his upper lip so his unkempt black moustache bristled, revealing a plastic toothpick stuck between yellowing teeth. Vivi just looked at him. He proffered a hairy hand bedecked with thick gold rings, propelled the toothpick into a corner of his mouth, and addressed Vivi: "My name is Hans." He did not introduce himself to Jana, who went for another beer at the same moment anyway. Jana disliked such assholes who invaded one's personal space and reminded her of the empty dimensions of the personal. But Vivi instantly transformed into a little girl, introduced herself, and looked at him like a little match girl starving on Christmas Eve. That's just it, thought Jana as she lit another cigarette which already tasted disgustingly metallic, that's just it, Vivi was merely a little girl, lost and unprotected. Bah, Jana waved it off imperceptibly and thought: Speak for yourself! And this sudden insight into the little girl spiel was the second thing on that New Year's Eve to bring on a self-satisfied chuckle.

"Where are you from?" asked Hans. "Slovenia," said Vivi. Vivi enjoyed striking up acquaintances with strangers. "What about her?" he motioned toward Jana. "The same," said Vivi and smiled. Man, I could punch you in the face, thought Jana. "Where are you from?" asked Vivi. "Germany." Then a waitress came around and Hans asked Vivi what she would like. She ordered a beer. Then she said to Jana: "Did you hear that, he says he's from Germany." Jana kept silent, it didn't seem worth it to start talking again just because of Hans, some Turk from Germany who happened to be sitting at their table. Then Vivi said something Jana had never heard from her lips before, she said: "I'm sorry, I know you find him annoying." Hans did not let that bother him at all. His moustache again spread above his smile, he reached out with his enormous paw and practically hugged Jana over the table. "Don't worry," he said. Then his face straightened and he looked at Vivi: "I know what you need."-"I don't know what you mean," she responded immediately. "Sure you do," said Hans, "and so does she." He wagged his head in Jana's direction. Vivi gave Jana a quick hug and said: "Leave her out of this." Jana drew back a little.

Hans put his tight fist on the tabletop in front of Vivi, then opened his shovel-like hand to reveal a neat little white packet. He wanted Vivi to give him her hand, he wanted her to place her palm into his. When Vivi reached out and surrendered her palm to his handshake, to quickly pocket the packet a few seconds later, Jana felt redundant. It made her think of elementary school, of the time in second grade when she snatched the memory-book of the boy who sat next to her in class. She didn't take it to keep it; she only wanted to draw something in it for him to remember her by-at that time she loved copying the graceful gazelle printed on the bag of a shoe-store chain. The following day she returned the memory-book to her schoolmate. He gave her a surprised look and

da ne bi bilo večjih, opaznih. Zato je vsak dan ali pa vsak drugi dan, obvezno pa vsako sredo in soboto nakupovala.

"Spid in koka," sta slišali za hrbtnom. Pred njima je stal tridesetletnik temne polti. Hotel je vedeti, od kod sta, hotel je vedeti, kaj iščeta; rekel je, da ima prvovrstni spid in koko po novoletni ceni. Silvestrsko robo po specialni novoletni ceni. Vivi je rekla, da sta iz Slovenije in da, ne, hvala, ničesar ne iščeta, samo orientacijo sta izgubili.

"Kaj pa ti? A ti kaj iščeš?" je Spid in koka vprašal Jano. "Ne, hvala," je rekla. Potem ga je še vprašala, od kod je, saj se ji je zdelo, da se mora kaj pogovarjati. Spid in koka je povedal, da je Italijan, pravzaprav ne čisto pravi Italijan, ampak tu nekje, in da je nekoč že bil v lepi Sloveniji. "Kaj pa si počel v Sloveniji?" ga je vprašala Vivi. "Imam tudi druge reči," jo je pogledal in zarotniško znižal glas. Jana je pomignila Vivi in odpravili sta se proti Damu, vsaj zdelo se je tako. "Hej, dekleti," je zaklical za njima, "saj je Novo leto, oddahnita si! Imam tudi druge reči. Tudi potovanja so zdaj ugodna - če vesta, kaj mislim."

Če pa ... stvari niso tako zelo prav, so spremembe le še en drek več, je sklenila Jana in opustila svojo samopomilovalno kontemplacijo. Usedla se je na rob pločnika in se pogreznila v zemljevid mesta. Ko je veselo oznanila, da je našla pot do žura pri svojih prijateljih, je Vivi rekla, da jo zares boljijo noge. Tako zares, da bi se morala usesti. Ali skočiti v kak lokal po kozarec piva. Ko se je Jana vdala, da si bosta pač privoščili taksi do žura pri prijateljih, se je Vivi usedla k njej na pločnik in se skremžila; šlo ji je na jok. Če bi jo Jana pogledala, bi se razjokala. Zato pa Jana ni hotela dvigniti pogleda z zemljevida. "Veš ..." je negotovo rekla Vivi. "Kaj pa?" je rekla Jana in si prižgala cigareto. Tudi Vivi si je prižgala cigareto in rekla: "Ljubica, nekaj ti moram povedati." Pa menda ne zdaj, si je mislila Jana, ne zdaj, vsaj do Novega leta nočem nobenih sprememb več. Vivi se je spet kremžila, tokrat zato, ker ji besede niso šle z jezika. Hudiča, si je rekla Jana, katera je bila? Teja? Urša? Leja? Takoj zatem so ji zagorela ušesa. "Veš, kaj ..." je spet začela Vivi in pohodila cigareto. "Veš, kaj ... no, nakrizirana sem."

Jana je zložila zemljevid in vstala. Popravila si je kapo, si še trdneje omotala šal okoli vratu in potisnila roke globoko v plitve žepe. Potem je vse to še dvakrat ponovila. In vsakič si je trdneje omotala šal okoli vratu. "Kaj pa delaš? A tudi tebi prinesem pivo iz lokala?" je vprašala Vivi. "Nič, izvajam simptome," se je smejala Jana. "Ja, prinesi mi fosters. V piksni - prosim."

Uro ali dve pozneje sta stali v telefonski govorilnici in se smejali. Jana je klicala svoje prijateljice in jim povedala, da ju ne bo k njim, da bosta Novo leto dočakali kar na Damu in da se lahko dobijo pozneje v klubu. "A sva zdaj vse rešili?" je razigrano vprašala Vivi. "Vse. Ni nama več treba gledati v ta neumni zemljevid," je odgovorila Jana in se nasmehnila. "Čisto zares?" je spraševala Vivi. "In si nisva pokvarili silvestrovanja?" Jana jo je objela in zmečkala piksno. Vivi jo je stisnila k sebi in ji tiho šepetala: "A greva zdaj na Dam? Ne bova zamudili Novega leta?" Jana si je spet omotala šal okoli vratu: "Saj veš, to pač ne gre ... nemogoče je, da bi kdo zamudil Novo leto."

In ga res nista. Tudi nobenega vlaka nista več zamudili, sploh ničesar več.

(2000)

leafed through the book. Just as all the class rose to greet the teacher at the beginning of the lesson, her schoolmate showed her the picture she'd drawn and wagged a finger at her. Jana looked at him again-he was angry because he hadn't meant to give her his memory-book for her to write in at all. It made her ears burn in shame, and she felt so superfluous. And it was all her own fault.

When her ears burned, Jana knew it was a sign she had gone too far.

They left the strange bar and Jana felt relieved, infinitely relieved. She fairly trembled with relief. Vivi was afraid Jana would demand to know what was in the small packet, and Jana was afraid Vivi would want to show her what was in the small packet. "You see the kind of things that happen to me? And there's nothing I can do about it, is there?" Vivi said. Fear is absolutely superfluous, thought Jana and made a deprecating gesture, fear is no more than a habit. "You don't believe me, do you? Why don't you ever believe me? How am I supposed to change something if no-one ever believes anything I say?" But Jana had been warding off change for a long time, because it was always for the worse. All that mumbo-jumbo about change being good got on her nerves-it must be good only for people who give advice and talk losers, who were incapable of lifting a finger to help themselves anyway, into changing.

Now they were walking along a relatively calm outlying part of the Red District, silently roving increasingly narrow streets that Jana wasn't very familiar with, but she was thinking about change anyway. And how good change was, once it was no longer necessary. If everything in life is all right, change is imperceptible, even unimportant, was her conclusion. And if ...

"Hash, ecstasy!" two dealers behind a corner offered. Vivi pricked her ears and said: "No, thanks." Jana had been strolling along the streets of Amsterdam for weeks, she had heard dealers' offers countless times, but she had never heard anyone say to a dealer: No, thanks. When they reached the next corner, Jana stopped and said: "Wait, I don't know where we are." They stopped and Vivi immediately started feeling guilty because she ostensibly felt too unwell to open the street map and look up street names. She felt too unwell to help herself, let alone anyone else. People always expected far too much from her anyway. Also Jana kept waiting for something all the time. It was true: Jana had been waiting for a long time indeed. Even abroad all she did was wait. She was sick and tired of waiting, so she arranged the oppressive days to structure her waiting; these were the only changes she introduced in her everyday life. To avoid major, more conspicuous changes. For that reason she'd go shopping every day or every second day, but without fail every Wednesday and Saturday.

"Speed and coke," they heard coming from behind their backs. Then a swarthy man in his thirties appeared before them. He wanted to know where they were from, he wanted to know what they were looking for; he said he had first-rate speed and coke at a reduced Christmas price. New Year's Eve stuff at a special New Year's Eve price. Vivi said they were from Slovenia and no, thank you, they were not looking for anything, they had just lost their way.

"What about you? Are you looking for something?" Speed-and-Coke asked Jana. "No, thanks," she said. Then she asked him where he was from, because she somehow felt she had to make conversation. Speed-and-Coke said he was Italian, or not exactly Italian, but close, and that he'd been to beautiful Slovenia once. "What did you do in Slovenia?" Vivi asked him. "I've got other stuff as well," he said and lowered his voice conspiratorially. Jana gestured to Vivi and they set off toward the Dam, or at least they thought that was the direction they took. "Hey, girls," he called after them, "it's New Year's Eve, relax! I've got other stuff as well. Trip is on sale too, if you know what I mean."

And if ... things aren't that all right, then change is just so much more shit, decided Jana and abandoned her self-pitying contemplation. She sat down on the curb and immersed herself in the city map. When she happily announced she'd found the way to the party at her friends' place, Vivi said her legs were really killing her. So really killing her she simply had to rest a bit. Or maybe grab a beer in a bar. When Jana resigned herself to the fact that they would have to take a taxi to her friends' place, Vivi sat down next to her on the curb and puckered her face; she was about to start crying. Had Jana looked at her, Vivi would've burst into tears. That's why Jana kept her eyes riveted on the map. "You know ..." Vivi said uncertainly. "What?" said Jana and lit a cigarette. Also Vivi lit one and said: "Honey, there's something I've got to tell you." Not now, thought Jana, not now of all times, I don't want any more changes at least until the New Year. Vivi's face contorted again, this time because she couldn't bring herself to utter the words. Who the hell was it? Jana wondered. Teja? Urša? Leja? A moment later her ears began to burn. "You know ..." Vivi started again and crushed her cigarette under her foot. "You know ... well, I'm trying to kick my habit."

Jana folded the city map and got to her feet. She readjusted her woollen hat, wrapped the scarf tighter around her neck, and shoved her hands deep into the shallow pockets. Then she repeated the whole procedure two more times. Every time she wrapped the scarf tighter around her neck. "What are you doing? You want me to bring you a beer from a bar too?" Vivi asked. "Nothing, I'm just showing the symptoms," Jana laughed. "Yeah, bring me a Foster's. In a can-please."

An hour or two later they stood in a phone booth and laughed. Jana called her friends to tell them she and Vivi wouldn't be coming over, that they would wait for the New Year on the Dam and that they could all get together later in a club. "Have we solved all the problems now?" Vivi asked playfully. "Every single one of them. We no longer have to look at this stupid map," answered Jana and smiled. "Really, truly?" asked Vivi. "And we haven't spoiled our New Year's Eve?" Jana embraced her and crushed the can in her hand. Vivi hugged her tight and whispered quietly: "Shall we go to the Dam now? Aren't we going to miss the New Year?" Jana re-wrapped her scarf around her neck: "You know that can't happen ... it's impossible for anyone to be late for the New Year."

And they weren't, either. They were never late for a train again, or anything else, ever.

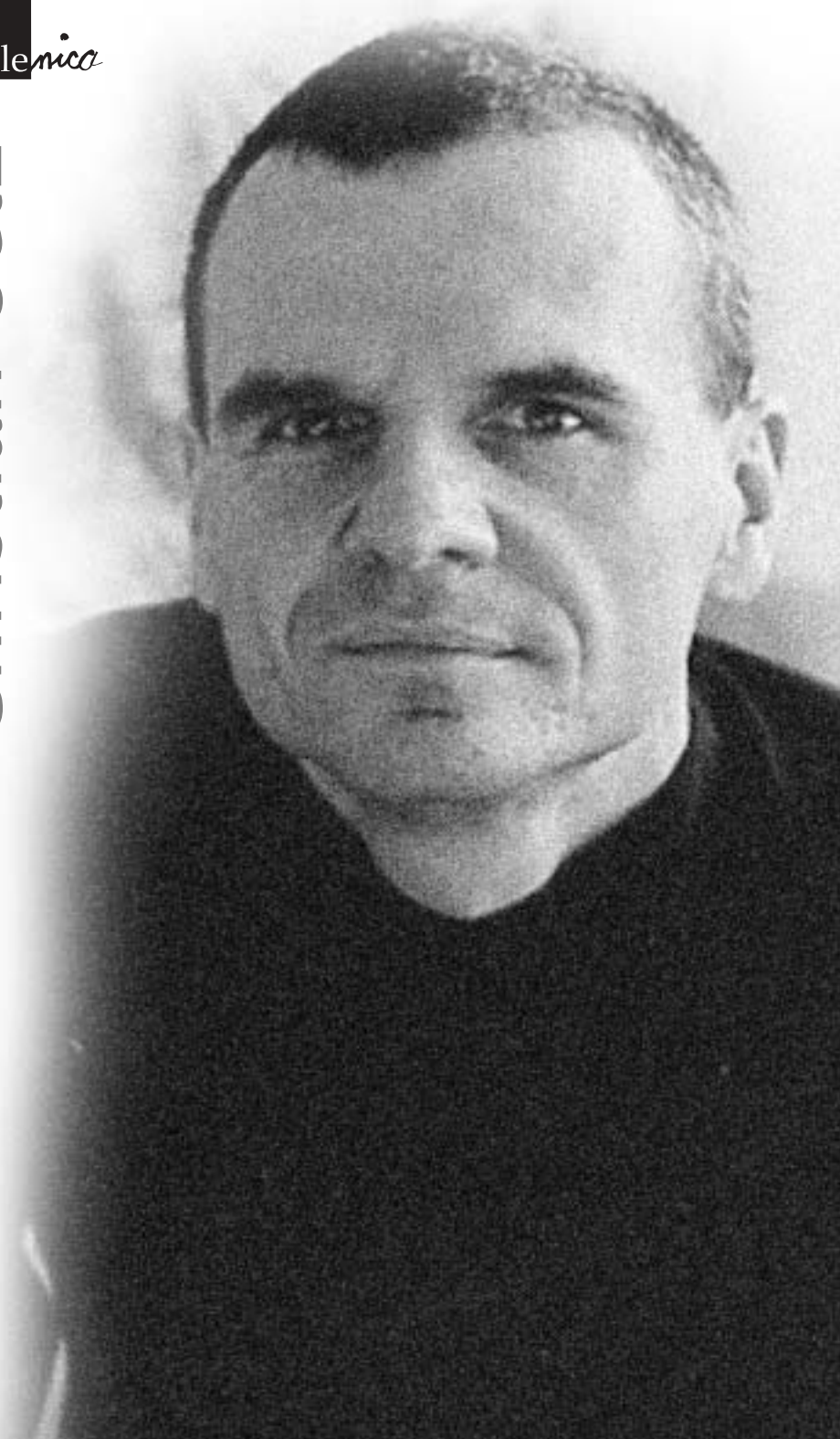
Translated by Tamara Soban

se je rodil leta 1963 v Egnachu v Švici, živi v Zürichu. Doslej je objavil naslednje knjige:
Luren (1993), Reeden (1994), Nichte (1998), Zoom Nicht (1999), Don San Juan (2002).

*geboren 1963 in Egnach (Schweiz), lebt in Zürich. Veröffentlichungen: Luren, 1993,
Reeden, 1994, Nichte, 1998, Zoom Nicht, 1999, Don San Juan, 2002.*

Christian Uetz

* * *

Ljubezni ne čutiš, če čutiš ljubezen,
toda če čutiš, kaj je ljubezen,
če občutiš, kako se ljubezen obnaša,
in se ti tako obnašaš.
če ne ljubiš, ker ljubiš,
ampak ker veš, da je ljubezen,
če ljubiš, ker ti beseda ljubezen pove,
da je ljubezen, če ljubiš,
kot ti pove beseda ljubezen.
potem začutiš neko ljubezen,
ki je stokrat večja kot vsa ljubezen,
ki jo čutiš,

če te neizmerljivo zagradi njeno dožemanje.

* * *

Ljubezen je nekaj drugega kot lepota in poželenje.
to je lepota in poželenje,
toda lepota in poželenje zapeljujeta z lepoto in poželenjem
v lepoto in poželenje,
kar ljubezen ni,
ki to ni.
in kar ljubezen ni, ni.

Ljubezen se prične v izgubi lepote in poželenja,
če se v graditi in nepoželenju najbolj vdana lepota in poželenje predata

* * *

Gledamo našo nebit
in že smo angeli,
nič več na svetu,
od vsega smo se že poslovili,
zadnjič videli,
vse dokončano,
in vse se začinja.
gledamo našo nebit
in že smo sedanost brez sedanosti,
duh brez prisotnosti.
in karkoli že se nam zgodi,
je že prvo po zadnjem zdihljaju,
in karkoli že živimo
je že po smrti.
ne prerivamo se za življenje,
prebijamo se v večnost.

ne prerivamo se drug ob drugem,
prebijamo se drug v drugega v enkratnost

* * *

*Liebe fühlst du nicht, wenn du liebe fühlst,
aber wenn du fühlst, was liebe ist,
wenn du erfühlst, wie liebe sich verhält,
und so dich verhältst.
wenn du nicht liebst, weil du liebst,
sondern weil du weißt, dass es liebe ist,
wenn du liebst, weil das wort liebe es dir sagt,
dass es liebe ist, wenn du liebst,
wie es das wort liebe dir sagt.
dann fühlst du eine liebe,
die hundertmal grösser ist als alle liebe,
die du fühlst,*

wenn unermesslich ihr begreifen dich ergreift.

* * *

*Liebe ist etwas anderes als schönheit und lust.
es ist schönheit und lust,
aber schönheit und lust verführen durch schönheit und lust
zu schönheit und lust,
was liebe nicht ist,
die nicht ist.
und was liebe nicht ist, nicht ist.*

*liebe beginnt im verlust von schönheit und lust,
wenn in hässlichkeit und unlust die ergebendste schönheit und lust sich ergibt.*

* * *

*Wir sehen unser nichtsein,
und schon sind wir engel,
nicht mehr auf der welt,
alles schon verabschiedet,
zum letzten mal gesehen,
alles beendet,
und alles beginnt.
wir sehen unser nichtsein,
und schon sind wir gegenwart ohne gegenwart,
geist ohne anwesenheit.
und was uns auch geschieht,
es ist schon der erste nach dem letzten atemzug.
und was wir auch leben,
es ist schon nach dem tod.
wir drängen uns nicht ums leben,
wir dringen in die ewigkeit.*

*wir drängen uns nicht umeinander,
wir dringen ineinander in die einzigkeit.*

* * *

V tebi se povsem umirim povsem
in brez počitka se popolnoma umiriva.
umiriva se tako silovito,

da padeva v nezavest
in se zbudiva v smrtni komi

* * *

Ob tebi se napolnim z naslado kot z dinamitom,
drug ob drugem se napolniva z naslado kot z bombami,
in ob seksualni krivdi eksplodirava,
ob božji krivdi zgoriva,
ob smrtni krivdi življenjske krivde duhovne krivde,
ob svoji in ob tuji,
ob nečimrnosti samovšečnosti nizkotnosti,
ob videzu medlosti hinavščine,
ob svoji in ob tuji,

in jo ugasneva.

* * *

In iz tebe raste bolečina kameneča,
da bo poželenje neskončno.
ti nema mrtvaška luč,
ti trepetajoči nič,
kaj nas bo še ustavljalo?
luč poželenja se pretaka po vseh porah,
da bo bolečina postala neskončna.
in nekoč bo sen resničnejši od prostora,
ljubezen močnejša od življenja,
brezčasnost globlja kot čas,

in rana bolj očitna kot svet.

* * *

Strast je beseda,
ki zdravi nevrose in besedo strast.
strast je beseda,
ki odreši besedo bolezen
in smešnost in mučnost in obsedenost
v besedo strast.

strast je beseda,
v kateri beseda postane strast.

* * *

*In dir werde ich ganz ruhig ganz,
und wir kommen rastlos restlos zur ruhe.
zur ruhe kommen wir so heftig,*

*dass wir ohnmächtig werden,
und ins todkoma erwachen.*

* * *

*An dir lad ich mich mit lust auf wie mit dynamit,
aneinander laden wir uns mit lust auf wir mit bomben,
und an der sexschuld explodieren wir aus,
an der gottschuld brennen wir aus,
an der todschuld der lebensschuld der geistschuld,
an der eigenen und an der fremden,
an der eitelkeit der aufgeblasenheit der niedertracht,
an der fassadigkeit der fahlheit der falschheit,
an der eigenen und an der fremden,*

und löschen sie aus.

* * *

*Und von dir der schmerz wächst steinseeligst,
damit die lust unendlich wird.
du stummes sterbelicht,
du zitterndes nichts,
was will uns noch hinderlich werden?
lustlicht flusst durch alle poren,
damit der schmerz unendlich wird.
und irrgernwann wird der traum wahrer als der raum,
die liebe stärker als das leben,
die zeitlosigkeit tiefer als die zeit,*

und die wunde barer als die welt.

* * *

*Passion ist das wort,
welches die neurosen heilt in das wort passion.
passion ist das wort,
welches das wort krankheit und verstörtheit
und lächerlichkeit und peinlichkeit und obsession erlöst
in das wort passion.*

*passion ist das wort,
in welchem das wort passion wird.*

* * *

Kaj je zdaj rojstvo? zdajšnje rojstvo?
udarec v smrt, smrtni udarec življenja.
samo zdaj udarec v smrt zdaj.
samo vedno udarec v smrt zdaj.
zdajšnji udarec v večnost,
bliskoviti udarec v onostranstvo,
premostitveni udarec preko,
očesni udarec v božje oko,
udarec na boben udarca angelov,

udarec usode perfektne hotenosti,
vednosti.

* * *

Toda tu zdaj leži angel v moji postelji,
moj pristični popolni angel,
moj najbolj sijoči najlepši angel,
zaspan in odsoten in zasanjan,

poželjiv in šaljiv in lahak.

* * *

Ti molitev, ki se pesniš,
ki si jo molim v pesmi,
ti si moja pesem,
ki si ti v molitvi,
ki mi jo pesniš v molitvi,
ki sem jaz v pesmi.

najina enost je najina
eden in ena je
eno.

* * *

*Was ist jetzt die geburt? die jetztgeburt?
der schlag in den tod, der totschlag des lebens.
nur jetzt der schlag in den tod jetzt.
nur immer der schlag in den tod jetzt.
der jetztschlag in die ewigkeit,
der blitzschlag ins jenseits,
der brückenschlag hinüber,
der augenaufschlag ins gottaug,
paukenschlag vom schlag der engel,*

*schicksalsschlagwort der perfekten gewolltheit,
gewusstheit.*

* * *

*Aber da liegt nun mein engel in meinem bett,
mein echter ganzer engel,
mein strahlendster schönster engel,
schläfrig und abwesend und verträumt,*

lüstern und lustig und leicht.

* * *

*Du dichtendes gebet,
dem ich mich zubete im gedicht,
du bist mein gedicht,
das du bist im gebet,
das du mir zudichstest im gebet,
das ich bin im gedicht.*

*unser eins ist unser
eins und eins ist
eins.*

Prevedla Lučka Jenčič

Vladimir Vertlib

se je rodil leta 1966 v Leningradu. Leta 1971 je družina emigrirala v Izrael, se 1972 preselila v Avstrijo, 1975 na Nizozemsko, kratek čas zatem spet v Izrael, 1976, po kratki vmesni postaji v Rimu, v Avstrijo, leto 1980 preživela v ZDA, leta 1981 pa se je dokončno ustalila v Avstriji. Vladimir Vertlib je med letoma 1984 in 1989 na Dunaju študiral politično ekonomijo, med 1989 in 1990 je bil sodelavec japonske tiskovne agencije, od 1993 je svobodni pisatelj in prevajalec v Salzburgu in na Dunaju. Veliko je objavljajl v časopisih, revijah (sodelavec dunajskega literarnega časopisa *Zwischenwelt*) in antologijah. Dobitnik več pomembnih literarnih nagrad. Med pomembnejšimi njegovimi deli so: *Abschiebung* (Izgon, 1995), *Osteuropäische Zuwanderung nach Österreich* (Priseljevanje iz Vzhodne Evrope v Avstrijo 1976-1991, 1995), *Zwischenstationen* (Vmesne postaje, 1999), *Das besondere Gedächtnis der Rosa Masur* (Izjemen spomin Rose Masur, 2001, 2003).

1966 in Leningrad, UdSSR, geboren. 1971 Emigration der Familie nach Israel, 1972 Übersiedlung nach Österreich, 1975 in die Niederlande, kurze Zeit später abermals nach Israel, 1976 nach Zwischenstation in Rom wieder nach Österreich, 1980 in die USA und schliesslich, 1981, endgültig nach Österreich. 1984-1989 Studium der Volkswirtschaftslehre in Wien. 1989-1990 Mitarbeiter einer japanischer Pressagentur, seit 1993 freiberuflicher Schriftsteller und Übersetzer in Salzburg und Wien. Zahlreiche Publikationen in Zeitungen und Zeitschriften sowie in Anthologien. Redaktionsmitglied der Wiener Literaturzeitschrift Zwischenwelt.

Zuerkennung von Stipendien und Preisen (Förderungspreis für Literatur 1999, Förderpreis zum Adelbert-von-Chamisso-Preis 2001 und der Anton-Wildgans-Preis 2001).

Wichtigste Publikationen: Abschiebung, 1995, Osteuropäische Zuwanderung nach Österreich 1976-1991, 1995, Zwischenstationen, 1999, Das besondere Gedächtnis der Rosa Masur, 2001, 2003.

Gebels

(Odlomek iz romana "Izjemen spomin Roze Mazur")

Poleti leta 1941 so me z otrokoma in nekaterimi drugimi družinami evakuirali iz Leningrada na deželo. Na končni postaji naše evakuacije so čakali domačini z vozovi s konjsko vprego. Manjši otroci so se smeli peljati, ostali smo šli peš. Hodili smo po močvirni pokrajini. Grmovja in trave so valovali v vetru kot valovi na površju velikega jezera. Vas je nastala pred desetimi leti. Bila je še celo brez imena z nekoliko nerodno oznako Sovhoz junakov pariške komune, Naselje številka sedem. Nihče izmed domačinov ni vedel, kaj je bila pariška komuna in zakaj so njihov sovhoz imenovali po njenih junakih. Zdelo se je, da jih to vprašanje tudi ni posebej zanimalo, saj je šlo v glavnem za zlovoljne stare može, ki jih je skrbelo predvsem za sinove in vnuke na fronti. Mestni otroci so bili zanje samo dodatni jedci.

Končno smo prispeli v vas, ki je bila od železniške postaje oddaljena dvanajst kilometrov. Vas so predstavljali: cesta s kakšnim ducatom barak, šola in upravna zgradba. Niti ene same opečnate zgradbe. Med hišami, ki so stale prečno na cesto, so se sprehajali prašiči, koze in kokoši. Tako rustikalno si stvari pravzaprav nisem predstavljala.

Odpejli so nas v največjo zgradbo v kraju, v šolo. V kvadratni brunarici ni bilo nič pripravljeno. Bilo ni niti postelj niti vzmetnic ali posteljine. V učilnici je na tabli pisalo: Lepe počitnice!

Naši otroci so bili popolnoma oslabei. Mnogi so jokali. Na tleh so razprostrli svoje jope in se ulegli spat. Odrasli smo sledili njihovemu zgledu.

Pozneje so nam dali slamnjače. Preskrbovali so nas slabo, če o preskrbi sploh lahko govorimo. Edino, kar smo dobili, je bilo dnevno pol litra mleka na osebo in nekaj kruha. Ko je mleko prispelo do nas, je bilo po navadi že skisano.

Moja otroka sta se hitro navadila na življenje v naselju. Poletno vreme je ponujalo veliko možnosti za igro na prostem. Skoraj bi lahko mislil, da ni vojne in da otroci niso na begu pred nemškimi bombami, ampak v počitniškem taboru.

Z vaščani sem se dobro razumela, še posebej z Grišo, s poštnim načelnikom. Po neki nesreči je imel pohabljen roko, zaradi česar mu ni bilo treba v vojaško službo. Bil je redkobeseden mož, zdelo se je, da se zna vedno obvladovati, ni pil alkohola in ni kadil. Vaški možje so mu zaradi tega včasih rekli "nuna v hlačah", vendar je on taka zbadanja ignoriral: "Lahkokrile neumnosti se ne odstreljuje," mi je po navadi rekel v takih primerih, "ampak ji pustiš, da leti naprej."

Griša je edini v vasi redno bral časopise in knjige ter poslušal radio. "Kmalu boste spet morali oditi," mi je rekel, ko sva bila sama. "Še pred koncem poletja bodo Nemci tukaj." Nisem mu verjela, on pa se je le grenko nasmehnil, ker sem dvomila v njegove besede. "Pred vojno sem sanjal o tem, da bi v Leningradu obiskoval tehnično šolo. To bodo gotovo ostale le sanje. Ampak ko bodo prišli Nemci, bom morda lahko odprl trgovino z mešanim blagom. Pred kolektivizacijo je imel moj oče takšno trgovino. Nekega dne so ga potem ubili."

Nismo bili edini evakuiranci v naselju. V začetku avgusta je v sovhoz prispel transport beguncev, večinoma Judov iz zahodne Ukrajine. Da so jih evakuirali ravno k nam, v okolico Novgoroda, ki so jo medtem že samo ogrožale nemške čete, se da razložiti samo s kaosom in dezorganizacijo tistih prvih vojnih mesecev. Po enem tednu so se odpeljali proti vzhodu. Dva ali tri dni po njihovem prihodu se je v našem bivališču pojavil Griša, me poklical k sebi, položil prst na usta in mi z očmi pokazal vrata.

Gebels

(Ausschnitt aus dem Roman "Das besondere Gedächtnis der Rosa Masur")

Im Sommer 1941 wurde ich mit meinen Kindern und einigen anderen Familien von Leningrad aufs Land evakuiert. Am Zielort unserer Evakuierung warteten Einheimische mit Pferdefuhrwerken. Die kleineren Kinder durften darin Platz nehmen, alle anderen gingen zu Fuß. Wir bewegten uns durch eine Moorlandschaft. Büsche und Gräser wogten im Wind wie Wellen an der Oberfläche eines großen Sees. Das Dorf war vor zehn Jahren entstanden. Es hatte noch nicht einmal einen Namen, sondern trug die etwas umständliche Bezeichnung Helden-Der-Pariser-Kommune-Sowchose, Siedlung Nummer Sieben. Keiner der Einheimischen wußte, was die Pariser Kommune gewesen und warum ihre Sowchose nach deren Helden benannt worden war. Diese Frage schien sie auch nicht sonderlich zu interessieren, waren sie doch größtenteils mürrische alte Männer, die sich in erster Linie um ihre Söhne und Enkel an der Front Sorgen machten. Die Stadtkinder waren für sie nur zusätzliche Esser.

Schließlich kamen wir ins Dorf, das zwölf Kilometer von der Bahnstation entfernt lag. Es bestand aus einer Straße und etwa einem Dutzend Blockhütten, einer Schule und einem Verwaltungsgebäude. Kein einziger Ziegelbau. Zwischen den Häusern, die quer zur Straße standen, spazierten Schweine, Ziegen und Hühner. So rustikal hatte ich es mir eigentlich nicht vorgestellt.

Wir wurden in das größte Gebäude des Ortes, eine Schule, gebracht. In der quadratförmigen Blockhütte war nichts vorbereitet. Es gab weder Betten, noch Matratzen oder Bettzeug. Im Klassenzimmer stand Schöne Ferien! auf der Tafel.

Unsere Kinder waren völlig entkräftet. Viele weinten. Sie breiteten ihre Jacken auf dem Boden aus und legten sich hin zum Schlafen. Wir, die Erwachsenen, folgten ihrem Beispiel.

Später wurden uns mit Stroh gefüllte Matratzen zur Verfügung gestellt. Verpflegt wurden wir schlecht, soweit man überhaupt von Verpflegung sprechen kann. Das einzige, was wir erhielten, war ein halber Liter Milch pro Tag und pro Person und etwas Brot. Bis die Milch bei uns ankam, war sie meistens sauer.

Meine Kinder gewöhnten sich schnell an das Leben in der Siedlung. Das Sommerwetter bot viele Möglichkeiten zum Spielen im Freien. Fast hätte man glauben können, es wäre nicht Krieg und sie wären nicht auf der Flucht vor den Bomben der Deutschen, sondern in einem Ferienlager.

Mit den Dorfbewohnern verstand ich mich gut, besonders mit Grischa, dem Postmeister. Nach einem Unfall war sein linker Arm verkrüppelt, was ihn vor dem Kriegsdienst bewahrt hatte. Er war ein wortkarger, immer sehr beherrschter wirkender Mann, Antialkoholiker und Nichtraucher. Von den Männern des Dorfes wurde er deshalb manchmal als "Nonne in Hosen" bezeichnet, ignorierte diese Sticheleien aber. "Die geflügelte Dummheit schießt man nicht ab", pflegte er mir in solchen Fällen zu sagen, "sondern läßt sie einfach weiterfliegen."

Als einziger im Dorf las Grischa regelmäßig Zeitungen und Bücher und hörte Radio. "Sie werden bald wieder fort müssen", sagte er zu mir, wenn wir allein waren. "Noch ehe der Sommer vorbei ist, sind die Deutschen hier."

Ich glaubte ihm nicht, aber er lächelte nur bitter, wenn ich seine Worte in Zweifel zog. "Vor dem Krieg träumte ich davon, in Leningrad ein Technikum zu besuchen. Das wird sicher ein Traum bleiben. Aber wenn die Deutschen da sind, kann ich vielleicht einen Gemischtwarenladen eröffnen. Vor der Kollektivierung hatte mein Vater so einen Laden.

"Morda smo aretirali sorodnika velike nacistične živine," mi je zašepetal v uho, ko sva bila na cesti.

"Kako prosim? Velika nacistična živina? Tukaj v sovhozu?" Nisem mogla verjeti svojim ušesom.

"Pomagati nam boste morali pri pojasnjevanju primera."

"Jaz?"

"Pridite z mano!" je zašepetal Griša. Šla sem za njim v upravno zgradbo naselja, ki je bila hkrati sedež vaškega sovjeta, postaja milice in pošta.

"Velika nacistična živina" je bil čokat, majhen, plešast Jud, ki si mu težko ocenil starost. Zdel se je zelo preplašen in je predsedujočemu sovhoza jecljaje nekaj razlagal. Vaški miličnik, sedemnajstletni komsomolec, je stal z naperjenim revolverjem in je z visokim glasom, ki je postajal skoraj vreščič, vedno znova vpil: "Niti besedice ti ne verjamem, ti fašist! Na steno! Preprosto te bomo postavili pred zid!"

"Protestiram proti takemu ravnanju in prosim, da me ne tikate, mladi mož," je jecljal aretirani.

"Pobili te bomo, ker je krogle zate škoda," mu je miličnik skočil v besedo. "Pri nas v sovhozu se ne protestira, slišiš!"

Kmalu mi je postalo jasno, zakaj je možki zašel v ta težavni položaj. Kriv je bil njegov priimek. Pisal se je Gebels in na njegovo nesrečo se je rodil v Nemčiji, v Königsbergu. Zraven Gebelsa je sedela na klopi njegova žena, obilna Judinja z močno osivelimi lasmi. Izmenjaje je ihtela ali pa predstavnike državne oblasti obmetavala s kletvicami v jidišu, ki jih ti na srečo niso razumeli. Potem je svoje mučitelje pozivala k "uvidu in zdravi pameti", kar se je v tem primeru zdelo bolj kot šala.

"Toda tovariši!" sem rekla. "Nemški minister za propagando se piše Goebbels in ne Gebels."

"Da, da, da!" je jecljal nesrečni Gebels. "Pri nas v Šmerinki je dober ducat Gebelsov. Eden izmed njih je strokovnjak za talmud, moj stric Izik Gebels pa se je kot vojak Rdeče armade boril proti Denikinu - junak državljanske vojne z visokimi odlikovanji."

"Gebels ali Goebbels, kje je tukaj razlika?" je dejal predsedujoči sovhoza. "Ne slišim nobene razlike. A ti slišiš razliko, Arkaša?"

"Nobene razlike ni!" je ugotovil miličnik in s cevjo revolverja mahal pred obrazom ujetnika. "Samo zavedel bi nas rad, fašist. Daj, priznaj, da si brat velike nacistične živine!" Zdelo se je, da sedemnajstletnik ni niti za hip dvomil.

Griša je stal ob strani in gledal v tla. V nasprotju z njegovima dvema tovarišema je bil zanj prizor očitno mučen.

"Zakaj si rojen v Königsbergu?" je vprašal predsedujoči. "A si Nемец?"

"Daj, Jossele, povej jim, zakaj si prišel na svet v Königsbergu." Gebelsova žena je objela svojega moža. "Ne boj se, pri tebi sem, Jossele, vse se bo pojasnilo", je šepetala. "Saj tovariši niso neumni," je še dodala glasno.

"Moj oče je bil trgovski potnik," je pojasnil Gebels. "Več let je s svojo družino potoval, bil v Lvovu, Krakovu, Budimpešti, Kijevu in številnih drugih krajih. Moja sestra je rojena v Černovicah, jaz pa v Königsbergu. Kmalu po mojem rojstvu smo odpotovali naprej. Königsberga sploh ne poznam in ne znam niti besede nemško."

"Vse to me ne prepriča!" je tulil miličnik. "Ustreliti, pravim! Ustreliti!"

"Pri streljanju si pa zelo hiter, Arkaša," je dejal Griša tiho.

"Saj sem vendar Jud!" je cvilil nesrečni Gebels obupano. "Nemci sovražijo Jude! V zadnjem trenutku smo pobegnili iz Šmerinke. Jud sem. Lahko dokažem."

"To možnost ti bomo dali," je dejal predsedujoči, "in zato smo prosili Rožo Abramovno, da pride k nam."

Vsi udeleženi so sedaj gledali mene.

Eines Tages haben sie meinen Vater dann umgebracht."

Wir waren nicht die einzigen Evakuierten in der Siedlung. Anfang August traf ein Flüchtlingstransport in der Sowchose ein, hauptsächlich Juden aus der westlichen Ukraine. Daß sie ausgerechnet zu uns, in die Gegend von Nowgorod, die inzwischen selbst von deutschen Truppen bedroht war, evakuiert worden waren, kann man nur auf das Chaos und die Desorganisation jener ersten Kriegsmonate zurückführen. Eine Woche später fuhren sie weiter Richtung Osten. Zwei oder drei Tage nach ihrer Ankunft erschien Grischa in unserem Quartier, winkte mich zu sich, legte den Zeigefinger auf die Lippen und deutete mit den Augen Richtung Tür.

"Wir haben vielleicht den Verwandten eines großen Nazibonzen festgenommen.", flüsterte er mir ins Ohr, als wir auf der Straße waren.

"Bitte wie? Ein Nazibonze? Hier in der Sowchose?" Ich traute meinen Ohren nicht.

"Sie sollen uns bei der Aufklärung des Falles helfen."

"Ich?"

"Kommen Sie mit!" flüsterte Grischa. Ich folgte ihm zum Verwaltungsgebäude der Siedlung, das der Sitz des Dorfsowjets, die Wachstube der Miliz sowie Telegraphen- und Postamt in einem war.

Der "Nazibonze" war ein untersetzter, kleiner Jude mit Glatze, dessen Alter schwer zu schätzen war. Er wirkte völlig verängstigt. Der Dorfmilizionär, ein siebzehnjähriger Komsomolze, stand mit gezogenem Revolver und schrie immer wieder mit hoher, sich beinahe überschlagender Stimme: "Ich glaube dir kein Wort, du Faschist! An die Wand stellen! Wir werden dich ganz einfach an die Wand stellen!"

"Ich protestiere gegen diese Behandlung, und bitte duzen Sie mich nicht, junger Mann", stammelte der Festgenommene.

"Erschlagen werden wir dich, weil eine Kugel für dich zu schade ist", fiel ihm der Milizionär ins Wort. "Bei uns in der Sowchose wird nicht protestiert, hörst du!"

Bald wurde mir klar, warum der Mann in diese mißliche Lage geraten war. Schuld war sein Familienname. Er hieß Gebels, und zu seinem Unglück war er auch noch in Deutschland, in Königsberg, auf die Welt gekommen. Neben Gebels saß seine Frau auf der Bank, eine füllige Jüdin mit stark ergrautem Haar. Abwechselnd schluchzte sie oder belegte die Repräsentanten der Staatsgewalt mit Flüchen in jiddischer Sprache, die diese zum Glück nicht verstanden. Dann wieder appellierte sie an "die Einsicht und den gesunden Menschenverstand" ihrer Peiniger, was in diesem Fall eher wie ein Scherz anmutete.

"Aber Genossen!" sagte ich. "Der deutsche Reichspropagandaminister heißt Goebbels und nicht Gebels."

"Ja, ja, ja!" stotterte der unglückliche Gebels. "Bei uns in Schmerinka gibt es ein gutes Dutzend Gebels. Einer davon war Talmudgelehrter, und mein Onkel, Izik Gebels, hat als Soldat der Roten Armee gegen Denikin gekämpft, ein hochdekoriertes Held des Bürgerkriegs."

"Gebels oder Goebbels, wo ist da der Unterschied?" meinte der Direktor der Sowchose. "Ich höre da keinen Unterschied. Hörst du einen Unterschied, Arkascha?"

"Da ist kein Unterschied!" stellte der Milizionär fest und fuchtelte mit dem Lauf des Revolvers vor dem Gesicht des Verhafteten. "Der versucht doch nur, uns hinters Licht zu führen, der Faschist. Los, gib zu, daß du der Bruder des Nazibonzen bist!" Der Siebzehnjährige schien nicht den Funken eines Zweifels zu haben.

Grischa stand abseits und schaute zu Boden. Im Unterschied zu seinen beiden Kameraden war ihm die Szene offenbar peinlich.

"Warum bist du in Königsberg geboren?" fragte der Direktor. "Bist du ein Deutscher?"

"Los, Jossele, sag ihnen, warum du in Königsberg auf die Welt gekommen bist." Gebels'

"Saj ste Judinja? Mar ne?"

"Sem, toda..."

"Ne, ne, ne razumite me napak," je hitel predsedujoči pojasnjevati nesporazum. "Gre samo za to, ... hm ... rad bi rekel, da ..." Mel si je roke, postalo mu je nerodno in zardel je.

"Vi gotovo lahko najbolje presodite, ali je nekdo judovsko obrezan ali ne," je rekel miličnik. "Jaz osebno seveda ne verjamem, da je ta prasec Jud." Cev revolverja je pritisnil Gebelsu na sence. "Daj, sleci hlače, ti rit!" Miličnik se je režal.

Če ne bi bili sredi vojne in se nemške čete ne bi bližale, bi morda protestirala. Toda vedela sem, da je Gebelsovo življenje viselo na svileni nitki. Naslednje sodišče je bilo oddaljeno petdeset kilometrov. Vsak dan smo dobivali z bojišča poročila o mrtvih. Gebelsa bi za skednjem ali kar pred upravo stavbo postavili pred zid, ustrelili in njegovo truplo odvrgli na smetišče. V vsej državi so ustrelili na tisoče domnevnih vohunov in izdajalcev. Kaj pa je pomenila usoda posameznika?

Gebels je pričel jokati. Njegov zgubani obraz je naenkrat spominjal na papir, ki so ga zmečkali v kroglo in po nemarnem vrgli v kot. "Devetinštirideset jih imam," je ihtel. "Še nikoli v življenju me niso tako ponižali."

"Kar daj, Jossele," je dejala njegova žena tiho, "je že v redu." Njeni prsti so nežno božali njegovo plešo in sive pramene las nad ušesi. "Je že dobro. Saj gre samo za trenutek. Stori to meni na ljubo, stori to zaradi otrok."

V grlu sem čutila cmok.

Roke ga niso ubogale. En gumb na hlačah se je odtrgal, padel na tla in se odkotalil pod mizo predsedujočega v sovhozu.

Gebelsove spodnje hlače so bile temno sive in luknjaste. Ko jih je slekel, je bil bled kot stena. Miličnik je spustil revolver.

"To je nedvomno delo judovskega obrezovalca." Mar sem bila res jaz tista, ki je izrekla ta neumni stavek? Moj glas je zvenel tuje in hripavo. Gebels je hlače spet potegnil gor in se opirajoč na ženino roko počasi odvrlel iz sobe. Molče smo gledali za njima.

Ko sem bila spet na cesti, sem slišala korake. Ustavila sem se. Griša je stopil k meni. Težko je dihal.

"Roza Abramowna ..., " je začel.

"Za božjo voljo, Griša," sem ga prekinila. "Prosim, ne recite sedaj ničesar!"

Prevedla Vesna Kondrič Horvat

Frau umarmte ihren Mann. "Fürchte dich nicht, ich bin bei dir, Jossele, es wird sich alles aufklären", flüsterte sie. "Die Genossen sind doch nicht dumm", fügte sie laut hinzu.

"Mein Vater war Handelsreisender", erklärte Gebels. "Jahrelang ist er mit seiner Familie umhergezogen, war in Lemberg, Krakau, Budapest, Kiew und zahlreichen anderen Orten. Meine Schwester ist in Czernowitz geboren und ich in Königsberg. Kurz nach meiner Geburt sind wir wieder weggezogen. Ich kenne Königsberg überhaupt nicht und kann kein Wort Deutsch."

"Das überzeugt mich alles nicht!" brüllte der Milizionär. "Erschießen, sage ich! Erschießen!" "Du bist ganz schön schnell im Erschießen, Arkaschka", sagte Grisca leise.

"Aber ich bin doch Jude!" kreischte der unglückselige Gebels verzweifelt. "Die Deutschen hassen die Juden! Wir sind im letzten Augenblick aus Schmerinka geflüchtet. Ich bin Jude. Ich kann es beweisen."

"Diese Möglichkeit wollen wir dir geben", sagte der Direktor, "und haben deshalb Rosa Abramowna gebeten, zu uns zu kommen."

Alle Beteiligten schauten nun mich an.

"Sie sind doch Jüdin? Nicht wahr?"

"Das bin ich, aber..."

"Nein, nein, verstehen Sie mich nicht falsch", beeilte sich der Direktor, die Sache richtigzustellen. "Es geht nur darum, .. eh .. was ich sagen will, ist..." Er rieb sich die Hände, wurde verlegen und errötete.

"Sie können sicherlich am besten beurteilen, ob jemand jüdisch beschnitten ist oder nicht", sagte der Milizionär. "Ich persönlich glaube ja nicht, daß dieser Schweinehund ein Jude ist." Er preßte Gebels die Revolvermündung gegen die Schläfe. "Los, zieh die Hose aus, du Arsch!" Der Milizionär grinste.

Wären wir nicht mitten im Krieg gewesen und die deutschen Truppen auf dem Vormarsch, hätte ich vielleicht protestiert. Aber ich wußte, daß Gebels' Leben an einem seidenen Faden hing. Das nächste Gericht war fünfzig Kilometer entfernt. Täglich kamen Todesmeldungen von der Front. Man würde Gebels hinter einer Scheune oder gleich vor dem Verwaltungsgebäude an die Wand stellen, erschießen und seine Leiche auf den Müll kippen. Im ganzen Land wurden Tausende von vermeintlichen Spionen und Verrätern erschossen. Welche Bedeutung hatte schon das Schicksal eines einzelnen?

Gebels begann zu weinen. Sein faltiges Gesicht erinnerte plötzlich an ein zu einer Kugel gerolltes und achtlos in eine Ecke geworfenes Blatt Papier. "Neunundvierzig Jahre alt bin ich geworden", schluchzte er. "Noch nie in meinem Leben bin ich so gedemütigt worden."

"Mach es Jossele", sagte seine Frau leise, "es ist schon in Ordnung." Ihre Finger streichelten sanft seine Glatze und die grauen Haarbüschel über seinen Ohren. "Es ist gut. Es ist doch nur für einen Augenblick. Tu es mir zuliebe, tu es wegen der Kinder." Ich spürte einen Kloß im Hals.

Die Hände gehorchten ihm nicht. Ein Hosenknopf riß ab, fiel auf den Boden und rollte unter den Schreibtisch des Direktors der Sowchose.

Gebels' Unterhose war dunkelgrau und löchrig. Als er sie ausgezogen hatte, war er kreidebleich. Der Milizionär ließ den Revolver sinken.

"Das ist ohne Zweifel die Arbeit eines jüdischen Beschneiders." War ich es, die diesen albern Satz gesagt hatte? Fremd und heiser hatte meine Stimme geklungen. Gebels zog die Hose wieder an und schleppte sich, gestützt auf den Arm seiner Frau, langsam aus dem Zimmer. Schweigend blickten wir den beiden nach.

Als ich wieder auf der Straße war, hörte ich Schritte. Ich blieb stehen. Grisca kaum auf mich zu. Er atmete schwer.

"Rosa Abramowna...", begann er.

"Um Gottes Willen, Grisca", unterbrach ich ihn. "Bitte sagen Sie jetzt kein Wort!"

Erika Vouk

je bila rojena leta 1941 v Mariboru. Pesnica in prevajalka. Živi in dela v Mariboru, zaposlena v Mariborski knjižnici. Pesniški začetki že na Klasični gimnaziji v Mariboru. Objavljala v Mladi misli, literarnem glasilu tedanje Klasične gimnazije. Maturirala leta 1959. Po nedokončanem študiju psihologije in filozofije dolgoleten literarni molk. Nato leta 1980 začetek sodelovanja z gledališko skupino Tespisov voz in začetek pisanja in objavljanja poezije.

Doslej je izdala pesniške zbirke Bela Evidika, 1884, Belo drevo, 2000, Opis slike, 2002, Album, 2003.

Revijalne objave poezije v Dialogih, Sodobnosti, Literaturi in predvsem v Primorskih srečanjih.

Prevodi: Faust, drugi del, 1996 in 1999, Frank Weedekind, Lulu, Georg Büchner, Vojček, Alexander Dumas, Trije mušketirje (prevod scenarija iz hrvaščine), Emanuel Schikaneder, Čarobna piščal (libreto), Heiner Müller, Macbeth (tudi priredba za radijsko igro).

Prevaja otroško in mladinsko literaturo.

Za prevod Fausta, izdanega v zbirki Kondor pri Mladinski knjigi, prejela leta 1997 Glazerjevo listino, priznanje mesta Maribora za literarne dosežke.

Leta 2000 za pesniško zbirko Belo drevo nominirana za Veronikino nagrado. Na natečaju za najboljšo pesem v okviru mariborske prireditve Ko te napiše knjiga leta 2002 dobila naziv Vitezinja pesništva.

Za pesniško zbirko Opis slike leta 2002 prejela Jenkovo nagrado.

poet and translator, born on 1941 in Maribor. She lives and works in Maribor. Her poetical beginnings go as far back as her grammar school days in Maribor, where she regularly contributed for the school literary magazine, Mlade misli (Young Thoughts). Finishing grammar school in 1959, she went on to study psychology and philosophy. Her uncompleted studies were followed by a long period of literary silence. In 1980 she joined the theatre group Tespisov voz and began publishing poetry.

Poetry books: White Eurydice, 1984, Anima, 1990, White Tree 2000, Description of a Painting, 2002, Album 2003.

She translated J. W. Goethe, Faust, part II, 1996, 1999, Frank Weedekind, Lulu, Georg Büchner, Vojček, Alexander Dumas, Three Musketeers (translated script from Croatian), Emanuel Schikaneder, Magic Flute (libretto), Heiner Müller, Macbeth (adaptation for a radio play), and several translations of children's and teenage literature.

In 2000, her collection of poems White Tree was nominated for Veronika's Prize. In 2002, her collection of poems Description of a Painting received Jenko's Prize.

1

NA OLJKE, kot na starke, se kulisa
noči spusti; kot stara ptica sede.
Črnina na črnino brez zarisa.
Potiho žvižgam in molčim besede.

2

GOLOTA kože v luči, ki še z zadnjo
svetlobo sije, vse bolj pritajeno,
da še poslednjič pozlati to ženo,
ki deško lep cigan se sklanja nadnjo.

3

PREVEČ je sonca in preveč žarijo
na platnu barve in preveč lahkotno
te bele roke s čopičem drsijo,
premalo je zamaknjeno, odsotno
odhajanje;
s preostro, nezabrisano šrafuro,
z vztrajnostjo kamnite kariatide
je v vsej ostrini pred menoj to uro,
kar je bilo, kar je in kar še pride.

4

PREVEČ prosojno modra za nebo,
za redki zrak nad snežnimi opasti,
preveč ukrivljen je in preostro
zarisan zeva, v preveliki slasti
kljun kralja med kragulji.
Čudovita
Remedios pa z belimi metulji,
le v slap razsutih črnih las ovita,
leti v nebo v spiralasti krivulji.

5

BEL kršni zid, vsenaokrog puščava,
vklesani nerazločni, tuji stih.
Je veter dolbel kamen? Je pisava?
So jo izpisali nekoč menihi?

V prostranstvu peska, bela in odsotna,
stoji do gležnjev, krhka po postavi,
z asfaltnim leskom v očeh in potna
v objemu temnega ljubimca v glavi.

1

*UPON OLIVE TREES, as upon women old, night
Scenery descends; it settles like an old bird.
Blackness upon blackness left untraced.
I whistle gently and silence words.*

2

*NAKED skin bathed in light that flickers
In its final glow, ever more subtly,
To glaze this woman one last time in gold
And the beautiful boyish gypsy bending over her.*

3

*TOO much sun and too dazzling
Are these colours and too lightly glides
The white hand with the paintbrush,
Too little rapture, too conscious
Is the going;
With strokes too sharp and too unpolished
With the endurance of a stone caryatid
In total focus I now see before me
What was, what is and what is yet to be.*

4

*TOO translucent for the sky, the blue,
For the thinning air above the snowdrifts,
Too crooked, too sharply
Sketched, too eager the beak
Of the hawk king gapes.
And beautiful
Remedios with her snow-white butterflies,
Wrapped in a waterfall of tumbling black hair,
Soars into the sky, making loops in mid-air.*

5

*A WHITE stone wall, desert all around,
A carving of verse strange and unclear.
Did the wind chisel the rock? Is this writing?
Did the monks inscribe it in ages past?*

*In the vast expanse of sand, white and dazed,
Ankle-deep, a fragile figure stands, perspiring,
An asphalt-glow in her eyes, embraced
By a dark-skinned lover in her head.*

6

NEKAJ med tišino in med glasom,
krhko, kot so turške golobice,
nekaj med neskončnostjo in časom
sili med raztrgane vrstice
ostrega, neznanega jezika,
da iz rež razparanega krika
prhne skozi zrak
nizek in težak
let brezkrile ptice.

7

SUH, vroč veter z vonjem cedrovine,
svilne gube peska pod nogami,
oljna mira, krš izkapanine
starodavnih kipov v sipki jami.
Tih skrunilec nezmotljivo sluti,
pritajen glas sliši - spet zasuti,
spet zasuti
mu zadihano pošepetava
z glasom vetra ranjena puščava;
spet zasuti - preden se zgodi
v zrncu peska čudež galaksij.

8

V NAJMANJŠEM so neskončnosti vesolja,
na robu časa in na robu sebe,
v kroženju planetov neka volja
kali semena, dviga, spušča morja,
z obiljem slanah rib gosti galebe,
s cipresami nazobčana obzorja
in jadra riše željnemu pogledu;
ostrina misli, pesem iz navdiha,
v smislu živ izvira filozofije,
zbledele note Pete simfonije -
razkošje v navideznem neredu.

9

ŽE SKORAJ NOČ, a še v visokem letu
galebi v zraku,
prej bleščče beli,
zdaj v prvem pozlačenem mraku
v ugašajoči luči potemneli,
kot sive senčne ptice iz legende
o mrtvi barki starega krmarja. -
Od morske trave plima zaudarja.
Zašiljen krajec lune decrescende.

6

*SOMETHING between voice and silence,
Brittle as Turkish doves,
Something between Infinity and Time
Wedges between the shredded lines
Of the sharp, unknown tongue,
So out of the crack of a ripped scream
It moves, fluttering through the air,
Low and heavy,
A wingless bird.*

7

*DRY hot wind, the scent of cedarwood,
Silk folds of sand seeping underfoot,
Oily myrrh, the remains of excavated
Ancient sculptures from the crumbling hollow.
The quiet robber, with his clear premonition,
A muffled voice he hears: fill it again,
Fill it again
Whispers the wounded desert,
Breathless, this desert wind,
Fill it again - before a miracle
Of the universe unfolds in a grain of sand.*

8

*SMALLEST THINGS hold the infinitudes of the universe,
On the edge of Time and the edge of oneself,
Circling planets, and a Will
Sprouts the seeds, has the seas ebb and flow,
Lavishes sea gulls with salty fish,
- horizons saw-toothed with cypress trees -
Paints sails for a yearning gaze;
Precise thinking, a poem in a flash of inspiration,
Meaning as the living source of philosophy,
Faded notes of the Fifth Symphony -
Luxury in a seeming chaos.*

9

*ALMOST NIGHTFALL, but the sea gulls
Are mid-air, in flight,
Blazing white before,
But darkened now by the first gilded dusk
Of a dying light,
Like grey shadow birds from the legend
Of the old helmsman's dead boat. -
From the sea weeds a reeking tide.
A pointed quarter of a moon decrescent.*

10

TO PLATNO, ta zamrznjena belina,
ta barva neprosojnega ledu,
ta slika, ta nasičena praznina
in ta neznan, tresoč podpis pri dnu.

Ta pričujoča, ta slepeča odsotnost,
ta mrzlični pogled zaledenel,
ta krotka, ta obvladana lahkotnost
odpovedi, ta krik neznosno bel.

11

SKOZI STEKLO SO STRMELI
pogrebci -
zločinci in žrtve.
Kot prežvečene Wrigley's so mlieli
očenaše za mrtve.
Tenka igla pravice in strupa -
umrl je odprtih oči.
Nič katarze, nič obupa.
Gledal je v ljudi.

10

*THIS CANVAS, this frozen whiteness,
This colour of nontranslucent ice,
This picture, this saturated void,
And this strange shuddering signature near the bottom.*

*This here and now of the blinding absence,
This frenzied gaze turned to ice,
This meek, this managed lightness
Of renunciation, this scream unbearably white.*

11

*THROUGH GLASS THEY STARED,
The mourners -
Criminals and victims.
Muttering the Lord's Prayer
Like a piece of chewed-up Wrigley's.
A fine needle of justice and poison. -
He died with his eyes wide open.
No catharsis, no despair.
Looking at the onlookers.*

Translated from the Slovene by Ana Jelnicar

rojena 1974 v Bonnu, študij prava v Passau in Leipzigu, nato študij mednarodnega in evropskega prava v Leipzigu, prav tako v Leipzigu študirala na Nemškem inštitutu za literaturo. Trenutno pravna referentka, živi v Leipzigu. Leta 1999 nagrada Humboldtove univerze za esejistiko, 2000 nagrada Caroline Schlegel za esejistiko, 2002 Bremenska nagrada za književnost, 2002 nagrada za književnost festivala Rauriser Literaturtage, 2002 Nemška knjižna nagrada za najuspešnejši prvenec, 2003 nagrada sklada za Hölderlinovo nagrado, 2004 štipendija vile Decius v Krakavu, Poljska.

Geboren 1974 in Bonn, Jurastudium in Passau und Leipzig, Studium des Internationalen Rechts und Europarechts sowie Studium am Deutschen Literaturinstitut Leipzig. Derzeit Rechtsreferendarin, lebt in Leipzig. 1999 Preis der Humboldt Universität für Essayistik, 2000 Caroline-Schlegel-Preis für Essayistik, 2002 Bremer Literaturpreis, Förderpreis, 2002 Rauriser Literaturpreis, 2002 Deutscher Bücherpreis für das erfolgreichste Debüt, 2003 Förderpreis zum Hölderlin Preis. 2004 Stipendium der Villa Decius in Krakau, Polen.

Juli Zeh

Orel in angel

(odlomek iz romana)

Odkar sem prišla v stanovanje, se je nekaj malenkosti spremenilo, in na to sem bila ponosna. V bližino stanovanjskih vrat sem pribila žebelj, na katerega sem lahko obesila jakno, ko sem vstopila. V kuhinji je stal električni kuhalnik za vodo in na hladilniku dve skodelici. Z boljšjega trga sem privlekla škatlo knjig, ki so smrdela po kleti in niso imele med seboj prav nič skupnega. Pa nič zato. Ugotovila sem, da je Jessie včasih pomirilo, če sem ji brala, in pri tem je bilo čisto vseeno, kaj. Važno je bilo le, da so se besede, ki sem jih brala, do pike natančno ujemale s črkami na papirju, in to je pikolovsko preverjala tako, da je nenehno stegovala vrat in sledila vrsticam v knjigi. Stoodstotno ujemanje med pisano in govorjeno besedo ji je bilo nekako v oporo, medtem ko je vse ostalo okrog nje, predmeti, jaz, strop in tla, deli njenega lastnega telesa, knjiga kot taka in moje besede kot take menjavalo agregatna stanja od trdnega do tekočega in plinastega in puščalo njeno izmučeno zavest v nekem brezmejnem, brezpomenskem prostoru. Škatla s knjigami v sobi številka tri je bila pripravljena kot komplet za prvo pomoč in njena vsebina je v sili lahko težave včasih ublažila, nikoli pa jih ni mogla pozdraviti.

Kupila sem ji par rabljenih vojaških škornjev, za mrzli letni čas, bili so v veži, in vsake toliko jih je šla obiskat, obula pa jih ni nikoli. In potem je bil tam še nov armafleks iz športne trgovine. S pravo žimnico me ne bi nikoli spustila v stanovanje.

Najbolj revolucionarno novost pa sem potegnila iz gradbenega zabojnika nekje na Stubenringu, naložila sem si jo na hrbet in jo vlekla po vsej Praterstraße, vse do hiše. Pozvonila sem in počakala, da je pogledala iz okna sobe številka ena.

Pridi dol, sem zaklicala, pomagaj mi jo odnesti gor.

Nikoli, je zakričala, ta reč nikoli ne bo prišla v stanovanje.

Njen glas je odmeval po cesti, ljudje so prekinili pot in si, tako kot jaz, naslonili glavo na tilnik in se ozrli navzgor.

Prosim, sem zaklicala tako pridušeno, kot je le bilo mogoče, prisežem, da je to zadnje, kar prinašam.

Ne, se je še glasneje zadrila, poberi se s to rečjo in najbolje, da se tudi ti več ne vrneš. NIKOLI več te nočem videti!

Postajalo je nevarno. Ko se je v Jessie vzbudila kljubovalnost, je lahko s prekrižanimi rokami in iztegnjeno glavo padla nazaj na asfalt in si razbila glavo, preveč trmasta, da bi se ujela. Jasno sem čutila, da ni več veliko manjkalo. Še vedno je kričala, videla sem jo, kako rjuje v okenski odprtini, nad njo strešno slame in nato modro nebo, po katerem so krožili galebi, kot da bi bilo v bližini morje, vendar so se prišli potapljat le v nesnago na cestah. Potrebovala sem idejo, hitro, veličastno idejo. Dokler je še visela z okna, sem imela čas. In nato mi je Gospod poslal inspiracijo.

Stara je, umira!

Zarjovela sem tako na glas, da me je slišala kljub svojemu vreščanju. V trenutku je umolknila.

Pridem dol, je rekla.

Okno se je zaprlo. Skorajda v istem trenutku, vsaj tako se mi je zdelo, so se od znotraj odprla hišna vrata, očitno se je zadričala po stopniščni ograji. Nasmehnila sem se, ona je ostala resna. Miza je bila stara in težka, vsa prepojena z vodo, nič drugega kot bistvo mize: štiri noge in plošča.

Miza, to je Jessie, sem rekla. Jessie, to je Miza.

Adler und Engel

(Ausschnitt aus dem Roman)

Seit ich in die Wohnung kam, hatten sich ein paar Details verändert, und darauf war ich stolz. In der Nähe der Wohnungstür hatte ich einen Nagel eingeschlagen, an den ich meine Jacke hängen konnte, wenn ich eintrat. In der Küche standen ein elektrischer Wasserkocher und zwei Tassen auf dem Kühlschrank. Vom Straßenverkauf am Naschmarkt hatte ich eine Kiste Bücher gebracht, die nach Keller stanken und untereinander überhaupt nichts miteinander zu tun hatten. Das schadete nichts. Ich hatte herausgefunden, dass es Jessie manchmal beruhigte, wenn ich ihr vorlas, und es war ganz gleichgültig, um welchen Text es sich dabei handelte. Wichtig war nur, dass die von mir gesprochenen Wörter haargenau mit der Schrift auf dem Papier übereinstimmten, und das überprüfte sie pedantisch, indem sie andauernd den Hals reckte und im Buch die Zeilen mitverfolgte. Die hundertprozentige Entsprechung zwischen geschriebenem und gesprochenem Wort schien ihr irgendwie Halt zu geben, während alles andere um sie herum, Gegenstände, ich, Zimmerdecke und Boden, die Teile ihres eigenen Körpers, das Buch an sich und meine Worte an sich den Aggregatzustand von fest zu flüssig zu gasförmig wechselten und ihr gepeinigtes Bewusstsein in einem völlig entgrenzten, bedeutungsleeren Raum alleine ließen. Der Bücherkarton in Zimmer Drei stand bereit wie ein Erste-Hilfe-Kasten, dessen Inhalt im Notfall manchmal lindern, allerdings niemals heilen konnte.

Ein Paar gebrauchter Armeestiefel hatte ich ihr gekauft, für die kalte Jahreszeit, sie standen im Flur, und ab und zu ging sie dorthin, um sie zu besuchen, wenn auch ohne sie anzuziehen. Dann gab es noch eine neue Campingmatte zum Ausrollen aus dem Sportgeschäft. Mit einer richtigen Matratze hätte sie mich niemals in die Wohnung gelassen.

Die Revolutionärste aller Neuerungen aber hatte ich irgendwo am Stubenring aus einem Baucontainer gezogen, mir auf den Rücken geladen und die ganze Praterstraße entlang bis vors Haus geschleppt. Ich klingelte, bis sie sich oben aus dem Fenster in Zimmer Eins lehnte.

Komm runter, rief ich, hilf mir hoch tragen.

Niemals, schrie sie, das kommt mir nicht in die Wohnung.

Ihre Stimme hallte durch die Gasse, Menschen unterbrachen ihren Weg, um wie ich den Kopf in den Nacken zu legen und nach oben zu sehen.

Bitte, rief ich so gedämpft wie möglich, ich schwöre, es ist das letzte, was ich bringe.

Nein, kreischte sie noch lauter, hau ab mit dem Ding und komm am besten selbst nicht wieder. Ich will dich NIE wieder sehen!

Es wurde gefährlich. Wenn bei Jessie der Trotz erwachte, konnte sie mit verschränkten Armen und gerecktem Kinn rückwärts auf den Asphalt fallen und sich den Schädel einschlagen, zu verbockt, um sich abzufangen. Ich spürte deutlich, dass es demnächst so weit war. Sie schrie noch immer, ich sah sie in der Fensteröffnung toben, über ihr der Dachfirst und dann der blaue Himmel, in dem die Möwen kreisten, als wäre irgendein Meer in der Nähe, dabei kamen sie nur, um nach dem Dreck in den Straßen zu tauchen. Ich brauchte eine Idee, eine schnelle, großartige Idee. Ich hatte Zeit, solange sie noch aus dem Fenster hing. Und dann schickte mir der Herr eine Inspiration.

Er ist alt, er stirbt!

Ich brüllte es so laut, dass sie mich trotz ihres eigenen Gezeters hören konnte. Sie verstummte augenblicklich.

Živjo, je dahnila.

Bilo bi precej bolj preprosto, če bi jo sama zvelkla gor, saj je bila Jessie premajhna in poleg tega je hotela na vsak način biti spodaj, tako da sem se morala nenehno sklanjati in sem imela golen polno modric. Toda bila je zelo zagnana, z vsem srcem pri stvari, na vsakem vogalu je opozarjala, da ne bi zadeli v ograjo in nisem ji hotela pokvariti veselja. Mizo sva postavili v kuhinji pod okno. Jessie jo je pobožala po plošči.

Lepa je, je nežno rekla, kje si jo našla?

V smeteh, sem odgovorila, bila je tako žalostna.

Z zastrtimi očmi je pogledala proti meni.

Dobro, da je zdaj tukaj, je rekla.

Prikimala sem.

Poglej, sem rekla, kaj sem prinesla zanjo.

Na upogibu leve roke se je zibala vrečka z dvema zavojčkoma riža. Takoj je razumela. Miza bi bila vesela, če bi se na njej jedlo. To je bilo njeno delo. Odslej je bilo Jessie mnogo preprosteje hraniti, in ko sva morali čez nekaj tednov nenadno zapustiti stanovanje, je bila miza edino, od česar se je poslovila.

Zvečer, ko sem prišla, mi je stekla nasproti. Prinesla sem kavo in nekaj zavojčkov sladkorja, vse pretihotapljeno iz pisarniške kuhinje v hlačnih žepih, in prinesla sem riž, vedno riž, saj se je nanj navadila in tako jedenje riža zanjo ni bilo več hranjenje, temveč ritual. Kuhali sva ga dvakrat dlje, kot je pisalo v navodilih za pripravo, Jessie je razrezala vrečko, mirno kot kirurg pri odpiranju trebušne stene, jaz pa sem celotno količino v enem kosu stresla v lonec. Vanj sva natresli sol in če sem imela pri roki paradižnik, sem ga v pesti zmečkala in pokapala njegov sok po rižu. Iztisnjen ostanek sem ji smela poriniti v usta, če sem ji predtem povedala zgodbo o kači, ki je zaradi barvitih reči, ki jih je jedla, postajala vedno bolj pisana, dokler se ni lesketala kot rajčica in se je ves pragozd spremenil v črno-belo sliko. Nato sem ji dala svoje žepno ogledalce, da je lahko občudovala svoja rdeča lica. Postavila se je k mizi, v vsaki pesti po eno žlico.

Kaj bo danes, je vprašala.

Nekaj časa bo še trajalo, sem odgovorila, nikar ne stoj tako.

Kaj bo, ni odnehala.

Riž s Kantom, sem rekla.

Oh, ne, ne Kanta, je rekla. Zakaj ne bi imeli zraven Nietzscheja, Kant je bil že včeraj.

Prav zato, sem rekla, in Kanta še ni zmanjkalo. Morava ga porabiti.

Vzdihnila je in vrgla pribor na mizo, jaz pa sem šla po knjigo.

Jedli sva iz posode, jaz sem sedela na stolu, Jessie pa je stala poleg mene. Knjigo sem imela odprto pred seboj in tu in tam je z vilic padlo nekaj riževih in pristalo med vrsticami.

Kantova glavna dela, sem brala, ne sodijo le k najpomembnejšim, temveč tudi k najtežjim delom svetovne književnosti.

Ah, je zavpila, saj to sploh ni pravi Kant, le njegova aroma!

Seveda, sem rekla, k rižu pravi Kant sploh ne gre, pretežak je zanj.

Potem bi lahko vzeli tudi Nietzscheja, je zamomljala s polnimi usti.

Tudi od Nietzscheja imava samo aromo, sem rekla.

Dvignila sem knjigo: Mala zgodovina svetovne filozofije. Tako se je zasmejala, da ji je polovica riževih zrn popadala iz ust, med najinimi obroki se je pogosto tako smejala, toda kljub temu je še vedno dovolj spravila vase, in četudi je bil to njen edini dnevni obrok, je bilo to še vedno boljše kot nič, bila sem zadovoljna, in res je dobival njen obraz vedno več barve.

Ob koncih tedna sem prihajala prej, toda nikoli pred sedmo, hotela sem jo navaditi na določen ritem in se zanesti na to, da je bila sposobna preživeti dan brez mene. Proste

Ich komme runter, sagte sie.

Das Fenster schlug zu. Fast im gleichen Augenblick, kam es mir vor, wurde die Haustür von innen geöffnet, sie musste auf dem Treppengeländer heruntergerutscht sein. Ich lächelte, sie blieb ernst. Der Tisch war alt und schwer, vollgesogen mit Wasser, nicht mehr als die Essenz von einem Tisch: Vier Beine und eine Platte.

Tisch, das ist Jessie, sagte ich. Jessie, das ist Tisch.

Hallo, hauchte sie.

Es wäre erheblich einfacher gewesen, ihn alleine die Treppe hoch zu schaffen, denn Jessie war zu klein und wollte auch noch unbedingt unten gehen, so dass ich mich unentwegt bücken musste und mir die Schienbeine fleckig schlug. Aber sie war eifrig und mit fliegendem Atem bei der Sache, warnte in jeder Kurve, nicht gegen das Geländer zu stoßen, und ich ließ sie gewähren. Wir stellten den Tisch in der Küche unter das Fenster. Jessie streichelte seine Platte.

Er ist schön, sagte sie zärtlich, wo hast du ihn gefunden?

Im Müll, sagte ich, er sah so traurig aus.

Aus verhangenen Augen schaute sie zu mir hoch.

Gut, dass er jetzt hier ist, sagte sie.

Ich nickte bestätigend.

Schau, sagte ich, was ich für ihn gebracht habe.

An der Beuge meines linken Arms schaukelte eine kleine Tüte, in der sich zwei Kochbeutel Reis befanden. Sie verstand sofort. Der Tisch würde sich freuen, wenn auf ihm gegessen wurde. Das war sein Job. Von da an wurde es einfacher, Jessie zu füttern, und als wir ein paar Wochen später die Wohnung fluchtartig verlassen mussten, war der Tisch das Einzige, von dem sie sich verabschiedete.

Sie lief mir entgegen, wenn ich abends kam. Ich brachte etwas Kaffee und ein paar Päckchen Zucker, in den Hosentaschen aus der Kanzleiküche geschmuggelt, und ich brachte Reis, immer Reis, denn sie gewöhnte sich ans Reissen und betrachtete es nicht mehr als Nahrungsaufnahme, sondern als ein Ritual. Wir kochten ihn doppelt so lange, wie die Zubereitungsanweisung empfahl, sie schnitt den Beutel auf, gefasst wie ein Chirurg beim Öffnen einer Bauchdecke, und ich ließ die Masse in einem Stück in den Blechtopf fallen. Wir streuten Salz darüber, und wenn ich eine Tomate dabei hatte, zerquetschte ich sie in der Faust und träufelte den Saft über den Reis. Den ausgedrückten Rest durfte ich ihr in den Mund schieben, wenn ich vorher die Geschichte von der Schlange erzählte, die immer bunter wurde von den farbigen Dingen, die sie fraß, bis sie wie ein Paradiesvogel schillerte und der ganze Urwald sich in ein Schwarz-Weiß-Bild verwandelt hatte. Dann gab ich ihr meinen Taschenkokksspiegel, damit sie ihre roten Backen bewundern konnte. Sie stellte sich an den Tisch, einen Löffel in jeder Faust.

Was gibt es heute, fragte sie.

Es dauert noch, sagte ich, du brauchst dich noch nicht hinstellen.

Was gibt es, drängelte sie.

Reis mit Kant, sagte ich.

Oh nein, nicht Kant, sagte sie. Können wir nicht Nietzsche dazu haben, Kant gab es doch gestern schon.

Eben, sagte ich, und Kant ist noch nicht alle. Wir müssen es aufbrauchen.

Sie stöhnte und warf das Besteck auf den Tisch, während ich ging, um das Buch zu holen.

Wir aßen aus dem Topf, ich saß auf dem Stuhl, Jessie stand neben mir. Das Buch hatte ich aufgeschlagen vor mir, ab und zu fielen ein paar Reiskörner von der Gabel und landeten zwischen den Zeilen.

ure sem izkoristila za to, da sem skočila v svoje stanovanje na Währingerstrasse, kjer je medtem že začelo zaudarjati. Zamenjala sem obleko, šla v pralnico in morda še za nekaj dodatnih uric v pisarno, da sem vsaj pokazala dobro voljo. Jasno je bilo, da si kopljem jamo. Mimogrede sem izvedela, da je prišla nova naloga, nekaj v zvezi z Balkanom, nedvomno moje področje, in Rufus je odpovedal nekaj svojih univerzitetnih predavanj in odletel v Albanijo. Ni me vprašal, ali bi šla zraven, še vedela nisem, za kaj je šlo. Če sem naredila napako in začela razmišljati, kaj se pravzaprav z menoj dogaja, me je takoj zagrabila panika. Stokrat sem si že zabičala, da se bom osredotočila na svoje delo, ostajala zvečer kot ponavadi do desetih in se, to je še posebej pomembno, ob sredah udeleževala naših skupnih večerij. Toda že ob šestih mi je pred očmi zamigotala podoba Jessie, kako sedi za vrati v praznem stanovanju in me čaka. Po sedmi uri me ni nič več zadržalo na stolu. Hotela sem govoriti z Rufusom, vendar mu nisem mogla ničesar povedati. Jasno je bilo, da se Jessie skriva, toda nisem vedela, kaj se je z njo zgodilo in kdo vse je bil pri tem udeležen, in odkar sem iz njenih ust enkrat slišala njegovo ime, sem se prvič znašla v položaju, ko se Rufusu nikakor nisem mogla zaupati.

Prevedla Irena Samide

Die Hauptwerke Kants, las ich, gehören nicht nur zu den inhaltsreichsten, sondern auch zu den schwierigsten der Weltliteratur.

Ach, rief sie, das ist kein echtes Kant, das ist nur Kant-Aroma!

Natürlich, sagte ich, zu Reis kann man echtes Kant nicht nehmen, es ist zu schwer.

Dann hätten wir auch Nietzsche haben können, maulte sie mit vollem Mund.

Von Nietzsche haben wir auch nur Aroma, sagte ich.

Ich hielt das Buch hoch: Kleine Weltgeschichte der Philosophie. Sie lachte so sehr, dass ihr die Hälfte der Reiskörner aus dem Mund fiel, und sie lachte oft auf diese Art während unserer Essen, aber es blieb genug übrig, was sie schluckte, und auch wenn es ihre einzige Mahlzeit am Tag war, war es jedenfalls besser als nichts, ich war zufrieden, und sie bekam wirklich mehr und mehr Farbe im Gesicht.

An Wochenenden kam ich etwas früher, aber nie vor sieben, ich wollte sie an einen bestimmten Rhythmus gewöhnen und mich darauf verlassen können, dass sie in der Lage war, die Tage ohne mich zu überstehen. Die freien Stunden nutzte ich, um in meiner Wohnung in der Währingerstraße vorbeizuschauen, wo es bereits abgestanden zu riechen begann. Ich tauschte meine Klamotten, ging in die Wäscherei und eventuell auch für ein paar Extrastunden ins Büro, um wenigstens meinen guten Willen zu zeigen. Es war klar, dass ich mich ins Aus manövrierte. Am Rande hatte ich erfahren, dass es einen neuen Auftrag gab, irgendetwas mit Balkanbezug, definitiv mein Spezialgebiet, und Rufus hatte ein paar seiner Uni-Vorlesungen ausfallen lassen, um nach Albanien zu fliegen. Er hatte mich nicht gefragt, ob ich mitkommen wollte, ich wusste nicht einmal, worum es ging. Wenn ich den Fehler machte, darüber nachzudenken, was eigentlich mit mir geschah, wurde ich sofort panisch. Ich nahm mir hundert Mal vor, mich auf meine Arbeit zu konzentrieren, abends wie gewohnt bis zehn zu bleiben und vor allem mittwochs an den gemeinsamen Abendessen teilzunehmen. Aber schon um sechs tauchte vor meinem geistigen Auge das Bild auf, wie Jessie in der leeren Wohnung hinter der Tür saß und auf mich wartete. Ab sieben hielt mich nichts auf meinem Stuhl. Ich wollte mit Rufus sprechen, aber es gab nichts, was ich ihm sagen konnte. Es war klar, dass Jessie sich versteckte, aber ich wusste nicht, was mit ihr passiert und wer daran beteiligt gewesen war, und seit ich seinen Namen einmal aus ihrem Mund gehört hatte, war ich zum ersten Mal in einer Situation, in der es keine Möglichkeit gab, mich Rufus anzuvertrauen.

Mlada Vilenica

NAGRAJENEC 3. MLADE VILENICE od 7. do 10. leta
Žiga Mohorič,
učenec 3. razreda Osnovne šole Idrija

Hrenovke

Hrenovke, hrenovke, hrenovke.

Vedno hrenovke.

Za zajtrk zasnojene,
za kosilo zakajene,
za večerjo pa pečene.

Hrenovke, hrenovke, hrenovke.

Ko že mižim

in sladko spim, mi v sanje prilezejo hrenovke.

Hrenovke, hrenovke, hrenovke.

Wieners

Wieners, wieners, wieners.

Always wieners.

*Burned for breakfast,
crisped for lunch,
at dinner they crunch.*

Wieners, wieners, wieners.

When I lay

*at night, asleep
into my dreams wieners creep.*

Wieners, wieners, wieners

Translated by Jure Novak

NAGRAJENKA MLADE VILENICE Od 10. do 14. leta
Agata Venier,
učenka Državne srednje šole "Igo Gruden", Nabrežina

Otroštvo

Otroštvo je kot vrtnica,
ki se soncu igrivo nasmiha,
ki gleda z veseljem v svet
in vsem ponosno razkazuje
svoj cvet.

Kot skrivnostna reka
se otroštvo vije po strugi
in je v svetu mogoče
le po njegovi zaslugi,
še malce otroškega smeha,
ki vse ustnice požgečka
in kdor se nasmehne,
ta je najsrečnejši človek sveta.

Otroštvo je kot mlin,
ki melje veselje,
kot sonce, ki v daljavo sije
in sproščenost v vsa srca lije.

Otroštvo je kot sanje,
ki nam čez noč utrujenost umijejo,
kot zvezda z neba, ki se utrne
in izpolni željo vsakega.

A tudi otroški nasmeh ni neskončen;
od njega se moraš prej ali slej posloviti,
to je težko, vem, a kaj storiti?
Nikoli več se ne bom kot otrok nasmehnila;
nasmehnila se bom odraslo,
mrko in dolgočasno...

Še preden se bom zavedela,
bo otroški smeh izginil v megli daljav
in le majhno solzo mi bo otroštvo
od časa do časa poslalo v pozdrav.

Childhood

*Childhood is like a rose,
smiling at the sun,
bravely gazing at the world,
showing proudly its blossom
to everyone.*

*Like a mysterious river
childhood drifts along banks
and perhaps laughter exists
only because of childhood.
Laughter that tickles lips
and whoever smiles
is the happiest person alive.*

*Childhood is like a mill,
grinding away at joy,
like the sun that's shining away
like relaxations little toy.*

*Childhood is like a dream,
washing fatigue from the skies
like a star, breaking away,
fulfilling wishes as it flies.*

*But even laughter of children must end;
sooner or later it says goodbye,
it's hard I know, but, what to do?
I'll never smile like a child again;
I'll smile like an adult,
grim and boring.*

*Sooner or later, before I notice
my childhood laughter must go
sending only a tear now and then
to say hello.*

Translated by Jure Novak

Dosedanji udeleženci in nagrajenci

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1986 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo **FULVIU TOMIZZI**

V publikaciji "Vilenica 86" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

PÉTER ESTERHÁZY, REINHARD P. GRUBER, INGRAM HARTINGER, ZBIGNIEW HERBERT, GERT HOFMANN, TADEUSZ KONWICKI, LOJZE KOVAČIČ, SLAVKO MIHALIČ, GERHARD ROTH, MILAN RÚFUS, EVA SCHMIDT, JAN SKÁCEL, WISŁAWA SZYMBORSKA, FULVIO TOMIZZA, ISTVAN VAS, IGOR ZIDIĆ

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1987 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo **PETRU HANDKEJU**

KRISTAL "VILENICA 87" - **GREGOR STRNIŠA**

V publikaciji "Vilenica 87" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

IVAN ARALICA, DEZSŐ TANDORI, ERZSÉBET GALGÓCZI, LÚBOMÍR FELDEK, CARMELA FRATANONIO, PETER HANDKE, BOHUMIL HRABAL, GEDA JACOLUTTI, DRAGO JANČAR, ALFRED KOLLERITSCH, RYSZARD KRYNICKI, ANDRZEJ KUŚNIEWICZ, GIULIANA MORANDINI, ÁGNES NEMES NAGY, JAN SKÁCEL, GREGOR STRNIŠA, WISŁAWA SZYMBORSKA, DOMINIK TATARKA, VENO TAUFER, PAVLE UGRINOV, ADAM ZAGAJEWSKI, VITOMIL ZUPAN

Disput: CLAUDIO MAGRIS: "EWALDOVA BAKLA"

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1988 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo **PÉTRU ESTERHÁZYJU**

KRISTAL "VILENICA 88" - **EWA LIPSKA**

V publikaciji "Vilenica 88" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BIRGITTA ARENS, FRANCESCO BURDIN, SÁNDOR CSOÓRI, JAROSLAV ČEJKA, MIROSLAV ČERVENKA, MILAN DEKLEVA, DANIJEL DRAGOJEVIČ, BENEDIKT DYRLICH, VLADO GOTOVAC, MARIAN GRZEŚCZAK, KLAUS HOFFER, ANTON HYKISCH, GERT JONKE, LÁSZLÓ LATOR, EWA LIPSKA, MARCELIJUS MARTINAITIS, VESNA PARUN, ERICA PEDRETTI, RICHARD PIETRASS, ILMA RAKUSA, CHRISTOPH RANSMAYR, RENZO ROSSO, JAROSLAW MAREK RYMKIEWICZ, RYSZARD SCHUBERT, TOMAŽ ŠALAMUN, RUDI ŠELIGO, JOSEF ŠIMON, ALEKSANDAR TIŠMA, JUDITA VAIČIUNAITE, TOMAS VENCLOVA, GIORGIO VOGHERA, JOSEF WINKLER, DANE ZAJC, ŠTEFAN ŽARÝ

Disput: CZESŁAW MIŁOSZ: ČETRTRA UČNA URA

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1989 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo **JANU SKÁCLU**

KRISTAL "VILENICA 89" - **DUBRAVKA UGREŠIĆ**

V publikaciji "Vilenica 89" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

H. C. ARTMANN, JAN BENO, VOLKER BRAUN, GINO BRAZZODURO, JAN BUZÁSSY, PAOLA CAPRIOLO, CSOÓRI SÁNDOR, BOGUMIL ĐUZEL, MIROSLAV DUDOK, PETAR GUDELJ, CHRISTOPH HEIN, MILAN JESIH, GERT JONKE, EUGENIUSZ KABATC, DANILO KIŠ, IVAN KLÍMA, JURIJ KOCH, KAJETAN KOVIČ, GABRIEL LAUB, FLORJAN LIPUŠ, MESZÖLY MIKLOS, EMIL MIKULENAITE, ADOLF MUSCHG, TADEUSZ NOWAK, JOSIP OSTI, TONE PAVČEK, KORNELIJUS PLATELIS, INGRID PUGANIGG, MIROSLAV PUTIK,

ALOJZ REBULA, CARLO SGORLON, WERNER SOLLNER, ANDRZEJ SZCZYPIORSKI, ANTONIO TABUCCHI, DUBRAVKA UGREŠIĆ, MIROSLAV VALEK, DRAGAN VELIKIĆ, LIGIO ZANINI

Disput: GYÖRGY KONRAD: S SREDINE

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1990 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo **TOMASU VENCLOVI**

KRISTAL "VILENICA 90" - **ALEŠ DEBELJAK**

V publikaciji "Vilenica 90" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

FODOR ANDRÁS, MIROSLAV KOŠUTA, ALEKSANDRA BERKOVÁ, STELIO MATTIONI, ANDREJ BLATNIK, LIBUŠE MONÍKOVÁ, LEON BRIEDIS, PÉTER NÁDAS, MIROSLAV ČERVENKA, GÁSPÁR NAGY, ALEŠ DEBELJAK, BORIS PAHOR, NEDJELJKO FABRIO, MIODRAG PAVLOVIĆ, BRANKO GRADIŠNIK, GIORGIO PRESSBURGER, NIKO GRAFENAUER, KNUTS SKUJENIEKS, REINHARDT P. GRUBER, JOŽE SNOJ, MAJA HADERLAP, EVA SCHMIDT, PAWEŁ HUELLE, JÁN JÓSEF SZCZEPAŃSKI, ANTON HYKISCH, ANDRZEJ SZCZYPIORSKI, EUGENIUS IGNATAVIČIUS, SUSANNA TAMARO, ANTANAS JONYNAS, LADISLAV TAŽKÝ, LUBOMIR JURÍK, GORAN TRIBUSON, DIANA KEMPF, BOŽENA TRILECOVÁ, MICHAEL KÖHLMIEIER, LUDVÍK VACULÍK, TOMAS SAULIUS KONDROTAS, JOACHIM WALTER, GYÖRGY KONRAD, ANKA ŽAGAR

Disput: VENO TAUFER: IZZIV ALI ZGAGA?

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1991 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo **ZBIGNIEWU HERBERTU**

KRISTAL "VILENICA 91" - **GREDEL LAJOS**

V publikaciji "Vilenica 91" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LADISLAV BALLEK, ANDREJ BRVAR, LENKA CHYTILOVÁ, HEINZ CZECHOWSKI, EŐRSI ISTVÁN, GREDEL LAJOS, FABJAN HAFNER, RETO HÁNNY, IVANKA HERGOLD, ANDREJ HIENG, ALOIS HOTSCHNIG, VIT'AZOSLAV HRONEC, JÓKAI ANNA, DONALDAS KAJOKAS, MILAN KLEČ, MIRKO KOVAČ, LOJZE KRAKAR, VÍT KREMLIČKA, BRONISŁAW MAJ, LAURA MARCHIG, ŠTEFAN MORAVČÍK, LUKO PALJETAK, OSKAR PASTIOR, JURE POTOKAR, HANS RAIMUND, ROLANDAS RASTAUSKAS, SOMLYÓ GYÖRGY, MARIO SUŠKO, IVO SVETINA, SUSANNA TAMARO, ARVO VALTON, VÁRADY SZABOLCS, BITE VILIMAITÉ, ALENA VOSTRÁ, JOACHIM WALTHER, ERNEST WICHNER, JOSEF WINKLER

Disput: VLADO GOTOVAC: SKICA O ATLASU

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1992 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo **MILANU KUNDERI**

KRISTAL "VILENICA 92" - **ENDRE KUKORELLY**

V publikaciji "Vilenica 92" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ALEXANDRA BERKOVÁ, VYTAUTAS BLOZÉ, BRANKO ČEGEC, SLAVENKA DRAKULIĆ, GUSTAV JANUŠ, DUŠAN JOVANOVIĆ, FERENC JUHÁSZ, RYSZARD KAPUŚCIŃSKI, MARIE-THÉRÈSE KERSCHBAUMER, EFTIM KLETNIKOV, KRZYSZTOF KOEHLER, UWE KOLBE, MIRKO KOVAČ, ENDRE KUKORELLY, KRZYSZTOF LISOWSKI, DRAHOSLAV MACHALA, IVAN MINATTI, VYTAUTAS MARTINKUS, LIBUŠE MONÍKOVÁ, BORIS A. NOVAK, PARTI NAGY LAJOS, AARNE PUU, GERHARD ROTH, ŠTEFAN STRÁŽAY,

JANA ŠTROBLOVÁ, MARJAN TOMŠIČ, MILOSLAV TOPINKA, DRAGAN VELIKIČ, JANI VIRK, PETER WATERHOUSE

Disput:

EVGEN BAVČAR: UNIVERZALIZMI IN NJIHOVA FACIES HYPOCRITICA
PÉTER ESTERHÁZY: POSTMODERNI BARBARIZEM ALI EVROPA BREZ LASTNOSTI

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1993 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
LIBUŠI MONÍKOVÍ
KRISTAL "VILENICA 93" - **FRANCESCO MICIELI**

V publikaciji "Vilenica 93" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALLA ZSÓFIA, JÓZEF BARAN, ROBERTO DEDENARO, HELMUT EINSENDLE, ALOJZ IHAN, DŽEVAD KARAHASAN, MATJAŽ KOCBEK, VLASTIMIL KOVALČIK, MARKO KRAVOS, ZVONKO MAKOVIČ, MÁRTON LÁSZLÓ, ROBERT MENASSE, FRANCESCO MICIELI, MARJETA NOVAK KAJZER, PAUL PARIN, DENIS PONIŽ, DIANA PRANCKIETYTĖ, CARLO SGORLON, ARVO VALTON, MICHAL VIEWEGH, PIOTR WOICIECHOWSKI, IFIGENIJA ZAGORIČNIK SIMONOVIC

Disput:

GEORGES-ARTHUR GOLDSCHMIDT, VLADO GOTOVAC, LÁSZLÓ KRASZNÁHORKAI, ANTONIN J. LIEHM:
EDVARD KOCBEK: PALICA

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1994 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
JOSIPU OSTIJU
KRISTAL "VILENICA 94" - **SLAVKO MIHALIČ**

V publikaciji "Vilenica 94" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

EDOARDO ALBINATI, MILOŠ BIEDRZYCKI, CHRISTA DERICUM, JANKO FERK, ANTONIO FIAN, ANTANAS GAILIUS, VLADO GOTOVAC, EGYD GSTÄTTNER, DANIEL HEVIER, VIT'AZOSLAV HRONEC, PAWEŁ HUELLE, GORAN IGNJATIJE JANKOVIČ, DŽEVAD KARAHASAN, LUBOR KASAL, THOMAS KLING, MAJDA KNE, MIKLAVŽ KOMELJ, JURGIS KUNČINAS, FERI LAINŠČEK, SVETLANA MAKAROVIC, GIUSEPPE MARIUZ, MARNO JÁNOS, MATEJA MATEVSKI, ANDREJ MEDVED, SLAVKO MIHALIČ, DUŠAN MITANA, GRZEGORZ MUSIAŁ, ALEKSANDER PERŠOLJA, PETRI GYÖRGY, LENKA PROCHÁZKOVÁ, GIANFRANCO SODOMACO, IGOR ŠKAMPERLE, JACHÝM TOPOL, URS WIDMER, UROŠ ZUPAN

Disput:

ALAIN FINKIELKRAUT: LES INTELLECTUELS, LA POLITIQUE ET LA GUERRE / INTELEKTUALCI, POLITIKA IN VOJNA

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1995 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
ADOLFU MUSCHGU
KRISTAL "VILENICA 95" - **MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR**

V publikaciji "Vilenica 95" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JOVICA AČIN, KURT AEBLI, EUGENIJUS ALIŠANKA, MARCIN BARAN, KRZYSTOF BIELECKI, DARIUSZ BITTNER, LOREDANA BOGLIUN, BERTA BOJETU-BOETA, TEREZA BOUČKOVÁ, LUCAS CEJPEK, RÓŽA DOMAŠCZYNA, ERIK GROCH, NORA IKSTENA, MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR, RADE KRSTIĆ, TONKO

MAROEVIČ, MANFRED MOSER, DANIELIUS MUŠINSKAS, RADOVAN PAVLOVSKI, TONE PERČIČ, SIBILA PETLEVSKI, RAOUL SCHROTT, ZORKO SIMČIČ, RUDOLF SLOBODA, ANDRZEJ STASIUK, JÁN ŠTRASSER, TÁKÁCS ZSUZSA, TANDORI DEZSŐ, JAROMÍR TYPLT, MILOŠ VACÍK, SAŠA VEGRI, PAVEL VILIKOVSKÝ, ERNEST WICHNER, CIRIL ZLOBEC, VLADO ŽABOT, ALDO ŽERJAL

Disput:

LOJZE KOVAČIČ: ALI PISATELJ POTREBUJE SVET, KI NJEGA NE POTREBUJE?

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1996 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
ADAMU ZAGAJEWSKEMU
KRISTAL "VILENICA 96" - **KAČA ČELAN**

V publikaciji "Vilenica 96" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LOTHAR BAIER, ULDIS BERZIŠ, PETR BORKOVEC, MAGDA CARNECI, KAROL CHMEL, BRANKO ČEGEC, KAČA ČELAN, ZITA ČEPAITĖ, STEFANO DELL'ANTONIO, LJILJANA DIRJAN, DUŠAN DUŠEK, MILAN ĐORĐEVIČ, HÁY JÁNOS, ANTANAS A. JONYNAS, JULIAN KORNHAUSER, KOVÁCS ANDRÁS FERENC, VLADIMIR KOVAČIČ, FRIEDRIKE KRETZEN, ENZO MARTINES, LYDIA MISCHKULNIC, BRANE MOZETIČ, IZTOK OSOJNIK, ŽARKO PETAN, HANSJÖRG SCHERTENLEIB, TRIIN SOOMETS, KAREL ŠIKTANC, ALEŠ ŠTEGER, MAJA VIDMAR, MÁRTINŠ ZELMENIS

Disput:

SVOBODA IMAGINACIJE - IMAGINACIJA SVOBODE
BRANKO MILJKOVIČ: POEZIJO BODO VSI PISALI

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1997 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
PAVLU VILIKOVSKEMU
KRISTAL "VILENICA 97" - **NICOLE MÜLLER**

V publikaciji "Vilenica 97" in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALÁZS ATTILA, PAULS BANKOVSKIS, PETERS BRUVERIS, STEFAN CHWIN, VITTORIO COZZOLI, VERA ČEJKOVSKA, LIUTAURAS DEGESYS, EVALD FLISAR, FRANJO FRANČIČ, MARIANNE GRUBER, AIME HANSEN, JOŽE HUDEČEK, HANNA JOHANSEN, VANDA JUKNAITE, MILA KAČIČ, DORIS KAREVA, ISTVÁN KOVÁCS, KRISTINA LJALJKO, PETER MACSOVSKÝ, HERBERT MAURER, KATJA LANGE MÜLLER, NICOLE MÜLLER, NEŽA MAURER, EWALD MURRER, MIHA OBIT, ALBERT OSTERMAIER, PAVAO PAVLIČIČ, DELIMIR REŠICKI, BRANE SENEGAČNIK, ABDULAH SIDRAN, ANDRZEJ SOSNOWSKI, OLGA TOKARCZUK, ALTA VÁŠOVÁ, ANATOL VJARCINSKI

Disput:

DAIMON ZAPELJEVANJA / DAIMON OF TEMPTATION
RAINER MARIA RILKE:
ORFEJ ° EVRIDIKA ° HERMES / ORPHEUS ° EURYDICE ° HERMES

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1998 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
PÉTRU NÁDASU

KRISTAL "VILENICA 98" - **PETER SEMOLIČ**

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 2001 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
JAANU KAPLINSKEMU
KRISTAL VILENICE 2001 - **NATALKA BILOCERKIVEC**

V publikaciji Vilenica 2001 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ESAD BABAČIČ, MOHAMMED BENNIS, NATALKA BILOCERKIVEC, CASIMIRO de BRITO, RICHARD BURNS, PETERIS CEDRINŠ, DRAGAN JOVANOVIČ DANILOV, ROBERT DAVIS, MICHEL DEGUY, FERIDA DURAKOVIČ, ANDREAS EHIN, HANS EICHHORN, MAURO FACCIONI FILHO, MICHAEL FARRELL, GARACZI LÁSZLÓ, GREG GATENBY, ADAM GLOBUS, ADELA GRECEANU, PETR HRUŠKA, VALDO IMMOVILLI, LAURYNAS KATKUS, VLADIMIR KAVČIČ, KATICA KJULAVKOVA, BARBARA KORUN, MARIŠA KRESE, ROMAN LUDVA, SONJA MANOJLOVIČ, NARLAN MATOS, MARIÁN MILČÁK, BAN'YA NATSUISHI, CLAUDIO POZZANI, MATTHEW ROHRER, ERIK STINUS, FRANCO SUPINO, VIVIENNE VERMES, THOR VILHJÁLMSOHN, HANS VAN DE WAARSENBURG, ADAM WIEDEMANN.

Workshops:

TRANSLATING POETRY, ON THE AESTHETIC COMPONENT OF THE EVERYDAY LIFE

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 2002 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
ANI BLANDIANI
KRISTAL VILENICE 2002 - **PÁL ZÁVADA**

V publikaciji VILENICA 2002 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JORGE ENRIQUE ADOUM, DRITÉRO AGOLLI, ANDRIY BONDAR, SNEŽANA BUKAL, BORA ČOŠIĆ, JOZEFINA DAUTBEGOVIČ, TANJA DÜCKERS, OSWALD EGGER, CHUAH GUAT ENG, JAKŠA FIAMENGO, IOAN FLORA, JANICE GALLOWAY, SINAN GUDŽEVIČ, MICHÁL HVORECKÝ, ANATOL KUDRAVEC, ANATOLIJ KUDRJAVICKI, LEENA LANDER, FRANCO MANZONI, MACIEJ MELECKI, DUŠAN MERC, PETR MIKEŠ, VINKO MÓDERNDORFER, HERTA MÜLLER, PATRICIA NOLAN, KNUT ØDEGÅRD, JUSTO JORGE PADRON, MONIKA VAN PAEMEL, RATIMIR PAVLOVIČ, JANIS ROKPELNIŠ, KEN SMITH, GLEN SORESTAD, LUAN STAROVA, VIDOSAV STEVANOVIČ, LUCIJA STUPICA, TONE ŠKRJANEC, WILLEM VAN TOORN, PÁL ZÁVADA.

Workshops:

ON TRANSLATING POETRY, ON LITERATURE ON THE INTERNET, ON VISUAL AND LITERARY IMAGE

V publikaciji VILENICA 98 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

AMANDA AIZPURIETE, ANDREI BODIU, JAN ČIKVIN, FRANCE FORSTNERIČ, NATASZA GOERKE, FELICITAS HOPPE, ZOĚ JENNY, JÍRI KRATOCHVIL, VIDA MOKRIN PAUER, MAJA NOVAK, OSAMLJENI TEKAČI, ILMA RAKUSA, IZET SARAJLIĆ, PETER SEMOLIČ, MARKO SOSIČ, ALVYDAS ŠLEPIKAS, SLOBODAN ŠNAJDER, LÁSZLÓ VILLÁNYI, MILAN VINCETIČ, ANDREA ZANZOTTO

Disput:

TIMOTHY GARTON ASH:

KONEC STOLETJA, ZAČETEK TISOČLETJA / THE END OF THE CENTURY, THE BEGINNING OF THE MILLENNIUM

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 1999 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
ERICI PEDRETTI

KRISTAL "VILENICA 99" - **ANGELO CHERCHI**

V publikaciji VILENICA 99 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

NERINGA ABRUTYTE, ANGELO CHERCHI, LELO CJANTON, RICHARD FLANAGAN, MARIUS IVAŠKEVIČIUS, RICHARD JACKSON, JANA JURÁŇOVA, JAAN KAPLINSKI, DRAŽEN KATUNARIČ, TAJA KRAMBERGER, RYSZARD KRYNICKI, FRANCO LOI, MIHA MAZZINI, MILOŠ MIKELN, MIMMO MORINA, ANDREJ MOROVIČ, AMIR OR, RAZVAN PETRESCU, KATHRIN RÖGGLA, LJUDMILA RUBLJEVSKA, ANNA SANTOLQUIDO, ARMIN SENSER, VOJO ŠINDOLIČ, SANDE STOJČEVSKI, OTTÓ TOLNAI, BOGDAN TROJAK, NENAD VELIČKOVIČ, KAREN VOLKMAN

Disput:

TRST NA ZAČETKU 20. STOLETJA: FUTURISTIČNA UTOPIJA ALI MOŽNI MODEL ZA NADNACIONALNO IN USTVARJALNO SOŽITJE V ZDRUŽENI (SREDNJI) EVROPI
TRIESTE AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY: A FUTURISTIC UTOPIA OR REALISTIC MODEL OF TRANS-NATIONAL AND CREATIVE COEXISTENCE OF PEOPLE IN THE COMMON (CENTRAL) EUROPE

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 2000 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
SLAVKU MIHALIČU

KRISTAL "VILENICE 2000" - **VÖRÖS ISTVAN**

V publikaciji VILENICA 2000 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ZORAN ANČEVSKI, PETER BOŽIČ, UKE BUCPAPAJ, ALEŠ ČAR, PRIMOŽ ČUČNIK, JACQUES DARRAS, LIDIJA DIMKOVSKA, MIRCEA DINESCU, MICHAEL DONHAUSER, JANIS ELSBERGS, LEOPOLD FEDERMAYER, MILA HAUGOVA, ŽELJKO IVANKOVIČ, LIUDVIKAS JAKIMAVIČIUS, URS KARPFF, GEORGIU KONSTANTINOV, HASSO KRULL, GARY LAWLESS, UMBERTO MANGANI, ERIK MENKVELD, BRINA ŠVIGELJ MÉRAT, JAUME PEREZ MONTANER, IMRE ORAVECZ, SILVANA PALETTI, KATHERINE PIERPOINT, ANGELINA POLONSKAYA, MILORAD POPOVIČ, ANA RISTOVIČ, SUDEEP SEN, MARCIN SENDECKI, RONNY SOMECK, MARJAN STROJAN, YÓRGOS VEIS, VÖRÖS ISTVAN, GERALD ZSCHORSCH.

Disput:

FRIEDERIKE KRETZEN - VLOGA IN POMEN LITERATURE DANES / THE MEANING AND THE ROLE OF LITERATURE TODAY

NIKO GRAFENAUER - PISATELJ V EKSCENTRU ČASA / WRITER IN THE OFF-CENTRE OF TIME

RÉGIS DEBRAY, ZDENKO VRDLOVEC - LITERATURA IN MEDIJI / LITERATURE AND THE MEDIA

Člani žirije *Members of the jury*

ANDREJ BLATNIK, pisatelj, prevajalec, urednik /Ljubljana
TONE PERŠAK, pisatelj, predsednik Društva slovenskih pisateljev / Ljubljana
NIKO JEŽ, prevajalec, višji predavatelj za poljščino na Univerzi v Ljubljani
VESNA KONDRIČ HORVAT, docentka za novejšo nemško književnost na Univerzi v Mariboru
MIRAN KOŠUTA, pisatelj, prevajalec, predavatelj na Univerzi v Trstu
MARJANCA MIHELIČ, prevajalka / Ljubljana
BORIS A. NOVAK, pesnik, prevajalec, docent za primerjalno književnost na Univerzi v Ljubljani
IZTOK OSOJNIK, pesnik, pisatelj, predsednik žirije / Ljubljana
ANDREJ ROZMAN, prevajalec, docent za slovaščino na Univerzi v Ljubljani
TOMAŽ ŠALAMUN, pesnik in prevajalec / Ljubljana
NEVA ŠLIBAR, redna profesorica za novejšo nemško književnost na Univerzi v Ljubljani
VENO TAUFER, pesnik, prevajalec, esejist, ustanovni predsednik Vilenice / Ljubljana
NIVES VIDRIH, bohemistka / Ljubljana

Konzultanti *Consultants*

EVGEN BAVČAR, esejist / Francija
AGNESZKA BEDKOWSKA, prevajalka, asistentka na Institutu za slovansko filologijo Šlezijske univerze / Poljska
JANIS ELSBERGS, pesnik, prevajalec /Latvija
CSORDAS GÁBOR, esejist, urednik založbe Jelenkor / Madžarska
GÁLLOS ORSOLYA, prevajalka, lektorica za madžarščino na Univerzi v Ljubljani / Madžarska
LUDWIG HARTINGER, prevajalec, esejist, urednik /Avstrija
INESA KURJAN, znanstvena delavka /Belorusija
KORNELIJUS PLATELIS, pesnik in prevajalec / Litva
ILMA RAKUSA, pisateljica, prevajalka, predavateljica / Švica
JUDIT REIMAN, prevajalka, predavateljica na Univerzi v Budimpešti / Madžarska
IRENA SAMIDE, prevajalka, lektorica za nemški jezik na Univerzi v Ljubljani / Slovenija
KATARINA ŠALAMUN BIEDRZYCKA, prevajalka in esejistka / Poljska
PAVEL ŠARADIN, publicist, prevajalec in urednik / Češka
PETER ZAJAC, esejist, kritik, znanstveni delavec / Slovaška